00051024

BOMBAY BRANCH
OF THE
ROYAL ASIATIC SOCIETY.
TOWN HALL, BOMBAY.

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 05 October, 2018

NOTICES

OF

SANSKRIT MSS.

BY

RA'JENDRALA'LA MITRA, LL. D., C. I. E.

Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences, Vienna, and of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society; Corresponding Member of the German and of the American Oriental Societies, of the Royal Academy of Science, Hungary, and of the Ethnological Society of Berlin; Fellow of the Royal Society of Northern Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF

BENGAL.

VOLUME VI.

51024

CALCUTTA:

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1882.

00051024

From RAYA RAJENDRALALA MITRA, BAHADUR, LL. D., C. I. E.

To

DR. HUGH W. M'CANN,

Secretary to the Asiatic Society of Bengal.

Dated, 8 *Maniktollah, January* 20, 1882.

SIR,

I have the honour to submit the following report on the operations carried on by me, during the year 1880-81, for the discovery and preservation of old Sanskrit manuscripts in the Bengal provinces.

Nature of work.

2. My attention has been directed during the year, as heretofore, to (1) the collection of information regarding old MSS.; (2) the preparation of lists thereof; (3) the printing and publication of such lists; and (4) the purchase of rare manuscripts; and the plan of operations continue the same as before.

Enquiry for MSS.

3. The work under the first head was conducted principally by the Travelling Paṇḍit Rámanátha Tarkaratna. At the beginning of the year under report he was deputed to the Rájashábí district, where he was kept employed for about four months. Rájá Pramathanátha Ráya, Bahádur, of Dighápatiá, received him very kindly, gave him letters of introduction to most of the leading paṇḍits of the district, and obtained loans of manuscripts from different persons to enable the paṇḍit to examine them at ease at the Rájá's residence. I feel deeply thankful to the Rájá for the interest he took in my work, and the help he afforded the Paṇḍit.

Dighápatiá, Lálor, Nátor in Rájsháhí.

4. In the town of Dighápatiá no MS. was found of any value, but in the neighbouring village of Lálor Bábu Táránáth Chaudhurí owns a small but well preserved collection of 60 to 70 MSS. out of which 15 were deemed worthy of note by the Travelling Paṇḍit; the rest were made up of well-known works on grammar, rhetoric and law. In the adjoining town of Nátor the only collection of MSS. met with was in the palace of the Nátor Rájás, but it was a poor one, comprising only 30

Tantras, of which only 5 were rare. In the village of Belghariá Paṇḍit Śivachandra Vedántavágís'a has a collection of upwards of 300 works on grammar, Smṛiti, Vedánta and Mímáñsá, but out of them only 12 were deemed worthy of being described.. The next village where MSS. were found was Bis'í. Bábu Lakshmíkánta Ráya of that place owns a miscellaneous collection, including a nearly complete set of the Mahá Puráṇas, written on teret leaves, and old. From this place the Paṇḍit went successively to Tájpur, Sonápáti, Syámanagar and several other Bráhman villages, but without meeting with any work of note. At Tájpur Paṇḍit Gaurasundara Bhaṭṭáchárya has a collection of about a hundred bundles, mostly containing well-known treatises on law and grammar. Descriptions of only three of these were secured for me. At Rampur Beaulah, there is a Society called Dharma Sabhá, which owns a number of MSS., but its authorities would not allow my paṇḍit to see them. In the village of Soñpur, close by Beaulah, Bábus Harináth Sáhá and Rádhánáth Sáhá treated him better, and showed him over 150 bundles, containing a great number of Vaishṇavite works, among which a *Laghu* or abridged *Haribhaktivílása* appeared to be new, and a copy of the Jaimini-bhárata to be fuller than what is ordinarily met with. Fragments of the last named work are often found, but I have not yet seen a complete text.

Puṇṭiá &c. in Ditto.

5. The Ráj family of Puṇṭiá claims an antiquity of over 800 years, and have for a long time held a foremost place among the nobility of Rájsháhí, but repeated partitions of the family property have dispersed their MS. treasures, and only a very few are now met with in the libraries of the leading branches of the family. Mahárání Saratasundarí was kind enough to permit her family library to be examined; but it had never been opened since the date of her husband's death, and when it was opened most of the MSS. were found rotten, frayed, torn and so mixed up as to be practically lost; only a score or so were fit for examination. In the house of Bábu Nímanáráyaṇa Ṭhákura, who represents another branch of the family, things were better kept, and upwards of two hundred MSS. were found fit for examination. Most of these related to the literature of the Vaishṇavas. A physician of this place, Bábu Rádhikádhara Sena, also showed a great number of old works on medicine, including a complete commentary, by Chakrapáṇidatta, on the Charaka Saṁhitá, and some other works not ordinarily met with. To the east of Puṇṭiá, beyond the Sauñlá and the Hálti lakes, there is a small village

named Bariárgrám, where a poor paṇḍit, named Madhusúdana S'iromaṇi, owns a collection of 400 works. He dwells with his family in thatched huts, but he has provided a small pakká room for his MSS., which are kept with great care. The works relate to Vyákaraṇa, Sáhitya, and Smṛiti, the most notable being a commentary, by the author of the Nyás, on the Kas'íkávṛitti.

Pábná.

6. From Rájsháhí the Paṇḍit went to the Pábná district, visiting the Bráhman villages of Jayáḍe, Sulúkhá, Núrnagar, Heñḍel, and Sthala. In every one of these villages there are a few paṇḍits who own MSS., but none of any rarity. At Sthala Jánakináth Gosain has many Vaishṇavite works, a few of which are new or rare, and abstracts of these were prepared for me.

Benares.

7. In October the Paṇḍit fell ill of jungle fever, and was unfit for work for six weeks. At the close of November he was sent to Benares to purchase MSS., and there he remained till the middle of January. During his stay there, he purchased 181 MSS.

Ulá in Nuddea.

8. In the month of February he was sent to Ulá, in the Nuddea district, where in the house of Bábu Annadáprasáda Mukarjí he had 300 MSS. to examine. A paṇḍit of the place, Dínanáth Bhaṭṭáchárya, showed 600 more, and these kept him occupied to the close of the year; 15 very bulky MSS. of Bábu Annadáprasáda Mukarjí's collection are very old, and written on the bark of the agaru tree.

Deoghar.

9. In the month of October I availed myself of the Dusserah vacation to go to Deoghar, in the Santal Purgunnah. The famous temple of Vaidyanátha there is of considerable age, and the Páṇḍás of the sanctuary claim to be residents of the place for several centuries; I expected, therefore, to find much that would interest me in my researches; but I was disappointed. The Páṇḍás do not care for Sanskrit literature, and, except a few Máhátmyas, have nothing worth seeing. I devoted my time in taking facsimiles of all the inscriptions available there, and in preparing an account of the antiquities of the place. My notes on the subject will soon be published in the Journal of the Asiatic Society of Bengal.

Preparation of Lists.

10. The returns sent in by the travelling Paṇḍit have been systematized and arranged by my assistants, and upwards of 1,200 descriptive accounts

are now ready at hand for publication. Descriptions have also been prepared of all the MSS. that have been purchased for Government.

Printing of Lists.

11. Owing to protracted ill-health during the last winter and some very pressing works, which I had in hand, I could not push on as fast as I could wish the printing of the lists prepared by my assistants. Only one fasciculus was printed, containing 152 pages and notices of 104 MSS. The notices, however, will be found to be very full, and in the case of most of the works described, nothing further will be hereafter required by way of analysis. I have always borne in mind that a work of this kind can be done only for once, and it is desirable, therefore, that what is done should be completed in such a manner as not to necessitate a repetition. Moreover, as the work is intended principally for the use of Sanskritists, and there are many among than who do not read English, I have made the Sanskrit abstracts fuller than the English. This resulted also from the extreme difficulty of making Hindu theological and philosophical dogmas easily intelligible in excessively condensed English abstracts. The alternative under the circumstance was either to write briefly in Sanskrit and English, or to write at length in English; and I accepted the first branch as the most convenient, and at the same time fully useful to those for whom the lists are intended. To have adopted the second branch would have been to throw back the work to such an extent as to have precluded all prospect of my ever bringing it to a conclusion. Nor do the orders of Government require such elaborate analyses.

Rare works noticed.

12. The works described in the published fasciculus include several rare and hitherto very little known works. One of them is the *Harivañsa Puráṇa* of the Jains. It had never been noticed before. Its subjects are Jain legends, notices of all leading Tírthaṅkaras, details of Jain rites and ceremonies, Jain philosophy, and histories of ancient dynasties, including the Kurus, the Páṇḍus and the Yádavas, all cast in Jain moulds, and devoted to Jain worship. The transferences and adaptations made in some of the stories are remarkable and suggestive. For instance, the rape of Sítá by Rávaṇa is transferred to the history of the Paṇḍu brothers, whose wife Draupadí is described to have been carried away by one Padmanábha, king of Amarakaṅkapura, who lived beyond the ocean, whence the Páṇḍus rescued her. Again, the story of the Lac house in which Dúryodhana wished to assassinate the Páṇḍus, is described to be a device adopted by Kṛishṇa to elude from the army of Jarásandha

which had pressed him very hard and was about to take him prisoner. For a right appreciation of the true bearing of the Hindu legends the accounts given in this work are of great value. Another work of the Jains, the *Púrṇa-chandrodaya Puráṇa*, is of the same character. It changes the history of the Rámáyaṇa to a very large extent. According to it, Ráma was not exiled by his father, but sent out to Benares as a viceroy, and it was during his government of Benares that Rávaṇa carried away his wife, Sítá. Nos. 2041, 2042 and 2043 are also worthy of note as works which had never been described before. Among Hindu works Nos. 1988, 1991, 1993, 2005, 2007, 2030, 2034, 2047, 2048, 2060 and 2076 may be noted as very rare.

Facsimiles.

13. In former reports reference was made to the publication of specimen facsimiles of old MSS. The task is now formally taken up by the Palæographic Society of London, and the artistic resources of London enable that Society to publish such excellent facsimiles, that I have not thought it expedient to follow my plan to the extent I had originally contemplated. It is desirable, nevertheless, that when very old MSS. are found in this country, and there is no likelihood of their being sent to Europe, their facsimiles should be secured here. Acting on this principle I have inserted in the last published fasciculus of my 'Notices,' a facsimile of the last page of a Bengali MS. 479 years old, and intend to reproduce others as opportunities offer.

MSS. Purchased.

14. The total number of MSS. purchased during the year amounts to 238, representing almost all the leading branches of Sanskrit literature, and including several works of great merit. These may be classified thus:

Bráhmaṇa,	...	...	...	...	2
Upanishad,	...	...	...	...	15
Vaidika,	...	...	...	...	23
Itihása,	...	...	...	...	9
Puráṇa,	...	...	...	...	17
Kávya,	...	...	...	...	22
Náṭaka,	...	...	...	...	4
Abhidhána,	...	...	...	...	4
Vyákaraṇa,	...	...	...	...	12
Chhandas,	...	...	...	...	1
Alaṅkára,	...	...	...	...	5
Jyotisha,	...	...	...	...	5

Smṛiti, ...	...	...	...	20
Saṅgíta,	...	...	...	2
Sáṅkhya,	...	...	...	2
Nyáya, ...	...	...	...	33
Mímáñsá,	...	...	...	5
Vedánta,	...	...	...	13
Yoga, ...	...	...	...	2
Bhakti, ...	...	...	...	11
Tantra, ...	....	...	...	13
Vaidyaka,	...	...	...	8
Jaina, ...	...	...	...	10
			Total, ...	238

Principle of Selection.

15. It has not been possible to confine my purchases solely to works, which are rarely met with. Age and accuracy have been always reckoned as important factors in the decision as to what should be purchased. For instance, the Bhaṭṭi Kávya is a well-known work, common everywhere, and largely used as a school-book. It has also been printed several times. I have, nevertheless, thought fit to purchase a MS. of it, because it happened to be 479 years old, and uncommonly correct. It has enabled me to settle several questions of considerable literary importance. Though the work is in every day use, its true name has hitherto been unknown. I find it now to be *Rávaṇabadha*. Its age and the history of its author have also been determined. I have published a paper on the subject in the Proceedings of the Asiatic Society of Bengal, for July 1880. A codex of the Prákrit *Rávaṇabaho* may also be cited as an example. The work had before been published by Professor Goldschmidt, but my text has enabled me to demonstrate an important fact in Indian palæography, namely, the age of the Bengali character. In a paper published in the Proceedings of the Asiatic Society for August 1881, I have shown that the character in question in its present form has been current for upwards of seven centuries.

Rare works.

16. Under the head of Upanishad, the *Śivopanishad* and the *Sarvopanishadsára* may be noted as rare. Under the next head, the *Káṭhaka-gṛihya-paṅchiká* is exceedingly scarce. The *Karma-saraṇí*, the *Atharva-sútra-*

vyákhyá, the *Paśu-káriká* and the *S'ákala-padaviñśati* are also worthy of special note. Among the Itihásas *S'ríkaṇṭha-charita* and *Devapála*, are new. Under the other heads, the *Mayúkha-máliká* of Somanátha, the *Saṁkshepa-s'áríraka-ṭíká* of Vis'vadeva, the *Dvaíta-niṛnaya-jírṇoddhára-ṭiká* of Madhusúdana, the *Dravyabháshya-ṭíká* of Jagadís'a, the *Nṛisiñha-prasáda* of Dalapatirája, the commentary on the *Katyáyana-prátitśákhya* by Ráma Agnihotri, the *Bháshá-ratna* of Kaṇáda, and the commentary on the Bhagávata by Virarághava may be cited as very rare. A detailed list of all the works purchased is annexed.

I have the honor to be,

SIR,

Your obedient humble servant.

RÁJENDRALÁLA MITRA.

CLASSIFIED LIST OF MSS. PURCHASED FOR THE GOVERNMENT OF INDIA.

Bráhmaṇa.

1750 Á'rsheya-bráhmaṇa, (1, 2, 3, prapáṭhakas only).
1698 Sámavidhána-bráhmaṇa.

Upanishad.

1577 Subálopanishad.
1642 Jábálopanishad.
1641 Jábalopanishad-dípiká.
1645 Vásudevopanishad-dípiká.
1645 Gopichandanopanishad and dípiká.
1656 Aitareyopanishad-bháshya-ṭippaní.
1657 Muṇḍaka-bháshya-ṭippaṇí.
1658 Pras'nopanishad-bháshya-vívaraṇa.
1659 S'ivopanishad.
1682 Saṅhitopanishad.
1686 Brihadáraṇyaka-ṭiká.
1679 Rudrákshopanishad.
1756 Sarvvopanishad-sára.
1757 Á'pastambiy-as'ikhopanishad.
1818 Anubhúti-prakás'a.

Vaidika.

1630 Káṭhaka-gṛihya-paṇchiká.
1635 Kátyáyana-sútra-várttika.
1637 Á'pastambíya-práyas'chitta-sára.
1647 Yajurvallabhá vá Karma-saraṇí.
1643 Prayoga-ratna.
1663 Á'pastambíyáṇḍávila-prayoga-vṛitti.
1677 Práyaschitta-pradípa, (Śrauta.)
1683 Cháturmásya-káriká.
1685 Á'dhána-prakaraṇa.
1699 Rudra-paddhati.
1703 Baudháyana-sútra, Darsa-purṇamása-prakaraṇa.
1717 Kalpa-sútra, Kátyáyana's.
1723 { Bálabodha-vivekiní. / Atharva-sútra-vyákhyá.
1764 Sútra-várṭṭika.
1769 Sarvvánukramaṇiká.
1775 Prátisákhya, Kátyáyana's.
1776 Prátisákhya-dípiká.
1777 Pravarádhyáya.
1782 Anuvákádhyáya.
1786 Pas'u-káriká.
1788 Várttika-sára.
1790 Páraskara-gṛihya-sútra.
1660 Padaviñśati, S'ákalakrita.

Itihása.

1631 Rámáyaṇa-kathására.
1632 S'ríkaṇṭha-charita, Saṭíka.
1633 Devapála-charita.
1634 Bhárata-maṇjarí.
1649 Mahábhárata-sára.
1735 Jaimini-bhárata, As'vamedha-parva.
1826 Yudhishṭhira-vijaya.
1812 { Válmíkí Rámáyaṇa. / Ádi, Ayodhyá, Áraṇya, and Kishkindhá Káṇḍas.
1813 { Válmikí Rámáyaṇa. / Sundará, Uttara and Lanka Káṇḍas.

Puráṇa.

833 Nárada Puráṇa.
1562 Sámba Puráṇa.
1651 Váyu Puráṇa.
1661 Kalañjara-máhátmya.
1670 { Vishṇudharmottara, vá / Vishṇupuráṇíyaottara-khaṇḍa.
1671 Prahláda-saṅhitá.
1674 Padmapuráṇíya Sahasranáma, Saṭíká.

1688 Bhavishya Puráṇa, uttara-bhága.
1714 Kás'ikhaṇḍa-ṭíká.
1715 Purushottama-máhátmya.
1730 Skánda-puráṇíya Brahmottara-khaṇḍa.
1731 Kurukshettra-máhátmya.
1754 Kás'í-rahasya.
1814 Bhágavaṭa Puráṇa, 1 2 3 4, Skandhas.
1815 Ditto 5, 6, 7, 8, 9, Ditto.
1816 Ditto 10, 11, 12, Ditto.
1737 Páṇḍava-gítá.

Kávya.

1615 Kalápa-dípiká, va Bhaṭṭiṭíká.
1627 Chamatkára-chandriká.
1575 S'úka-rahashya.
1557 Das'ávatára-charita.
1636 Hara-charita-chintámaṇi.
1666 Vallabháchárya-charita-chintámaṇi.
1684 Rámáryyá-s'ataka, Saṭíka.
1692 Rasamañjarí-parimala.
1693 Anaṅga-raṅga.
1697 Pradyotaniká, vá Gítagovinda-ṭíká.
1704 S'iva-mahimá-stotra.
1709 Nalodaya-ṭíká.
1721 Rámagaṅgá-máhátmya.
1725 Kakárádi-krishṇáshṭottara-sahasranáma, Saṭíka.
1748 S'iva-mahimá-stotra.
1765 Gaṇapati-tattva-prakás'iká, va Ganes'a-sahasranáma-vyákhyá.
1780 Rákshasa-kávya.
1808 Ámoda.
1665 Rámachandráhṇika.
1825 Chárucharyyá.
1849 Rávaṇabadha.
1850 Rávaṇabaho.

Náṭaka.

1643 Dhanañjaya-vijaya.
1667 Prabodha-chandrodaya, Saṭíka.
1724 Kṛishṇabhakti-chandriká.
1791 Jánakí-pariṇaya.

Abhidhána.

1617 Amarodyota.
1668 Ekákshará bhidhána.
1733 Náma-málá.
1734 Náma-málá.

Vyákaraṇa.

1613 Paris'ishṭa-prabodha, 1st part.
1614 Paris'ishṭa-prabodha, 2nd part.
1616 Kátantara-pariśishṭa-vṛitti.
1458 Vákyapadíya-prakás'a.
1678 Saṅskṛita-manjarí.
1680 Dhátu-manjarí.
1702 Prakṛiyá-kaumudí.
1720 Vákya-ratnákara.
1722 Rapratyáhára-maṇḍana.
1749 Gaṇádhyáya.
1751 Chángi-vṛitti, Saṭika.
1753 Unádi-vṛitti.

Chhandah.

1549 Svachchhanda, Saṭika.

Alankára.

1550 Alaṇkára-sarvasva.
1672 Sarasvatí-kaṇṭhábharaṇa.
1796 Vṛitti-vártika.
1824 Abhidhá-vṛitti-mátriká.
1827 Alaṇkárodáharaṇa.

Jyotisha.

1707 Yantra-chintámaṇi-ṭíká.
1763 Yantra-chintámaṇi with ṭíká.
1778 Gaṇita-náma-málá.
1779 Jaimini-sútra-ṭíká.
1785 Horá-prakás'a.

Smṛiti.

1565 S'udra-paddhati.
1662 Práyaschitta-pradípiká.
1665 Rámachandráhnika-ṭíká.
1669 Nṛisiñha-prasáda.
1673 Nirṇaya-sára.
1691 Bhatri-yajña-s'ráddha-kalpa.
1695 S'uddhi-mayúkha.
1700 Hemádri-kála-nirṇaya-saṅkshepa.

1706 Vaśishta-saṁhitá, Vṛihad.
1711 Smṛiti-chandriká.
1727 Liṅgárchchana-chandriká.
1729 Naimvya-vrata-siddhánta-jyotsná.
1767 Kuṇḍa-s'loka-prakás'iká.
1768 Kuṇḍárka, Saṭíka.
1770 Tristhali-setu, Prakirṇaka-prakaraṇa.
1771 Tristhali-setu, Prayága-prakaraṇa.
1774 Tristhali-setu, Káśiká-prakaraṇa.
1774 Tristhali-setu, Gayá-prakaraṇa.
1817 Madaratna-pradípa.
1712 Triñsats'loki.

Saṅgíta.

1713 Saṅgita-śiromaṇi.
1781 Saṅgíta-ratnákara, Pravandhádhyáya.

Sáṁkhya.

1694 Sáṇkhyálaṅkára.
1718 Sáṇkhya-krama-dípiká.

Nyáya.

1567 S'abdakhaṇḍa-ṭippaní.
1555 Sámánya-pradípa.
1551 S'abdártha-vichára-sahṛidaya-lílá.
1654 Upádhiváda-vyákhyá.
1655 Sámányalakshaṇa-vyákshyá.
1675 Pratyakśáloka-ṭíká.
1701 Nyáya-siddhánta-dípa-prabhá.
1739 Nyáya-siddhánta-manjarí.
1740 Navina-mata-vichára.
1741 Sámánya-lakshaṇa-vichára.
1742 Viśishta-buddhi-prativiśeshana-jṇána-karmatáváda.
1743 Amimána-prakás'a.
1745 Buddhi-váda.
1746 A'khyáta-váda-tattva-nirṇaya.
1747 Samása-váda.
1752 Upamána-saṅgraha.
1760 Bháshá-ratna.
1761 Sapta-padárthí.
1784 Padártha-chandriká.
1787 Siddhánta-nirṇaya-dípiká.
1794 Muktávalí-prakás'a.
1797 S'abdamaṇyáloka-rahasya.
1798 S'abdáloka-rahasya.
1800 S'aktiváda-rahasya.
1801 Navyamata-vichára.
1802 A'kshyáta-s'aktivádavivṛiti.
1803 Guṇaprakás'a-didhiti-ṭíká.
1804 Guṇaprakás'a-ṭíká.
1805 Vidhiváda-rahasya.
1806 Tátparya-múla-ṭíká.
1807 Lílávati-didhiti-ṭíká.
1810 Tarka-dípiká.
1811 Tarka-saṅgraha-dípiká-prakás'a.

Mímáñsá.

1625 S'ástra-dípiká-vyákhyámayúkha.
1758 Bháṭṭa-rahasya, Púrvárdha.
1759 Mímáñsa-nyáya-prakás'a.
1766 Nyáya-ratnamálá-vádávalí.
1789 Vidhi-rasáyana.

Vedánta.

1622 Saṇkshepa-śáríraka.
1623 Saṇkshepa-śáríraka-ṭíká.
1624 Saṇkshepa-śáríraka-ṭíká.
1626 Mahávákya-siddhántiya Dvádas'a-mahávákya.
1610 Gításárártha-saṅgraha.
1644 Dvádas'a-mahávákya.
1690 Vivaraṇa-tattva-dípaṇa.
1710 Sapta-sútra.
1726 Vindusandípana, Saṭíka.
1744 Sannyása-makaranda.
1755 Advaita-váda.
1783 S'áríraka-nyáyamaṇi-rakshá, 1st to 4 pádas only.
1828 Śáríraka-mímansá-bháshya.

Yoga.

1639 Yogaratnamálá, Laghuvivṛiti sahitá.
1705 Ashṭávakra-saṁhitá-dípiká.

Bhakti.

1629 Bhagavadbhakti-ratnávalí, Saṭíká.
1646 Sampradáya-pradípa.
1650 Prapannagítá.
1653 Garga-saṅhitá, Dvárká-khaṇḍa.
1664 Prabodha-chandriká.
1681 Rádhákrishṇa-gaṇoddes'a-dípiká.
1736 Vishṇu-sahasranáma-pada-vivṛiti.
1738 Rádhá-rasa-sudhánidhi, Saṭíka.
1799 Bhakti-ratnávalí, Kắntimálá sahitá.
1676 Durjana-chapeṭiká.
1809 Mukti-ratna.

Tantra.

1618 S'áktakrama-tantra.
1619 Jṇánárnava-tantra.
1620 Kámákhyá-tantra.
1621 Nirvána-tantra.
1638 Rudra-paddhati.
1640 Áchára-sára.
1652 Purṇábhisheka, vá Dikshá-vidhi.
1708 Yoginíhṛidaya, Saṭika, 1st paṭala only.
1719 Rakárádi-ráma-sahasra-náma.
1732 Purus'charaṇa-bodhiní.
1773 Jṇánárnava-tantra.
1792 Ágama-s'ástra-vivaraṇa.
1793 Chaṇḍísaparyáya-krama-kalpavallí.

Vaidyaka.

1628 Rasa-chandriká.
1540 Suśruta-ṭíká.
1687 Vaidya-chandrodaya.
1696 Dravya-guṇa-s'atos'lokí.
1716 Vaidyámṛita.
1728 Yogachintámaṇi.
1795 Vaṭaka-s'ataka.
1762 Sukhabodhártha-málá.

Jaina.

1537 Sindúra-prakárákhya Subhásita.
1543 Prameyakamala-mártaṇḍa.
1534 Subhásita.
1526 Siddánta-sára-dípiká.
1519 Siddánta-sára.
1506 S'loka-vártika.
1511 Siddánta-sára-saṅgraha.
1513 Karṇámṛita-puráṇa.
1500 Samaya-sára-vyákhyá, vá Atma-rakhyá.
1502 Sarvártha-siddhi.

NOTICES OF SANSKRIT MSS.

No. 1983. शैवसर्व्वस्वसारः । Substance, palm-leaf, 11 × 1¾ inches. Folia, 130. Lines, 5 on a page. Extent, 2,507 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇí, Post Madhubaní, Darbhaṅgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old, decayed. Prose and verse. Correct.

S'aiva-sarvasva-sára. A digest of the rules for the adoration of S'iva. By Vidyápati. Compiled by order of Queen Viśvása Deví, wife of Ráiá Padma Siñha, of Mithilá. Padma Siñha was the son of S'iva [redacted] Siñha, grandson of Deva Siñha, and great-grandson of Bhava Siñha. There is an inscription of S'iva Siñha, dated 293 of Lakshmaṇa Sena's era, and Vidyápati flourished in his time, as also in that of his son. Contents: greatness of S'iva; unity of Hari and Hara; characteristics of the worshippers of S'iva; devotion defined; merits of *pilgrimage* to visit liṅgams; merits of visiting ditto; merits of touching ditto; ditto of cleaning the temple of ditto; rules for adopting the worship of ditto; ditto of throwing away the offerings made to S'iva; measures of articles to be used for applying on the body of ditto; rules for making ditto; merit of smearing liṅgams with clarified butter; ditto of pouring water on ditto; ditto curds, milk, clarified butter, and water in which *kusa* grass has been steeped; pouring ditto from golden and other vases; ditto of pouring a continuous stream of milk, &c., in summer; ditto of dancing, &c. at the three daily services; ditto of music from the mouth; ditto of singing; ditto of worship; ditto of ditto at the three stated times daily; ditto of worship at midnight; ditto of worshipping S'iva under different forms; worship with a large number of articles; rules of worshipping daily after morning ablutions; worship for twenty days together; ditto for four months; ditto at auspicious times; formation of liṅgams with clay; worship of ten million liṅgams; merits of worship-

ping liṅgams made of salt; ditto ditto of crystal or pearl; vessel for offering *arghyas*; offering of essences; ditto of *arka* flowers; ditto of oleander and *droṇa* flowers; proper flowers for offerings; merits of offering Datura flowers along with bilva leaves; ditto of surrounding the seat of liṅgams with garlands; ditto of making flower pavilions for liṅgams; ditto of worship with golden flowers; ditto of offering particular kinds of flowers on particular months; ditto of burning incenses; ditto of lamps oil lamps may be offered if clarified butter be not available; ditto ditto lamps arranged in the form of a tree; ditto of lamps during the month of Kártika; ditto of ripe plums; ditto of the juice of sugarcane and molasses ditto of flesh-meat; ditto of boiled rice, &c.; ditto of gold; ditto of singing by females; ditto a cow with a calf; ditto of kine, elephants villages, districts, &c.; ditto of hanging bells in temples dedicated to liṅgams; ditto of awnings; ditto of jewels; ditto of flags; ditto of golden vessels; ditto of horses, &c.; ditto of heaps of sessamum seed merit of waving lamps before liṅgams; ditto of repeating the mantras of S'iva; ditto of circumambulation; ditto of prostration; ditto of bathing in streams before a temple; ditto of smearing ashes on one's own body ditto of putting on sectarial marks; ditto of adoration by a hermit what to abstain from on the part of devotees to S'iva; penance at night rules regarding the fast on the 14th of the wane in Mágha; worship of the 8th of the wane;—Here the codex breaks off.

Beginning. सूर्य्याचन्द्रमसौ इशौ तदुपरि ज्योतिर्म्मयं दर्शनं
विभ्राणो गणयन्निव + मनघं विश्वैकबीजं विभुः।
धत्ते यः शिरसा सुधाकरकलामेकाङ्कमुद्रामयीं
देयाद्भ्युदयं चिकालविदयं देवो भवानीपतिः॥
गङ्गोत्तुङ्गतरङ्गि + + मलसत् कीर्त्तिच्छटाच्चालित·
क्षौणिक्षातलसर्व्वपर्व्वतवरो वीरव्रताल्लङ्कृतः।
भूपालावलिमौलिमण्डलमणिप्रत्यर्चिताङ्घ्रिद्वया-
श्चोजश्रीभवसिंहभूपतिरभूत् सर्व्वार्थकल्पद्रुमः॥
दृप्यद्दुर्व्वारवैरिद्विपकुलदलनाकण्ठकण्ठीरवश्री-
रासीमाग्नेषभूभृन्मणिमुकुटतटज्योतिरुद्योतिताङ्घ्रिः।
तत्सूनुः पुण्यकीर्त्तिर्न्नयविनयदयादानदाक्षिण्यदक्षो
दक्षः सर्व्वाश्रितानां मिथिलभुवि नृपो देवसिंहो बभूव॥

दत्तं येन द्विजेभ्यो द्विरदरथमहादानमन्यैरशक्यं
का वार्त्ता त्वन्यदाने कनकमयतुलापूरुषो येन दत्तः ।
यस्य क्रीडातडागस्तुलयति स + + + शासने वारिराशिं
देवोऽसौ देवसिंहः क्षितिपतितिलकः कस्य न स्यान्नमस्यः ॥
क्षौणीभर्तुरमुष्य वैरिवनिता वैदग्ध्यदीक्षागुरो-
रङ्गनः शिवसिंहदेवनृपतिर्भीरावतंसः सुतः ।
शौर्य्यावर्जितगौडभञ्जनमहीपालोपनद्धीलता-
नेकोत्तुङ्गमनङ्गजाश्वकनकच्छत्राभिरामोदयः ।
संग्रामाङ्गणसीमभीमसदृशस्तस्यानुज + + +
दानस्खलितकल्पवृक्षमहिमाऽसौ पद्मसिंहो नृपः ॥
कैलासोदरसोदरीयति शरद्राकाशशाङ्कीयति
प्रालेयाचलशेखरीयति यशो यस्यारविन्दीयति ।
[redacted] विनयं रामस्य दत्तं मुनेः
[redacted]
विश्वव्यापिप्रतापस्त्रिजगति विदि[redacted]
लक्ष्मीनारायणाख्यः समभवदवनीपालमालावतंसः ।
कुमार इव गौरीजात् पारिजात इवाम्बुधेः ।
रूपनारायणो राजा लक्ष्मीनारायणाद्भूत् ॥
वारं वारमुदारवैभववतामग्र्यापि भूमीभृतां
द्वारं द्वारमुपेत्य हन्त सहसा भिक्षामलब्ध्वा बुधाः ।
एतस्मिन् समये स चेत्सकरुणः श्रीरूपनारायण—
स्तिष्ठेदित्यभिधाय लोलशिरसः पाणिं क्षिपन्त्यर्थिनः ॥
श्रीवीरनारायणमेदिनीन्द्रः श्रीरूपनारायणभूमिपालात् ।
जातस्ततः सर्व्वगुणैरुपेतो यथा जयन्तो विबुधाधिराजात् ॥
उग्रासु प्रविशन्नपि प्रतिभटश्रेणीषु कृष्यन्मना
भिक्षुभ्यो मुहुरर्पयन्नपि बहून्यस्त्रायसानानतः ।
प्रागत्यन्तरुषा रिपून् परिभवन्नप्युन्नतान्सक्षपो-
धन्यो + जगतीतले भवतु कः श्रीवीरनारायणात् ॥
शिरोरत्नं राज्ञां जननयनराकाशशिकरो-
निवासो धर्म्माणां रणविजयलक्ष्म्याः प्रियतमः ।
अभूदस्माद्राज्ञो नयविनयविद्याबलमति-
श्रियां पारावारः स खलु नरनारायणनृपः ॥

श्रीमद्विश्वासदेव्या समरुचिरुचिरो विश्वभागस्तृतीयः ॥
नित्यं देवद्विजार्थं द्रविणवितरणारम्भसम्भावितश्री-
र्धर्म्मज्ञा चन्द्रचूड़प्रतिदिवससमाराधनैकाग्रचित्ता ।
विज्ञानुज्ञाप्यविद्यापतिकृतिनमसौ विश्वविख्यातकीर्त्तिः
श्रीमद्विश्वासदेवी विरचयति शिवं श्रेयसर्व्वस्वसारं ॥
प्रमाणमूला नवपल्लवाढ्या सपुष्पिका रम्यफलोपपन्ना ।
अभीष्टसिद्धौ विबुधैरुपेया वाक्यावली कल्पलतेव पुंसोः ॥

तत्रादौ शिवमाहात्म्यं । स्कन्दपुराणे । इत्यादि ।

End. एवं मासान्तरेष्वपि विहितद्रव्यविशेषं निशि प्राश्नानाहारः स्यात् । यद्यपि कृष्ण चतुर्दशी न श्रुता निशाकालस्य न श्रुतत्वापि—

Colophon. इत्यतः खण्डितत्वात् परिसमाप्तिसूचकं वाक्यं नास्तीति ज्ञेयम् ।

विषयः । शिवमाहात्म्यकीर्त्तनं । हरिहराद्वैतनिरूपणं । शिवभक्तलक्षणकथनं । भक्तिनिरूपणादिकम् । शिवदर्शनार्थं यात्राफलकथनं । शिवदर्शनमाहात्म्यकीर्त्तनं । स्पर्शनमाहात्म्यकीर्त्तनं [illegible]

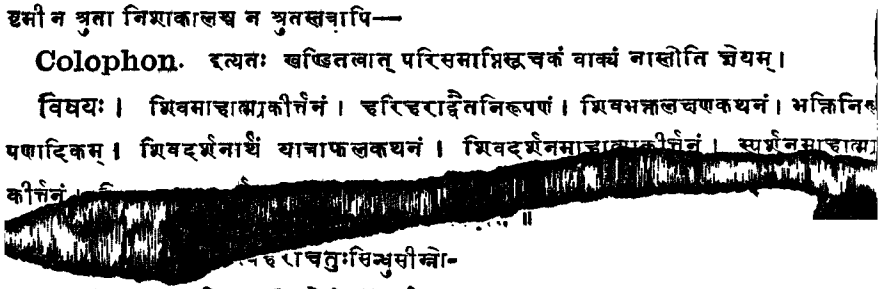

[illegible]चतुःसिन्धुसीम्नो-
मुक्तादामस्फुरितमहसो मेदिनीं मर्दयन्तः ।
के नामैनं धरणिरमणं क्षाभुजो नाश्रयन्ते
रत्नच्चेोच्छलितकिरण-श्रेणिकिर्म्मीरिताशाः ॥
साऽयं मुरारिधीरं सहकारितया समासाद्य ।
श्रीसारदाप्रसादात् तनुते शुभकर्म्मनिर्णयं सुपतिः ॥
विज्ञायाखिलशास्त्रतत्त्वममलं श्रीरामभद्राद्गुरो-
र्श्रित्वात् केशवतः स्मृतीरथ तयोः सारं विचिन्त्य स्वयं ।
पादाम्भोजयुगं प्रणम्य शिवयोः संस्थावतां प्रीतये
व्यातेने शुभकर्म्मनिर्णयमसुं श्रीमन्मुरारिः सुधी ॥

तत्रादावाभ्युदयिकनिर्णयः । तदादाववश्यं सगणाधिपा मातरः पूज्याः ।—इत्यादि ।

End. तथा च उपायातायार्घ्यमिति कौछलीया इति कौछलीयाः शाखाविशेषाध्यायिनः । तेषां मते इदानीमागतायार्हणं न तु कौथुमाय + + + ग्रहणमिति ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमुरारिमिश्रशर्म्मविरचितः शुभकर्म्मनिर्णयः समाप्तः इति ।

न्यायाम्भोजमरन्दतुन्दिलमनोभृङ्गो गिरां श्रेवधि-
र्धर्म्मान्दिस्मृतिमाकलय्य तदितः सारं समाहृत्य च ।

उभयतोमुखीदानफलकथनं। गोगजादिदाने हयभादिदाने च प्रत्येकं फलकथनं। ग्रामनगरदेशादिदानफलकथनं। शिवालये घण्टाबन्धनफलकथनं। वितानादिदानमाहात्म्यकथनं। रत्नादिदानमाहात्म्यकीर्त्तनं। शिवालये ध्वजादिदानमाहात्म्यकथनं। हेमपात्रादिदानफलकथनं। गङ्गास्नादिदानमाहात्म्यकथनं। तिलप्रस्थादिदानफलकथनं। आरात्रिकमाहात्म्यकथनं। शैवमन्त्रजपादिमाहात्म्यकीर्त्तनं। प्रदक्षिणफलकथनं। प्रणामफलकथनं। शिवसमीपस्थप्रस्खलने स्नानफलकथनं। भस्मस्नानादिमाहात्म्यकथनं त्रिपुण्ड्रादिधारणफलकथनं। तपस्विपूजादिफलकथनं। शिवभक्तेन वर्ज्जनीयकथनं। नक्तव्रतविधानकीर्त्तनं। शिवरात्रिव्रतविधिकथनं। कृष्णाष्टम्यां शिवपूजनविधिकथनं।

No. 1984. प्रायश्चित्तकौमुदी, वा प्रायश्चित्तविवेकटिप्पनी। Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 64 Lines, 6 on a page. Extent, 1,417 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Práyśchitta-kaumudí alias **Práyśchitta-viveka-ṭippaní.** A commentary on S'úlapáṇi's digest of the rules regarding expiations. By Rámakṛishṇa Bhaṭṭáchárya.

Beginning. श्रीरं प्रणम्य मेघाभं पङ्कजेन्दनिवर्त्तनं।
तन्यते रामकृष्णेन प्रायश्चित्ताख्यकौमुदी॥

यावतां ग्रन्थानां प्रयोजनाभिधेये अभिधाय अभिधानञ्चाह नित्येत्यादि। यद्यपि इलाचरणमादौ ग्रन्थकर्त्तुरुचितं तथापि ज्योतिरागमादिना विघ्नव्यतिरेकनिश्चयेन—इत्यादि।

End. अत्र तु मासानीत्यत्र मासस्य विशेषणत्वादन्यत्रान्वयसम्भावनैव नास्ति किमेतया कुत्सिकया दृष्टि।

Colophon. इति मद्ग्रामवास्तव्यपाध्यायश्रीरामकृष्णभट्टाचार्य्यविरचितेयं प्रायश्चित्तविवेकटिप्पनी समाप्ता।

विषयः। शूलपाणिकृतप्रायश्चित्तविवेकस्य व्याख्यानं।

No. 1985. आख्यातवादव्याख्यारहस्यं। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 8 on a page. Extent, 868 slokas. Character, Maithilí, Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Akhyátaváda-vyákhyá-rahasya. A gloss on the Ákhyátaváda, of the author. By Raghudeva Bhaṭṭáchárya.

Beginning. प्रणम्य नीरदश्यामं + + म गुणमन्दिरं ।
आख्यातवादसद्व्याख्या रघुदेवेन तन्यते ॥
सद्गदाख्यातवादस्य मम ग्रन्थविलोकनैः ।
लीलयाध्यापनं धीराः कुर्व्वन्तु निद्रिता अपि ॥

नैयायिकः परमतं निराकर्त्तुं प्रथमतः तन्निरूपयति आख्यातस्येति ।

End. प्रसङ्गादिति लक्षणादिना उपपादने तु लाघवेन तर्कस्यैव शरणीकरणीयत्वादिति भाव इति दिक् ।

Colophon. इति मच्चामच्चोपाध्यायश्रीरघुदेवभट्टाचार्य्यविरचितमाख्यातवादव्याख्यारहस्यं परिपूर्णमिति ॥

विषयः । आख्यातवादस्य व्याख्यानं ।

No. 1986. शक्तिवादविवरणं । Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 62. Lines, 6 on a page. Extent, 1,372 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Magráni, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

S'aktiváda-vivaraṇa. A commentary on the S'aktiváda of Gadádhara. By Kṛishṇa Bhaṭṭa, son of Rañganátha Suri, and brother of Náráyaṇa.

Beginning. श्रीकृष्णचरणौ नत्वा शक्तिवादार्थदीपिकां ।
करोति सम्प्रदायेन कृष्णभट्टो मुदे सतां ॥

सङ्केतोऽभिधारूपपदशक्तिग्राहक इति मीमांसकमतं । लक्षणा च शक्तिग्रह इति वैयाकरणमतं । तदुभयं कटाद्ययन्नाह सङ्केत इति । अत्र नीरं गङ्गापदार्थसम्बन्धि न गङ्गापदार्थ—इति ज्ञानेऽपि गङ्गायां घोष इत्यादितः शब्दबोधोदयात् सङ्केतमात्रेणोपपत्तिरतो न लक्षणानिरिक्तवृत्तिः स्वीकार्य्येत्यभिप्रायेणाह लक्षणा चेति । इत्यादि ।

End. पर्य्यायतात्पर्य्यज्ञानस्य न्यायादिमते द्वयोः पदयोः तज्जन्यावच्छिन्नशक्तिमत्त्वज्ञानादिरूपत्वात् तत्कालीनस्य विशिष्टशक्तिज्ञानस्य सर्व्वमते शोभमुखविशेष्यकशोभप्रकारकफलजनकतया भवन्मते तदनुपपत्तेः । + + + + पर्य्यायतात्पर्य्यस्य पशुपदं शोभत्वशक्तमित्याकारतया शोभमुखविशेष्यकशब्दबोधे बाधकाभावादिति ।

Colophon. इति श्रीरङ्गनाथसूरिसूनुनारायणानुजकृष्णभट्टविरचितं शक्तिवादविवरणं सम्पूर्णं ।

विषयः । गदाधरभट्टाचार्य्यकृतशक्तिवादस्य व्याख्यानं ।

No. 1987. शुभकर्म्मनिर्णयः । Substance, palm-leaf, 12 × 2½ inches. Folia, 100. Lines, 5 on a page. Extent, 1,082 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. S. 584. Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá; another copy with Chhoṭi Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

S'ubhakarma-nirṇaya. A digest of the rules regarding the performance of domestic rites according to the ordinances of Gobhila. By Murári Miśra. The work was compiled under the auspices of Rájá Trivikramanáráyaṇa, son of Jagannáráyaṇa, grandson of Naranáráyaṇa, great-grandson of Víranáráyaṇa, great-great-grandson of Rúpanáráyaṇa, and great-great-great-grandson of Lakshmináráyaṇa.

Beginning. वन्दे नन्दतनूजं जगदालम्बं निरालम्बं ।

सन्देहतिमिरमिहिरं निगमनिवेद्यमहः किमपि ॥

दुष्टानामेकशास्ता हरिचरणपरः पौरवर्गस्य पाता

[redacted]

शौर्य्यं सूर्य्यसुतस्य धैर्य्यमवनेर्गाम्भीर्य्यमब्धेर्निधेः ।

दानं दानवनन्दनस्य सकलं सारं सम + + ता

याचा यः शरदिन्दुसुन्दरयशाः क्षौणीपतिर्निर्मितः ॥

दुग्धाम्भोधेरिव श्रीर्गुणगणसदृशे विश्वविख्यातवंशे

सम्भूता पद्मसिंहक्षितिपतिदयिता धर्म्मकर्म्मैकसीमा ।

पत्युः सिंहासनस्था शृणुमिथिलमहीमण्डलं पालयन्ती-

श्रीमद्विश्वासदेवी जगति विजयते चर्य्यया चन्द्रतीव ॥ ।

इन्द्रस्येव शची समुज्ज्वलगुणा गौरीव गौरीपतेः

कामस्येव रतिः स्वभावमधुरा सीतेव रामस्य या ।

विष्णोः श्रीरिव पद्मसिंहनृपतेरेषा परा प्रेयसी

विश्वख्यातनया द्विजेन्द्रतनया जागर्त्ति भूमण्डले ॥

दातारः कति नाभवन् कति न वा सन्तीह भूमण्डले

नैकोऽपि प्रथितः प्रदानयशसो विश्वासदेव्याः समः ।

यस्याः स्वर्णतुलामुखाखिलमहादानप्रदाना + +

स्वर्ण + + स्वगीदृशामपि तुलाकोटिध्वनिः श्रूयते ॥

लीलालोलावनाली + चनिचयदलद्वीचिविस्तारभार-

प्रत्यक्षोन्मक्तमुक्तातरलतरतरद्वन्द्वसन्दोहवाञ्छः ।

पुष्पात् पुष्पौघमालाकुलकलितलसद्भृङ्गसङ्गीतसङ्गी

देवस्त्रीगणगीतकीर्त्तिविजितक्षीराब्धिमुग्धद्युति-
र्ग्रैत्यानेकसुवर्णदानजनिताशेषार्थिसन्तोषवः ।
अस्मादुद्भटवैरिकुम्भदलनप्रोद्दामपञ्चाननो-
जज्ञे यज्ञपरायणः किल जगन्नारायणो भूपतिः ।
कुम्भ इव सुतात् कौम्भल्याया जयन्त इवेन्द्रतो-
रतिपतिरिव श्रीमद्विष्णोः कुमार इवोद्यतः ।
शुक्र इव मुनेर्व्यासाद्विधुश्च यथाम्बुधे-
र्बुध इव विधोरस्माज्जानस्त्रिविक्रमभूपतिः ॥
यं रणमुखे त्रिविक्रमनारायणदेवमालोक्य ।
अपि कनकगौरमरयो मन्यन्ते सपदि कालमिव ॥
सोऽयं दानदयाविवेकविनयश्रीसत्यलोकोत्तरो-
नित्यं यज्ञपरायणो विजयते श्रीनिर्भयो भूपतिः ।
यस्योद्दामकृपाणकालकलितप्रत्यर्थिपृथ्वीपति-
प्रेयस्त्रिपयःपयोधिषु यशो हंसावली क्रीडति ।
वाच्यूहैर्दिरदनि[illegible]

[illegible]शिवालयसम्मार्जनमाहात्म्यकथनं । शिवव्रते सङ्कल्पविधिकथनं । शिवनिर्म्माल्यापनयनमाहात्म्यकथनं । अभ्यङ्गादौ द्रव्यमानादिपरिभाषा । शिवलिङ्गनिर्म्माणादिविधिः । घृताभ्यङ्गफलं । उद्वर्त्तनफलं । दधिदुग्धघृतकुशोदकादिना स्नपनफलं । क्षैमादिघटेन स्नपनविधिकथनादिकं । ग्रीष्मकालिकपयोधारादिपतने फलादिकथनं । शिवपूजाकाले चिसन्ध्यदत्यादिफलकथनं । मुखवाद्यफलकथनं । गीतफलकथनं । पूजाफलकथनं । चिसन्ध्यापूजाफलकथनं । अर्द्धरात्रे पूजाफलकथनं । महादेव-विरूपाक्ष-रुद्रादिमूर्त्तिभेदपूजामाहात्म्यकथनं । महोपचारपूजाविधानं । स्नानोत्तरप्रात्यहिकप्रातःपूजनविधिः । विंशतिदिवसाधिकरणकशिवपूजाविधिः । एवं चातुर्म्मास्यार्चनादौ विधानकथनं । पुण्यकालविशेषे शिवार्चनफलकथनं । पार्थिवशिवलिङ्गनिर्म्माणविधानादिकथनं । लक्षसंख्यकादिशिवलिङ्गपूजाफलं । लवणमयादिलिङ्गपूजाफलं । स्फाटिक-मुक्तामयादिलिङ्गपूजनफलं । अर्घ्यपाचनिरूपणादिकं । गन्धदानादिविधिकथनं । अर्कपुष्पदानमाहात्म्यकथनं । करवीरद्रोणादिपुष्पदानफलं । विचित्रपुष्पनिरूपणं । विल्वपत्रेण सह धुस्तूरपुष्पदानमाहात्म्यकीर्त्तनं । मालाभिर्व्वेष्टितस्य माहात्म्यकथनं । पुष्पमण्डपमाहात्म्यकथनं । सुवर्णकुसुमादिना अर्चनस्य फलादिकथनं । मासविशेषे पुष्पफलविशेषेण पूजाया माहात्म्यकीर्त्तनं । अगुरुगुग्गुल्वादिधूपदानफलकथनं । दीपदानफलकथनं । घृताभावे तैलदीपदानफलकथनं । दीपवृद्धिदानमाहात्म्यकथनं । कार्त्तिकमासीयप्रत्यहदीपदानविधानादिकथनं । पक्वबदरादिफलदानफलकथनं । इक्षुरस-फाणितादिदानफलकथनं । मांसादिदानमाहात्म्यकथनं । अन्नादिदानफलकथनं । अत्र सर्व्वत्र शिवमुद्दिश्य दानमिति शेषं । तथा शिवमुद्दिश्य हिरण्यदानविधिः । स्त्रीकर्ट्टकसङ्गीतश्रावणफलक

भाष्याणि प्रविचिन्त्य निश्चलहृदा श्रीगोभिलीये विधौ
यातेने शुभकर्म्मनिर्णयमयं श्रीमन्मुरारिः कृती ॥ सनं ५८४ । कार्त्तिकशुक्लपञ्चम्यां ।

विषयः । स्मृतिपुराणशास्त्रान्तरसंवादेन छन्दोगानां विवाहादिसमावर्त्तनान्तेषु दशविधेषु संस्कारेषु विधानकथनम् तदधिकृतगोभिलसूत्राणां समासेन व्याख्याकीर्त्तनञ्च ।

No. 1988. खण्डनखण्डखाद्यटीका । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 103. Lines, 5 on a page Extent, 1,672 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráni, Post Madhubaní, Darbhángá, Pandit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Khaṇḍana-khaṇḍa-khádya-ṭíká A commentary on S'ríharsa's Khaṇḍana-khaṇḍa-khádya—a treatise on the non-existence of the Supreme soul. By S'aṅkara Miśra. (III, p. 70.)

Beginning. हरिशङ्करयोः सितासितं भुजगारातिभुजङ्गलाञ्छनं ।
वपुरस्तु मुदे विरुद्धयो-रपि संग + + भिन्नतां गतं ॥
विरुद्धधर्म्मिद्वयसन्निपातेऽप्यभेद एवेति विभावयन्नः ।
पुनातु भेदप्रतिभासशून्यं स्त्रीपुंसरूपं शिवयोः शरीरं ॥
अथनाथसूक्तिगम्भनमिह खण्डनखण्डखाद्यटीकायां ।
श्रीशङ्करेण विदुषा विदुषामानन्दवर्द्धनं क्रियते ॥
[illegible] प्रष्टारिप्सितप्रतिबन्धकदुरितनिराकरणकारणेष्टदेवतानमस्काररूपं मङ्गलं कुर्व्वन्नेव प्रन्थ[illegible] यङ्गप्रयोजनाभिधेयसम्बन्धप्रतिपादनपरः परमतनिराचिकीर्षया स्वमते ब्रह्माद्वैतस्थापनां वैतण्डिकोऽपि स्वप्रौढिप्रकटनाय सूचयन्नाह,—अविकल्पेति । एकः पुरुष इत्यद्वितीयं ब्रह्मेत्यर्थः । श्रुतिषु तथाश्रुतत्वात् । यद् यथा श्रुतिषु श्रुतं तत्तथा यथा ब्रह्मण आनन्दमयत्वं—इत्यादि ।

End. ननु सकलान्योन्याभावव्यक्तिना केनचिद्धर्म्मेणावच्छिन्नस्यैवेश्वरत्वं स्यादित्यत आहः अन्य इति । तन्मात्रवृत्तेरुपाधेरव्याप्यनिरूपणात् ।

Colophon. दृतः खण्डितत्वात् परिशेषवाक्यं नास्ति ।

विषयः । श्रीहर्षकृतखण्डनखण्डखाद्यस्य ब्रह्मभावखण्डनप्रकरणं यावत् व्याख्यानं ॥

No. 1989. छन्दोगाह्निकोद्धारः । Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 32. Lines, 6 on a page. Extent, 499 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sk. 1716. Place of deposit, Magráni, Post Madhubaní, Darbhánggá, Pandit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Chhandogáhinkoddhára. A summary of the daily religious duties imperatively necessary for such householders belonging to the Chhandoga school as do not cherish the household fire. By Sankara Miśra, Mahámahopádhyáya, son of Bhavanátha Miśra. Contents: morning duties; ablutions, wood fit for brushing the teeth, washing of the face, morning bath, rules of Gobhila on the subject; Sandhyá defined, ritual of Sandhyá, offering of water to the manes, reading of the Vedas, adoration of deities, sacrifices to the Viśvedevás, daily śráddhas, hospitality, offering of food to cattle, breakfast, prohibited food, duties after breakfast, siestá, society of wife.

Beginning. कर्च्छेबद्धजटाजुटक्रोडक्रीडत्सुरापगं।
भजामि यामिनीकान्तकान्तभालस्थलं हरं॥
यावानक्षते दोषश्छन्दोगानां निरग्नीनां।
तावन्माचमिहाङ्किकमलसानामुच्यते खण्डितं॥
तच नरसिंहपुराणे,—उषःकाले समुत्थाय क्षतशौचो द्विजोत्तमः।
कुर्य्यात् स्नानं ततो नित्यं दन्तधावनपूर्व्वकं॥ इत्यादि।

End. अचाङ्किके एतावत्यपि क्षते न प्रत्यवेयात। अन्यथा प्रत्यवेयादेवेति संक्षिप्याङ्किकमुद्धृतं सामगानां॥

Colophon. इति [illegible] छतौ छन्दोगाङ्किकोद्धारः समाप्तः। शाके १७१६।

विषयः। छन्दोगानामाङ्किकत्यमतिविस्तरेणानुष्ठातुमशक्तानां यावति क्षते प्रत्यवा स्यात्, निरग्नीनां तावदेव संक्षेपेण निरूपितं। तच प्रातः कृत्यकथनं। सामान्यतः शौच विधिः। दन्तकाष्ठनिरूपणादिकं। आचमनविधिकथनं। प्रातःस्नानविधिकथनं। गोभिलीय स्नानप्रयोगः। सन्ध्यानिर्णयः। सन्ध्याप्रयोगः। तर्पणप्रयोगः। ब्रह्मयज्ञविधिकथनं। देवपूजा विधिकथनं। शाकलकल्पेन वलिवैश्वदेवविधिकथनं। नित्यश्राद्धविधिकथनं। आतिथ्यविधि कथनं। गोग्रासदानविधिकथनं। भोजनविधिकथनं। भोजने वर्ज्जनीयकथनं। भोजनान न्तरमाचमनीयविधिकथनं। शयनविधिकथनं। दारोपगमनविधिकथनञ्च।

No. 1990. द्विविधजलाशयोत्सर्गप्रमाणदर्शनं। Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 706 slokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráni, Post Madhubaní, Darbhángá, Pandit Kánái Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Dvividha-jalásayotsarga-pramáṇa-darsana. Two different rituals for the consecration of tanks, wells and other reservoirs of water, according to the rules of the Bahvṛicha Bráhmaṇa and of the Yajur Veda respectively. By Buddhikara S'ukla.

Beginning. नत्वा ध्येया वेदवे दौ तत्त्वतो वज्रूपिणौ ।

खारोष्यरूपसम्भारौ मेघोमेघौ जगद्गुरू ॥

सम्यग्धनासम्भवचित्तसाध्यराज्ञित्यपूर्त्तादिचिकीर्षु पुंसां ।

निर्व्वच्मि सद्दारुणकूपसेतुवापीसमुत्सर्गविधिं विधानैः ॥

श्रीबुद्धिकरशुक्लोऽहं मीमांसासारगौरवात् ।

विश्वनाथपदाम्भोजमधुपानमधुव्रतः ॥

अथाग्निसाक्षिकपुष्करिण्यादुत्सर्गविधिः । इत्यादि ।

End. एवमग्निसाक्षिकजलाशयोत्सर्ग आम्युदयिकं तच्च क्षीणामपि पित्रादीनां न-पत्न्यादीनां प्रमाणाभावात्—इति ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायशुक्लश्रीबुद्धिकरकृतौ द्विविधजलाशयोत्सर्गप्रमाण-नं ।

विषयः । वह्वृचां यजुर्व्वेदिनाञ्च प्रत्येकं वापीकूपतड़ागादिप्रतिष्ठाविधिकथनं ।

No. 1991. मीमांसासूत्रदीधितिः, वा न्यायावलीदीधितिः । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 340. Lines, 7 on a page. Extent ,208 slokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Magraniram, Post Madhubaní, Darbhángá, Pandit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mímáñsá-sútra-dídhiti alias Nyáyávalí-dídhiti. A commentary on the Mímáñsá aphorisms, explaining the parables used in lustration of them. By Rághavánanda Sarasvatí. Hall's Contributions, . 182.

Beginning. नत्वा मुरारेः पदकञ्जरेणून् मद्देशितुर्भानुगजाननस्य ।

देव्या गुरूणाञ्च यतिस्तनोमि न्यायावलीदीधितिमर्थकल्पां ॥

तच्च । धर्म्मो द्वादशलक्षणा व्युत्पाद्यस्तच्चलक्षणैः ।

प्रमाणभेदप्रेषत्वप्रयुक्तिक्रमसंज्ञकाः ॥

अधिकारोऽतिदेशस्य सामान्येन विशेषतः ।

ज्ञेयो बाधस्य तन्त्रस्य प्रसङ्गस्योदिताः क्रमात् ॥

विध्यर्थवादः स्मृतिनामधेयं चतुर्व्विधं मानमुदीरयेऽच ।
पादैश्चतुर्भिस्त्विहलक्षणस्यैः सूत्रान्वितैः सिद्ध्यति कर्म्मेदन्दं ॥
अल्पाक्षरमसन्दिग्धं सारवद्विश्वतोमुखं ।
अस्तोभमनवद्यञ्च सूत्रं सूत्रविदो विदुः ॥ इति ।
तत्र मीमांसासूत्रसन्दर्भोऽयातो धर्म्मजिज्ञासेति । इत्यादि ।

End. मेघपतिशब्दस्य देवतापरत्वाद् यत्र गणदेवता तत्राविकारो यत्र देवतास्वरूपभेदस्तत्रावश्यमूहस्तस्मादेवताभेदे ऊह इति स्थितं ।

Colophon. इति श्रीराघवानन्दसरस्वतीविरचितमीमांसासूत्रवादीधितौ नवमाध्यायस्य तृतीयः पादः ।

विषयः । न्यायप्रदर्शनपूर्व्वकं मीमांसासूत्रस्य नवमाध्यायतृतीयपादान्तं व्याख्यानं ।

No. 1992. स्मृतितत्त्वामृतं । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. F 112. Lines, 5 on a page. Extent, 2,428 s'lokas Character, Maiti Date, L. S. 505, = Sk. 1546. Place of deposit, Magráni, Post Madhubaní, D bhángá, Paṇḍit Kánái Jhá; a second copy with Paṇḍit Chhoṭí Jhá of t place. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-tattvámṛita. A digest of the rules of the Smṛitis. T codex under notice contains the chapter on rites for the pacification adverse divinities, and works of public utility, and is called *S'ántipau ṭikánjalí.* By Vardhamána Mahámahopadhyáya, son of Bhaveśa Gaurí.

Beginning. श्रीविल्वपद्मकुलप्रभवस्य गौरी मा तस्य सत्कविभवे श्रुतनूद्भवस्य ।
श्रीवर्द्धमानकृतिनः श्रितशान्तिपुष्टितत्त्वामृतं पिबत निर्व्वृतिमेतु चेतः ॥
व्यवहारोऽन्यथा लोके साम्प्रतं शास्त्रमन्यथा ।
तयोर्विरुद्धयोः शास्त्रं बलवत्त्वादिहादृतं ॥

इह योगक्षेमावेव सर्व्वेषामपेक्षितौ तत्र अङ्गितानिष्टनिवृत्तिः क्षेमः स इह शान्तिरित्युच्यते तदर्थं कर्म्म शान्तिकं । अपूर्व्वाभीष्टलाभो लब्धपरिरक्षणञ्च योगः । तदर्थं कर्म्म पौष्टिकं । इत्यादि

End. फलावाप्तिपर्य्यन्तं ब्रह्मचारिणा भवितव्यं कर्म्मावसाने फलप्राप्तिः । इति पौष्टिकोभागः ॥

गौरी-भवेशप्रणयेनोक्तं वर्द्धमानविबुधेन ।
स्मृतितत्त्वामृतनाम्नि निबन्धशान्तिकपौष्टिकं कर्म्म ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीवर्द्धमानकृतौ स्मृतितत्त्वस्थते शान्तिकपौष्टिकाह्निकं समाप्तः । शुभमस्तु । लेखं ५०५ । शाके १५४९ ।

विषयः । शान्तिकपौष्टिककर्म्मनिर्णयः । तच्च शान्तिकपौष्टिककर्म्मस्वरूपकथनं । होमादीनामुभयरूपत्वकथनं । आगस्त्वलक्षणकथनं । होमलक्षणं । यज्ञलक्षणं । शान्तिकामेन ग्रहयज्ञः कार्य्य इति निरूपणं । तच्च ताम्रस्फटिकादिना सूर्य्यादिनवग्रहाणां प्रतिकृतिनिर्म्माणकथनं । ग्रहाणां मूर्त्तिवर्णनं । ग्रहाणां जन्म-स्थान-जाति-गोत्रादिकमज्ञात्वा होमानुष्ठाने दोषकथनं । तेषां जन्मादिकीर्त्तनञ्च । ग्रहाणामग्निभेदकथनं । मण्डलादिसंस्थानकथनं । ग्रहयज्ञकालादिनिरूपणं । दक्षिणायनादौ निषिद्धेऽपि मलिम्लुचादौ शान्तिकं कर्त्तव्यमेवेतिनिरूपणं । होमद्रव्येषु प्रतिद्रव्यं, विशेषपरिमाणकथनं । परिसमूहनादिषु प्रत्येकं मन्त्रकथनं । रूपनारायणधर्म्मधरकृतग्रहयज्ञपद्धतिदूषणं । ग्रहाणां पूजाविधिकथनं । होमविधिकथनं । क्षिणानिरूपणं । शान्तिकपौष्टिककामेन अल्पवित्तेनापि कुपितग्रहस्य पूजा कर्त्तव्येतिकथनं । ग्रहाणां प्रत्येकं [illegible]क्षलादिफलकथनं । उत्पातनिरूपणमुखेन द्विविधाद्भुतनिरूपणं । तच्च नैमित्तिकाद्भुतानि । [illegible]स्थान्तरिक्षाद्भुतादिनिरूपणं । अद्भुतानां फलपाककालकथनं । त्रिविधाद्भुतनियमेन शान्ति[illegible]स्थाकथनं । तच्च अभिचारशङ्कादौ अभयाशान्तिकथनं । राजयक्ष्मरोग-भूकम्पादौ वैष्णवी[illegible]न्तिकथनं । पशुमरकादौ रौद्रीशान्तिकथनं । वेदनाशनास्तिक्यादौ ब्राह्मीशान्तिकथनं । [illegible]भिशापप्रसववैकृत्यादौ प्राजापत्याशान्तिकथनं । उपस्कारादौ कौमारीशान्तिकथनं । वन्दि[illegible]ग्रहतादौ आग्नेयीशान्तिकथनं । भृत्याभिमर्षणादौ गान्धर्व्वीशान्तिकथनं । अपभृत्यधननाशादौ [illegible]वैष्णवैरीशान्तिकथनं । दृष्टादीनां वैकृते पार्थिवीशान्तिकथनं । एवमन्यच्च प्रत्येकं शान्तिकथनं । [illegible]र्य्यादिषु ग्रहेषु उत्पातकथनपूर्व्वकं प्रत्येकं शान्तिकथनं । वायव्यमण्डलफलकथनं । एवमाग्नेय[illegible]वारुणादिफलकथनं । ग्रहयुद्धनिरूपणपूर्व्वकं तच्छान्तिकथनं । ग्रहणफलकथनं । नाड़ी[illegible]नक्षत्रशान्तिकथनं । अभिषेकदेश-जाति-नक्षत्रपीड़ानां शान्तिकथनं । नभस्योत्पातशान्तिकथनं । [illegible]निर्घातशान्तिकथनं । दिग्दाहशान्तिकथनं । छायाद्भुतादिशान्तिकथनं । उल्कापातादौ [illegible]शान्तिकथनं । वातातिवृष्ट्याद्यद्भुतशान्तिकथनं । आग्नेयमण्डलादिफलकथनं । जलाशयाद्भुत[illegible]कथनपूर्व्वकं तच्छान्तिकथनं । प्रतिमाद्भुतादिशान्तिकथनं । वृक्षवल्लीवंशगुल्माद्यद्भुतशान्तिकथनं । [illegible]कुनाद्यद्भुतशान्तिकथनं । गृहद्वारादाद्यद्भुतशान्तिकथनं । वस्त्राद्भुतशान्तिः । शस्त्राद्भुतशान्तिः । [illegible]मानुषाद्भुतशान्तिः । प्रसवाद्भुतशान्तिः । अद्भुतानां फलपाकसमयकथनं । पौष्टिककर्म्मविधि[illegible]कथनं । गायत्रीहोमादिविधानं । षड़ङ्गरुद्रविधानकीर्त्तनं । प्राजापत्यादिविधिकथनं । चान्द्रायणादिविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 1993. लिङ्गवृत्तिः। Substance, palm-leaf, 10 × 2 inches. Folia, 34. Lines, 5 on a page. Extent, 481 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhánggá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Liṅga-vṛitti. On the genders of words. By Vararuchi Áchárya.

Beginning. यावान् कश्चित् चान्तः शब्दो नपुंसको वेदितव्यः। यावानिति परिमाणवाची शब्दः कश्चिदिति अनिर्दिष्टनामधेयं। च अन्ते यस्य स चान्तः। शब्दान्तोऽनेनाथा इति शब्दः, अभिलप्य इत्यर्थः। स च शब्दश्चतुर्विधः। जातिशब्दः, गुणशब्दः, क्रियाशब्दः, यदृच्छाशब्दश्चेति। इत्यादि।

End. अयं योनिरियं योनिः गुह्यस्थानं। वाग्विषयस्य महतः संक्षेपत एव लिङ्गविधिरुक्तः। यन्नोक्तमत्र सङ्क्षिप्तश्लोकतएव वेदितव्यं॥

Colophon. इत्याचार्य्यश्रीवररुचिकृता लिङ्गवृत्तिः समाप्ता।

विषयः। क्वचिदन्त्याक्षरनिर्देशेन क्वचिच्च पर्य्यायोल्लेखेन शब्दानां निङ्गानुशासनकीर्त्तनं

No. 1994. जातकसारः। Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Fol 23. Lines, 5 on a page Extent, 432 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhánggá, Paṇḍit Kánái J Appearance, old. Mostly in verse. Correct.

Játakasára. An epitome of horoscopy. By S'iśu Mahámal pádhyáya.

Beginning. वाणीश्वरीमखिलदेवकिरीटकोटि-रत्नांशुकेशरितपादसरोजलक्ष्मीं।
रत्नैकवम्बुरजटाचयचारुचन्द्रोद्योतावदातमुखतामरसां नमामि॥
तरणिरजनिनाथो पार्थिवः सोमसूनुस्त्रिदिवपतिपुरोधा भार्गवो भानुसूनुः।
शिखिकरविरोधी केतवश्चेति सर्व्वे विदधतु वक्रभाग्यं वो नभोगा नवैते॥
भौमभार्गववुधेन्दुभास्कराः सौम्यशुक्रधरणीतनूद्भवाः।
जीवभानुसुतभानुजा गुरु-राज्यधीश्रगणना यथाक्रमं॥ इत्यादि।

End. रजनिकिरणदुग्धाम्भोनिधौ बुद्धितेजाः प्रबलदलनविद्याराशिपीयूषपूर्णः।
नयविनयकलात्मा दुष्कृतध्वान्तच्छन्ना विधुरिव विमलश्रीराजतिश्रीवटेशः॥
तस्यात्मजेन शिशुना सुखबोधहेतोरालोक्य जातकमवन्धि + + + चैवं।
स्थूलात्मकं हितमयं प्रथमप्रवेशे बलस्य पालनमतोऽस्य वृथा विधेयं॥

Colophon. इति महोपाध्यायश्रीशिशुविरचितो जातकसारः॥

विषयः। राशितद्धीश-खेटादिनिरूपणं। जातकलग्नज्ञानोपायकीर्त्तनं। पिट्टपरोक्षे-जन्मकथनविधिः। अरिष्टकथनं। अरिष्टभङ्गकीर्त्तनं। परमयोगनिरूपणं। राजयोगकथनं। अनफादियोगकथनं। केमद्रुमयोगकथनं। रविक्षतवेश्यादियोगकथनं। नवांशकफलकथनं। द्वादशांशफलकथनं। ग्रहदृष्टफलकथनं। अधमाष्टकयोगनिरूपणं। स्त्रीजन्मचिन्तनं। तत्र वैध-व्यादिज्ञानोपायकथनं। जारजयोगनिरूपणं। परमोच्चग्रहकथनं। चिकोणस्थितग्रहफलकथनं। नीचग्रहादिफलकथनं। ग्रहत्रययोगकथनं। चतुर्ग्रहादिफलकथनं। तनुस्थानादिग्रहफल-कथनञ्च।

No. 1995. व्रतपद्धतिः। Substance, palm-leaf, 10 × 2 inches. Folia, 62. Lines, 5 on a page. Extent, 1,306 slokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá two other copies, one with Paṇḍit Chhoṭi Jhá, another at Naḍuyárgram, Post Madhubaní, with Paṇḍit Kaṇṭu Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vratapaddhati. On optional fasts and penances, called Vratas. By Rudradhara Mahámahopádhyáya.

Beginning. श्राद्धसूक्तिकृतोद्बोध श्रीरुद्रधरशर्म्मणा।
नानानिबन्धसिद्धासौ लिख्यते व्रतपद्धतिः॥
तादौ व्रतसामान्यधर्म्माः। तत्र देवलः।
अभुक्ता प्रातराचार्यं स्नात्वाचम्य समाहितः।
सूर्य्यादिदेवताभ्यश्च निवेद्य व्रतमाचरेत्। इत्यादि।

End. वस्तुवस्तु तत्रापि शुक्लादेरभिलाषं कर्त्तुमर्हति सतोऽपि क्षणादित्वस्य अप्रयोजक-त्वादिति। एष श्रीश्राद्धचरणोन्नीतः समयप्रदीपानुसारी पन्थाः॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरुद्रधरकृता व्रतपद्धतिः समाप्ता।

विषयः। सामान्यतो व्रतधर्म्मनिरूपणं। उपवासादिस्वरूपविवेचनं। स्त्रीणां सभर्तृकाणां पतिपार्श्वक्येन उपवासनिषेधकथनं। वैश्यशूद्रयोस्त्रिरात्रपक्षरात्रोपवासनिषेधकथनं। गृहीत-व्रतापालने दोषकथनं। मासलक्षण-तद्विभागादिकथनं। युग्मादितिथिव्यवस्थाकथनं। नक्त-व्यवस्थाकथनं। हविष्यद्रव्यनिरूपणं। आदित्यव्रतविधानं। तत्र रविवारे उपवासव्रतविधानं। उभयसप्तमीव्रतकथनं। आरोग्यसप्तमीव्रतविधानं। फलसप्तमीव्रतकथनं। देवीव्रतविधानकथनं। तत्र कुन्दचतुर्थीव्रतविधानं। शिवव्रतविधानं। तत्र अष्टम्यां नक्तभोजनव्रतविधानं। रौद्रव्रतवि-धानं। महाव्रतविधानकथनं। तत्र लिङ्गादिपूजाविधानकथनं। गोमयादिलिङ्गपूजाविधानं। एकादशीव्रतविधिकथनं। अशून्यशयनव्रतविधानं। यावज्जीवैकभक्तव्रतविधिकथनं। मांस-

परित्यागविधानादिकथनं । एकभक्तव्रतविधिकथनं । शाकमाचाहारव्रतविधानकथनं । हवि-
माचाहारव्रतविधिकथनं । एकरात्रद्विरात्रत्रिरात्रोपवासव्रतविधानं । एकान्तरोपवासव्रतवि-
धानं । द्वादशमासकृत्यविधिनिरूपणं गृहशान्तिकरणविधिकथनं । प्रमाद् नष्टहिरण्यप्रायश्चित्तं ।
जन्मतिथिकृत्यनिरूपणं । सूतिकाषष्ठीपूजाविधानकथनं । वास्तुपूजाप्रकारादिकथनं । विद्या-
रम्भविधिकथनं । पक्षपर्व्वकृत्यनिरूपणं । तिथिवारनियतकृत्यादिविधानं । आवश्यकश्राद्धकाला-
दिनिरूपणं । चन्द्रादित्यग्रहणकृत्यनिरूपणं । मलमासस्वरूपकथनपूर्व्वकं तत्र कृत्यनिरूपणं ।
एकोद्दिष्टश्राद्धकालनिरूपणञ्च ।

No. 1996. मिथ्यात्वनिर्व्वचनं । Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia 8. Lines, 8 on a page. Extent, 288 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mithyátva-nirvachana. A dissertation on unreality leading to the conclusion of the unity of the human and the divine souls, and the substantial unreality or mere phenomenality of the universe as distinct from that soul. By Gokulanátha Upádhyáya, Mahámahopádhyáya.

Beginning. रज्जुसर्पवदनाद्यविद्यया यत्र कल्पितमतात्त्विकं जगत् तत्परं किमपि चि
गोकुले नन्दवेश्मनि निलीय तिष्ठति ॥ वियद्वायुवह्निवारिवसुधादिरचेतनप्रपञ्चो मि
जड़त्वात् दृश्यत्वात्परिच्छिन्नत्वात् तत्र यस्य वस्तुनो यत्र यत्र धर्म्मिणि यत्कालदेशावच्छेदेन
इत्यादि ।

End. वस्तुतः स्वजन्यत्वं स्वाधिकरणचरमध्वंसप्रतियोगिवाक्यत्वानुपूर्व्वीकत्वं वाक्यार्थ-
ज्ञानोद्देश्यतानिरूपितसाध्यत्वाश्रयविषयता चेति संसर्गत्रयेण प्रयत्नवत्त्वं तात्पर्य्यमिति निष्कर्षः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायगोकुलनाथोपाध्यायविरचितं मिथ्यात्वनिर्व्वचनं पूर्णं मिति ।

विषयः । मिथ्यात्वस्वरूपनिरूपणपूर्व्वकं प्रपञ्चस्य मिथ्यात्वसंस्थापनं । प्रसङ्गादुपासनादि स्वरूपकथनमुखेन जीवब्रह्मैक्यादिकीर्त्तनञ्च ।

No. 1997. लीलावतीप्रकाशटिप्पनी । Substance, palm-leaf, 10 × 1 inches Folia, 64. Lines, 4 on a page. Extent, 1,393 s'lokas. Character, Maithilí Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Lílávatí-prakáśa-ṭippaní. A gloss on Vardhamána's commentary on the Lílávatí. By Raghunátha S'iromaṇi Bhaṭṭáchárya.

Beginning. ॐ नमः सर्व्वभूतानि विश्वस्य परितिष्ठते ।

अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥

षड़ेव पदार्थो इत्यवधारणस्य भाष्यादावभावात् आक्षेपासङ्गतेराह इहेति अवधारणपरोऽवधारणप्रयोजनकः विभागो विभजनं तदर्थः कादाचित्कः । विभागात्मकमिति पाठस्तु सुगम एव विभागे विभागोद्देश्यत्वेन अभिमते न्यूनाधिकसंख्याव्यवच्छेदे—इत्यादि ।

End. अकारणेति । अन्वयव्यतिरेकाभ्यां क्वचिदकारणनाश्यस्यापि स्वकार्य्यनाशकत्वे न क्षतिरिति मन्तव्यं ।

Colophon. इति श्रीगिरिशमणिभट्टाचार्य्यविरचिता लीलावतीप्रकाशडिप्पनी समाप्ता ।

विषयः । वर्द्धमानकृतप्रकाशाभिधानाया लीलावतीटीकाया व्याख्यानं ।

No 1998. पुष्पमाला । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 60 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráni-grám, Post Madhubaní, Darbhángá, Pandit Kánái Jhá. Appearance, new. Verse. Correct.

Pushpa-málá. On the different kinds of flowers and leaves appropriate for the worship of particular divinities and at particular rites and ceremonies. By Rudradhara.

Beginning. जातीकुन्दशमीकुशेशयकुशाशोकं वकं किंशुकं

पुन्नागं करवीरचम्पकजवाशेफालिकाकुब्जकं ।

वासन्तीशतपत्रिकाविचकिलं मन्दारमर्काक्षयं

पीताम्लानकनागकेशरमिदं पुष्पं रवेः शस्यते ॥ इत्यादि ।

End. आहृत्य पत्रपुष्पं निपुणं कल्पतरुपारिजातादेः ।

पूजाविधौ सुराणां प्रशस्तदलपुष्पमालेयं ॥

रुद्रधरेण मनोरम गुणजालेन गुम्फिता यत्नात् ।

तनोतु तोषमीषं मनसि चिरं सर्व्वविबुधानां ॥

विषयः । सूर्य्यपूजने विहितविहितपुष्पनिरूपणं । एवं शिव-विष्णु-दुर्गा-लक्ष्मी-विष्णुमूर्त्तिभेदानां पूजने विहितविहितपुष्पपत्रादिनिरूपणं । सर्व्वसुरपूजने वर्ज्जितपुष्पकथनं । श्राद्धादौ विहितविहितपुष्पकथनञ्च ।

No. 1999. धर्म्माधर्म्मप्रबोधिनी। Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, 157. Lines, 8 on a page. Extent, 3,120 slokas. Character, Maithilí. Date, Sm. 1410. Place of deposit, Naváni, Post Mádhepurá, Darbhángá, Pandit, Vañsamani Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dharmádharma-prabodhiní. A digest of the Smriti rules regarding duty. By Premanidhi, son of Indrapati Mahámahopádhyáya, of Mithilá. The work was completed at Mysore, in the Nizám Sháhi dominion, in Samvat 1410, = A. D. 1353. It is divided into 12 chapters, thus—I. Daily duties. II. Worship. III. S'ráddhas. IV. Impurities. V. Purification. VI. Marriage. VII. Religious benefactions. VIII. Duties during times of distress. IX. Optional fasts. X. Pilgrimage. XI. Expiations. XII. Fruits of former works. Duties common to all classes, &c.

Beginning. जयति जयति गौरीबालकेो विघ्नहर्त्ता
जयति जयति देवेा भानुकेाटिप्रकाशः।
जयति जयति + + शैकदन्तः सुरूपी-
जयति शुभगजास्यः पातु नः सिद्धिदाता॥
प्रणम्य जगदाधारं गुरुञ्चैव विशेषतः।
क्रियते ब्राह्मणार्थाय धर्म्माधर्म्मप्रबेाधिनी॥

अथ प्रातःकृत्यं। तच्च स्मृतिसमुच्चये,—दक्षः।
प्रातरुत्थाय कर्त्तव्यं गृहकृत्यं दिने दिने।
तत् सर्व्वं सम्प्रवक्ष्यामि द्विजानां विधिसिद्धये॥ इत्यादि।

End. मन्वादिस्मृतिमालोक्य याज्ञवल्क्यं तथैव च।
श्रीमत्प्रेमनिधिर्धीमान् अकरोद्धर्म्मबेाधिनीम्॥
श्रीमद्राजनिजामसाहविषये साहिग्मती या पुरी
सा मे पूर्व्वजवासभूश्च सततं देवेाऽपि यां वाञ्छति।
श्रीमन्मैथिलठक्कुरेन्द्रपतिजो यत्नेन दृष्ट्वा स्मृतिं
कार्य्याकार्य्यविचारणार्थमकरोद्देवेापकण्ठे वसन्॥

Colophon. इति महामहेापाध्यायठक्कुरश्रीमदिन्द्रपतिसूनुश्रीप्रेमनिधिविरचिते धर्म्मशास्त्रे धर्म्माधर्म्मप्रबेाधिन्यां द्वादशेाऽध्यायः। समाप्तश्चायं ग्रन्थः।
मार्गे मासि सिते पक्षे षष्ठ्यां वै भृगुवासरे।
यत्नेन पालितां विप्रैः समाप्तेयं प्रबेाधिनी॥ संवत् १४१०॥

विषयः। प्रथमेऽध्याये,—आचारनिरूपणं। तत्र प्रातःकृत्यविधिः। मूत्रपुरीषादुत्सर्गस्थानादिनिरूपणं। षड्विधमौनविधानं। शौचविधिः। परिधानीयवस्त्रनिषेधः। सन्ध्यास्नानजपहोम-देवपूजातिथ्यवैश्वदेवरूपषट्कर्मनिरूपणं। तत्र विविधस्नानविधानं। आचमनविधानं। दन्तधावनविधिः। तत्र मन्त्रादिकथनञ्च। क्षौरकर्मविधिः। तैलनिषेधः। क्वचित् तैलाभ्यङ्गविधिः। प्रातःस्नानविधिः। तिलकविधिः। कुशमाहात्म्यं। तदुत्पाटनविधिः। तर्पणविधिकथनञ्च।

द्वितीयेऽध्याये,—अभिवादनविधिः। देवपूजाविधिः। तत्र अर्घ्यपाद्यादिविधिः। पुष्पनिरूपणं। अनुलेपनविधिः। धूपदीपनैवेद्यासनादिविधिः। प्रतिमानिरूपणं। शिवलिङ्गमाहात्म्यं चण्डिकापूजाविधिः। विष्णुपूजाविधिः। घण्टावादनविधिः। शङ्खपूजाविधिः। होमविधिः। वैश्वदेवविधिः। आतिथ्यविधिकथनञ्च।

तृतीयेऽध्याये,—श्राद्धविधिः। तत्र श्राद्धपूर्व्वदिनकृत्यं। एकोद्दिष्टविधिः। श्राद्धकर्त्तृनियमाः। तीर्थश्राद्धविधिः। विघ्नपतितादिश्राद्धविधिः। दर्शोत्सर्गविधिः। श्राद्धाधिकारिणः। द्वादशविधपुत्रविवेचनं। मलमासादिनिरूपणं। विषमखण्डादिदूषितानां श्राद्धविधिः। अपरपक्षामावस्यादिश्राद्धविधिः। श्राद्धप्रशस्तद्रव्याणि।

चतुर्थेऽध्याये,—अशौचनिरूपणं। सद्यःशौचादिद्वादशविधाशौचनिरूपणं। अशौचसङ्करनिरूपणं। बालाद्यशौचं। स्त्र्यशौचं। मृत्युविशेषाशौचं। सपिण्डाद्यशौचं। निर्हरणाद्यशौचं। पिण्डदानविधिः। अशौचान्तदिनकृत्यं।

पञ्चमेऽध्याये,—द्रव्यशुद्धिनिरूपणं। तत्र जलशुद्धिलेपशुद्ध्यादिनिरूपणं। धातुशुद्धिः। स्नेहादिशुद्धिः। मृत्स्नादिशुद्धिः। तृणकाष्ठादिशुद्धिः। स्वभावशुद्धिः। उच्छिष्टादिसंसर्गशुद्धिः। मानवरुसंसर्गशुद्धिः। अमेध्यसंसर्गशुद्धिः। आचमनानुकल्पः। कुक्कुरादिसंसर्गशुद्धिः।

षष्ठेऽध्याये,—विवाहविधिकथनं। कन्यादानाधिकारिणः। कन्यालक्षणादिकथनं। स्त्रीधर्म्मकथनं। पतिव्रतालक्षणादिकं। सहगमनविधिः। गर्भाधानकथनं। जन्मविवरणकथनप्रसङ्गेन संक्षेपेण शारीरस्थाननिरूपणं। पुत्रजन्मादिकृत्यं। उपनयनादिविधिः। ब्रह्मचारिनियमाः। स्नानध्यायाः। गार्हस्थ्यविधिः। वानप्रस्थ्यविधिः। यतिधर्म्मनिरूपणं।

सप्तमेऽध्याये,—ब्राह्मणप्रशंसा। दानविधिः। कृष्णधेन्वादिदानविधिः। मद्दादेवप्रतिमालक्षणग्रामदानादिविधिः। गृहादिदानविधिः। अन्नजलभूमिदानादिविधिः। मासादिनियतदानविधिः। आद्यादिष्टक्षरोपणफलकथनं। सत्प्रतिग्रहासत्प्रतिग्रहादिनिरूपणं। देशकालमाहात्म्यविवेचनं।

अष्टमेऽध्याये,—आपद्धर्म्मनिरूपणं। क्षीरादिविक्रये पातित्यादिनिरूपणं। चातुर्वर्ण्यसाधारणधर्म्मनिरूपणं। भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं। प्रतिपदादिषु कूष्माण्डादिभक्षणनिषेधः। भोजनविधिः। जातिविवेकः।

नवमेऽध्याये,—व्रतादौ तिथ्यादिनिरूपणं। एकादशीनिरूपणं। उपवासनियमाः। महाद्वादशीयोगः। रामनवमीविधिः। चैत्रादिद्वादशमासकृत्यनिरूपणं। सावित्रीव्रतं। दशहरा। चातुर्मास्यविधिः। जन्माष्टमीविधिः। नवरात्रपूजाविधिः। सङ्क्रान्तिपुण्यकालनिरूपणं। अर्द्धोदययोगः।

दशमेऽध्याये,—तीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। तीर्थनामानि। निवासस्थाननिरूपणं। राजधर्म्मकीर्त्तनं। करादानादिविधिः। दुर्गादिनिरूपणं। ऋणदानादिविधिः। आधिनिरूपणं। साक्षिविधिः। लेख्यादिव्यादिप्रकरणं। सीमाविवादादिनिरूपणं। दायभागकथनं। द्यूतविधिः। दण्डपारुष्यविधिः। स्तेयविधिः। अभिगमादिदण्डविधिः।

एकादशेऽध्याये,—वधनिर्णयः। महापातकादिनिरूपणं। ब्रह्महत्यासुरापानादिप्रायश्चित्तं अगम्यागमनप्रायश्चित्तं। क्षत्रियादिवधप्रायश्चित्तं। गोवधादिप्रायश्चित्तं। प्रायश्चित्तादिननिषिद्धानि स्त्रीवधप्रायश्चित्तं। इतरप्राणिवधप्रायश्चित्तं। इतरद्रव्यस्तेयप्रायश्चित्तं। ब्रह्मादौ क्लृप्तियोगं प्रायश्चित्तं। आत्मघातप्रवृत्तप्रायश्चित्तं। अपघात्यमरणप्रायश्चित्तं। गवादिविक्रयप्रायश्चित्तं। निन्दितविवाहप्रायश्चित्तं व्रात्यप्रायश्चित्तं। चान्द्रायणलक्षणादिव्रतलक्षणं।

द्वादशेऽध्याये,—कर्म्मविपाककथनं। सामान्यतः सर्व्ववर्णकर्त्तव्यानि। माङ्गल्यानि। अन्त्यादिदहनारोपणविधिः। लवणसंयुक्तक्षीरादिभक्षणनिषेधः। दीपनिर्व्वाणदोषाः। शयनविधिः

No. 2000. पुरञ्जनचरितनाटकम्। Substance country-made paper, 10 × 2 inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 531 slokas. Character Maithilí. Date, Sk. 1701. Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepur Darbhángá, Pandit Harshanátha Jhá. Appearance, fresh. Prose and vers Correct.

Puranjana-charita. A drama in five acts founded on the stor of Puranjaná as given in the Bhágavata Puráṇa. By Krishnadatt of Mithilá. The play was first acted in the court of Purushottama Dev of Orissá. The object of the work is to promote devotion to Krishna.

Beginning. नित्यानन्दचिदात्मकस्य कलया यस्याच्युतस्याखिलं
विश्वञ्चेति तमप्यचेतनमिव द्राग्भाम्यति भ्राम्यति।
यो गच्छत्यकरश्चलत्यचरणः पश्यत्यचक्षुः शृणो-
त्यश्रोत्रो मनसो गिरोऽप्यविषयो भक्तैर्वशेऽयात्स वः॥

अपि च। एकं ब्रह्मधिष्ठितौ सहचरौ द्विधौ सुपर्णौ भजे
एकं पिप्पलमत्यनश्नति यथैरेको गुणैर्बध्यते।

नाश्नन्नप्यतिदीप्तिमश्नति परो बुद्धा तमेव श्रितो-
ऽद्वेऽसावपि युक्तिमेति न परो मोक्षाय पन्था मतः ॥

नान्द्यन्ते सूत्रधारः । अलमतिविस्तरेण । भक्तिभावनाविभाकरविभाविभासितशुद्धमानस-सारसमासितरम्भारमणचरणषट्चरणस्य क्षणक्षणविलक्षणविनयविवेकदयादानदाक्षिण्यादि-गुणगणस्य निरवधिपरोपकारजागरूकयशोभारघनसारप्रसारसुरभीकृतसंसारस्य परमरमणीयाकारस्य श्रीदिवाकरपुरुषोत्तमस्य सभायां ——————————— सुखोपविष्टानां शिष्टानां देवविदेशवास्तव्यानां श्राखिणां ब्राह्मणानां राजकार्य्यभारिणां व्यापारिणाञ्च मण्डली समुल्लसति । तदत्र नवीनं किमपि नाटकमभिनेतव्यमिति । नेपथ्याभिमुखमवलोक्य । आर्य्ये इतस्तावत् । प्रविश्य नटी । अज्ज सम्मि आणवेदु अज्जो को णिओओ अणुचिट्ठीअदुत्ति । सूत्रः । आर्य्ये साधुसमाजमाराधयितुमिच्छामि । नटी । कदमं उणपओअं समप्पिअ एदस्स आरोहणं करिस्सदि अज्जो । सूत्रः । यत् किल मैथिलकृष्णदत्तकविना पुरञ्जनचरितं नाम नाटकं निर्म्माय अस्मासु समर्पितं तदभिनयेनाराधनमस्य सम्भविष्यति । इत्यादि ।

End. शीतनुच्छविसुवर्णरेखितसाङ्कवात्ततडिद्विनाश्रिते ।
कृष्णरूपनिकषे निवेशितं प्रेमहेममुपवीक्ष्यतां मम ॥

अविज्ञात एवमस्तु । इति निष्क्रान्ताः सर्व्वे ।

Colophon. पुरञ्जनदुःखभञ्जनो नाम पञ्चमोऽङ्कः । समाप्तमिदं नाटकमिति ।

शाकेऽब्दे धरणीवियन्मुनिधरासङ्ख्यासमाने शुभे
माघे मासि दिवामणौ मकरगे विष्णोस्थिथौ सादरं ।
श्रीमन्मैथिलकृष्णदत्तकृतिना भक्तिर्म्मितं नाटकं
प्रालेखीत्तदिदं मुदा कृततरं श्रीहेमनाथद्विजः ॥ शुभमस्तु ।

विषयः । (श्रीमद्भागवतीयपुरञ्जनोपाख्यानमवलम्ब्य गुम्फितमिदं नाटकम्)

प्रथमाङ्के,—पुरञ्जनसचिवयोरभिनयेन तयोर्नागपुरप्रवेशस्तूचनं । तत्र च नागराजनागभिः सादरं सुष्टुचीतयोस्तयोः स्वामिन्यै स्वात्मनिवेदनम् । समनन्तरञ्च समं तत्पुराधिकारिणा पुरञ्जन्या पुरञ्जनस्य परिणयः समजनि ।

द्वितीयाङ्के,—मृगयानुरागिणो राज्ञोऽदर्शनेन समुपासितायाऽपि सद्यजन्यया पुरञ्जन्याः खेदवेदना मूर्च्छा च । अचान्तरे समागतस्य तस्य विमर्शनमनुगमनञ्च तदनु खेदादिदेशं स्वनाथास्वस्थाः ।

तृतीयाङ्के,—सितपञ्चचरयोरभिनयेन नगरमध्ये प्रचण्डप्रवेश-पुररोधन-पुरञ्जनापसरणवचनम् ।

चतुर्थेऽङ्के,—अलक्षितलक्षणेन भगवता सह विलक्षणचरस्य संवादः । तत्र च नवलक्षणाख्यो कामधेनुः प्रविश्यात्मनो गुज्जरवृन्दावनादिदेशधनविवरणं निवेदयामास । अचान्तरे

चेटीमात्रसनाथायाः नाथविरहविधुरायाः पुरञ्जन्याः अग्निप्रवेशसाहसमवलोक्य नवलक्षणया तस्याः समाश्वासनञ्च ।

पञ्चमाङ्के,—नवलक्षणासाहाय्येन तस्या गोपाललोकगमनपूर्व्वकं भगवद्दर्शनेन कृतार्थता पुनः पुरञ्जनसमागमश्चेति ।

No. 2001. शूद्राचारचिन्तामणिः । Substance country-made paper, 11 × 2 inches. Folia, 102. Lines, 5 on a page. Extent, 1764 sl'okas. Character, Maithilí. Date, L. S. 425. Place of deposit, Sáradápur. Post Mádhepurá, Darbhángá, Pandit Vis'vanátha Jhá. Appearance, destroyed by worms. Prose and verse. Correct.

Sudrachára-chintámani. On the religious duties of Sudras. By Váchaspati Miśra, of the court of Mahárájá Harinárayana, of Mithilá.

Beginning. तीक्ष्णत्विषे नमस्कृत्य श्रीवाचस्पतिशर्म्मणा ।
धर्म्मशास्त्रं समालोक्य शूद्राचारो वितन्यते ॥
तत्र । उद्बोधमैत्रशौचानि तथाचमनकारणम् ।
हेतुद्विराचम ++ प्रातस्नानादिकं ततः ॥
मध्यन्दिनस्नानविधिस्तर्पणस्य विधिस्ततः ।
देवार्चनं तत्प्रसङ्गाद्वैष्णवस्य च लक्षणम् ॥ इत्यादि ।

End. मिथ्याभिशंसिनो दोषा द्विः स+भूतवादिनः ।
मिथ्याभिशस्तदोषश्च समाद+++++ ॥

Colophon. इति महाराजाधिराजश्रीमद्धरिनारायणपरिषदा सकलपण्डितमण्डलीरोमणिना श्रीवाचस्पतिमिश्रेण विरचितः शूद्राचारचिन्तामणिः समाप्त इति ।
शुभमस्तु । लसं ४२५ । ज्येष्ठवदि ।

विषयः । सदाचारनिरूपणादिकं । शूद्राणामुद्बोधविधिकथनं । मलमूत्रादित्यागविधिः शौचविधिकथनं । आचमनविधिकथनं । आचमननिमित्तानि । द्विराचमननिमित्तानि च चमनापवादकथनं । दन्तधावनविधिः । प्रातस्नानादिविधिः । प्रातःकालादिनिरूपणं । स्नानादिविधिकथनं । पोष्यवर्गपालनावश्यकतानिरूपणमुखेन पोष्यवर्गनिरूपणं । योगक्षेमादिकथनं । नैमित्तिकादिषड्विधस्नानविधिः । तर्पणविधिः । जलस्थलशौचतर्पणविधिः । देवपूजाविधिः । उपचारविधिः । पुष्पादिचयनविधिः । दुर्गापूजाविधानादिकथनं । शिवपूजाविधिः सूर्य्यपूजाविधिः । पञ्चोपचारादिविधिः । धूपदीपनैवेद्यादिनिरूपणं । शूद्रेण वैश्वदेवानन्तर

पूजापत्रे सिद्धान्ने देयं नान्यत्रेति निरूपणं। रसालादिविधिकथनं। विशेषेण दुर्गाशिवयोः पूजाविधिकथनं। शिवलिङ्गादिनिर्म्माणविधिः। विहितविहितपुष्पाणि। विष्णुपूजाविधिः। शालग्रामशिलामाहात्म्यादिकीर्त्तनं। भगवद्गीतादिमाहात्म्यकथनं। विष्णोर्द्वादशिश्रद्धपराधाः विष्णवे दानानि। गवादिदानविधिः। सर्व्वत्र विशेषदानप्रयोगकथनं। हरिभक्तिमाहात्म्यकीर्त्तनं। पञ्चमहायज्ञविधानं। तत्र वैश्वदेवप्रयोगकीर्त्तनं। नित्यश्राद्धविधिः। तत्र प्रयोगकथनं। अतिथिपूजाविधिः। भोजनविधिः। भोज्याभोज्यनिरूपणं। पानयोग्यदुग्धादिनिरूपणं। पञ्चपक्षिमांसादिभक्षणविधिः। तत्र भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं। भक्ष्यमत्स्यनिरूपणं। मांसभक्षणवर्ज्जनयोविधिः। षड्विधघातकलक्षणादिकथनं। शयनविधिकथनं। दारोपगमनविधिः। गर्भाधानादिविधिकथनं। रजस्वलाधर्म्मनिरूपणं। सामान्यतः स्त्रीधर्म्मनिरूपणं। गार्हस्थ्यधर्म्मनिरूपणं। मिथ्याशंसनादिदोषकीर्त्तनञ्च।

No. 2002. दानपञ्जी। Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 49. Lines, 9 on a page. Extent, 1,708 slokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepurá, Darbhángá, Paṇḍit Harshanátha Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Dánapanjí. A summary of religious benefactions. By Ratnákara Ṭhakkura.

Beginning. यदीयस्मरणादेव समीहितमवाप्यते।
सद्भिर्निर्व्विघ्नमधुना तन्नमामि परं महः॥
श्रीरत्नाकरधीरेण विस्तरादानसागरात्।
सर्व्वसारं समुद्धृत्य किञ्चिदाख्य लिख्यते

दानप्रशंसा। यानि सन्त्यत्र + + नि हरेः प्रोक्तानि शंसति।
तेषां श्रेष्ठतमं दानमिति मे नास्ति संशयः। इत्यादि।

End. दक्षिणां दद्यात्। ततः ॐ स्वस्तीति प्रतिवचनं। अन्यतो गम्यमानीय दक्षिणां दात्।

Colophon. इति श्रीरत्नाकरठक्कुरविरचिता दानपद्धती समाप्ता।

विषयः। दानस्वरूपनिरूपणं। देयद्रव्यगुणकथनं। दानविधिः। दानकालनिरूपणं। कुम्भारधान्यादिदानविधिः। वर्षभोज्यदानविधिः। कपिलादिगोदानविधिः। उभयतोमुखीदानविधिः। वृषभधेनुदानविधिः। गुड़धेनु-तिलधेनु-जलधेनु-घृतधेनुप्रभृतिदानविधिः। महिषीदानविधिः। अश्वदानविधिः। दोलादिदानविधिः। दासीदानादिविधिः। आमदिदानविधिः। सिन्दूरतैलशर्करालवणधर्म्मघटादिदानविधिः। विविधफलमूलस्नदानविधिः

सुवर्णरजतताम्रादिदानविधिः। पूर्णपात्रकृष्णाजिनादिदानविधिः। ग्रामनगरादिदानविधिः। शालग्रामशिवलिङ्गादिदानविधिः। घृतघटादिदानविधिः। कौशेयवस्त्रादिदानविधिकीर्त्तनञ्च। अत्र सर्व्वत्र दानप्रयोगकीर्त्तनमिति ज्ञेयम्।

No. 2003. योगरत्नाकरः। Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent, 384 slokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepurá. Darbhángá, Pandit Harshanátha Jhá; another copy at Sántipura, Pandit Kálidása Vídyávágis'a. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Yoga-ratnákara. A guide to the performance of Yoga meditations, giving details about the various modes of sitting, regulating the breath, &c., &c. By Víreśvaránanda.

Beginning. यद्ब्रह्म वेदाः प्रवदन्ति सन्तश्चैतन्यशब्दात्मकमव्ययं तत्।
योगीन्द्रहृन्दैः परमात्मतेजो ध्यातं सदाद्यादनिशं परं नः॥
आनन्दोल्लासकन्दोपरिपरिविलसद्ब्रह्म पद्मान्तरस्थं
नित्यं चैतन्यरूपं वरद-भयहरं तत्त्वविद्यात्मयुक्तम्।
शान्तं पूर्णेन्दुकुन्दोज्ज्वलविमलवपुर्विश्वनाथं भजेऽहं
विज्ञानध्यानहंसं सकलसुरगणैर्योगिभिर्वन्द्यमेकम्॥
वदाम्यहं योगमलङ्घ्यमच्युतं यतोऽभवत् शाश्वतमव्ययं स्वयम्।
अभ्यासतो ब्रह्मनिरूपणात्मकं संसारसिन्धोस्तरणैककारणम्॥
सारं समुद्धृत्य तन्त्राणां वेदानां मतमव्ययम्।
योगिनां परहंसानां सिद्धानां विदुषां सताम्॥
श्रीमद्वीरेश्वरानन्दस्वनेति ज्ञानसिद्धये।
योगरत्नाकरे ग्रन्थे क्रमशो मोक्षहेतवः॥ इत्यादि।

End. अभ्यासाद्भवतीह सिद्धिरतुला ध्यानादि योगीश्वरः
सम्पाठात् कवितालिरेव विमला सम्पाठ्यते येन वै।
तस्यार्थो परिसिद्धयः करतले नित्यं भवेन्मुक्तिमान्
पापान्मोक्षविमानमेति नितरां निर्व्वाणमेवाच्युतम्॥
श्रीमद्धरिहरानन्दनाथशिष्येण धीमता।
श्रीमद्वीरेश्वरानन्दस्वामिना ग्रन्थ ईरितः॥ ॐ नमस्तारिण्यै।

विषयः। प्रथमतो योगाभ्यासप्रकारनियमादिकथनम्। कुम्भकादिकरणविधिकीर्त्त

प्राणायामस्वरूपकथनादिकं। आसनविधिकथनं। ध्यानप्रकारकथनं। ध्येयस्वरूपादिकीर्त्तनं। षट्चक्रनिरूपणादिकं। शिवतीर्थाद्याध्यात्मिकतीर्थनिरूपणं। अन्तर्यजनविधिकथनं। तत्र ध्यानादिविधिकथनं। उद्वर्त्तनविधिः। आन्तरदृष्टिनिरूपणं। शारीरतत्त्वकथनमुखेन जीवस्वरूपादिकथनं। मोक्षस्वरूपकीर्त्तनञ्च।

No. 2004. पाण्डवचरितम्। Substance, country-made paper, 12 × 1¼ inches. Folia, 127. Lines, 5 on a page. Extent, 2,530 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbhánggá, Pandit Vis'vanátha Jhá. Appearance, decayed. Verse. Correct.

Páṇḍava-charita. An epic poem on the career of the Páṇḍavas, founded on the details given in the Mahábhárata. By Lakshmídatta, son of Lakshmínáráyaṇa, who styles himself a Rájapaṇḍita, but does not say in whose court he flourished. The codex is incomplete, breaking off in the middle of the 21st canto.

Beginning. कन्दर्पदर्पाङ्कुरमात्तयोगं सिन्दूरपूरारुणमिन्दुगौरम्।
कुन्दावदातस्मितमट्टहासं वन्दामहे तद्द्वयमद्वयं वा॥
गोवत्सपूच्छग्रहणोत्सुकाय गोपाङ्गनापाङ्गतरङ्गिताय।
सानन्दनन्दाङ्गनरिङ्गणाय तस्मै परस्मै महसे नमोऽस्तु॥
सन्दर्भलक्ष्माय विदर्भवाचां व्यासं भजे चन्द्रमसं कवीनाम्।
यद्भारतीनिर्भरचन्द्रिकाभिर्मोहान्धकारा जगतो विधूताः॥
व्यासस्य यद्भारतभारतीषु व्यासं समासाद्भिधातुमीहे।
बाल्यं [illegible] + + + सन्तु सन्तः कर्म्माणि कुर्व्वन्ति न किं किशोराः॥
सोमान्वये सोम इवाम्बुराशौ राजाऽभवत्पाण्डुरिति प्रसिद्धः।
यद्दाऽऽसाद्य सुखापधानं महा + + + कमला व्यरंसीत्॥ इत्यादि।

End. सङ्ग्रामाय यदा जुहाव मुरजिद्वाचा तपोनन्दनो
व्याख्यानैरथ वा + + पनिषदां संलूय दुर्य्योधनं।
तज्जातं कुरुशासितुः सुरपुरप्राप्तेः पुरो मङ्गलं
प्रायश्चित्तमनुत्तमं खलु सतां यत्किञ्चिदाभाषणम्॥

Colophon. इति श्रीमल्लक्ष्मीनारायणराजपण्डितकविडिण्डिमलक्ष्मीदत्तविरचिते पाण्डवचरिते महाकाव्ये पाण्डवविजयो नाम विंशतितमः सर्गः। (इतः परमेकविंशतितमसर्गस्य कियदंशो वर्त्तते)।

विषयः। १मे सर्गे,—पाण्डोर्मृगयावर्णनं। खगरूपधारिणः किमिन्दममुनेः तस्य शापप्राप्ति कथनं। पाण्डवानामुत्पत्तिकथनञ्च। २ये,—पाण्डवानामस्त्रशिक्षावर्णनादिकं। ३ये,—तेषामेकचक्रनिवासवर्णनं। ४र्थे,—द्रौपदीस्वयंवरवर्णनं। ५मे,—सुभद्राहरणवर्णनं। ६ष्ठे,—जलविहारवर्णनं। ७मे,—खाण्डवदाहवर्णनं। ८मे,—राजसूयवर्णनं। ९मे,—द्यूतक्रीड़ावर्णनं। १०मे,—अर्ज्जुनस्य तपस्यार्थं प्रयाणवर्णनमुखेन गिरिवनादिवर्णनं। किरातार्ज्जुनसमरसंरम्भादिवर्णनञ्च। ११शे,—अर्ज्जुनस्य सुरलोकगमनवर्णनं। तत्र स्वर्गवर्णनञ्च। १२शे,—अर्ज्जुनस्य उर्व्वश्या सह संवादवर्णनादिकं। १३शे,—युधिष्ठिरादीनां तीर्थयात्राप्रसङ्गेन बदरिकाश्रमगमनवर्णनं। १४शे,—सौगन्धिकाहरणवर्णनं। १५शे,—पाण्डवानां द्वैतवनवासवर्णनं। गन्धर्व्वराजकृतकौरवकामिनीहरणादिवर्णनञ्च। १६शे,—पाण्डवानां विराटनगरवासवर्णनं। १७शे,—उत्तरगोग्रहसङ्गरवर्णनं। १८शे,—कुरुपाण्डवयोः समरोद्योगवर्णनं। १९शे,—भीष्मवधवर्णनं। अभिमन्युवधवर्णनञ्च। २०शे,—जयद्रथवधवर्णनं। द्रोणकर्णादिवधवर्णनं। दुर्य्योधनस्य द्वैपायनह्रदप्रवेशवर्णनञ्च। (इतः केचन एकविंशतितमसर्गीयाः श्लोका वर्त्तन्ते। तत्र च दुर्य्योधनस्योरुभङ्गवर्णनं।)

No. 2005. भक्तितरङ्गिणी, सेतुसहिता। Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 460. Lines, 10 on a page. Extent, 12,048, s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Dárbhángá, Pandit Vis'vanátha Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Bhakti-taraṅgiṇí. A metrical dissertation on devotion to Kṛishṇa. By Vaidyanátha Páyagunḍa. The text extends to 200 s'lokas, and is divided into five cantos, metaphorically called waves, *taraṅgas*, in keeping with the name of the work, which means "the ocean of devotion." The author takes the Bhágavata Puráṇa for his text. The work was completed for the gratification of Govindarája, son of Rámaráya Maṇi, of the gotra of Bharadvája. Annexed to the work in a commentary entitled *Setu* or the bridge. Its author's name is not apparent.

Beginning. मूलस्य,—निखिलभुवनपालं कामिनीकेलिलोलं
यदुकुलमणिपालं दानवेन्द्रान्तकालम्।
सजलजलदनीलं नन्दबालं सुबालं
व्रजयुवतिरसालं नौमि गोपालबालम्॥
मोहितगोपीजालं दोलितमालं यशोविशालम्।
दर्शितचिचालीलं कीरदनीलं नमामि गोपालम्॥

अस्ति श्रीमदमन्दमन्दरगिरिग्रावस्खलत्प्रस्खल-
त्तुङ्गीतुङ्गतरङ्गभङ्गिसुभगव्याप्तात्मजारोधसि ।
इन्द्रप्रस्थमिहाचलेशसदनं सत्सम्पदामासनं
स्वःसाम्राज्यविडम्बिनिस्तुलगुणं भूमण्डलीमण्डनम् ॥
तत्रोदारपवित्रचित्रचरिते सद्विश्वविश्वम्भरा-
लम्बे विष्णुपदारविन्दमुकुलध्यानादवाप्तोदये ।
भारद्वाजकुलाम्बुधौ समभवच्छ्रीरामरायो मणिः
शान्तो दान्तियुतः सुनीतिनिपुणो रामोऽपरः सद्यशाः ॥
तस्मादाविरभूच्चतुर्थ इव यः सप्तार्चिषामष्टमो-
वर्षाणामिव पञ्चमः स पुरुषार्थानां महानीतिमान् ।
साक्षाच्छ्रीपतिराश्रिताजनभृतिर्गोविन्दरायः सुधी-
+ + मेघ इवावदातहृदयो विष्णोः पदालम्बनः ॥
सत्या++तरो लसामसुयशःस्फीतः प्रपीताम्बरः
पद्मासद्मनि यस्य हृत्सरसिजे खास्ते मुदा सर्व्वदा ।
साक्षात् केशव एव सम्प्रति पुनस्त्रातुं जगन्मण्डलं
तस्मात् श्रीविबुधाधिपो विजयते श्रीकेशवाख्यः सुधीः ॥
भूरिस्फुरन्मदगदाधिगताधिकाधि-
चेतोऽगदीकरणभैषधमद्वितीयम् ।
आदिष्टवान् स खलु भागवताब्धिसारं
कर्त्तुं यथा भवति मां मम हृत्प्रसादः ॥
तस्मादेशवयात्तु केशवविभोर्विद्वद्विभूषामणे-
र्ग्रन्थं भक्तितरङ्गिणीति विदितं स्वच्छं ततोऽभ्युद्धरे ।
श्रीमद्भागवताब्धिरत्ननिधितो रत्नं सतां शर्म्मदं
माहात्म्यस्मरणादिपद्मलहरीयुक्तं प्रयत्नादहम् ॥
आलोच्य निखिलं भक्त्या श्रीमद्भागवतं मुदा ।
दृतस्तानि तत्रत्यान्यत्र पद्यानि कौतुकात् ॥
लिखामि नत्वा नागेशं वैद्यनाथः स्वबुद्धये ।
पायगुण्डेति यः ख्यातः काश्यां सङ्कृच्च भक्तितः ।
अत्र श्लोका मया दृष्टाः सङ्कत्यर्थं मतद्वयम् । इत्यादि ।
सेतोः,—अवनीतलवर्त्तिलोचनाम्बुतवर्त्तिं सगुणैकमन्दिरम् ।
प्रमदाजनमीनवेधनं गिरिशुरूपं तमहं भजे हरिम् ॥

वैद्यनाथः पायगुण्डो विद्वत्केशवदैवतः ।
व्याख्यां भक्तितरङ्गिण्याः सेतोर्व्याख्यां विलिखाम्यहम् ॥
श्रीधरस्वामिमणिभिः कृता येषां मनोहरा ।
व्यत्यस्ता सर्व्वतः सा वै श्लोकीकृत्य प्रयत्नतः ॥
मौलक्रमानुरोधेन सविशेषात् क्वचिन्मया ।
सङ्कलानां सुपद्यानां नूतना च विलिख्यते ॥

तत्र तावत् प्रारिप्सितग्रन्थप्रतिबन्धकदुरितशमनाय कृतमिष्टदेवतानमस्काररूपं मङ्गलं शिष्यशिक्षायै व्याख्यातॄणामनुषङ्गतो मङ्गलाय च निबध्नाति निखिलेति ।

End. मूलस्य,—अतिप्रयत्नेन मया कृतेऽयं रसालये ग्रन्थनिधिर्गुणाभ्रः ।
समर्पितः श्रीपतिपादपङ्कजे भक्त्या स तेनाद्य हरिः प्रसीदताम् ॥

Colophon. इति श्रीमत्पायगुण्डोपाह्ववैद्यनाथविरचितायां भक्तितरङ्गिण्यां पञ्चमस्तरङ्गः सम्पूर्णः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

सेतोः—रसानां नवानां शृङ्गारादीनां प्रेम्नो भक्तिरसस्य च व्याख्यः, ग्रन्थेषु निधिः, गुणाभ्रः गुणाश्रयः । शुभमस्तु ।

विषयः । ग्रन्थोऽयं भगवन्माहात्म्यादिप्रतिपादकानां श्रीमद्भागवतीयपद्यानां सङ्क्षेपेण निर्म्मितः । तत्र च क्वचित् क्वचित् ; सङ्कलितमेषां प्रतिपादयितुं स्वयमपि ग्रन्थकारो द्विशतसंख्यकान् श्लोकान् रचयामास । तत्र प्रथमे तरङ्गे श्रीमद्भागवतप्रामाण्यादिनिरूपणपूर्व्वकं प्रथमादिस्कन्धेषु द्वादशस्कन्धवर्त्तिनां श्लोकानां विन्यासेन भगवन्माहात्म्यकीर्त्तनं। एवं द्वितीये तरङ्गे,—भगवद्ध्यानप्रतिपादकानां श्लोकानां सङ्कलितिर्दर्शिता । तृतीये तरङ्गे,—भगवदुपासनापरपद्यानां सन्दर्भसञ्जीकरणं । चतुर्थे तरङ्गे,—भगवत्स्तुतिपराणां पद्यानां सङ्कलितिप्रदर्शनं । पञ्चमे तरङ्गे,—भगवद्भजनप्रयोजकानां तेषां गुम्फननैपुण्यप्रदर्शनेन भक्तिमाहात्म्यप्रपञ्चनं । ग्रन्थस्यास्यैव व्याख्यानं सेतुरिति ज्ञेयम् ।

No. 2006. तत्त्वदीपनम् । Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 192. Lines, 6 on a page. Extent, 6,033 slokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbhángá. Pandit Vis'vanátha Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-dípana. A gloss on the S'abdakhanda of Gañges'a's Tattvachintámani. By Vishnupati, son of Rámapati Mahámahopádhyáya.

Beginning. भागधेयं परं ब्रह्म देवकीवसुदेवयोः ।
गुप्तमर्थकृतेर्वन्दे भूयो गोपालबालकम् ॥

गुरो रामपतेः शास्त्रं ज्ञात्वा विष्णुपतिः पितुः ।
कुरुते शब्दखण्डस्य तत्त्वदीपनमीदृशम् ॥
अथशब्देति । अथेत्यानन्तर्य्याभिधानं सङ्गतिसूचनाय । इत्यादि ।

End. न च व्यभिचारिलिङ्गपरामर्शजन्यत्वेनानुमितेर्भ्रान्तत्वं स्यादिति वाच्यं गुणजन्यत्वेन तस्या अभ्रान्तत्वात् । + + +

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामपतिसूनुश्रीविष्णुपतिविरचितं शब्दखण्डस्य तत्त्वदीपनं परिपूर्णम् । ॐ शिवमिति ।

विषयः । गङ्गेशोपाध्यायकृततत्त्वचिन्तामणेः शब्दखण्डस्य व्याख्यानम् ।

No. 2007. किरणावलीप्रकाशप्रकाशिका । Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 192. Lines, 6 on a page. Extent, 5,610 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbhángá, Pandit Vis'vanátha Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Kiraṇávalí-prakás'a-prakás'iká. A gloss on Vardhamána's commentary on Prasastapáda's Vais'eshika treatise entitled Kiraṇávalí. By Bhagiratha Ṭhakkura.

Beginning. कैशोरं कलयन्नं मायाकार्यं पुरातनं पुरुषम् ।
नन्दालिन्दनिकेतं निगमरहस्यं नमस्यामि ॥
यः कैशोरे विश्वविख्यातकर्म्मा धर्म्माचार्य्यः श्रीमहादेवशर्म्मा ।
तत्सोदर्य्यो वर्द्धमानस्य सूक्तौ भावं मेघः सम्यगाविष्करोति ॥
मूर्ध्नि पुरद्विष इति पूर्व्वेणान्वयि । तेनान्यदपि बीजं जलसम्बन्धेनाङ्कुरयति इति ध्वनिर्लभ्यते । इत्यादि ।

End. द्रव्यत्ववैशिष्ट्यसंसर्गमर्य्यादया भानेऽप्याश्रितत्वावच्छिन्नसाध्यस्य द्रव्यत्वेऽप्रसिद्धेरित्यतः सर्व्वमवदातमिति ।

धीरा धरणिभवानी यमजनि चन्द्राद्भगीरथं तनयम् ।
तस्य कृतावेतस्यां सन्तः सन्तोषमाचरत ॥
आसीदनुपमः पृथ्व्यां महादेवः कुलाग्रणीः ।
अनुजस्तस्य कृतवान् इमां व्याख्यां भगीरथः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायसठक्कुरश्रीभगीरथविरचिता किरणावलीप्रकाशप्रकाशिका समाप्तेति ॥

विषयः । किरणावलीनामप्रशस्तपादकृतपदार्थधर्म्मसङ्ग्रहस्य या व्याख्या तस्या वर्द्धमानकृतं प्रकाशाभिधेयं यद्व्याख्यानं तस्य व्याख्या ।

No. 2008. चण्डिकाचरितचन्द्रिका। Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 10 on a page. Extent, 734 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbhánggá, Paṇḍit Harshanátha Jhá. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Chaṇḍiká-charita-chandriká. A poem on the exploits of the Devi as described in the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Kṛishṇadatta.

Beginning. सिद्धिश्रीः साधकानां प्रसरति पुरतो यत्पदाराधकानां
निर्विघ्नं यत्प्रसादादुदयति सहसा सापि निःश्रेयसश्रीः।
त्रैगुण्यात्तन्निमूर्त्तिर्निरधिकरणाश्चर्य्यमाधुर्य्यधुर्य्यात्
तुर्य्या सा कापि कुर्य्यात् सपदि मम मनःशुद्धिबुद्धिप्रसिद्धिम् ॥
चन्द्रचूड़ां चिदानन्दचुचुं चन्दनचर्चिताम्।
चञ्चलीं चञ्चलां चारु चिन्मये चण्डिकां चिरम् ॥
सद्गुणाम्बुनिधिहर्षकारिणी तापपापतिमिरापहारिणी।
सेव्यतामसृतसारगर्भिणी चण्डिकाचरितचन्द्रिकाऽचिरम् ॥
मङ्गलमयि जनमङ्गलनामसहस्रे। प्रथयसि धामनि रक्षतमिस्रे।
श्रीमति गतिरसि जगदम्ब जय जय देवि शिवे ॥
भुवम्। हरिमवबोधयसि च हरसि च विधिखेदम्।
जनयसि मधुकैटभमतिभेदम् ॥ इत्यादि।

End. सिद्धिरस्तु सकले मम साध्ये सम्प्रसादविभवेन शिवायाः।
तत्पदाम्बुजयुगे रमणीये बुद्धिरस्तु सततं सुकृतश्रीः ॥

Colophon. इति श्रीमदुत्तमतो सिद्धिलक्षणायां चण्डीचरितचन्द्रिकायां सम्प्रसादवरप्रदानो नाम एकादशः सर्गः। समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

विषयः। देवीमाहात्म्यमवलम्ब्य विरचितमिदं गीतिकाव्यमिति।

No, 2009. मिथिलेशाह्निकम्। Substance, country-made yellow paper, 11 × 4 inches. Folia, 212. Lines, 9 on a page. Extent, 5,459 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of Deposit, Navání, Post Mádhepura, Darbhánggá, Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mithiles'áhníka. A Smṛiti compilation embracing all the leading topics of domestic religious duties. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gaṅgolí Sañjéveśvara S'armá.

Beginning. ह्रष्टौ कञ्जजतां ययौ चिजगतां गोविन्दतां रक्षणे
संहारे हरतामपारतनुतां विश्वात्मतायाश्च यः ।
नैर्गुण्येऽध्वतरूपतामिह परं तस्मै नमोऽमायिने
हेरम्बाय करावलम्बनविधावालम्बनायासताम् ॥
वंशावलीचरित्रं मिथिलेशश्रीच्छत्रसिंहक्षपतेः ।
कथितं रामचरित्रं शृणु विदितं तदाङ्कितं सपदि ॥
प्रभोऽस्तु सामवेदित्वात् तथाचारोऽपि लिख्यते । इत्यादि ।

End. न्यायोपार्ज्जितवित्तेन कर्त्तव्यं स्वात्मरक्षणम् ।
अन्यायेन तु यो जीवेत् स कर्म्मभ्यो बहिष्कृतः ॥
तिष्ठतु नाम प्रकीर्णकमतः परम्) ।

Colophon. इति श्रीगङ्गोलीसङ्गीवेश्वरशर्म्मोद्धृतश्रीरत्नपाणिशर्म्मसङ्कलिते मिथिलेशाङ्किके प्रकीर्णकं समाप्तम् ।

विषयः । वैदिकप्रातःकृत्यं । तान्त्रिकप्रातःकृत्यं । मूत्रपुरीषादित्यागविधिः । शौचविधिः । आचमनविधिः । आचमनानुकल्पविधानं । दन्तधावनविधिः । प्रातःसन्ध्याविधिः । द्वितीययामार्द्धकृत्यं । एवं तृतीयचतुर्थयामार्द्धकृत्यनिरूपणं । स्नानविवेचनं । तत्र वैदिकतान्त्रिकादिमन्त्रकथनं । वेदाभ्यासादिकथनं । गुरुपूजाविधिः । पौष्यवर्गादिनिरूपणं । ब्राह्मणादिधर्म्मकथनं । नीतिकथनं । ब्राह्मणादिवर्णानां निषिद्धानि । आपत्कृत्यानि । चक्रशुद्ध्यादिनिरूपणं । आतुरस्नानादिविधिः । अघमर्षणादिविधिः । द्विरस्नादिविधानं । स्नानानन्तरं शिरःकम्पने दोषकथनं । मन्त्रस्नानादिकथनं । तीर्थावाहनविधिः । तान्त्रिकादितिलकविधिः । वैदिकसन्ध्याविधिः । तत्कालविवेचनं । गायत्रीव्याख्या । दर्भनामतत्प्रभेदकीर्त्तनं । प्राणायामादिनिरूपणं । सामगानां वैदिकसन्ध्याप्रयोगः । तान्त्रिकसन्ध्याप्रयोगः । वैदिकतर्पणविधिः । यज्ञोपवीतविधिः । स्त्रीकर्त्तृकतर्पणे विशेषकथनं । काम्यतर्पणादिकथनं । पितृगाथाकीर्त्तनं । तर्पणवाक्यविवेचनं । जपयज्ञादिनिरूपणं । जपे निषिद्धानि । नवग्रहार्च्चनविधिः । ब्रह्मयज्ञविधिकथनं । गायत्रीहृदयगायत्रीकवचादिकथनं । नैत्याभ्यङ्गादिव्यवस्था । देवप्रतिमानिरूपणं । शालग्रामशिलादिनिरूपणं । शिवनैवेद्यप्राशनिरूपणं । देवशङ्खस्थापनादिमाहात्म्यकथनं । देवतास्नाने घृतादिपलविवेचनं । अष्टमङ्गलनिरूपणं । सामान्यतः पूजनक्रमकीर्त्तनं । पुष्यविचारः । सूर्य्यादिदेवपूजाफलकीर्त्तनं । देवताविशेषे विहिताविहितपुष्पाणि । पुष्यमानविधिः । देवताविशेषे धूपनैवेद्यादिविवेचनं । स्नानकुम्भविवेचनं । नैवेद्यभक्षणविचारकथनं । दुर्गादिपूजाविधिः । शिवलिङ्गविधानकथनं । पञ्चमुखादिरुद्राक्षविधिः । लिङ्गपरिमाणादिकथनं । शिवनैवेद्यादिपवित्रता । वैष्णवस्य रुद्राक्षधारणफलं । समयविशेषे रुद्राक्षधारणनिषेधः । रुद्रादिप्रभेदतद्दीक्षाभिषेकादिकथनं । शतरुद्रीयकथनं । विष्णुपूजाविधिः । अत्र षोड़शो-

पचारादिनिरूपणं। सर्व्वदेवसमन्त्रकथनं। अष्टाङ्गपञ्चाङ्गादिप्रणामविधिः। निर्म्माल्यधारणादिविधिः। विष्णोरपराधाः। पद्मदानेनापराधक्षमाकथनं। नारायणपूजाविधिः। चरणोदकादिविधिः। सामान्यतः सर्व्वदेवतानान्त्रिकपूजाविधिकथनं। तत्र विविधन्यासमुद्रोपचारादिविधिकथनं। गुरुपूजनादिविधिः। करमालाविधिः। मणिमालानियमः। मल्लमङ्गुमालादिविधिः। देवताभेदे मालाभेदकीर्त्तनं। मालासंस्कारादिकथनं। सङ्केपहोमकथनं। जपपदार्थविवेचनं। जपाङ्गविचारः। लुप्तबीजमन्त्रादिकथनं। कवचादिपाठविधिः। निर्म्माल्यधारणविधिः। पञ्चद्रव्यशुद्धिविधानकीर्त्तनञ्च। वैश्वदेवादिविधिः। होमे विहितावहितद्रव्याणि। हविष्यद्रव्यविवेचनं। अग्न्यभावे अपसु होमविधिकथनं। पायसबलिविधिः। नित्यश्राद्धविधि। अतिथिपूजाविधिः। सनकादिदानविधिः। गोग्रासविधिः। वास्तदेवयागविधिः। भोजनविधिनत्यमयादिनिरूपणं। द्विरशनविधिः। भोजनपात्रविचारः। भोज्याभोज्यविवेचनं। प्रासादादौ भोजननिषेधः। ताम्बूलविधिः। षष्ठयामार्द्धत्यनिरूपणं। सन्ध्याकथनं। शयनविधिः। शय्याविवेचनं। अन्यशय्यायां शयनादिनिषेधः। शयनसमये पठनीयकथनं। दारोपगमनविधिः। गर्भाधानादिकथनं। रजस्वलाशौचनिरूपणं। पुंचानुत्पत्तौ उपायकथनं। तत्र दिवसनक्षत्रादिनिरूपणं। द्रव्यगुणकथनं। ऋतुगुणकथनं। रसगुणकथनं। धान्यादिगुणः। शाकादिगुणः। विविधफलगुणाः। जल-दुग्ध-दधि-तक्र-घृत-गुड़ादिगुणाः। लशुनादीनामभक्ष्यता। मत्स्यभोजनविधिः। वैधहिंसायां दोषाभावनिरूपणं। मांसभक्षणविधिः। दृथामांसभक्षणादौ दोषकथनं। मांसस्य पुरुषार्थचतुष्टयसाधनत्वकथनं। भक्ष्यमत्स्यपक्षिछागादिनिरूपणं। भोजनार्हान्ननिरूपणं। शूद्रान्नविवेचनं। प्रतिपदादिक्रमेण कुष्माण्डादिनिषेधः। नवखातनवोदकादिविवेचनं। द्रव्यशुद्धिनिरूपणं। अभ्युक्षणमात्रशुद्धिनिरूपणं। गुड़ादिशुद्धिकथनं। भोजनप्रकारकथनं। धर्म्मार्थविवाहफलं। बन्धुहीनस्य संस्कारकरणे फलं। शूद्रान्नादिभोजनदोषकीर्त्तनं। गार्हस्थ्यधर्म्मनिरूपणं। न्यायोपार्জ্জितधनप्रशंसा। अन्यायोपार्জ্জितधनस्य निन्दाकीर्त्तनञ्च।

No. 2010. तन्त्रकौमुदी। Substance, palm-leaf 10 × 2 inches. Folia, 112. Lines, 6 on a page. Extent, 2,485 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sk. 1551. Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbhánggá, Pandit Vis'vanátha Jhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Tantra-kaumudí. A digest of Tántric religious duties. By Devanátha S'armá. The work is purely Vaishnavite, and refers only to those rites and duties which Vaishnavas recognise. None of the S'ákta rites has been noticed. At the end of the work the author gives a long list of the Tantras, Yámalas, and Pancharátras he had consulted.

Beginning. वाणीरद्रुमकुञ्जभाजियमुनाकूले तमालद्युति-
निर्मुक्ताङ्गशरच्छशाङ्कविकशद्विम्बाननो माधवः ।
रासोल्लासविलासविभ्रमलसत्खेदार्द्रगण्डस्थलो-
गोपीभिर्मधुनिर्व्विशेषमनिशं पीतो हरिः पातु वः ॥
श्रीदेवनाथशर्म्मा तनुते खलु तन्त्रकौमुदीमेताम् ।
आगमलीनमतीनामतिदृश्यामखिलतन्त्रेषु ॥
सम्प्रदायविरोधेन सिद्धमप्युज्झितं मया ।
सम्प्रदायानुरोधेन निर्म्माणमपि कथ्यते ॥.
यथागमेन प्रामाण्यं विसम्वादिनि सर्व्वतः ।
पञ्चरात्रप्रमाणत्वं रोधकस्यानुरोधतः ॥ इत्यादि ।

End. संहितां वैष्णवीं तद्वत् तन्त्रसागरसंहिताम् ।
संहितां कपिलप्रोक्तां श्रीमन्त्र+रसंहिताम् ॥
तन्त्रं श्रीभुवनेश्वर्य्या मन्त्रदेवप्रकाशितम् ।
कल्पं श्रीवनदुर्गायास्तन्त्रं सम्मोहनाक्षयम् ॥
हयशीर्षमयमतं सारसङ्कर्षसङ्कर्षम् ।
प्रपञ्चसारव्याख्यानं मन्त्रदर्पणमेव च ॥
विज्ञानभारतं तद्वत् श्रीरामार्च्चनचन्द्रिकाम् ।
मन्त्रमेवं चन्द्रिकाया व्याख्यानं यामलत्रयम् ॥
विज्ञानेश्वरसिद्धान्तसारश्रीतन्त्रकाण्यपि ।
विज्ञानललितं पञ्चरात्रं नारायणीमपि ॥
वसिष्ठसंहितां गार्ग्यसंहितां भैरवसंहिताम् ।
दिव्यं सारस्वतं चिच्चन्द्रिकां कामिकमप्यथ ॥
क्षेमावरोत्तरग्रन्थं प्रतिष्ठासारसङ्कर्षम् ।
संहितां वायवीं तद्वत् संहितां ब्रह्मणस्तथा ॥
ज्ञानेशः संहिताश्चैव मन्त्राश्च + + निं तथा ।
ईशानसंहितां तद्वत् सिद्धान्तं विश्वकर्म्मणः ॥
तन्त्रं श्रीदक्षिणामूर्त्तेः शतधेन्वादिकं तथा ।
व्याख्यानं शारदायाश्च वैशम्पायनसंहिताम् ॥
तथैव स्मरिताज्ञानं स्मृतिशास्त्राण्यशेषतः ।
ज्योतिःशास्त्राणि चालोच्य सकलाः परपद्धतीः ॥
सर्व्वेषां सारमुद्धृत्य देवनाथेन धीमता ।
विधानमिति सम्प्रोक्तं पुरश्चर्य्यादिकर्म्मणः ॥

Colophon. चन्द्रबाणशरभूमिभूषिते सम्मते शकमहीपतेर्गते ।
रामनामविदितेन केनचिन्निर्ममे लिपिरतित्वरायुजा ॥

विषयः । मन्त्रशास्त्रप्रामाण्यव्यवस्थापनं । जन्मसम्पदादिविवेचनं । राश्यादिविवेचनं । सिद्धादिनिरूपणं । मन्त्राणां जीवादिकथनं । दीक्षाकालादिनिरूपणं । कलावतीदीक्षादिविधिकथनं । दीक्षितस्य नियमादिकथनं । दीक्षायां पूजादिविधिकथनं । पुरश्चर्य्यादिविधिकथनं । तत्र आसनादिनिरूपणं । मुद्राणां लक्षणादिकथनं । जपमालाविधानं । जपविधिः । विविधमन्त्रनिरूपणं । कौलयोगविधिकीर्त्तनं । दशमन्त्रसंस्कारकथनं । कौलानामाह्निककृत्यविधिकथनं । विशेषेण भूतशुद्धिप्रकारकीर्त्तनं । मातृकादिन्यासविधिकथनं । अर्घ्यस्थजनविधिकथनं । विशेषेण बाह्यपूजाविधिकथनं । तत्र देवताविशेषे पुष्पादिविवेचनं । नैवेद्यादिविधानञ्च । होमविधिकथनं । चक्रेष्टदेवविधसंस्कारकथनं । मन्त्रसिद्धिविधिकथनं । वीरसाधनविधिकथनं । होमद्रव्यप्रमाणनिरूपणं । कुण्डविधानकीर्त्तनं । मानपरिभाषाकीर्त्तनं । षट्कर्मनिरूपणञ्च ।

No. 2011. मन्त्रप्रदीपः । Substance, country-made paper, 11 × 4, inches. Folia, 125. Lines, 10 on a page. Extent, 4,640 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navání, Post Mádhepur, Darbhaṅgá, Paṇdit Lála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mantra-pradípa. A Tántric compilation comprising rules for initiation in Tantric rites; mystic mantras, for different gods and goddesses; and rituals for their worship. By Harapati Agamáchárya, son of Ruchipati Mahámahopádhya, and inhabitant of Váijáligráma. His family village was Kháuál. The work was compiled under the orders of Mahárájádhirája Kañsanáráyaṇa Lakshmínátha Deva, and is divided into 15 chapters. The gods named are partly Sákta and partly Vaishṇavite. No. 747 (II, p. 156), bears the same name as this, but its subject and author are different.

Beginning. जगद्गुरून् नमस्कृत्य नित्यानन्दं महेश्वरम् ।
यस्य स्मरणमात्रेण नृणां सिद्धिर्भवेद्ध्रुवम् ॥
चिज्जगज्जननीमाद्यामच्युतविधिशङ्करैर्वन्द्याम् ।
भवसंस्मामहमीड़े निखिलासुरघातिनीं चण्डीम् ॥
खौआलालयजातो वैजोलीग्रामवासविख्यातः ।
रुचिपतिसूनुः श्रीमान् दीक्षावान् हरपतिर्जयति ॥
श्रीकंसनारायणभूमिपालः सानुग्रहो मे कुरुते निदेशम् ।

मन्त्रप्रदीपं कुरु सत्वरं त्वं यद्दर्शने मे भवति प्रमोदः ॥
मूर्द्धा समादाय तदेकदत्तामाज्ञां विविच्याखिलमन्त्रतन्त्रम् ।
यथायथास्थानविचि+मादौ सिद्धादिकं सिद्धिकरं नराणाम् ॥

————————तच मन्त्रकरणे विष्णुयामलरुद्रयामलादिसारमुद्धृत्य लिख्यते ।

तच विष्णुयामले,— दीक्षां विनोपदेशस्य दुष्टत्वात् प्रथमन्तु सा ।
पापक्षयं दिव्यभावं साधकस्य करोत्यतः ॥ इत्यादि ।

End. स्नुत्वा प्रणम्य शिरसा उदकेन समर्पयेत् ।
चरणाम्बुजमूले । इति नैवेद्यभक्षणदोषः ।

Colophon. इति समस्तप्रक्रियाविराजमानशिवभक्तिपरायणमहाराजाधिराजश्रीमत्-कंसनारायणश्रीमल्लक्ष्मीनाथदेवनिदेशप्रेरितात्माहिताज्ञया वैजोलीग्रामवासिविख्यातखोऽालग्रामीण-महामहोपाध्यायश्रीरुचिपतिशर्म्मात्मजागमाचार्य्यश्रीहरपतिविरचिते मन्त्रप्रदीपे पञ्चदशः पटलः समाप्तः । मम पुत्रं हरेद्यस्तु चौरविद्याबलेन वा ।
पिता तस्य भवेत् कुष्ठी माता तस्य च शूकरी ॥ इति ।

विषयः । १, २ये पटले,—दीक्षाया आवश्यकत्वकथनं । सिद्धादिनिर्णयः । चक्रड-मादिचक्रविधिः । नाड़ीविधिः । राशिचक्रं । नक्षत्रचक्रं । ऋणधनजिज्ञासा । गणनिरूपणं । कुलाकुलादिविचारः । बालादिभेदः । मन्त्रसंस्कारः । दीक्षासमयदेशगुरुशिष्यादिनिरूपणं । सामान्यदीक्षाविधिः । ग्रहणादिकालीनदीक्षा । नवग्रहहोमविधिः । वागीश्वरी-भुवनेश्वरी-नित्या-दुर्गा-बाला-गणेश-चन्द्र-कार्त्तिक-क्षेत्रपाल-सूर्य्य-वह्नि-हरि-हरादीनां मन्त्रनिरूपणं ।

३—७मे पटले,—सर्व्वदेवताप्राणप्रतिष्ठाविधिः । प्रशस्ताप्रशस्तासननिरूपणं । भूतशुद्धिः । श्रीकण्ठादिन्यासाः । मालाद्रव्यकथनं । जपविधिः । मालासंस्कारप्रयोगादिकथनं । ग्रन्थन-विधिकथनञ्च । शङ्खस्थापनप्रकारः । आवाहनादिमुद्राकथनं । अर्घ्यपुष्पादिविधिः । दीपनिर्व्वाण दोषकथनं । विशक्तिपूजाविधिः । प्रयोगकीर्त्तनञ्च । छिन्नमस्तापूजाविधिः । उग्रतारादिविधिः । प्रयोगकथनञ्च । उच्छिष्टचाण्डालिनीपूजादिकथनं । सुन्दरीपूजादिकथनं । त्रिपुरसुन्दरीविधिः । कालीपूजाविधिकथनञ्च ।

८—११शे पटले,—नवदुर्गापूजाविधिः । वाग्वादिनीपूजाविधिः । लक्ष्मीपूजाविधिः । वज्रप्रस्तारिणीपूजाविधिः । अश्वारूढापूजाविधिः । अन्नपूर्णापूजाविधिः । महिषमर्द्दिनीपूजा-विधिः । पूतिनीपूजाविधिः । त्रिपुरभैरवीपूजाविधिः । बालापूजाविधिः । उच्छिष्टमातङ्गी-पूजाविधिः । त्वरितापूजाविधिः । चिकण्टिकीपूजाविधिः । नित्यक्लीनापूजाविधिः । नित्या-पूजाविधिः । त्रिपुटापूजाविधिः । पद्मावतीपूजाविधिः । दुर्गापूजाविधिः । जयदुर्गापूजाविधिः । मातङ्गीपूजाविधिकथनञ्च ।

१२—१४शे पटले,—गणेशपूजाविधिः । महागणपतिपूजाविधिः । शक्तिगणपतिपूजा-

विधिः। पीताम्बरगणपतिपूजाविधिः। उच्छिष्टगणपतिपूजाविधिः। वटुकभैरवपूजाविधिः। चन्द्रपूजाविधिः। सूर्य्यपूजाविधिः। विष्णुपूजाविधिः। वासुदेवपूजाविधिः। लक्ष्मीवासुदेवपूजाविधिः। हयग्रीवपूजाविधिः। दधिवामनपूजाविधिः। रामचन्द्रपूजाविधिः। वाराहपूजाविधिः। धरणीपूजाविधिः। नरसिंहपूजाविधिः। श्रीकरपूजाविधिः। पुरुषोत्तमपूजाविधिः। गोपालपूजाविधिः। बालगोपालमदनगोपालादिपूजाविधिः। शिवपूजाविधिः। उमापतिपूजाविधिः। मृत्युञ्जयपूजाविधिः। दक्षिणामूर्त्तिपूजाविधिः। नीलकण्ठपूजाविधिः। अर्द्धनारीश्वरपूजाविधिः। पशुपतिपूजाविधिः। क्षेत्रपालपूजाविधिकथनञ्च।

१५श पटले,—वटुकनाथपूजाविधिः। चण्डेशपूजाविधिः। अजपापूजाविधिः। मार्त्तण्डभैरवपूजाविधिः। दक्षिणकालीपूजाविधिः। अरिमन्त्रग्रहणशान्तिकीर्त्तनञ्च। अत्र सर्व्वत्र पूजापद्धतिरस्तीति ज्ञेयम्। इति।

No. 2012. नीलाद्रिमहोदयः। Substance, palm-leaf, 15 × 5 inches. Folia, 196. Lines, 4 on a page. Extent, 4,018 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Dr. Rájendralála Mitra. Appearance, new. Verse. Correct.

Níládrimahodaya. The temple of Jagannátha at Puri, its origin, merits, the images existing there, their worship, feasts and festivals. The work follows closely, but not strictly, the *Purushottama-máhátmya* given in the Padma Puráṇa, but it professes to be an extract from the Súta Saṅhitá. It has the alternative name of *Purushottama-máhátmya.*

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं।
देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमुदीरयेत्॥
नं वेदशास्त्रपरिनिष्ठितशुद्धबुद्धिं चर्म्माम्बरं सुरमुनीन्द्रनुतं कवीन्द्रं।
कृष्णत्विषं कनकपिङ्गजटाकलापं व्यासं नमामि शिरसा तिलकं मुनीनां॥
एकदा नैमिषारण्ये पुण्ये सर्व्वसुखप्रदे।
नानातीर्थसमायुक्ते नानागुल्मसमनोरमे॥
फलपुष्पाद्यदक्षाणां निकरैः परिमङ्गले।
नानानीलसमायुक्ते विविक्ते सुगरञ्जिते॥
तापसाश्रमसङ्कीर्णे ख्याते परमपावने।
तादृशेऽपि वने रम्ये शौनकाद्या मुनीश्वराः॥
तुष्णीम्भूय समस्तास्ते गोष्ठीं चक्रुर्मनोरमां।

समस्ततीर्थतत्त्वानां ज्ञानाय जगतीतले ।
क्षेत्राणां शिवदानाच्च जिज्ञासार्थे त्वरान्विताः ॥
सभायां जायमानायां तत्क्षणे च मुनीश्वरः ॥
जटामण्डलधारी च कौपीनधृतसुन्दरः ॥
कृष्णाजिनोत्तरीयेण विराजितवपुर्मुनिः ।
सूतस्तदानीं सम्प्राप्तश्च शिष्यगणैर्युतः ॥
तं दृष्ट्वा परमप्रीताः शौनकाद्यास्तपस्विनः ।
समुत्थाय नमश्चक्रुः सोऽपि तान् दण्डवद्भुवि ॥
तत्र प्रणामं कृतवान् उवाच स तदा मुनिः ।
तमासीनं ततो दृष्ट्वा ऋषयस्ते मुनीश्वराः ।
ऊचुः प्राञ्जलयः सर्व्वे सर्व्वलोकहिताय वै ॥

ऋषय ऊचुः । भगवन् सर्व्वधर्म्मज्ञ सर्व्वतीर्थेतितत्त्ववित् ।
अतो ब्रूहि समस्तानां तीर्थानां शिवसम्मृतां ।
क्षेत्राणाञ्च फलं तावत् सूत नः कथयाधुना ॥
तेषां मध्ये वरः को वा क्षेत्राणाञ्च मुनीश्वराः ।
तीर्थानाञ्च तथा ब्रूहि यत्स्वं व्यासप्रसादितः ।
समारभेत तद्वक्तुं गुरुं तैः पृष्टमुत्तमं ॥

सूत उवाच । शृणुध्वं मुनयः सर्व्वे संयतात्मान एव हि ।
तीर्थानां क्षेत्रराजीनां मध्ये श्रीपुरुषोत्तमः ।
गुह्यः सर्व्वतमोध्वंसी सर्व्वपुण्यफलप्रदः ॥

End. नैव तेषाञ्च देवानां सन्तुष्टिश्च कदाचन ।
न तेषां मङ्गलं भूमौ प्रदत्तानाञ्च तत्र हि ॥

Colophon. इति सूतसंहितायां नीलाद्रिमक्षेत्रे श्रीपुरुषोत्तमक्षेत्रमाहात्म्ये चतुश्चत्वारिंशत्तमोऽध्यायः ॥

विषयः । अत्र चतुश्चत्वारिंशदध्यायाः सन्ति । तत्र १मे,—तीर्थानां मध्ये पुरुषोत्तमतीर्थस्य प्राधान्यकथनं । २ये,—कृतयुगे मालवाख्ये देशे अवन्तीनामपूर्य्यां इन्द्रद्युम्नो राजा बभूव इत्यादिवृत्तान्तं । ३ये,—एकाम्रक्षेत्रमाहात्म्यं । ४र्थे,—बलेन भद्रया च युक्तस्य दारुरूपस्य हरेराविर्भावकथनं । ५मे,—इन्द्राद्यो देवा ब्रह्मलोकादागत्य दारुरूपस्य हरेः पूजादिकं चक्रुरित्यादिवृत्तान्तं । ६ष्ठे,—ब्रह्मकृतदारुमयहरिस्तोत्रं । ७ मे,—८ मे, च ब्रह्मणा इन्द्रद्युम्नाय विष्णोस्त्रिकालपूजाविधिकथनं । ९मे,—आचार्य्यलक्षणकथनं । १०मे,—११शे, च विष्णुपत्नीपचारादिकथनं । १२शे.—वारतिथिनक्षत्रविशेषेषु पूजाविशेषकथनं । १३शे,—मन्त्र

स्नानविधिः। १४श्लो,—स्नानोत्सववर्णनं। १५श्लो,—स्नानोत्सवान्ते पूजाप्रकारकथनं। १६श्लो,—आषाढस्य शुक्लद्वितीयायां पुरुषोत्तमस्य घोषयात्राकथनं। १७श्लो,—शयनयात्राविधिः। १८श्लो,—दक्षिणायनयात्राकथनं। १९श्लो,—श्रावणमासामावस्यादिने पुरुषोत्तमस्य अरुणोदय-कालपूजाविधिकथनं। २०श्लो,—प्रासादपूर्व्वस्यां दिशि नारायणरूपेणावस्थितस्य वटवृक्षस्य पूजाविधिकथनं। २१, २२, २३, २४श्लो,—भाद्रशुक्लाष्टम्यां श्रीपुरुषोत्तमपूजादिकथनं। २५श्लो,—हरेः पार्श्वपरिवर्त्तनं। २६श्लो,—वामनजन्मोत्सववर्णनं। २७श्लो,—अक्रूरध्वजोत्सववर्णनं। २८श्लो,—पुरुषोत्तमस्य आश्विनमासपूजाविधिः। २९श्लो,—कार्त्तिकमासपूजाविधिः। ३०श्लो,—पुरुषोत्तमदर्शनविधिः। ३१श्लो,—प्रावरणोत्सवविधिः। ३२श्लो,—पौषमासपूजाविधिकथनं। ३३श्लो,—उत्तरायणपूजाविधिकथनं। ३४श्लो,—दोलयात्राकथनं। ३५श्लो,—दमनकयात्राकथनं। ३६श्लो,—वैशाखमासपूजाविधिकथनं। ३७श्लो,—पुरुषोत्तमयात्रादिकं ये नराः कुर्व्वन्ति तेषां पुण्यादिकथनं। ३८श्लो,—दारुब्रह्मघटनाविधिः। ३९श्लो,—दारुब्रह्मप्रतिष्ठाविधिः। ४०श्लो,—प्रतिष्ठान्ते पूजाविधिः॥

No. 2013. अन्योक्तिशतकम्। Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 330 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Lagmá, Post Vaherá, Darbhángá, Pandit Raghunátha Jhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Anyokti-śataka. Miscellaneous verses in illustration of particular figures of rhetoric. By Mohana S'armá, son of Aniruddha Surí. The subjects of the verses are lions, elephants, sheep, ocean, moon, lotus, bee, kokila, crow, geese, desert, well, river, town, Deva, and S'eshanága.

Beginning. तरलाङ्गुलिदलशीलित-शुचिरामधराधरे धृतां मुरलीम्।
कलमालापयदतुलं गोपकुलं तन्महः कथये॥
अनिरुद्धसूरितनयो मोहनशर्म्मा विदेहदेशीयः।
अन्योक्तिशतकमेतत् कुरुते कमलापतिं नत्वा॥
तत्रादौ सिंहान्योक्तयः।
आतङ्केन मदोत्कटैः करटिभिस्त्यक्तैव भूभृत्तटी
क्रीड़द्भिः शपणैः करेणुकलभैः क्रान्तैः कियत्पौरुषं।
को वेद क्व वसन्ति हन्त शरभाः स्पर्द्धालवो येऽमुना
कः पारीन्द्रपराक्रमस्य विषयो यस्मिन्नसौ जृम्भताम्॥ इत्यादि।

End. तुष्णीमुद्वह नागराज वसुधामाधाय धैर्य्ये मनः
स्वच्छन्दं विहरस्व मा पुनरहिध्वन्येष्वसूयां कृथाः॥

एतस्मिन् विषये स केवलमुपालभ्यः स्वतन्त्रो विधि-
र्यस्त्वामेव जगत्त्रयेऽपि विदधे धीरेयमेतादृशम् ॥
सिंहद्विपघनवारिधिचन्द्राः पद्मभृङ्गपिककाकमरालाः ॥
मारवावटनदीतरुदेवा-वर्णिता इह हि नागगणेशः ॥

विषयः । अन्योन्यालङ्कारध्वनिना प्रास्ताविकाः श्लोका निर्म्मिताः । तत्र सिंह-गज-मेघ-समुद्र-चन्द्र-पद्म-भ्रमर-कोकिल-काक-मराल-मरुकूप-नदी-इक्ष-देव-शेषनागेशाश्च वर्णिताः ।

No. 2014. सरोजकलिका । Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 18. Lines, 7 on a page. Extent, 346 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Lagmá, Post Vaherá, Darghángá, Pandit Raghunátha Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Saroja-kaliká. Dissertations on various Smriti topics. By Bhásvat Kaviratna. Contents: On the necessity of S'ráddhas. Duties of performers of S'ráddhas. Persons fit to perform S'ráddhas. S'raddhas during the first year after death. S'ráddhas before marriages and other auspicious occasions. Enquiry about death. Collection of bones after cremation. Offering of Pindas. Mourning. Mourning of adopted sons. Merging of mourning. Mourning for infants &c. Enquiry about Sapindas. Purification by bathing. Purification of ground. Ditto of water. Ditto of dressed rice. Ditto from extreme pollution. Ditto of character. Cause of the extension of sin. Injury to life. Expiation for killing cattle. Ditto for great enemies. Ditto for eating food from washermen and others. Ditto for marrying in one's own Gotra. Ditto for incest. Rituals for consecrating cattle. Rules for offering water to the manes. Duties of the twice-born classes. Rules regarding borrowing. Chándráyana and other expiatory rites. Duties of faithful wives. The compilation is obviously a very old one, as it does not quote from, or refer to, any mediæval digest.

Beginning. भास्वता कविरत्नेन प्रयत्नेन स्फुटीकृता ।
सरोजकलिका भाति श्रुतिस्मृतिकर्णभूषणा ॥
अथ श्राद्धधर्म्मव्यवस्था । हारीतः ।
न तत्र वीरा जायन्ते नारोगा न शतायुषः ।
न च श्रेयोऽधिगच्छन्ति यत्र श्राद्धं विवर्ज्जितं ॥ इत्यादि ।

End. विधायोरसि सा शुद्धा प्रविशेज्ज्वातवेदसं ।
आर्त्तौर्त्ते मुदिता हृष्टे प्रोषिते विमनासु या ॥

Colophon. इति सरोजकलिका समाप्ता । इति शुभं भूयात् ।

विषयः । श्राद्धावश्यकृत्याकथनं । श्राद्धकर्त्तृधर्म्मनिरूपणं । श्राद्धाधिकारिणः । श्रादौकोद्दिष्ट-सपिण्डनादिविधिः । श्राभ्युदयिकश्राद्धनिर्णयः । मरणजिज्ञासा । श्रस्थिसञ्चयविधिः । पिण्डदानविधिः । श्रशौचनिरूपणं । क्षत्रियपुत्राद्यशौचं । सन्निपाताशौचं । बालाद्यशौचं । सपिण्डादिलक्षणं । स्नानशुद्धिनिरूपणं । भूमिशुद्धिनिरूपणं । उदकशुद्धिः । पक्वान्नशुद्धिः । श्रत्यन्तोपहतशुद्धिः । स्वभावशुद्धिः । पापक्षयहेतुनिरूपणं । हिंसानिरूपणं । गोवधादिप्रायश्चित्तकथनं । मद्यापातकादिप्रायश्चित्तं । रजकाद्यन्नभक्षणादिप्रायश्चित्तं । सगोत्रादिपरिणयप्रायश्चित्तं । श्रगम्यागमनादिप्रायश्चित्तं । दृषोत्सर्गविधिः । तर्पणविधिः । द्विजातीनां विहितावहितविधिः । क्षणदानादिविधिकथनं । चान्द्रायणव्रतादिकथनं । प्रमीतपतिपत्नीव्रताधर्म्मनिरूपणं । (स्मृतिसङ्क्षेपोऽयमतीव प्राचीनतम इति प्रतिभाति । यतो न कस्यापि निबन्धकारस्य नामाद्योल्लिखितं दृश्यते) ।

No. 2015. दिव्यनिर्णयः । Substance, palm-leaf, 13 × 2 inches. Folia 35. Lines, 4 on a page. Extent, 493 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Lagmá, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Raghunátha Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Divya-nirṇaya. A digest of the rules regarding oaths and ordeals. By Dámodara Ṭhakkura. Compiled under the auspices of king Saṅgrám Sháh.

Beginning. सङ्ग्रामसाहभूपालाज्ञयमानेन सर्वदा ।
दामोदरेण क्रियते दिव्यानामत्र निर्णयः ।
तत्र याज्ञवल्क्यः ।
तुलाग्न्यापो विषं कोशो दिव्यानीह विशुद्धये ।
महाभियोगेष्वेतानि शीर्षकस्थेऽभियोक्तरि ॥ इत्यादि ।

End. तण्डुलमाषकदण्डे च क्रमादण्डं प्रकल्पयेत् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायसङ्कुरश्रीदामोदरकृतौ दिव्यनिर्णयः समाप्तः ॥

विषयः । धर्म्माधर्म्मपरीक्षार्थं तुलाग्निजलादिरूपदिव्यप्रयोगकथनं । तत्र पातकविशेषसन्देहे तण्डुलमाषादिविधिकथनं । ऋतुविशेषे जलादिपरीक्षाविधानकथनं । तत्र शिशिर-हेमन्तवर्षासु अग्निपरीक्षा । शरद्ग्रीष्मयोः सलिलपरीक्षा । हेमन्तशिशिरयोर्विषपरीक्षा । मार्गशीर्ष-

चैव-वैश्येषु साधारणपरीक्षाविधिः। क्षत्रपरीक्षायाः सार्व्वकालिकत्वकथनं। परीक्षायां निषिद्धकालकथनं। अथ स्त्रीबालवृद्धातुराणां तुलापरीक्षाविधानं। शूद्रस्य अग्निजलपरीक्षाविधिः। एवं क्षत्रियादिषु विशेषकथनं। पालविशेषे क्वचिद्विकल्पकथनञ्च। खेयसाहसादिवैलक्षण्येन दिव्यविधिनिरूपणं। तत्र तुलादिपरीक्षासु प्रत्येकमितिकर्त्तव्यताकथनं। धर्म्माख्यदिव्यविधिकथनं। फलविधिकथनञ्च।

No. 2016. **नाड़ीपरीक्षादिचिकित्साकथनं।** Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 552 slokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navání, Post Mádhepur, Darbhánggá, Pandit Vañsamani Jhá. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Nádíparíkshádi-chikitsá-kathana. Dissertations on the examination of the pulse, and on the treatment of various diseases. By Ratnapáṇi Sarmá, son of Gañgolí Sanjíveśvara Sarmá.

Beginning. वन्दे सदानन्दमरन्दसुन्दरं द्विपास्यपादाम्बुजयुग्ममुत्तमम्।
परागपतीकृतभक्तमानसं विपत्तमोच्चारि पुरारिलालितम्॥
अथायुर्व्वेदे नाड़ीपरीक्षादयः।
करस्याङ्गुष्ठमूले या धमनी जीवसाक्षिणी।
तच्चेष्टया सुखं दुःखं ज्ञेयं कायस्य पण्डितैः॥ इत्यादि।

End. नारायणं भजत रे जठरेण युक्ता नारायणं भजत रे पवनेन युक्ताः।
नारायणं भजत रे भवभीतिभीता नारायणात् परतरं किमपीह नास्ति॥
इति रोगप्रतीकारः पञ्चमो विलासः।

Colophon. इति श्रीगङ्गोलीसञ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मसंगृहीतनाड़ीपरीक्षादिचिकित्साकथनं समाप्तम्।

विषयः। नाड़ीपरीक्षाविधिः। वातादिप्रभेदनिरूपणं। असाध्यलक्षणं। वातज्वरस्वभावः। एवं पैत्तिकज्वरादिप्रकृतिकथनं चिकित्साकथनं। तत्र ज्वराधिकारे,—द्राक्षादियोगः। दुरालभादियोगः। अर्कादियोगः। कटुफलादियोगः। गुड़पिप्पलीयोगः। नवाङ्गयोगः। नागरादियोगाः। पटोलपञ्चकं। अष्टाङ्गधूपकथनञ्च। ज्वरातीसारे,—धान्यपञ्चकादियोगः। दन्तीद्राक्षाधरचूर्णं। गुड़विल्वयोगः। आमाधिकारे, विभीतकावलेहः। आड़ूषाकादियोगाः। आमवातप्रतीकारकथनं। कामलापाण्डुप्रतीकारः। व्रणप्रतीकारः। प्रमेहप्रतीकारः। कृष्णावाक्प्रतीकारः। प्रदरप्रतीकारः। अर्शःप्रतीकारः। स्फुटचरणप्रतीकारः। गण्डमालाप्रतीकारः। कण्ठरोगप्रतीकारः। अम्लपित्तप्रतीकारः। वातगुल्मप्रतीकारः। अग्निमान्द्यप्रतीकारः। हृद्रोगप्रतीकारः। हिक्काप्रतीकारः। रक्तपित्त-चिक्काश्मोदरशुक्राश्मरीदर्षिकादिप्रतीकारः। रसप्रकरणकीर्त्तनञ्च।

No 2017. आचारसङ्ग्रहः । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 64. Lines, 10 on page. Extent, 2,480 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navání, Post Mádhepur, Darbhángá, Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Áchára-saṅgraha. A compilation of rules regarding the religious duties of householders. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gaṅgolí Sañjiveśvara S'armá.

Beginning. नत्वा यच्चरणौ हृजत्यविरतं विघ्नं विधिः कञ्जजो-
भित्तुर्यागचयेऽप्यविघ्नमखिलं पालच्युतो वामनः ।
क्षोभं या + मथाधिपः पशुपतिः स्थाणुर्नयत्यस्तु मे
वाणीसिद्धिकरो विपद्व्रजहरो लम्बोदरः सुन्दरः ॥
आकलय्य वहन् ग्रन्थान् मुनीनां वचनानि च ।
आचारसङ्ग्रहो यत्नात् क्रियते रत्नपाणिना ॥
तत्रादावुपोद्घातमाह । हारीतः ।
अज्ञानतमसान्धानां भ्रमितानां कुदृष्टिभिः ।
धर्म्मशास्त्रप्रदीपोऽयं धर्म्ममार्गोपदेशकः ॥ इत्यादि ।

End. गर्भे पुंसः शुक्रपाताद् यद्वक्तुं मरणावधि ।
तदेतस्य महाग्रन्थस्य नाऽन्योऽस्ति भेषजम् ॥

Colophon. इति मङ्गोलीसञ्जीवशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मकृत आचारसङ्ग्रहः समाप्तः ।
बहवः सन्ति च ग्रन्था आचारप्रतिपादकाः ।
एकत्र तत्त्वलाभाय मयाऽयं सङ्ग्रहः कृतः ॥

विषयः । आचारस्वरूपकथनं । धर्म्मस्वरूपनिरूपणं । प्रातःकृत्यनिरूपणं । मूत्रपुरीषादुत्सर्गविधिः । शौचविधिः । आचमनविधिः । दन्तधावनविधिः । तत्र काष्ठनियमः । प्रातःस्नानविधिः । नैमित्तिकादिस्नानविधिः । सन्ध्योपासनविधिः । प्राणायामविधिः । हविष्यान्ननिरूपणं । तिलकादिविधिः । तर्पणविधिः । स्नानप्रयोगः । सामगवाजसनेयादीनां स्नानप्रयोगः । वाजसनेयिनां सन्ध्याप्रयोगः । सामगानां सन्ध्याप्रयोगः । वाजसनेयिनां तर्पणप्रयोगः । एवं सामगानां तर्पणादिप्रयोगकथनं । ब्रह्मयज्ञनिरूपणं । पूजाधारादिनिरूपणं । शिवदुर्गासूर्य्यनारायणादिपूजाविधानं । पुष्पादिविवेचनं । शिवलिङ्गशालग्रामादिमाहात्म्यं । गोमयादिलिङ्गपूजाविधिः । पिष्टयज्ञप्रकारकीर्त्तनं । वैश्वदेवप्रयोगः । नित्यश्राद्धप्रयोगः । गोग्रासदानविधिः । अतिथिपूजनविधिः । भोजनविधिः । मत्स्यमांसादिभक्षणविधिः । अत्र विविधमतविवेचनं । विविधपक्वान्नप्रभृतिभोजनादौ दोषाभावकथनं । शयनविधिः । सुप्तिभ्रयथव्यवहारविधिः । गर्भाधानादिविधिः । भ्रूणलक्षणादिकथनञ्च ।

No. 2018. पार्व्वणचन्द्रिका। Substance, country-made yellow paper, 11 ×4 inches. Folia, 74. Lines, 8 on a page. Extent, 1,752 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navání, Post Mádhepur, Darbhángá, Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Párvaṇa-chandriká. On various kinds of S'ráddhas, their peculiarites, and times and modes of performing them. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gaṅgolí Sanjíves'vara S'armá.

Beginning. श्रीलम्बोदरपादपद्मयुगलं स्वान्ते निशान्ते दधत्
कुर्व्वे पार्व्वणचन्द्रिकामहमिमां श्रीरत्नपाणिः क्षती।
सन्तोषाय सतां कृपां कलयतां स्तोकामशोकार्थदा-
मागच्छन्नथ पूर्व्वतोऽधितरणिप्रज्ञातग्रन्थोदृताम्॥
अथ श्राद्धकालाः। तच्च याज्ञवल्क्यः।
अमावास्याष्टका वृद्धिः क्षयपक्षोऽयनद्वयम्।
द्रव्यब्राह्मणसम्पत्तिर्विषुवत् स्वर्य्यसङ्क्रमः॥ इत्यादि।

End. ततः पुरोहितं, ब्राह्मणमन्यं वा प्रतिपाद्य स्वाच्छन्द्यं गत्वा पिण्डिकाकोणं विभाज्य श्राद्धीयद्रव्याणि ब्राह्मणाय प्रतिपादयेत्॥
छन्दोगपार्व्वणविधिरयमलेखि श्रीरत्नपाणिशर्म्मणा नावि सुरसरिति॥

Colophon. इति गङ्गोलीसञ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मसङ्कृतौ पार्व्वणचन्द्रिका समाप्ता।

विषयः। श्राद्धकालकथनं। श्राद्धावश्यकता। नवोदकश्राद्धादेर्नित्यत्वकथनं। मलमासेऽपि नवोदकश्राद्धस्य कर्त्तव्यतानिरूपणं। व्रीहिपाकश्राद्धं। हैमन्तिकनवान्नश्राद्धं। अत्र नानाग्रन्थकारमतकथनं। व्रीह्यादिपार्व्वणकथनं। अपरपक्षश्राद्धविधिः। मघात्रयोदशीविषये मतभेदविवेचनं। कार्त्तिकामावस्यायां विशेषकथनं। उल्कादानविधिः। दीपदानविधिः। लक्ष्म्यादिपूजाविधिः। पार्व्वणपदार्थविवेचनं। अमावस्याश्राद्धकालविवेचनं। अनुपनीतादिकृतश्राद्धनिरूपणं। अपाचकपार्व्वणविधिः। मङ्गलयादिव्युत्पत्तिकथनं। सामान्यतः श्राद्धकरणवेलानिरूपणं। अत्र मतभेदविवेचनं। काम्यश्राद्धविधानं। मन्वन्तरायुगाद्यादिनिरूपणं। तर्पणप्रशंसा। क्षयपक्षत्रयोदशीश्राद्धनिषेधकीर्त्तनं। तीर्थश्राद्धविधिः। पितॄणां ध्यानविधिकथनं। श्राद्धक्रियाविवेचनम्। तत्र सङ्कल्पवाक्याचमनमार्ज्जनासनपरिवेषणपात्रवह्निदीपादिनिरूपणं। परकीयगृहे श्राद्धकरणविधिः। श्राद्धनिषिद्धानि। अपुत्रस्य न पार्व्वणश्राद्धमिति निरूपणं। उपवीतविचारः। द्रव्यपरिभाषाकीर्त्तनं। श्राद्धदिनवर्ज्जनीयानि। पार्व्वणप्रयोगकथनं। श्राद्धीयद्रव्यप्रतिपत्तिकथनञ्च।

No. 2019. क्षयमासादिविवेकः । Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Extent, 604 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navání, Post Mádhepur, Darbhánggá, Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Kshayamásádi-viveka. On intercallary and elided months, the mode of reckoning the same, and duties appertaining to, and prohibited at, such times. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gaṅgolí Sanjíves'vara S'armá. The work was compiled during the reign of Chhatra Siṅha, of Mithilá. The author, in his introduction, gives a long list of the digests he had consulted.

Beginning. वन्दे सदानन्दमरन्दसुन्दरं द्विपास्यपादाम्बुजयुग्ममुत्तमम् ।
परागपूतीकृतभक्तमानसं विपन्नमोहारि पुरारिलालितम् ॥
स जयति वाचादुरोऽयं मिथिलेशः श्रीक्षत्रसिंहनामा ।
जितरिपुरथो महौजा दानन्यकृतकर्णकीर्त्तिः ॥
अवाप्य यस्य खरसं जीविकां विदेहदेशागतकृत्यनुज्ञया ।
द्विसंक्रमस्यास्य दिन+जः श्रमात् तनोमि सिद्धान्तविचारमक्षयम् ॥
आलोचनीयः सुधिया धियाऽसावेकीकृतः सम्प्रतिरत्नपाणेः ।
वाचस्पतीत्यादिकृतानुपूर्व्वी गुर्व्वीकृतात्मा सविशेष एषः ॥
कुर्व्वन्तु राद्धान्तमनन्तपण्डिता निजं निजं खियति वा न मे मनः ।
अनङ्कुशा ये तु दिवौकसां प्रियाः पुरे पुरे दीदिवयन्ति वाग्भरैः ॥

अथ कृतकतिविधचिन्तामणिकृत्यमहार्णवादिग्रन्थापरवाचस्पतिवाचस्पतिमिश्रकृतद्वैतपरिशिष्टादितुष्टकेशवकेशवमिश्रवङ्गविधटीकापटुतरीकृतन्यायपरिकरापरकलिततिथितत्त्वचिन्तामणिमलमासस्मारिण्यादिग्रन्थसम्भवगौरवगुरुतरनिजकल्पितवङ्गविधाचारगीयमानयशःसारश्रीमन्महेशचरितवल्लितमिथिलेशमहामहोपाध्यायषड्भाषामहेशकृतस्मृतिविवेकवर्द्धमानवर्द्धमानोपाध्यायतर्कपुण्डरीकप्रकाशमार्त्तण्डकृतव्यवहारादैतनिर्णयातिभक्तिमुक्तितोषितश्रीनरहरिनरहर्य्युपाध्यायविविधग्रन्थकारदृढीकृतनिजकल्पितमासमीमांसाप्रकृतविचारतर्कापरगोतमगोकुलनाथोपाध्याय प्रभृतिमहाजनदर्शितमार्गवत् समीकृतमपहाय पथं कापथं गन्तुमुत्सुका वहवः क्षयमासपदाद्धरव्याख्यातत्वरपरदेशीयपत्रं समत्रं कारं कारं महान्तो नितान्तं कियन्तो विवदन्ते इत्त+तेनेति विद्मो वयम् । इत्यादि ।

End. जानन्तोऽपि वावदूका विवदन्ते वहवोऽन्यदेशीयास्तेत् का नो हानिरिति स्वदेशीयाः केऽपि नैवं भूता भवन्त्वित्येव तात्पर्य्यमिति कृतमतिविस्तरेण ॥

Colophon. इति गङ्गोलीसञ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मसङ्कलितक्षयमासादिविवेकः समाप्त इति ।

विषयः । क्षयमासपदार्थविवेचनं । तल्लक्षणकीर्त्तनञ्च । अत्र विविधमतखण्डनं । मलमासस्वरूपविवेचनम् । क्षयजातमृतानां क्षत्यादिनिरूपणं । क्षयमाससम्भावनाकालादिनिरूपणं । भानुसङ्क्रान्तमासनिरूपणं । मलमासक्षत्यनिरूपणं । अत्र विविधनयसम्भवकीर्त्तनं । मत्स्यसंस्कारादिभक्षणविधानकीर्त्तनं ।

No. 2020. एकोद्दिष्टसारिणी । Substance, country-made yellow paper, 11×3 inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent, 782 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navání Post Mádhepur, Darbhángá, Paṇḍit Vañsamaṇí Jha. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Ekoddishṭa-sáriṇí. On the first annual śráddha and the rules and rituals appertaining thereto. By Ratnapáṇí S'armá, son of Gañgolí Sanjíveśvara S'armá.

Beginning. श्रीहेरम्बपदारविन्दयुगलध्यानात्मभानुप्रभा-
प्रद्योताश्रयमन्दिरो नतकरो धीरे क्षपासागरे ।
वैद्देहाधिपसम्मुदे हि विविधग्रन्थावलोक + +
मेकोद्दिष्टविचारणं प्रकुरुते श्रीरत्नपाणिः सुधीः ॥

अथ व्यासः । मासपक्षतिथिस्पृष्टे यो यत्र म्रियतेऽहनि ।
प्रत्यब्दन्तु तथाभूतं क्षयाहं तस्य तद्विदुरिति ॥

अतएव मासपक्षतिथ्याद्युल्लिखितं सङ्कल्पवाक्यमन्वयाति । न तु पार्व्वणे अस्य क्षयाहप्रकरणीयत्वात् । इत्यादि ।

End. कृतैषा सारिणी यत्नादेकोद्दिष्टविधायिनी ।
श्रीरत्नपाणिकृतिना गच्छता नावि पूर्व्वतः ॥
विघ्नं हरन्तु हेरम्बचरणाम्बुजरेणवः ।

Colophon. इति गङ्गोलीसञ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मसंगृहीता एकोद्दिष्टसारिणी समाप्ता ।

विषयः । क्षयाहनिरूपणं । तत्र श्राद्धाकरणे प्रत्यवायकथनं । अमावस्यादौ मृतस्य क्षयाहे एकोद्दिष्टमेव कर्त्तव्यं न तु पार्व्वणमितिनिर्णयः । श्राद्धदिने अशौचपाते विधानं । अत्राशौचविवेचनञ्च । एकभक्तादिनियमकीर्त्तनं । मृताहाज्ञानादौ विधिः । एकोद्दिष्टं पाकेनैव कर्त्तव्यमितिनिरूपणं । प्रातर्मुङ्क्तैकुतपरौहिणादिकालनिरूपणं । व्रणाद्यशौचपतितश्राद्धं मलमासेऽपि कर्त्तव्य-

मितिनिरूपणं। एकस्मिन् दिने त्वयाद्यनिमित्तश्राद्धोचादिप्रतिरुद्धश्राद्धयोः कर्त्तव्यत्वे विधिनिरूपणं। एवमेकस्मिन् दिने मृतयोः पित्रोः श्राद्धविधिकीर्त्तनञ्च। सौरचान्द्रमासविवेचनं। मलमासेऽपि नित्यनैमित्तिकश्राद्धकरणावश्यकतानिरूपणं। अत्र विविधमतकीर्त्तनञ्च। पाकस्य श्राद्धाङ्गतादिनिरूपणं। एकोद्दिष्टे प्रतिनिधिर्नास्तीतिनिरूपणं। प्रूद्रेण तु सर्व्वेषामन्नेन श्राद्धकर्त्तव्यता। श्राद्धदिननिषिद्धानि। सर्व्वैरेव भ्रातृभिरेकोद्दिष्टं कार्य्यमितिकथनं। अमावास्यादिस्थतस्यापि पितुर्मध्याह्ने एकोद्दिष्टं विधायापराह्णे पार्व्वणं कर्त्तव्यमितिनिरूपणं। दक्षिणावामदेव्यगानादिविधिकथनञ्च।

No. 2021. ज्योतिःसारसमुच्चयम्। Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 62. Lines, 7 on a page. Extent, 1,494 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of Deposit, Navání, Post Mádhepur, Darbhángá, Paṇḍit Lála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Jyotihsára-samuchchaya. On auspicious and inauspicious conjunctions of stars and planets with reference to the performance of civil rights, such as marriages &c. By Viśveśvara Daivajṇa.

Beginning. ज्योतिर्निबन्धानालोक्य व्यवहारोपपत्तये।

तदुच्चरेण क्रियते ज्योतिःसारसमुच्चयः॥
यथा शिखा मयूराणां नागानां मणयो यथा।
तद्वेदाङ्गशास्त्राणां ज्योतिषं मूर्द्ध्नि वर्त्तते॥
विप्रलाप्यन्यशास्त्राणि विवादस्थेषु केवलम्।
प्रमाणं ज्योतिषं शास्त्रं चन्द्रार्कौ यत्र साक्षिणौ॥
तत्र लग्नादिभावनिरूपणं। इत्यादि।

End. यानं पुरो निपतितं दहती च कन्या गर्भेण चातिमहती पुरतः स्थिता स्त्री।
आगच्छति प्रविश गच्छसि वा किमर्थं ग्रब्दाः स्थिरास्च गमनं प्रतिषेधयन्ति॥

Colophon. इति गणककुलनलिनदिनेशश्रीविश्वेश्वरदैवज्ञकृतो ज्योतिःसारसमुच्चयः समाप्तः।

विषयः। लग्नादिभावनिरूपणं। ग्रहविवेचनं। चन्द्रतारादिशुद्धिः। देशाचारादिशुद्धिः। समयाशुद्धिविवेचनं। अतीचारादिप्रतिप्रसवः। कन्याया वर्षशुद्धिः। कन्यालक्षणादिकथनं। वरलक्षणादिकथनं। परिवेदनविचारः। विवाहसमयादिनिरूपणं। द्विरागमनं। जातकर्म्म। नामकरणान्नप्राशनचूडाकरणकर्णवेधविद्यारम्भोपनयनादिकथनं। धनुर्विद्या। ग्रहशान्तिः। गण्डजातकादिशान्तिः। जलाशयादिप्रतिष्ठा। बीजवपनं। वपनान्नं। शल्योद्धारविधिः। वास्तुविधिः। यात्राचिन्ता। मङ्गलनिरूपणञ्च।

No. 2022. सुबोधिनी। Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 250. Lines 9 on a page. Extent, 4,562 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navání, Post Mádhepur, Darbhángá, Pandit Vañsamaní Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Subodhiní. A Smriti digest, containing dissertations on the ten Sañskáras, marriages of daughters, śráddhas of various kinds, and domestic duties. By Ratnapáṇí S'armá, son of Gaṅgoli Sanjíveśvara S'armá. The work was compiled by order of king Rudra Siñha of Mithilá.

Beginning. अन्वयेन जगतां हि कारकं तारकं विपदि विघ्नहारकम्।
सन्निधाय हृदि तन्यते कृते रत्नपाणिकृतिना सुबोधिनी॥
देशे देशे च दातुर्विलसति सुयशःसोमसोमातपचं
यस्याखण्डप्रतापो दहति रिपुकुलारण्यमेवानलोऽसौ।
यत्पार्श्वे वेदपादैर्निवसति सुकृतं पार्व्वतीशाङ्घ्रिभक्त्या
वीरः श्रीरुद्रसिंहो जयति नृपमणिस्तीरभुक्तैकभूपः॥
कुर्व्वे तस्य निदेशतो नृपमणेः कल्याणमूर्त्तेरिमाम्
पारम्पर्य्यसमागतव्यवहृतिप्रज्ञासमाज्ञादरीम्।
सन्त्वन्यत्र निरङ्कुशा हि कवयो नैक्यं ततस्तन किं
वैदेहस्थितपण्डितौघकरणाद्दिष्टसदा चेत् परम्॥
पृच्छन्तु सन्तो विनयं मदीयं कुर्व्वन्तु ++ मम लोलतायाः।
कृतार्थता मज्जनुषी यथा स्यात् पश्यन्तु मात्सर्य्यमपास्य चैताम्॥
अथाश्रमावश्यकतायां दक्षः।
अनाश्रमी न तिष्ठेत्तु दिनमेकमपि द्विजः। इत्यादि।

End. आश्विनकृष्णचतुर्दश्यां तिथौ अमुकगोत्रस्य पित्युरमुकदेवशर्म्मण एकोद्दिष्टश्राद्धमहं करिष्ये। इति सङ्कल्पं कुर्य्यात्। अद्यामुकगोत्र पते इदमासनं ते नम इत्येवमादिनासनादिदानं। एवमेव शूद्रकर्त्तृकैकोद्दिष्टश्राद्धप्रयोगो ज्ञेयः।

Colophon. इति माङ्गोलीश्रीसञ्जीवेश्वरसूनुश्रीरत्नपाणिसङ्कलिता सुबोधिनी समाप्ता।

विषयः। आश्रमस्यावश्यकताकथनं। गार्हस्थ्याश्रमस्य श्रेष्ठत्वकथनं। कीदृशी कन्या विवाह्येतितन्निरूपणं। कन्यादानविवेचनं। परिवेत्रादिविवेचनं। कन्यादानाधिकार्य्यादिनिरूपणं। वाग्दत्तादिविवेचनं। गान्धर्व्वविवाहविधिकथनं। कन्यादानप्रयोगादिकथनं। स्त्रीशुद्धिनिरूपणं। एवं क्रमेण दशसंस्कारविधिकथनं। प्रयोगकथनञ्च। मुमूर्षुकृत्यनिरूपणं। तत्र वैतरणीदानादिप्रयोगकथनं। एवं परत्र सर्व्वत्र प्रयोगकथनमिति ज्ञेयं। दाहादिविधिकथनं। ततः स्नान-

क्रमकथनं। गृहप्रवेशविवेचनं। पर्णनरदाहविधिः। दशपिण्डदानविधिः। प्रेततर्पणविधिः। नीरक्षीरदानविधिः। आद्यश्राद्धविधिः। अस्थिसञ्चयविचारः। अत्र श्राद्धविधिः। अशौचान्तिमदिनकृत्यविधिः। क्षौरविधिः। दशोत्सर्गविधिः। श्राद्धादौ मांसादिदानविवेचनं। तत्र भक्ष्याभक्ष्यमांसादिविवेचनञ्च। द्विजदम्पतीदानादिविधिः। कपिलादिदानविधिः। मासिकश्राद्धविवेचनं। षोड़शश्राद्धानि। सपिण्डीकरणविवेचनं। चतुर्थीश्राद्धविधिः। पार्व्वणश्राद्धविधिः। स्त्रीकर्त्तृकश्राद्धविधिकथनञ्च।

No. 2023. मिथिलेशचरितम्। Substance, country-made yellow paper, 12×4 inches. Folia, 36. Lines 10—12 on a page. Extent, 1,264 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navání, Post Mádhepur, Darbhánggá, Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Mithileśa-charita. Mithilá, its extent, character, history, sovereigns, and the manners, customs, and habits of its people. The history comprises the reigns of nine rájás beginning with Maheśvara Ṭhakkura, who obtained the rájáship of the district from an emperor of Delhi. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gaṅgoli Sanjíveśvara S'armá. The author was a Dráviḍa Bráhmaṇ, and wrote the work under the instruction of Rámachandra Miśra, at Calcutta. Nos. 2009, 2016, to 2020, 2022, 2029 and 2032 are also due to him.

Beginning. वन्द्यं वेदे गणेशाणं प्रधानं जगतामजं।
विघ्नहारं दयोदारं सारं तारं भजे महः॥
द्रविड़देशी सुखवासी निगमविलासी रामचन्द्रमिश्रः।
तत् प्रश्नोत्तरसारं लिखति विचारं रत्नपाणिः॥
कलिकत्ताभिधनगरे स्थित एवैष प्रयासराशिरदितः।
वंशावली च रीतिर्नीतिरपीह मिथिलेशानां॥
मिथिलादेशो यत्रेऽस्ति कीदृशः कोऽवधिस्ततः।
आचारः कीदृशो धीर कीदृशा मनुजा अपि॥
कोऽस्ति सम्प्रतिभूपस्तु कीदृशं तत्कुलं वद।
इत्तमस्यच्च यच्छ्राव्यं रत्नपाणे निगद्यतां॥
रामचन्द्र शृणु त्वं हि यथाप्रश्नं तदुत्तरं।
मिथिनाम्नाऽत्र भूपोऽभूत् पालितस्तेन यत् पुरा॥
तन्नाम्ना चिह्नितत्वान्मिथिलादेश उच्यते। इत्यादि।

End. एवं विधानि दृत्तानि सर्व्वमोक्षप्रदानि च।
कति चासन्नृपतेः सर्व्वत्र विदितानि वै ॥
कथितानि च तुभ्यं भो कानिचित् प्रश्नवाक्यतः।
अतः परन्तु वक्तुं मे समयो नास्ति सम्प्रति ॥
कालान्तरे रामसिंश्च श्रोतव्यं पुनरागमे।
ततः कृतार्थो रामोऽसौ वदन्निति ययौ गृहं ॥
एतावदपि श्रुत्वा मे जन्मसाफल्यमाययौ।
सुधापाने न कस्यापि तृप्तिर्भवति कुत्रचित् ॥

Colophon. इति गाङ्गोलीसङ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मकल्पिते श्रीमिथिलेशचरिते + + + + + + + + प्रकरणम् ॥

विषयः। मिथिलामाहात्म्यकथनं। मैथिलानामाचारादिकथनं। अधुनातनमहाराजस्य पूर्व्वजानां प्रत्येकं जीवनीकथनं। तत्र प्रथमतः महेश्वरठक्कुरो दिल्लीश्वरात् यथा मिथिलाराज्यं लब्धवान् तदृत्तान्तकथनं। महेश्वरादारभ्य नवमपुरुषपर्य्यन्तं राज्ञां दृत्तान्तकीर्त्तनं।

No. 2024. ग्रहलाघवं वा सिद्धान्तरहस्यम्। Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 84. Lines, 6 on a page. Extent, 465 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1850. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Another copy at Kanhaulí, Post Madhuvaní, Darbhángá. Pandit Lalita Jhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Grahalághava *alias* **Siddhánta-rahasya.** Astronomical calculations, regarding all the leading subjects of the science as known to the Hindus. By Ganeśa Daivajna, son of Keśava Sámvatsara.

Beginning. ज्योतिःप्रबोधजननी परिशोध्य चित्तं
तत् सूक्तकर्म्मचरणैर्गहनार्थपूर्णा।
स्वल्पाक्षरापि च तदंशकृतैरुपायै-
र्व्यक्तीकृता जयति केशववाक् श्रुतिश्च ॥
परिभग्नसर्व्विकेशचापं दृढगुणचारलसत्सुदृत्तवाञ्छम्।
सुफलप्रदमात्मप्रभं तत् स्मर रामं करणञ्च विष्णुरूपम् ॥
यद्यप्यकार्षुरवः करणानि धीरास्तेषु + + धनुरपास्य न विद्विरस्मात्।
व्याचापकर्म्मरहितं सुलघुप्रकारं कर्त्तुं ग्रहप्रकरणं स्फुटमुद्यतोऽस्मि ॥
द्व्यब्धीन्द्रोनितशक ईशहृत् फलं स्वाच्चक्राब्धिं रविहृतशेषकञ्च युक्तम्।
चैत्रादेः पृथगृतुतः सदघ्नचक्राद्विगुणात्तदरफलाधिमासयुक्तम् ॥ इत्यादि

End. पूर्व्वे प्रौढतराः क्वचित् किमपि यच्चक्रुर्धनुर्ज्ये विना
ते तेनैव महातिगर्व्वकुभृदुत्सङ्गेऽधिरोचन्ति हि ।
सिद्धान्तोक्तमिहाखिलं लघुकृतं क्विला धनुर्ज्ये मया
तद्गर्व्वा मयि मास्तु किं न तदहं तच्छास्त्रतो दुर्द्धीः ॥
नन्दिग्राम दुहापरान्तविषये श्रिष्यादिगीतस्तुति-
र्योऽभूत् कौशिकवंशजः सकलसच्छास्त्रार्थवित् केशवः ।
सूनुस्तच्चरणाम्बुजभजनालब्धावबोधांशकः
स्पष्टं दृत्तविचित्रमल्पकरणं चैतद्गणेशोऽकरोत् ॥

Colophon. इति श्रीसकलागमाचार्य्यपर्य्यश्रीकेशवसांवत्सरात्मजश्रीगणेशदैवज्ञविरचितं ग्रहलाघवाख्यं सिद्धान्तरहस्यं समाप्तम् । संवत् १८५० ।

विषयः । ऋक्षगणानयनप्रकारकीर्त्तनं । सूर्य्याचन्द्रतुङ्गादीनां ध्रुवककथनं । सूर्य्यादीनां क्षेपककथनं । ध्रुवक्षेपकसंस्कारकथनं । मध्यमरविबुधशुक्रचन्द्रसाधनं । चन्द्रानयनं । चन्द्रतुङ्गपातानयनं । राहोरानयनं । भौमबुधकेन्द्रसाधनं । गुरुभृगुकेन्द्रसाधनं । शुक्रकेन्द्रानयनं । शनेरानयनं । रविचन्द्रोच्चगतिकथनं । राहुभौमादीनां गतिकलानिरूपणं । दृग्गणितैक्यसंस्कारनं । भुजसाधनविधिः । चरसाधनं । चरानयनं । चन्द्रस्फुटीकरणं । चन्द्रमन्दफलसाधनं । चन्द्रगतिसाधनं । तिथिनक्षत्रयोगकरणसाधनं । भौमादीनां शीघ्रफलाङ्ककथनं । एषां मन्दफलसाधनञ्च । मन्दस्पष्टगतिसाधनं । कुजबुधशुक्राणां गतेर्विशेषकथनं । भौमादीनां चक्रस्थ शीघ्रकेन्द्रभागकथनं । कुजगुरुशनीनामुदयभागकथनं । बुधशुक्रयोरुदयास्तभागकथनं । वक्रमार्गादिदिनज्ञानकथनं । मेषादिराशीनां लङ्कोदयकथनं । लग्नसाधनं । गोलानयनप्रकारः । पलांशसाधनं । नतोन्नतसाधनं । नक्षत्रकर्णसाधनं । इष्टच्छायासाधनार्थं चारकथनं । भाग्यसाधनं । कर्णाख्यानयनं । क्रान्तसाधनं । क्रान्तिभागेभ्यो भुजभागानयनं । रवेरज्ञाने दिनमानादेव क्रान्तिसाधनं । दिनार्द्धे नतांशोन्नतांशसाधनं । नष्टकर्णसाधनं घटीज्ञानसाधनं । नलिकादिबन्धार्थं दिक्साधनकथनं । भुजकोटिकर्णनलिकासंस्थानकथनं । चन्द्रग्रहणनिरूपणं । खण्डग्रासादिनिरूपणं ग्रहणस्थितिसाधनं । स्पर्शमोक्षस्थितिसाधनं । जालग्रहदर्शनार्थं नलिकानिवेशविधिः । भूच्छायासाधनादिकं । मध्यग्रहणस्पर्शकालमोक्षसम्मीलनोन्मीलनकालसाधनं । ग्रसोदयादौ नतसाधनं । सूर्य्यग्रहणं । लम्बसाधनं । वर्णज्ञानादिकथनं । ग्रहणद्वयसिद्धिः । दृक्कर्मादिसाधनं । तिथिसाधनं । छन्नानयनं । चन्द्रबिम्बभूभासाधनं । गुरुशुक्रादीनामुदयास्तसाधनं । मन्दस्पष्टग्रहसाधनं । नतांशसाधनं । दृक्कर्मसाधनं । नक्षत्रध्रुवककथनं । ऋक्षदृक्कर्म्मकथनं । खमध्यस्थनक्षत्राद् रात्रिज्ञानकथनं । नक्षत्रेण क्षायायन्त्रेण रात्रिज्ञानं । ध्रुवकेनेतिदिग्ज्ञानसाधनं । ग्रहयुतिज्ञानं । पातसमयादिज्ञानसाधनं । पिण्डसाधनं । नक्षत्रसाधनं । योगसाधनादिकं । सूर्य्यसाधनं । ग्रामसाधनं । ऋक्षगणग्रहादिसाधनञ्च ।

No. 2025. ग्रहलाघवटीका। Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 96. Lines, 13—14 on a page. Extent, 3,030 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1853. Place of deposit, Kanhauli, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Lalita Jhá. Another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Grahalághava-ṭikā. A commentary on Gaṇeśa Daivajña's *Grahalághava* alias *Siddhánta-rahasya* (*ante*, No. 2024). By Mallári Daivajña, son of Divákara Daivajña.

Beginning. नाके न.केशमुख्याः सुरवरनिवहाः सन्ति येऽनन्तसंख्या-
नाख्यामाख्यात्यमीषां कथमपि च मनःपूर्व्वकं वाङ्मदीया।
एकं चित्वैकदन्तं सकलसुरशिरःसंघसङ्घर्षिताङ्घ्रिं
शीघ्रं भक्तेष्टसिद्धिप्रदमिह हि सुरं सादरं तं नमामि॥
मल्लारिं कुलनायकं रविमुखान् + + ; च नत्वा गुरोः
स्मृत्वा पादयुगं च्यवाप्य च ततः किञ्चित्सुबोधांशकं।
मल्लारिर्ग्रहलाघवस्य कुरुते टीकां लसद्वासनां
यस्मादल्पमतिश्च कुण्ठितमतिः स्यात् पूर्व्ववैचित्र्यतः॥
मध्यस्फुटास्रोदयवक्रपूर्व्वं कर्म्माखिलं यद्गणिते खगोत्थं।
जीवा धनुःसंज्ञकं विना ते न स्युर्यं निश्चय एव गोले॥

— — — — — — — — — — — — अथ श्रीमज्जलधितटनिकटस्थितनानोपवनविराजितनन्दिग्रामाभिधनगरनिवासिसकलभूपतिसेवितचरणयुगलकमलगणिताटवीविवटनपटुतराखिलदैवविन्मातङ्गकुम्भपीठलूठनोत्कण्ठकण्ठीरवश्रीमदुमारमणचरणद्वयपङ्कजावाप्तमहामतिविभवदैवविद् केशवदैवज्ञात्मजाः गणेशदैवज्ञवर्य्यवर्य्याः ग्रहलाघवाख्यं ग्रहप्रकरणं चिकीर्षवस्तावदौ निर्व्विघ्नेन ग्रन्थसमाप्तिप्रचयगमनाभ्यां शिष्टाचारपरिपालनाय च — — — — — — — — वसुनिर्दृग्रूपमङ्गलसहितं ग्रन्थारम्भं वसन्ततिलकाछन्देनाह, ज्योतिरिति।

End. अकरोत् कृतवानित्यर्थः। इति पूर्व्वमाकांक्षाद्वारेणानयनप्रकारः। ग्रन्थालङ्कारश्च कृतः॥

Colophon. इति श्रीमद्गणकचक्रचूड़ामणिदिवाकरदैवज्ञसुतमल्लारिदैवज्ञविरचितायां ग्रहलाघवटीकायां ग्रन्थसमाप्त्यलङ्कारव्याख्यानं समाप्तं।

देशे पार्थसमाह्वयेऽतिरुचिरे तीरे च गोदोत्तरे
गोलग्रामपुरे मुरारिचरणार्चासक्तविद्वद्युते।
आसीत्तत्र दिवाकरोऽतिचतुरो + दैवज्ञचूड़ामणी-
र्विश्वेशे सततं यदीयहृदयं यस्यास्य पुत्रोऽकरोत्॥

मञ्जारिर्गणकाग्रणीर्गुरुपदद्वन्द्वाब्जभक्तौ रतो
लब्ध्वा बोधबलं ततो हि विहितं स्वार्थापपत्तिं स्फुटां।
वर्य्यस्य ग्रहलाघवस्य गणकश्रीमद्गणेशाभिध-
प्रोक्तस्याथ कृपालवो हि सुधियः पश्यन्तु तुष्यन्त्विमां ॥
वाणैनाच्छकतः कुमारविहतान्मूलं हि मासः सयुग-
बाणैर्भद्रशरीनितादिनमिति(?) तस्माद्दलं(?) स्यात्तिथिः।
पक्षः स्यात्तिथिसम्मितोऽखिलयुतिः सप्ताब्धिनिघ्न्युन्मिता
हेलाख्यो गणको लिलेख च तदा टीकां परार्थान्वितां ॥
संवत् १८५२। भाद्रमासशुक्लपक्षतिथि ६ शनिवासरे। शुभम्।

विषयः। गणेशदैवज्ञकृतसिद्धान्तरहस्यापराभिधानग्रहलाघवस्य व्याख्यानम्।

No. 2026. श्राद्धरत्नम्। Substance, country-made paper, 14×4 inches, Folia, 72. Lines, 8 on a page. Extent, 1,916 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehat, Post Mádhepura, Darbhángá, Pandit Phanidhara Miśra. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Śráddha-ratna. A summary of the rules regarding śráddhas. By Lakshmípati, disciple of Indrapati.

Beginning. वदनविनिर्ज्जितचन्द्रं गञ्जितशक्रं नगोद्धरणात्।
गोपीवृन्दविशेषं बालमुकुन्दमहं कलये ॥
प्रणम्य भारतीकान्तं श्रीमदिन्द्रपतिं गुरुम्।
श्रीलक्ष्मीपतिधीरेण श्राद्धरत्नं विधीयते ॥

अथेदानीन्तना जनाः क्रिया + + यावदेवं कुर्व्वन्ति तावदेव छन्दोगानां वाजसनेयिनाञ्च प्रति + + सोक्तः श्रीदत्तोक्तस्य प्रयोगो लिख्यते। तत्र प्रथमं भूसंस्कारः। इत्यादि।

End. श्राद्धशेषमन्नमिष्टैः सह भुञ्जीत इति। वाजसनेयिनां पार्व्वणप्रकारोक्तो विशेषो ग्राह्य इति ॥

Colophon. इति समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

विषयः। भूसंस्कारविधिः। मानक्रियाकथनं। श्राद्धवेला। पूरकपिण्डदानविधिः। पर्णनरदाहविधिः। उदकदानविधिः। पिण्डदानविधिः। अस्थिसञ्चयविधिः। अशौचान्तकृत्यं। एकादशाहकृत्यं। वृषोत्सर्गविधिः। वृद्धाध्यायकथनं। कपिलादानविधिः। क्षत्रादिदानविधिः। एकादशाहप्रयोगकीर्त्तनं। सपिण्डनविधिः। अवीराकल्पकथनं। एकोद्दिष्टविधिः। स्त्रीकर्त्तृकश्राद्ध-

प्रयोगकथनं । श्रस्थादिदहतानां श्राद्धविधिः । पार्व्वणविधिः । तत्प्रयोगकथनं । बलिवैश्वदेवविधिः । श्रामान्नश्राद्धविधिः । तीर्थश्राद्धविधिः । नित्यश्राद्धविधिः । सपात्रकविधिकथनञ्च ।

No. 2027. वृत्तिदीपिका । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent, 1,039 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhánggá, Pandit Viśveśvara Jhá. Appearance, old. Prose. Correct

Vṛitti-dípiká. A dissertation on the philosophy of grammar. By Kṛishṇa Bhaṭṭa.

Beginning. सजलजलदकालं सर्व्वलोकैकपालं
व्रजयुवतिरसालं चन्दनार्द्रत्वभालम् ।
विगतदुरितजालं विश्वराजीवजालं
विलसितरुणमालं नौमि गोपालबालम् ।
ध्यात्वा व्यासं गुरुं नत्वा माधवेन्द्रसरस्वतीम् ।
नौनिश्रीकृष्णभट्टेन तन्यते वृत्तिदीपिका ॥

इह सकलज्ञानाभिलषितमोक्षमुखोपायात्मतत्त्वज्ञानस्य तत्त्वमस्यादिमहावाक्यार्थबोधजन्यत्वात् शब्दबोधे च वृत्तिग्रहणोपस्थितेर्हेतुत्वात् ——— इत्यादि ।

End. तथा च वर्णजातिस्फोटः पदजातिस्फोटः वाक्यजातिस्फोट इति तन्मते स्फोटत्रयम् ॥

Colophon. इति श्रीमन्नौनिकुलतिलकायमानगोवर्द्धनभट्टात्मजरघुनाथभट्टसुतश्रीकृष्णभट्टविरचिता वृत्तिदीपिका समाप्ता ।

विषयः । वृत्तिस्वरूपनिरूपणं । शक्तिस्वरूपनिरूपणं । वृत्तेः शाब्दबोधहेतुत्वनिरूपणं । शक्तिलक्षणभेदेन तस्या द्वैविध्यनिरूपणं । शक्तिग्रहनिरूपणं । तत्र गवादिपदानां गोत्वे शक्तिरितिमीमांसकमतनिरूपणं । जातौ व्यक्तौ विशिष्टे च शक्तिरितिनैयायिकानां मतनिर्णयः । कार्य्यान्विते पदानां शक्तिरिति प्राभाकरमतकीर्त्तनं । रूढ्यौगिकादौ शक्तिविवेचनं । लक्षणास्वरूपनिरूपणं । गौणीशुद्धाभेदेन तस्या द्विविधत्वकथनं । लक्षितलक्षणादिनिरूपणं । व्यञ्जनावृत्तिलक्षणं । अत्र नैयायिकमतखण्डनपूर्व्वकं तस्याः स्थापना । धात्वर्थनिरूपणं । तत्र प्राभाकरवैयाकरणादिमतकीर्त्तनं । नैयायिकमतखण्डनं । तिङर्थनिरूपणं । अपूर्व्ववादकथनं । सनाद्यर्थनिरूपणं । समासशक्तिनिरूपणं । नञर्थनिरूपणं । वीप्सादिनिरूपणं । स्त्रीप्रत्ययार्थनिरूपणं । तद्धितार्थनिरूपणं । स्फोटनिरूपणञ्च ।

No. 2028. वृत्तदर्पणम्। Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 7 on a page. Extent, 833 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Vṛitta-darpaṇa. A treatise on versification, giving details of all the different metres used in Sañskrit poetry. By Bhíshma Miśra.

Beginning. स जयति सततं पिङ्गलनामा नागरकविवरसविज्ञः।
लोकोत्तररसकवितां कलयितुमिव सङ्कुचीतपरजिह्वः॥
गौरीस्तननखरेखा शिरसि प्रतिबिम्बितेव चन्द्रकला।
यस्य विभाति स देवः सन्तापं नाशयत्वखिलम्॥
सन्ति यद्यप्यनेकानि वृत्तशास्त्राणि भूतले।
तथाप्यतिश्रेयो ह्यत्र श्रमानतिश्रेयो महान्॥
यदि सद्वृत्तवृत्तानि ज्ञातुमाकाङ्क्षसि स्फुटम्।
श्रीभीष्ममिश्रचरितं पश्य तद्वृत्तदर्पणम्॥

अथ गणाः। मगणो यगणो रगणः सगणस्तगणो जगणो भगणो नगणः। इत्यादि।

End. दीर्घास्तदग्रे लघवश्च वर्णाः श्रेणी भवेद्वर्णकृता तदेयम्॥

Colophon. इति श्रीभीष्ममिश्रविरचिते वृत्तदर्पणे वर्णवृत्तनिदर्शनं नाम द्वितीयप्रकाशः। समाप्तश्चायं ग्रन्थः।

विषयः। (ग्रन्थेऽस्मिन् सोदाहरणच्छन्दोलक्षणकीर्त्तनं)। तत्र प्रथमप्रकाशे मादिगणनिरूपणं। गणदेवताकथनं। मित्रामित्रनिरूपणं। आर्य्यावृत्तं। गीतिः। उपगीतिः। गाथिनी। सिंहिनी। स्कन्धकं। दोहा। ललितं। रोला। चौपैया। घत्ता। वृत्तावृत्तं। नवपदं। पज्झटिका। अनिला। पादाकुलकं। षट्पदं। पद्मावती। कुण्डलिका। रोला। गगनाङ्गनं। द्विपदं। खञ्जकं। उणियाला। सोरठा। मधुभारं। छाकलिका। वरवृत्तं। आभीरकं। दुर्म्मिलिका। रुचिरा। दीपकं। सिंहावलोकितं। शुद्धवङ्गमः। लीलावती। हरिगीतं। त्रिभङ्गी। चीरकं। जनहरणं। मदनहरा। मरहट्ठावृत्तञ्च। एतानि सर्व्वाणि मात्रावृत्तानि।

द्वितीये प्रकाशे,—वर्णवृत्तकथनं। तत्र श्रीः। कामः। मधु। मही। चारु। ताली। प्रिया। प्रभी। मृगेन्द्रः। मन्दरः। कमलं। कीर्णा। धारि। नगालिका। हारी। हंसः। यमकं। शेषा। तिलका। विजोहा। चतुरङ्गा। मन्यानं। शङ्खधारी। सुमालतिका। मदनकं। समानिका। सवासकं। करहञ्चि। श्रीर्षा। विद्युन्माला। मल्लिका। प्रमाणिका। तुरङ्गा। कमलं। माणवकक्रीड़ं। अनुष्टुप्। मत्तालक्ष्मीः। सारङ्गिका। पाथित्ता। कमलकं। विम्बं। चामरः। रूपामाली। सङ्गतिका। चम्पकमाला। सारवती। सुखमा। अशतलता। बन्धुः। सुमखी। दोधकं। शालिनी।

मदनकं। सेनिका। मालती। इन्द्रवज्रा। उपेन्द्रवज्रा। उपजाति। रथोद्धता। स्वागता। भुजङ्ग प्रयातं। लक्ष्मीधरः। चोटकं। सारङ्गं। मौक्तिकदाम। मोदकवृत्तं। मालिनी। तरलनयनी। सुन्दरी। प्रमिताक्षरा। विद्याधारः। मालावृत्तं। तारकं। स्रक्त्रवृत्तं। पुष्पिताग्रा। वसन्ततिलका। चक्रं। सारङ्गी। चामरः। मालिनी। भ्रमरावलिका। मनोहंसः। सरभः। निश्चिपालः। नाराचं। नीलवृत्तं। चपला। ब्रह्म। पृथ्वी। मालाधरः। शिखरिणी। मन्दाक्रान्ता। हरिणी। मञ्जीरा। चर्चरी। क्रीड़ाचन्द्रः। शार्दूलविक्रीड़ितं। नवचन्द्रः। धवलं। प्रभुः। गीतिका। गण्डकी। स्वग्धरा। राजसुखकरः। राजभवः। रमन्ती। स्फीताक्षंसी। सुन्दरिका। दुर्म्मिलिका। किरीटं। हीरमुकुटं। मन्थानयोग्यं। देवस्मरणम्। भानूरवृत्तञ्च। प्रसारमूलकरणं। प्रसारप्रकारकीर्त्तनं। तत्र माचाप्रसारः। वर्णप्रसारः। माचोद्दिष्टकथनं। वर्णोद्दिष्टकथनं। माचानष्टं। वर्णनष्टं। माचामेरुकथनं। वर्णमेरुकथनं। माचापताका। वर्णपताका। माचामर्कटी। वर्णमर्कटी। माचाश्रेणीकथनञ्च।

No. 2029. व्रताचारः। Substance, country-made paper, 11 × 4 inches, Folia, 155. Lines, 9 on a page. Extent, 3,638 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Vratáchára. Disquisition and rules regarding the optional fasts called Vratas. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gáṅgolí Sanjíveśvara S'armá. Several works of this author have been noticed under Nos. 2016 to 2020, 2022, 2023, and 2032.

Beginning. सुरादीनामन्तःकरणसरसां मण्डनकरं
परं दृष्टिस्थानप्रलयवलयाभक्तमनसः।
अखण्डं ब्रह्माण्डं विलसति यदन्तर्गतमचो
सदालम्बे लम्बोदर तव पदाम्भोजयुगलम्॥
कचौ काल्या कला सा कलिकलुषहरी + + कन्या कृताद्यौ
कालाङ्गी कालरात्रिः कलितकलरवा कामदा कञ्जनेचा
कल्पद्रुः कोमलाङ्गी कमलकुलकरीकज्वलाभाकुचोद्या
काली काली कराली कलयतु कुशलं कालिका कालिका मे॥
खण्डबलान्वयजन्मा मिथिलेशोऽभूच्चसिंहनामा।
हरिहरविलितचरिचो मिचो मचसा मचोदारः॥
तद्दौरसो दानिषु कर्णजेता यो रुद्रसिंहोऽभवदुग्रचेताः।
धर्म्मावतारो धृतनीतिभारो वेदान्तसिद्धान्तगतहीतसारः॥
तत्सुचो रूपतिलकः श्रीमान् मचेश्वरसिंह उदितकलः।

विलसति यस्य चरित्रं खल्पे वयसि यथा हरितः ॥
आज्ञां तस्य निधाय मङ्गलवतः प्रोद्यद्व्रताचारकम्
श्रीदत्तप्रभृतिप्रयासबलितग्रन्थौघभूषोदितम् ।
विद्वद्दृष्टदलक्षपाकलापशरणः श्रीरत्नपाणिः कृती
कुर्व्वेऽहं गुरुसङ्गृहं बुधमुदे जीवेश्वरस्यात्मजः ॥
प्रामाण्यहेतोश्च मया व्यलेखि महाजनानां रचितानुपूर्व्वी ।
वङ्गस्थलेष्वत्र ततोऽभिमानं ग्रन्थो ममैवेति न सङ्गृहोऽयं ॥
सालसा ये च विद्वांसो धर्म्मशास्त्रावलोकने ।
पश्यन्तु ते महात्मानो व्रताचारममत्सराः ॥
उक्तास्वेवार्थस्य कथा मतभेदव्यवस्थिता ।
पौनरुक्त्यं ततो नेह दृढसंस्कारकारिका ॥

अथादौ व्रतसमयविचारः । ज्योतिर्निबन्धे—इत्यादि ।

End. तद्दिने तिलैरुद्वर्त्तनं तिलभक्षणञ्च कार्य्यमिति ।

Colophon. इति गाङ्गौलीश्रीसङ्गीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मसङ्गृहीतो व्रताचारः । समाप्तः ।

विषयः । व्रतकालनिरूपणं । तच्च समयशुद्धिविवेचनं । व्रतसामान्यधर्म्मकथनं । व्रताधिकारिकथनं । व्रतिनो नियमादिकथनं । अत्र विविधमतकथनं । सङ्कल्पवाक्यविवेचनं । व्रतभङ्गव्यवस्थाकथनं । प्रतिनिधिविधिः । नक्तव्रतनिरूपणं । हविष्यनिरूपणं । नक्तव्रतेतिकर्त्तव्यता । नित्योपवासादिनिरूपणं । देवपूजाविधिः । मासादिविवेचनं । तिथिद्वैधादिविवेचनं । पूर्व्वाह्णादिविवेचनं । प्रतिपदादिषु सर्व्वासु तिथिषु व्रतकथनं । तत्र विशेषेण महालक्ष्मीव्रतकथनं । महाष्टमीव्रतं । भीमाष्टमीव्रतं । भीष्मतर्पणविवेचनं । अशोकाष्टमीव्रतं । जन्माष्टमीव्रतं । दुर्व्वाष्टमीव्रतकथनञ्च । श्रीरामनवमीव्रतं । एकादशीव्रतनिरूपणं । तत्र विविधमतकथनं । व्यवस्थाकथनञ्च । पारणविवेचनं । श्रवणद्वादश्यादिनिरूपणं । हरिवासरव्रतनिरूपणं । महावारुण्यादिनिरूपणं । गङ्गास्नानसमयादिनिरूपणं । महानिशानिरूपणं । रागस्नानादिनिरूपणं । गजच्छायाविवेचनं । पार्व्वणादिविधिः । अनन्तव्रतविधिः । रटन्तीचतुर्द्दशीविधिः । शिवरात्रिविधिः । कोजागरादिपूर्णिमाविधिः । करतोयास्नानविधिः । चयारुतिथ्यादिविवेचनं । एकोद्दिष्टादिश्राद्धलक्षणं । आमश्राद्धादिविधिः । अशौचेऽप्येकभक्ताद्व्रतविधानं । व्रणाशौचकर्त्तव्यता । मलमासविवेचनादिकं । श्राद्धे पञ्चाग्निभ्रमणविधिकथनं । सामान्यतः श्राद्धकालादिनिरूपणं । व्रीहिश्राद्धादिविधिः । नवान्नविधिः । अत्र विविधमतकथनं । प्रत्येकं चैत्रादिद्वादशमासकृत्यनिरूपणं विधानञ्च । अत्र दशहराविधिः । हरिशयनविधिः । चातुर्म्मास्यविधिः । नागपञ्चमीविधिः । उपाकर्म्मादिविधिकीर्त्तनञ्च । विविधदानविधिकथनं । देवपूजादिविधिकीर्त्तनञ्च । अत्र सर्व्वत्र प्रयोगकथनमिति ज्ञेयम् ।

No. 2030. तत्त्वामृतसारोद्धारे व्यवहारकोषः । Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 79. Lines, 11 on a page. Extent, 2,698 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tattvámṛita-sároddhára. An elaborate Smṛiti digest. The text contains only that portion of the work which is devoted to Judicature and Civil and Criminal law. It is called *Vyavahárakosha*. By Vardhamána Mis'ra.

Beginning. सारोद्धारे यथोद्देशमाचारश्राद्धशुद्धयः ।

उदाहृता यथेदानीं व्यवहारोऽभिधीयते ॥

तत्र मनुः । ब्राह्मे प्राप्ते च संस्कारं चत्रियेण यथाविधि ।
सर्व्वस्यास्य यथान्यायं कर्त्तव्यं परिरक्षणं ।

ब्राह्मं ब्राह्मणेन कृतमभिषेकलक्षणं चत्रियेणेति भूपतिमात्रोपलक्षणं । इत्यादि ।

End. अस्माभिर्दण्डविवेके स्तेयप्रकरणे प्रपञ्चितमतो न वितन्यते ॥ इति व्यवहाराङ्गेषु विवादपदकोषः ।

Colophon. इति श्रीवर्द्धमानकृतौ तत्त्वामृतसारोद्धारे चतुर्थो व्यवहारकोषः ॥

इत्थं धर्म्मामृतादिभ्यश्चतुर्भ्यस्तत्त्वमुद्धृतम् ।
धात्रा चतुर्थो वेदेभ्योऽनाद्यवेदो यथोद्धृतः ॥
+ + + + + कृतीनामेव भागैश्चतुर्भि-
स्तदपि पृथगमीभ्यो भासतेऽसौ निबन्धः ।
स्फुरति हि कुसुमानां केशवे योजितानां
सुघटितसमुदायद्योतितान्येव लक्ष्मीः ॥
दैनन्दिनमाचारं श्राद्धं शुद्धिं विवादपदं ।
प्रायः प्रत्यक्षमेतत् प्राज्ञो जिज्ञासते सर्व्वः ॥
तस्माच्चतुर्भिरेभिः कुसुमैरिव गुम्फितो गुणोपचितैः ।
मालेवैष निबन्धो रामपतेः कण्ठभूषणं भवतु ॥
यत्नैः शोध्यतां सोऽयमल्पज्ञैरुपजीव्यताम् ।
दुर्ज्जनैर्दुष्यतां कामं सज्जनैरनुगृह्यताम् ॥
नासूयति गुणगन्धान् नोद्विजते दोषसम्बन्धात् ।
अविदितगुणदोषोऽपि परकृतिरित्येव दुर्ज्जनो जल्पति ॥

इति वर्द्धमानकृतौ तत्त्वामृतसारोद्धारः समाप्तः ।

विषयः। राज्ञा प्रजाभ्यः करग्रहणविधिः। प्रजारक्षणविधिः। व्यवहारदर्शनविधिः। द्यूताय भूमिदानविधिः। प्राड्विवाकनिरूपणं। सभ्योपदेशकथनं। दण्डविधिकीर्त्तनं। अदण्ड्यदण्डने दोषनिरूपणं। दण्डभेदकथनं। क्वचित् क्षमाविधिनिरूपणं। दण्डव्यवस्थाकथनं। महापातकदण्डकथनं। दण्डापकर्षकथनं। दण्डसाम्यविधिः। दण्डपरिनिष्ठाकथनं। दण्डकारनियमकथनं। दण्डसमुच्चयनिर्णयः। एकत्र दण्डे दण्डान्तरसङ्कलनं। चतुष्पादव्यवहारनिर्णयः। अप्राप्तव्यवहारनिरूपणं। भाषालेखनविधिकथनं। पाण्डुलेखादिविधानं। उत्तरविधिनिरूपणं। उत्तराभासादिनिरूपणं। साक्षिनिरूपणं। क्रियानिरूपणं। शपथविधिः। द्वादशविधसाक्षिकीर्त्तनं। त्रिविधलेख्यनिरूपणं। पुनर्लौकिकलेख्यस्य सप्तविधत्वकथनं। भागपत्रादीनां लक्षणकथनं। त्रिविधानुमानप्रमाणनिरूपणं। आगमप्रमाणनिरूपणं। भोगनिरूपणं। प्रत्ययनिरूपणं। दण्डपारुष्यकारिनिरूपणं। प्राड्क्रियानिरूपणं। उत्तरभेदेन क्रियाव्यवस्थाकथनं। चतुर्व्विधनिर्णयनिरूपणं। व्यवहारलक्षणतद्भेदकथनं। निर्णयेषु बलाबलनिरूपणं। निर्णीतलङ्घनिरूपणं। तत्र मिथ्याभियोगादौ दण्डकथनञ्च। पुनर्न्यायविधिः। अष्टादशव्यवहारपदनिरूपणं। तत्र ऋणादानविधिः। भोगलाभनिरूपणं। वृद्ध्यादिनिरूपणं। ऋणशोधनप्रकारकथनं। निक्षेपविधिः। अस्वामिविक्रयविधिः। सम्भूयसमुत्थानविधिः। दत्तस्यानपाकर्म्मनिरूपणं। तत्र देयनिरूपणं। तस्य सप्तविधत्वकथनादिकं। अष्टविधदत्तस्वरूपकीर्त्तनं। अदत्तनिर्णयः। उत्कोचग्रहणादिदण्डकथनं। भूतिविधिकथनं। तत्र अधिकर्म्मादिनिरूपणं। दास्यानधिकारकथनं। दास्यमोचनविधिः। तत्प्रकारादिकथनञ्च। दासीनिरूपणादिकं। वेतनस्यानपाकर्म्मनिरूपणं। पणस्त्रीविधिः। स्वामिपालविवादनिरूपणं। सम्विद्व्यतिक्रमनिरूपणं। क्रयविक्रयानुशयः। सीमाविवादः। वाक्पारुष्यविधिः। दण्डपारुष्यविधिः। स्तेयविधिकथनं। तत्र द्विपदापहारदण्डकथनं। चतुष्पादापहारादौ दण्डः। धान्याद्यपहारे दण्डकथनञ्च। सामान्यापहारदण्डः। साहसदण्डकथनं। तत्र प्रेरकादिदण्डकथनञ्च। स्त्रीसङ्ग्रहणदण्डकथनं। तत्र गोपनादिश्रुते विशेषकथनं। कन्यादूषणदण्डकथनं। अस्वाभाविकदण्डकथनं। स्त्रीपुंधर्म्मनिरूपणं। दायभागनिरूपणं। तत्र संसृष्टिविभागः। अवरुद्धविभागः। विभक्तागतविभागः। विभक्तजविभागः। अपुत्रादिधनविभागः। वानप्रस्थादीनां धनाधिकारिनिरूपणं। स्त्रीधनाधिकारिणः। विभागनिर्णयः। विभक्तकृत्यनिरूपणञ्च। द्यूतसमाह्वयविधिः। तत्र दण्डादिनिरूपणञ्च।

No. 2031. धर्म्मकोषः। Substance, country-made pâper, 9 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 9 on a page. Extent, 1,212 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbhánga, Paṇḍit Phaṇidhara Miśra. Appearance, old. Prose and verse. *Correct.*

Dharma-kosha. A digest of the laws relating to civil actions, debts, interest, gifts, rules regarding servants, artizans, dancers &c., sale

and barter, wages, boundaries, and inheritance. By Trilochana Miśra, Mahámahopádhyáya.

Beginning. मीमांसाद्यग्रजौ तु मिश्रः श्रीमान् त्रिलोचनः।
विवादपदवाक्यानां व्यवस्थामकरोत् स्फुटाम्॥
अथर्णादानं। तत्र नारदः।
ऋणं देयमदेयं वा येन यत्र यथा च यत्।
दानग्रहणधर्म्माभ्यां ऋणादानमिति स्मृतम्। इत्यादि।

End. अतोऽन्यथा निर्वीजेषु इतरानियमात्। अन्यथा यत्र न तथा प्र+भिजायते तद्विभज्य ग्राह्यमित्यर्थः।

Colophon. इति महामहोपाध्यायमिश्रत्रिलोचनव्यवस्थापितधर्म्मकोषपुस्तकं समाप्तम्।

विषयः। ऋणादानादिविधिः। निक्षेपविधिः। तत्र सन्दिग्धलक्षणादिकथनं। दृद्धिनियमादिकथनं। पूर्वदेयादेयनिरूपणं। तत्र पिटऋणदाने समयादिकथनं। क्षीणं देयादेयनिरूपणं। आधिविधिकथनं। उद्ग्रहणविधिकथनं। निक्षेपप्रकारकथनं। अस्वामिविक्रयविधिः। सम्भूय-समुत्थानविधिकथनं। तत्र श्रिल्पिनर्त्तकानां विशेषकथनं। भृत्यविधिकथनं। वेतनस्यानपाक्रिया-निर्णयः। स्वामिपालविधिः। संविद्व्यतिक्रमविधिः। विक्रीयासम्प्रदानविधिः। क्रीत्वानुशयविधिः। सीमाविवादनिरूपणं। अस्वरत्वादिविधिः। दण्डपारुष्यविधिः। दायभागविधिकथनं। तत्र स्त्रीधनादिविभागकथनं। वर्णसमवायविभागकथनं। अपुत्रधनाधिकारिनिरूपणं। संसृष्टधनवि-भागकथनञ्च।

No. 2032. महादानवाक्यावली। Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 108. Lines, 7 on a page. Extent, 2,246 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbháṅgá, Paṇḍit Phaṇidhara Miśra. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mahádána-vákyávalí. A summary of the rules regarding various kinds of religious and quasi-religious gifts. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gáṅgolí Sañjives'vara S'armá.

Beginning. श्रीलम्बोदरपत्पयोजयुगलं विघ्नौघविध्वंसनं
ध्यात्वा मानसमानसे भवभवस्त्रिस्यन्तसन्तानजात्।
प्रोद्यत्पद्मनिदानपद्मनिरियं सङ्क्ष्म लेलिख्यते
जीवेशात्मजरत्नपाणिक्षतिना विद्वद्दृदालंकृतिका॥
इतिहाससमुच्चये,—

तपः कृते प्रशंसन्ति चेतायां ज्ञानमेव च ।
द्वापरे यज्ञमेवाऽऽहुर्दानमेकं कलौ युगे ॥ इत्यादि ।

End. ऐहलौकिकमहायशोलाभतदुत्तरसुखवऽलोकप्राप्तिकाम इदमालेखनमधनं विष्णुदैवतमित्यादि दक्षिणास्वर्गान्तम् ।

Colophon. इति गाङ्गौलीश्रीसङ्गीवेश्वरसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मसङ्कलिता महादानवाक्यावली परिपूर्णा ।

विषयः । दानप्रशंसा । दानस्वरूपकथनं । तत्कालनिरूपणं । धर्म्मलक्षणादिकीर्त्तनं । पूर्णदेशकथनं । द्रव्यदैवतनिरूपणं । अतः सर्व्वेच दानेषु प्रयोगकथनं । तच नानापुराणोक्तलक्षणदानविधिकथनं । घृतकृष्णदानविधिः । पुराणाद्युक्तरजतदानविधिः । अलङ्करणदानविधिः । हैमरौप्यपात्रादिदानविधिः । ताम्रभाजनादिदानविधिः । सतैलमधुतैजसपात्रदानविधिः । जलपात्रादिदानविधिः । पुराणाद्युक्तजलदानविधिः । मणिक्षीरकादिरत्नदानविधिः । विविधगृहदानविधिः । नगरग्रामादिदानविधिः । पुराणाद्युक्तगोदानविधिः । तच वर्णविशेषेण फलविशेषकथनञ्च । महिषीदानविधिः । अश्वादिदानविधिः । छागहरिणादिदानविधिः । गुडधेनुतिलधेन्वादिदानविधिः । लवणादिदानविधिः । कृष्णाजिनादिदानविधिः । पूर्णहेमपद्मघटदानविधिः । नानापुराणोक्तभूमिदानविधिः । उद्यानादिदानविधिः । विविधग्रासदानविधिः । विविधान्नदानविधिः । शक्तुदानविधिः । दधिगुड़-शर्करादिदानविधिः । पानककर्पूरादिदानविधिः । चन्दनागुरुकस्तूरिकुङ्कुमादिदानविधिः । धूपदीपादिदानविधिः । सुगन्धिद्रव्यदानविधिः । विविधशाकफलादिदानविधिः । शय्यासनपीठादिदानविधिः । पादुकाच्छत्रादिदानविधिः । दास्यादिदानविधिः । शालग्रामशिलादिदानविधिः । सीसलोहादिधातुदानविधिः । पुस्तकदानविधिः । विविधवस्त्रदानविधिः । द्वादशमासकर्त्तव्यदानविधिकथनं । सर्व्वेच संक्रान्तिषु दानविधिः । कम्बलादिदानविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 2033. तिथिनिर्णयः । Substance, country-made yellow paper, 11 × 3 inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent, 278 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbhánggá, Paṇḍit Phaṇidhara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tithi-nirṇaya. On lunar days and the religious duties appertaining thereto—a brief calendar of feasts and fasts. By Sudarsana.

Beginning. नत्वा सीतापतिं रामं सच्चिदानन्दरूपकं ।
बालानां बोधसिद्ध्यर्थं क्रियते तिथिनिर्णयः ॥

अथ विशेषतिथीनां निर्णयो लिख्यते। चैत्रशुक्लप्रतिपदि वर्षारम्भः। सोदयव्यापिनी ग्राह्या। तत्र ब्रह्मपुराणवचनं। चैत्रे मासि जगद्ब्रह्मा ससर्ज्ज प्रथमेऽहनि। इत्यादि।

End. कर्कः संक्रान्तिः प्रातःकाले अर्द्धरात्रे वा स्यात् तदा पुण्यकालः पूर्व्वदिने भवति इति संक्रान्तिनिर्णयः।

Colophon. इति सुदर्शनकृतौ तिथिनिर्णयः समाप्तः।

विषयः। वत्सरारम्भतिथिनिरूपणं। अत्र नैलाभ्यङ्गाकरणे दोषकीर्त्तनं। श्रीरामनवमीनिरूपणं। वारुणीनिरूपणं। अक्षयतृतीयानिरूपणं। नृसिंहचतुर्द्दशीकथनं। दशहराकथनं। हरिशयनकथनं। नागपञ्चमीकथनं। उपाकर्म्मकथनं। जन्माष्टमीनिर्णयः। हरितालिकानिरूपणं। अनन्तचतुर्द्दशीकथनं। आश्विनकृष्णपक्षे षोड़शश्राद्धविधिकथनं। नवरात्रविधिः। विजयदशमीनिर्णयः। दीपान्विताकथनं। भ्रातृद्वितीयाकथनं। अर्द्धोदययोगनिरूपणं। वरदाचतुर्थीकथनं। श्रीपञ्चमीकथनं। माघसप्तमीविधिः। भीष्माष्टमी। भीमद्वादशी। शिवरात्रिः। होलिकाविधिः। इति विशेषतिथिनिरूपणानन्तरं सामान्यतः प्रतिपदादिपञ्चदशतिथिनिरूपणं। संक्रान्तिपुण्यकालविवेचनञ्च। इति।

No. 2034 हयशीर्षपञ्चरात्रं। Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,514 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Subhaṅkarapura, Post Vaherá, Darbháṅgá, Paṇḍit, Śrínátha Jhá. Another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Hayaśírsha-pañcharátra. A Vaishṇavite work on building temples and on carving and consecration of images. It belongs to the class called *Pañcharátra*, and bears close resemblance to the Tantras. Like the original Tantras, this class of works does not acknowledge the names of their authors, but represent themselves to be reports of dialogues between gods and renowned personages. In the Hayaśírsha the sage Márkaṇḍa asks questions, and his brother sage Bhṛigu answers them. The work opens with the query, why did Vishṇu appear in the form of Hayas'írsha or equine-headed? The first 18 chapters are numbered, and then follow a great many others without any numbering. Contents: Origin of Brahmá from the navel of Vishṇu. Origin of the Vedas and their study by Brahmá. The perspiration resulting from the study produced the demons Madhu and Kaiṭabha, who robbed the Vedas. Hayas'írsha born to rescue the Vedas. Twenty-five original Tantras of former ages, and the *Hayaśírsha-pañcharátra* was first thereof. Other Pañcharátras, such as

Trailokyamohana, Vaibhava, Paushkara, Nárada, Práhláda, Gárgeya, Gálava, S'ríprasna, S'ásya &c. Characteristics of teachers. Ditto of spiritual guides. Heretic doctrines of Jaimini, Sugata, Chárváka, Nagna, Kapila, Akshapáda, and other sects. Placing of images in temples. Examination of earth for building. Different kinds of earth. Measures of length &c. Setting up of Gnomons for ascertaining of quarters. Division of areas. Rules for sacrifices before commencing a building. Removing of bones from the ground selected for building. Bricks. Stones. The Yajna of Pátála. Characters of temples for particular gods. Selection of stones for sculpture. Particular mountains yielding statuary stones. Auspicious conjunctions for beginning the carving of images. Rites to be performed on such occasions. Measures of images. Pacification of the regents of the quarters. Characteristics of images of Lakshmí, Garuḍa, Kes'ava, the ten incarnations, groups of Keśava and others, Vis'varúpa, the nine planets, the Mátris, Indra and other Lokapálas, the eleven Rudras, the Androgynous Ardhanárí, Gaurí, lingams. Rules regarding the consecration of images of various gods and goddesses. Ditto of books, houses, tanks, wells, public halls &c. Repairs of images. Rejoicings on such occasions. Marriage of S'rí and Vishṇu, and Gaurí and S'iva.

Beginning. मार्कण्डेय उवाच । कथं हयशिरा विष्णुः प्रादुर्भूतः पुरा विभुः ।
किं निमित्तञ्च देवेशो दधार रुचिरं वपुः ॥
हयशीर्षं जगत्स्वामी पुरा नारायणः प्रभुः ।
श्रुतमासीच्च भवता यदुक्तं परमेष्ठिना ॥
आद्यं यत् पञ्चरात्राणां तन्ममाचक्ष्व पूर्व्वतः ।
भृगुरुवाच । शृणु वत्स प्रवक्ष्यामि पञ्चरात्रं पुरातनम् ॥ इत्यादि ।

End. कृष्णकारम्बरा कृत्वा शक्राणीं पूर्व्ववद्यजेत् ।
सूर्पेण प्रमदास्वद्वद्धिं दद्युर्यथाविधि ॥
सौभाग्यकं यावकञ्च दद्यादिन्द्राणीतुष्टये ॥

Colophon. इति (हयशीर्षपञ्चरात्रे) गौरीविवाहपटलं ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । १प्रथमे पटले,—भृगुणा सह मार्कण्डेयस्य संवादकथनेन नारायणस्य नाभिपद्माद् ब्रह्मण उत्पत्तिकथनं । वेदानामाविर्भावकथनं । वेदाभ्यासरतस्य ब्रह्मणः खेदविन्दुतः मधुकैटभयोरुत्पत्तिकथनं । ताभ्यां वेदहरणकथनं । हयशीर्षस्याविर्भावकथनञ्च ।

२—४पटले,—पूर्व्वपूर्व्वकल्पोक्तपञ्चविंशतितन्त्राणां नामकथनं । तत्र हयशीर्षपञ्चरात्रस्य प्राधान्यकथनं । एवं क्रमेण त्रैलोक्यमोहन-वैभव-पौष्कर-नारद-प्राह्लाद-गार्ग्य-गालव-श्रीप्रश्न-प्रह्लादिपञ्चरात्राणामुद्देशकीर्त्तनं । आचार्य्यलक्षणं । गुरुलक्षणादिकथनञ्च ।

४—८पटले'—जैमिनि-सुगत-चार्व्वाक-नग्न-कपिलाद्यपादानां हेतुवादिनां मतानुसारेण वर्त्तमानानां नराधमत्वादिकथनं। देवतास्थापनदिङ्नियमादिकथनं। भूमिपरीक्षाविधिकथनं। भूमेस्त्रातुर्विध्यनिरूपणं। तत्र सुपद्मा, भद्रिका पूर्णा, धूम्रा चेति। ब्राह्मणादिवर्णभेदेन मृत्तिका-वर्णानां शुभाशुभनिरूपणं। मानपरिभाषाकीर्त्तनं। शङ्कुलक्षणादिकथनं। वास्तुनिरूपणप्रसङ्गेन क्षेत्रव्यवहारकथनं।

९—१४पटले,—भूतादिबलिदानविधिः। मण्डोद्धारकथनं। इष्टकादिलक्षणं। तन्न्यासविधिकथनञ्च। शिलाधिवासविधिः। पातालयागविधिकथनं। प्रासादलक्षणं। तन्न्यासविधिकथनञ्च। पञ्चायतनादिप्रासादविशेषे वासुदेववामनादिमूर्त्तिस्थापनादिकथनं।

१५—१८पटले,—प्रतिमाघटनार्थं शिलादिलक्षणकथनं। प्रस्तरग्रहणार्थं पर्व्वतविशेषनिरूपणं। प्रतिमानिर्म्माणे तिथिनक्षत्रादिनिरूपणं। यागविधानञ्च। घटनाविधिकथनं। तत्र परिमाणादिकथनञ्च। दिक्शान्तिकथनं। प्रतिमालक्षणकथनञ्च।

(अतः परं पटलसंख्यानास्तीति ज्ञेयं। पिण्डिकालक्षणकथनं। लक्ष्मीलक्षणं। गरुड़लक्षणं। केशवादिप्रतिमालक्षणं। दशावतारप्रतिमालक्षणं। वासुदेव-सङ्कर्षण-प्रद्युम्नादिनवव्यूहप्रतिमालक्षणं। विश्वरूपादिप्रतिमालक्षणं। नवग्रहप्रतिमालक्षणं। मातृणां प्रतिमालक्षणं। इन्द्रादिलोकपालप्रतिमालक्षणं। एकादशरुद्रप्रतिमालक्षणं। अर्द्धनारीश्वरलक्षणञ्च।

गौरीप्रतिमालक्षणं। शिवलिङ्गलक्षणं। सामान्यतः पिण्डिकालक्षणं। प्रतिष्ठाकालनिरूपणं। दिक्पालपूजाविधिः। कलसाधिवासविधिः। भगवत्प्रतिष्ठायां स्नपनादिविधिः। अग्निवासनविधिः। रत्नन्यासविधिः। प्रतिष्ठाविधिकीर्त्तनञ्च।

अवभृतस्नानविधिः। बलिदानविधिः। द्वारप्रतिष्ठाविधिः। ध्वजप्रतिष्ठाविधिः। ध्वजारोपणविधिः। लक्ष्मीप्रतिष्ठाविधिः। गरुड़स्थापनविधिः। चक्रस्थापनविधिः। शेषप्रतिष्ठाविधिः। चतुर्म्मुखस्थापनविधिः। नृसिंहप्रतिष्ठाविधिः। वराहप्रतिष्ठाविधिः। पुरुषोत्तमप्रतिष्ठाविधिः। वामनप्रतिष्ठाविधिकथनञ्च।

वैकुण्ठप्रतिष्ठाविधिः। हयशीर्षप्रतिष्ठाविधिः। अनिरुद्धप्रतिष्ठाविधिः। जलशायिप्रतिष्ठाविधिः। मत्स्यादिदशावतारस्थापनविधिः। अनन्तप्रतिष्ठाविधिः। विश्वरूपप्रतिष्ठाविधिः। शिवलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः। रुद्रमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः। अर्द्धनारीश्वरप्रतिष्ठाविधिः। हरिहरप्रतिष्ठाविधिः मातृणां प्रतिष्ठाविधिः। भैरवप्रतिष्ठाविधिकथनञ्च।

सूर्य्यप्रतिष्ठाविधिः गणेशप्रतिष्ठाविधिः। गौरीप्रतिष्ठाविधिः। नवग्रहप्रतिष्ठाविधिः। चलविष्णुमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः। चलशिवलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः। चित्रार्चादिप्रतिष्ठाविधिः। पुस्तकप्रतिष्ठादिविधिः। कूप-वापी-तड़ागादिप्रतिष्ठाविधिः। सभाप्रतिष्ठाविधिः। सामान्यतः सर्व्वदेवादिप्रतिष्ठाकथनं। जीर्णोद्धारविधिकथनं। महोत्सवविधिकथनं। यज्ञावभृतविधिकथनं। श्रीविवाहविधिकथनं। गौरीविवाहविधिकीर्त्तनञ्च।

No. 2035. कुवलयाश्वीयं नाम नाटकम्। Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 85. Lines, 7 on a page. Extent, 2,219 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Ujána, Post Mádhepura, Darbhánggá, Paṇḍit Harshanátha Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Kuvalayáśvíya. A drama. By Kṛishṇadatta. It is founded on a story of a Vedic student named Kuvalayáśva falling in love with a maiden named Madálasá. The maiden is carried away to the nether regions, whence she is rescued by a king of Káśí and restored to her lover.

Beginning. भालप्रस्खलनाच्चिकैतवसतीविस्रंसवैश्वानर-
ज्वालावर्त्तितसौरसैन्यवपयःफेनैकलेखेव या।
सा गौरी मिलने पुनः पुररिपोः प्रेमप्रदीपे रसं
दातुं प्रक्तिरुपाचितेव कलिता चान्द्री कला पातु वः॥
अपि च। श्रुत्वा दक्षादलीकं प्रियकलुषमतिव्यलया सद्य एव
त्यक्ते सत्या स्वदेहे प्रभुरपि न वधूं खीचकारापरां यः।
तामेव प्राप्य भूयो नगजननमितामर्द्धनारीश्वरोऽभूत्
स प्रेमाद्वैतवादी कलयतु भवतान्द्विमर्द्धेन्दुमौलिः॥
नान्द्यन्ते सूचधारः। अलमतिविस्तरेण। पुरोऽवलोक्य। कथमयमुदित एव मधुसमयचित-
समुदितमदनमालवकामिनीकापालफलककोमलकमनीयमण्डलः कनककुण्डलमाखण्डलदिगङ्ग-
नाया अखण्डलावण्यरत्नाकरः अखिलजगदानन्दकन्दलस्यन्दलसमेनमभ्युदीयमानमहमभ्यर्थये। स-
प्रश्रयमञ्जलिं बद्धा भगवन्!
कलयसि सकलाः कलाः सुधानां निधिरसि मौलिमलङ्करोषि शम्भोः।
शमयसि जगतामतीव तापं तव तुलनासु कुतस्त्र + हिमांशो॥
— — — — — — — — सूचः। — — — — —
क्षणदत्त इति मैथिलः कविर्बालभावसुलभात् कुतूहलात्।
नाटकं यदभिनव्यमातनोत् कोऽत्र सम्प्रति गुणागुणग्रहः॥
सदनुग्रहादेव सर्व्वं साधुसम्पत्स्यते। — — — — पारि।
किन्नाम कीदृशं तत्? सूच। कुवलयाश्वीयं नाम नाटकं॥ इत्यादि।

End. तथापीदमस्तु। काले काले तड़ित्वानस्तरसमर्थीं दृष्टिमिष्टां विधत्तां
श्रुत्वी सम्पन्नशस्या भवतु, विजयिनः पान्तु लोकं नरेन्द्राः।
सर्व्वैः सर्व्वत्र नन्दत्वखिलगुणगुरौ विन्दतु प्रेमभक्तिं

तद्विश्वेशे दयार्द्रे प्रसरतु परितः सत्कवेः सूक्तिरत्नम् ॥

भरद्वाजः । एवमस्तु । इति निष्क्रान्ताः सर्व्वे ।

Colophon. कुवलयाश्वसाम्राज्याभिषेकमङ्गोदयो नाम सप्तमोऽङ्कः ॥ समाप्तश्चेदं कुवलयाश्वीयं नाम नाटकम् ।

विषयः । प्रथमाङ्के, काश्मीराजप्रतीहारयोरभिनयेन प्रजानां सौख्यवर्णनं । अचान्तरे भरद्वाजस्य ऋषेरादेशज्ञापनार्थं सोमशर्म्मणः प्रावेशिकी भ्रुवा । ततश्चैकेन शिष्येण कुवलयनामानमश्वमनुकर्षतानुगम्यमानस्यापरेण च दत्तहस्तावलम्बस्य मङ्कर्षेर्गालवस्य प्रवेशेन पातालाधिवासिनः पातालकेतोरुपवनोपरोधसूचनं । अथ मुनिना कुवलयाश्वेति कृतनामधेयः काश्मीराजकुमार ऋतध्वजः सादरमश्वमिममारुह्य तमनुससार ।

द्वितीयाङ्के,—समिदाहरणाय नियुक्तस्य पुण्यशीलस्य प्राभातिकतपोवनरमणीयतां वर्णयतो बात्स्यायनेन सह संलापेन विश्वावसोर्गन्धर्व्वराजस्यापहृत्य कुमारीनाम्ना मदालसा समानीता पातालपुरं पातालकेतुनेति सूचनं । कङ्कालककरालकयोः प्रवेशेन कुमारप्रभाववर्णनं, मध्याह्नवर्णनञ्च । अथ कङ्कालकेन वन्यजनऋषिकौशलप्रदर्शनव्याजेन तपोवनप्रान्तदेशं समानीतोऽसौ कुमारः सान्ध्यसौन्दर्य्यदर्शनसुखमनुभवन्नेव शुकररूपेण समुपस्थितं पातालकेतुमुद्दिश्य निष्क्रान्त इति ।

तृतीयाङ्के,—मन्दारिका-चन्दारिकयोः संवादेन मदालसायाः कातर्य्यादिवर्णनं । मदालसायाः प्रवृत्तिमाकलयितुं पातालमुद्दिश्य प्रचलितायाः कुण्डलायाः कुवलयाश्वेन सह संलापकथनं । कुमारसौन्दर्य्याहृतं निपीय पूर्व्वमनुरक्तायां मदालसायां वैचित्र्यवर्णनं । अथ गन्धर्व्वकुलगुरोस्तुम्बुरोः प्रवेशेन तयोः परिणयवर्णनञ्च ।

चतुर्थाङ्के,—पुण्यशीलस्य प्रावेशिकी भ्रुवा । अचान्तरे सपरिजनस्य काश्मीराजस्य कुमारकृतपातालकेतुविजयादिवृत्तान्तश्रवणमहोत्सवः । कुमारस्य यौवराज्याभिषेकवर्णनञ्च ।

पञ्चमाङ्के,—देवब्राह्मणकार्पटिकयोरभिनयेन प्रियासहायस्य युवराजस्य वन्दनार्थं विश्वेश्वरस्य मन्दिरप्रवेशसूचनं । अथ मित्रतामुपागतयोर्नागकुमारयोः सपर्य्यां विधाय नितरां परितुष्टस्य तस्य प्रियायै चित्रनैपुण्यप्रदर्शनार्थं चित्रशालिकाप्रवेशः । अचान्तरे मदालसाया उत्सुकायितं । समनन्तरञ्च कञ्चुकिप्रवेशेन मुनिगणरक्षणविधये विधातव्यं क्षौणीपर्य्यटनं कुमारेणेति सूचना ।

षष्ठाङ्के,—पातालकेतुसहोदरस्य सहचरसहायस्य धूमकेतोर्मुनिवेशेन प्रवेशः । कालिन्दीपरिसरे परिभ्रमता युवराजेन सह कपटतापसस्य संवादः । अथ तापसच्छद्मना प्रविष्टस्य धूमकेतोः प्रमुखात् युवराजप्राणत्यागवार्त्तामुपलभ्य जीवनत्यागोद्यतायाः मदालसायाः भरद्वाजवाक्येन चन्द्रबिम्बे प्रवेशकथनं ।

सप्तमाङ्के,—नागकुमारयोरभिनयेन प्रियाविरहविधुरस्य कुवलयाश्वस्य परिदेवनादिकीर्त्तनं। वटुवेशधारिभ्यां ताभ्यां सह तस्य नागलोकगमनसूचना। अथ विमनायिताय तस्मै नागराजस्य मायामदालसाप्रदर्शनं। नागराजप्रभावात् तस्य प्रकृतमदालसासम्मेलनं। अथ काशीमुद्दिश्य चलितस्य कुवलयाश्वस्य प्रियायै विविधजनपदप्रदर्शनं। तस्य राज्याभिषेकमहोत्सववर्णनञ्च।

No. 2036. व्यवहाररत्नाकरः। Substance, country-made paper, 14×5 inches. Folia, 107. Lines, 8 on a page. Extent, 2,756 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navání, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Vyavahára-ratnákara. A digest of the laws and rules regarding Judicature. By Chandes'vara Ṭhakkura, son of Viśveśvara Ṭhakkura. The author calls himself a minister (*Mantri*) and describes his father as a minister of war, but does not name the king whom they served.

Beginning. श्रीकृष्णाङ्घ्रिः सर्व्वं साधयतु।

साक्षान्निर्णयते विवादविषयं न्यायाकृतीयेक्षणाद्-
यो वादार्थपथप्रवर्त्तनकृती धर्म्मेन्दुमुत्तंसयन्।
स श्रीमान् व्यवहारसङ्गहमसुं चण्डेश्वरो मन्त्रिणा-
मर्च्यः कीर्त्तिसुरापगास्नदपरं प्रस्तौति रत्नाकरम्॥
यन्न्यायामृतसेचनात् सफलतां पुण्याति कल्पद्रुमः
सद्यः पल्लवमातनोति नितरां श्रीपारिजातोऽपि सः।
गोपालस्य च कामधेनुरमणं काम्यार्थदुग्धं स्वयं
सन्दुग्धे ध्रुवमेष कस्य भवने सेव्यो न रत्नाकरः॥
प्रथमं तावदुक्तं व्यवहारनिरूपणम्।
प्राड्विवाकमताः सभ्योपदेशाश्च ततः क्रमात्॥ इत्यादि।

End. विक्रयेण वशित्वमिति तदनुमतिमन्तरेण चान्यत्र दानविधानात्। विसर्गे चैवेति नारदवाक्याच्च॥

Colophon. इति सप्रक्रियमहासन्धिविग्रहिकठक्कुरवीरेश्वरात्मजश्रीचण्डेश्वरविरचिते व्यवहाररत्नाकरे निर्णयादितरङ्गः।

निर्णीयव्यवहारसागमदृशा यः प्राड्विवाकः स्फुरन्-
++++विचारचारुधिषणो धर्म्मं नयत्युन्नतिम्।

तेनार्यं गुरुसन्धिविग्रहधुरां धौरेयसन्नीतिना
श्रीचण्डेश्वरमन्त्रिणा विरचितः प्राज्ञेषु रत्नाकरः ॥
समाप्तोऽयं व्यवहाररत्नाकरः ।

विषयः । व्यवहारस्वरूपनिरूपणं । देशाचारादिप्रामाण्यनिरूपणं । प्राड्विवाकादिलक्षण-कथनं । चतुर्व्विधसभानिरूपणं । सभ्यापदेशकीर्त्तनं । विचारविधिकथनं । भाषाविधिकथनं । तत्र चतुर्व्विधपूर्व्वपक्षनिरूपणादिकं । उत्तरविधिकथनं । तत्र कालादिव्यवस्थापनं । उत्तरे विशेषक-थनञ्च । प्रतिनिधिविधिकथनं । प्रत्याकलितनिरूपणं । सन्धिविधिकथनं । क्रियादाननिरूपणं । क्रियानिरूपणं । तत्र साक्ष्यादिस्वरूपकथनं । साक्षिणः । साक्षिप्रत्युद्धारविधिः । साक्षिदूषणविधिः साक्षिप्रश्नविधिः । तत्र शपथविधिकीर्त्तनञ्च । साक्षिपरीक्षाविधिः । साक्षिदण्डनिरूपणं । तत्र सत्यापवादनिरूपणं । साक्षिबलाबलनिरूपणं । साक्षिनिगदकथनं । लिखितनिरूपणं । तत्र लौ-किकलेख्यस्य सप्तविधत्वनिरूपणं । राजशासनलेख्यस्य त्रिविधत्वकथनञ्च । शासनस्वरूपादिकथ-नं । दुष्टलेख्यनिरूपणं । लेख्यदौर्ब्बल्यनिर्णयः । भुक्तिनिरूपणं । तत्र अनुपभोगेन असिद्धिकथनं । विच्छिन्नभोगनिर्णयः । युक्तिकथनं । दिव्यनिरूपणं । द्रव्यसंख्यादेशे दिव्यविशेषकथनं । तत्र घटा-ग्निजलादिपरीक्षाविधिकथनञ्च । समयवर्णादेशे दिव्यविशेषकथनं । दिव्यदेशविध्यादिनिरूप-णञ्च । धर्म्मजयविधिकथनं । शपथविधिः । अष्टविधनिर्णयः । निर्णयबलाबलनिरूपणं । निर्णी-तकृत्यनिरूपणं । जयप्रतिपत्तिकथनं । पुनर्न्यायविधिकथनं । कृतनिवृत्तिविधिकथनं । स्वतन्त्रा-स्वतन्त्रनिरूपणञ्च ।

No 2037. विभागसारः । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 585 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navání, Post Mádhepura, Darbhánga, Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Vibhágasára. A summary of the Law of inheritence. By Vidyápati Mahámahopádhyáya. Contents: Inheritance defined, its nature. Partition of paternal property. Rules regarding partition. Unfitness for partition. Nature of partible property. Indivisible property. Woman's property—its partition. Partition of secreted property. Partition with reference to castes. Partition of partitioned property. Twelve kinds of sons and their shares. Heirs of childless people. Partition of joint property. Mode of partition.

Beginning. गङ्गा मेऽसौ समापि प्रा++ कथमहो वैष्णवीति प्रसिद्धेः
किन्नाम्ना मेऽस्ति भोगः स तु भवतु तथा भेदभाजः प्रमाणम् ।

भिन्नोऽहं कोऽत्र साक्षी विधिरिति विधिना सम्मितं वीक्ष्यमाणो
पाथास्तां निर्विवादो सपदि हरिहरो यङ्गमाचोत्तराङ्गः ॥
राज्ञो भवेशाद्दरिसिंह आसीत्तत्सूनुना दर्पनरायणेन ।
राज्ञा नियुक्तोऽत्र विभागसारं विचार्य्य विद्यापतिरातनोति ॥

अथ विभागः । विभागोऽर्थस्य पित्र्यस्य पूर्वैर्यत्र प्रकल्प्यते ।
दायभाग इति प्रोक्तं तद्विवादपदं बुधैः ॥

पूर्वैरित्युपलक्षणं । पूर्वस्वामिसम्बन्धादेव निमित्ताद् यत्र स्वत्वं स दायः । इत्यादि ।

End. स्वभागान् यदि दद्युस्ते विक्रीणीयुरथापि वा ।
कुर्य्युर्यथेष्टं तत्सर्व्वमीशास्ते स्वधनस्य वै ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीविद्यापतिविरचितो विभागसारः ।

विषयः । दायलक्षणकथनं । विभागस्वरूपकीर्त्तनं । तत्र स्मृतिपटकविभागकथनं । विभागव्यवस्थाकथनं । भागानर्हनिरूपणं । विभाज्यस्वरूपादिनिरूपणं । अविभाज्यनिर्णयः । स्त्रीधनादिनिरूपणं । स्त्रीधनविभागकथनं । गुप्तधनविभागकथनं । वर्णसमवाये विभागकथनं । विभक्तजविभागकथनं । द्वादशविधपुत्रलक्षणकथनपूर्व्वकं तत्र विभागविधिकीर्त्तनं । अपुत्रधनाधिकारिनिरूपणं । संसृष्टधनविभागः । विभागनिरूपणञ्च ।

No. 2038 वृत्तदर्पणः । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navání, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, new. Verse and prose. Generally correct.

Vṛitta-darpaṇa. On the laws of versification and the different metres used in Sanskrit poetry. By Kavíndra, son of Rámánánda.

Beginning. अगणितवाङ्मयवारिधिसुवृत्तमणिलाभनिदानाः कवयः ।
जीवन्ति यत्प्रसादात् स पिङ्गलो मङ्गलं तनुताम् ॥
अर्कस्तर्कसरोरुहस्य कविताबासन्तिकाषट्पदः
स + भाकरकल्पनाप्रतगुरुर्यन्याब्धिमन्थाचलः ।
गोपालः सुकृती कणादभणितिव्याख्याकरोऽजायत
याचक्रे किल कोविदोत्सवकरीं काव्येषु यः कौमुदीम् ॥
आसीन्नासीरगन्ता सकलसुख + नां + + + + नियन्ता
संसत्सन्तापहन्ता हरिचरणरजोभक्तिभावानमन्ता ।

तत्सुतः कीर्त्तिधाराधवलतरहरित्प्रान्तविश्रान्तनामा
रामानन्दो गुणीन्द्रः कविकुलकुमुदश्रेणिशुभ्रांशुबिम्बः ॥
तत्सुतस्तु कृपा + + गुणवतां श्रीजानकीनन्दन-
श्चक्रे यं किल कोकसाहधरणीकान्तः कवीन्द्राभिधम् ।
सोऽहं सम्प्रति वृत्तदर्पणममुं निर्म्मातुमीहेतरां
सन्तः सन्तु सकौतुकाः शुकगिरः केषां न मोदोद्गिरः ॥
रामानन्दतनूजन्मा कवीन्द्रपदभूषितः ।
कुरुते जानकीनन्दः कुरुते वृत्तदर्पणम् ॥
सानुस्वारो विसर्गान्तो दीर्घः संयुक्तपूर्व्वगः । इत्यादि ।

End. अथ दोषाः । निर्म्मार्यो निरनुप्रासः स्थानभ्रंशः कलाच्युतिः ।
दौर्बल्यं च + + चित्यं नित्यदोषाः प्रकीर्त्तिताः ॥

Colophon. इति श्रीकवीन्द्रकृतौ वृत्तदर्पणः समाप्तः ।

विषयः । छन्दसां लक्षणोदाहरणकथनं । तच्च गणभेदः । गणदेवता । गणमित्रादिकथनञ्च । प्रस्तारकथनं । तच्च मात्रोद्दिष्टं । वर्णोद्दिष्टं । मात्रानष्टं । वर्णनष्टं । वर्णमेरुः । मात्रामेरुः । वर्णपताका । मात्रापताका । आर्य्यावृत्तं । गीतिः । (गाहा, उग्गाहा) । गाङ्गः । विग्गाहा । गाहिनी । परिगीतिः । सिंहिनी । अर्द्धविपुलादिकथनञ्च । वैतालीयप्रकरणं । दोहा । सौराष्ट्री । पादाकुलकं । चित्रा । पज्झटिका । अड्डिल्ला । मधुभारः । आभीरः । दीपकः । कलिका । गणनाङ्कणं । ढाकलिः । चौपैया । पद्मावती । दण्डकलं । त्रिभङ्गी । लीलावती । जलहरणा । दिक्पाली । दुर्म्मिलिका । मदनहरा । मरहट्ठा । हरिगीतिका । हीरकं । प्लवङ्गं । वासना । रोला । सिंहावलोकनं । चौरोला । द्विपदं । झुल्लना । घत्ता । युतानन्दं । आषाढं । मत्ता । रसमाला । अवलम्बकं । षट्पदी । द्विपद । मुडलिआ । रसिका । माला । खञ्जा । शिखा । गलितकं । उद्गलितकं । (अत्र सेंतुकाव्याद्युदाहरणमुद्धृतम् ।) मालागलितकं । गन्धानकं । नवपदं । चारुसेना इति मात्रावृत्तकथनपूर्व्वकमेकाक्षरादिषड्विंशत्यक्षरपर्य्यन्तं वर्णवृत्तानां लक्षणोदाहरणकथनं । अथ अर्द्धसमादिवृत्तकथनं । तच्च सुन्दरी । हंसवती । केतुमती । विपरीतपूर्व्वा । सुखदा । हरिणप्लुता । मिश्रलीला । पुष्पिताग्रा । दोधकं । उद्गतादिविषमभेदकथनञ्च । अथ मुद्दितासुरभिदण्डकानङ्गशेखरादिसामान्यच्छन्दोनिरूपणं । अथ गद्यभेदनिरूपणं । तच्च मुक्तकलक्षणादिकथनं । उत्कलिकाप्रायं । चूर्णकं । कलिका । मादिका । मैत्रीवादः । अन्तराकलिकादिकथनं । हरिणप्लुतादिविविधगद्यभेदकथनं । अथ विरुदलक्षणादिकं । चण्डवृत्तानि । श्लिष्टकं । अस्य एकादशविधप्रभेदनिरूपणञ्च । छन्दोदोषकथनञ्च ।

No. 2039. पुण्यचन्द्रोदयपुराणम् । Substance, country-made paper, 9 × 5 inches. Folia, 134. Lines, 13 on a page. Extent, 3,484 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1850. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Puṇya-chandrodaya Puráṇa. A Jain version of the Rámáyaṇa, prefaced by an account of some Jinas; alleged to have been related by Mahávíra, on the Vaibhára Hill, at the request of Śreṇika sometimes, but probably incorrectly, called Koṇika, a king of Magadha. The work is divided into 23 cantos. The first is devoted to an introduction. The second gives a brief account of Śreṇika, king of Magadha, and of his wife Chiliní who bore him 7 sons. The king goes to the Vaibhára Hill to pay his respects to Mahávíra, and requests the sage to relate to him the Puráṇa. The third is devoted to descriptions of Jambudvípa, Bháratavarsha, the town of Champá, and its king Harivarma. Then follows (4 to 8) an account of the king of Dhammilla and his adventures with Apsarases, his wars, his abdication of the pleasures of the world for the life of a hermit *(munivrata)* his austerities, and his translation to heaven. In the family of this king (9) Jina took his birth, and assumed the name of Munisuvratanátha. The story of his early life forms the subject of the next canto (10). His hermitage and teachings and conversions follow in the two next cantos and his nírváṇa in canto 13. Then comes the conversion of Yaśodhara, king of Mathurá, by Anantanátha, the 14th Jina, the installation of Hariveṇa as an emperor, and the attainment by him of his *summum bonum* (15). Birth and family of Ṛishabha Deva, the first Jina, his descendants the Bharatas and the Sagaras. (16). Account of Śruta. Ditto Vasurája, his sojourn and recreations on the Nárada Hill. Fruits of cruelty and benevolence. (17—18). Dilípa's reign in Báráṇasí. Origin of the Raghus. Account of Ráma and Lakshmaṇa, the metropolis of Daśaratha. Naradeva of Nágapura, Sahasragríva, king of Meghakúṭa; expelled by his nephew Sítakaṇṭha, who established dominion in Laṅká. His descendants. (19). Births of Rávaṇa, Báli, Sugríva &c. Sitá born as a daughter of Rávaṇa by Mandodarí, made over to Janaka. Marriage of Ráma with Sítá. Ráma appointed viceking, and deputed to govern Váránási; Nárada visits him there. (20—21). A vernal festival celebrated by Ráma, in course of which Sitá is abducted by Rávaṇa. Ráma's brothers and relatives come to him and devise means for the rescue of Sítá. Hanumán assumes the form of a black bee

to go in search of Sítá. Mandodarí offers protection to Sítá. (22, 23). Interview of Hanumán with Rávaṇa. Vibhíshaṇa sides with Ráma, Lakshmaṇa kills Báli, mistaking him for an elephant. Ráma's march to Laṅká. His victory over Rávaṇa. The conquest by Ráma and Lakshmaṇa of different parts of the earth. Their return to Ayodhyá. Daśaratha instals Ráma as the king of the country. Rules regarding the worship of Jina on the 2nd of the waxing moon in Kártika. Ráma worships Jina. Sítá bears eight sons. In grief for the death of Lakshmaṇa Ráma abdicates in favour of his son Lava, becomes an ascetic, and dies.

The work is a most curious one, and is worthy of careful examination. It departs from the Rámáyaṇa account of Ráma in many essential particulars.

Beginning. देवेन्द्रार्चितसत्पादपङ्कजं प्रणमाम्यहम् ।
आदीश्वरं जगन्नाथं सृष्टिधर्म्मकरं भुवि ॥
कनकच्छूरसच्छायं वृषभाङ्कं वृषीश्वरम् ।
वृषभं जगतां साक्षाच्छर्म्मणेऽनन्तसिद्धये ॥
युग्मम् ।
अजितं जितकर्म्माणमनन्तमहसं जिनम् ।
गजाङ्कं दर्पकन्दर्पसर्प-सर्पारिविक्रमम् ॥
अष्टापदमहाक्षायं जातं श्रीवृषभान्तरे ।
पञ्चाशत्कोटिवार्द्धीनां भजे के (?) भुवनेश्वरम् ॥
युग्मम् ।
अश्वाङ्कं शं भवं चा ये (?) तन्नजम्भूनदत्विषम् ।
सुरासुरैर्नमस्कारपरैः शतप्रजार्चितम् ॥
चिंशल्लक्षादिकोटीनामब्धीनां तदन्तरे ।
प्रादुर्भूतं स्फुरत्कान्तिं स्फुरदंशुमिवापरम् ॥
युग्मम् ।
अभिनन्दननामानं नवाणमभिनन्दनम् ।
शुद्धहाटकसङ्काशं सङ्काशं शुद्धहाटकम् ॥
दशलक्षप्रकोटीनामब्धीनामन्तरे भवम् ।
निपतान्याशु संसारशतसन्ततिहानये ॥
— — — — — — — ।
सिद्धान् साधूंस्तथा नत्वा पुण्यहेतोः करोम्यहम् ।
पुण्यचन्द्रोदयं नाम पुराणं मौनिसुव्रतम् ॥ इत्यादि ।

End. इन्द्रदृष्टचन्द्रमितेऽथ वर्षे (१६८१) श्रीकार्त्तिकाख्ये धवले च पक्षे
जीवे चयोदश्यपराह्णयामे क्षणेन सौख्याय विनिर्मितोऽयम् ॥
लोहपत्तननिवासमङ्गेभ्यो हर्ष एव वणिजामिव हर्षः ।
तत्सुतः कविविधिः कमनीयो भाति मङ्गलसहोदरक्षणः ॥
श्रीकल्यक्षीनगरे गरिष्ठे श्रीब्रह्मचारीश्वर एव क्षणः ।
कण्ठाबलम्बूज्जितपूरमल्लः प्रवर्द्धमानो हितमाततान ॥
पञ्चविंशतिसंयुक्तं सप्तशतचयमुत्तमम् ।
श्लोकसंख्येति निर्दिष्टा क्षणेन कविवेधसा ॥

Colophon. इति पुण्यचन्द्रोदये मुनिसुव्रतपुराणे श्रीपूरमल्लाङ्के हर्षवीरिकादेहजब्रह्मचारिश्रीमङ्गलदासाग्रजब्रह्मचारीश्वरक्षणदासविरचिते रामदेवश्विगमनं नाम चयोविंशतितमः सर्गः समाप्तः । संवत् । १८५० ।

विषयः । १म सर्गे,—दुर्ज्जननिन्दा-सज्जनस्तुतिकथनं । कवेः सामर्थ्यासामर्थ्यनिरूपणं । वक्तुर्लक्षणकथनं । श्रुतलक्षणं । एतच्छास्त्रमाहात्म्यकथनं ।

२ये सर्गे,—मगधविषयेषु राजगृहनगरे श्रेणिकाभिधानो नरपतिरासीत् । जैनधर्म्मधुरन्धरस्य तस्य चेलिनी नाम महिषी रूपविद्यासम्पन्नान् सप्त पुत्रान् सुषवे । अथैकदा वैभारगिरिशिरसि समागतं महावीराभिधानं जिनेन्द्रं द्रष्टुकामोऽसौ राजा तत्र गत्वा प्रणम्य च पुराणमिदं विस्तरेण वक्तुं प्रार्थयामास ।

३ये सर्गे,—जम्बूद्वीपवर्णनं । भारतवर्षवर्णनं । चम्पानगरीवर्णनं । तन्नगराधिपस्य हरिवर्म्मणो वृत्तान्तकथनं ।

४र्थे,—सर्गे,—धर्म्मिल्लनगराधिपतेः भानोः वृत्तान्तकथनं । तस्य नागपुरगमनपूर्व्वकं नागकामिनीदर्शनादिविवरणकथनं । तत्र युद्धादिवर्णनं । कैलासगिरिरामनाथयोगीन्द्रस्य विवरणकथनं । तेन च विदेहाधिपतेः महासेनस्य वृत्तान्तकथनं । अथ रम्यकदेशाधिपतनयाय विविक्रमाय तस्य कन्यासम्प्रदानादिविवरणकथनञ्च ।

५—६ सर्गे,—चम्पानगरीपुरन्दरस्य हरिवर्म्मणः नागकन्यया सह समागमवर्णनं । अथ हरिवर्म्मणोऽनन्तवीर्य्याभिधानजिनयोगीन्द्रात् उपदेशप्राप्तिकथनं । तत्र ब्रह्मचर्य्यादिचतुराश्रमधर्म्मवर्णनं । ततश्च तदुक्तधर्म्मदेशनश्रवणेन जातनिर्व्वेदोऽसौ राजा स्वसुते राज्यं समर्प्य मुनिव्रतं गृहीत्वा तपश्चचार इति विवरणकथनञ्च ।

७—८ सर्गे,—हरिवर्म्मणो ध्यानप्रकारवर्णनं । अथ स्वर्गगतस्य तस्य वैभववर्णनं । आर्य्यावर्त्ताधिपसुतेः शोभाभारभृतो नाम्नश्च विवरणकथनं । हरिवंशस्य राज्ञो वृत्तान्तकथनं । तद्गृहे नभस्तलात् रत्नराशिपतनविवरणकथनञ्च ।

९—१० सर्गे,—जिनदेवस्य हरिवंशपुत्वेन जन्मकथनं । तस्य मुनिसुव्रतनाथेति नामक-

रणकथनं। तस्य अभिषेकसमये इन्द्रादिदेवकृतस्तोत्रवर्णनं। बाल्यलीलावर्णनं। राज्यप्राप्तिवर्णनं। तद्वाहनगजस्य पूर्व्वजन्मनि तालपुरे नरपतिलमासीदिति विवरणकथनं। गार्हस्थ्यधर्म्मकथनं।

११—१२ सर्गे,—मुनिसुव्रतस्य दीक्षाग्रहणकथनं। केवलोत्पत्तिकथनं। अर्हदतिशयगुणवर्णनञ्च। मथुराधिपतेः मल्लाख्यस्य भूपतेः विवरणकथनं। मल्लीनगराधिपतेर्वृत्तान्तकथनं। मल्लीपतिं प्रति मुनिसुव्रतस्य उपदेशकथनं। तत्र संक्षेपेण जैनधर्म्मतात्पर्य्यकथनं। अर्हदर्चनायाः मन्त्रादिकीर्त्तनं। चतुर्थाश्रमधर्म्मकीर्त्तनञ्च।

१३—१४ सर्गे,—मुनिसुव्रतस्य निर्व्वाणप्राप्तिविवरणकथनं। मथुरानाथस्य यशोधरस्य अनन्तनाथनामकचतुर्दशजिनादीक्षादिप्राप्तिवर्णनं। हरिषेणस्य चक्रवर्त्तित्वप्राप्तिवर्णनं। सर्व्वार्थसिद्धिप्राप्तिकीर्त्तनञ्च।

१५—सर्गे,—कालपरिमाणसङ्ख्यादिकथनं। कुलकराणां विवरणकथनं। तद्वंशे ऋषभदेवस्य आदिजिनस्य जन्मकथनं। तत्पुत्रादीनां भरतादीनां वृत्तान्तकीर्त्तनं। क्रमेण सगरादीनां वंशवर्णनं। सुयोधनवृषपतिकुमार्य्याः स्वयम्वरे सगरस्य गमनवृत्तान्तकथनं।

१६ सर्गे,—श्रुतनामकस्य मुनेरुपाख्यानं। वसुराजस्य उपाख्यानकथनं। नारदपर्व्वताभिधानयोरुपरिचरोः समित्पुष्पाहरणार्थं रमणीयवनप्रवेशपूर्व्वकं सप्तपङ्क्तीभिः स्त्रीभिः सह रममाणं मयूरमेकं पश्यतोः विवरणकथनं। सगरानुष्ठितपशुयागे केवलं पर्व्वतस्य मुनेरार्त्विज्यग्रहणविवरणकथनं। हिंसाया दोषावहत्वकथनं। अहिंसायाः परमधर्म्मत्वकथनं।

१७—१८ सर्गे,—वाराणस्यां हरिषेणस्य राज्यकरणविवरणं। रघोरुत्पत्तिकथनपूर्व्वकं रघुवंशवर्णनं। रामलक्ष्मणादीनामुत्पत्तिकथनं। पुनरेव अयोध्यायां दशरथस्य राजधानीस्थापनविवरणकथनं। नागपुराधिपतेः नरदेवस्य विवरणकथनं। मेघकूटाधिपतेः सहस्रग्रीवस्य वृत्तेः विवरणकथनं। तद्भ्रातुष्पुत्रेण शितकण्ठेन युद्धे पराजितस्य सहस्रग्रीवस्य निर्व्वासनवृत्तान्तकथनं। अथ शितकण्ठस्य लङ्कायां राजधानीकरणविवरणं। क्रमेण तत्पुत्रपौत्रादीनां शतकण्ठ-पञ्चाशत्कण्ठपुलस्त्यादीनां वृत्तान्तकथनं।

१९—सर्गे,—मेघश्रीगर्भजातस्य पुलस्त्यपुत्रस्य रावणेति नामकथनं। बालिसुग्रीवादीनां जन्मकथनं। बालिनः समीपात् सप्तछलैः रावणस्य पराजयप्राप्तिकथनं। कण्ठे हारधारणेन तस्य दशकण्ठत्वप्राप्तिकथनं। रावणकृतनन्दीश्वरव्रतानुष्ठानकथनं। अथ मन्दोदरी-मनोवेगा-मन्त्रघोषा-मञ्जुघोषाप्रभृतीनां रावणमहिषीणां विवरणं। मन्दोदरीगर्भे सीतायाः जन्मवृत्तान्तकथनं। भूमिखननकाले जनकेन मञ्जूषास्थितकन्याप्राप्तिविवरणं। रामस्य सीतापरिणयादिकथनं। अथ दशरथानुज्ञया यौवराज्याभिषिक्तस्य रामस्य सह सीतया लक्ष्मणेन च वाराणसीगमनपूर्व्वक तद्राज्यशासनविवरणकथनं। रावणसभायां नारदस्य आगमनवृत्तान्तवर्णनञ्च।

२०—२१—सर्गे,—एकदा वसन्तकाले वाराणसीस्थचित्रकूटोद्याने स्त्रीभिः सार्द्धं रामलक्ष्मणयोः वसन्तोत्सवकरणविवरणं। नारदवाक्येन शूर्पणखामारीचसहायस्य रावणस्य सीताहरण-

इत्तान्तकथनं। सीताहरणवृत्तान्तं श्रुत्वा जनक-भरत-शत्रुघ्नानां रामसमीपागमनविवरणं। अवावसरे अञ्जनानन्दन-सुग्रीवयोः स्वयमेव रामान्तिकागमनकथनं। अञ्जनापुत्रस्य हनुमानिति नामकारणकथनं। हनुमतो सीतादर्शनार्थं भ्रमररूपेण लङ्कापवेशवर्णनं। मन्दोदरीकृतसीतासमाश्वासनं।

२२—२३—सर्गे,—रावणस्य हनुमता सह संवादकथनं। विभीषणस्य रामपक्षपातित्वकथनं। गजमेकं निमित्तीकृत्य लक्ष्मणेन सह युद्धस्थले वालिनो मृत्युपरगमनकथनं। वानरबलेन सह लङ्कां प्रविष्टस्य रामस्य रावणवधादिवृत्तान्तकथनं। रामलक्ष्मणयोर्दिग्विजयवर्णनं। पुनरयोध्यां गमनकथनं। दशरथकृतरामराज्याभिषेकवर्णनं। कार्त्तिकशुक्लाष्टमीतिथायां जिनपूजाविधिकथनं। रामस्य जिनमन्दिरे पूजादिकरणकथनं। सीताया अष्टौ पुत्रा जाताः। तेषु लघुनामकाय यौवराज्यं दत्त्वा रामस्य लक्ष्मणवियोगविधुरस्य दुःखस्य जिनदेवस्य समीपं गत्वा केवलदीक्षाग्रहणकथनं। अन्यासु तिथिषु जिनपूजाविधिकथनं। रामस्य शिवप्राप्तिकथनञ्च।

No. 2040. हरिवंशः। Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 488. Lines, 9—10 on a page. Extent, 9,344 ślokas. Character, Nágara, Date, Sm. 1841. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Harivañśa Puráṇa. An imitation of the Hindu Harivañśa, giving accounts of several Jinas, abstracts of many Jain legends, details of Jain rites and ceremonies, and histories of ancient dynasties, including the Kurus, the Páṇḍus and the Yádavas, all cast in Jain moulds, and devoted to Jain worship. By Jinasena Áchárya.

CONTENTS. I. II. Introduction. Birth of Jina as son of Samudra, chief of Kuṇḍapura, in the Videha country. He is named Vardhamána. On the 30th year of his life he retires from home, and for twelve years afterwards performs penance and austerities. Thereby he attains perfect knowledge. He remains silent for 66 days, and then retires to Rájagṛiha. There, seated on a throne, he sojourns with Indra and other gods and Kauṇḍinya and other sages with their disciples. Chandaná, a princess, approaches him. Nágas, Kinnaras and others repair to his presence. At the request of one Gautama he expounds the Jaina religion in all its branches. He sets the water of religion in motion at Magadha. *(Dharmatírtha-pravarttana.)*

III. The religion spread over Káśí, Káñchí, Draviḍa, Mahárásh-ṭra, Gándhára and other countries. The gratification of beings on

hearing the religion expounded by the sage in the Mágádhi language. His glorious career at Pañchaśaila *alias* Rájagṛiha. The religion of Jina as given to his audience. Beings are either perfected (*siddhas*) or imperfect (*asiddha*). The perfected are those who have destroyed all the obstructions to true knowledge. They are of three kinds. The imperfect are those who are attached to falsehood, and thence they suffer pleasure and pain. Beings are again divided into Bhavya and Abhavya. Fruits of evil disposition, delusion, longings. Advantages of forbearing from wine and flesh-meat. Evil works, their fruits. Advantages of overcoming the longings of the senses. Evils of lust. True knowledge and cause of the world's sufferings, causes thereof. Brief accounts of Sanatkumára, Mahendra &c., their fall from heaven. Salvation of one from good works done in his former existence. Gautama relates the Harivañśa to Śreṇika *alias* Jitaśatru.

IV.—VI. Aloka (ákáśa) defined; its inhabitants. Loka defined. Its condition and divisions, its atomosphere, extent thereof. The lowest Loka, the hills there. The middle Loka or the region of the earth, its islands and their extent and number. The highest Loka. The distances of the planets and stars from the earth. The Siddhas live there.

VII. Time defined. Abstract and comparative time. Its divisions into three kinds, past, present and future. Various modes of reckoning time. Measures of length and bulk. Kulakara dynasty reigning between the Ganges and the Sindhu rivers,—its 14 descendants.

VIII. Birth of Ṛishabha, in the above named dynasty. He was son of Nábhi by Maru Deví. Maru's dream of Ṛishabha entering her womb. She is served by goddesses during her pregnancy. The name of the place of birth was Śaketa. Gods come to behold the new-born babe. Wife of Purandara, through the instigation of her husband, carries away the babe to Sumeru, leaving another child in his place. Gods named the babe Ṛishabha, bore his ears, and put earrings therein. Paulamí then brought back the child, and restored him to his parents.

IX. Childhood of Ṛishabha. He marries Nandá and Sunandá, each of whom bore him a son and a daughter. Division of men into Kshatríya, Vaiśya and Śúdra to keep them duly employed. Ṛishabha's retirement from home. At Prayága he cuts off his top-knot. His companions assume garbs of bark and grass. He travels about without raiment for six months. He receives a jar of sugar-cane juice from

Somaprabha. Nine rules about gifts. He attains absolute knowledge while performing meditation under a Nyagrodha tree in the garden of the Vṛishabhasena, king of Púrva-tálapura, and makes disciples.

X. He preaches his religion, comprising five duties, namely benevolence, truth, abstinence from theft, avoidance of concupiscence, and freedom from delusion. These duties and their subdivisions described in detail.

XI.—XIII. Bharata, son of Ṛishabha, conquers the universe and accepts in marriage daughters of Mlechchha kings. His brothers become hermits. Jaya, king of Hastinápura, a friend of Bharata, becomes a hermit. Names of Jina's 84 followers *(gaṇigaṇa)*. He goes with his followers to Kailáśa, where he is worshipped by gods and others. Bharata abdicates in favour of his son, and becomes a hermit. His descendants successively become Jaina hermits, and attain nirváṇa. Somajasah, son of Báhubala, and grandson of the Jina, becomes the founder of the Lunar race. Innumerable members of the Lunar race attain nirváṇa. His sixty thousand sons destroyed by a Nága king. Sagara becomes a Jaina, and attains salvation. His surviving son Sambhavanátha and his descendants represent the Ikshváku race.

XIV. Story of Sumukha, king of Kausámbí, and his love for a maiden of his court, by whom he got a son named Hari, whose son Madágiri and his descendants formed the Hari race, *(Harivañs'a)*.

XV.—XVII. The wife of Sumitra, of the Hari race, sees a dream, and gives birth, on the 12th of the waxing moon in the month of Mágha when the moon was in the constellation S'ravaṇá, Jinendra in Kuśágárapura *alias* Rájagṛiha. Devas come to worship the child. They place him on Airávata, the elephant of Indra, anoint him, name him Munisuvrata, and then restore him to his mother. In his youth he one night saw beautiful clouds in the sky, and they were soon after dispersed by a high wind. This set him thinking. He becomes a hermit. His death. He is succeeded by his son Daksha, whose son by Ilá was Aila Daksha. Daksha being guilty of incest on his own daughter Manoharí, Aila Daksha with his mother retired to the banks of the Narmadá, and established a town named Máhíshmatí. His son Kunema established the town of Kuṇḍina. His son Puloma established Indrapura. His descendants. The Vasu dynasty, its fall.

XVII.—XIX. A king of Mathurá had two sons Súra and Suvíra.

From Súra descended Andhaka-Vṛishṇi, and from Aśura, Bhojaka-Vṛishṇis. Andhaka-Vṛishṇi had ten sons, of whom Vasudeva was one, and two daughters of whom Kunti was the eldest. Descendants of Bhoja Vṛishṇi. Suvasu of the Vasu dynasty, was the founder of the family of Jarásandha whose descendants became Kálayavanas. Religious discourse at Rájagṛiha. Virtuous works. Animals of various kinds. Accounts of the two Vṛishṇi families. Vasudeva cuts off the head of a hunchback woman with his bare hands. Other stories about him.

XX.—XXI. Story of Padma and his covering the three regions with three steps. Stories of Chárudatta and Vasantasaená, daughter of Kalińgasena.

XXII.—XXIV. Story of Vasudeva's acceptance of the Jain asceticism at the suggestion of a dancing girl. His peregrinations, marriage with the daughter of Kapilaśruti, who bore him a son named Kapila.

XXV.—XXVIII. Vasudeva kills, in a quarrel with Kártaviryáryuna, Jamadagni, whose son Paraśuráma destroys the Kshatríya race seven times over. The wife of Kártaviryáryuna, on her husband's death, escapes, and takes shelter in a Jain hermitage, where she gives birth to a son, who destroys the Bráhmaṇa race twenty-one times over. Vasudeva carried away by a she-devil named Súrpanakhá. His adventures. Account of some atheists.

XXIX.—XXXII. Origin of the temple of Kámadevagṛiha at S'rávasti. Story of Kámadeva. Vasudeva marries his daughter Eṇí, and then marries Rohiṇí at a Sayambara. Balaráma born of Rohiṇí.

XXXIII.—XXXIV. Vasudeva's journey to Rájagṛiha with his pupils. Account of Kañśa, who throws his father Ugrasena into prison, becomes king, and gives his sister Devakí to his tutor Vasudeva. The seventh son of Devakí kills Kañśa. Account of the other six sons of Devakí. Account of Arishṭanemi, a Jina. Accounts of various fasts and penances.

XXXV.—XXXVII. Devakí gives birth to two sons. Devas carry them away, leaving two still-born children in their place. Kañśa pounds the dead children on a stone. Other sons born and protected. Birth of the seventh son holding the discus, the conch-shell, the mace, and the lotus, on the 12th of the wane in Bhádra. The child transferred to the house of Nanda, whose new-born daughter is brought and kept in its place. Kañśa clips the nose of the female child, and destroys her. Kṛishṇa's

career at Vṛindávana, destroying various demons (as described in the Bhagavata Puráṇa). Kṛishṇa and Balaráma return to Mathurá, destroy various demons, and then Kañśa, instal Ugrasena as king, and marry Reváti and Satyabhámá, the two daughters of Suketa, king of Rajatádri. Jarásandha avenges the murder of his relative Kañśa, and overthrows the two brothers.

XXXVIII.—XL. Birth of Árishṭanemi, (details similar to what have been given about the birth of Ṛishabha and other Jinas). The flight of the Yádavas from Mathurá they are chased by Jarásandha as far as the Vindhyan chain.

XLI.—XLIV. Yádavas build Dvárká and settle there. Account of Nárada, his power of travelling in the sky. Kṛishṇa marries Rukmiṇí, Satyabhámá and others. Balaráma's marriage with Revatí, Sítá, Varudhavatí, Rájívanetrá and others.

XLV.—XLVI. Account of the Kauravas and the Páṇḍavas as in the Mahábhárata, diversified by many new incidents, and names of places and circumstantial details changed.

XLVII.—LII. Pradyumna's amours. Sámba's birth. Account of the descendants of Balaráma and Kṛishṇa in great detail. Jarásandha assails Kṛishṇa. A great war follows, in which Jarasandha is killed by Kṛishṇa. Account of Durgá and her redemption by Jain worship. Conversion of the Kauravas and Karṇa to Jainism.

LIII.—LIV. Wars of Kṛishṇa in the southern peninsula. Rape of Draupadí by Padmanátha, a king who lived beyond the ocean. Her rescue by her husband, aided by Balaráma and Kṛishṇa.

LV.—VI. Marriage of Aniruddha with Ushá. Kṛishṇa's picnic on the Raivata Hill. Ascetic feeling of Nemí. His adoration by Indra and other gods. His departure for Girirája for penance. His meditations. Various kinds of pain to which created beings are subject; their character, and the means of overcoming them. Meditation of Raudra. Meditation of Dharma. The waves of worldly inclinations. Pure meditation of two kinds, conscious and unconscious, their differences.

LVII. The different places fit for Jinas. Lectures of Jina to Varadatta and other Yádavas. Nine kinds of speech of the Jina. Origin of creation. Eternity, soul, delusion, self, and true knowledge. The seven conditions of beings. Sentient, and non-sentient objects—their distinctions and classification. Relation of the body to the soul. Yogas of

various kinds. Works, their distinctions, number &c. Duties of householders. Do. of hermits. Mental functions—how well directed, and how perverted. Virtue and vice. Penance, its distinctions. Suppression of worldly pain and destruction of bondage. Emancipation. The Yádavas having heard these lectures retire to their homes.

LIX.—LXVI. The Víhára of Nemi. Nemi's peregrinations and preachings in different parts of India. The elders of Kṛishṇa become disciples of Nemi. Nemi describes to Satyabhámá, Rukmiṇí and others their former lives. He relates to Kṛishṇa the history of all Jinas both past and future, their birth, career and nirváṇa. The destruction of the Yádava race by the curse of Dvaipáyana. The Yádavas and Dvárká burnt down. Jarasuna, a Yádava, retires from Dvárká to the south. Balaráma and Kṛishṇa, overwhelmed by grief, retire to south Mathurá. There, while resting under a tree, Kṛishṇa is shot in the foot with an arrow. Account of Jarasunu *alias* Jarakumára. Balarama's grief. Paṇḍavas hear of the sad news. Funeral of Kṛishṇa. Baladeva becomes a hermit. The Paṇḍavas accept asceticism, their nirváṇa. The nirváṇa of Nemí.

Beginning. सिद्धं भौव्यव्ययोत्पादलक्षणं द्रव्यसाधनं ।
जैनं द्रव्यार्थपेक्षातः सार्थनार्थशासनं ॥
श्रुतज्ञानप्रकाशाय लोकालोकैकभानवे ।
नमः श्रीवर्द्धमानाय वर्द्धमानजिनेशिने ।
नमः सर्व्वविदे सर्व्वव्यवस्थानां विधायिने ।
कृतादिधर्म्मतीर्थाय वृषभाय स्वयम्भुवे ॥
येन तीर्थमभिव्यक्तं द्वितीयमजितार्थितं ।
अजिताय नमस्तस्मै जिनेशाय जितद्विषे ॥
— — — — — — — — — ॥
इत्थं साधुसहायोऽहमनातङ्कमनुद्धतं ।
देहं काव्यमयं लोके करोमि स्थिरमात्मनः ॥
बद्धमूलं भुवि ख्यातं वज्रशाखाविभूषितं ।
पृथुपुण्यफलं पूतं कल्पवृक्षसमं परं ॥
अरिष्टनेमिनाथस्य चरितेनोद्धृतं ।
पुराणं हरिवंशाख्यं व्याख्यामि मनोहरं ॥

द्युमणिद्योतनं द्योतं द्योतयन्ति यथाणवः ।
मणिप्रदीपखद्योतविद्युतोऽपि यथातथं ॥
द्योतितस्य तथा तस्य पुराणस्य महात्मभिः ।
द्योतने वर्त्ततेऽत्यल्पो मादृशोऽप्यनुरूपतः ॥
विप्रकृष्टमपि ह्यर्थं सैकुमार्य्ययुतं मनः ।
सूरिसूर्य्यकृतालोकं लोकचक्षुरिवेक्षते ॥
पक्षधा प्रविभक्तार्थं क्षेत्रादिप्रविभागतः ।
प्रमाणमागमाख्यं तत् प्रमाणपुरुषोदितं ॥
तथा हि मूलतन्त्रस्य कर्त्ता तीर्थकरः स्मृतः (स्वयं)।
ततोऽप्युत्तरतन्त्रस्य गौतमाख्यो गणाग्रणीः ॥
उत्तरोत्तरतन्त्रस्य कर्त्तारो बहवः क्रमात् ।
प्रमाणं तेऽपि नः सर्व्वे + सर्व्वोक्त्यनुवादिनः ॥ इत्यादि ।

End. जयत्यजय्या जिनधर्मसन्ततिः प्रजासिद्ध क्षेमसुभिक्षमस्वतः ।
सुखाय भूयात् प्रतिवर्षवर्षणैः सुजातशस्या वसुधा सुधारिणाम् ॥
शाकेष्वब्दशतेषु सप्तसु दिशं पञ्चोत्तरेष्वूत्तरां
पातीन्द्रायुधनाम्नि कृष्णनृपजे श्रीवल्लभे दक्षिणां ।
पूर्व्वां श्रीमदवन्तिभूभृति नृपे वत्साधिराजेऽपरां
सौर्य्याणामधिमण्डले जयत्युते वीरे वराहेऽवति ॥
कल्याणैः परिवर्द्धमानविपुलश्रीवर्द्धमाने पुरे
श्रीपार्श्वालयनन्नराजवसतौ पर्य्याप्तशेषः पुरा ।
पश्चाद्दोस्तटिकाप्रजाप्रजनितप्राच्यार्च्चनावर्च्चने
शान्तेः शान्तिगृहे जिनेश्वरचितो वंशो हरीणामयं ॥
वृत्तश्चापरसंघसन्ततिदृत्पुन्नाटसंघान्वये
प्रायः श्रीजिनसेनसूरिकविना लाभाय बोधेः पुनः ।
दृष्टोऽयं हरिवंशपुण्यचरितः श्रीपार्श्वतः सर्व्वतो-
व्याप्ताशामुखमण्डलः स्थिरतरः स्थेयान् पृथिव्यां चिरं ॥

Colophon. इत्यरिष्टनेमिपुराणसङ्ग्रहे हरिवंशे जिनसेनाचार्य्यस्य कृतौ गुरुपादकमल-वर्णनो नाम षट्षष्टितमः सर्गः ॥ ६६ ॥ इति श्रीहरिवंशपुराणं सम्पूर्णं । संवत् १८४१ । पौषमासे ।

विषयः । १—२ सर्गे,—शास्त्रागमकथनं। ध्रुवसेन-लोहाचार्य्यप्रभृतीनां पूर्व्वाचार्य्याणां नामकथनं । विदेहदेशीयान्तर्गतकुण्डपुराधिपतेः सिद्धार्थश्रीसमुद्रस्य पुत्रत्वेन जिनस्य जन्मादि-

कथनं। अथ सदेवस्य वासवस्य जिनाभिषेककरणविवरणं। जिनस्य वर्द्धमान इति नामकथनं। त्रिंशद्वर्षे वर्त्तमानस्य विगतस्पृहस्य तस्य वनगमनपुरःसरं द्वादशवर्षाणि यावत् तपस्यतो घातिसंघातविनाशानन्तरं केवलज्ञानप्राप्तिकथनं। अथ षट्षष्टिदिवसान् मौनावलम्बेन विहरतस्तस्य राजगृहगमनकीर्त्तनं। ततोरत्नसिंहासनोपविष्टस्य जिनेन्द्रस्य समन्तात् इन्द्रादीनां देवानां कौण्डिन्यादीनां पण्डितानां सप्तिष्याणां दिगम्बराणां संयमपूर्व्वकमवस्थितिकथनं। अथ चन्दनाभिधाना चेटकराजकुमार्य्यपि धौतैकाम्बरसम्वीता भगवतः पुरःसरी बभूव। अत्रान्तरे, साधूनां, व्यन्तरलोकस्थितदेवानां, नागकुमाराणां, किन्नरगन्धर्व्वादीनाञ्च तत्र समागमवर्णनं। अथ गौतमनामा कश्चिद् भगवन्तं तीर्थार्थप्रकाशनाय अनुरुरोध। भगवानपि जिनधर्म्मार्थमुदाजहार। तत्रोद्देशेन यथा, संस्थानव्याख्या, समवायव्याख्या, आचाराङ्गतत्त्वार्थः, सूचकृततत्त्वार्थः, प्रज्ञप्तिहृदयं, ज्ञातधर्म्मकथा, श्रावकाध्ययनार्थः, अन्तर्हृद्दशगोचरः, अनुत्तरदशार्थः, प्रश्नव्याकरणं, विपाकस्य चार्थः। दृष्टिवादार्थश्चेत्यादि। ततः सर्व्वेषां जिनोक्त धर्म्मग्रहणपुरःसरं स्वस्वस्थानगमनकथनं। मगधेषु जिनगृहावलीनिर्म्माणादिकीर्त्तनं। धर्म्मतीर्थप्रवर्त्तनञ्च।

६ये सर्गे,—काञ्ची-काञ्ची-द्रविड़-महाराष्ट्र-गान्धारादिषु सर्व्वेषु देशेषु जैनधर्म्मप्रचारकथनं। जिनमुखोद्गतां मागधीभाषां कर्णपुटेन पिबतां लोकानां शान्तिवर्णनं। पञ्चशैलपुरापरनामधेये राजगृहे स्थितस्य जिनस्य ऐश्वर्य्यादिवर्णनं। अथैकदा सुरनरतिर्य्यक्प्रभृतीनां धर्म्मशुश्रूषया परितो भगवन्तमुपविष्टानां पुरस्तात् जिनस्य धर्म्मशासनकीर्त्तनं। तत्र सिद्धासिद्धभेदेन जीवस्य द्विविधत्वकथनं। अथ ज्ञानावरणस्य पञ्चविधस्य क्षयेण, दर्शनावरणस्य नवभेदस्य भेदेन, अष्टाविंशतिविधस्य मोहनीयस्य हानात्, चतुर्व्विधस्य आयुषः शेषस्रोषणेन, चत्वारिंशतो नामधेयस्य गोत्रद्वयस्य च नाशेन, पञ्चविधस्य अन्तरायकर्म्मणः विध्वंसेन च जीवस्य सिद्धत्वं भवति। अपि च सिद्धानां सम्यक्त्व-परमानन्त-केवलज्ञान-केवलदर्शनादिरूपाष्टविधगुणकथनादिकं। अथ मोहस्य उदय-नाशोपशमरूपावस्थाचितयेण असिद्धोऽपि त्रिविध इतिनिरूपणं। असिद्धस्य हि मिथ्यादृष्टि-आसादन-सम्यङ्मिथ्यादृष्टि-संयतासंयत-प्रमत्तसंयत-अप्रमत्तसंयत-उपशान्तकषाय-सम्यक्दृष्टि-क्षीणकषायादिरूपगुणस्थाननिरूपणं। तत्र तत्र सुखदुःखप्राप्तिकारणकथनञ्च। पुनः भव्याभव्यभेदेन जीवानां द्वैविध्यकथनं। कुदृष्टिमायालोभप्रभृतीनां फलकथनं। मधुमांसादिवर्ज्जनेन सुमानुष्यप्राप्तिस्था कुकर्म्मभिः कुमानुष्यप्रापणञ्चेतिनिरूपणं। इन्द्रियनिग्रहफलकथनं। कन्दर्पैरञ्चितानां कन्दर्पनामकानां देवानां अभियोग्यलक्षितत्वादिकथनं। सम्यग्दर्शनस्य दुर्लभत्वकथनपूर्व्वकं तद्भाव एव संसारसागरनिमज्जनकारणमितिनिरूपणं। पूर्व्वोक्तसम्यक्त्व-परमानन्दादीनां कारणादिकथनं। संक्षेपेण सनत्कुमार-माहेन्द्र-शुक्र-महाशुक्रादिकल्पविवरणकीर्त्तनं। तत्र दिवश्च्युतानां गत्यादिकथनं। केषाञ्चित् पूर्व्वजन्माभ्यस्तशुभैकाग्र्यकारणानां तीर्थकृतां जिनशासनानुष्ठानेन निर्व्वाणप्राप्तिकथनञ्च। अथ जितशत्रुनामकस्य श्रेणिकराजस्य पुरतो गौतमस्य हरिवंशविस्तारकीर्त्तनं।

४—६ सर्गे,—अलोकाकाशशब्दनिर्व्वचनं यथा,—"न लोक्यन्ते यत्रस्थिन् जीवाजीवात्मकाः परे"। तच्च जीवपुद्गलयोरवस्थानाभावकथनं। एवं धर्म्माधर्म्मास्तिकादीनां तच्च गतिस्थानाद्यभावकथनञ्च। अथ अलोकाकाशमध्ये लोकस्य स्थितिकथनं। लोकशब्दनिर्व्वचनञ्च। लोकस्य वेत्रासन-मृदङ्गझल्लरीसदृशाकृतिलक्षणकथनं। तच्च चतुर्दशरज्ज्वविभागादिकथनं। लोकस्य घनवातादित्रिविधवायुपरिवेष्टितत्वनिरूपणं। वायूनां परिमाणादिकथनं। त्रिलोकसारोक्तक्रमेण अधोलोकसंस्थानवर्णनं। तच्च नरकादिदृष्टान्तकथनञ्च। तिर्य्यक्लोकवर्णनमुखेन द्वीपसागरदेशादिनिरूपणं तेषां संस्थानपरिमाणादिकीर्त्तनञ्च। ऊर्द्धलोकवर्णनं। तच्च नक्षत्रलोकस्य तदितरज्योतिष्काणाञ्च धरातलात् दूरत्वादिनिरूपणं। सिद्धानां जीवानां निवासादिकथनञ्च।

७ मे सर्गे,—वर्णगन्धादिहीनो वर्त्तनालक्षणः काल इति कालस्वरूपकथनं। मुख्यगौणभेदेन तस्य द्वैविध्यनिरूपणं। अथ समयवृत्तीनां वैविध्यात् तथाविधस्य कालस्य त्रिविधत्वनिरूपणं। निश्वासोच्छ्वास-प्राणश्लोक-लवादीनां लक्षणकथनं। परमाणुलक्षणकथनं तथाहि,—आदिमध्यान्तहीनं विभागशून्यं अतीन्द्रियं सूक्ष्ममपि अप्रदेशं परमाणुं जानीयादिति। खल्वाकाशस्य षड्भिरंशैर्जातत्वात् तस्य षड्अंशत्वकथनं। तथा वर्ण-गन्ध-रस-स्पर्शैः पूरणं गलनञ्च कुर्व्वन्तीति परमाणूनां पुद्गलाभिधानत्वकथनञ्च। ततः संज्ञा-त्रुटि-रेणु-वालाग्र-यूका-यव-अङ्गुल्यादिमानलक्षणकथनं। एवं कल्पपल्यसागरोपमादीनां लक्षणादिकथनं। यत्र क्रमेण वस्तूनां शक्तिरवसर्पति सा अवसर्पिणी, तदन्यथा तु उत्सर्पिणीत्यनयोः लक्षणकथनपूर्व्वकं तत्र प्रत्येकं षट्कालसमत्वनिरूपणं। तत्र अवसर्पिण्यामनुलोमेन षट्समत्वनिरूपणं, यथा,—सुखमा, सुखमा, सुखमा, दुःखमा, सुखमा, दुःखमा, दुःखमा, अतिदुःखमा चेति। एतद्विलोमेन च उत्सर्पिण्यामूह्यमिदं। अथ प्रथमेषु त्रिषु सुखमासुखमादिषु कालेषु भारतभूमेः कल्पवृक्षभूषितत्वं भोगभूमित्वादिकथनञ्च। तदोऽतीते सुखकारणे कालद्वये गङ्गासिन्ध्वनयोर्मध्ये दक्षिणभारते कुलकराणामुत्पत्तिकथनं। तत्र प्रथमतः प्रतिश्रुतिनामधेयस्य कुलकरस्य राज्यशासनविवरणकथनं। ततस्तत्पुत्रस्य सन्मतिनामकस्य कुलकरस्य विवरणकथनं। एवं क्रमेण क्षेमङ्कर-क्षेमन्धर-सीमङ्कर-यथार्थविपुलवाहन-चक्षुष्मत्-यशस्वि-अभिचन्द्र-मरुदेव-प्रसेनजिन्नामकानां चतुर्दशकुलकराणामुत्पत्त्यादिकथनं।

८ सर्गे,—ऋषभस्य जन्मादिकथनं। तत्र, पुरा किल दक्षिणभारते नाभिर्नाम नरपतिरासीत्। तस्य हि मरुदेवीति नाम्ना सुलक्षणा धर्म्मपत्नी बभूव। अथास्या गर्भे भगवान् ऋषभदेवो जनिष्यति तदधुना सेव्यतामेषा भवतीभिरितिपाकशासनशासनेन श्रीह्रीप्रभृतिभिः सुरसुन्दरीभिः सादरं सेव्यमाना मरुदेवी 'भगवान् जिनदेवो वृषरूपेण तदुदरे मुखवर्त्मना प्रविवेशेति' शुभस्वप्नदर्शनेन नितरामानन्दिता प्राप्ते काले जिनदेवं प्रसुषुवे। अथ सुरासुरनरकिन्नरगन्धर्व्वादयः सर्व्वे तमाद्यं तीर्थकरमवलोकयितुकामाश्च समाजग्मुः। यतो हि प्रागेव सुरासुरादिजगत्त्रयं साकमितं तच्च तत आरभ्य तत्पुरं साकेतमिति समाख्यां प्राप। अथ भर्त्तुरादेशेन पुर-

ष्टरसुन्दरी देवमायया सूतिकागारं प्रविश्य शिशुमन्यं तत्र सुखसुप्तं निधाय च ततो जिनदेवं सुमेरुशिखरदेशं निन्ये। सुरपतिरपि सार्द्धं सुरासुरनिकरैः तत्र भगवतो जन्माभिषेकं विधाय वज्रसूचिना कर्णयोः रन्ध्रं सन्धाय च रत्नकुण्डलाभ्यामलङ्कार। अथ भगवन्तं ऋषभेति नाम्ना सम्बोधयन्तस्ते हिरण्यगर्भ-प्रजापति-स्वयम्भू-प्रभृतिभगवन्नामनिर्व्यचनमुखेन तं तुष्टुवुः। समनन्तरञ्च पौलोमी लोमाञ्चितशरीरा खाङ्कमारोप्य जिनदेवं पुनरेव अयोध्यानगरीमासाद्य च सद्य एव शिशुप्रदानेन तत्पितरौ नितरामानन्दसरसीषु निमज्जयाञ्चकार।

९ सर्गे,—अथ भगवान् शक्रेण कराङ्गुष्ठे निषक्तं पीयूषं पिबन् प्रतिदिनं बालचन्द्र इव उपचीयमानो समं समवयस्कैः बाल्यक्रीडारसमनुबभूव। अनन्तरञ्च उद्भिद्यमानयौवनकुसुमोऽसौ नन्दा-सुनन्दाभिधानस्य कन्यायुगलस्य पाणिपीडनमकरोत्। अथ नन्दा, नन्दनं भरतनामकं सुतामपि ब्राह्मीनामिकां युग्ममसूत। असूत च सुनन्दापि महाबलं सुतं सुतामपि लोकसुन्दरीं। अथ नन्दायाम् अष्टनवतिसंख्यामिताः पुत्रा ऋषभसेनादयः क्रमेणाजायन्त। ततो नाभेयस्य भगवतः प्रजानां दुरवस्थादर्शनेन जातकरुणस्य क्षतत्राणेन, वाणिज्येन, शिल्पादिसम्बन्धेन च क्रमेण क्षत्रिय-वैश्यशूद्ररूपत्रिविधवर्णविभागकरणकथनं। अथैकदा कृत्यन्तीं नीलाञ्जसाभिधानामिन्द्रनर्त्तकीं पश्यतो नाभेयस्य वैराग्योत्पत्त्यनन्तरं देवैः प्रबोधितस्य तस्य शक्रादिवाक्यश्रवणिकथा सिद्धार्थवनगमनकथनं। ततः प्रयागवटेगमनपूर्व्वकं केशोत्खातकरणकथनं। अथ ध्यानस्थं जिनदेवं परितः स्थितानां क्षत्रियाणां क्षतसमाधितया भगवद्भिप्रायमजानतामत एव नग्नानां दैववाणीश्रवणेन कुश-चीरवल्कलधारणवृत्तान्तकथनं। अथ षण्मासान् यावद्-कृताहारस्य नग्नस्य जिनदेवस्य भ्रष्टश्रीश्रमणवृत्तान्तकथनं। अनन्तरमेकदा राज्ञः सोमप्रभस्य गृहे समुपस्थिताय जिनाय तेन राज्ञा इक्षुरसपूर्णैः कलसैः दत्त इत्यनेन दानतीर्थकरोत्पत्तिकथनं। अथ प्रतिग्रहः, स्थानस्थापनं, पादप्रक्षालनं पूजनं, प्रणतिः, मनःशुद्धिः, वाक्यशुद्धिः, काय-शुद्धिः, एषणाशुद्धिश्चेति दानविधेः नवविधलक्षणकथनं। अथ एकदा प्रलम्बजटाभारो जिनदेवः पूर्व्वतालपुराधिपतेः ऋषभसेनस्य सकटास्याभिधानके महोद्याने न्यग्रोधवृक्षस्याधः ध्यानयोग-मास्थाय केवलज्ञानं लब्धवानितिवृत्तान्तकथनं। तत्र वृत्तान्तमिममुपश्रुत्य समागतानां भरतादीनां जिनस्य चार्हन्तैश्वर्य्यभवलोकयतां प्रव्रज्यादिग्रहणविवरणकथनञ्च।

१० सर्गे—जिनस्य धर्म्मदेशनाकीर्त्तनं। तत्र दया, सत्यं, अस्तेयं, ब्रह्मचर्य्यं, अमोहता, पञ्चैतानि सूक्ष्मतया यतिधर्म्म इति स्थूलतया च गृहस्थधर्म्म इति निरूपणं। उक्तविधधर्म्मानु-ष्ठानेन च मोक्षो भवति। एतच्चैषो धर्म्मस्य श्रुतज्ञानात् जायते श्रुतज्ञानञ्च द्वादशाङ्गमिति-निरूपणं। तत्र अङ्गानि यथा,—पर्य्याय-अक्षर-पद्-संघात-प्रतिपत्ति-अनुयोग-प्राभृतप्राभृत-प्राभृत-वस्तु-पूर्व्वाणि इत्यनेन श्रुतज्ञानविकल्पनिरूपणं। अत्र वर्णपदाद्यवान्तरभेदप्रपञ्चनञ्च। अथ पर्य्यायाङ्गे,—दृष्टिवादप्रदर्शनं। तत्र क्रियादृष्टिवादः तथाहि,—नियति-स्वभाव-काल-दैव-पौरुषैः सृष्टैः स्व-परनित्यानित्यैः योगे प्रत्येकं जीवाजीवादेः नवपदार्थस्य भेदाः विंशतिः। यथा,—

अस्ति स्वतो जीवो नियतितः, अस्ति परतो जीवो नियतितः, अस्ति नित्यो जीवो नियतितः, अस्ति अनित्यो जीवो नियतितः, अस्ति स्वतो जीवः स्वभावतः, अस्ति परतो जीवः स्वभावत इत्यादिना। एवमजीवाद्यष्टपदार्थेषु योज्यं। अनेन प्रकारेण १८० भेदा भवन्ति। एवं स्वतः-परतोक्तैः नियत्यादिपञ्चकैः योगे जीवादीनि सप्ततत्त्वानि ७० सप्ततिसंख्यकानि भवन्ति। पुनः स्वतः-नियतिकालाभ्यां गुणितानि तत्त्वानि १४ चतुर्दश। इत्यनेन ८४ भेदाः भवन्ति। अथो नास्तिवुक्तैः पूर्ववदुक्तैः ८४ भेदाः। यथा,—नास्ति स्वतो जीवो नियतितः, नास्ति परतो जीवो नियतित इत्यादीनि। एवं अजीवादिषु षट्सु तत्त्वेष्वपि योज्यं। इत्यनेन क्रियावाद-दृष्टिप्रदर्शनपूर्वकं त्रिषष्टिविधक्रियावाददृष्टिनिरूपणं। तथाहि,—स्यादस्ति जीवः, स्यान्नास्ति जीव इत्यादिसप्तभङ्गैः गुणनीया नवपदार्थाः ६३। अथ अज्ञानिकदृष्टिवादस्य त्रिषष्टिभेदकथनं। तथाहि,—सज्जीवभाववित्, असज्जीवभाववित्, सदसज्जीवभाववित्। अवक्तव्यजीववित्, सद-वक्तव्यजीववित्, असदवक्तव्यजीववित्, सदसदवक्तव्यजीवविदिति। एवमजीवादिषु ऊहनीयं। विनयदृष्टिवादस्य ३२ द्वात्रिंशद्भेदा भवन्ति यथा,—मनो-वचन-काय-दानरूपैश्चतुर्भिः प्रकारैः जनक-जननी-देव-नृपति-ज्ञाति-बाल-वृद्ध-तपस्विषु विनयः कार्य्य इति। तथा परिकर्म्म, सूत्रं, अनुयोगः, पूर्वगतं, चूलिका चेति परिकर्म्मादिभेदकथनपूर्वकं चन्द्र-सूर्य्य-जम्बूद्वीप-द्वीपसागर-व्याख्याप्रज्ञप्तिनिरूपणञ्च। एवमाचार-पदादिनिरूपणं। सर्व्वेषां श्रोतृणां श्राव-कधर्म्मदीक्षाकथनञ्च।

११—१२ सर्गे,—जिनपुत्रस्य भरतस्य दिग्विजयवर्णनं। तत्र गङ्गासागरप्रदेश-दाक्षिणा-त्य-सिन्धुदेश-हिमालय-वृषभगिरि-म्लेच्छदेशविजयादिकथनं। म्लेच्छराजादीनां भरताय कन्यो-पहारदानकथनं। अथ भरतस्य आदेशेन तद्भ्रातॄणां स्वस्वराज्यत्यागानन्तरं प्रपन्नजिनदेवशरण-नानां तेषां प्रव्रज्यादिग्रहणकथनं। भरतस्य ऐश्वर्य्यादिवर्णनञ्च। भरतमित्रस्य हास्तिनपुराधिपतेः जयाभिधानस्य सभार्य्यस्य पूर्वजन्मवृत्तान्तस्मरणविवरणकथनं। अथ सभार्य्यस्य जयस्य जिनशा-सनश्रवणानन्तरं प्रव्रज्याग्रहणकथनं। वृषभसेन-दृढरथ-कुम्भ-मधुमर्दन-देवशर्म्म-गणधर-धनदेव-नन्दनप्रभृतीनां चतुरशीतिसंख्यकानां गणिसङ्घानां नामकथनं। तेभ्यश्च वृषभापरनामधेयो भग-वान् जिनदेव इति कथनं। अथैकदा गणिगणवेष्टितस्य भगवतो जिनस्य कैलासगिरिगमनपू-र्व्वकं परिजनलोकं शोकसागरनिमग्नं विधाय सिद्धस्थानगमनवृत्तान्तकथनं। तत्र हि देवतादयः सर्व्वे गन्धपुष्पधूपादिभिः भगवद्देहं पूजयामासुरितिविवरणकथनञ्च। अथ भरतः स्वसुतमादित्य-यशसं राजपदे अभिषिच्य जैनदीक्षां अग्राहेतिविवरणकथनं। तत आदित्ययशाः स्वपुत्रं यशः-कृतिं राजपदाभिषिक्तं विधाय जैनशासनानुष्ठानेन निर्व्वृतिमधिजगामेतिकथनं। एवं क्रमेण बल-सुबल-महाबल-अतिबल-अमृतबलप्रभृतीनामादित्यवंशीयानां सुतन्यस्तराज्यभाराणां चतु-र्दशलक्षसंख्यकानां निर्व्वाणप्राप्तिकथनं। अथ बाहुबलनामकस्य जिनकुमारस्य सोमयशा नाम पुत्र आसीत्। स च सोमवंशस्य प्रवर्त्तको बभूव इति कथनं। तत्र सोमयशसः पुत्रो महाबलः

ततः सुबलः, ततो भुजबलः। एवमाद्याः पञ्चाग्रकोटिलक्षसंख्यकाः सोमवंशीया निर्व्वाणं ययुरितिकथनं। तथैवसुग्रादीनां कौरवाणां निर्व्वाणप्राप्तिकथनं। एवं नाभेयवंशीयखेचरनाथरत्नवज्र-रत्नरथप्रभृतीनां निर्व्वाणप्राप्तिकीर्त्तनं। अथ सगराभिधानस्य चक्रिणः षष्टिसहस्राणि पुत्राः समजायन्त। ते खलु दण्डेन क्षितिं भिन्दानाः कुपितेन नागराजेन भस्मीकृताश्चेति निगद्य सगरस्य जैनदीक्षया मोक्षप्राप्तिकथनं। सगरस्य अपरः पुत्रः सम्भवनाथो नाम, तत्पुत्रः अभिनन्दनः, ततः सुमतिनाथः, ततः पद्मप्रभा, ततः सुपार्श्वो नाम जिनेन्द्रः, ततः चन्द्रप्रभः, ततः पुष्पदन्तः, ततः शीतल इत्यनेन इक्ष्वाकुवंशवर्णनं।

१४ सर्गे,—वत्सदेशे कौशाम्बी नाम नगरी आसीत्। तत्र सुमुखो नाम नरपतिर्बभूव। अथैकदा वसन्तसमयेऽसौ करिणमारुह्य कालिन्दीपुलिनोद्यानं प्रविवेश। तत्र हि वसन्तोत्सवे कामिनीमेकां सर्व्वावयवसुन्दरीं निरीक्ष्य अवरोधवर्त्तिनीष्वपि सोऽयं तथा विना हृदयेन शून्य इवाभूत्। अथ विदितवृत्तान्तेन मन्त्रिणा वनमालाभिधानया तया सह राज्ञः समागमः कारित इति विवरणकथनं। तयोः हरिरितिसमाख्यानः पुत्रो बभूव अस्य च महागिरिर्नाम पुत्रोऽभूत्। ततो हिमगिरिः, ततः सुनयः, इत्यादिना हरिवंशोत्पत्तिवर्णनञ्च।

१५—१७ सर्गे,—हरिवंशीयसुमित्रसमाख्यानस्य राज्ञो महिष्याः पद्मावत्याः शुभस्वप्नदर्शनवृत्तान्तकीर्त्तनं। अथ तद्गर्भे (माघशुक्लाद्वादश्यां श्रवणनक्षत्रे) जिनेन्द्रस्य जन्मवृत्तान्तकथनं। अथ पुरन्दरप्रमुखैः वृन्दारकवृन्दैः कुशाग्रपुरापरनामधेयं राजगृहं परीत्य जिनदेवं प्रणम्य च सुरसुन्दरीभिः तं कुमारमैरावत्यां समारोप्य गिरिराजाधित्यकायां सिंहासने कृताभिषेकं पुनरेव जननीशुभाङ्कमारोप्य च मुनिसुव्रतेति नाम्ना शिशुरसावाहूत इति विवरणकथनं। अथ कुमारः सुरकुमारकनिकरैः संसेव्यमानः सुकुमारके कैशोरे वयसि वर्त्तमानोऽसौ रमणीरत्नेन समलङ्कर्त्तोऽथैकदा नभसि समुदितं जलधरमवलोक्य नितरामानन्दसन्दोहमधिगच्छन्नेव प्रचण्डतरमारुतवेगेन विलीयमानं तमाकलय्यैवमचिन्तयत्। अहो जलधरोऽसौ कालकवलितानां लोकानां शरीरायुरादीनां विनश्वरताम् प्रदर्शयन् उपदिशन्निव मामेवं कथमत्तमधिषयाविति। अथैवं निर्व्विद्यमानोऽसौ सुव्रतनामकं स्वतनयं राज्याभिषिक्तं विधाय विगतस्पृहतया सम्यक् समाधौ निरतो बभूव। अथैकदा षष्ठदिनानि यावत् कृतोपवासोऽसौ भिक्षायै बहिर्जगाम। अथ राजगृहनिवासी वृषभदत्तनामा कश्चित् तस्मै भिक्षां प्रददौ। अस्मिन्नेव समये पुष्पवृष्ट्यादिरूपपञ्चकल्याणवर्णनं। मुनिसुव्रतस्य देहत्यागकथनञ्च। अथ सुव्रतसुतं दत्तनामानं स्वतनयं राज्याभिषिक्तं विधाय निर्व्वाणं प्राप। अथ दत्तः स्वपत्न्यामिलायां ऐलेयाख्यं पुत्रं मनोहरीनामिकां तनयाञ्च अजीजनत्। अनन्तरमेकदा दत्तः प्रजापतिः नवयौवनां मनोहरीं वीक्ष्य विचित्रहृदयतया तामुपयेमे। इलापि रोषकषायितेक्षणा तत्क्षणमेव ऐलेयेन सह दुर्गप्रदेशमभिमुखं प्रजगाम। अथ ऐलेयेन नर्म्मदातीरे माहीमतीं नाम्ना नगरीं निर्म्माय कुणिमनामानं पुत्रं राजपदे प्रतिष्ठाप्य तपस्यायै वनं विवेश। अथ कुणिमोऽपि वरदातीरे कुण्डिनाख्यं पुरं संस्थाप्य पुलोमनामके सुते

राज्यभारं निधाय तपश्चरणार्थं वनवासी बभूव। अथ तत्पुत्राभ्यां पौलोम-चरमाख्याभ्यां रैवातीरे इन्द्रपुरसंस्थापनकथनं। पौलोमपुत्रेण महीदत्तेन कुलपुरसंस्थापनकथनं। ततः क्रमेण मत्स्य-क्रोधन-साल-सूर्य-देवदत्तानां दत्तान्तकथनं। देवदत्तपुत्रस्य मिथिलानाथस्य विदेहाधिपत्वकथनं। ततो मिथिलानाथपुत्रादीनां हरिषेण-शङ्ख-अभिचन्द्रादीनां विवरणकथनं। अथ अभिचन्द्रस्य वसुनामा पुत्रो बभूव। तत्पुत्राणां दृढद्रसु-महावसुप्रभृतीनां दशवसूनां विवरणकथनं। क्षीरकदम्बनामकस्य वेदविदुषः वसु-नारद-पर्वताभिधानाः त्रयः शिष्या अभवन्। तेषु पर्वतोऽसौ-क्षीरकदम्बस्य पुत्र आसीत्। अथैकदा वसुराजसभायां नारदपर्वतयोः शास्त्रार्थः संवृत्तः, तत्र नारदेन कर्मकाण्डीयवेदभागस्य निन्दितत्वे समर्थिते पराजयं प्रापिते च पर्वते वसुराजस्य पर्वतपक्षपातित्वेन तत्क्षणमेवाधःपतनवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च।

१८, १९ सर्गे,—अथ मथुराधिपस्य यदोरुत्पत्त्यादिकथनं। ततः शूरस्य सुवीरस्य च उत्पत्तिकथनं। अथ शूरात् अन्धकवृष्ण्यादीनामुद्भवकथनं। सुवीराच्च भोजकवृष्ण्यादीनामुत्पत्तिकथनं। अन्धकवृष्णेः समुद्रविजय-वसुदेवादिदशपुत्रकथनं। कुन्तीमद्राभिधानकन्याद्वयजन्मकथनञ्च। भोजकवृष्णेस्तु उग्रसेन-महासेनप्रभृतयः पुत्रा बभूवुरितिकथनं। अथ सुवसोर्विशे जरासन्धस्य जन्मकथनं। तत्पुत्राणां कालयवनादीनां जन्मकथनादिकं। अथ सुप्रतिष्ठनामकेन मुनीश्वरेण राजगृहोपस्थितानां देवानां वृष्णीनाञ्च पुरतः नभिभाषितधर्म्मदेशनाकथनं। तथाहि,—अहिंसा, सत्यभाषणं, अस्तेयं, ब्रह्मचर्य्यं निर्म्मूर्च्छा चेति पञ्चधा साधूनां महाव्रतानि। कायिकादिभेदेन त्रिविधगुप्तिकथनं। सर्व्वानिष्टप्रत्याख्यानरूपसमितिकथनं। देशतो हिंसादिनिवृत्तिरूपाणुव्रतकथनं। दिग्देशानर्थदण्डेभ्यो निवृत्तिरूपगुणव्रतकथनं। अतिथिपूजादिरूपव्रतकथनं। मांस-मद्य-मधु-द्यूत-वेश्यादित्यागरूपनियमकथनं। व्रतादीन्येतानि सद्गतिगमभ्युदयसाधनानीतिनिरूपणञ्च। तथा अनन्तभेदा जीवाः कर्म्मवशात् कुयोन्यादिषु जायन्ते इति कथनं। अथ पृथिवीसलिलादिषु जीवविभागसंख्यादिनिरूपणं। एकेन्द्रियादिपञ्चेन्द्रियपर्य्यन्तं जीवानां शरीरायुःप्रमाणादिकथनं। अन्धकवृष्णेः पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकथनं। वसुदेवादीनां पूर्व्वजन्मकथनं। ततः अन्धकवृष्णिः समुद्रविजयाय राज्याभिषेकं वसुदेवञ्च समर्प्य सुप्रतिष्ठस्य अन्तेवासी बभूव। तथा-भोजकवृष्णिरपि मथुरायामुग्रसेनमभिषिक्तं विधाय निर्ग्रन्थव्रतं जग्राहेतिविवरणकथनं। अथैकदा वसुदेवः समुद्रविजयस्य आदेशेन रमणीयोद्याने वसन् ततोऽन्यत्र निवृत्तगमनाभिलाषोऽसौ तत्रागतां समालम्भनवृत्तान्तां कुब्जामेकां खलीकृत्य जहार। अथ 'कुमारचेष्टितैरीदृशैरेव त्वं बन्धनागारमीदृशं प्राप्तोऽसीति' साधिक्षेपं कुब्जया अवधीरितोऽसौ बन्धनमात्मनो विज्ञाय रूपं प्रति वीतस्पृहतया नगरात् निष्क्राम्य श्मशाने मृतकमेकं निजालङ्करणैरलङ्कृत्य च चितामध्ये तं निक्षिप्तेवमुवाच 'आर्य्यस्तातसमो राजा पौराः सुखं जीवन्तु अहमद्य ज्वलनं प्रविशामीति'। अथासौ वह्निनैवमग्निप्रवेशनं प्रदर्श्य ततो विजयखेटाख्यं पुरं प्रययौ। तत्र च स गन्धर्व्वविद्याप्रवीणस्य सुग्रीवेतिनामधेयस्य कस्यचित् क्षत्रियस्य कन्ययोः सोमा-विजयसेनाभिधानयोः पाणिग्रहणं कृत्वा

विजयसेनायामक्रूरनामानं पुत्रं जनयित्वा च ततो कस्याश्चित् महाटव्यां प्रविवेश। अथासौ विद्याधरकुमारयुगलप्रयत्नेन ततः कुञ्जरावर्त्तनामधेयं विद्याधरनगरमगच्छत्। तत्र च स श्यामाभिधानां विद्याधरकुमारीमुपयम्य कदाचित् तया समालिङ्गितोऽसौ अङ्गारकनामकेन केनचित् विद्याधरप्रत्रुणा हृतोऽपि आकाशमार्गात् भूमौ निपतन्नेव रूपलुब्धाभ्यां यक्षकुमारीभ्यां चम्पानगरीं निन्ये। तस्मिंश्च चारुदत्ताभिधानेन केनचित् सञ्जातसौहार्दोऽसौ गान्धर्व्वविद्याराधसोद्घाटनेन गन्धर्व्वसेनानामधेयायाः राजकुमार्याः पाणिपीड़नमकरोत्।

२०, २१ सर्गे,—उज्जयिनीनाथस्य श्रीधर्म्मराजस्य बलिः, बृहस्पतिः, नमुचिः, प्रह्लादश्चेति चत्वारो मन्त्रिणः आसन्। अथासौ राजा सार्द्धं सचिवसङ्घेन आकम्पनादीन् जैनमुनीन् द्रष्टुमना नगरबहिरुद्यानमाययौ। तत्र च तेषां संसर्गेण निर्व्वेदमापन्नः पद्मनामकं स्वतनयं राजपदप्रतिष्ठितं विधाय विष्णुकुमारनामकात् जैनमुनेर्दीक्षां जग्राह। अनन्तरमेकदा राजसिंहासनस्थितस्य पद्मस्य चित्तानुवर्त्तनेन प्रसादमापन्नस्य च 'सप्ताहं यावत् त्वं राज्येश्वरो भवेति' वचने वरदानपूर्व्वकमेकान्तस्थितस्य तस्य पुरतो बलिप्रकृतैरकम्पनाचार्य्यादिभिः संप्रार्थितो विष्णुकुमार आजगाम। आगत्य च स बलिविचेष्टितं तस्मै निवेदयन् तस्यैवादेशेन बलिं सभाजयितुं हस्तिनागपुरं प्रति प्रचचाल। तत्र हि स बलिरुपायमया मुनीनामवस्थानाय बलेः सकाशात् पादत्रयमितां भूमिं लब्ध्वा 'पाप पश्य मे पादत्रयं' इति व्याहरन्नेव महाकायतया ज्योतिश्चक्रमास्पृशन् पादेनैकेन मेरुं द्वितीयेन च मानुषोत्तरप्रदेशमाक्रम्य तृतीयस्यावकाशालाभात् प्रभावेणात्यर्थं क्षुभित इव बभौ। अथ सुरासुरप्रकृतिभिः सादरं प्रसाद्यमानोऽसौ शनैरेव महाकायं संहृत्य प्रकृतिमापेदे। अपि च तदनुज्ञया देवादयो बलिं बद्ध्वा विनिगृह्य च दुरात्मानं तं देशान्निर्व्वासयामासुः। इति प्रसङ्गेन विष्णुकुमारचरित्रवर्णनपुरःसरं विस्तरेण चारुदत्तचरितकथनं। तत्र गणिकाकलिङ्गसेनादुहितुः वसन्तसेनाया विवरणादिकथनञ्च।

२२—२४ सर्गे,—अथैकदा फाल्गुनीत्यवे गन्धर्व्वसेनया सह वसुदेवस्य पार्श्वजिनेन्द्रप्रतिमापूजनाय तन्मन्दिरप्रवेशकाले हृत्यन्तीं कामपि नीलोत्पलदलश्यामां कन्यां पश्यतो मनोविकारदर्शनेन ईर्ष्याकलुषितहृदया गन्धर्व्वसेना त्वरितं द्वारान्तरेण तं जिनेन्द्रसन्निधिं नीत्वा तेन सह खेचरीत्वा भगवन्तं तुष्टाव। अथ स्वगृहमागत्य पादपतनेन प्रियां प्रसादयतो वसुदेवस्य निकटे काचित् दृष्टा धरी, विद्या आजगाम। सा च दत्ताशीर्व्वादा कृतासनपरिग्रहा सती तमेवमाह राजन् श्रूयते चैवमायुष्मता यत् पुरा किल ऋषभेश्वरो निजतनये भरते विन्यस्तराज्यभारः प्रव्रज्यां जग्राह। तदा खलु उग्रभोजाद्याः बहवो राजन्यचिया: तपसि निरता आसन्। तेषु नमि विनमिनामानावुभौ भ्रातरौ जिनभक्तस्य पादयोः निरतावभूतां तेन हि अत्यर्थं प्रसादमभ्युपगच्छन् जिनभक्तोऽसौ हित्यहित्यभिधानाभ्यां तयोः पत्नीभ्यां विद्याकोषं प्रददौ। तत्र मनुमानव-कौशिक-गौरिक-गान्धार-भूमितुण्ड-आदित्य-व्योमचर-मातङ्गप्रभृतयोविद्याचार्य्या इतिकथनं। किञ्च, गौरी-प्रज्ञप्ती-रोहिणी-अङ्गारिणी-महागौरी-महाश्वेता-मायूरी-कालमुखीप्रभृतीनां

विद्यानां नामकथनं। तथा,—दैत्य-पन्नग-मातङ्गादिभेदेन अष्टौ विद्याधराः कथिताः, तत्र विद्यानां नाम्ना तेषां नामव्यपदेश इति कथनं। तथाहि गौरीणां गौरिक,कौशिकानां कौशिक इत्यादिना स्वयमूह्यं। तत्र विनमिकुलतिलकस्य मातङ्गाभिधानस्य विद्याधरपतेः गोचजाहं हिरण्यवती नाम। पार्श्वजिनेन्द्रदेवस्य पूजावसरे या खल्वायुष्मता अवलोकितपूर्व्वा नीलयशा नाम नर्त्तकी, सा हि मदङ्गलालितेति तस्यां प्रीतिर्मे नितरामस्ति। अथेयं भवद्दर्शनादारभ्य प्रत्यक्षेव हृदयेन परित्यक्तपानाशना सततमेव पुरतः स्फुरन्तं त्वामेव पश्यन्ती मदनेनातिभूमिं नीता। तदधुना दर्शनदानेन भवतैव कृतार्थीकर्त्तव्यास्यां जन इत्युक्त्वा हिरण्यवती ततो निष्क्रान्ता। अथैकदा निशायां वेतालकन्यया अपहारितोऽसौ वसुदेवो विद्याधरपुराधिष्ठितं श्रीमन्तं नाम गिरिवरं प्राप्य तत्र नीलयशसः पाणिग्रहणं विधाय च पौरजनप्रमुखात् तस्या जन्मादिविवरणं श्रुत्वा। अथ नीलकण्ठरूपधारिणा नीलकण्ठाख्येन विद्याधरेण नीलयशोऽपहरणवृत्तान्तकीर्त्तनं। दीनवेषेण वसुदेवस्य देशभ्रमणकथनं। अथ सोमश्रीतिनामिकया कयाचित् कन्यया सह वसुदेवस्य विवाहकथनप्रसङ्गेन सगरपुरोहितकृतसामुद्रिकशास्त्रागमविवरणकथनं, तत्र विस्तरेण नराणां शुभाशुभलक्षणनिरूपणं। अथ वसुदेवस्य तिलवस्तुपुरगमनपूर्व्वकं राक्षसबधानन्तरं पद्मश्रीकन्यापाणिग्रहणवृत्तान्तकथनं। ततस्तस्य वेदसामपुरगमनपुरःसरं कपिलश्रुतिनामकं राजानं निपात्य तत्कन्यायाः कपिलायाः पाणिग्रहणवर्णनं। तस्याश्च तस्य कपिलाभिधानपुत्रजननकथनञ्च। अथ वसुदेवस्य शालगुहापुरी-जयपुर-भद्रिलपुर-इलावर्द्धनपुरगमनपूर्व्वकं तत्रत्याभिः राजकुमारीभिः सह विवाहवर्णनञ्च।

२५—२८, सर्गे,—अथ इलावर्द्धनपुरपुरन्दरे दधिमुखेन सह वसुदेवस्य संवादेन कौरवान्वयसम्भूतस्य कार्त्तवीर्य्यस्य कामधेनुनिमित्तं जमदग्निनिपातनं, तथा परशुरामेण कार्त्तवीर्य्यनाशनादिविवरणकथनं। अथ परशुरामः (सप्तकृत्वः) निःक्षत्रियां पृथिवीमकरोदितिकथनञ्च। अत्रावसरे कार्त्तवीर्य्यार्জ্জুनमहिषी अनन्तर्व्वती आसीत्। सा हि जामदग्न्यभयेन प्रपलाय्य कौशिकस्य मुनेराश्रमे सुभौमनामकं पुत्रमेकं सुषुवे। अथासौ सुभौमश्चक्रेण जामदग्न्यस्य शिरश्छित्वा एकविंशतिवारान् अब्राह्मणां पृथिवीं चकारेतिवृत्तान्तकथनञ्च। मदनवेगया सह वसुदेवस्य विवाहवर्णनं। तस्यां तस्य अनाधृष्टिनामकपुत्रोत्पादनकथनं। अथ मदनवेगारूपधारिणाः पूर्व्वनाम्नाः वसुदेवहरणपूर्व्वकमन्तरीक्षगमनं, ततो भल्लावरुदस्य तस्य परित्राणलाभानन्तरं कन्यापुरगमनपूर्व्वकं वेगवत्यभिधानया विद्याधरकुमार्य्या सह विवाहवर्णनञ्च। प्रसङ्गात् नमिवंशजातस्य विद्युद्वंष्ट्रस्य वृत्तान्तकथनं। विदेहनगरवास्तव्यस्य संजयन्तमुनेश्चरितकीर्त्तनं। पुरा किल श्रावस्त्यामेणीपुत्राभिधानः चौणीपतिरभूत्। तस्य हि प्रियङ्गुसुन्दरीतिसमाख्याता सुलक्षणा कुमारी बभूव। अथ वसुदेवस्यास्याः पाणिग्रहणेच्छया तत्पुरीमभ्युपेत्य वाह्योद्याने अवस्थितिं चकार। तत्र हि तस्य केनचित् विप्रेण सह संवादेन नगध्वजमहिषोपाख्यानकीर्त्तनप्रसङ्गात् अलकापुराधीशसचिवस्य हरिश्मश्रुनामधेयस्य नास्तिकैकान्तवादिनो विवरणकथनञ्च।

२९—३२, सर्गे,—आवस्त्यां कामदेवगृहाख्यया प्रसिद्धस्य जैनमन्दिरस्य नामकारणकथन-मुखेन कामदत्तनामकश्रेष्ठिस्थापितरतिकामप्रतिमावृत्तान्तकथनं। अथ कामदत्तान्वयजातस्य कामदेवनामकश्रेष्ठिनः सम्पूर्णपूर्णचन्द्रमुखी बन्धुमती नाम कन्यका आसीत्। वसुदेवोऽपि प्रत्यहं कामदेवगृहं प्रविश्य जिनेन्द्रमभ्यर्च्य सरतिं रतिवल्लभमपूपूजत्। अथ सन्तुष्टेन कामदेवेन तस्मै बन्धुमती समर्पितेतिवार्त्तां राज्ञ एणीपुत्रस्य पुत्री निशम्य वसुदेवसौन्दर्य्यान्वितं निपीय च नित-रामनुरक्तेयं तत्पित्रा वसुदेवाय प्रदत्तेतिविवरणकथनं। एणीपुत्रस्य जन्मादिवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। गन्धसमृद्धनगराधिपतेस्तनयया प्रभावत्या सार्द्धं वसुदेवस्य विवाहवर्णनं। अथ तस्य म्लेच्छराजसु-ताया जरायाः पाणिग्रहणपूर्व्वकं तस्यां जरत्कुमारनामकपुत्रोत्पादनकथनं। अथ अरिष्टपुरपुरन्द-रस्य रुधिरस्य तनयायाः रोहिण्याः स्वयम्वरसभां समुद्रविजयजरासन्ध्यादयो बहवो राजानः समाजग्मुः। तत्र वसुदेवोऽपि भावलक्षितवेशस्तस्थौ। अथ रोहिणी तस्यैव कण्ठदेशे वरमाल्यं प्रददौ। अथ बलिभिः राजन्यवर्गैस्तथा समुद्रविजयेन च सह तस्य युद्धे जयलाभकथनं। ततो विजयो 'वसुदेवोऽयमिति' प्रत्यभिज्ञाय भ्रातृस्नेहात् तमालिलिङ्गेतिविवरणकथनं। अथ रोहि-ण्याः शरच्चन्द्रनिभपुत्र एकः समजायत, स च सुतरामभिरामतया राम इति समाख्यामाप। अथ वसुदेवस्य परिणीताभिः सर्व्वाभिः सार्द्धं साकेतनपुरीप्रत्यागमनमहोत्सववर्णनञ्च।

३३—३४,सर्गे,—अथैकदा धनुर्व्वेदविशारदैः स्वशिष्यैः कंसादिभिः सह वसुदेवो जरासन्ध-दिदृक्षया राजगृहं जगाम। तत्र च यो हि सिंहपुरवासिनं सिंहरथं जीवग्राहं गृहीत्वा मां दर्शयिष्यति तस्मै ईप्सितेन सार्द्धं देयेन सुतां मे दास्यामीति, घोषणां श्रुत्वा वसुदेवः कंसेन वीर-पताकामयाहरत्। कंसोऽपि गुरुशासनादेव सिंहरथं बद्ध्वा जरासन्धस्य पुरतस्तमुपदीचकार। अथ कंसस्य जन्मवृत्तान्तकथनं। तत्र कौशाम्बीवासिन्या मद्यकारिण्या कयाचित यमुनाप्रवाहे मञ्जूषावद्धोऽयं प्रातः सुतनिर्व्विशेषेण प्रतिपालितश्चेतिकथनं। अथ जरासन्धः मञ्जूषां तामानाय्य तच्चोद्घाटितलिपिपाठेन पद्मावत्युग्रसेनयोः पुत्रोऽसाविति स्वभागिनेयाय तस्मै कन्यां जीवद्यशस्त्र प्रददौ। अथ कंसोऽपि मथुरामभ्युपेत्य स्वपितरमुग्रसेनं कारागारे निक्षिप्य च राजपदप्रतिष्ठितो-ऽसौ वसुदेवमानीय स्वसारं देवकीं गुरुदक्षिणात्वेन तस्मै प्रायच्छत्। अथैकदा जरासन्धकुमारौ जीवद्यशाः कंसमेवं प्राह मया अतिमुक्तकमुनेः प्रमुखात् श्रुतं देवक्या गर्भे यो हि भविता स खलु पत्युः पितुश्च ते मृत्युरिति। अथ निशम्यैतत् कंसेन वसुदेवं प्रतार्य्य प्रस्तुतिसमये वासो देवक्या मद्गृहेऽस्त्विति वरः प्रार्थितः सोऽपि अविज्ञातवृत्तान्तस्तस्मै वरं प्रददौ। अथ देवकीवसुदेवाभ्यां कंसज्येष्ठस्य अतिमुक्तकमुनेराश्रमगमनपूर्व्वकं स्वावस्थानिवेदनं। तत्र उग्रसेनकंसादीनां जन्मादि विवरणकथनं। देवकीसमाश्वासनञ्च। तत्र देवक्याः सप्तमे गर्भे शङ्खपद्मगदासिधारी जनमग्रहणं विधाय कंसादीन् निहत्य च विशेषां क्षितिं भोक्ष्यतीतिकथनं। देवक्याः अन्येषां षण्णां पुत्राणां रामस्य च पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनं। तत्र नृपदत्त-देवपाल-अनीकदत्त अनीकपाल-शत्रुघ्न-जित शत्रुनामकदेवकीपुत्राणामकालमरणाभावकथनं। अथ जिनेन्द्रस्य अरिष्टनेमेश्चरितकथनप्रस्तावेन

महोपवासविधिकथनं। तत्र सर्व्वतोभद्रनामकतपोविधिनिरूपणं। अत्र हि उपवासाः ७५ + पारणाश्च २५एवं दिनानि मिलित्वा १००शतसंख्यकानि भवन्तीति ज्ञेयं। अथ महासर्व्वतोभद्रतपोविधिकथनं। अत्र हि उपवासाः १९६, पारणाश्च ४९। एवं दिनानि मिलित्वा १४५ पञ्चचत्वारिंशदुत्तरशतैकसंख्यकानीति। अथ त्रिलोकसारतपोविधिकथनं। अत्र उपवासाः ३०, पारणाश्च ११, एवं दिनानि मिलित्वा ४१ एकचत्वारिंशत्संख्यकानीति। एवं क्रमेण वज्रमध्यतपोविधिकथनं। मृदङ्गमध्यतपोविधिकथनं। मुरजमध्यतपोविधिकथनं। एकावलीतपोविधिः। द्विकावलीतपोविधिः। मुक्तावलीतपोविधिकथनं। रत्नावलीतपोविधिः। कनकावलीतपोविधिः। सिंहनिक्रीडिततपोविधानं। मेरुपंक्तिविधिः। विमानपंक्तिविधिः। (श्रु) सप्तसप्तमतपोविधिः। तथा,—अष्टाष्टम-नवनवम-दशदशमद्विद्वात्रिंशद्वात्रिंशतपोविधयश्चानां विधानकथनं। अथ एककल्याण-पञ्चकल्याण-पञ्चविंशतिकल्याणाभिधानानां तपसां भावनादिविधिकथनं। अथ भाद्रशुक्लसप्तम्यां परिनिर्व्वाणाख्यविधिकथनं। भाद्रकृष्णषष्ठ्यां सूर्य्यप्रभाख्यविधिः। तत्र चयोदश्यां चन्द्रप्रभनामकविधिकथनं। एवं कुमारसम्भव-सुकुमार-सर्व्वार्थसिद्धिप्रभृतीनां विधिकथनं। तथा,—जिनकथिते मोक्षमत्यर्थे निःशङ्कायष्टगुणा श्रद्धा दर्शनविशुद्धिरित्याख्यायते एतदनुष्ठानेन च तीर्थंकरत्वेन प्रकृतिर्भवतीतिकथनं। ज्ञानादिषु ज्ञानादिवत्सु च कषायविनिष्टम्या महान् आदरो विनयसम्पन्नता ख्यः। तथा शीलव्रतरत्वायाम् अनवद्या कायमनोवचनवृत्तिः, अनतिचाराभिधानः। तथा जन्म-जरा-मरणमय-मानस-शारीरदुःखसम्भारात् संसारात् भीरुत्वं सम्वेग इति कथ्यते। इत्यनेन प्रकारेण ज्ञानयोग-त्याग-मार्ग्यानुभावेश-समाधि-वैयावृत्य-कृत्यनाप्रतिक्रमण-कायोत्सर्ग-मार्गप्रभावन-प्रवचनवत्सलतादिलक्षणकथनञ्च।

२५—३०,सर्गे,—अथ देवक्या युग्मपुत्रजनने देवानां तत्र मृतपुत्रयुग्मस्थापनपूर्व्वकं तत्पुत्रद्वयग्रहणानन्तरम् अलकागमनकथनं। कंसस्तु तन्मृतपुत्रद्वयं गृहीत्वा शिलातले ताडितवानितिकथनं। एवं सप्तवारेण देवक्याः षट्पुत्रजननं दैवेन रक्षणं, कंसस्य तु सम्रक्षस्य शिलातले भूतपुत्रताडनञ्चेति विवरणकथनं। अथ देवक्याः सुखप्रदर्शनपूर्व्वकं गर्भधारणकथनं। भाद्रशुक्लद्वादश्यां शङ्खचक्रादिलक्षितस्य अधोक्षजस्य देवकीपुत्रत्वेन जन्मग्रहणकथनं। अथ बलदेवः स्वपित्रा घृतान्धकवृष्णसङ्घे निधाय दीप्तसूत्रेण दृषभरूपधारिणा नगरदेवेन प्रदर्शितमार्गोऽसौ भगवत्प्रभावेण क्षीणप्रवाहां यमुनामुत्तीर्य्य नन्दालयमभ्युपेत्य च तत्कन्याग्रहणपूर्व्वकं तत्स्थाने श्रीकृष्णं संस्थाप्य त्वरितमेव मथुरामाजगामेति वृत्तान्तकीर्त्तनं। अथ कंसस्य देवक्याः सूतिकागारं प्रविश्य 'कदाचिदमुष्याः पतिरस्मै भवे'दिति शङ्कया तां कन्यां समादाय नासिकाच्छेदनपूर्व्वकं ताडनवृत्तान्तकीर्त्तनं। अथ कृष्णस्य पूतनाशकटासुरबध-यमलार्জ্জুনमोचन-गोवर्द्धनधारणादिवृत्तान्तकथनं। अथैकदा देवक्या नन्दालयगमनपूर्व्वकं श्रीकृष्णदर्शनवृत्तान्तकथनं। अथ बलदेवकृष्णाभ्यां मथुरागमनपुरःसरं केशि-गज-चाणूरमुष्टिकनिपातनवृत्तान्तकथनं। अथ कंसवधानन्तरं उग्रसेनाय राज्यदानवृत्तान्तकथनं। रजतादिनाथस्य सुकेतोः कन्याभ्यां रेवतीसत्यभामाभ्यां सह

रामकृष्णयोर्विवाहकथनं। अथ जरासन्धस्य दुहितृपरिदेवितेन अत्यर्थं सन्तप्तहृदयस्य रामकृष्ण-निधनार्थं कालयवनाभिधाननिजपुत्रप्रेरणं तथा अतुलमालावर्तनामकपर्व्वते रामकृष्णाभ्यां तस्य निधनवृत्तान्तकथनञ्च। अथ जरासन्धप्रेरितस्य तद्भ्रातुरपराजितस्य नाभ्यां पराजयकीर्त्तनं।

६८—४०, सर्गे,—अथावसरे कुबेरपत्न्याः शिवायाः सुखप्रदर्शनादिवृत्तान्तकथनं। तद्गर्भे अरिष्टनेमिनामकस्य जिनेन्द्रस्य जन्मवृत्तान्तकथनं। पूर्व्ववत् पुरन्दरादिदेवेन्द्रैरभ्यर्थितया पुरन्दरसुन्दर्य्या शिवातनयग्रहणपूर्व्वकं तेभ्यः समर्पणविवरणकथनं। अथ तेषां सुमेरुशिखरनी-तस्य शिशोरभिषेकनामकरणादिकरणविवरणकथनं। अथ गणेन सहेन्द्रकृतजिनेन्द्रस्तोत्रकथनादिकञ्च। अथ जरासन्धः भ्रातुर्निधनवार्त्तां श्रुत्वा क्रोधेन ज्वलन्निव यदुकुलनिधनाय सार्द्धं चतु-रङ्गबलैः मथुरामुद्दिश्य प्रययौ। वृत्तान्तमिममाकलय्य तञ्जेतुमिति मत्वा वृष्णिभोजयादवाद्यः सर्व्वे सार्द्धं प्रियजनैः बारवतीं दिशमुद्दिश्य गन्तुमारेभिरे। अथ जरासन्धोऽपि तेषामनुगामी बभूव। अथैकदा यादवाद्यः सर्व्वे विन्ध्यगिरिमुपान्तस्थितमासाद्य जरासन्धञ्चानुवर्त्तनं निशम्य च युद्धाय तं प्रत्यैच्छन्। तदा खलु दैवनियोगेन भरतार्द्धनिवासिभिः दिव्यसामर्थ्यादेव वज्रशृङ्खलया निर्म्मिताः। अचान्तरे समुपस्थितोऽसौ जरासन्धः ज्वालामालाभिर्दह्यमानमिव यादवबलं पश्यन् तत्रागतां इडामेकामादिदेश। 'भद्रे विपुलः कस्यायं स्कन्धावारो दृश्यत इति। सा च यादवश्चित्ति-तैवमुवाच, देव शृण्वतां, राजगृहाधिपतेरमितप्रभावस्य जरासन्धस्य प्रभावेण समुल्लङ्घ्य शान्धौ सागरमाश्रितानामपि यादवानां तमासन्नवर्त्तिनं विज्ञाय सबलानां तेषां वह्निप्रविष्टानां चितारात्रिरियं पुरतो दृश्यत इति। अथ निशम्य जरतीवाक्यमेवं विस्मितोऽसौ सह सुहृज्जनैः प्रतिनिवृत्य च राजगृहमाजगाम। अथ यादवोऽपि उपकण्ठमुदन्वतः कृतनिवेशना यथा सुखम-वतस्थिरे।

४१—४४, सर्गे,—द्वारकानिर्म्माणं। श्रीकृष्णस्य राजन्यवर्गकन्यापरिणयनकथनं। नेमिकुमार-संवर्द्धनविवरणं। नारदस्य द्वारवत्यामागमनकथनमुखेन तस्य जन्मविवरणकीर्त्तनं। तत्र दौर्य्य-पुरनिवासिन उच्छ्वृत्तेः सुमित्राभिधेयस्य तापसस्य पुत्रोऽयं देवानामनुग्रहेण अष्टमे वर्षे सरहस्य-जिनागममधीत्य अधिगम्य च आकाशगामिनीं विद्यां साधनिषेवया संयमासंयमं लेभे-इति वृत्तान्तकथनं। नारदस्योपदेशेन श्रीकृष्णस्य रुक्मिणीहरणविवरणकथनं। अथैकदा श्रीकृष्णेन रुक्मिणीमुखनिष्ठ्यूतं ताम्बूलसंयुक्तेन संगोप्य ईर्षाकषायितायाः सत्यभामायाः शयनमन्दिरं-गतेन तेन तद्गन्धवस्त्विति' बुद्ध्या अपहरन्ती सेयं परिहसिता आग्रहातिशयेन रुपिणीं देवता-मिव रुक्मिणीं निरूप्य विकीर्य्य च कुसुमाञ्जलिं पादयोस्तस्याः सकौभाग्यमयाचतेति वृत्तान्तक-थनं। अथ रुक्मिण्याः पुत्रजननानन्तरं धूमकेतुनामकेनासुरेणापहृतसूनयोऽस्याः खदिराटव्याम-धस्तच्छिलायाः स्थापितोऽसौ मेघकूटगिराधिपस्य कालसम्बराख्यस्य राज्ञो महिष्या कनकमालया समधिगतः पुत्रनिर्व्विशेषेण प्रतिपालितश्चेति वृत्तान्तकीर्त्तनं। अथ नारदस्योपदेशेन पुत्रवार्त्ताजि-ज्ञासया तमेव श्रीकृष्णः प्रेरयामास इति विवरणकथनं। ततो नारदस्य विदेहवासि-सीमन्धर-

जिनेन्द्रसमीपगमनपूर्व्वकं तन्मुखात् मधुकैटभावेव प्रद्युम्नश्चाम्बरूपेण जन्मान्तरं प्राप्राविति विवरणं श्रुत्वा तदादेशेनैव मेघकूटगमनपुरःसरं प्रद्युम्नदर्शनादिवृत्तान्तकथनं। सत्यभामातनुजस्य भानोर्जन्मकथनं। अथ नारदस्योपदेशेन जम्बूपराधिपस्य जाम्बवस्यात्मजां जाम्बवतीं नाम्ना श्रुत्वा तद्भ्राता विष्वक्सेनेन सह श्रीकृष्णस्य द्वारकायां प्रत्यागमनकथनं। अथ कृष्णेन सिंहलेश्वरदुहितुः लक्ष्मणायाः पाणिग्रहणविवरणकथनं। अथ श्रीकृष्णस्य सौराष्ट्रगमनपूर्व्वकं नमुचिं निहत्य तद्भगिन्याः सुसीमायाः पाणिग्रहणकीर्त्तनं। एवं क्रमेण श्रीकृष्णस्य गौरी-पद्मावती-गान्धारीप्रभृतीनां पाणिग्रहणवृत्तान्तकीर्त्तनं। बलिनस्तु रेवती-वन्धुवती-सीता-राजीवनेत्राणां पाणिपीड़नकथनं।

४५—४६, सर्गे,—युधिष्ठिरादीनां जन्मकथनमुखेन कुरूणां वंशावलीकथनं। तत्र नाभेयसमकालीनयोः हास्तिनपुराधिपयोः श्रेयःसोमप्रभयोः वृत्तान्तकथनं। तत्र सोमप्रभपौत्रस्य कुरोः कुरुवंशप्रवृत्तिकथनं। ततः क्रमेण तद्वंशीयानां कुरुचन्द्र-धृतिकर-धृतिमित्र-धृतिदृष्टि-भ्रमरघोष-हरिघोष-सूर्य्यघोष-पृथुविजय-जयराज-सनत्कुमार-सुकुमार-नारायण-नरहरि-शान्तिचन्द्र-सुदर्शन-सुचारु-चारु-पद्ममाल-वासुकि-वसु-वासव-इन्द्रवीर्य्य-विचित्रवीर्य्य-चिरथ-पाराशर-शान्तनु-धृतकर्म्मादीनां नामादिकथनं। अथ धृतपुत्रस्य धृतराजस्य अम्बाम्बालिकाम्बिकेतिसमाख्यास्तिस्रः प्रियाङ्गना आसन्नितिकथनं। तासु धृतराष्ट्र-पाण्डु-विदुराणां जन्मकथनं। सुयोधनयुधिष्ठिराश्वत्थामादीनां जन्मादिकथनं। अथ निर्व्वासितानां गूढदारुमुक्तानां पाण्डवानां वेशपरिवर्त्तनपूर्व्वकं कौशिकपुरी-स्रेयातकवसुन्धरापुरादिगमनविवरणकथनं। तत्र युधिष्ठिरस्य वसन्तसुन्दरीसमागमलाभवर्णनञ्च। अथ सभ्राट्कस्य तस्य हस्यङ्गपुरगमनपूर्व्वकं प्रभा-सुप्रभा-पद्मादीनां राजकुमारीणां पाणिग्रहणवृत्तान्तकथनं। चिड़िम्बादिसंवादकथनं। ततः पार्थानां द्रुपदराज्यनमनपूर्व्वकं द्रौपदीलाभविवरणकीर्त्तनं। द्यूते पराजितानां पाण्डवानां वनवासादिवृत्तान्तकथनं। अथ तेषां रामगिरिगमनानन्तरं रामलक्ष्मणप्रतिष्ठितजैनालयादिदर्शनविवरणकथनं। ततो विराटनगरस्थितानां तेषां वेशपरिवर्त्तनादिवृत्तान्तकथनं। द्रौपदीलुब्धस्य कीचकस्य भीमात् परिचाणलाभानन्तरं तपस्यर्य्यया निर्व्वाणकथनं। द्रौपदीकीचकयोः पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च।

४७—५२। सर्गे,—प्रद्युम्नचरितकीर्त्तनं। तस्य विविधालङ्करण-कुसुमवाण-कुसुमशयनादिलाभविवरणकथनं। सम्बरनिग्रहकथनं। तद्दृष्टस्थितायाः दुर्य्योधनदुहितुः कनकलतायाः वृत्तान्तकथनं। प्रद्युम्नस्य कनकलतालाभपूर्व्वकं नारदोपदेशेन द्वारकामुद्दिश्य प्रचलतः रामकृष्णाभ्यां युद्धवर्णनं। ततः नारदप्रमुखात् लब्धपरिचयस्य तस्य द्वारकापुरीप्रवेशमहोत्सवादिवर्णनं। साम्बस्य जन्मादिविवरणकथनं। अङ्कूरादीनां श्रीकृष्णपुत्राणां नामादिकथनं। तथा यदुकुलकुमाराणां प्राधान्येन प्रत्येकं नामकथनं। तेषाञ्च सार्द्धत्रिकोटिसंख्याकथनं। यशोदातनुजायाः कंसनिगृहीतायाः दुर्गायाः पूर्व्वजन्मादिविवरणकथनं। जिनसेवया तस्या निर्व्वाणप्राप्तिकीर्त्त

नच्च । अथ कृष्णमभियोधयितुं सबलस्य जरासन्धस्य द्वारकागमनवृत्तान्तकथनं । यादवसागमप्रयोः युद्धे समवेतानां तदुभयपक्षमाश्रितानां प्रत्येकं नामादिकथनं । तच्च महासमरवर्णनं । कृष्णकृत-जरासन्धवधवर्णनच्च । अथ जरासन्धस्य निधनानन्तरं द्रौणदुर्योधनदुःशासनादीनां निर्व्वेदमा-पन्नानां विदुरसमीपात् जैनदीक्षादिग्रहणकथनं । कर्णस्तु यत्र सुदर्शनोद्याने कर्णकुण्डलं विहाय दमवरसमीपात् जैनदीक्षां जग्राह, तत्स्थानं कर्णसुवर्णाख्यया सुविख्यातमितिकथनं ।

५३—५४, सर्ग.—जरासन्धप्रभृतीनां यादवानामानन्दस्थानमानन्दपुरमित्याख्यं जैनमन्दि-रसुन्दरं जातमितिकथनं । अथ श्रीकृष्णस्य दक्षिणदेशादिविजयवर्णनं । तेन च सच्चदेवाय यदु-वंशीयाय राजगृहपुरम्, उग्रसेनसुताय माथुरं, पाण्डवेभ्यः हास्तिनपुरं, रुक्मनाभाय कौशल-पुरञ्च दत्तमितिकथनं । अथैकदा नारदस्योपदेशेन धातकीखण्डभारतान्तर्गतामरकङ्काभिधान-पुराधिपस्य पद्मनाभस्य द्रौपदीहरणवृत्तान्तकथनं । अनन्तरं विदितवृत्तान्तानां पाण्डवानां सार्द्धं बलकेशवादिभिर्यदुबलैश्च दैवरथसाहाय्येन लवणाम्बुधिमुत्तीर्य्य तत्पुरं समुपस्थितानां तेषां द्रौपदीपुनरुद्धारविवरणकथनं । अथ भूय एव तेनोपायेन सागरमुत्तीर्य्य वेलायां समागतानां मलयभूधरशोभादर्शनेन हृतचित्तानां तेषां तत्र मथुराभिधानपुरीनिर्म्माणपूर्व्वकमवस्थानादि-विवरणकथनं ।

५५—५६, सर्ग,—वाणदुहित्रा उषया सह प्रद्युम्नतनयस्य अनिरुद्धस्य विवाहादिवर्णनं । श्रीकृष्णस्य रुक्मिण्यादिभिः सह रैवतकविहारवर्णनं । नेमिजिनस्य वैराग्योत्पत्तिविवरण-कथनं । इन्द्रादिभिः सुरनिकरैस्तस्य अभिषेकानुष्ठानवृत्तान्तकथनं । अथ बलकेशवादिभिर्निषि ध्यमानोऽपि जिननेमिस्तपश्चरणार्थं गिरिराजं जगामेतिविवरणकथनं । तत्र जिनस्य ध्यानानु-ष्ठानकथनप्रसङ्गेन ध्यानस्वरूपकथनं । तत्र अस्थिरस्य मनसो घनसंहननतया एकाग्रचिन्ताया अन्तर्निरोधो ध्यानमितिनिरूपणं । तच्च दुःखविघाताय अनुष्ठेयं । ध्यानञ्चात्तं रौद्रञ्चेति द्विविधं । तच्च बाह्यमान्तरञ्चेति तद्द्वैविध्यं । बाह्यञ्च आक्रन्दनादिकं । आन्तरन्तु चतुर्भेदं यथा, अनादेयस्य विषयस्य अनुत्पत्तिचिन्तनं, उत्पन्नस्य च तस्य वियोगचेष्टा, तथा मनोज्ञवस्तुविप्रयोगस्यानुत्पत्ति-चिन्तनं, उत्पन्नस्य च तद्वियोगस्य अन्तचिन्ता चेति । तच्च अनुपादेयदुःखस्य साधनं चेतनादि-कमिति ज्ञेयं । तच्च बाह्यविषयस्त्रादिकम् । आध्यात्मिकं वातादिप्रकोपजं शरीरं दन्तशूलादि-निबन्धनं । मानसञ्च शोकदैन्यमनस्तादिकमिति चतुर्व्विधं । सर्व्वस्यास्य अमनोज्ञस्य उत्पत्तिमाभू-दितिचिन्ताप्रबन्ध आर्त्तध्यानमिति ज्ञेयं । एतत्तु मलाविलमिति समाख्यातं । संकल्पाध्यवसानरूपं द्वितीयन्तु उत्पन्नस्यामनोज्ञस्यास्य कथमभावः स्यादिति । अथ मनोज्ञस्य पुत्रकलत्रधनधान्यादेः सुखसाधनत्वं बाह्यमिति ज्ञेयं । आध्यात्मिकञ्च तत्पित्तादिसाम्येन आरोग्यादिकं । मानसं खलु सौमनस्यादिरूपमिति । अथ ऐहिकामुष्मिकस्य मनोज्ञस्य वस्तुनो विप्रयोगो माभूदितिसंकल्पसृती-यमार्त्तध्यानं विज्ञातव्यं । अथ पूर्व्वोत्पन्नस्य मनोज्ञविप्रयोगस्य अभावे अध्यवसानं चतुर्थमार्त्त ध्यानमिति । अथ रौद्रस्य ध्यानस्य हिंसा-संरक्षण-स्तेय-सुषानन्दभेदेन चातुर्व्विध्यकथनं । तत्र

हिंसादिषु यथायथमनभिरुचिः हिंसानन्दादय इति ज्ञेयं। अथ मुमुक्षवः परिहृत्य आर्त्त-रौद्रे दे पापध्याने भावशुद्धिसाधनेन योगमभ्यस्य धर्म्मध्यानं कुर्य्यादिति। धर्म्मश्च बाह्याध्यात्मिकभावानां याथात्म्येन अध्यवसाय इति तथा धर्म्मादनपेतं ध्यानं धर्म्मध्यानमिति च ज्ञेयं। तच्च बाह्याध्यात्मिकभेदेन द्विविधं। तत्र सूत्रार्थमार्गणशीलगुणादिष्वनुरागिता बाह्यं। आध्यात्मिकमपि अपायविचयादिभेदेन दशविधं। तत्र संसारहेतूनां प्रवृत्तीनां कथं वर्ज्जनं स्यादिति चिन्ता प्रबन्धसम्बन्धः अपायविचयं नाम प्रथमं। पुण्यानां प्रवृत्तीनामात्मसात्करणार्थं संकल्पसन्ततिरूपाय विचयं नाम द्वितीयं। जीवानामनादिनिधनत्वेऽप्ययोग-खलक्षणत्वादिचिन्तनं जीवविचयं नाम तृतीयं। तथा स्याद्वादप्रक्रियावलम्बनेन तर्कानुसारिणः पुंसः सन्मार्गाश्रयणं हेतुविचयमिति क्रमेण अजीवविचय-विपाकविचय-विरागविचय-भावविचय-संस्थानविचय-आज्ञाविचयानां स्वरूपकथनं। अथ शुक्लध्यानञ्च शुक्लं, परमशुक्लञ्चेति द्विविधं। तत्र प्रथमं तावत् यत्र श्रुत्यर्थादिषु वितर्कस्य पृथक्त्वेन वीचारोऽस्ति तल्लक्षणं। वीचारस्य अर्थव्यञ्जनयोगानां क्रमेण संक्रमः। तत्रार्थो ध्येयो व्यञ्जनं शब्दो योगस्य वाङ्मनोदिलक्षण इति निरूपणं। तदनेन ध्यानेन अविच्छिन्नमानसो मुनिः मोहस्योपशमं कुर्व्वन् द्रव्याणुमेकमेवावलम्ब्य द्रव्याद् द्रव्यान्तरं याति। द्वितीयन्तु यत्र वीचारहीनेषु अर्थादिषु एकत्वेन वितर्कोऽस्ति तल्लक्षणं। तदनेन परमशुक्लध्यानेन योगी ज्ञानदर्शनसम्पन्नवीर्य्यचारित्रपूर्व्वकैः भावैः सकर्म्मचयेन अनन्तसुखावहं मोक्षं प्राप्नोतीतिनिरूपणं। अथ नेमिजिनः षट्पञ्चाशदहोरात्रकालं यावत् तपस्यां कृत्वा शुक्लध्यानाग्निना घातिकर्म्ममहावनं दग्ध्वा च जैनकैवल्यं प्रापेति विवरणकीर्त्तनं।

५७ सर्ग,—जिनानां समवसरणभूमिवर्णनं। तत्र भूमिनिरूपणं। उद्यान-सरोवरगृहादिनिरूपणञ्च। अथ वरदत्ताभिधानेन गणिना पृष्टस्य जिनदेवस्य तस्मै उपदेशप्रदानविवरणं। तत्र भगवतो वाणी एका दिनवासाद्या बभूव। तथा हि,—एकात्मस्वरूपकथनात् तद्वाणी एकरूपा। एवं द्विधर्म्मकथनात् द्विरूपा। रत्नत्रयप्रकाशनात् त्रिरूपा। चतुःकषायनाशनात् चतूरूपा। पञ्चास्तिकायप्ररूपकत्वात् पञ्चरूपा। षड्द्रव्यप्रकाशकत्वात् षड्रूपा। सप्तभङ्गीप्ररूपणात् सप्तरूपा कर्म्माष्टनाशनात् अष्टरूपा। नवनयप्ररूपणात् नवरूपा चेति। अथ जगतो भावाभावरूपत्वकथनं। निर्व्विकल्पभावत्वकथनं। अहेतुत्वकथनं। नन्वनादेः चित्यादिकार्य्यपरम्परायाः कर्त्रैव सहेतुकत्वसिद्धिः तथाहि चित्यादिकं सकर्त्रकं कार्य्यत्वाद्घटवदिति तदप्यसमीचीनं कार्य्यत्वस्यैव असिद्धेरिति। अनादित्वकथनं। अपरिणामित्वकथनञ्च। आत्मपरलोकधर्म्माधर्म्मादीनामस्तित्वकथनं। आत्मनश्च कर्त्रृत्वभोक्तृत्वादिकीर्त्तनञ्च। तथा आत्मनः अस्तिनास्तीतिपदप्रकारप्रदर्शनं। अथ आत्मनः अविद्यया संसारबन्धः, विद्यया च तस्माद्विमुक्तिरितिकथनं। किञ्च सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्रचित्तयस्यैव विद्योत्पादनेन मोक्षहेतुत्वनिरूपणञ्च। जीव-अजीव-आस्रव-बन्ध-सम्वर-निर्ज्जर-मोक्षरूपसप्ततत्त्वकथनं। अथ ज्ञानेच्छाद्वेष-प्रयत्नसुखदुःखादीनामात्मलिङ्गत्वकथनं। अथ पृथिव्यादिभूतानां संस्थानविशेषोऽयं जीवः तथा पिष्टकिण्वादिभ्यो मदशक्तिवत् चैतन्यमुत्पद्यते—

इति चेन्न शरीरस्य चैतन्यव्यभिचारित्वादित्यनेन चार्वाकमतखण्डनं । नापि संवित् मात्रमात्मा तथा हि—क्षणिकात्मनि संवित्तौ प्रत्यभिज्ञानव्यवहारविलोपः स्यादिति क्षणिकविज्ञानवाद-खण्डनं । तथायमात्मा नाणुमात्रको नापि अङ्गुष्ठादिपरिमाणकः, तथात्वे सकलैः प्रदेशैः सह चक्षुरादिवत् न स्वार्थं प्रतिपद्येत । अथासौ विभुरपि भवितुं नार्हति ; यतस्तस्य तथात्वे ज्ञानस्यार्थे दूरनिकटादिव्यवहाराय जलाञ्जलिर्दीयतां । अत एव देहमात्रपरिमाणोऽयमात्मेति सुष्ठूक्तं । किञ्च सप्तसु पदार्थेषु संक्षेपतो जीवाजीवाख्ये द्वे तत्त्वे तत्र बोधात्मको जीवः, अबोधात्मकत्वजीवः । तत्र अजीवस्य आकाशधर्माधर्मपुद्गलकालास्तिकायभेदेन पञ्चविधत्वं । अस्ति-कायस्य,—पञ्चसु तत्त्वेषु कालत्रयसम्बन्धितया अस्तित्वपदेशः, शरीरवदनेकप्रदेशत्वेन कायत्वप-देश इति । अथ जीवा द्विविधाः संसारिणो मुक्ताश्च । संसारिणोऽपि द्विविधाः समनस्का अमन-स्काश्च । तत्र शिक्षाक्रियालापग्रहणरूपसञ्ज्ञा येषामस्ति ते सञ्ज्ञिनः समनस्काः, एतद्विपरीतत्व-मनस्काः । तत्र नयादिभिरुपायैः प्रतिपत्तव्योऽयं जीवः । अथ अनेकात्मनि द्रव्ये नियतैकात्म्य-सङ्ग्रहो नय इत्युच्यते । अयं हि द्रव्यार्थिकपर्यायार्थिकभेदेन द्विविधः । तयोश्च नैगम-सङ्ग्रह-व्यवहार-ऋजुसूत्र-शब्द-समभिरूढाख्या षड्विधत्वनिरूपणं । अथ पूरयन्ति गलन्तीति पुद्गलास्ते च द्विविधाः अणवः स्कन्धाश्च । अथ कायवाङ्मनसां कर्मयोग आस्रव इति कथ्यते, तथा हि—यथा, जलावगाहद्वारं नद्याः स्रवणकारणत्वादास्रव इति निगद्यते तथा योगप्रणालिकया कर्म आस्रवतीति स योग आस्रवः । स च सकषाय-अकषायभेदेन द्विधा । तत्र कषति हिनस्ति आत्मानं कुगतिप्रापणादिति कषायः । अथ सकषायत्वात् जीवः कर्मभावयोग्यपुद्गलानादत्ते—इत्यतः कर्मबन्धयोग्यानां सम्बन्धं यत्करोति ततः सम्बन्ध इति निगद्यते । अथ पुनरपि शुभाशुभभेदा-दास्रवो द्विविधः, तत्र अहिंसादिः शुभकाययोगः सत्यभाषणादिः शुभरागयोग इत्यादिकं । अथ आस्रवयति पुरुषं विषयैरिष्टतीन्द्रियप्रवृत्तिरित्यास्रव इति चोच्यते । तत्र च साम्परायिकी-कायिकी-आध्यात्मिकी-प्रत्ययिकी-नैसर्गिकीभेदेन पञ्चावधिक्रियानुप्रवेशकथनं । अथ ताः क्रिया अपि-प्रत्येकं पञ्चविधा इति मिलिता पञ्चविंशतिप्रकारक्रियालक्षणकीर्त्तनं । इति सामान्येन कर्मास्र-वाणां भेदप्रदर्शनपूर्वकं प्रत्येकं विशेषकार्यनिरूपणं । अथ पूर्वोक्ताहिंसासुव्रतास्तेय-ब्रह्मचर्याप-रिग्रहरूपस्य महाणुव्रतसंज्ञाकथनं । अथ संसारकारणादात्मगोपनं गुप्तिः । सा च त्रिधा कायवाङ्-मनो नयभेदात् । गुप्त्याद्यणुव्रतसाधनेन मिथ्यादर्शनविरतिप्रमादकषायाणां बन्धहेतूनां निवृत्तिकामो व्रती इत्युच्यते । अथासौ सागार-अनागारभेदेन द्विविधः । अथ अहिंसाद्यणुव्रतस्य प्रत्येकं लक्षणकथनपूर्वकं गृहस्थस्य उत्कर्षतानियमकथनं । अथ सम्यग्ज्ञानदर्शनचारित्राणां रत्नत्रयाणां प्राप्त्युपायकथनं । तत्र जीवादीनां यथावस्थं मोहसंशयादिराहित्येन अवगमं सम्यग्ज्ञानं । एतज्ज्ञानं पञ्चविधं मति-श्रुति-अवधि-मनःपर्याय-केवलभेदात् । संसरणकर्मोच्छि-त्त्युद्यतस्य श्रद्दधानस्य ज्ञानवतः पापगमनकारणनिवृत्तिः सम्यक्चारित्रं । तत्र अहिंसादिभेदेन पञ्चधा । येन रूपेण जीवाद्यर्थो व्यवस्थितस्तेन रूपेण अर्हज्जिनप्रतिपादितेऽर्थे श्रद्धानं सम्यग्दर्शन-

मिति। अथ कषायनिमित्ततया प्रकृतिनिरूपणं। सा च अष्टविधा यथा,—ज्ञानावरण-दर्शनावरणवेदनीय-मोहनीय-आयुः-नाम-गोत्र-अन्तरायभेदेन। एतेषां लक्षणकथनपूर्व्वकमवान्तरभेदादिनिरूपणं। अथ गतिभेदनिरूपणं। मिथ्यादर्शनादिभेदनिरूपणं। त्रस-स्थावरनामभेदेन भ्रमनस्कजीवस्य द्वैविध्यं तत्र द्वीन्द्रियादयस्तुर्ध्विधाः शङ्खगण्डोलकप्रभृतयस्त्रसाः। पृथिव्यादयः स्थावराः। एवं सातप-उद्योत-उच्छ्वास-शरीरसुभग-दुर्भग-सुस्वर-दुःस्वर शुभ-अशुभसूक्ष्मादिलक्षणकथनं। अथ पुण्यापुण्यप्रकृतीनां शुभाशुभानुभवनिरूपणादिकं। अथ अर्ज्जितस्य कर्म्मोऽनुभवात् तपस्यादिभिर्निर्ज्जरणं निर्ज्जरा। सा द्विविधा विपाकजा, अविपाकजा च। तत्र आम्रादिफलपाकवत् क्रमेण प्रारब्धफलकर्म्मनिवृत्तिः प्रथमा। तदितरा तु द्वितीया। अथ आस्रवस्रोतसोद्वारं संवृणोतीति संवरः। सोऽयं निरोधरूपो भावद्रव्यभेदेन द्विविधः। संसारहेतूनां कर्म्मणां निवृत्तिः भावसंवरः। तत्कर्म्मपुद्गलानामादानविच्छेदो द्रव्यसंवरः। अथ प्राणिपीड़ापरिहारेण सम्यगयनं समितिः। सा च पञ्चधा ईर्य्या-भाषा-एषणा-आदान-निक्षेपभेदेन। समिति-गुप्तिप्रभृतीनां संवरकारणतानिरूपणं। अथ कर्म्मणां निर्ज्जरायो बन्धहेतूनामभावात् कार्त्स्न्येन दुःखनिवृत्तिरपवर्ग इति निरूपणं। मोक्षकारणन्तु जीवादिसप्ततत्त्वानां ज्ञानपूर्व्वकं श्रद्धानं तथा चारित्रमिति। एतच्छ्रुत्वा सर्व्वेषां तेषां यादवानां तत्कामिनीनाञ्च अणुव्रतग्रहणपूर्व्वकं निजगृहगमनविवरणकथनं।

५९–६६, सर्गे,—अथ नेमिजिनस्य विहारनिर्म्माणपुरःसरं सुराष्ट्र-मत्स्य-लाट कुरु-जाङ्गल-पाञ्चाल-मागध-अङ्ग-वङ्गादिदेशेषु परिभ्रमणपूर्व्वकञ्च जैनधर्म्मप्रचारकथनं। कृष्णपूर्व्वजानां देवकीपुत्राणां नेमिजिनशिष्यतापाप्तिकथनं। नेमिजिनस्य सत्यभामारुक्मिणीप्रभृतीनां पूरतस्तासां पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनं। कृष्णेन सह नेमिजिनस्य संवादेन चक्रिणामर्द्धचक्रिणामर्हतां नामादिकथनं। तथाहि, वृषभनाथ-अभिनन्दननाथ-सुमति-पद्मप्रभ-सुपार्श्वनेमिप्रभृतीनां नाम। तथा भविष्यज्जिनेश्वरयोः पार्श्व-महावीरयोर्नामादिकथनं। एषां जन्मस्थानकथनं जन्मतिथिनक्षत्रादिकीर्त्तनञ्च। यथा प्रथमस्य वृषभनाथजिनस्य विदेहेषु, चैत्रकृष्णनवम्यामुत्तराषाढ़ानक्षत्रे जन्म, अस्य पिता नाभिर्नाम, माता च मरुदेवी। तथा चास्य चैत्यवृक्षो न्यग्रोधपादपः, निर्व्वाणप्राप्तिस्थानञ्च कैलासपर्व्वत इति। क्रमेणानेन सर्व्वेषां जिनेन्द्राणां विवरणकीर्त्तनं। अथ जिनानां प्रत्येकं दीक्षाकालपारणाविधिकथनादिकं। तत्र आद्यस्य जिनस्य (वृषभस्य) वर्षैकेण पारणा तदितरेषान्तु द्वितीयदिवसे, तथा, वृषभस्य दीक्षाकालः चैत्रकृष्णनवमीत्यादिक्रमेण ज्ञेयं। किञ्च वृषभेण पारणायामिक्षुरसो गृहीतः, अन्यैस्तु गोक्षीरनिष्पन्नं परमान्नमङ्गीकृतं। अथ तेषां देहमान-परमायुःप्रभृतिकथनं। अपि जिनानां सप्तविधः पूर्व्वधराग्निक-सार्वाधि-केवलि-वादि-विक्रियायुक्त-विपुलायुतभेदात्। तत्र पूर्व्वधराणां ४७५० संख्याकथनं। एवमन्येषां द्रष्टव्यं। एषामवान्तरभेदकथनपूर्व्वकं संख्याकथनं। तथा चैषां निर्व्वाणकालादिनिरूपणं। तत्र महावीरस्य निर्व्वाणकाले पालको नाम राजा भविष्यतीतिकथनं। अथ द्वैपायनस्य मुनेः कोपात् यदुवंशध्वंसवर्णनं।

तत्र रामकृष्णाभ्यामन्तरेण सर्व्वेषां यादवानां पुरवासिनाञ्च द्वारकया सार्द्धं वह्निदाहेन विनाशप्राप्तिकथनं। पुरा किल नेमिजिनेन्द्रः कृष्णादिभिरभ्यर्थित एवमाह द्वैपायनमूनेः कोपेन सार्द्धं द्वारकया यदूनां दाहनं, तथा कृष्णस्यैव भ्राता जरासूनुना कृष्णस्य निधनं भविष्यतीति। तदेतत् श्रुत्वा नितरां निर्व्विण्णस्य जरासूनोः द्वारकापरित्यागपूर्व्वकं दक्षिणप्रदेशगमनकथनं। अथ यादवानां विनाशेन अत्यर्थं शोकसन्तप्तयोः रामकृष्णयोः दक्षिणमथुरामुद्दिश्य प्रयाणकथनं। तत्र वनमध्ये तरुच्छायायां शयानस्य कृष्णस्य जराकुमारनिक्षिप्तशरेण चरणवेधनादिकथनं। बलदेवविलापवर्णनं। जरासूनुमुखश्रुतकृष्णवृत्तान्तानां पाण्डवानां बलदेवसमीपगमनपूर्व्वकं कृष्णौर्द्धदैहिकसम्पादनं। बलदेवस्य तपश्चरणं। पाण्डवादीनां प्रव्रज्यावृत्तान्तकथनं। तेषां निर्व्वाणप्राप्तिकथनञ्च। नेमिनिर्व्वाणकीर्त्तनञ्च।

No. 2041. त्रिलोकसारः वा तिलोयसारो, सटीकः। Substance, country-made paper, 10½ × 4¾ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent, 5,143 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Triloka-sára ALIAS **Tiloya-sáro.** A description of the three regions of the Universe. The work is in Mágadhí verse, and extends to one thousand and nine stanzas. Attached to it is a Sanskrit commentary by Mádhavachandra Traividya, who says he has followed the opinion of Nemichandra Siddhántadeva, but it is not clearly stated whether this Nemichandra was the author of the text, or an earlier commentator. CONTENTS. Various kinds of regions, such as Bhavanas, Vyantara, Jyotih, Vimána, Nara, Tiryyak and Jina. Eternity of regions. Nihilism refuted. Agency of God in their creation refuted. Action of nature. Eternity of matter. Theory of illusion refuted. Theory of impermanence refuted. Regions compared to the evanescence of musical sounds. Extent equal to 14 *rajjus*. Extent of a rajju. Various kinds of measures. Various kinds of reckoning in relation to number, extension, solidity, expansion &c. These measures applied to practical purposes in measuring areas of land and water. The seven oceans relating to the earth. Regions of the earth. Distribution of heat and cold. Countries, their subdivisons &c. Hills. The river Vaitarani in the way to hell. The dwellers of hell. The number of Jina quarters. Countries in the 14 regions of the universe, their inhabitants. Asuras dwelling there,—other spiritual beings. The army of Hara. Characteristics of Asuras. Trees. Placing of images near

the root of sacred trees. Regions of Indra and others. The census of their inhabitants.

Description of Vyántara lokas. The number of Jaina temples therein. Various kinds of kings who dwell therein—such as Kinnara, Kimpurasha, Mahoraga &c. Trees fit for Chaityas; these are Aśoka, Champaka, Nágakeśara, Tumbura, Vaṭa, Asvattha, Tulasí and Kadamba. Jambudvipa stands to the east of the Vyantara region.

Description of Jyotir loka. In this chapter are given accounts of the celestial luminaries, and casually of the 16 continents or great islands, Jambudvipa, Ghátaki-khaṇḍa-dvipa, &c. Sixteen other continents. Characters of the different oceans connected with the continents. Stars and planets, their distance from each other. Planets reckoned at 88, their names. The paths, motions, dimensions &c. of the sun and the moon. Night and day, their causes and those of their decrease and increase. Intercallary months. Equinoxes, and other details regarding the motions of the earth.

Description of Vimána loka, or the region of the Devas. Devas and Jaina worship there.

Sacred places in the Nara loka. This includes notices of a great number of sacred places on earth and their presiding divinities.

Characteristics of emperors and their belongings. Descriptions of various distinguished Jaina emperors of India.

Description of the salt ocean and its belongings, including various sacred places therein.

The Sanskrit contents given below will be found fuller and more detailed.

Beginning. वलगेाचिंदसिद्धामणि-किरणकलावरुणचरणणहकिरणं ।
विमलयरणेमिचंदं तिजगवणचंदं णमं सामि ॥ १ ॥
भवणाव्वेनं तरलेहिस विमाणणरतिरिय लेायजिणभवणे ।
सव्वामरिन्द णरवइ संपूजियवन्दि एवं दे ॥ २ ॥
सर्व्वागासमनन्तं तस्सय वङ्कमन्वदेसभागयि ।
लेागेासंखपदेसा जगसेढिघणप्पमाणेाज्ज ॥ ३ ॥

टीकायाः । त्रिभुवनचन्द्रजिनेन्द्रं भक्त्यानत्य त्रिलोकसारस्य ।
वृत्तिरियं किञ्चिज्ज्ञ-प्रबोधनाय प्रकाश्यते विधिना ॥
जीयादकलङ्कादिः सूरिर्गुणभूरिरत्नसदृषधारी ।
अनवरतविनतजिनमततिरोधिवाजिव्रतो जयति ॥

यस्मादखिलबुधानां विस्मयजनकोदभूत्प्रबन्धिरिह यस्य ।
तच्छासनमपनुदतादनघं घनकुमतितिमिरनिवहमदः ॥

श्रीमदप्रतिहतप्रतिमनिःप्रतिपक्षनिःकरणभगवन्नेमिचन्द्रसैद्धान्तदेवश्चतुरनुयोगचतुरुदधिपारगस्सामुण्डरायप्रतिबोधनव्याजेनाग्रेषविनेयजनप्रतिबोधनार्थं त्रिलोकसारनामानं ग्रन्थमारचयन् तदादौ निर्विघ्नतः शास्त्रपरिसमाप्त्यादिकं फलकुलमवलोक्य विशिष्टदेवतामभिष्टौति । 'वलगोविंद' इति । अपार्था कथ्यते । णमंसामि नमस्यामि नमस्करोमि । कं, विमलयरणेमिचंदं विमलतरनेमिचन्द्रं । इत्यादि ।

End. इति णेमिचंदमुणिणा अप्पसुदेणभयणं दिवच्छेण ।
रइयो तिलोयसारो खमं तु तं बहुसुदाइरिया ॥ १००९ ॥

टीकायाः । गुरुणेमिचंदसम्मद-कदिमयगाहा तच्चिं तच्चिं रद्दा ।
माधवचंदतिरिज्जे णिणमणुसरणिज्जमज्झेचिं ॥

स्वकीयगुरुनेमिचन्द्रसिद्धान्तचक्रिणां सम्मताः । अथ वा ग्रन्थकर्तृणां नेमिचन्द्रसिद्धान्तिदेवानामभिप्रायानुसारिणः कतिपयगाथाः । माधवचन्द्रत्रैविद्येनापि तत्र तत्र रचिताः । इदमर्थ्यैराचार्य्यवर्य्यैरनुसरणीयं । साम्प्रतमलङ्कारकर्त्तोपन्यसकलं कुर्वन्नभीष्टाशंसनं करोति ।

अरहन्तसिद्धआइरिय उवज्झायासाडपञ्चपरमेठी ।
इयपञ्चनमोकारो भवे भवे म सुहं दिंतु ॥

Colophon. इति श्रीनेमिचन्द्रसिद्धान्तिदेवानामभिप्रायानुसारिणा माधवचन्द्रत्रैविद्येनरचिता त्रैलोक्यसारटीका समाप्ता ।

विषयः । ग्रन्थस्य भवनव्यन्तर-ज्योतिः-विमान-नरतिर्य्यक्लोक-जिनभवनरूपपञ्चाधिकारकथनं । लोकस्य अस्तित्वादिकथनं । तत्र शून्यवादनिराकरणं । ईश्वरकर्तृकत्वनिराकरणं । स्वभावनिर्वृतत्वकथनं । परमाण्वारब्धतानिराकरणं । मायावादनिराकरणं । क्षणिकमतनिरासः लोकस्य (भुवनस्य) मुरजसन्निभत्वकथनं । तत्र चतुर्दशरज्जुमयकल्पनं । जगत्श्रेण्याः सप्तमो भागो रज्जुरिति लक्षणकथनं । द्वन्द्वाङ्गुलादीनां मानानां प्रतिपत्तिकथनं । मानप्रक्रियाकथनं । तत्र लौकिकलोकोत्तरभेदेन द्विविधमानकथनं । तत्र मानोन्मानावमानगणिमानप्रतिमानतत्प्रतिमानभेदेन लौकिकमानस्य षड्विधत्वकथनं । द्रव्यक्षेत्रकालभावभेदेन लोकोत्तरमानस्य चतुर्विधत्वकथनं । तत्र द्रव्यादीनां क्रमेण जघन्योत्कृष्टत्वकथनं । संख्याप्रमाणोपमाप्रमाण-भेदेन द्रव्यस्य द्वैविध्यकथनं । संख्येयमसंख्येयमनन्तमिति संख्यापि त्रिविधा । तत्र असंख्येयमनन्तञ्च प्रत्येकं त्रिविधं परीतं युक्तं द्विकवारमिति । अथ संख्येयज्ञाननिमित्तं, अनवस्था, शलाका, प्रतिशलाका, महाशलाकेति चत्वारि कुण्डानि कल्पयितव्यानि । तत्र चतुर्णां कुण्डानां व्यासादिपरिमाणकथनं क्षेत्रफलज्ञानोपायकथनं । तत्र क्षेत्रसंस्थानादिकीर्त्तनञ्च । कुण्डानां खातशिखादिफलानयनादिप्रकारकथनं । क्रमेणानेन सप्तभेदासंख्येयानन्तयोः स्वरूपकथनं । एषां विषयज्ञाननिरूपणं । तत्र

सव्यधारानिरूपणं। समधाराकथनं। विषमधाराकथनं। एतयोः स्थानानयनादिप्रकारकथनं। एवं परत्र ज्ञेयं। तथा क्षतिधाराकथनं। आक्षतिधाराकथनं। घनधाराकथनं। वर्गमातृकाधाराकथनं। घनमातृकाधारा। द्विरूपवर्गधाराकथनं। क्रमेणानेन चतुर्दशविधधारानिरूपणं। संख्याप्रमाणप्रपञ्चनञ्च इत्तमिति ज्ञेयं। अधुना पूर्व्वोक्तस्य उपमाप्रमाणस्य अष्टविधत्वनिरूपणं। यथा,—पल्यं, सागरः, सूच्यङ्गुलं, प्रतराङ्गुलं घनाङ्गुलं, जगत्श्रेणिः, जगत्प्रतरः, घनलोकश्चेति। तत्र व्यवहारोद्धाराद्धापल्यानीतिपल्यत्रयेण क्रमेण संख्याद्वीपसमुद्राः कर्म्मस्थित्यादयश्च वर्णिताः। पल्यज्ञानोपायकथनं। अत्र क्षेत्रसंस्थानादिकथनं। एवं सागरोपमसूच्यङ्गुलोपमादीनां स्वरूपनिरूपणं। पूर्व्वोक्तचतुर्दशरज्जुपर्य्यन्तं लोकस्य आयामकथनं। रज्जुफलादिनिरूपणं। अधोलोकेक्षेत्रफलानयनाय तस्य अष्टधाप्रभेदकथनं। यथा,—सामान्यं, ऊर्द्धायतं, तिर्य्यगायतं, यवमुरजं यवमध्यं, मन्दरं, दूष्यं, गिरिकटकञ्च। क्रमेणैषां क्षेत्रफलादिनिरूपणं। लोकशिखरे वायुवाङ्मयकथनं। वातक्षेत्रफलादिकथनं। इत्थं सार इव लोकमध्ये त्रसनालीस्वरूपकथनं। त्रसनाल्यधःस्थभूमिभेदकथनं। तत्र मुरजदले सप्तमह्यः, यथा,—रत्नशर्करा, वालुकाः, पङ्कं, धूमः, तमः, महातमः, प्रभा चेति। तत्र पृथिव्यादीनां भेदादिनिरूपणं। शीतोष्णादिविभागकथनञ्च। दिग्विभागकथनं। नरकादिसंख्यादिनिरूपणं। विस्तरेण नरकवर्णनं। वैतरणीनदीवर्णनं। नरकान्निःसृतस्य जीवस्य उत्पत्तिनियमकथनं तत्र प्रथमं तिर्य्यग्योनौ उत्पत्तिकथनं। नरकं गच्छतां जीवानां पृथिवीं प्रति नियमकथनं। अथ पूर्व्वोक्तभवनेषु सप्तकोटिद्वासप्ततिलक्षसंख्यकानि जिनभवनानि सन्नीतिकथनं। भवनवासिनां कुलभेदकथनं। तत्र असुरादिगणकथनं। भूतानन्दादिगणकथनं। हरिषेणादिगणकथनं। क्रमेणासुरादीनां चिह्नकथनं। यथा,—चूड़ामणि-फणिगरुड़-गज-मकरस्वस्तिक-वज्र-सिंह-कलस-अश्वाश्च। अश्वत्थ-सप्तच्छद-शाल्मली जम्बू-वेतस-कदम्ब प्रियङ्गु-शिरीष-पलाश-राजद्रुमरूपचैत्यतरुकथनं। चैत्यतरूणां मूलदेशे प्रतिमास्थापनार्थं सभादिनिर्म्माणप्रकारकथनं। इन्द्रादीनां भवनसंख्यादिकथनं। अनीकभेदकथनं। तत्र दत्तानीकादिसंख्याकथनं। तत्र भवनेषु असुरादिदेवीनां संख्याकथनं। तथाहि,—महादेव्यः ५, परिवारदेव्यः ५,२५५५, वल्लिभिकाः, २१०००, चम्बिलियाः ५६०००, विकुर्व्वाणादेव्यः पृथगेव ४०० ००। तथा अनीकवाहनादिसंख्यादिकथनञ्च।

एवं भवनलोकनिरूपणानन्तरं व्यन्तरलोकनिरूपणं। तत्र,—जिनगेहसंख्यादिकथनञ्च। व्यन्तराणां कुलभेदनिरूपणं। अथ किन्नर-किं पुरुष-महोरग-गन्धर्व्व-यक्ष-राक्षस-भूत-पिशाचरूपाष्टविधव्यन्तरदेवताकथनं। तेषां वर्णादिनिरूपणञ्च। चैत्यतरुभेदकथनं। यथा,—अशोक-चम्पक-नागकेशर-तुम्बुरु-वट-अश्वत्थ-कण्टकतरु-तुलसी-कदम्बवृक्षाश्च। अथ वृक्षमूलेषु जिनप्रतिमास्थापनार्थं सभादिनिर्म्माणविधिकथनं। किन्नरादीनां (प्रिया) वल्लभिकानिरूपणं। तेषां सेनामहत्तरनिरूपणञ्च। व्यन्तरलोकस्य पूर्व्वस्यां दिशि जम्बूद्वीपतुल्यानि पञ्चपञ्चनगराणि सन्नीति कथनपूर्व्वकं तदुपरि महाप्रासादस्वरूपकथनं। तन्नगरवाह्यवनवर्णनादिकं। भवनादिवर्णनञ्च।

अथ ज्योतिर्लोकस्वरूपनिरूपणं। तत्र जिनगेहसंख्यादिकथनं। चन्द्र-आदित्य-ग्रह-नक्षत्र-प्रकीर्णकताराभेदात् पञ्चविधज्योतिष्कभेदकथनं। एतत्कथनमुखेन षोडशद्वीपनिरूपणं यथा,—जम्बूद्वीपः, धातकीखण्डद्वीपः, पुष्करवरः, वारुणिवरः, क्षीरवरः, घृतवरः, क्षौद्रवरः, नन्दीश्वरवरः, अरुणवरः, अरुणाभासवरः, कुण्डलवरः, शङ्खवरः, रुचकवरः, भुजगवरः, कुशवरः, क्रौञ्चवरश्चेति।

अन्यविधषोडशद्वीपकथनं यथा,—मनःशिलाद्वीपः, हरितालद्वीपः, सिन्दूरवरः, श्यामवरः, अञ्जनकवरः, हिङ्गुलिकवरः, रूप्यवरः, सुवर्णवरः, वज्रवरः, वैडूर्य्यवरः, नागवरः, भूतवरः, यक्षवरः, देववरः, अहीन्द्रवरः, स्वयम्भूरमणश्चेति। तत्र लवणाम्बुधिः, कालोदकाम्बुधिश्चेतिकथनपूर्व्वकं पूर्व्वोक्तद्वीपनामभिः प्रत्येकं समुद्रनामकथनञ्च। जम्बूद्वीपादीनां प्रत्येकं विस्तारसंस्थानादिकथनं। समुद्रेषु प्रत्येकं रसविशेषकथनं। तत्र लवणसमुद्रे, कालोदकसमुद्रे, स्वयम्भूरमणसमुद्रे च जलचराः सन्ति नान्यत्रेतिकथनं। मनुष्यक्षेत्रेतरविभागस्य कर्म्मभोगभूमिविभागस्य च पर्य्यन्तपर्व्वतद्वयनिरूपणं। तारायां स्थितिस्थानादिनिरूपणं। चन्द्रादीनां स्थितिस्थानादिनिरूपणं। ज्योतिर्विमानस्वरूपकथनं। ग्रहादीनां व्यासादिनिरूपणं। तेषां किरणप्रमाणनिरूपणं। चन्द्रादीनां विमानवाहकानां रूपादिकथनं। केषाञ्चिन्नक्षत्राणां दिग्विभागकथनं। चलाचलनक्षत्रनिरूपणं। ग्रहाणामवस्थानक्रमकथनं। विश्वाधानयनप्रकारकथनं। पूर्व्वोक्तरज्जुक्षेत्रप्रमाणादिकथनं। अक्षसन्दृष्टिप्रक्रियाकथनं। ज्योतिर्विम्बसंख्यानयनादिप्रकारकथनं। चन्द्रस्य परिवारकथनं। अष्टाशीतिग्रहाणां नामानि यथा,—काल-विकाल-लोहित-कनक-कनकसंस्थान-अश्वरद-दुन्दुभि-रत्ननिभ-रूपनिर्भासप्रभृतयः। सूर्य्याचन्द्रयोरन्तरज्ञानोपायकथनं। तयोः वीथीनिरूपणादिकं। चन्द्रादीनां परिधानयनप्रक्रियाकथनं। दिनरात्रिहेतुकथनं। तयोः ह्रासवृद्धिकारणकथनं। अयनाद्यानयनप्रकारकथनं। सूर्य्याचन्द्रयोः गमनप्रकारकथनं। अहोरात्रानयनप्रकारकथनं। चापानयनप्रक्रियाकथनं। समुद्रचारक्षेत्रनिरूपणञ्च। वेदिकाक्षेत्रफलादिकथनं। द्वीपचारकथनं। चन्द्रादिपथव्यासप्रमाणादिकथनं। सूर्य्यतापस्य क्षेत्रविभागप्रक्रियाकथनं। चन्द्रादित्यग्रहाणां परिधिभ्रमणकालानयनप्रकारकथनं। चन्द्रादित्योर्नक्षत्रभुक्तिकालानयनप्रकारकथनं। राहोः नक्षत्रभुक्तिनिरूपणं। मलमासप्रकारप्रतिपादनं। दक्षिणोत्तरायणप्रारम्भे नक्षत्रायणप्रकारकथनं। विषुवे ग्रहनक्षत्रादीनामानयनप्रकारकथनं। तारानामाकारविशेषकथनं। कृत्तिकादीनां परिवारताराकथनं। तत्संख्या तु एकादशोत्तरशताधिकसप्तशत (११११) मितिकथनञ्च।

अथ विमानलोकनिरूपणं। तत्र च चतुर्विंशतिसहितचतुरशीतिलक्षसप्तनवतिसहस्रसंख्यामितजिनभवनकथनं। द्वादशकल्पानां नामकथनं। तत्र नामानि यथा,—सौधर्म्म ऐशान-सनत्कुमार-माहेन्द्रप्रभृतीनि। कल्पातीतविमानसंख्याकथनं। इन्द्रकसंख्याकथनं। अर्चिरर्चिर्मालिनी-वैरा-वैरोचनाख्यानि चत्वारि विमानानि दिग्गतानि, सोमरूपाङ्कस्फटिकाख्यानि चत्वारि

51024

विदिग्गतानि, इत्यादिना विमानानां नामविभागादिकथनं। विमानानां स्थाननिरूपणं। प्रत्येकमिन्द्रकसंख्याकथनञ्च। तत्र नामानि यथा,—ऋतु-विमल-चन्द्र-वल्गु-वीर-अरुण नन्दन-नलिन-कान्चन-रोहितप्रभृतीनि। इन्द्रकाणां विस्तारादिकथनं। विमानानां वर्णकथनं। अथ सौधर्म्मादिद्वादशकल्पेषु देवानां मौलिचिह्नानि यथा,—वराह-मृग-महिष-मत्स्य-कूर्म्म-दर्दुर-तुरग-कुञ्जरप्रभृतीनि। इन्द्रकस्थितनगरवर्णनादिकं। तत्र सेनामुख्यनिरूपणं। परिषत्संख्यानिरूपणं। नगरान्तरालस्थदेवतादिकथनं। तत्र सुरपुरात् बहिः पूर्व्वादिषु दिक्षु अशोकसप्तच्छदचम्पकादिवनषण्डकथनञ्च। तद्वनमध्यस्थचैत्यवृक्षस्वरूपादिकथनं। लोकपालानां नगरनिरूपणं। सौधर्म्मादिस्वर्गस्थितानां पद्मगन्धा-अलम्बुषाप्रभृतीनां गणिकानां नामादिकथनं। अथ देवीनां तत्परिवारदेवीनाञ्च गृहादिनिरूपणं। देवीनां नामानि यथा,—शची-पद्मा-शिवा-श्यामा-कालिन्दी सुलसाप्रभृतीनि। तत्र शच्याद्यष्टमहादेवीनां विक्रियावल्लभिकादिदेवीसंख्यादिकथनं। इन्द्रस्य प्रासादादिस्वरूपकथनं। विशेषेण सुधर्म्माख्यसभावर्णनं। तत्र वरजिनगेहे सुराणां तीर्थंकरभूषणपूजादिकथनं। वैमानिकदेवानां जननमरणान्तरकथनं। अथ लौकान्तिकानामवस्थाननिरूपणमुखेन ब्रह्मलोकस्यान्ते अष्टकुला लौकान्तिकाः सुरा निवसन्तीतिनिरूपणं। सामान्यतो देवानां शरीरोत्सेधोच्छ्वासाहारकालादिनिरूपणं। मिथ्यादृष्टिसम्यग्दृष्टेः फलकथनं। एकदण्डिचिदण्डिप्रभृतीनां परिव्राजकानां गत्यादिनिरूपणं। देवानामुत्पत्तिस्वरूपकथनादिकं। तेषां जिनपूजारूपसत्क्रियानिरूपणं। अथ अष्टमभूमिस्थितसिद्धक्षेत्रस्वरूपकथनञ्च।

अथ नरलोके द्विचीनचतुःशतजिनगृहकथनं। तिर्य्यग्लोके च द्वापञ्चाशत्संख्यकजिनभवनकीर्त्तनं। मन्दर-कुलपर्व्वत-मानुषोत्तरप्रभृत्यष्टस्थानेषु जिनगृहस्थानकथनं। जम्बूद्वीपे बाणाकारमन्दरपर्व्वतस्वरूपादिकथनं। तत्र हैमवत-हरि-विदेहरम्यक-हैरण्यवत-ऐरावतरूपवर्षकथनं। तथा हिमवान्, महाहिमवान्, निषधः, नीलः, रुक्मी, शिखरी चेति षट्कुलपर्व्वता इति निरूपणञ्च। पर्व्वतानां प्रत्येकं वर्णकथनं। हिमवदादिषु स्थितानां ह्रदानां नामानि यथा,—पद्मः, महापद्मः, तिगिञ्छः, केसरिः, महापुण्डरीकः, पुण्डरीकश्चेति। तत्र जातकमलानां विशेषरूपकथनं। तथाहि,—गन्धामोदितदिक्चक्रं वैदूर्य्यनालं, एकादशोत्तरसप्तशतदलं, पृथ्वीसारकर्णिकं कमलमिति। तस्य मृणालस्य चित्रोत्सेधपरिमाणादिकथनं। तत्कमलकर्णिकारमध्ये श्रीदेवतायाः रत्नमयगृहकथनं। तन्निवासिनीनां देवीनां नामानि यथा,—श्रीः, ह्रीः, धृतिः, कीर्त्तिः, बुद्धिः, लक्ष्मीश्चेति। अथ परिवारकमलस्थितश्रीदेवतापरिवारसंख्यादिकथनं। उक्तसरोवरजातनदीनां नामानि यथा,—गङ्गा, सिन्धुः, रोहिता, तासी, तोदा, नारी नरकान्ता, सुवर्णकुला, रूप्यकुला, रक्ता, रक्तोदा चेति। तत्र गङ्गायाः गमनमार्ग-निरूपणादिकं गोमुखीतिनामकारणकथनं। एवं सिन्धु-रोहितादीनां नदीनां गमनमार्गनिरूपणमुखेन वासनाकथनं। भारतादिवर्षाणां विष्कम्भादिनिरूपणं। भद्रशालादिवनपरिमाणकथनं। भूव्यासानयनादिप्रकारकथनं। मेरुनिरूपणं। नन्दनादिषु गिरिषु स्थितानां भवनानां नामादिकथनं। तत्र सोम-यम-

वरुण-कुवेराणां भवनाधिपत्वकथनञ्च । सोमादीनामायुरादिनिरूपणं । नन्दन-मन्दर-निषध-हिमवत्-रजत-रुचक-सागर-वज्राख्यगिरिकूटानां नामधेयकथनं । नन्दनगिरिस्थवापीस्वरूपादिकथनं । तन्मध्यप्रासादस्वरूपकथनं । मेरुगिरिस्थितानां शिलातलानां नाम-स्थानादिकीर्त्तनं । तत्र जिनस्य भद्रासनादिनिरूपणं । अथ उत्तरकुरुप्रदेशे नीलगिरेः समीपे सीतानद्याः पूर्व्वतटे मन्दराचलस्य ऐशान्यां दिशि शतयोजनव्यासा जम्बूवृक्षस्थली तिष्ठतीतिनिरूपणं । तत्र स्थल्यां चक्रयुजवेदिका द्वादश तिष्ठन्तीतिकथनं । परिवारवृक्षादिकथनं । विशेषेण जम्बूवृक्षवर्णनं । अथ सीतोदापरतीरे निषधगिरिसमीपे देवकुरुक्षेत्रे मनोहररूप्यस्थले शाल्मलिवृक्षस्थितीतिवर्णनं । भोगभूमिकर्म्मभूम्योर्विभागकथनं यथा,—देवकुरूत्तरक्षेत्रे द्वे उत्तमभोगभूमी, हरिरम्यक्षेत्रे द्वे मध्यमभोगभूमी, हैमवत-हैरण्यवतक्षेत्रे द्वे जघन्यभोगभूमी स्यातामिति शिष्टानि सर्व्वाणि कर्म्मभूमय इति निरूपणं । अथ यमकगिरिस्वरूपकथनं । मेरोः चतुर्दिक्षु स्थितानां ह्रदानां परिमाणादिकथनं । चित्रगिरिकुलपर्व्वतादिवर्णनं । अष्टदिग्गजपर्व्वतवर्णनं । गजदन्तपर्व्वतानां नामादिकथनं । विदेहदेशविभागादिकथनं तत्र चतुरपर्व्वतारणादिनिरूपणं । ग्राम-नगर-खेट-खर्व्वट-मण्डप-पत्तन-द्रोण-सम्बाह-दुर्गादिसंख्याकथनं । तत्रत्योपसागरस्थितद्वीपादिवर्णनञ्च । विदेहदेशे षट्तूनां यथाकालोदयेन निरीतिभावत्वकथनं ।

अथ राजाधिराजादीनां लक्षणकथनं । तत्र सेनापतिगणकपति-वणिक्पति-अमात्य-पुरोहितायष्टादशश्रेणीनामधिपो राजा, पञ्चशतराजस्वामी च अधिराजः, सहस्रराजस्वामी महाराज इत्यभिधीयते—इत्यादिनिरूपणं । तीर्थंकरलक्षणं । वत्सा-सुवत्सा-रम्या-सुरम्या-पद्मा-सुपद्मा-महापद्म-नलिन्यादिविदेहस्थदेशानां नामकथनं । तत्स्थानां नद्यादीनां निर्गमस्थानादिनिरूपणं । अथ विदेहस्य प्रथमविजयार्द्धे पद्मपद्माख्यान्नगराणि सन्तीति तेषां नामकथनं । ततो विजयार्द्धकृतषट्खण्डस्थक्षेमाख्यखण्डमध्यस्थितवृषभगिरिस्वरूपकथनं । तत्रत्यनगरादिवर्णनञ्च । अथ नाभिगिरीनामवस्थितस्थानादिनिरूपणं । हिमालयादीनां कूटगिरिसंख्यानामादिकथनं । अथ भरतैरावतप्रभृतिहरिरम्यक्षेत्रपर्य्यन्तं सर्व्वासां नदीनां संख्या लक्षत्रयं द्विनवतिसहस्राणि द्वादश च (३९२०१२) ज्ञातव्यमितिनिरूपणं मेर्व्वादीनां व्यासानयनप्रकारकथनं । कुरुक्षेत्रादिक्षेत्राणां विष्कम्भानयनप्रकारकथनं ।

अथ भरतेषु ऐरावतेषु च वर्षेषु अवसर्पिणी, उत्सर्पिणी चेतिकालद्वयं वर्त्तते । ताभ्याञ्च तत्रस्थजीवानां यथासंख्यं हानिवृद्धीभवत इति कथनं । तत्र कालद्वयस्य प्रत्येकं षड्भेदनिरूपणं । यथा,—सुषमसुषमः, सुषमः, सुषमदुःषमः, दुःषमः, दुःषमसुषमः, अतिदुःषमश्चेति । क्रमेण षट्कालानां स्थितिकालनिरूपणं । जीवानामायुःप्रमाणनिरूपणञ्च । एवं षट्सु कालेषु क्रमेण नराणामुत्सेध-वर्ण-आहार क्रमादिनिरूपणं । अथ भोगभूमेः स्वरूपकथनं । तत्र जातानामुत्पत्त्यादिविधानकथनं । कर्म्मभूमिप्रवेशक्रमकथनं । तत्र जातानां कुलकराभिधानानां मनूनां नामानि यथा,—क्षेमङ्कर-क्षेमन्धर-सीमङ्कर-सीमन्धर-विमलवाहनप्रभृतीनि । मनूनामन्योन्यमन्वन्तरकालनिरूपणं ।

तत्र प्रथमं पञ्चमनवः, अपराधिनो हाकारेण दण्डयन्ति अपरे पञ्च हामाकारेणेत्यादिना मनूनां शासन-शिक्षाप्रणालीनिरूपणं । एवं तेषां वर्णकथनं छत्यनिरूपणञ्च । अथ लौकिकशास्त्रं लोकव्यवहारो दण्डमूलो धर्म्मश्च आदिब्रह्मणा निर्म्मित इति कथनं । चतुर्थे काले (दुःषमे) चतुर्विंशतितीर्थङ्कराणामुत्पत्त्यादिकथनपूर्व्वकं पार्श्वजिनवर्द्धमानजिनयोरुत्सेधादिवर्णनं । जिनानामन्तरकालनिरूपणं । जिनधर्म्मोच्छित्तिकालनिरूपणं यथा,—पुष्पदन्तादारभ्य शान्तिनाथावसानेषु सप्तसु अन्तरेषु वक्तृश्रोत्रचरिष्णूनामभावात् सद्धर्म्मो नास्तीतिवासनाकथनं । अथ द्वादशचक्रिणां (जिनानां) नामानि यथा,—भरतः, सगरः, मघवान् सनत्कुमारः, शान्तिजिनः, कुन्थुजिनः, अरजिनः, सुभौमः, महापद्मः, हरिषेणः, जयः, ब्रह्मदत्तश्चेति । एषां स्थितिकालादिनिरूपणं । काल-महाकाल-मानवक-पिङ्गल-नैसर्प्य पद्म-शङ्ख पाण्डु-नानारत्नाख्यरूपनवनिधिनिरूपणादिकं । सेनापति-गृहपति-स्थपतिप्रभृतिचतुर्दशरत्नकथनं । विश्वष्ठ-स्वयम्भू-पुरुषोत्तम-नारायण-कृष्णादीनामर्द्धचक्रिणां नामादिकथनं । एषां स्थितिकालनिरूपणं । तत्र कृष्णस्तु नेमीश्वरजिनस्य समये उत्पन्न इति कथनं । अर्द्धचक्रिणां प्राप्यगतिकथनं । तत्र कृष्णस्तृतीयां भूमिं प्रापेतिकथनञ्च । भीम-महाभीम-रुद्र-महारुद्र-प्रभृतिनवनारदकथनं । नारदानां कलहप्रियत्ववासुदेवसमकालत्वादिकथनञ्च, भीमावलि-सुप्रतिष्ठ-जितशत्रुप्रभृत्येकादशरुद्रनामकथनपूर्व्वकं तेषां स्थितिकालादिनिरूपणं । अथ-पद्मप्रभ-वासुपूज्येन्द्रप्रभ-पुष्पदन्तादीनां तीर्थङ्कराणां वर्णकथनं, वंशकीर्त्तनञ्च । विक्रमाङ्क-कल्किनोः कालनिरूपणं । एवं विंशतिकल्किनामतिक्रमचरमकल्किस्वरूपकथनादिकं । तत्र धर्म्मादीनां विनाशकारणकथनं । प्रलयकाले सम्वर्त्तकाग्निलादीनामाविर्भावादिवर्णनञ्च ।

अथ लवणार्णववर्णनं । तन्मध्यस्थितविजयपूरवर्णनञ्च । लवणार्णवान्तर्गतानां पातालानां वर्णनं । तत्र पूर्व्वस्यां दिशि स्थितानां वड़वामुख-कदम्बक-पाताल-यूपकेसराभिधानानां तेषां परिमाणादिकथनं एवमन्यत्र स्थितानां ज्ञेयं । पातालान्तःस्थितयोः जलानिलयोः वर्णनं । पूर्णिमादौ लवणसमुद्रे जलोच्छ्रासपरिमाणकथनं । द्वीपवर्णनादिकं । कालोदकसमुद्रवर्णनादिकं । धातकीखण्डपुष्करद्वीपादिवर्णनं । मानुषोत्तरसमुद्रवर्णनं । हिमकूटादिवर्णनं । तत्र पूर्व्वदिक्कूटे विजया, वैजयन्ती, जयन्ती, अपराजिता, नन्दानन्दवती, नन्दोत्तरा, नन्दसेनेति दिक्कुमारीकथनं । एवमन्यस्यां दिशि ज्ञेयं । द्वीपसमुद्रादीनामधीश्वरनिरूपणं । एवं वारुण-क्षीर-घृत-क्षौद्र-नन्दीश्वर-अरुणादिद्वीपसमुद्रेषु ज्ञातव्यं । विशेषेण नन्दीश्वरद्वीपवर्णनं । तत्रत्यजिनालयादिवर्णनञ्च । अथ त्रिलोकस्थितानामकृत्रिमाणां चैत्यालयानां सामान्येन व्यासादिनिरूपणं । तत्र जिनप्रतिमास्वरूपादिवर्णनञ्च ।

No. 2042. आप्तमीमांसितं, आप्तमीमांसालङ्कृतिनामकवृत्तिसहितम्।

Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 219. Lines, 9, 12 on a page. Extent, 8,048 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1525. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Aptamímáñsita, together with a commentary entitled *Aptamímáñsá-laṅkṛiti.* A treatise on Jain philosophy, explaining the different dogmas, refuting heterodox theories, and giving a philosophical exposition of Jain duties. By Samantabhadra Yati. The commentary is by Vidyánanda.

Beginning. वृत्तिग्रन्थस्य। श्रीवर्द्धमानमभिवन्द्य समन्तभद्रमुद्भूतबोधमहिमानमनिन्द्यवाचं।
आप्तावतारचितस्तुतिगोचराप्त-मीमांसितं कृतिरलं क्रियते मयास्य ॥१॥

श्रेयः श्रीवर्द्धमानस्य परमजिनेश्वरस्यमुद्दश्य समन्तभद्रस्य तदमलवाचश्च संस्तवनमाप्तमीमांसितस्यालङ्करणे तदाश्रयलात् तदन्यतमासम्भवे तदघटनात्। इत्यादि।

मूलग्रन्थस्य। देवागमनभोयानचामरादिविभूतयः।
मायाविष्वपि दृश्यन्ते नातस्त्वमसि नो महान्॥
अध्यात्मं बहिरप्येष विग्रहादिमहोदयः।
दिव्यः सत्यो दिवौकःस्वप्यस्ति रागादिमत्सु सः॥ इत्यादि।

End. मूलस्य। जयति जगति क्लेशावेशप्रपञ्चहिमांशुमान्
विहतविषमैकान्तध्वान्तप्रमाणनयांशुमान्।
यतिपतिरजो यस्यादृष्यान्मतान्मुनिवेश्वरान्
स्वमतमतयस्तीर्थ्या नानापरे समुपासते॥

वृत्तिग्रन्थस्य। येनाशेषकुनीतिवृत्तिसरितः प्रेक्षावतां शोषिता-
यद्वाचोऽप्यकलङ्कनीतिरचिरात्सच्चार्थसार्थद्युतः।
स श्रीस्वामिसमन्तभद्रयतिभृद्भूयाद्विभुर्भानुमान
विद्यानन्दफलप्रदोऽनघधियां स्याद्वादमार्गाग्रणीः॥

Colophon. इत्याप्तमीमांसालङ्कृतौ दशमः परिच्छेदः।
श्रीमदकलङ्कयमधरकुलविद्यानन्दसम्भवा भूयात्।
गुरुमीमांसालङ्कृतिरहसच्छी सतामहर्निशं॥
श्रीयूतामलसंघमण्डलमणिः श्रीकुन्दकुन्दान्वये
श्रीदेशीगणगच्छपुस्तकभिधा (?) श्रीदेवसंवाग्रणीः।
श्लोकस्यापरार्द्धं नास्ति।

संवत् १५२५। वर्षे पौषसुदि ९। शुक्रवासरे। शुभं भवतु लेखकपाठकयोः।

पुस्तके यादृशं दृष्टं तादृशं लिखितं मया।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते॥

वृषभादीन् जिनान् वर्द्धमानान्तान् प्रणिपत्य वै।
अष्टसहस्रीयं प्रणिनिं विद्यै क्रमात्॥

टवङ्काख्ये पुरे श्रीमज्जिनमन्दिरसुन्दरे।
अर्केन्द्वब्धावनीनाङ्के महीं पाति स्वतेजसा॥

श्रीविक्रमसेनसाचार्याच्छते पञ्चदशाहते।
वर्षाणां पञ्चविंशत्या नवम्यां कृष्णपौषके॥

विषयः। १ प्रथमपरिच्छेदे,—भगवतः स्तवनीयत्वकथनं। तथाहि भगवान् महानिति भवति तीर्थकरत्वात् विग्रहादिमत्त्वोपदेशाच्च। यो महान् न भवति स तीर्थकरो न भवति, यथास्मदादिः, तस्मात् तीर्थकरत्वासौ महान् भवतीतिनिरूपणं। अत्र प्रमाणसंभवादिसम्भावकथनं। सुगतकपिलादीनामाप्तत्वखण्डनपुरःसरं तीर्थकरस्य भगवत आप्तत्वव्यवस्थापनं।

अथ न कश्चित् पुरुषः सर्व्वज्ञः स्तुत्यः श्रेयोऽर्थिनां, श्रुतेरेव श्रेयःसाधनोपदेशसिद्धेरिति मीमांसकमतोपन्यासपूर्व्वकं तत्खण्डनं। अथ स्वर्गकामोऽश्वमेधेन यजेतेत्यादौ भावनैव वाक्यार्थ इति भाट्टाः। नियोग एव वाक्यार्थ इति प्राभाकराः। विधिरेव वाक्यार्थ इति वैदान्तिका इत्येषां मतोपपादनपुरःसरं परस्परं विप्रतिपत्तिप्रदर्शनं। अथ सौगतमतेन अन्यापोह एव शब्दार्थ इति निरूपणमुखेन तन्मतेन ब्रह्मवादखण्डनं। तथाहि वस्तुस्वभावाभिधायकत्वाभावेन नियोगनिराकरणेऽपि विधेर्वाक्यार्थत्वघटनात् न भावना वाक्यार्थः सिद्धो भट्टस्येति न मनसि विधेयं। विधेरपि प्रमाणप्रमेयतदुभयरूपाद्यष्टविधविकल्पसङ्कुलतया साध्यमानत्वात्। तथाहि प्रमाणं विधिरितिकल्पनायां प्रमेयं किमपरं स्यात्, तत् स्वरूपमेवेति चेन्न सर्व्वथा निरंशस्य सन्मात्रदेहस्य विधेः प्रमाणप्रमेयरूपद्वयविरोधात्। कथमिदानीं उपनिषद्वाक्यं प्रतिभासमात्रादन्यत् कथं वा तत् परिकल्पितादद्वैतात् लिङ्गाद्वा परमार्थपथावतारिणः परब्रह्मणः प्रतिपत्तिः, तथात्वे परिकल्पितादूमादेः पारमार्थिकपाचकादिप्रतिपत्तिः प्रसज्येत। अतएव कथमिदानीमन्यापोहः शब्दार्थ इति प्रतिषिध्यते। वस्तुस्वरूपाभिधायिनोऽपि शब्दस्य अन्यापोहानभिधायित्वे अन्यपरिहारेण क्वचित् प्रवृत्तिनिबन्धनतापायादिधिरपि शब्दार्थो माभूदिति समुदितार्थः। अथ विधेरप्रवर्त्तकत्वनिरूपणं। तथाहि विधिः प्रवर्त्तकविधिः प्रवर्त्तकस्वभावो वा स्यादप्रवर्त्तकस्वभावो वा। आद्यपक्षे वैदान्तिकानामिव सौगतादीनामपि प्रवर्त्तकः स्यात्। ननु तेषां विपर्य्यात् न प्रवर्त्तक इति चेन्न, तत एव वैदान्तिकानामपि अप्रवर्त्तक इति वक्तुं शक्यते तदुभयोः समानत्वेपसमाधानत्वात्। यदि पुनरप्रवर्त्तकस्वभाव एव विधिस्तदा कथं वाक्यार्थः स्यान्नियोगवत्। यथा,-विधिः वाक्यार्थो न अप्रवर्त्तकत्वात् नियोगवदित्यनया च दिशा विधेः फलरहितत्वादिकमूहनीयं। तदनेन प्रकारेण

आक्षेपप्रदर्शनादिपूर्व्वकं भावनैव वाक्यार्थ इति निष्कर्षकथनं। तथाहि न परोक्षितो विधिर्वाक्यार्थः सिद्ध्यति, नियोगस्यैव वाक्यार्थत्वोपपत्तेः। अथ नियोग एव वाक्यार्थोऽस्त्वित्यपि न युक्तं धात्वर्थवन्नियोगस्य वाक्यार्थतया प्रतीत्यभावात् नियोगविध्यादिस्वरूपप्रतिपादके सर्व्वत्र वाक्ये भावनाया एव वाक्यार्थत्वप्रतीतेः सैव वाक्यार्थः। सा च द्विविधा शब्दभावना अर्थभावना च। एतत् स्वरूपादिविवेचनं। प्रवर्त्तकज्ञानविवेचनं। तत्र द्रव्यवादी सांख्यो भेदं संकल्पितं मन्यते, तथा पर्य्यायवादी बौद्धः अभेदं संकल्पितत्वेन मनुते। एवमुभयोस्तथात्वे वस्तुनः सर्व्वथापि अर्थक्रियाकारित्वं न घटते इति विवेचनं। तत्र च पुरुषाद्वैतवत् संवेदनाद्वैतस्य च निराकरणं। तथा सामान्यविशेषयोः वस्तुस्वरूपयोः सर्व्वथा ऐक्यमिति बौद्धमतनिराकरणं। अथ दृश्यानुपलब्धिरभावं साधयति। अदृश्यानुपलब्धिश्च संशयं साधयतीतिमतनिराकरणं। विज्ञानवादखण्डनं। इत्यनेन प्रकारेण बौद्ध-भट्ट-प्रभाकर-सांख्य-वैदान्तिकनयनिराकरणपूर्व्वकं सुगतादयः परस्परविरुद्धक्षणिकनित्याद्यनेकान्तसमयाभिधायिनः सर्व्वे न सर्व्वदर्शिन इति तथा श्रुतयोऽपि परस्परविरुद्धकार्य्यस्वरूपाद्यर्थाभिधायिन्यः सर्व्वा न प्रमाणभूता इति निरूपणं। किञ्च, कस्या अपि श्रुतेः प्रामाण्यं नास्तीतिनिर्णयः। प्रामाण्यवादः तत्र चार्व्वाकमतखण्डनपुरःसरं अनुमानादिप्रामाण्यसंस्थापनं। तत्क्षोपप्लववादिमतनिरसनं। अतत्क्षोपप्लववादिमीमांसकविशेषमतनिरसनं। प्राचीननैयायिकमतदूषणं। प्रामाण्यं स्वतोग्राह्यमितिमतखण्डनं। बौद्धमतखण्डनं। सांख्यमतक्षेपकीर्त्तनं। वैदान्तिकमतदूषणं। अभ्यासदशायां स्वतःप्रामाण्यमनभ्यासदशायान्तु परत एव ग्रह्यतः इत्यनेकेषां मतकथनं। अनेकान्तवादकथनं। अथ सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणत्वमिति स्याद्वादिनः स्वमतनिष्कर्षकीर्त्तनञ्च। तथा अनेकप्रमाणवादिनामपि कपिलकणभक्षाक्षपादपातञ्जलवैदान्तिकनैयायिकसौगतादीनामनिच्छतामपि प्रमाणान्तरतया मतक्षेपपुरःसरमूहस्य प्रमाणान्तरत्वसंस्थापनं। अथ यदसत् तन्न सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणं। यथा मरीचिकायां सलिलं सम्भवद्बाधकप्रमाणं। यथा च मेरुमूर्द्धनि मोदकं सन्दिग्धासम्भवद्बाधकं। सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणश्च सर्व्वज्ञ इत्यनेन प्रकारेण प्रक्रान्ते सर्व्वज्ञे सिद्धसाधनतानिरूपणं। चेतनस्य आत्मनोऽज्ञानावरणादिकर्म्म एव मदिरादिवत् मोक्षोदयकारणमितिनिरूपणं। अथ दोषो हि तावदज्ञानं ज्ञानावरणस्योदये जीवस्य स्यादितिनिरूपणं। विज्ञानवादखण्डनं। पृथिव्यादौ चेतनादिगुणस्य अभावोऽनुपलम्भान्यथानुपपत्तेरिति पृथ्व्यादिमयशरीरादात्मनः पृथक्त्वादिनिरूपणं। यस्मान्मणेः प्रलोकादेः व्यावृत्तिः क्षयः सतोऽत्यन्तविनाशानुपपत्तेः। तादृगात्मनोऽपि कर्म्मणां निवृत्तौ परिशुद्धिः। ध्वंसाभावो हि क्षयो हानिरिष्टाभिप्रेता सा च व्यावृत्तिरेव मणेरिति मलापनयनेऽपि नात्मनो हानिरेवेति निरूपणं। अभावखण्डनं। आत्मनि अज्ञानरूपमलस्य आगन्तुकत्वनिरूपणं। अत्र बौद्धादिमतनिरसनं। तथा संसारकारणं मिथ्यादर्शनादिकं, तन्निवर्त्तकञ्च सम्यग्दर्शनादिकमिति निर्णयः। आत्मनः ज्ञानादिगुणस्वभावत्वकथनेन दोषस्वभावत्वासिद्धेः दोषस्य कादाचित्कत्वादिकथनं। क्षणिकत्ववादनिराकरणं। अथ अर्हदुभगवान् निर्दोषो युक्तिशास्त्राविरोधिवचनत्वात्, तथा

भगवान् युक्तिशास्त्राविरोधिवचनो भवति तदभिमततत्त्वस्य प्रमाणेन अबाध्यमानत्वादित्यादि-प्रकारेण तस्य निर्दोषत्वादिकीर्त्तनमुखेन अर्हन्नेव परमात्मेति निरूपणं। मोक्षसाधनप्रमाणकथनं। मोक्षस्वरूपविवेचनं। तथा हि बन्धहेत्वभावनिर्ज्जराभ्यां कृत्स्नकर्म्मविप्रमोक्षो मोक्ष इति निष्कर्षकथनं। पूर्व्वजन्मप्रेत्यभावादिनिरूपणमुखेन चार्व्वाकमतखण्डनं। ज्ञानज्ञेययोर्भेदनिरूपण-प्रसङ्गेन योगाचारादिमतखण्डनं। भूतचेतनयोर्भिन्नलक्षण त्वनिरूपणं। देहादेरात्मनोऽतिरिक्तत्व-व्यवस्थापनं। संसारस्य अनाद्यनन्तत्वादिवादखण्डनमुखेन मिथ्यादर्शनाविरतिप्रमादकषाययोगानां बन्धसतुल्यकथनं। ज्ञानादीनामात्मस्वभावत्वकथनमुखेन सांख्यमतखण्डनं। व्याप्यव्यापकभावनि-रूपणप्रसङ्गेन अविनाभावस्वरूपविवेचनं। व्याप्तिग्रहोपायादिकथनं। आत्मनोऽनर्थान्तरभूतानां सुखादीनां चेतनत्वव्यवस्थापनं। अत्र योगादिमतखण्डनं। रूपवेदनादिपञ्चस्कन्धवादिनां सौग-तानां मतखण्डनं। प्रत्यक्षप्रमाणविवेचनं। न्यायावयवकथनं। धर्म्मकीर्त्तिमतानुसारेण निग्रहस्था-नादिस्वरूपनिरूपणं। पुण्यपापनिरूपणं। अत्र शून्यवादादिखण्डनं। सच्चाद्वैतवादखण्डनं। भावै-कान्तवादखण्डनं। वस्तुनानात्ववादव्यवस्थापनं। अद्वैतवादखण्डनं। प्रागभावादिवादव्यवस्था-पनं। अत्र सौगतमतादिखण्डनं। नैयायिकस्वीकृतप्रागभाववादखण्डनं। शब्दप्रमाणविवेचनं। अत्र मीमांसकादिमतखण्डनं। शब्दानां अनित्यत्ववादव्यवस्थापनं। वर्णानामेकत्ववादखण्डनं। एकतत्त्ववादखण्डनं। द्रव्यादिसम्बन्धचतुष्टयसिद्धिनिरूपणं। मायोपमाः सप्नोपमाश्च सर्व्वे भावा इति सौगतमतखण्डनं। निर्विकल्पकदर्शनादौ स्वालक्ष्यज्ञानवादखण्डनं। सप्तभङ्गीन्यायस्वरूपादि-विवेचनं। अत्र अविनाभावादिसम्बन्धस्वरूपकथनं। अद्वैतवादखण्डनं। नित्यत्वैकान्तवादप्रति-क्षेपकीर्त्तनं। प्रत्यभिज्ञानस्वरूपविवेचनं। कार्य्यकारणस्वरूपनिरूपणादिकं। द्रव्यपर्य्याययोः नानात्वनिरूपणादिकं। स्वलक्षणलक्षणकथनं। प्रमाणाभासखण्डनं। संवेदनस्य जीवधर्म्मत्वनि-रूपणं। जीवलक्षणादिकथनञ्च। परमाणुवादसंस्थापनं। दैवपुरुषकारयोरुभयोरेव मिलितयोः फलजनकत्वनिरूपणं। पुण्यपापभेदात् दैवस्य द्वैविध्यनिरूपणादिकं। तत्र पुण्यपापास्रवहेतुनिरू-पणं। मिथ्यादर्शनाविरतिप्रमादकषाययोगानां बन्धहेतुत्वनिरूपणं। संक्लेशादिनिरूपणञ्च। जीवस्य गत्यागतिकथनं। ईश्वरस्य जगन्निमित्तकारणत्वादिवादखण्डनं। अतो धर्म्माधर्म्माभ्या-मेव शरीरादिकार्य्यजननमितिनिरूपणं। केवलज्ञानप्राप्तानां चित्रवृत्तिकथनं। वस्तुतत्त्वस्य अ-नेकान्तत्वव्यवस्थापनं। सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्ररूपमोक्षकारणकथनञ्च।

No. 2043. भगवतीवृत्तिः। Substance, country-made paper, 13½ × 5 inches. Folia, 217. Lines, 21 on a page. Extent, 18,144 *ślokas*. Character, Nágara. Date, Sm. 1399. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Bhagavatí-vṛitti. A Sanskrit commentary on the Bhagavatí Sútra, a Jaina work in Mágadhí on *Vivádha-prajṇápti*—or unfailing knowledge—*i. e.*, knowledge leading to absolute emancipation. The codex comprises only the fifth or last book. Anonymous.

Beginning. सर्व्वज्ञमीश्वरमनन्तमसमग्रं सर्व्वोऽयमस्मरमनीश्रमनीचमिडसिद्धं ।
शिवं शिवकरं करणत्रयेतं श्रीमज्जिनं जितरिपुं प्रयतः प्रणौमि ॥ १ ॥
नत्वा श्रीवर्द्धमानाय श्रीमते च सुधर्म्मणे ।
सर्व्वानुयोगदृष्टेभ्यो वाणै सर्व्वविदस्तथा ॥ २ ॥
एतट्टीकाचूर्णीं जीवाभिगमादिदृत्तिलेशांश्च ।
संयोज्य पञ्चमाङ्गं विवृणोमि विशेषतः किञ्चित् ॥ ३ ॥

End. पुस्तकलेखकलता नमस्काराः प्रकटार्थाश्चेति न व्याख्याताः ॥

Colophon. इति भगवतीविशेषवृत्तिः समाप्ता ॥

विषयः । भगवतीसूत्रपञ्चमाङ्गस्य व्याख्यानं ।

No. 2044. काव्यकौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 14½ × 3 inches. Folia, 52. Lines, 5 on a page. Extent, 765 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Kávya-kaumudí. A concise treatise on rhetoric. Anonymous.

Beginning. नमस्तुङ्गशिरश्चुम्बिचन्द्रचामरचारवे ।
त्रैलोक्यनगरारम्भमूलस्तम्भाय शम्भवे ॥

End. तथा च दण्डी ॥ ते चाद्यापि विकल्पन्ते कस्तान् कार्त्स्न्येन वक्ष्यतीति ।

Colophon. इति काव्यकौमुद्यां शब्दार्थालङ्कारनिरूपणं तृतीयः परिच्छेदः ॥
इति काव्येष्वलङ्कार-गुणदोषप्रकाशिनी ।
चामोदयतु सच्चेतःकुमुदं काव्यकौमुदी ॥

विषयः । अत्र काव्यस्वरूप गुण-दोषालङ्कृतीनां निरूपणं ॥

No. 2045. वैदिकलिङर्थविवेचनम् । Substance, country-made paper, 12½ × 5½ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent, 150 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vaidika-liṅartha-vivechana. A disquisition on the use of the potential mood in the Vedas. The codex is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. यत्कृपालेशमात्रेण पुरुषार्थचतुष्टयं ।
प्राप्यते तमहं वन्दे गोविन्दं भक्तवत्सलं ॥ १ ॥
अनन्तगुणसम्पन्नमनन्तभजनप्रियं ।
अनन्तरूपिणं वन्दे गुरुमानन्दरूपिणं ॥ २ ॥
इह खलु परमकारुणिकेन भगवता जैमिनिमहर्षिणा अथातो धर्मजिज्ञासेत्यादिना द्वादशसु अध्यायेषु धर्मः विचारितः । तत्र वेदेन प्रयोगमुद्दिश्य विधीयमानोऽर्थो धर्मः । यथा यागादिः ।

End. भावार्थाधिकरणवासनावासितानां भवत्यै

Colophon. इतः परं खण्डितं ।

विषयः । यजेतेत्यत्र प्रत्ययगतलिङ्लांशेन पुरुषप्रवृत्त्यनुकूलव्यापाररूपायाः शाब्दीभावनायाः प्रतीयमानत्वमित्यादिविवेचनं ॥

No. 2046. शारीरकमीमांसाभाष्यविवरणं, वा प्रकटार्थः । Substance, country-made paper, 10¾ × 4 inches. Folia, 149. Lines, 15 on a page. Extent, 10,500 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Śáríraka-mímáñsá-bháshya-vivarana alias **Prakaṭártha.** A gloss on Śaṅkara's commentary on the Vedánta-sútra. Anonymous.

Beginning. सत्यं ज्ञानमनन्तं यत् कूटस्थं सुखविग्रहं ।
नित्यमुक्तं परं ब्रह्म भवामि तदहं सदा ॥
ज्ञात्वापि यस्य वक्तुकालमचिन्तनेन
व्याख्यातुमत्तमतया परितापिचेताः ।
तस्योपतापहरणाय मयेह भाष्ये
प्रारभ्यते विवरणं प्रकटार्थमेतं ॥

End. मुक्तं ब्रह्मास्म्यहं नित्यमचरं परमं पदं ।
तिष्ठामि क्व क्व गच्छामि जगदापूरितं मया ॥

Colophon. इति श्रीमच्छारीरकमीमांसाभाष्यविवरणे प्रकटार्थे श्रीमच्चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थ इति ॥

विषयः । शारीरकमीमांसाभाष्यव्याख्यानं ॥

No. 2047. शिवार्कोदयः । Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 333. Lines, 11 on a page. Extent, 9,880 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Śivárkodaya. A metrical gloss on the metrical scholia of Bhaṭṭa Kumárila Svámí, on Śaṅkara's commentary on the Mímáṃsá Sútra of Jaimini. By Gágá Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara, grandson of Rámakṛishṇa, and great-grandson of Náráyaṇa Bhaṭṭasurí.

Beginning. आद्येऽध्याये धर्म्ममानं प्रसाध्यं मानाधीना मेयसिद्धिर्यतो हि ।
आद्ये पादे मानताद्योदयानामुक्ता वाक्यार्थवादादिभागे ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनुश्रीमद्रामकृष्णात्मजभट्टदिनकरसुतगागा-भट्टकृतः शिवार्कोदयः समाप्तः ॥

विषयः । श्लोकैर्भट्टकुमारिलप्रणीतमीमांसासूत्रवार्त्तिकावयिष्टांशस्य पद्यैर्निर्व्वचनं ॥
पुस्तकमिदं खण्डितं ।

No. 2048. मीमांसाकुसुमाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 439. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 11,264 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mímáñsá-kusumáñjali. A scholia on the Mímáñsá Sútra of Jaimini. By Gágá Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara Bhaṭṭa. The codex is very defective.

Beginning. निर्व्विघ्नमस्तु । वन्दे नन्दकुमारस्यातिमनोहारिरूपस्य ।
क्षतराधापरिचरणौ चरणौ करुणानिधेः सुखधेः ॥ १ ॥
सारं यत् श्रुतिशिरसां दुष्प्रापं यन्मनोवचसां ।
तत् कौशल्यवचसां शिक्षापाचमहो वन्दे ॥ २ ॥
उमामहेशसदृशौ लक्ष्मीनारायणाविव ।
प्रभादिवाकरसमौ पितरौ समुपास्महे ॥ ३॥

मीमांसाकुसुमानामञ्जलिरेषोऽञ्जसादत्तः ।
श्रीरामपादलग्नो वासेन दिशः कृतार्थयतु ॥ ४ ॥
विश्वेश्वरापराख्यस्य गागाभट्टमनीषिणः ।
कृतिः करोतु कृतिनां हृदये वासमादरात् ॥ ५ ॥

आम्नायस्य क्रियार्थत्वादानर्थक्यमतदर्थानां तस्मादनित्यमुच्यते । पूर्वपादे विधिनिषेधयोर्वेदत्वेन सामान्येन विशेषरूपेण च प्रामाण्ये सिद्धे अधुनोपस्थितेषु भाषान्तरेषु प्रामाण्यं प्रतिपाद्यते ॥

Colophon. इति मीमांसकभट्टदिनकरसूनुगागाभट्टापरनामकविश्वेश्वरभट्टविरचिते मीमांसाकुसुमाञ्जलौ दशमाध्यायस्याष्टमः पादः ॥

विषयः । मीमांसासूचव्याख्यानं । पुस्तकमिदं प्रथमे मध्ये चरमे च खण्डितं ॥

No. 2049. महारामायणं वा वाशिष्ठरामायणं, वाशिष्ठतात्पर्यप्रकाशनामटीकासहितं, उत्तरार्द्धं । Substance, country-made paper, 15½ × 9 inches. Folia, 1,509. Lines, 16 on a page. Extent, 75,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Mahárámáyaṇa alias **Vaśishṭha-rámáyaṇa**. A version of the history of Ráma, distinct from that of Válmíki. Usually attributed to the sage Vaśishṭha, but probably of a much later date, and founded on the work of Válmíki. The work is divided into two parts, of which the first treats of the history of Ráma, and the second expounds, in a dialogue between Ráma and Vaśishṭha, the principles of the Yoga doctrine as the most approved means of final emancipation. In this respect it appears like an imitation of the Bhagavadgítá. The leaning of the former is more in favour of the Yoga, and that of the latter in favour of the Vedánta; but in neither case is the following faithful.

Beginning. श्रीजगज्जयमनाद्यनन्तमन्तर्निसुखबोधसद्द्वितीयं पूर्णं ।
शिवमखिलहृदि स्फुरत्स्वमायाविकसितविश्वविलासमानतानः स्म ॥ १ ॥
स्मृतिफलितसमस्ताभीष्टमुद्यद्दिनेशप्रतिभटनिजशोभाशान्तविघ्नान्धकारं ।
कमपि शिवभवान्योरङ्कशौभाग्यमन्तःसुरमणिमवलम्बे चारुलम्बोदराख्यं ॥ २ ॥
मृगघसिनाङ्कितसमनोज्ञमुखेन्दुबिम्बं स्निग्धाञ्जनप्रतिमचारुजपाकटाक्षं ।
श्रेयेसरैरनुहृतं मुनिभिर्मुनीनां न्यग्रोधमूलवसतिं गुरुमाश्रयामः ॥ ३ ॥

त्रिभुवनावनकृत्यकृतोदयः सदभयामलबोधसुखोदयः ।
सुजनहृद्गिरिगह्वरकेशरी शरणमस्तु सदा नरकेशरी ॥ ४ ॥
दत्ते वराक्षवल्लयावभयञ्च वामे या पुस्तकञ्च दधती विधिनेत्रपेया ।
सा शारदाजनयना शरदिन्दुशोभा भासा स्वया हरतु मे हृदयान्धकारं ॥ ५ ॥
ये नेत्राणि हरस्य यैर्जगदिदं प्रद्योतितं चेष्टते
येऽचैवापतते श्रुतिस्मृतिनुतो धर्म्मः स शर्म्मोदयः ।
ये कालं कलयन्ति ये च परमस्वज्योतिरात्मोपमा-
स्ते सूर्य्येन्दुनला भवन्तु हृदि मे बोधाब्जिनीभानवः ॥ ६ ॥
वक्त्रेन्दुभिर्दितु तमोहरद्भिर्वेदार्थसारामृतमुद्गिरन्ती ।
वाणीभुजाश्लिष्टमभीष्टसिद्ध्यै तं ब्रह्मविद्यादिगुरुं प्रपद्ये ॥ ७ ॥
यद्वाक्यामृतपायिनां प्रतिपदं सत्यं सुधा नीरसा
यद्वाक्यार्थविचारणाद्भिमतः स्वर्गोऽपि कारागृहं ।
यद्वाणीविशदात्मपूर्णमनसां तुच्छं जगत् तूलवत्
तस्मै श्रीगुरवे वशिष्ठमुनये नित्यं नमस्कुर्म्महे ॥ ८ ॥
यस्यार्षप्रथिता जगत्चयहिता सा वेदमाता परा
यश्चक्रे तपसा वशे सुरगणानन्यान् सिसृक्षुर्जगत् ।
तं बोधाम्बुनिधिं तपस्विमुकुटालङ्कारचिन्तामणिं
विश्वामित्रमुनिं शरण्यमनघं भूयो नमस्याम्यहं ॥ ९ ॥
श्रुत्या ब्रह्मैव रामः प्रकटितमहिमा येन तस्मै वशिष्ठः
यः सीतां ब्रह्मविद्यामिव सदसि पुनः सत्यशुद्धां किलादात् ।
यद्वाणी मोहमूलं शमयति जगदानन्दसन्दोहदोग्ध्री
तस्मै वाल्मीकये श्रीगुरुतमगुरवे भूरिभावैर्नताः स्म ॥ १० ॥
पूर्णानन्दस्वभावस्वजनहितकृते मायया पात्तकायः
कारुण्यादुद्दिधीर्षुर्जननमनवरतं मोहपङ्के निमग्नं ।
आविश्यान्तर्वशिष्ठं वहिरपि कलयन् शिष्यभावं वितेने
यः संवादेन शास्त्रामृतजलधिमसुं रामचन्द्रं प्रपद्ये ॥ ११ ॥
विद्याभिः सह विश्रुता श्रितवती येषां मुखं भारती
सत्त्वोत्कर्षसमाधिभिः स्थिरमहो तद्ब्रह्म येषां हृदि ।
पादाम्भोरुहमाश्रिताश्च सततं तीर्थैः समं सम्पदः
श्रीसर्व्वज्ञसरस्वतीतिविदितान् श्रीमद्गुरूंस्तान् भजे ॥ १२ ॥
श्रीः संश्रितैव चरणौ हृदयञ्च रामचन्द्रो मुखं गुणभरेण सरस्वती च ।

येषामनुग्रहदभिधाङ्कितनामधेयान् श्रीमद्गुरून् गुरुतरान् प्रणतोऽस्मि नित्यं ॥ १३ ॥
तापध्वंसिव्याहृतकारुण्यकटाक्षव्याख्यावाणीनिर्दग्धसर्व्वाङ्गिस्मरणान् ।
श्रीमद्रामानन्दमुनीनद्भुतचर्य्यानार्य्यान्नित्यं दैशिकचर्य्यान् प्रणतोऽस्मि ॥ १४ ॥
विश्वेशोऽपि हरिः स्मरणचरणो यान् मानयन् सौहृदा-
च्छान्ताग्नित्यमनुव्रजामि रजसा पूते पचेताब्रवीत् ।
यत्पूजां विदधे श्रुतिर्मतिमतां सर्व्वेष्टसिद्धै सदा
जीवन्मुक्तसुखात्मपूर्णमनसस्तान् ब्रह्मनिष्ठान् भजे ॥ १५ ॥
क्षतिभिरसुकराः क्व नु प्रवन्धाः क्व च ते वालिशबुद्धिरेष जन्तुः ।
तदपि विरचनेऽत्र सद्गुरूणां सदयनिरीक्षणमेव मेऽवलम्बः ॥ १६ ॥
अशेषविद्याम्बुधिपारगानामपास्तरागादिमनोमलानां ।
कृपानिधीनां कृतिनां ममास्मिन् सतां पदाब्जस्मरणं सहायः ॥ १७ ॥
यत्कृपालेशमात्रेण तीर्य्येऽस्मिन् भवसागरं ।
श्रीमद्राघवेन्द्राख्यान् श्रीगुरूंस्तान् सदा भजे ॥ १८ ॥
आनन्दबोधयतिना श्रीमद्गुरुवचोऽर्हतेः ।
यामिष्टार्थप्रकाशोऽयं यथामति वितन्यते ॥ १९ ॥
प्रशंसन्तु खैरं मतिभिरथ निन्दन्तु सुधियः
प्रवृत्तिर्मे यस्मान्न भवति जनाराधनकृते ।
अनेन व्याजेनाद्भुतरसमिष्टोक्तिभरिते
विदर्त्तुं वाञ्छामि प्रतिदिवसमानन्दजलधौ ॥ २० ॥
यथामति बुभुत्सुभ्यः साहाय्यं सङ्कटेष्विव ।
दुरूहश्लोकभावेषु दर्शयिष्ये परिश्रमं ॥ २१ ॥
स्खलत्येकरसे युक्त्या नानारसविजृम्भणं ।
यामिष्टं रोचयत्येतत् सुभोज्यं लवणं यथा ॥ २२ ॥
अयत्नमतिदुर्बोधं स्फुटं व्याख्यायते पदं ।
द्विविधाख्यातपूर्व्वन्तु दुरूहमपि मोच्यते ॥ २३ ॥
अनन्यपूर्व्वव्याख्यातं ग्रन्थं मे वाचिकीर्षतः ।
सन्तः श्रमज्ञाः कृपया क्षमध्वं स्खलितं क्वचित् ॥ २४ ॥

अथ जगदिदमनादिमहामोहनिशासुप्तमनवरतदुःखभ्रमपरम्पराकलिते जन्मजरामयमरण-हर्षामर्षशोकाद्यनर्थसंकटसहस्रसंकुले ग्रहातिग्रहव्याघ्रभीषणे तापचितदावानलज्वालामालाकुले षड्भिर्मज्जालेऽतिषड्वर्गव्याधबध्यमानप्राणिनिकाये संसारमहारण्ये मुह्यमानं विवेकान्धं प्रबोधोपाय-दौर्लभ्याद्विषीदन्तं समुदीक्ष्य शास्त्रभानूदयेन तत्प्रबोधनाय भगवतः पद्मजन्मनः शासनात्

स्तस्य प्रवर्त्तमानः परमकारुणिको भगवान् वाल्मीकिः प्रारिप्सितस्य महतः शास्त्रस्य निर्व्विघ्न-परिसमाप्तिप्रचयगमनादिसिद्धये वक्ष्यमाणश्रुतिस्मृतिसदाचारप्राप्तिं सर्व्वविघ्नमूलोच्छेदक्षमं सच्चिदानन्दाद्वयप्रत्यगात्मपरब्रह्मप्रणतिलक्षणं मङ्गलमाचरन् अर्थाच्छास्त्रस्य विषयप्रयोजने तटस्थ-स्वरूपलक्षणाभ्यां संक्षिप्य दिदर्शयिषुः प्रथमं यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते येन जातानि जीवन्ति यत् प्रयन्त्यभिसंविशन्ति तद्विजिज्ञासस्व तद्ब्रह्मेतिश्रुत्युक्ततटस्थलक्षणसिद्धसद्द्वयस्वभावं तत्पदार्थं नमस्यति यत इति ॥

मू० । यतः सर्व्वाणि भूतानि प्रतिभान्ति स्थितानि च ।
तत्रैवोपशमं याति तस्मै सत्यात्मने नमः ॥

End. यत् सर्व्वं खल्विदं ब्रह्म तज्जलानि तिच(?)स्फुटं ।
श्रुत्या ह्युदीर्य्यते साक्षि तस्मै ब्रह्मात्मने नमः ॥ २५ ॥

Colophon. इति श्रीमद्रामायणे निर्व्वाणप्रकरणे उत्तरार्द्धे बालकाण्डे मोक्षोपाये दैव-ज्ञनोक्ते शतसाहस्र्यां संहितायां वाशिष्ठे ब्रह्मदर्शने षोड़शोत्तरद्विशततमः सर्गः २१६ । सम्पूर्णश्चेदं निर्व्वाणप्रकरणमुत्तरार्द्धमिति शिवं ।

टी० । वाक्यपुष्पाञ्जलिः सोऽयं मया भक्त्या समर्पितः ।
धियः प्रेरकयोः श्रीमच्छिवयोः श्रीपदाब्जयोः ॥ ४ ॥

इति श्रीवाशिष्ठतात्पर्य्यप्रकाशे निर्व्वाणप्रकरणे उत्तरार्द्धे षोड़शोत्तरद्विशततमः सर्गः २१६ इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीसर्व्वज्ञसरस्वतीपादशिष्यश्रीरामचन्द्रसरस्वतीपूज्यपादशि-ष्यश्रीगङ्गाधरेन्द्रसरस्वत्याख्याभिक्षोः शिष्येण आनन्दबोधेन्द्रभिक्षुणा विरचितः श्रीवाशिष्ठतात्पर्य्य-प्रकाशः सम्पूर्ण इति ॥

विषयः । वाशिष्ठोत्तरार्द्धव्याख्यानं। वाशिष्ठोत्तरार्द्धे तु रामवशिष्ठसंवादेन निर्व्वाणमोक्ष-निरूपणं ।

No. 2050. ईश्वरगीताभाष्यम् । Substance, country-made paper, 11½ × 3½ inches. Folia, 105. Lines, 9 on a page. Extent, 3,120 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

I'śvaragítá-bháshya. A commentary on an episode of the Kúrma-puráṇa. By Vijṇána Bhikshu. In this episode Súta expounds to the sages assembled in the Naimisha forest the principles of the Vedánta doctrine. It is obviously an imitation of the Bhagavadgítá, but it differs from its archetype in dwelling exclusively on Vedántism, instead of mixing it with the Sáṅkhya and the Yoga doctrines. The text has already been noticed, see vol. I, p. 257.

Beginning. यो मायया त्रिगुणया विरचय्य विश्वमंशैः प्रविश्य वशिनोऽभवदेक आत्मा।
यस्माच्च भिन्नमपि सर्व्वमभिन्नमङ्गा मा मेऽपसर्पतु हृदो हृदयेश्वरोऽसौ ॥
सर्व्ववेदान्तसारार्थसंग्राहिणा श्रुतिस्फुटं।
भाष्यमीश्वरगीतायास्चक्रे विज्ञानभिक्षुकः ॥
एतेन भगवद्गीताव्याख्यापेक्षापि यास्यति।
शब्दादिभेदमाचष्ट गीतयोरर्थसाम्यतः ॥

श्रीनारायणेन कूर्म्मरूपिणा ब्रह्मादिभ्योऽखिलपुरुषार्थसाधनं ज्ञानं कर्म्म च कूर्म्मपुराणे सम्यगुपदिष्टं तदेतत् सूतमुखादुपश्रुत्यनः शौनकाद्यो ज्ञानसारं विस्मरतः श्रोतुकामाः पुनः सूतं पप्रच्छुरित्याद्य पुराणकर्त्ता व्यासदेवः। ऋषय ऊचुरिति यदूचुस्तदाह भवतेति।

End. चातुर्वर्णस्यैवाचाधिकारोऽस्ति ब्राह्मणेषु विशेषत इदं चयं कर्त्तव्यं शूद्रस्य तु पाठेऽधिकारो नास्तीति विशेषः।

Colophon. इति कूर्म्मपुराणे ईश्वरगीतासूपनिषत्सु विज्ञानभिक्षुकृतभाष्ये दशमोऽध्यायः। ईश्वरगीताभाष्यं समाप्तं ॥

विषयः। वेदान्तसारार्थसंग्राहिण्याः कूर्म्मपुराणान्तर्गतेश्वरगीताया व्याख्यानं ॥

No. 2051. प्रश्नोपनिषदालोकः। Substance, country-made paper, 11½ × 3½ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent, 544 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Praśnopanishadáloka. A gloss on the Praśnopanishad, one of the Upanishads of the Atharva Veda. By Vijnána Bhikshu. The text along with the commentary of Śaṅkara Áchárya and the gloss of Ánandagiri has been printed twice, and the text has been translated into English by Rájá Rámamohan Ráya, Dr. Roer, Bábu Rájnarain Bose and others.

Beginning. अथ प्रश्नोपनिषद्व्याख्यायते ॥ ॐ केशी च भारद्वाज इत्यादि। प्रणवोच्चारणं सर्व्वविघ्नोपशमार्थं। शुकेशी नामतः भरद्वाजस्यापत्यं भारद्वाजः तथा शिवेरपत्यं शैव्यः सत्यकामो नामतः तथा सौर्य्यायणी नामतः गर्गस्यापत्यं गार्ग्यः तथा कौशल्यो नामतः अश्वलस्यापत्यं आश्वलायनः तथा भृगोरपत्यं भार्गवः वैदर्भिर्नामतः तथा कबन्धी नामतः कत्यस्यापत्यं कात्यायनः ते च प्रसिद्धा एते षट्संख्या मुनयो ब्रह्मपरा वेदतत्परा ब्रह्मनिष्ठाः कार्य्यब्रह्मोपासकाः पञ्च ब्रह्मान्वेषमाणाः ज्ञातुमदुक्ता बभूवुरित्यर्थः।

End. ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्त्तॄन् नमस्कुर्व्वंति नम इति द्विर्व्वचनं समाप्त्यर्थं ॥ षष्ठः प्रश्नः ॥

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुकृते वेदान्तालोके प्रश्नोपनिषदालोकः समाप्तः ॥

विषयः। प्रश्नोपनिषद्व्याख्यानं।

No. 2052. शास्त्रदीपिका। Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 388. Lines, 9 on a page. Extent, 9,871 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Sástra-dípiká. A commentary on the Mímáñsá aphorisms of Jaimini. By Párthasárathi Miśra. The codex is very corrupt and defective.

Beginning. पुरुषाणां प्रथमश्रुतेोऽनर्थक इति विरोधापत्तेः। तदुक्तं।

End. तदेवं सुप्तार्थं यदपि च निषिद्धं विहितेषु
तथा प्रत्याम्नातं विविधमिह बाधं यदध्यवसितं।
अतस्तन्यस्याभ्युच्चयविधिरिति यत्तैव (?) मु
प्रयोगे यत्ताथाः (?) स्तत उपरिचिन्तां प्रकुरुते ॥

Colophon. इति श्रीपार्थसारथिमिश्रविरचितायां शास्त्रदीपिकायां दशमस्याध्यायस्याष्टमः पादः समाप्तः ॥

विषयः। मीमांसासूचयाख्यानं। पुस्तकमिदं प्रथमे मध्ये शेषे च खण्डितं ॥

No. 2053. स्कन्दपुराणीय-अम्बिकाखण्डः। Substance, foolscap paper, 13 × 8¼ inches. Folia, 232. Lines, 16—17 on a page. Extent, 11,740 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Ambiká-khaṇḍa of the **Skanda Puráṇa.** A part of the first or Máheśvara khaṇḍa of the seven divisions of the Skanda Puráṇa. The codex assigns it 216 chapters, and their contents are as follow :—1, Birth of Kártikeya; 2, Abstract of the work; 3, Origin of the Naimisha forest; 4, Prájápatyábhisheka; 5, Birth of Rudra; 6, Lopping off of the heads of Brahmá; 7, Restoration of the heads; 8, Devas' visit to Rudra; 9, Birth of Suvarṇáksha; 10, Curse on Daksha; 11, Penance of Umá; 12, Alligators (?); 13, Marriage of Umá; 14, Praise of marriage with S'iva; 15, Benediction on Vaśishtha; 16, Birth of S'akti, son of Vaśishṭha; 17,

Curse on Kalmásapáda; 18, Rákshasa sacrifice; 19, Dispute between Vaśishṭha and Viśvámitra; 20—24, Story of Nandi; 25, Marriage of S'iva; 26, Umá's request; 27, Gift of cattle, gold &c. to S'iva; 28, Worship of S'iva; 29, Kuvera's benediction on Pañchachúḍa; 30, Praise of Benares; 31, Do. of Dadhicha; 32, Destruction of Daksha's sacrifice; 33, Birth of Vṛisha; 34, Benediction on Upamanyu; 35, Do. on Sukeśa; 36—48, Description of various hells; 49, Philosophy expounded by Yama *(Yamagítá)*; 50, Mutation of creation; 51, Praise of Sukeśa; 52, means of escaping from hell; 53, Penance of Durgá; 54—56, Brahmá's benedictiom on Durgá; 57, Story of the seven fowlers; 58, Kingdom of Brahmadatta; 59—68, Story of Kauśika; 69, Hara and Párvati's tour to Mandára; 70—71, Story of Narasiñha; 72, Birth of Skanda; 73, Do. of Andhaka; 75—76, Story of Hiraṇyáksha; 77, Sacrifice of the Asuras; 78 to 106, Wars of the Devas and Asuras; 107—108, Story of Varáha; 109, Departure of Mahádeva to Sumeru; 110, Fruits of gifts; 111, Penances; 112, Duties of women; 113—115, The churning of nectar; 116—121, Legend of the Dwarf incarnation; 122, Destruction of Sriñhikeya; 123, Story of Hariśchandra; 124, Story of Paraśuráma; 125, Worship of Vasudhá; 126—128, Story of the descent of the Ganges; 129—148, Wars of Devas and Asuras; 149—151, Story of Párvatí's accepting an Aśoka tree for a son; 152, S'iva expounds Dharma; 153, Story of S'iva's throat becoming blue; 154, On the propriety of rubbing ashes and dust on the body; 155, On S'iva's dwelling on burning grounds; 156, An offering of aromatic waters to S'iva; 157—159, Sacred edifices; 160, Feasts of Bhairava; 161, Birth of Vináyaka; 162, Birth of Skanda; 163, Devas repair to behold Skanda; 164, Mátrís deputed by Indra to assassinate Skanda; 165, Battle between Skanda and Indra; 166—169, Skanda appointed generalissimo of the army of the Devas; 170—173, Destruction of Tárakásura; 174, Indra's address to Skanda; 175, Destruction of Mahisásura; 176, Thrones of Maheśvara; 177, Hymns in praise of do.; 178, Story of the messengers of Yamá and Sañku; 179, Account of Kálanjara; 180—181, Story of reviving Yama; 182, Temples for gods; 183, Story of Bhadreśvara; 184, Fruit of reciting the name of Mahádeva in a Deodar forest; 185, Temples of gods; 186, Benediction on Maya; 187—195, Legend of Tripura; 196—197, Description and revival of Krauncha; 198—200, The wars of Pralháda; 201—206, Story of Himavat and the clipping of his wings; 207—216, Story of Prahláda's wars with Náráyaṇa and its consequences.

Beginning. हस्त्याननः सकलचन्द्रनिभैकदन्तः सर्व्वात्मजो गणपतिर्भुजगोपवीती ।
विघ्नानि नाशयतु लोकविधौ समासौ देवी च सा कमलिनी वरदास्तु लक्ष्मीः ॥
नमः परमदेवाय चैगुण्यविजितात्मने ।
सर्व्वतो योगरूपाय संसारभारहेतवे ॥
स्थितिसम्भवसर्गाणां कर्त्रे हर्त्रे पुरारिणे ।
षड्विंशाय पुराणाय महादेवाय धीमते ॥
प्रजापतेर्महात्रे गङ्गाकालिन्दिसङ्गमे ।
प्रयागे परमे पुण्ये ब्रह्मणो लोकवर्त्मनि ॥
मुनयः संयितात्मानस्तपसा क्षीणकल्मषाः ।
तीर्थसंस्थावनार्थाय पौर्णमास्यां समाश्रिताः ॥
पौराणिकमपश्यन्त सूतं सत्यपरायणं ।
ज्ञातमस्मिन् महातीर्थे प्रणामार्थमुपागतं ॥
दृष्ट्वा वै सूतमायातं हृषयो हृष्टमानसाः ।
आश्चर्य्यासनसर्व्वस्वं तस्योग्यं समकल्पयत् ॥
स प्रणम्य ततः सर्व्वान् सूतस्तान् मुनिपुङ्गवान् ।
प्रदत्तमासनं भेजे सर्व्वधर्म्मागमान्वितः ॥
तमासीनमपृच्छन्त मुनयस्ते समाहिताः ।
ब्रह्मसत्रे पुरासीना नैमिषारण्यवासिनः ॥
कथितं भरताख्यानं पुराणञ्च पुरा त्वया ।
तेन नः प्रतिभाषित्वं साक्षात् सत्यवतीसुतः ॥
सर्व्वागमपरार्थज्ञः सत्यधर्म्मपरायणः ।
द्विजपूजारतो नित्यं तेन पृच्छा त्वमर्हसि ॥
भारताख्यानसदृशं पुराणाद् यद्विशिष्यते ।
तत्त्वां पृच्छामि वै जन्म कार्त्तिकेयस्य धीमतः ॥

End. ते यष्टीनायुधाः सर्व्वे बलवन्तो महासुराः ।
मुखैश्चन्द्रप्रतिमानगो————बभूव भूरतिनरां सुदुर्गमा ॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणे एकाशीतिसाहस्र्यां संहितायामम्बिकाखण्डे प्रह्लाद-नारायणीये इन्द्रागमनं समाप्तं । समाप्तोयमम्बिकाखण्डाख्यो ग्रन्थः ।

विषयः । अत्र १ मे अध्याये, कार्त्तिकेयोद्भवप्रश्नः । २ ये, अनुक्रमणिका । ३ ये, नैमिषोत्पत्तिकथनं । ४ र्थे, ब्रह्मणः प्राजापत्याभिषेकः । ५ मे, रुद्रोत्पत्तिः । ६ ष्ठे, ब्रह्मणः शिरश्छेदनदक्षाक्षं । ७ मे, कपालसंस्थापनं । ८ मे, देवैः रुद्रदर्शनविवरणं । ९ मे, सुवर्णोत्पत्तिवर्णनं । १० मे, दक्ष-

शापवर्णनं । ११ श्लो, उमातपस्यावर्णनं । १२ श्लो, याचाद्बालमोचणं । १३ श्लो, उमापरिणयनं । १४ श्लो, उमाविवाहस्तवः । १५ श्लो, वशिष्ठवरप्रदानं । १६ श्लो, शक्तिनामकवशिष्ठपुत्रोत्पत्तिः । १७ श्लो, कल्माषपादशापविवरणं । १८श्लो, राक्षससृष्टिनिरूपणं । १९ श्लो, वशिष्ठे विश्वामित्रेण वैरनिर्वर्त्तनं । २०श्लो, नन्दितपःप्रवेशः । २१ श्लो, नन्दिना महादेवस्तुतिः । २२श्लो, जयेश्वरचेचकथनं । २३श्लो, नन्दीश्वराभिषेकार्थं महादेवेन इन्द्रादिदेवताकानं । २४श्लो, नन्दीश्वराभिषेकस्तुतिकथनं । २५ श्लो, नन्दीश्वरविवाहकथनं । २६ श्लो, माता मेनया कथितां पतिनिन्दां श्रुत्वा दुःखिता पार्व्वती शिवसमीपमागत्य सर्व्वमाविश्चकार इत्यादिविवरणं । २७श्लो, शिवाय गो-हिरण्यादिदानफलं । २८ श्लो, शिवपूजाविधिः । २९ श्लो, कुवेरपद्मचूडावरप्रदानं । ३० श्लो, वाराणसीमाहात्म्यं । ३१श्लो, दधीचमाहात्म्यं । ३२ श्लो, दक्षयज्ञविनाशवर्णनं । ३३ श्लो, दक्षोत्पत्तिवर्णनं । ३४श्लो, उपमन्युवरप्रदानं । ३५श्लो, सुकेशवरप्रदानं । ३६श्लो, पिप्पलप्रश्नः । ३७श्लो, नरकसङ्ख्याकीर्त्तनं, नरकभीतिवर्णनञ्च । ३८श्लो, शाल्मलीनामनरकवर्णनं । ३९श्लो, कालसूचकनरकवर्णनं । ४०, कुम्भीपाकनरकवर्णनं । ४१, असिपत्रवनाख्यनरकवर्णनं । ४२, वैतरणीनरकवर्णनं । ४३, अमेाघनरकवर्णनं । ४४, पद्माख्यनरकवर्णनं । ४५, महापद्माख्यनरकवर्णनं, रौरवनरकवर्णनञ्च । ४६, महारौरवनरकवर्णनं । ४७, तमेानामनरकवर्णनं । ४८, तमस्तमेानामनरकवर्णनं । ४९, यमगीताकथनं । ५०, संसारपरिवर्त्तनकथनं । ५१, सुकेशमाहात्म्यं । ५२, नरकाभावेापायवर्णनं । ५३, दुर्गातपेावर्णनं । ५४, ब्रह्मप्रयाणवृत्तान्तं । ५५, ब्रह्मागमनवृत्तान्तं । ५६, दुर्गावरप्रदानं । ५७, सप्तव्याधेापाख्यानं । ५८, ब्रह्मदत्तस्य राज्ञो वृत्तान्तं । ५९, कौशिकीसम्भववर्णनं । ६०, कौशिक्या विन्ध्यगिरिगमनवृत्तान्तं । ६१, दैत्येाद्योगवर्णनं । ६२, शुम्भदैत्यवधवर्णनं । ६३, असुरविजयवर्णनं । ६४, असुरेाद्यमवर्णनं । ६५, ६६, देव्या कौशिक्या सह असुराणां युद्धवृत्तान्तं । ६७, कौशिक्यभिधेचनं । ६८, कौशिकीदेहसम्भवा या देव्यसा देशेषु नगरेषु च देवा न्यवेशयन् इत्यादिवृत्तान्तं । ६९, पार्व्वत्या सह हरस्य मन्दरगमनवृत्तान्तं । ७०, ७१, नारसिंहेन हिरण्यकशिपुवधवृत्तान्तं । ७२, स्कन्देात्पत्तिवर्णनं । ७३, अन्धकेात्पत्तिविवरणं । ७४, अन्धकवरप्रदानं । ७५, हिरण्याक्षस्य स्वपुरप्रवेशवृत्तान्त । ७६, हिरण्याक्षस्य सभाप्रवेशवृत्तान्तं । ७७, असुरयेागवर्णनं । ७८—१०६, अष्टसप्तत्यध्यायावधि षड्नवत्यध्यायपर्य्यन्तं देवासुरयुद्धवर्णनं । १०७, वराहेात्सववर्णनं । १०८, वराहप्रयाणवृत्तान्तं । १०९, महादेवस्य सुमेरुगमनवृत्तान्तं । ११०, दानफलनिरूपणं । १११ एकभक्तादिव्रतफलकथनं । ११२, स्त्रीणां धर्म्मनिरूपणं । ११३, अष्टतार्चपवर्णनं । ११४, अष्टतमन्थने नीलकण्ठेापाख्यानं । ११५, विष्णुना अष्टतेऽपहृते असुरैः सह देवानां युद्धं । ११६, ११७, वामनप्रादुर्भावः । ११८, शुक्रवासवसंवादः । ११९-१२०-१२१, वामनप्रादुर्भावे तीर्थयात्रावर्णनं । १२२, सैंहिकेयवधवर्णनं । १२३, हरिश्चन्द्रनिर्देशः । १२४, महादेवात्परशुरामवरप्राप्तिवर्णनं । १२५, वसुधाप्रतिष्ठावर्णनं । १२६, १२७, १२८, गङ्गावतरणवृत्तान्तं । १२९—१४८ जनचिंशदधिकशततमाध्यायावधि अष्टचत्वारिंशदधिकशततमाध्यायपर्य्यन्तं अन्धकाद्यसुरपराजयवृत्तान्तं । १४९,१५०,

१५१, पार्व्वत्या पुत्रलेनाशोकतरोः परिग्रहणवृत्तान्तं। १५२, भृङ्गिनो धर्म्मपद्धतिकथनं। १५३, महादेवकण्ठस्य विषाङ्कीलत्वकथनं। १५४, भस्मरजसः कथं विलेपनत्वं इति पार्व्वतीप्रश्ने शिवोत्तरं। १५५, जगत्प्रभोस्तव कथं श्मशानवासित्वं इति पार्व्वतीप्रश्ने शिवोत्तरं। १५६, सुगन्धजलादिना शिवस्नापनफलकथनं। १५७,१५८, १५९, पुण्यायतनफलं। १६०, भैरवोत्पत्तिकथनं। १६१, विनायकोत्पत्तिः। १६२, स्कन्दोत्पत्तिः। १६३, स्कन्ददर्शनार्थं देवादीनामागमनवृत्तान्तं। १६४, स्कन्दविनाशार्थं इन्द्रेण मातृगणप्रेरणं। १६५, स्कन्देन सह इन्द्रस्य युद्धवृत्तान्तं। १६६,१६७, स्कन्दस्य देवसेनापतित्वविवरणं। १६८, स्कन्दाभिषेकवर्णनं। १६९, स्कन्दाभिषेकदर्शनेच्छः। १७०, १७१, १७२, १७३, तारकासुरवधविवरणं। १७४, स्कन्दं प्रतिइन्द्रवाक्यं। १७५, महिषासुरवधविवरणं। १७६, महेश्वरनामानि। १७७, महेश्वरस्तुतिः। १७८, चीणायुषं श्वेतमानेतुमागतानां यमदूतानां भङ्गकर्णेन प्रत्याख्यानं। १७९, कालञ्जरायतनवृत्तान्तं। १८०, १८१, यमसञ्जीवनवृत्तान्तं। १८२, देवायतनोद्देशः। १८३, भद्रेश्वराख्यानं। १८४, देवदारुवने महादेवस्थानमाहात्म्यवर्णनं। १८५, आयतनवर्णनं। १८६, मयवरदानं। १८७, विपुरवर्णनं। १८८,—१९५, अष्टाशीत्यधिकशततमाध्यायात् पञ्चनवत्यधिकशततमाध्यायपर्य्यन्तं विपुरवधवृत्तान्तं। १९६, क्रौञ्चवधवर्णनं। १९७, क्रौञ्चसञ्जीवनं। १९८, १९९, प्रह्लादयुद्धं। २००, प्रह्लादविजयः। २०१, हिमवत्सम्भाषणं। २०२, गिरिवाक्यं। २०३, २०४, गिरिपक्षच्छेदवृत्तान्तं। २०५, मेघोत्पत्तिः। २०६, पक्षच्छेदनवृत्तान्तश्रवणफलं। २०७, २०८, नारायणेन सह प्रह्लादयुद्धोद्योगः। २०९, अनुह्लादवधवृत्तान्तं। २१०, नारायणेन चक्रदृष्टिवर्णनं। २११, प्रह्लादामरसङ्गमः। २१२, परमदैवतवचनं। २१३, दानवैः सह देवानां युद्धवृत्तान्तं। २१४, प्रह्लादनपत्यरणं। २१५, असुरप्रयाणोत्पातविवरणं। २१६, प्रह्लादनारायणयुद्धे इन्द्रागमनवृत्तान्तं॥

No. 2054. यतीन्द्रमतदीपिका। Substance, country-made paper, 13 × 5½ inches. Folia, 25. Lines, 11 on a page. Extent, 937 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1894, Sk. 1759. Place of deposit, Calcutta, Governmen of India; also another copy at Berhampur, Bábu Rámadása Sena. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yatindramata-dípiká. A summary of the dualistic form of the Vedánta doctrine. By S'rínivásadása, son of Govinda Áchárya. The work is divided into 10 chapters, and treats of (1) Perception; (2) Inference; (3) Testimony; (4) Nature; (5) Time; (6) Eternal attributes; (7) Intellect; (8) Created beings; (9) God; and (10) Immateriality.

Beginning. श्रीवेङ्कटेशं करिशैलनाथं श्रीदेवराजं घटिकाद्रिसिंहम्।
लक्ष्मीन सार्कं यतिराजमीड़े स्वप्ने च दृष्टान् मम देशिकेन्द्रान्। १।
यतीश्वरं प्रणम्याहं वेदान्तार्थं महागुरुं।
करोमि बालबोधार्थं यतीन्द्रमतदीपिकां॥ २॥

श्रीमन्नारायण एव चिदचिद्विशिष्टाद्वैतं तत्त्वं भक्तिप्रपत्तिभ्यां प्रपन्नः स एव उपायः। अप्राप्ततदेशविशिष्टः स एव प्राप्य इति वेदान्तवाक्यैः प्रतिपाद्यतां व्यास-बोधायन-गुहदेव-भारुचि-ब्रह्मानन्दि-द्रविड़ाचार्य्य-श्रीपराङ्कुशनाथ-यामुन-मुनियतीश्वरप्रभृतीनां मतानुसारेण बालबोधार्थं वेदान्तानुसारिणी यतिपतिमतदीपिकाख्या शारीरकपरिभाषा सा व्यक्तपावलम्बिनामया यथामति संक्षेपेण प्रकाश्यते।

End. वस्तुतस्तु वेदान्तानां चिदचिद्विशिष्टाद्वैतमेकमेव ब्रह्मेति तात्पर्यं अत एव चिदचिद्विशिष्टं ब्रह्मैकमेवेति मत्वा भगवान् बादरायणः अथातो ब्रह्मजिज्ञासेत्युपक्रम्य तमेव प्रकारं निरूपितवान् अतः चिदचिद्विशिष्टो ब्रह्मशब्दवाच्यो विष्वाख्यः परवासुदेवो नारायण एवैकं तत्त्वमिति विशिष्टाद्वैतवादिनां दर्शनमिति सिद्धं॥

इति विविधविचित्रं मानमेयं प्रकाश्यं घनगुरुवरदासेनोक्तमादाय शास्त्रे।
यतिपतिमतदीपं वेदवेदान्तसारं स भवति मतिमान् यः सत्कटाक्षैकलक्ष्यः॥

Colophon. इति श्रीवाधूलकुलतिलकश्रीमन्महार्य्यस्य प्रथमदासेन श्रीमद्वेङ्कटगिरिनाथपदकमलसेवापरायणस्वामिचिफड़ङ्गापुष्करिणीगोत्रि वन्दार्य्यसूनुना श्रीनिवासदासेन विरचितायां यतीन्द्रमतदीपिकायामद्रव्यपरिच्छेदो नाम दशमोऽवतारः॥

विषयः। श्रीमन्नारायण एव चिदचिद्विशिष्टाद्वैतं तत्त्वं इति प्रतिपाद्यतां व्यास-बोधायन-गुहदेव-भारुचि-ब्रह्मानन्दि-द्रविड़ाचार्य्य-श्रीपराङ्कुशनाथ-यामुन-मुनियतीश्वरप्रभृतीनां मतानुसारेण बालबोधार्थं संक्षेपतो दशभिः परिच्छेदैर्वेदान्ततात्पर्य्यकथनं। तत्र १—मे परिच्छेदे, प्रत्यक्षनिरूपणं। २-ये, अनुमाननिरूपणं। ३-ये, शब्दनिरूपणं। ४-र्थे प्रकृतिनिरूपणं। ५ मे, कालनिरूणं। ६ष्ठे नित्यविभूतिनिरूपणं। ७-मे, बुद्धिनिरूपणं। ८-मे, जीवनिरूपणं। ९-मे ईश्वरनिरूपणं। १०-मे, अद्रव्यनिरूपणं॥

No. 2055. दीपप्रकाशः। Substance, country-made paper, 9 × 4¼ inches. Folia, 42. Lines, 8—10 on a page. Extent, 1,036 ślokas. Character, Nágarga. Date, Sm., 1785. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Dípa-prákáśa. On dedication of lighted lamps to the goddess Rájarájeśvarí according to Tántric rules. By Premanidhi S'armá.

Beginning. अगाधापत्तज्येस्मरणकरणे सुन्दरतरी
हरीभूतेाऽरातिव्रजमहगमच्छामानमथने ।
करी मर्त्यामर्त्याद्यसुलभतरीभूतधिषणा-
दरीदात्प्रेम्नामिच्छ जयति दीपात्मकहरिः ॥ १ ॥

End. यस्योद्योतमती सती गुणवती माता पितेाभापति-
र्नामप्रेमनिधीति पत्यकुलभूः कुर्म्माचलेा जन्मभूः ।
स्वपास्यं कृतवीर्य्यजात्मजपदं भूयन्मल्लेवम्भू-
इत्यानन्दवनेऽमुना निवसता दीपप्रकाशः कृतः ॥

Colophon. इति श्रीप्रेमनिधिशर्म्मनिर्म्मितेा दीपप्रकाशः सम्पूर्णतामगमत् ॥
विषयः । तन्त्रोक्तनियमेन श्रीराजराजेश्वरोद्देश्यकदीपदानविधिकीर्त्तनं ॥

No. 2056. शब्दप्रकाशः वा दीपप्रकाशटिप्पनम् । ubstance, country-made paper, 9 × 3¾ inches. Folia, 120. Lines, 10 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Śabdaprakáśa alias **Dípaprakáśa-ṭippana.** A commentary on the work noticed under the last preceding No. by the author himself.

Beginning. प्रणम्येष्टदेवं शिवादेरपीष्टप्रदं राजराजेश्वराख्यं रमेशं ।
स्वदीपप्रकाशस्थितश्लिष्टशब्दप्रकाशं तनोम्यद्य बालानुरोधात् ॥ १ ॥

अथ नानातन्त्रग्रन्थालोचनतद्यवस्थादिकरणक्लेशपरिहारेण श्रीराजराजेश्वरोपासकजनश्रेणीषूरीणेापकारादिद्वारा श्रीस्वेष्टदेवोपासनाप्रसादमाकाङ्क्षमाणेा दीपप्रकाशनामानं साङ्गदीपप्रकाशकतयाचर्च्यं शिखरिणीस्रग्धराशार्दूलविक्रीड़ितच्छन्देानिबद्धश्लेाकसमुदायात्मकं ग्रन्थं चिकीर्षुस्तत्समाप्तिप्रतिबन्धकप्रत्यूहव्यूहविध्वंसनार्थं स्वेष्टदेवस्य दीपप्रियतया तदात्मकतया स्मरणस्याधिकतरं प्रसादकत्वमभिप्रेत्य दीपप्रकाशनिर्म्माणे दीपात्मकतयैव स्मरणस्येाचितनमस्कारात्मकं मङ्गलं कृत्वा शिष्यशिक्षायै निबध्नाति । अगाधेत्यादि ।

End. अस्ति हि उत्तरस्यां दिशि मुक्तिक्षेत्रसविधे ता + मेतिप्रसिद्धपर्व्वतदेशानामधिपतिः श्रीमल्लेवम्मदेवस्वदीयकृपाप्राप्तभूमिवृत्तिभ्यामन्नवस्त्रादिसौख्यपूर्व्वकं काश्यां निवसतेति वर्त्तुलार्थः । तथा च जन्मस्थानं भिन्नं वृत्तिस्थानं भिन्नं निवासस्थानञ्च भिन्नं ग्रन्थकर्त्तरुक्तं दीप-

प्रकाशः दीपस्य पूर्व्वोपदिष्टस्य प्रकाशः प्रकटनं दीपप्रकाशनामा ग्रन्थस्य कर्त्तोऽनुष्ठितो बुद्धिपूर्व्वकं न लक्षणाज्ञात इत्यर्थः।

इत्थं शब्दप्रकाशस्मरणकरणया राजराजेश्वरस्य
स्त्रीयाभीष्टार्थदातुर्नगजलधिरसच्चाशके माघमासे।
छष्णाष्टम्यां प्रपूर्णः परपरुचिरार्थस्य नाभाववोधो
मूलं मूलस्य यत्नादरणमिह परं लक्षि संक्षेपमार्गं ॥ १ ॥
अस्माभिः सकलः प्रयोग उदितो रत्नाकरे स्वष्टतो
मूलं भक्तितरङ्गिनीत्यभिहिते ग्रन्थेऽखिलं दर्शितं।
तत्संक्षेपरुचिप्रतोषफलके दीपप्रकाशे स्थिता
छष्टा शब्दततिः प्रकाशिततरार्था साम्प्रतं निर्मिता ॥ २ ॥
मास्वाचार्य्यं नृणां सप्राप्तानुष्ठितादिनो ग्रन्थात्।
दीपप्रकाशकर्त्तुर्नाचासाध्यं किमप्यस्ति ॥ ३ ॥
दीपप्रकाशे हि मनोऽस्ति यस्य शब्दप्रकाशेऽपि मनोऽस्तु तस्य।
शब्दप्रकाशेन विना न नृणां दीपप्रकाशे भविता प्रवेशः ॥ ४ ॥
यस्योद्योतमती सती गुणवती माता पितोमापति-
र्नाम प्रेमनिधीति पन्यकुलभूः कुर्म्माचलो जन्मभूः।
स्वपास्यं कृतवीर्य्यजात्मजपदं भूयन्मलैवम्मभू-
दृत्यानन्दवनेऽमुना निवसता शब्दप्रकाशः कृतः ॥ ५ ॥

Colophon. इति श्रीमत्प्रेमनिधिशर्म्मनिर्म्मितदीपप्रकाशटिप्पनभूतशब्दप्रकाशग्रन्थः सम्पूर्णः ॥

विषयः। सकलदीपप्रकाशस्थितकृष्टशब्दार्थानां प्रकटीकरणं।

No. 2057. योगशास्त्रं। Substance, country-made paper, 11¾ × 4¼ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 126 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India; also another copy at Murshidábad, Jápharaganj, Gopáladása Mahanta. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yoga-śástra. A brief exposition of the Yoga aphorisms of Patañjali. The codex is defective, and the name of the author of the work cannot be made out.

Beginning. (आद्यपत्रं नास्ति)। धिगमोत्तरापायाभावस्य व्यचिन्त्यानुन (?) संशय-प्रमादालस्याविरति-भ्रान्तिदर्शनालब्धभूमिकत्वानवस्थितत्वानि।

End. कैवल्यं स्वरूपप्रतिष्ठा वा चितिशक्तेरिति।

Colophon. इति योगशास्त्रे कैवल्यपादश्चतुर्थः॥ समाप्तः।

विषयः। पातञ्जलयोगसूत्रतात्पर्य्यविषयीभूतार्थस्य संक्षेपेण कथनं॥

No. 2058. योगमणिप्रभा वा पातञ्जलयोगसूत्रवृत्तिः। Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 60. Lines, 9 on a page. Extent, 1,134 ślokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yogamaṇi-prabhá. A commentary on the Yoga aphorisms of Patañjali. By Rámánanda Sarasvatí, pupil of Govidánanda. It follows the Pátañjala-bháshya.

Beginning. वन्दे शेषाद्यसंस्तुतं पुराणपुरुषं हरिं।
प्रकृत्या शीतया युक्तं योगेशं योगदायिनं॥
पतञ्जलिं सूत्रकृतं प्रणम्य व्यासं मुनिं भाष्यकृतञ्च भक्त्या।
भाष्यानुगां योगमणिप्रभाख्यां वृत्तिं विधास्यामि यथा मतिञ्च॥
इह खलु भगवान् पतञ्जलिः प्रेक्षावत्प्रवृत्त्याङ्गशास्त्रप्रतिपाद्यं दर्शयति॥
अथ योगानुशासनम्॥

End. वक्त्राहं प्रमादनिरतः क्व वात्सल्यं गुरोरिदं।
नूनं महात्मनां दीने स्वतश्चित्तं कृपान्वितं॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यगोविन्दानन्दभगवत्पूज्यपादशिष्य-श्रीरामानन्दसरस्वतीकृतौ पातञ्जलसूत्रवृत्तौ योगमणिप्रभाख्यायां कैवल्यपादश्चतुर्थः समाप्तः॥

विषयः। पातञ्जलयोगसूत्रस्य भाष्यानुगतव्याख्यानं॥

No. 2059. पथ्यापथ्यविबोधकः। Substance, country-made paper, $9 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 118. Lines, 8—10 on a page. Extent, 3,729 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1767. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Pathyápathya-vibodhaka. On diet and regimen. By Keyadeva Pandit, a Vadya by caste.

Beginning. नत्वैकं विश्वरूपं विभुवनशरणं स्वर्गमोक्षैकहेतुं
शम्भुं वाग्देताञ्च व्यवहरति यया विश्वमेतन्निनान्तं ।
यस्य ध्यानप्रसादात् प्रभवति पुरुषः सर्व्वकार्य्यस्य सिद्धिं
कर्त्तुं तं देववन्द्यं स्फुरदुरगवरस्फारहारं गणेशं ॥ १ ॥
भारद्वाजपवित्रगोत्रतिलकः श्रीपद्मनाभोऽभव-
द्वैद्यख्यातिनाटकागमकथालङ्कारपारङ्गमः ।
तत्सूनो गुणभूषितः समभवत् श्रीशादुनामा भिषक्
येन प्राणिगदो गदैरपहृतोऽसौ सर्व्वविद्यालयः ॥ २ ॥
तत्सुतः केयदेवोऽस्ति वैद्यशास्त्रविशारदः ।
मणिरत्नाकरो येन कृतोऽल्पो नाम सागरः ॥
नामरत्नाकरोक्तानां द्रव्याणाञ्च रसादिषु ।
पन्थायं क्रियते तेन पथ्यापथ्यविबोधकः ॥ ३ ॥

End. ओजः कान्तिर्बलं पुष्टिस्तुष्टिस्तूपचयः स्मृतः ।

Colophon. इति श्रीवैद्यकेयदेवपण्डितविरचिते पथ्यापथ्यविबोधके भिन्नवर्गोऽष्टमः सम्पूर्णोऽयं ॥

विषयः । पथ्यापथ्यविवेचनं ॥

No. 2060. न्यायकुसुमाञ्जलिप्रकरणम् । Substance, country-made paper, 13½ × 6¼ inches. Folia, 37. Lines, 13—14—15—18 on a page. Extent, 2,358 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Correct.

Nyáya-kusumáñjali-prakaraṇa. A polemical disquisition on the existence of God, refuting all atheistical doctrines. By Udayana Áchárya. The work comprises a metrical portion, and a prose paraphrase. The former has been published with a translation into English by Professar E. B. Cowell. The latter is scarce. The codex under notice contains both the parts.

Beginning. सत्पक्षप्रसरः सतां परिमलप्रोद्बोधबद्धोत्सवो
विच्छाया न विमर्द्दनेऽहतरसप्रस्यन्दमाध्वीकभूः ।

ईश्वरेण निवेशितः पदद्युगे भङ्गायमानं भ्रम-
च्चेतो मे रमयत्वविघ्नमनघः न्यायप्रसूनाञ्जलिः ॥
स्वर्गापवर्गयोर्मार्गमामनन्ति मनीषिणः ।
यदुपास्तिमसावेव परमात्मा निरूप्यते ॥

End. इत्येष नीतिकुसुमाञ्जलिरुज्ज्वलश्री-
र्यद्वासयेदपि च दक्षिणवामकौ द्वौ ।
नो वा ततः किममरेश्वरगुरोर्गुरुस्तु
प्रीतोऽस्त्वनेन पदपीठसमर्पणेन ॥

Colophon. इत्याचार्य्यश्रीमदुदयनविरचितन्यायकुसुमाञ्जलिप्रकरणं समाप्तं ।

विषयः । ईश्वरे विप्रतिपन्नानां चार्व्वाक-मीमांसक-सौगत-दिगम्बर-साङ्ख्यानां मतं श्रीमदुदयनाचार्य्येणानेन गद्य-पद्योभयात्मकेन प्रबन्धेन निराकृतं ।

No. 2061. यजुर्व्वल्लभः । Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 81. Lines, 11—12 on a page. Extent, 2,065 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1811. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Yajurvallabha. This is a part of the 'Áhnika-paddhati,' a comprehensive work on the duties of householders. By Viṭṭhala Díkshita. The part under notice comprises three chapters, and treats of, 1st, daily religious duties, 2nd, the sacraments, (*sañakáras*) 3rd, Adhána or domestic fire worship. All those have been treated according to the rules of the Yajur Veda.

Beginning. योगिनो यं प्रपश्यन्ति हृदाकाशे सनातनं ।
+ + + + + + वन्दे देवकीनन्दनं हरिं ॥
अस्यान्तु कर्म्मस्मरणावाङ्किकं प्रथमं ततः ।
संस्कारदीनावसथ्यं त्रिभिः काण्डैरहं ब्रुवे ॥

End. ततो ब्राह्मणभोजनं संकल्पयेत् । इत्याह्नयणपद्धतिः समाप्ता ॥

Colophon. इति श्रीविट्ठलदीक्षितनिबद्धायामाङ्किकपद्धतौ यजुर्व्वल्लभाख्यायां आवसथ्याधानं सपरिकरं नाम तृतीयः खण्डः समाप्तः ॥ ३ ॥

विषयः । अत्र खण्डत्रयं वर्त्तते तत्र प्रथमे यजुर्व्वेदोक्ताङ्किकनित्यप्रयोगः । द्वितीये यजुर्व्वेदोक्तसंस्कारप्रयोगः । तृतीये यजुर्व्वेदोक्तावसथ्याधानप्रयोगः ॥

No. 2062. हौत्रिकपद्धतिः, यजुर्वेदोक्ता। Substance, country-made paper, 8¾ × 4 inches. Folia, 38. Lines, 8 no a page. Extent, 592 ślokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1705. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Hautrika-paddhati. A guide-book for the performance of the Hautrika or fire sacrifices according to the Yajur Veda. Anonymous.

Beginning. हौत्रं करिष्यन् संचरेण प्रविश्यापद्धवनीयं।

End. श्वासो वा तदुपांशु तदुपांशु॥

Colophon. इति यजुर्वैदिके हौत्रिके पञ्चमोऽध्यायः॥

विषयः। यजुर्वेदोक्तहौत्रिककर्म्मप्रपञ्चनं।

No. 2063. देवीमाहात्म्य-टीका। Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 92. Lines, 7 on a page. Extent, 2,598 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Devímáhátmya-tíká. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By S'aṅkara S'armá.

Beginning. श्रीदुर्गायाः पदं नत्वा श्रीमच्छङ्करशर्म्मणा।
देवीमाहात्म्यटीकेयं क्रियते शिष्टसम्मता॥
पूर्व्वं भगवद्बादरायणमुनेः शिष्यो जैमिनिर्नाम मुनिर्भारतविषये सन्दिग्धमना मार्कण्डेयं समुपागम्य मो मुनेभारतविषयेऽस्मत्सन्देहो दूरीक्रियतामित्यवदत्। — — — — — — — — — — — पक्षिण ऊचुः—मार्कण्डेय उवाचेत्यादि।

End. सावर्णिर्भविता मनुरिति पुनरावृत्तिः समाप्तिं द्योतयति सम्प्रदायसम्भवात॥

Colophon. इति देवीमाहात्म्यटीका समाप्ता।

विषयः। मार्कण्डेयपुराणीयदेवीमाहात्म्यव्याख्यानं।

No. 2064. अमरकोषमाला । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 250. Lines, 6 on a page. Extent, 5,906 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhí, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Amarakosha-málá. A paraphrase of the 'Námaliṅgá nuśásana' of Amara Siñha. Author's name not made out. The work has been written in accordance with the rules of the Kalápa-vyákaraṇa.

Beginning. अनादिमध्यान्तमनीश्वरीशं प्रणम्यत + + दमुं गिरीशं ।
निर्वाहयोगार्थकमूललीनां निरूप्य कुर्मोऽमरकोषमालां ॥
उपाया बहवः सन्ति निबन्धाः पाणिनेर्हिता ।
तथापि मादृशां यत्नः खलु कालापतुष्टये ॥

अत्र ग्रन्थारम्भे शिष्टाचारसिद्ध्यर्थमभीष्टविघ्नविघातार्थञ्च अभीष्टदेवतायाः सेवनोपदेशेन प्रणामं दर्शयति यस्येत्यादि । ये धीराः स विष्णुः सेवतां भवद्भिरिति शेषः । इत्यादि ।

Colophon. समाप्तिसूचकवाक्यं नास्ति ।

विषयः । अमरकोषव्याख्यानं ।

No. 2065. दत्तकविवेकः । Substance, country-made paper, 18 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 5 on a page. Extent, 75 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagolá, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dattaka-viveka. A summary of the laws relating to adoption. By Súlapáṇi. It is one of several treatises the author wrote under the generic name of *Viveka*. He lived in the middle of the 12th century, and was a judge in the court of Lakshmaṇa Sena, of Bengal.

Beginning. अथ दत्तकविवेकः । तत्र याज्ञवल्क्यः ।
दद्यान्माता पिता वा यं स पुत्रो दत्तको भवेत् ॥
मनुः । माता पिता वा दद्यातां यमद्भिः पुत्रमापदि ॥
सदृशं प्रीतिसंयुक्तं स पुत्रो दत्तिमः सुतः ॥

प्रीतिसंयुक्तमित्यनेन वयोऽधिकपुत्रदाने पुत्रानुमत्यपेक्षा ज्ञापिता । इत्यादि ।

End. संक्षेतस्य कृतस्यस्य वर्णगेाचं भवत्युत ।
अथ देया तु कन्या स्यात् तद्वर्णस्य युधिष्ठिर ॥

Colophon. इति श्रूलपाणिकृतदत्तकविवेकः समाप्तः ।

विषयः। दत्तकपुत्रग्रहणकर्त्तव्यतातदधिकारादिनिरूपणं ।

No. 2066. छन्दोमञ्जरीटीका। Substance, foolscap-paper, 16 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 446 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, new. Prose. Correct.

Chhando-manjarí-ṭíká. A commentary on the *Chhando-manjarí*, an elementary treatise on versification. By Dátáráma.

Beginning. नत्वा वागीश्वरीपदं चतुर्व्वर्गफलप्रदं ।
सच्छन्दोमञ्जरीटीका दातारामेण तन्यते ॥
यद्यस्याः कतिधा व्याख्या व्याख्याताः पूर्व्वसूरिभिः ।
तथापि बालबोधाय मयाप्याख्यायतेऽधुना ॥

ग्रन्थकारेण ग्रन्थस्य भङ्गीक्षतकृष्णलीलावर्णनप्रधानतया महाकाव्यत्वादादौ शिष्टानुशिष्टेाचितेष्टदेवतानमस्काररूपं मङ्गलं वस्तुनिर्द्देशश्च कृतः । सर्गबन्धो महाकाव्यमुच्यते तस्य लक्षणं । आशीर्नमस्क्रिया वस्तुनिर्द्देशो वापि तन्मुखमित्यक्तेः ।

ग्रन्थन्तु मञ्जरीलेन परिकल्प्य महाकविः ।
गङ्गादासश्चकारेमं सुखकैः षड्भिरन्वितं ॥

देवमित्यादि ।

End. भाराक्रान्तेति । हरिः श्रीकृष्णो जयति जयतु तुरासाने तिः । किम्भूतः, गुरुं जनं विलोक्य दृष्ट्वा जलदखनाकुलावल्लवीसंक्षेपोत्थं———

Colophon. परिसमाप्तिवाक्यादिकं नास्ति ।

विषयः। गङ्गादासकृतच्छन्दोमञ्जर्य्या व्याख्यानम् ।

No. 2067. शाक्तक्रमः। Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 105. Lines, 5 on a page. Extent, 1,503 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Láṭora, Zilá Rájasáhí, Kumár Yogendranátha Ráya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Sákta-krama. A summary of Tántric rituals. By Purnánanda Paramahañhsa. The work is divided into 7 chapters, and treats of all

the leading rites and ceremonies which the followers of the S'ákta sect of the Tántrics are required to perform.

CONTENTS: I. Proper place for Ekaliṅga. The Kúrmachakra diagram. Corpses, their varieties. Internal worship. Offering of water to the manes. Offering of Arghyas. Rosaries. The great internal worship. The great yajña.

II. Classification of worshippers. *Divya* or Celestial class. *Vira* or heroic class. *Pashu* or animal class. Listening, contemplation, &c. Means of knowing one's self. True knowledge. Conduct of the class called *China* or Chinese. Duties of Kaulas. Rules regarding the five M.'s S'akti defined. Routine of Kaulas. Duties on particular occasions.

III. Worship of virgins of different ages. Sacrifice of she-jackals. Worship of Kula. Recounting of rosaries. Sanctification of rosaries. Drinking for pleasure prohibited. Worship without spirituous drinks condemned.

IV. Purification of articles of worship. Identity of one's self. Articles of worship derived from bastards, &c.

V. The rite of Vijayá. Hermitage. Worship of shoes. Form of Kámakalá. Secret worship. Purificatory rites. Rites on cremation grounds. Rite called Níla.

VI. Rites for becoming Víra. Worship of S'akti. Praise of nonduality.

VII. Diabolical rites for causing stupefaction, subjugation, &c. &c.

Beginning. कत्वा श्रीपरदेवताङ्घ्रियुगलं शाक्तक्रमं कामदं
पूर्णानन्दयतिस्मनोति शिवयोस्सन्त्रानुसारक्रमात् ।
श्रीदीक्षागुरुपादपद्मयुगलध्यानात्मनो निर्म्मलो
द्वैतज्ञानविनाशनाय विदुषामामोदसंदोहये ॥
सच्चारे महापद्मे प्रातः शिरसि निर्म्मले ।
पूर्णेन्दुमण्डलयुते शुद्धस्फटिकसन्निभं ॥
गन्धानुलेपितं शान्तं वरदाभयपाणिनम् ।
मन्दस्मितं निजगुरुं कारुण्येनावलोकितं ॥ इत्यादि ।

End. प्रसन्ना तेन गोप्तव्या कुलीनैः सिद्धिहेतवे ।
भावचूड़ामणिं वीक्ष्य कुलचूड़ामणिं तथा ।
तन्त्रचूड़ामणिं वीक्ष्य वीरतन्त्रकजामलं ॥

कुलार्णवं प्रक्रमञ्च वामकेश्वरसंचितं ।
समयार्णवाष्टकाञ्च उत्तरातन्त्रमेव च ॥
गुरूणाञ्च मतं ज्ञात्वा कालीतन्त्रं कुलार्णवं ।
पूर्णानन्देन गिरिणा ज्ञातं श्रीपतिवासरे ॥
१६१० कालाङ्कवेदेन्दुशाके मङ्गलवासरे ।
नित्यमुक्तस्वभावार्थं शाक्तक्रममनुत्तमं ॥

Colophon. इति श्रीपूर्णानन्दपरमहंसविरचिते शाक्तक्रमे सप्तमोऽंशः ॥

विषयः । १प्रथमांशे,—एकलिङ्गस्थानलक्षणं । कूर्म्मचक्रलक्षणं । कोमलचूड़कादिशवलक्षणं । अन्तर्यजनविधिः । तर्पणविधिः । अर्घ्यसाधनविधिः । जपविधिः । महान्तर्यजनविधिः । महायज्ञविधिः ।

२य अंशे,—दिव्यादिभावनिरूपणं । दिव्यभावलक्षणादिकथनं । वीरभावलक्षणादिलक्षणं । पशुभावलक्षणादिकथनं । श्रवण-मनन-निदिध्यासनलक्षणादिकथनं । आत्मसाक्षात्कारोपायकथनं । तत्त्वज्ञानादिनिरूपणं । चीनाचारकथनादिकं । कौलिककर्त्तव्यकथनं । पञ्चमकारसाधनविधिः । शक्तिनिरूपणादिकं । कुलाचारलक्षणं । समयाचारलक्षणं ।

३य अंशे,—कुमारीपूजाविधिः । तल्लक्षणादिकथनं । तच्च वत्सरसंख्यया फलविशेषकथनं । शिवाबलिदानविधिः । कुलपूजनविधिः । मालाजपविधिः । मालाप्रतिष्ठाविधिः । कामतः सुरापाननिषेधः । मद्यादिहीनपूजाया निन्दितत्वकीर्त्तनं ।

४र्थे अंशे,—द्रव्यशुद्धिविधिः । आत्मस्वरूपनिरूपणं । कुण्डगोलोद्भवादिद्रव्यनिरूपणं ।

५मे अंशे,—विजयाकल्पकथनं । अवधूतक्रमकीर्त्तनं । पादुकापूजनविधिः । कामकलारूपकीर्त्तनं । गुप्तसाधनविधिः । कल्पपरश्चरणविधिः । श्मशानसाधनविधिः । नीलसाधनविधिः ।

६ष्ठे अंशे,—वीरसाधनपुरश्चर्य्याविधिः । शक्तिपूजाविधिः । अद्वैततत्त्वप्रशंसा ।

७मे अंशे,—वश्यलभनादिविधिः । तच्च स्थानकालादिनिरूपणं । सर्व्वत्र देवीभावावश्यकतानिरूपणञ्च ।

No. 2068. पुराणसर्व्वस्वं । Substance, Palm-leaf, 40 × 2 inches. Folia, 325. Lines, 4 on a page. Extent, 8,910 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1677. Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmíkánta Ráya. Appearance, old. Verse. Correct.

Puráṇa-sarvasva. A miscellany made up of extracts from the Puráṇas with comments thereon on history, geography, civil polity, various forms of worship, &c. By Govardhana Páṭhaka. It was compiled under the auspices of a Bengali zemindar of the name of Srísatya, who

had the title of Khan, in the year 1396 S'áka. This work is quite distinct from the one of this name noticed under No. 333 (I, 188).

Beginning. (प्रथमपत्रं नास्ति ।)

विधास्य तु महाराज विद्वान् पुत्रः पुरूरवाः ।
तेजस्वी दानशीलस्य यज्वा विपुलदक्षिणः ॥
ब्रह्मवादी पराक्रान्तः शत्रुभिर्युधि दुर्ज्जयः ।
आहर्त्ता चाग्निहोत्रस्य यज्ञानाञ्च महीपतिः ॥ इत्यादि ।

End. एतत् पुण्यं समाप्तं जनपदविदितं कारितं सत्यखानै-
र्दानैर्मानैर्विधानैरनुदिनमधिकं पण्डितान् पूजयित्वा ।
सर्व्वख्यातं पुराणं परमशुभकरं भूषणं भूतलेऽस्मिन्
यावच्चन्द्रार्कशैलाद्रसनवऊतभुक्चन्द्रसङ्ख्याशकाब्दे ॥
श्रीमद्गौड़महीमहीपतिपतिप्राप्तप्रसादोदयः
पुण्यः प्राक्तनकर्म्मणोऽतिपद++++श्रीखानाङ्किता ।
पश्चात् श्रीशुभराजखानपदवी लब्धा धरामण्डले
जीयाद्धर्म्मधुरन्धरः कुलधरो धीरो गभीरो गुणैः ॥
पुराणसर्व्वस्वमिदं प्रयत्नादकारि मेघर्द्धनपाठकेन ।
मनोरमं पुण्यवतां जनानां श्रीसत्यखानस्य यशः प्रधानं ॥

Colophon. इति पुराणसर्व्वस्वं समाप्तं । शुभमस्तु शकाब्दाः १६७७ ॥

विषयः । विविधपुराणसारमाकृष्य निर्म्मितोऽयं ग्रन्थराजः । तत्र ऐतिह्यत्पत्तिकथनं । भुवनकोषवर्णनं । विशेषेण भूगोलकीर्त्तनं । ज्योतिर्म्मण्डलसन्निवेशसंस्थानादिकथनं । तीर्थप्रकरणानि । तत्र विशेषेण गङ्गामाहात्म्यकीर्त्तनं । तर्पणप्रकरणं । दानप्रकरणं । व्रतप्रकरणं । जलदानप्रकरणं । आश्रयप्रकरणं । भक्तिप्रकरणं । मृत्युप्रकरणं । अस्थिप्रक्षेपप्रकरणञ्च । प्रयागादिप्रकरणं । वाराणसीमाहात्म्यं । गयामाहात्म्यं । जगन्नाथमाहात्म्यं । अष्टादशमहापुराणलक्षणादिकथनं । भारतसूचकथनं । रामायणसूचकथनं । चातुर्वर्ण्यचतुराश्रमधर्म्मनिरूपणं । तत्र सामान्यतः परिभाषाकथनं । धर्म्मस्वरूपकीर्त्तनं । वर्णधर्म्माः । ब्राह्मणमाहात्म्यं । ब्राह्मणादीनां जीविकादिनिरूपणं । वर्णसङ्करनिरूपणं । दशविधसंस्कारकथनं । विद्यादानविधिकथनमुखेन शिष्यादिलक्षणकीर्त्तनं । अभिवादनविधिः । ब्रह्मचारिविधिः । गार्हस्थ्यविधिः । तत्र स्त्रीलक्षणादिकथनं । पुरुषलक्षणं । दारानुक्रमणविधिः । आवसथ्याधानविधिः । अग्निहोत्रादिविधिः । विवर्गचिन्तनविधिः । विशेषेण प्रातःकृत्याद्याह्निककृत्यविधानं । विशेषेण शिवसूर्य्यादिपूजाविधिकथनं । भक्तिप्रकरणं । गतिप्रकरणं । याचाप्रकरणं । हरिहरादिस्तवनकीर्त्तनञ्च । दुर्गापूजाप्रकरणं । रुद्राक्षधारणादिमाहात्म्यं । गीतामाहात्म्यं । विष्णुस्मरणप्रकरणं । स्मरणश्रवणादि-

माहात्म्यं । गोसेवादिविधिः । नित्यश्राद्धविधिः । आतिथ्यविधिः । भोज्याभोज्यनिरूपणं । श्रय नादिविधिः । साध्वीधर्म्मकथनं । स्त्रीणां व्यभिचारादिलक्षणं । स्त्रीणां व्रतप्रकरणं । वाणप्रस्थ विधिः । यतिधर्म्मकीर्त्तनं । योगशास्त्रकथनं । तच विशेषत आसन-ध्यान-धारणा-प्राणायामादि लक्षणकथनं । याज्ञवल्क्यगीताकथनं । धर्म्मस्कन्धकथनं । विस्तरेण राजनीतिकीर्त्तनं । स्त्रीरक्षा दिकामशास्त्रकथनं । व्यवहारविधिकथनं । तच विस्तरेण विचारप्रणालीकथनञ्च । परीक्षा विधिः । दण्डविधिः । सामान्यतो नीतिसारकथनं । कर्त्तव्यताप्रकरणं । कायस्थलक्षणं । धनु र्व्वेदकथनं । सङ्ग्रामलक्षणादिकथनं । मरकतादिरत्नपरीक्षाविधिः । वैषामुत्पत्त्यादिकथनञ्च । पुष्यराग-कर्क्केतन-पुलक-रुधिराक्षादिरत्नपरीक्षणं । लौहसंस्कारविधिः । अत्र बहुविधलौहभेद लक्षणादिनिरूपणं । वास्तुनिरूपणादिकं । गजचिकित्साविधिकथनं । अश्वपरीक्षादिविधिः । द्रव्यगुणकथनं । नाट्यप्रकरणं । यन्त्रप्रकरणं । रागप्रकरणं । ज्योतिषप्रकरणम् । दृक्षरोपणविधिः । विक्रयविधिः । गोनिष्क्रयणप्रवेशनविधिः । धान्यवपनादिविधिः । भूकम्पादिमण्डलनिरूपणं । शाकुनज्ञानविधिः । अरिष्टनिरूपणं । उत्पातविवेकः । खप्नाध्यायकथनं । श्राद्धप्रकरणं । सद्यमर णानुमरणादिविधिः । आद्धोत्तरकर्म्म । दानप्रकरणं । प्रायश्चित्तप्रकरणं । महादानप्रकरणम् । संवत्सरकृत्यनिरूपणं । दुर्गोत्सवविधिः । सङ्क्रान्तिनिरूपणं । ग्रहणनिरूपणं । युगाद्यादिनिरूपणं । पञ्चमीकल्पे नागपञ्चम्यादिविधिः । कालदष्टादिलक्षणकथनं । विषचिकित्सा । एकादश्यादि व्रतविधिः । अशौचनिरूपणं । द्रव्यशुद्धिनिरूपणं । भविष्यकथनं । प्रह्लादचरितकीर्त्तनञ्च ।

No. 2069. दानरत्नाकरः । Substance, Palm-leaf, 19 × 2 inches. Folia, 128. Lines, 6 on a page. Extent, 2,304 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1707. Place of deposit, Lálora, Dighápati, Zilá Rájasáhí, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Dána-ratnákara. A summary of the laws relating to the consecration of various kinds of gifts. By Chaṇdes'vara Ṭhakkura, minister of war and peace, and son of Vires'vara, who held the same office under some king or other whose name is not given. The author says he compiled the work after performing the rite called *Túlápurusha*, on the banks of the Vágvatí river in Nepal. The work is one of seven which he compiled under the generic name of *Ratnákara*. The specific names of the others were *Kritya, Vyravahára, S'uddhi, Púja, Vivála* and *Grihastha*, treating severally of periodical rites, Judicature, purification, worship, inheritance, and domestic duties.

Beginning. तत् पातु लोचनं शम्भोः प्रियास्नेहनिमीलितं ।

उत्तं सरजनीनाथनिद्राणमिव नीरजं ॥

उन्निद्राम्भोजराजीबऊलपरिमलोद्भूतरागेखड़गै-

रुन्मीलद्ब्रह्मघोषश्रुतिविगलदघैः श्वासनैरप्रजानां ।
लक्ष्मीं विश्वम्भरायाः स्फुटमहृत हृतौ यो महादानदानैः
श्रीमच्चण्डेश्वरोऽयं रचयति रुचिरं दानरत्नाकरं सः ॥
श्रीचण्डेश्वरमन्त्रिणा मतिमतानेन प्रसन्नात्मना
नेपालाखिलभूमिपालजयिना धर्म्मेषु दुग्धाब्धिना ।
वाग्वत्याः सरितस्तटे सुरधुनीसाम्यं दधत्याः शुचौ
मार्गे मासि यथोक्तपुण्यसमये दत्तासुलापूरुषाः ॥
यस्य दानातिरेकेण लोके निर्ज्जितगौरवः ।
कल्पद्रुमः पारिजातः कामधेनुः क्वचित् क्वचित् ॥
अवोक्तमपि यद्दानं कृत्यरत्नाकरे पुनः ।
मासादिकृत्यसामर्थ्यं गौरवात्तदुदीरितं ॥
दानविधि+ +दानस्वरूपस्य निरूपणं ।
देयादेय+रक्षोऽत्र पात्राणां कथनं ततः ॥
महादानानि सर्व्वाणि गोसहस्रमनन्तरं ।
धान्यादिशैलदानानि गुडधेन्वादिकानि च ॥
गवां स्वरूपतो दानं ततो हेमगवीपरं ।
वृषकृष्णाजिने तद्वद्दानं भूमिसुवर्णयोः ॥ इत्यादि ।

End. नायको विनायकः यक्षराट् कुबेरः ।
अथ वा दिग्गजाः कार्य्यास्तत्रापि कथयामि ते ॥
यद्द्वारं सम्मुखं तस्य देवीं तत्र प्रतिष्ठापयेत् ।
नायकं नायकं कुर्य्याद्द्वाराभ्यां मध्यतः स्थितं ॥
यः पर्शुरामबलिकर्णरघुप्रवीर-
जीमूतवाहनदधीचिशिबीन् विचिन्त्य ।
दीर्घोर्द्धनिःश्वसितधूसरिताधरश्री-
राखे क्षणं क्षितिभावमलक्ष्यदृष्टिः ॥
मग्ना म्लेच्छमहार्णवे वसुमती येनोद्धृता लीलया
विध्वस्तावनिवैरिणः क्षितिभुजां लक्ष्मीः समासादिता ।
दत्तः कर्श्मटकोचयोऽर्थिनिवहे चण्डेश्वरेणोचकै-
र्धर्म्मस्याभ्युदयाय तेन विहितः श्रीदानरत्नाकरः ॥
श्रीकृत्यदानव्यवहारशुद्धिपूजाविवादेषु तथा गृहस्थे ।
रत्नाकरा धर्म्मभुवो निबद्धाः कृतासुलापूरुषदेन सप्त ॥

रसगुणभुजचन्द्रैः सम्मिते शाकवर्षे
सहसि धवलपक्षे वाग्वतीसिन्धुतीरे ।
अदित तुलितमुच्चैरात्मना स्वर्णराशिं
निधिरखिलगुणानामुत्त+सामनाथः ॥

Colophon. सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुरश्रीवीरेश्वरात्मजसप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुरश्रीचण्डेश्वरविरचितो दानरत्नाकरः समाप्तः । शकाब्दाः १७०७ ।

विषयः । दानविधिनिरूपणं । दानस्वरूपकीर्त्तनं । देयादेयनिरूपणं । पात्रविवेचनं । महादानानि । मुहूर्त्तकालादिकथनं । मण्डपादिनिर्म्माणविधिः । तत्र अङ्गुलिशाखादिपरिमाणकथनं । हिरण्यगर्भमहादानविधिः । एवं ब्रह्माण्डदानं । कल्पपादपदानं । गोसहस्रदानं । कामधेनुदानं । हिरण्याश्वरथदानं । पञ्चलाङ्गलदानं । पृथिवीदानं । विश्वचक्रदानं । कल्पलतादानं । सप्तसागरदानं । रत्नधेनुदानं । महाभूतघटदानं । पद्मपुराणीयब्रह्माण्डदानं । शिवाय धेनुगोसहस्रदानं । तिलद्रोणशतदानं । पर्व्वतदानं । लवणाचलदानं । गुड़ाचलदानं । सुवर्णाचलदानं । तिलाचलदानं । घृताचलदानं । रत्नाचलदानं । रजताचलदानं । शर्करांचलदानं । गुड़धेनुतिलधेन्वादिदानं । उभयतोमुखीदानं । वरवृषभदानं । कृष्णाजिनदानं । भूमिदानं । स्वर्णदानं । विद्यादानं । तत्र लिखनविधिः । विद्याधारग्रन्थयन्त्रविधिः । पत्रसंस्कारविधिः । मसीनिर्म्माणविधिः । पीतरक्तहरितकृष्णभेदेन तस्याश्चातुर्विध्यकथनं । लेखनीपट्टनिर्म्माणविधिः । आदर्शारोपणविधिः । शोधनविधिः । पाठक्रमविधिकथनञ्च । आरोग्यदानविधिः । अभयदानविधिः । द्विजस्थापनविधिः । कल्पदानविधिः । अन्नदानविधिः । मासदानविधिः । ऋतुदानविधिः । तिथिदानविधिः । नक्षत्रदानविधिः । मृत्युञ्जयोक्तदानविधिः । यमसहिषदानविधिः । कालपुरुषदानविधिः । रेवन्ताश्वदानविधिः । वापीकूपतड़ागादिविधिः । वृक्षादिप्रतिष्ठाविधिः । आश्रमदानविधिः । प्रतिश्रयदानविधानञ्च ।

No. 2070. अशौचदीपिका । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 406 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyár, Post Siṇḍá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana Siromaṇi. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Aśaucha-dípiká. An epitome of the rules regarding personal impurity resulting from birth, or death, or other causes. By Viśveśvara Bhaṭṭáchárya.

Beginning. विलोक्य धर्म्मशास्त्राणि विचार्य्याशौचसङ्ग्रहान् ।
विश्वेश्वरेण सङ्क्षिप्य क्रियतेऽशौचदीपिका ॥

तच्च मनुः। शुध्येद् विप्रो दशाहेन द्वादशाहेन भूमिपः॥ इत्यादि।

End. इति हरस्मृतिवचनं सकुल्याः समानोदकाः गोत्रजा निष्टत्तसमानोदकभावाः।

Colophon. इति विश्वेश्वरभट्टाचार्य्यविरचिता अशौचदीपिका समाप्ता।

विषयः। जननमरणसङ्कराद्यशौचनिरूपणं। सपिण्ड्यादिनिरूपणं। आद्याधिकारिकथनादिकञ्च।

No. 2071. अशौचसङ्ग्रहः। Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 304 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmikánta Ráya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Aśaucha-saṅgraha. An epitome, like the last, on the subject of personal purification. By Chaturbhuja Mahácharya.

Beginning. श्रीमन्नृसिंहपादाब्जमधुलुब्धमधुव्रतः।
अशौचसङ्ग्रहं चक्रे महाचार्य्यश्चतुर्भुजः॥

अथ जननाशौचं। जनने विप्रस्य सपिण्डानां दशाहाशौचं। इत्यादि।

End. गोब्राह्मणरक्षार्थमस्त्रयुद्धसमुखस्थते सद्यःशौचं। ततः सर्व्वं दाहादिकं कार्य्यं।

Colophon. इति महाचार्य्यश्रीचतुर्भुजकृतेऽशौचसङ्ग्रहः समाप्तः।

विषयः। जननमरणयोः सपिण्ड्याद्यशौचनिरूपणं। बालाद्यशौचं। स्त्र्यशौचं। अशौचसङ्करः। गर्भस्रावाद्यशौचं। सद्यःशौचादिकथनं। शवसत्क्रियादिविधिः। दाहाधिकारिणः।

No. 2072. अशौचव्यवस्था। Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 91 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmikánta Ráya. Appearance, new. Verse. Correct.

Aśaucha-vyavastha. Another epitome on the same subject, as that of the last preceding No. By Rádhánátha Bhúsura.

Beginning. श्रीगोपालं नमस्कृत्य श्रीराधानाथभूसुरः।
व्यवस्थादीपकग्रन्थे वक्ष्यशौचव्यवस्थितिं॥

तत्रादौ रजस्वलाशौचं।

रजस्वला चतुर्थेऽह्नि शुद्धा स्नानेन लौकिके।
दैवं पैत्र्यं यत् कर्म्म तत्र शुद्धा तु पञ्चमे ॥ इत्यादि।

End. निमित्तज्ञानिनोऽशौचं न स्यात्तदपरो यदि।
ज्ञात्वा तदन्नं भुञ्जीत तदा पूर्व्वोक्तमाचरेत् ॥
इत्यशौचव्यवस्थोक्ता श्रीराधानाथशर्म्मणा।
विविधा बुद्धिबोध्या सा शौध्या सद्भिर्मनस्विना ॥

विषयः। जननमरणयोरशौचनिरूपणं।

No. 2073. सम्बन्धविवेकः। Substance, country-made yellow paper, 12 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, 122 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana Siromaṇí; another copy at Sántipura, Paṇḍit Gopálalála Gosvámí. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Sambandha-viveka. On relationship prohibiting marriage. By Súlapáṇi Mahámahopádhyáya. The colophon adds the title *Sahuḍiyálam*, the purport of which is not intelligible.

CONTENTS: Maidens fit for marriage by Bráhmaṇs. Sapiṇḍas defined. Kshatriyas and Vaisyas' claims to the gotra of their purohits. Marriage with a *sagotra* invalid. Expiation for such marriage includes divorce. Prohibited marriage.

Beginning. नत्वेष्टदेवतापादमज्ञानध्वान्तनाशनं।
सम्बन्धस्य विवेकोऽयं क्रियते शूलपाणिना ॥

तत्र मनुः। असपिण्डा च या मातुरसगोत्रा च या पितुः।
सा प्रशस्ता द्विजातीनां दारकर्म्मणि मैथुने ॥

अयमर्थः। या मातुरसपिण्डा समानपिण्डा न भवति इत्यादि।

End. एतासां कन्यानामविवाह्यत्वमित्यर्थः। अन्यत् सुबोधमिति।

Colophon. इति नाङ्डियालमहामहोपाध्यायश्रीशूलपाणिविरचितः सम्बन्धविवेकः समाप्तः।

विषयः। द्विजानां विवाहयोग्यकन्यानिरूपणं। सापिण्ड्यनिरूपणं। राजन्यवैश्ययोः पुरोहितगोत्रभागित्वकथनं। सगोत्रादिविवाहे प्रायश्चित्तानुष्ठानानन्तरं परित्यागोपदेशकथनं। अविवाह्याकीर्त्तनञ्च।

No. 2074. परिभाषावृत्तिः। Substance, country-made paper, 12 × 3¼ inches. Folia, 76. Lines, 8 on a page. Extent, 3,209 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Paribhásha-vṛitti. An exposition of the meaning of the technical terms used in Sañskrit grammars of the Páṇini class, including the Káśiká-vṛitti of Jayáditya, the Nyása of Jinendrabuddhi and the Nyáya. By Síradeva.

Beginning. स्फुरयति नवरागा भास्करामा प्रगल्भा
प्रसभशमितदोषा स्फीतसल्लोकचक्रा।
विहितहितविचारा जाड्यजातोपशान्त्यै
प्रभवतु परिभाषावृत्तिराखेर्विनेषा॥

व्याख्यानतो विशेषप्रतिपत्तिर्न हि सन्देहादलक्षणं। व्याख्यानाद्याचार्य्यपरम्परोपदेशात् सन्देहेऽपि विशेषावगमो भवति। न तु लक्षणाभाव इति। इत्यादि।

End. उत्पत्तिमत्स्वपि पदार्थेषु षट्सु सम्बन्धं न व्यभिचरति। तत उत्पन्नो भावप्रत्ययसामान्यमभिदधाति। सत्तेति न क्रियासम्बन्धं॥ १०२८।

Colophon. इति श्रीसीरदेवकृतायां परिभाषावृत्तौ जैनन्यायमूलाः परिभाषाः समाप्ताः। समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

विषयः। पाणिनीयपरिभाषासूत्राणां व्याख्यानं। तथा जिनेन्द्रबुद्धिकृतन्यासापरनामधेयकाशिकावृत्तिपञ्जिकायां समुद्भावितानां न्यायमूलकपरिभाषाणाञ्च विशदीकरणमिति॥

No. 2075, काशिकाविवरणपञ्जिका, वा (काशिकान्यासः)। Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, ? Lines, 8 on a page. Extent, ślokas ? Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zila Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Káśiká-vivaraṇa-pañchiká *alias* **Káśiká-nyása.** A commentary on the Káśiká of Jayáditya. By Jinendrabuddhi. The comment extends from the 2nd book to the 7th.

Beginning. समर्थैः। परिभाष्येयमिति परितो व्याप्ता भाषा परिभाषा। तथा चाहुः, परिभाषा पुनरेकदेशस्था सर्व्वं शास्त्रं यथावेक्षतेप्रदीप इति। कथं पुनर्ज्ञायते परिभाष्येयं नाधिकार इति पदविधिग्रहणाल्लिङ्गादिति। इत्यादि।

End. अचश्चलाकाग्रशब्दाभ्यां तेन दीव्यति, अनभिजयति जितमिति ठक् चस्य कः।

Colophon. इति बोधिसत्त्वदेशीयाचार्य्यश्रीजिनेन्द्रबुद्धिपादविरचितायां काशिकाविवरणपञ्जिकायां सप्तमाध्यायस्य द्वितीयः पादः।

विषयः। जयादित्यकृतकाशिकाष्टमेर्द्वितीयाध्यायादारभ्य सप्तमाध्यायद्वितीयपादपर्य्यन्तं व्याख्यानं।

No. 2076. तन्त्रप्रदीपः। Substance, country-made paper 14 × 2, inches. Folia, 201. Lines, 5—6 on a page. Extent, 7,562 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1600. Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍa, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit, Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, old. Prose. Correct.

Tantra-pradípa. A gloss on the work noticed under the last preceding No. By Maitreya Rakshita, Mahámahopádhyáya.

Beginning. गाङ। कुटादीत्यचोचारनार्थो वर्णान्तभावेण विभक्तिरिति टकारस्यापदान्तत्वान्नजम+। आदेश एव ङकारस्य प्राप्नोति। इत्यादि।

End. इति विहितेन दीर्घेणुतयोरग्रहणं। शास्त्रान्ते प्रत्यापत्तिवचनं तस्यासिद्धत्वादीर्घादिकार्य्यं यथास्यादिति॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमैत्रेयरक्षितकृतौ तन्त्रप्रदीपेऽष्टमोऽध्यायः। शुभमस्तु। शाकेऽम्बरीक्षे नभसि शिवापत्यानने विधौ।
सीतारामेण लिखितः स्वस्य पाठाय यत्नतः॥

विषयः। जिनेन्द्रबुद्धिकृतकाशिकाविवरणपञ्जिकायाः प्रथमाध्यायद्वितीयपादादारभ्य अष्टमाध्यायपर्य्यन्तं व्याख्यानं।

No. 2077. स्मृतिकौमुदी। Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 156. Lines, 6 on a page. Extent, 2,906 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, Fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-kaumudí. A dissertation on Smṛiti rites, penances, fasts, &c. By Rámakṛishṇa Bhaṭṭáchárya.

Beginning. प्रणम्य राकिकान्तं भक्ताभीष्टप्रदं।
तन्यते रामकृष्णेन रम्येयं स्मृतिकौमुद

अथ प्रायशः सङ्कल्प एव कर्म्मणामारम्भकत्वादौ स एव निरूप्यते । तच्च कायवाङ्मनोभिः रचितं कर्म्म फलाय समर्थमिति श्रुत्वा वयाणामङ्गत्वमुक्तं । इत्यादि ।

End. अतो नोपवासबाधोऽपि । दम्पत्योर्भुक्तशेषञ्च न भुञ्जीत कदाचन । इति वचनात् ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामतर्कवागीशभट्टाचार्य्यकृता स्मृतिकौमुदी परिपूर्णा ।

विषयः । सङ्कल्पविचारः । अधिवासनिरूपणं । नित्यकाम्यादिकर्म्मनिरूपणं । व्रतलक्षणं । संकल्पाकरणे निन्दाकीर्त्तनं । फलभूमविवेचनं । मलमासादिविवेचनं । कर्म्मविशेषे चान्द्रादिमासविशेषनियमनं । तिथ्याद्युल्लेखविधिः । विधिविवेचनं । अर्थवादनिरूपणं । निषेधपर्य्युदासनिरूपणं । विकल्पलक्षणं । युग्मादितिथिविवेचनं । जन्मतिथिकृत्यनिरूपणं । पौराणिकमन्त्रपाठे शूद्राणामधिकारकथनं । जन्ममासादौ चूड़ादिकरणनिषेधः । प्रतिपदादितिथिकृत्यनिरूपणं । तत्र विशेषतो माघसप्तमीनिरूपणं । जन्माष्टमीकथनं । दुर्गोत्सवविधिः । तत्र बलिदानादिविधानं । चातुर्म्मास्यविधिः । नक्तव्रतविधिः । हरिशयनादिव्यवस्था । सावित्रीव्रतविधिः । अनन्तव्रतं । रटन्तीपूजाविधिः । महाज्यैष्ठीविधिः । कोजागरविधिः । दोलयात्राविधिः । संक्रान्तिव्यवस्थाकथनं । कार्त्तिककृत्यं । माघस्नानविधिः । ग्रहणनिरूपणं । अर्द्धोदययोगकथनं । युगाद्या-मन्वन्तरादिनिरूपणं । सुवर्णादिदानविधिः । शुद्धिनिरूपणं । अशौचनिरूपणं । अङ्गास्पृश्यादिकीर्त्तनं । द्रव्यशुद्धिनिरूपणं । सूतिकादिमरणे दाहव्यवस्था । मुमूर्षुकृत्यं । प्रेततर्पणव्यवस्था । पुत्रस्य वर्षमध्ये कृत्यनिरूपणं । पिण्डदानादिविधिः । दशेत्यर्गकालः । दानादिविधिः । प्रेतक्रियानधिकारिणः । दत्तकविधिः । गोविन्दविवाहविधिः । श्राद्धलक्षणादिकथनं । देवतालक्षणं । यागलक्षणं । साङ्गित्यलक्षणं । तन्त्रतालक्षणं । नवान्नश्राद्धकालः । मघावयोदशी । अन्वष्टक्यकृत्यं । अष्टकानिरूपणं । आमश्राद्धव्यवस्था । जीवत्पितृकश्राद्धव्यवस्था । मृताहाज्ञानश्राद्धादिदिनकीर्त्तनञ्च ।

No. 2078. वेदान्तसारभावार्थदीपिका । Substance, country-made paper, 19 × 3¾ inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 816 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasáhi, Pandit Madhusúdana S'iromani. Appearance, very old. Prose. Correct.

Vedántasára-bhávártha-dípiká. A commentary on Sadánanda's Vedántasára, an epitome of the Vedánta doctrine. By Vedántavágísa.

Beginning. नत्वा हरिंहचरणमज्ञानध्वान्तनाशनं ।

वेदान्तसारभावार्थदीपिकां वितनोम्यहं ॥

चिकीर्षितस्य ग्रन्थस्याविघ्नपरिसमाप्तिप्रचयगमनाभ्यां शिष्टाचारपरिपालनाय चाचरितं मङ्गलं शिष्यशिक्षायै ग्रन्थतो निबध्नाति अखण्डमिति । अखण्डमात्मानमाश्रये इति सम्बन्धः । आश्र-

यणीयं वस्तुलक्षणप्रमाणाभ्यामुपपादयति सच्चिदानन्दमिति। तच्च लक्षणं द्विविधं स्वरूपलक्षणं तटस्थञ्च। यत् स्वरूपमेव इतरव्यावर्त्तकं—इत्यादि।

End. तस्य प्रत्यगभिन्नत्वेन नित्यसिद्धत्वादित्यर्थः।

विजयन्ते गुरोः पादरेणवोऽपूर्व्वभानवः।
येषां सन्निधिमात्रेण भिद्यतेऽन्तर्गतं तमः॥
क्वाहमल्पमतिः क्वेदमुपहास्यास्पदं वचः।
तथापि बुद्धिशुद्ध्यर्थं कृता चेयं यथामति॥

Colophon. इति नरहरिचरणमकरन्दसेविना श्रीवेदान्तवागीशेन कृता वेदान्तसारभावार्थदीपिका समाप्ता।

विषयः। सदानन्दयोगीन्द्रकृतवेदान्तसारप्रकरणस्य व्याख्यानम्।

No. 2079. दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका। Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent 1,732 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1628. Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasáhi, Pandit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, very old. Prose. Correct.

Dáyabhága-siddhánta-kumuda-chandriká. A commentary on Jimútaváhana's Dáyabhága, a treatise on the law of inheritance as current in Bengal. By Rámabhadra Mahámahopádhyáya.

Beginning. अपरे ब्रह्मणश्चतमिति मनुनैव मनोर्ब्रह्मावतारत्वमुक्तं तद्द्वारकं मनुपदमत्र। प्रसङ्गान्मङ्गलमाचरन्नर्थमाविष्करोति मन्वादीति। स्वशब्दनिर्देशेन—इत्यादि।

End. तदेव निबद्धमिति तेषामेतदर्थनादनायासेन यथा स्यादित्येतदर्थ इति बङ्गविधेति शिवम्।

Colophon. इति ॥ मच्चामङ्गोपाध्यायश्रीरामभद्रकृता दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका समाप्ता। शकाब्दाः १६२८।

विषयः। जीमूतवाहनकृतदायभागस्य व्याख्यानं।

No. 2080. श्राद्धविवेकभावार्थदीपः। Substance, country-made paper, 16 × 3½ inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 2,100 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasáhi. Pandit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Śráddha-viveka-bhávártha-dípa. A commentary on Śúla-páṇi's Śráddha-viveka, a summary of the rules regarding Śráddha offerings to the manes. By Jagadíśa.

Beginning. प्रणम्य नित्यां त्रिपुरां त्रिनेत्रां श्रीचक्रराजप्रभवं तथैव ।
मनोहरश्राद्धविवेकग्रन्थभावार्थदीपं प्रकटीकरोति ॥
श्रीमता जगदीशेन स्मृतितत्त्वं विजानता ।
शूलहस्तकृतग्रन्थे क्रियते कौशलं कियत् ॥

शिष्यप्रवृत्तिहेतुभूतं ग्रन्थसम्बन्धं प्रयोजनञ्चाह विलोक्येति । धर्म्मशास्त्राणीत्यनेन दधिदूर्व्वाङ्कुरन्यायेन मङ्गलमाविष्कृतं । इत्यादि ।

End. तर्हि नरकस्थास्त्र ह्यन्ति इति पिण्डदाने फलश्रुतिरित्यत आह अङ्गेत्यादि । अर्थवादस्तु विवाद इत्यर्थः । कर्म्मान्तरं प्रधानभूतमितिशेषः ॥

Colophon. (परिसमाप्तिसूचकवाक्यं नास्तीति)

विषयः । शूलपाणिकृतश्राद्धविवेकस्य व्याख्यानम् ।

No. 2081. अधिकरणमाला । Substance, country-made paper, 18×4 inches. Folia, 55. Lines, 6 on a page. Extent, 1,255 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasáhi, Paṇdit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Adhikaraṇa-málá. A dissertation on the rules regarding the performance of Vedic rites, and an exposition of the purport of the illustrative phrases ordinarily used in Smṛiti works. By Govinda Mahámahopádhyáya.

Beginning. शुण्डाग्रलग्नसुरसिन्धुजलावसेक-निर्द्धौतभालतलनिर्म्मलबालचन्द्रः ।
उद्यत्सहस्रकरकोटिविकस्वरश्री-र्व्याख्येभवं गिरिभिदुर्ल्लसितस्तनोतु ॥
अनुरागिणां बुधानां भूषणार्थं सुरलकठिनानां ।
मालामधिकरणानां गोविन्दोऽतियत्नतस्तनुते ॥

अग्निहोत्रं जुहोतीति श्रूयते तत्र चिन्त्यते किमिदं कर्म्मनाम उताग्निदेवताकरूपगुणविधानमिति तत्र पूर्व्वपक्षः इत्यादि ।

End. यज्ञादौ श्रुतिविधिकरणमेव सकलं फलं किन्तु फलसामानाधिकरण्यमेवेत्यर्थः ।

विषयो विशेषस्यैव पूर्व्वपक्षस्तथोत्तरं ।
निर्णयश्चेति पञ्चाङ्गं शास्त्रेऽधिकरणं स्मृतं ॥

Colophon. इति बुधबालकुलोद्भूतमहामहोपाध्यायश्रीगोविन्दकृताधिकरणमाला समाप्ता।

विषयः। अधिकरणस्वरूपादिकथनं। तच्च अग्नेष्टोमस्य कर्म्मनामधेयताधिकरणं। ज्योतिष्टोमे सोमेनयजेतेत्यं विधिर्नानुवाद इति निरूपणं। खलेवालीन्यायनिरूपणं। आमिक्षाधिकरणं। विच्छेदाधिकरणं। राविमत्राधिकरणं। विश्वजिन्न्यायः। यूपाहवनीयन्यायः। दर्शपौर्णमासविकृत्यधिकरणं। अभ्युदितेष्ट्यधिकरणं। संयोगपृथक्त्वन्यायः। प्रजापतिव्रतविचारः। ऐच्छिकविकल्पस्याष्टदोषग्रस्तत्वकथनं। श्रुतिलिङ्गाधिकरणं। निषादाधिकरणं। अरुणान्यायः। तदन्नापकर्षन्यायः। अर्थवादाधिकरणं। पर्णतान्यायः। स्तुतशास्त्राधिकरणं। फलचमसन्यायः। अङ्गाधिकरणं। प्रतिनिध्यधिकरणं। हविरुभयत्वाधिकरणं। पाशाधिकरणं। नियमपरिसंख्याधिकरणं। कपालाधिकरणं। वेदो वेतिन्यायः। मुख्यं वेतिन्यायः। द्व्यीहामाधिकरणं। तन्त्रप्रसङ्गविवेचनं। गुणस्य कर्म्मभेदकत्वाधिकरणं। ग्रहाधिकरणं। सन्निपातन्यायः। आश्वत्थिन्यायः। पुरोडाश्न्यायः। सर्व्वपृष्ठाधिकरणं। प्रंखन्यायः। सूक्तवाकाधिकरणं। योगसिद्ध्यधिकरणं। सर्व्वशक्त्यधिकरणं। अपप्लुद्ग्राधिकरणं। आर्षेयाधिकरणं। कर्म्मणारम्भाधिकरणं। जातेष्ट्यधिकरणस्वरूपविवेचनञ्च।

No. 2082 रावणबधः। Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 130. Lines on a page, 6. Extent, 2,900 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1326. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Verse. Correct.

Rávaṇa-badha. An epic poem, in 22 cantos, on the adventures of Ráma and his invasion of Ceylon. The work is so composed that the different cantos treat successively of the different topics of grammar of the Sanskrit language. The writing is in well-formed Bengali letters, differing in no respect from the Bengali writing by Paṇḍits of the last century. The leaves are all stained with water marks, and the colour of the yellow orpiment with which they are dyed is very much faded, bearing unmistakable testimony to the age of the MS. The colour of the ink is well preserved, except in the marginal notes written at different times by different persons. The name of the scribe is Purushottama Deva S'armá. The date of writing is S'aka 1326 = A. D. 1403. A facsimile of the last page showing the date is given in plate I.

The work is a standard text-book on grammar in Indian schools, and has already been printed several times, but the codex under notice is the oldest that has yet been discovered, and is worthy of notice

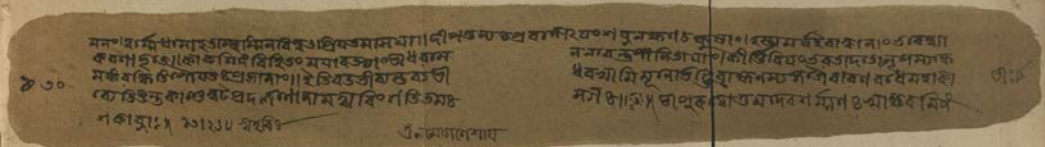

FACSIMILE OF THE LAST PAGE OF A MS. OF THE BHATTI-KAVYA, DATED SAKA 1326.

Lithographed at the Surveyor General's Office, Calcutta, August 1881.

from the fact of its being remarkably correct and containing some new readings.

There are other circumstances in connexion with the codex which are worthy of note. The first is the name of the work. In all the modern MSS. of the work that I have seen the name of the book always appears to be Bhaṭṭi; and the six commentators whose works are accessible to me in Calcutta either call it Bhaṭṭi, or "an epic (*Mahákávya*) on the history of Ráma." Nowhere is any specific name given for the work. European orientalists, commenting on the work, have invariably used the name Bhaṭṭi, without any doubt or qualification. The MS. under notice, however, gives the specific name *Rávaṇa-badha* or "the Destruction of Rávaṇa," and in the colophon of the Serampur edition the same name is to be met with, though it is not given on the title-page. The disuse of the specific name can be attributed to one of two causes; either the author left an only work to posterity, and therefore his name was held enough to indicate his work, as in the cases of the *S'is'upála-badha* and the *Kirátárjuníya*, which are best known by the names of their authors Mágha and Bháravi; or to the fact of there having been another work of the same name of great renown, the *Rávaṇabadha* of Pravarasena, and the necessity thence arising for a mark of distinction.

The next is the name of the author. Commentators are very much divided in opinion about it. The MS. under notice makes Bhaṭṭi, son of S'rídhara Svámí, to be the author. Its words are इति बड़भीवास्तव्यश्रीधरस्वामिसूनोर्भट्टिब्राह्मणस्य कृतौ रावणवधे महाकाव्ये तिङन्तकाण्डे लुट्-प्रदर्शनो नाम द्वाविंशतितमः सर्गः। The oldest commentator, Jayamaṅgala, calls him Bhaṭṭi, son of Svámí. His words are लक्ष्यं लक्षणं चोभयैकत्र विदुषः प्रदर्शयितुं श्रीस्वामिसूनुः कविः भट्टिनामा रामकथाश्रयं महाकाव्यं चकार। Harihara, the next in age, follows his predecessor verbatim. Puṇḍarikáksha, the 3rd in order of age, in his *Kalápa-dípiká*, calls the poet Bhaṭṭi, but gives no specific name for the work. The fourth, Kandarpa Chakravartí, calls the work Bhaṭṭi, and the author Bhartṛihari. His words are अत्र तावन्महामहोपाध्याय श्रीभर्तृहरिकविना शब्दकाण्डयोर्लक्षणं। The fifth, Vidyávinoda, makes the author Bhartṛihari, son of S'rídhara S'vámí: अत्र कविना श्रीधरस्वामिसूनुना भर्तृहरिणा सर्गबन्धः। And lastly, Bharata Mallika, who lived at Kánchrápárá in the Hooghly district, about 150 years ago, names Bhartṛihari, but does not notice the name of his father: भर्तृहरिनामकविः श्रीरामकथाश्रयं महाकाव्यं चकार।

Turning now to the writers of this century, I find the opinion to be equally divided. Colebrooke, in his essay on 'Sanskrit and Prákrit Poetry,' follows the later commentators, and says, "The author was Bhartṛihari, not, as might be supposed from the name, the celebrated brother of Vikramáditya, but a grammarian and poet who was son of S'rídhara Svámí, as we are informed by one of his scholiasts, Vidyávinoda. (Essays, vol. II, p. 116.) Professor Aufrecht, in his Bodleian Catalogue, speaks of Bhartṛihari, "*cujus liber grammaticus, minime vero Bhaṭṭiikávyam memoratur*" (p. 175 *b*); but in his notices of the *Prauḍha-manoramá*, (p. 132 *b*), of the *Subodhá*, (p. 175 *a*), of the *Amara-kosha*, (p. 132 *b*), and of the *Sarasvatí-kaṇṭhábharaṇa*, he cites Bhaṭṭi. In the last named work both Bhaṭṭi and Bhartṛihari have been separately cited. Dr. Bhau Dájí observes that Bhaṭṭi "is popularly believed to have been a son of Bhartṛihari," (Journal, Bombay Branch R. A. S., 1862, p. 219.) Bohlen, reciting a tradition which says "Vikrama in fact got possession of the kingdom and took to himself Bhaṭṭi as prime minister," remarks, "in this again they seem to have gone wrong, confounding both persons and times. For there exists a grammatical poem called Bhaṭṭi Kávya, describing at the same time the exploits of Ráma, which has been attributed to a certain grammarian belonging to a later age called Bhartṛihari, and from the name of this poem, I think, Bhaṭṭi seems to have been considered as the brother of this our Bhartṛihari." (Preface to his edition of the S'atakas of Bhartṛihari, p. 6.) In a note in the *Indian Antiquary* (I, p. 319) Paṇdit S'eshagiri S'ástrí gives a story (noticed also by Bohlen) which says that "a Bráhman, named Chandragupta, had four wives, one of the Bráhmaṇ caste, another of the Kshatriya, the third of the Vais'ya, the fourth of the S'údra caste. They were called Bráhmaṇí, Bhánumatí, Bhágyavatí and Sindhumatí. Each of the four bore him a son. Vararuchi was born of the first wife, Vikramárka of the second, Bhaṭṭi of the third, and Bhartṛihari of the fourth. Vikramárka became king, while Bhaṭṭi served him in the capacity of prime-minister."

A critical survey of these several diverse opinions shows that the balance of evidence rests with those who take Bhaṭṭi to be distinct from Bhartṛihari. The three oldest scholiasts take Bhaṭṭi to be the name of the author of the Bhaṭṭi-kávya, so does the MS. under notice,

which is 478 years old. The old authors cited by Aufrecht all cite Bhaṭṭi, and one of them, Bhojadeva, author of the Sarasvatí-kaṇṭhábharaṇa, who lived over a thousand years ago, quotes from the works of both Bhaṭṭi and Bhartṛihari, showing clearly that in his time they were believed to be two distinct persons and not one with two names. It would not be critical to set aside their opinion on the authority of the three later Bengal scholiasts, none of whom lived at an earlier date than 250 years from this time. Colebrooke avowedly followed one of these later scholiasts, and does not seem to have made any careful enquiry into the subject. Professor Aufrecht's quotations should have created in him a doubt on the subject; but they did not. On the same page (175) he has given the two names without a remark. Bhau Dájí, Bohlen and S'eshagiri S'ástrí recognise Bhaṭṭi to be distinct from Bhaṭṛihari. The traditions quoted by them are at best of little worth, but they are, as far as they go, opposed to the later scholiasts.

Nor is it difficult to make out how the confusion has arisen. Bhaṭṭa is an honorific title, meaning a learned man or a professor, and its derivative form Bhaṭṭi is very unlike a proper name, and the later commentators felt the necessity of searching for something to replace it. How they fell upon Bhartṛihari it is not easy to guess. It may at first sight appear that they thought that Bhaṭṭi must be a corruption of some other word, and as *Bhatti* is the vernacular form of Bhartṛi the conclusion was drawn that Bhaṭṭi stood for Bhartṛihari. This is, however, not philologically correct, inasmuch as *Bhatti*, the corruption of *Bhartṛi*, takes the dental and not the cerebral t, and Bhaṭṭi is invariably written with the cerebral and not with the dental letters. To Englishmen, most of whom cannot pronounce the dental letter, this may not appear a serious objection, but to Indian scholars the distinction is so marked that it is difficult to conceive a confusion in this respect. There must have been some other cause, but I know not what it was. There is nothing, however, to preclude the use of Bhaṭṭi as a proper name. The diminutive of Bhaṭṭa would be Bhaṭṭi, and the young son of a Bhaṭṭa may well be called by the affectionate diminutive "the little professor" or "teacherling." Indian languages abound in such affectionate epithets, and they are not unknown in Europe. By long usage such epithets stick fast, and cannot afterwards be cast off. In many instances they have absolutely set aside

the names given at christening. It may be added that nick-names have often been used as proper names, and the question then naturally arises, is Bhaṭṭi the proper or the nick-name of the author, but there is nothing to decide it. It might have been the one or the other, but certain it is that it was the most popular name, and the author was best known by it.

The next question refers to the name of the author's father. The authorities quoted above give Svámí or S'rísvámí, S'rídhara Svámí, Bhartṛíhari and Chandragupta. The last two occur in aphocryphal stories, and may at once be rejected as false. Jaymaṅgala is the oldest, and appears to be a very cautious and critical scholiast, and he gives the first name which may be accepted as the most authentic. Svámí is certainly a title, but there is nothing to prevent its use as a proper name, and if we accept the S'rí which precedes it as a part of the name and not an honorific epithet, there would be nothing to object to it. It may, however, be more reasonably taken to be an abbreviation, or the use of the literary title instead of the proper name. The use of titles for proper names is by no means uncommon.

The poet at the end of his work gives a stanza in which he describes his patron who, he says, was king S'rídhara-sena of Balabhi. The stanza runs thus :—

काव्यमिदं विहितं मया वलभ्यां श्रीधरसेननरेन्द्रपालितायां।
कीर्त्तिरियं भवतादनेन सदस्य क्षेमङ्करः क्षितिपो यतः प्रजानाम्॥ स २२, श्लोक ३५॥

"May this poem, written by me in Balabhi, the protected of the great king S'rídhara-sena, be to the glory of the king, since the king is the well-doer of the people."

The Balabhi here mentioned is obviously Balabhipura, the capital of the Saurâshṭra kingdom, and we know from Wathen's copper-plates that there were three S'rídhara-senas in the Balabhi, Balahara, or Balaráis dynasty.

The first of them reigned in A. D. 319. He was followed by Siláditya I, Charagṛiha I, and then by a second S'rídhara-sena. We have then a Dhruva-sena and then a third S'rídhara-sena. Which of these three kings was the patron of the poet cannot be made out, but there is no reasonable doubt that one of them was; and we may, therefore, safely place the time of our poet to be the middle or end of the fourth century A. D.

As regards the name of the father, the first idea suggested by this stanza is that the commentators confounded the patron with the father of the poet, but, seeing that S'rídhara in the case of the king is followed by the epithet sena, and in the case of the father by Svámí, it might reasonably be urged that S'rídhara the father was distinct from the king of that name. The poet has named the king, and the scholiasts have given the name of the poet's father. Any how it is obvious from the epithets assigned to him, and from the way in which he refers to the king, that the poet was not a king, nor the son of a king, nor a prime-minister. He was a Bráhman poet and grammarian of Balabhipura, and had no relation whatever to Vikramárka, Chandragupta, Vararuchi or Bhartṛihari. The time usually assigned to Bhartṛihari is the 3rd century of the Christian era, whereas my deductions bring Bhaṭṭi to the middle or end of the 4th century, showing a difference of about a hundred years—a slight difference in the case of oriental literary history, and by no means such as to prevent scholiasts of the 16th or the 17th or the 18th century from easily confounding the two authors.

Beginning. श्रभूद्भूपो विबुधसखः परन्तपः श्रुतान्वितो दशरथ इत्युदाहृतः।
गुणैर्वरं भुवनहितच्छलेन यं सनातनः पितरमुपागमत् स्वयं॥

End. काव्यमिदं विहितं मया वलभ्यां श्रीधरसेननरेन्द्रपालितायां।
कीर्त्तिरियं भवतादनेन चोपस्य चेमङ्करः क्षितिपो यतः प्रजानां॥

Colophon इति वलभीवास्तव्य श्रीधरस्वामिसूनोर्भट्टिब्राह्मणस्य कृतौ रावणवधे महाकाव्ये तिङन्तकाण्डे लुट्प्रदर्शनो नाम द्वाविंशतितमः सर्गः।

विषयः। श्रीरामचरितवर्णनं।

No. 2083. तन्त्रप्रदीपोद्दीपनम्। Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 77. Lines, 9 on a page. Extent, 2,270 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Trantra-pradípoddípana. A commentary on the 4th chapter of the 1st book of the work noticed under No. 2076. By Nandana Miśra, son of Váneśvara Miśra.

Beginning. आकभावाः। अस्मिंस्तु सति विप्रतिषेधे परमितिवचनात् पराभवतीति न्यासः। तत्रोच्यते ननु सत्यप्यस्मिन् अधिकारे भेत्तोभिच्चेत्यादौ न गुरुसंज्ञे सावकाशे—इत्यादि।

End. रूपग्रहणाशङ्का न स्यादितीत्यं न कृतं। इत्थन्तु कृतेऽग्रब्दसंज्ञेति निषेधान्न प्रदेशे स्वरूपग्रहणं॥

Colophon. इति श्रीवाणेश्वरभिश्रसुतश्रीनन्दनमिश्रविरचिते तन्त्रप्रदीपोद्दीपने प्रथमोऽध्यायः।

विषयः। जिनेन्द्रबुद्धिकृतकाशिकाष्टत्तिपञ्जिकायाः मैत्रेयरक्षितेन तन्त्रप्रदीपाभिधाना या टीका कृता तस्याः प्रथमाध्यायचतुर्थपादमात्रस्य व्याख्यानं।

No. 2084. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (आस्त्रय्यपर्व्व।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 112. Lines, 8 on a page. Extent, 3,996 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1,578. Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana Siromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodha-bhaṇjaní.** A gloss on the Mahábhárata. The codex contains only the portion referring to the Harivañśa section. By Rámakṛishṇa.

Beginning. भगवन्तं नमस्कृत्य धृतगोपाललक्षणं।
आस्त्रय्यपर्व्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते॥

अथ परमकारुणिको भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनो भगवद्गुणश्रवणेन लोकानां शं चिकीर्षुः पाण्डवचरितप्रसङ्गेन उपस्थितत्वादैहिकामुष्मिकफलजनकत्वादिष्टत्वेन इष्टत्वेनोपेक्षानर्हत्वाच्च प्रसङ्गसङ्गत्या शतसाहस्रसंख्यापूरणाय प्राधान्येन भगवच्चरितवर्णनात्मकमास्त्रय्यपर्व्वाख्यं महाभारतस्य चरमग्रन्थमारभमानो मध्येऽपि शङ्कितविघ्नविनाशार्थं मङ्गलं कर्त्तव्यमिति शिष्यशिक्षार्थं पृथक्फलसत्त्वान्मुख्यरूपोऽप्ययं ग्रन्थ इति बोधनार्थञ्च नौनकादिकं प्रत्यास्त्रय्यपर्व्वश्रावणारम्भकाले सूतेन गुरुस्मरणात्मकं कृतं मङ्गलं ग्रन्थान्तर्गतत्वेन निबध्नाति जयतीत्यादि। न चास्याष्टादशपर्व्वान्तर्गतत्वेन कथं भारतैकदेशत्वं यथा उक्तानि नैमिषारण्ये पर्व्वाण्यष्टादशैव तु इति वाच्यं। अष्टादशसंज्ञकानीति तदर्थत्वात्। इत्यादि।

End. चास्याभावेऽपि चोष्टद्वयसंख्यानविशेषेण सदा ईषद्धास्यवानिव।
सूयते ब्रह्मसदृशैः ऋषिभिः भङ्करेण च।
ब्रह्मणा सहितैर्देवैः सम्यन्नवल्लपोदृषैः॥

इति महाभारते शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासिक्यामास्त्रय्यपर्व्वणि खिलेषु हरिवंशे त्रिपुर-

वधोपाख्यानं । समाप्तोऽयं खिलसंज्ञहरिवंशभट्टारकः । समाप्तश्चेदमाद्यन्तपर्व्व । समाप्ता चेयं शतसाहस्री वैयासिकी महाभारतसंहिता सर्व्वग्रन्थराजत्वात् भट्टारक इति ।

यत्तदोर्नित्यसम्बन्धाद्व्याचारोऽनुषङ्गतः ।
नानार्थत्वाच्च शब्दानां योगार्थाद्रूढेन च ॥
आश्रित्य मतभेदञ्च व्याख्यानं यत्कृतं मया ।
प्रमादाद्यासु तत्सासु सर्व्वग्रन्थविदां सतां ॥

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिनी विरोधभञ्जनी समाप्ता । श्रीरस्तु लेखके सदा । शकाब्दाः १६७८ ॥

विषयः । हरिवंशस्य व्याख्यानं ।

No. 2085. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी मोक्षधर्म्मपर्व्वाध्यायः । Substance, country-made paper, 20 × 3 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a page. Extent, 4,998 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhanjaní.** Another part of the work noticed under the next preceding No. It refers to the Mokshadharma section.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य सच्चिदानन्दविग्रहं ।
व्याख्यानं मोक्षधर्म्मस्य रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ भगवदनुग्रहेणेष्टसिद्धिं भीष्मयुधिष्ठिरसंवादच्छलेन सर्व्ववर्णानां सर्व्वाश्रमाणाञ्च धर्म्मान् बोधयितुं परमकारुणिको भगवान् व्यासः प्रकृतस्य युधिष्ठिरराज्यलाभप्रतिपादनस्य बोधकत्वेनोपोद्घातसङ्गत्या प्रतिबन्धकीभूताया युद्धजिज्ञासाया अपगमेनावसरसङ्गत्या च शान्तिपर्व्व समारभते वैशम्पायन उवाचेत्यादि । हते उदके उदककार्य्ये स्नानतर्पणे यैः—इत्यादि ।

End. परिगणितं सकृत्यगणमध्ये निवेशितं उच्चश्लोकाग्रनं येन ॥
निर्व्वाणधर्म्मविषयं प्रणिपत्य देवं
व्याख्यानमेतदनुबुद्धि मया ततं यत् ।
विज्ञा विमत्सरधियः प्रतियन्तु तत्कः
सर्व्वज्ञभावसरणेः प्रभवेन्मणीषी ॥

Colophon. इति महाभारते शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासिक्यां शान्तिपर्व्वणि मोक्षधर्म्मे उच्चश्लोकाख्यानं ।

विषयः । महाभारतीयशान्तिपर्व्वान्तर्गतमोक्षधर्म्मपर्व्वाध्यायस्य व्याख्यानं ।

No. 2086. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, दानधर्म्मपर्व्वाध्यायः। Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 60. Lines, 7 on a page. Extent, 437 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rajásáhi, Paṇdit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhaṇjaní.** Another part of the aforesaid work. It bears upon the Dánadharma section.

Beginning. प्रणम्य कृष्णं वरदं विश्वकाम्यदनामकं ।
व्याख्यानं दानधर्म्मस्य रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ धर्म्मादेव सर्व्वाभीष्टसिद्धिरितिबोधयितुं युधिष्ठिरप्रश्नसमाधानप्रतिपादनलक्षणैक-कार्य्यत्वसङ्गत्याऽनुशासनलक्षणं शान्तिपर्व्वान्तरमारभते युधिष्ठिर उवाचेत्यादिना । उपवसद्भिश्चरित्वा मासमग्निहोत्रं जुहोति—इत्यत्र यथाऽग्निहोत्रपदं अग्निहोत्राङ्गप्राप्त्यर्थं । इत्यादि ।

End. समीचीनानामपि युगं योगो यत्र संयुगे महारणे । स्वच्छन्दतः स्वेच्छातः । शान्तिपर्व्वणि उक्तमानुशासने दानधर्म्मः समाप्तः । शिष्यस्य महाभारतसमाप्तिभ्रमो माभूदित्याह अस्यानन्तरमाश्वमेधिकं पर्व्वभविष्यति इति ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां शान्तिपर्व्व । शकाब्दाः १५७८ ।

विषयः । महाभारतीयशान्तिपर्व्वान्तर्गतदानधर्म्मपर्व्वाध्यायस्य व्याख्यानं ।

No. 2087. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, आश्वमेधादिपञ्चकम्। Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 784 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasáhi, Paṇdit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhaṇjaní.** Another part of the work last described. It refers to the last five sections of the Mahábhárata.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य किरीटिज्ञानदीपकं ।
पर्व्वाश्वमेधिकव्याख्या रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनो भगवत्साक्षाय्येनैव सर्व्वं सिद्धानीति प्रतिपादयितुं शान्ति व्यै-जिज्ञासापगमेऽवसरसङ्गत्या आश्वमेधिकं पर्व्व समारभते वैशम्पायन उवाचेत्यादि । महा ।ङ्गः क्षपो गङ्गां गङ्गातः । विध्यते अनेन व्याधः शल्यः । इत्यादि ।

End. यद्वा पुष्करतीर्थजलैः सत्स्नानजन्यफलमनेनैव इति भावः। स्वर्गारोहणकं पर्व्व समाप्तं। अस्मात् आश्वमेधिकपर्व्व भविष्यति।

Colophon. इति विरोधभञ्जन्यां महाभारतप्रकाशिन्याम् आश्वमेधादि पञ्चपर्व्व। शकाब्दाः १५७८।

विषयः। महाभारतीयाश्वमेधिकाश्रमवासिक-मौषल-महाप्रास्थानिक-स्वर्गारोहणपर्व्वव्याख्यानं।

No. 2088. महाभारतार्थप्रकाशिनी वा विरोधभञ्जनी, (आदिपर्व्व)। Substance, country-made paper, 20 × 3 inches. Folia, 32. Lines, 9 on a page. Extent, 2,179 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábhárat'artha-prakáśiní. The part called Adi Parva.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमस्कृत्य महाभारतबोधिनी।

विरोधभञ्जनी टीका रामकृष्णेन तन्यते॥

अथ वेदार्थस्यातिदुरूहतया कलियुगस्यल्पज्ञानाभावोधतया विक्षिप्तनिषिद्धज्ञानाभावेन प्रवृत्तिनिवृत्त्यभावप्रसङ्गेन तेषां प्रत्यवायः स्यादिति परमकारुणिको भगवान् युधिष्ठिरादिवदाचरनीयं न दुर्य्योधनादिवदिति शिक्षार्थं राजसूयादावसमर्थानामनधिकृतानाञ्च तत्फलप्राप्त्यर्थं श्रीकृष्णः सर्व्वोपकारकः सर्व्वश्रेष्ठ इति स एव सर्व्वश्रेयोऽर्थिनोपास्य इति ज्ञानार्थञ्च महाभारतार्थग्रन्थमारभते नारायणं नमस्कृत्येति पदं प्रणामार्थकं प्रणामविषयार्थकञ्च। इत्यादि

End. परिक्रम्य वह्निं प्रदक्षिणीकृत्य।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यामादिपर्व्व समाप्तं।

विषयः। महाभारतीयादिपर्व्वव्याख्यानम्।

No. 2089. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (सभापर्व्व।) Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 1,015 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábhárat'artha-prakáśiní. The part called Sabhá Parva.

Beginning. प्रणिपत्य हरिं भक्त्या सर्व्वलोकैकपालकं।

तन्यते रामकृष्णेन सभापर्व्वप्रकाशिनी॥

अथ सभापर्व्वव्याख्या। अथ भगवत्प्रसादादेव परमैश्वर्य्य। अत्युर्धनाधत्वो न कर्त्तव्य इति च द्यूतेन न देवितव्यमिति च बोधयितुं पाण्डवचरितलक्षणैककार्य्यलक्षतया भगवान् श्रीकृष्ण-द्वैपायनः सभापर्व्वाख्यं यन्थमाह वैशम्पायन उवाचेति।

End. पुत्रपरीक्षया पुत्रप्रियेच्छया। इति सभापर्व्वणि वनप्रवेशः।

Colophon. इति विरोधभञ्जन्यां महाभारतप्रकाशिन्यां सभापर्व समाप्तम्।

विषयः। महाभारतीयसभापर्व्वव्याख्यानं।

No. 2090. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (आरण्यकपर्व्व।) Substance, country-made paper, 16 × 3, inches. Folia, 70. Lines 7 on a page. Extent, 2,777 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábhárataártha-prakáśiní. The part called Vana or Áraṇyaka Parva.

Beginning. प्रणिपत्य हरिं भक्त्या नीलेन्दीवरसुन्दरं।

क्रियते रामकृष्णेन व्याख्यारण्यकपर्व्वणः॥

अथ धार्म्मिकाणामपि काले एव सुखं भवति नाकाले इति दर्शयितुं प्रभो मुख्यकल्पेनैव प्रतिज्ञा अवश्यं पालनीयेति बोधयितुं प्रतिज्ञातार्थसिद्धिरूपोपोद्घातसङ्गत्या भगवान् श्रीकृष्णद्वैपा-यनस्तृतीयमारण्यकं पर्व्वारभते जनमेजय उवाचेत्यादि। निकृत्या द्यूतजिताः। इत्यादि।

End. अतिदूरे तद्दिने न गम्यमिति निमित्ततः। इषक् नाना। इत्यारण्यके आरण्यं। समाप्तश्चेदमारण्यकं पर्व्व। एतदनन्तरं को ग्रन्थ इत्यत आह अस्मादनन्तरमित्यादि यस्मादयमाद्यः श्लोक इति तु सम्प्रदायानुरोधात् पठ्यते इति।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यामारण्यकं पर्व्व समाप्तं।

विषयः। महाभारतीयवनपर्व्वव्याख्यानं।

No. 2091. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (विराटपर्व्व।) Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 379 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábhárataártha-prakáśiní. The part called Viráṭa Parva.

Beginning. भगवन्तं नमस्कृत्य भक्तकाम्यप्रदं हरिं।

विराटपर्व्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते॥

अथ धर्म्मादेव विपत्तितत्त्राणमिति परमविपत्तावपि धर्म्मो न त्याज्य इति च बोधयितुं युधिष्ठिरप्रतिज्ञापालनरूपैककार्य्यलक्षतया श्रीकृष्णद्वैपायनसुरीश्वरपर्व्वारभते जनमेजय उवाचेत्यादि। पूर्व्वस्य पितुः पितामहाः। पितामहात् पूर्व्व इति केचित्। इत्यादि।

End. वैन्यालिकाः पाणिखनिकाः। सर्व्वं सत्त्वं जीवितञ्च। कृते कारिते॥ विराटपर्व्वणमिमन्युविवाहः। समाप्तश्चेदं विराटपर्व्व। अस्यानन्तरमुद्योगपर्व्व भविष्यति॥

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां विराटपर्व्व।

विषयः। महाभारतीयविराटपर्व्वव्याख्यानं।

No. 2092. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (उद्योगपर्व्व।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 1,950 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post, Siñdá, Zilá Rájasháhi, Pandit Madhusúdana S'iromaní Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Udyoga Parva.

Beginning. भगवन्तं नमस्कृत्य सच्चिदानन्दविग्रहं।

उद्योगपर्व्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते॥

अथ भगवच्चरणारविन्दविमुखस्य न कदाचिदर्थसिद्धिरिति दर्शयितुं पाण्डवचरितप्रतिपादनलक्षणैककार्य्यलक्षतया भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनः पञ्चममुद्योगपर्व्व समारभते कृत्वा विवाहमित्यादिना। कृत्वा कारयित्वा आर्षेण निजलोपः। सपत्नाः ससहायाः। इत्यादि।

End. आ अभिव्याप्तानि मुखानि येषां ते प्रभिन्नकरटमुखाः। सेनानिर्य्याणमुद्योगपर्व्व च समाप्तं।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यामुद्योगपर्व्व। शकाब्दाः १५७८।

विषयः। महाभारतीयोद्योगपर्व्वव्याख्यानं।

No. 2093. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (भीष्मपर्व्व।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 862 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Pandit Madhusúdana S'iromaní. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Bhíshma Parva.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य भक्ताभीष्टफलप्रदं।

तन्यते रामकृष्णेन व्याख्यानं भीष्मपर्व्वणः॥

अथ भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनो भगवद्भक्तस्य सर्व्वत्र जय एवेति बोधयितुं अस्योपाख्यानजिज्ञासापगमेऽवसरसङ्गत्या षष्ठपर्व्व वक्तुं तदनुकूलजिज्ञासार्थं जनमेजयप्रश्नमवतारयति कथं युधीत्यादि। कुरुक्षेत्रे धर्म्मक्षेत्रे। इत्यादि।

End. भयानकानामुत्पातानामभि आभिमुख्येन सेचनं दृष्टिव्याकाशव्यापनं। उत्पातदर्शनमित्यर्थः। ततो जम्बूखण्डनिर्म्माणं। तदेव भूमिपर्व्व। तदनन्तरग्रन्थस्तु गीतोपयुक्तत्वेन गीतैव तथाऽपाठः पुस्तकेऽलिखनात्। या त्वष्टादशाध्यायगीता सा उपाख्यानरूपा। ततः समाप्तिपर्य्यन्तमेव भीष्मवधः व्यासेनालेखनात्तथाऽपाठ इति।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां भीष्मपर्व्व।

विषयः। महाभारतीयभीष्मपर्व्वव्याख्यानं।

No. 2094. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (द्रोणपर्व्व।) Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent, 1,422 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Droṇa Parva.

Beginning. चक्रपाणिं नमस्कृत्य सर्व्वदा भक्तपालकं।

तन्यते रामकृष्णेन व्याख्या सप्तमपर्व्वणः॥

अथ यद्येवार्थेना भक्तपरिपालकः श्रीकृष्ण एवोपास्य इति बोधयितुं युद्धकथनलक्षणैककार्य्यतासङ्गत्या भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनः सप्तमं पर्व्वारभमाणः सङ्गतिप्रविष्टजिज्ञासार्थं जनमेजयप्रश्नमवतारयति जनमेजय उवाचेत्यादिना पितरि पितामहरूपे अर्च्चते हतत्वे सति। इत्यादि।

End. वेदेऽधीते सति यत्फलं तत् अस्मिन्नधीते। घोरैः कर्म्मभिः कृतैर्महापातकैः यज्ञावाप्तिर्यज्ञस्य विष्णोः प्राप्तिर्मोक्षः। वर्णा इति वङ्गलमविवक्षितमद्देश्यगतत्वात्। प्रदेकत्ववत्। वैश्यशूद्रसङ्करजा इति।

Colophon. इति द्रोणपर्व्व समाप्तं।

विषयः। महाभारतीयद्रोणपर्व्वव्याख्यानं।

No. 2095. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (कर्णपर्व्व।) Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 80 on a page. Extent, 1,110 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zila Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Karṇa Parva.

Beginning. अर्জ্জুনাশ্বনিয়ন্তারং নমস্কৃত্য হরিং প্রভুং।

तन्यते रामकृष्णेन व्याख्यानं कर्णपर्व्वणः ॥

अथ भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनः श्रीकृष्णानुग्रहादेव विपन्निवृत्तिः सम्पत्तिश्चेति स एवोपास्य इति बोधयितुमष्टमं कर्णपर्व्व समारभते ततो द्रोणे हते राजन्नित्यादिना। ततो नारायणास्त्रमोक्षानन्तरं। इत्यादि

End. स पाठकः श्रोता च। महामुनेर्व्यासस्य इदं महायुद्धेत्यादि समाप्तिपर्य्यन्तं वैशम्पायनवाक्यं। इति कर्णपर्व्व समाप्तं।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां कर्णपर्व्व।

विषयः। महाभारतीयकर्णपर्व्वव्याख्यानं।

No. 2096. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (शल्यादित्रिकम्।) Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 42. Lines, 7 on a page. Extent, 1,291 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The S'alya and the two subsequent Parvas.

Beginning. श्रीकृष्णचरणाम्भोजे निवेश्य स्वात्मषट्पदं।

तन्यते रामकृष्णेन व्याख्यानं शल्यपर्व्वणः ॥

अथ भगवच्चरणारविन्दचेतस एव सर्व्वेष्टसिद्धिरिति दर्शयितुं श्रीकृष्णद्वैपायनः युद्धप्रतिपादनलक्षणैककार्य्यतासङ्कल्पा नवमं शल्यपर्व्व समारभमाणः सङ्कलितप्रविष्टजिज्ञासावताराय प्रश्नमवतारयति जनमेजय उवाचेत्यादि। पाण्डवैरुदीर्य्यमाणं क्षिप्यमाणं। इत्यादि।

End. सपरिच्छदाः सभृत्यजनाः। इति स्त्रीपर्व्व समाप्तं। अस्यानु शान्तिपर्व भविष्यति।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां शल्यादित्रिकं समाप्तं।

विषयः। महाभारतीयशल्य-सौप्तिक-स्त्रीपर्व्वव्याख्यानं गदापर्व्वाध्यायस्तु शल्यपर्व्वान्तर्भूततया व्याख्यात इति चिन्तनीयं।

No. 2097. मञ्जरी, वा स्वरोदयटीका। Substance, country-made paper, 16 × 3½ inches. Folia, 44. Lines, 8 on a page. Extent, 1,016 ślokas Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránágháṭa, Zillá Nuddea. Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭáchárыya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Manjarí *alias* **Svarodaya-ṭíká.** A commentary on the Svarodaya—a work on divination by the flow of breath. By Bhúdhara. Vide Vol. I, p. 276 No. 484. Vol. V, p. 126. No. 1816. The last by a different author.

Beginning. परमानन्दसन्दोहं तत्त्वज्ञानप्रदं गुरुं।
नत्वा स्वरोदयव्याख्या मञ्जर्याख्या वितन्यते ॥
काम्पिल्ये सुरसिन्धुभूरतटे ज्योतिर्विदामग्रणी-
र्भारद्वाजकुलेऽमले समभवत् श्रीमोमशर्माक्रयः।
तत्पुत्रो ह्यपदृन्दवन्दितपदः श्रीदेवदत्ताभिधः
कीर्त्या निर्म्मलयोज्ज्वलाः समतनोद् यः षड्ऋतुसंख्यादिशः ॥
गुरूणां पादयुगलकमलभ्रमराधिनः।
भूधरस्तत्सुतः श्रीमान् यथाज्ञानं तनोत्यदः ॥

अथ शिष्टाचारपरिप्राप्तमङ्गलाचरणमाचरन् ग्रन्थकारः सच्चिदानन्दरूपं परं ब्रह्म नमस्करोति। अव्यक्तमिति। इत्यादि।

End. यः कारयेत् सकलदोषहरां महार्थां।
भ्रान्तिं प्रशान्तहृदयः पुरुषः सदैव ॥

Colophon. इति श्रीभूधरकृतौ मञ्जर्याख्याने स्वरोदयव्याख्याने भ्रान्तिकल्पः परिपूर्णः। समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः। स्वरोदयाभिधानफलितज्योतिर्ग्रन्थस्य व्याख्यानं।

No. 2098. ध्यानयोगसारः, (पद्मपुराणीयः।) Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 10 on a page. Extent, 66 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1758. Place of deposit, Sántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Dhyána-yoga-sára. An extract from the Padma Puráṇa, giving an account of the incarnation of Kṛishṇa as Gauráṅga at Nuddea. The work is apocryphal.

Beginning. भो भो प्रिये सत्यभामे शृणुतां लक्ष्मि रुक्मिणि ।
कथितं यत् श्रुतं ध्यानं सदेव नारदेन वै ॥
कलौ युवां नवद्वीपं गच्छतं हि समाज्ञया ।
भविष्यसि ततो लक्ष्मीरूपा त्वं रुक्मिणी सती ।
श्रीमद्विष्णुप्रिया भो भाः सत्यभामे त्वमेव च ॥ इत्यादि ।

End. इत्युक्त्वा नारदस्तत्र कैलासोपवने मुदा ।
निवेद्य च परं सर्व्वं तस्थौ च शौनकद्विज ॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणे ध्यानयोगसारे सकलपुराणमुख्ये शिवनारदसंवादे कलिपावनमाहात्म्यं भविष्यं श्रीहरिवक्त्रोदितश्चोपाङ्गवर्णनं नाम चयोविंशतितमोऽध्यायः । शकाब्दाः १७५८ ।

विषयः । भगवान् श्रीकृष्ण एव शचीनन्दनरूपेण नवद्वीपे अवतरिष्यतीति तत्कथनमुखेन तत्परिकराणां रुक्मिणीसत्यभामादीनां लक्ष्मीविष्णुप्रियादिरूपेण अवतारकथनञ्च ।

No. 2099. सिद्धान्तार्णवः । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent, 1,022 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránágháṭa, Zillá Nuddea, Mahendranátha Brahmachárí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Siddhántárṇava. A Vedánta treatise founded on the commentary of S'aṅkara on the Vedánta Sútra. By Raghunátha Sárvabhauma. CONTENTS: on the true nature of the Supreme soul. Self manifestation of Brahma. Atheism refuted. The doctrine of Vivarta or phenomenality (Vedánta) as the cause of creation proved. Ditto of natural modification (Pariṇáma, Sáṅkhya) confuted. The theory of atoms refuted. Reconciliations of Vedic texts suggesting a duality of souls. The human soul a reflection of the Divine one, proved. Illusory character of the universe. Eternity of the universe as a current. The nature of Máyá. The four Vyúhas. Meaning of the text "thou art that." Eternity of the Vedas. Unity of Brahma established in the Vedas. Brahma not provable by the ordinary logical method. Final end of created beings. The means of acquiring true knowledge. Means of attaining salvation.

Beginning. भावितं विविधैर्भावैर्भवादिभिरहर्दिवं ।
भावये भगवन्तं तं भवाम्बितरणे तरिं ॥

दृष्ट खलु संसारानलसन्तप्तनिखिलजनापवर्गाय आत्मा वा अरे श्रोतव्यो मन्तव्यो निदिध्यासितव्यश्चेति—इत्यादि ।

End. तस्मान्निर्विशेषब्रह्मसाक्षी + स्वैकरूपत्वात् तत्रभ्यो मोक्षो निरतिशयानन्दात्मक एवेति सिद्धं ॥

Colophon. इति श्रीरघुनाथसार्व्वभौमभट्टाचार्य्यकृतौ सिद्धान्तार्णवः परिपूर्णः ।

विषयः । शाङ्करमतमवलम्ब्य विरचितमिदं वेदान्तप्रकरणम् । तत आत्मा वा अरे द्रष्टव्य इत्यत्र विधिविवेचनम् । ब्रह्मणः स्वप्रकाशत्वनिरूपणं । निरीश्वरसांख्यबौद्धादिमताक्षेपकीर्त्तनं । विवर्त्तवादव्यवस्थापनं । परिणामवादखण्डनं । परमाणुवादाक्षेपकथनं । द्वैतबोधिकानां श्रुतीनां समन्वयनिरूपणं । जीवस्य ब्रह्मप्रतिबिम्बत्वकथनं । जगतः प्रातिभासिकत्वकथनं । प्रवाहरूपेण जगतः नित्यत्वकथनं । मायाविद्ययोः स्वरूपकथनं । चतुर्व्यूहनिरूपणं । तत्त्वमस्यादिश्रुत्यर्थकथनं । वेदस्य नित्यत्वकथनं । ब्रह्मणो वेदैकवेद्यत्वकथनं । ब्रह्म नानुमानादिप्रमाणगम्यमितिनिरूपणं । जीवस्य उत्क्रान्त्यादिकथनं । तत्त्वज्ञानोपायकथनं । मोक्षोपायकीर्त्तनञ्च ।

No. 2100. वेदान्तसिद्धान्तकौमुदी । Substance, country-made paper, 17 × 4½ inches. Folia, 67. Lines, 7 on a page. Extent, 1,617 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháta, Zilá Nuddea, Paṇḍit Dinanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, décayed. Prose. Incorrect.

Vedánta-siddhánta-kaumudí. On the Bakhti doctrine founded on the non-duality of the soul. By Haridása.

CONTENTS: Refutation of the theory regarding Brahma being undiscrete. Refutation of the theory regarding the human soul being a reflection of the divine soul. Human soul proved to be a part or fragment of Brahma. The son of Nanda proved to be the being indicated by the word Brahma. Knowledge, &c. his natural attributes. On the authority of the Vedas. The Bhágavata Puráṇa proved to be as authoritative as the Vedas. The Śástras all logically lead to Brahma. Superiority of faith over knowledge. Fruit of faith. Means of salvation. Nature of salvation.

Beginning. सान्द्रीभूतपरानन्दं सानन्दं नन्दनन्दनं ।

नत्वा वेदान्तसिद्धान्तकौमुदीयं विरच्यते ॥

अथ खल्वात्मा वारे द्रष्टव्यः श्रोतव्यो मन्तव्य इत्यात्मदर्शनमुद्दिश्यानुकूलतर्कैर्मननोपकृतवेदान्तश्रवणविधानाद् विचारं विना स्वरूपानन्दात्मकमोक्षावरकशोकशब्दाभिधेयाज्ञानोपमर्दकापरोक्षज्ञानोत्पत्त्यनुपपत्तेश्च ब्रह्मज्ञानाय ज्ञानेच्छासाध्यो वेदान्तविचारः कर्त्तव्य इति । इत्यादि ।

End. चाविद्के सर्व्वानर्थनिहत्या ब्रह्मैव सन् ब्रह्माप्येति विमुक्तश्च विमुच्यते——— श्रुतिबोधितनित्यसिद्धभूमब्रह्मात्मकस्वरूपानन्दाविर्भाव इति सिद्धं ।

Colophon. इति श्रीहरिदासकृता वेदान्तसिद्धान्तकौमुदी समाप्ता ।

विषयः । शुद्धाद्वैतवादमवलम्ब्य विरचितोऽयं ग्रन्थः । तत्र ब्रह्मणो निर्व्विशेषत्वमतकीर्त्तनं । जीवस्य ब्रह्मप्रतिबिम्बवादखण्डनं । ब्रह्मणोऽंशो जीव इति निरूपणं । नन्दनन्दन एव ब्रह्मशब्दवाच्य इति निर्णयः । तस्य स्वाभाविकज्ञानादिशक्तिमत्त्वकथनं । श्रीमद्भागवतस्य वेदतुल्यत्वनिर्णयः । ब्रह्मणः शास्त्रैकगम्यत्वनिरूपणं । ज्ञानापेक्षया भक्तेरभ्यर्हितत्वकथनं । भगवतो भक्त्येकलभ्यत्वनिर्णयः । मोक्षोपायकथनं । मोक्षस्वरूपविवेचनञ्च ॥

No. 2101. माधुर्य्यकादम्बिनी । Substance, country-made paper, 11 × 5½ inches. Folia, 19. Lines, 11 on a page. Extent, 643 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1860. Place of deposit, S'ántipur, Pandit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mádhurya-kádambiní. On faith as the only means of salvation. Faith and devotion to be directed to Krishṇa who is the embodiment of the divine soul. With this object the work opens with a disquisition on the nature of soul, and its twofold division, the human and divine, and then explains how the divine soul may, for the well-being of creation, assume a corporeal form. The author then describes various forms of faith, and their peculiarities.

Beginning. हृद्प्रे नवभक्तिग्रन्थविततेः सञ्जीवनी स्वागमा-
रम्भे कामतपर्णुदाहृदमनी विद्यापगोल्लासिनी ।
दूरान्मे मरुशाखिनोऽपि सरसीभावाय भूयात् प्रभु-
श्रीचैतन्यकृपानिरङ्कुशमहामाधुर्य्यकादम्बिनी ॥
भक्तिः पूर्व्वैः स्तिता तान्तु रसं पश्येदुदात्तधीः ।
तन्नौमि सततं रूपनाम प्रियतमं हरेः ॥
इह खलु परमानन्दमयादपि पुरुषाद्ब्रह्म पुच्छं प्रतिष्ठेति ———इत्यादि ।

End. माधुर्य्यवारिधेः कृष्णचैतन्यादुदितै रसैः ।
इयं धिनोतु माधुर्य्यमयी कादम्बिनी जगत् ॥

Colophon. इति श्रीमाधुर्य्यकादम्बिन्यां पूर्णमनोरथो नामाष्टमयमतरङ्गः ।
सम्पूर्णेयं माधुर्य्यकादम्बिनी सतां प्रीतये स्यादिति । संवत् १८६० ।

विषयः। श्रीनन्दनन्दन एव शुद्धसत्त्वमयनिजनामरूपलीलार्चनादिशरीरतया स्वप्रकाशतया च परब्रह्मशब्दवाच्यः। तत्रैव भगवद्भक्तेरपि तद्रूपतया भगवत इव स्वप्रकाशता, निरपेक्षत्वञ्चेतिनिरूपणं। मोक्षादपि भक्तेः परमोत्कर्षप्रतिपादनमुखेन तस्या ज्ञानैकसाधनत्ववादनिराकरणं। तदेवं भगवत इव तत्स्वरूपभूताया भक्तेः सर्व्वव्यापकत्वं सर्व्ववशीकारित्वं सर्व्वसञ्जीवकत्वं सर्व्वोत्कर्षपरमस्वातन्त्र्यञ्चेति व्यवस्थापनं। भक्तिस्वरूपविवेचनं। तदधिकारिणः। तद्भेदानि। अथ भक्तिप्रभावेणानर्थनिवृत्तिकथनमुखेन दुष्कृतेत्याद्याः सुकृतेत्या अपराधेत्या भक्त्युत्थेति अनर्थानां चतुर्व्विधत्वकथनपूर्व्वकं तेषां स्वरूपकथनं। अथ चैतन्यं द्विविधं स्वतन्त्रमस्वतन्त्रञ्च। तत्र प्रथमं सर्व्वव्यापकमीश्वराख्यं, द्वितीयं देहमात्रव्यापि जीवाख्यानं. तथा ईश्वरचैतन्यं द्विविधं गुणस्पर्शरहितं लीलया स्वीकृततत्स्पर्शञ्च। प्रकारेणानेन बहुविधत्वप्रपञ्चनं। अथ अनिष्ठितानिष्ठिताभेदेन भजनक्रिया द्विविधा। तत्र प्रथमा षड्विधा। द्वितीया तु साक्षाद्भक्तिवर्त्तिनी तदनुकूलवस्तुवर्त्तिनीति द्विविधा। अत्रापि प्रथमा कायिकी वाचिकी मानसी चेति त्रिप्रकारा। अथ अविद्यादिदूषितस्य जीवान्तःकरणस्य श्रवणकीर्त्तनादिनान्यतो वैलक्षण्येन तद्दोषप्रशमे भक्तौ रुचिरुद्भवतीति सा च द्विविधा वस्तुनिर्द्देशापेक्षिणी तदनपेक्षिणी च। अथ सैव भजनविषया रुचिः परमप्रौढतमा सती यदा भजनीयं भगवन्तं विषयीकरोति तदेयमासक्तिरित्याख्यायते। अतएव भक्तिकल्पवल्ल्याः स्वर्कीभावमासाद्यन्ती भावप्रेमणी पुष्पफले अविरादेव भाविनी द्योतयति। अथासावासक्तिरेवान्तःकरणमुकुरं तथा मार्ज्जयति यथा तत्र सहसा प्रतिबिम्बितो भगवान् अवलोक्यमान इव प्रतिभाति। अथ सैवासक्तिः परमपरिणामं प्राप्नुवती रत्यपरपर्य्यायो भाव इत्याख्यां लभते। य एव भावः सच्चिदानन्द इति शक्तित्रयस्य कन्दस्वीभावं भजते। सोऽयं भावो रागभक्त्युत्थो वैधभक्त्युत्थश्चेति द्विविधत्वमधिगच्छन्नेव विविधानां भक्तानां विविधचित्तासनासनाथेषु हृदयेषु स्फुरन् घनरस इव रसायनेषु विविधास्वादत्वं भजते। ते च भक्ताः शान्तदास्यसख्यवात्सल्यप्रेयसीभाववन्तः पञ्चविधाः। तत्र शान्तेषु शान्तिरिति दासेषु प्रीतिरिति सखिषु सख्यमिति पितृभाववत्सु वात्सल्यमिति प्रेयसीभाववत्सु प्रियतेति नामभेदानपि प्राप्यात्मभक्त्येवाविर्भावितविभावादिभिरुद्भूतैश्वर्य्यः स्थायीति नाम्ना वैशिष्ट्यं गच्छन् शान्तदास्यादिपदव्यपदेश्यो रसो भवतीति निरूपणं। अथ भावविशेषेण अनुभावविशेषप्रकटनप्रकटनञ्चेति।

No. 2102. दानचन्द्रिका। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 66. Lines, 8 on a page. Extent, 1,982 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Dána-chandriká. A treatise on religious gifts, the merits of giving away particular articles, persons fit to grant and to receive gifts,

and the rituals meet for consecrating the same. By Jayaráma. The work is an abstract of the Dánakhaṇḍa of Hemádrí.

Beginning. नतिं कृत्वा गणेशाय विघ्नविध्वंसकारिणे ।
क्रियते जयरामेण रम्येयं दानचन्द्रिका ॥
दानं देयञ्च दाता च सम्प्रदानं फलं तथा ।
फलदाता विधाता च य एकस्तं नमाम्यहं ॥

तत्रादौ दानप्रशंसा ।

End. अनेन विधिना कुर्व्वन् सर्व्वं भवति चाक्षयमिति ।

Colophon. इति श्रीजयरामविरचिता दानचन्द्रिका समाप्ता ।

विषयः । दानप्रशंसाकीर्त्तनं । देवगुणकीर्त्तनं । दानविधिः । दानकालनिरूपणं । धर्म्मलक्षणं । द्रव्यदेवतनिर्णयः । प्रतिग्रहविधिः । सर्व्वेषु दानेषु सामान्यतः प्रयोगकीर्त्तनं । हिरण्यदानविधिः । हैमरौप्यभोजनादिपात्रदानविधिः । अलङ्करणदानविधिः । धान्यादिदानविधिः । सप्तधान्यदानादिविधिः । कपिलादिदानविधिः । गजाश्वादिदानविधिः । वरदोलादिदानविधिः । छत्रासनादिदानविधिः । गन्धशय्यादीपदानादिविधिः । आविकवस्त्रादिदानविधिः । यज्ञोपवीतादिदानविधिः । धर्म्मघटादिदानविधिः । संक्रान्तिनिमित्तकदानविधिः । नाक्षत्रिकादिदानविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 2103. मेघदूतटीका । Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 38. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,443 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Raṇághát, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Meghadúta-ṭíká. A commentary on Kálidása's Meghadúta. Anonymous.

Beginning. इह यद्यपि गिरिनगरसागरसरित्सरोवरकमलवसन्तोत्सवमल्लयानिलजलक्रीड़ापुष्पावचयचन्द्रसूर्य्योदयास्तमयसर्गबन्धादीनां महाकाव्यलक्षणानां अभावस्तथापि महाकविश्रीकालिदासविरचितत्वादिदं महाकाव्यमुच्यते + + + + + + + सहृदयतुर्म्मवेद्यः क्वचित्तेषामप्यत्र निर्देशो युज्यते + + + प्रसङ्गेन तत्रायमादिश्लोकः । कश्चित् कान्तेति । कश्चिदनिर्दिष्टनामा यक्षः रामगिर्य्याश्रमेषु वसतिं चक्रे निवासं कृतवान् । रामो दशरथात्मजः तेन आश्रितो गिरिः । पूर्व्वं सीतासमन्वितो रामस्तत्र स्थितवानिति इत्यादि ।

अविरतानि निरन्तराणि सुखानि यत्र ॥ १२४ ॥
इत्यभूतं सुरचितपदं मेघदूतस्य नाम्ना
कामक्रीड़ाविरचितजने विप्रयुक्ते विनोदं ।

+ + + + इति निपुणता दृष्टिभावं कवीनां
नत्वार्य्याणां चरणयुगलं कालिदासश्चकार।

Colophon. इति श्रीकविराजमुकुटालङ्कारेण श्रीकालिदासेन (कृतं मेघदूताभिधानं काव्यं) तस्य टीका समाप्ता।

विषयः। कालिदासकृतमेघदूतस्य व्याख्यानम्।

No. 2104. नैषधीयप्रकाशः (पूर्वनैषधीयः)। Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 250. Lines, 9 on a page. Extent, 9,843 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát, Zilá Nadíyá, Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Naishadhíya-prakáśa. A commentary on the Naishadha Kávya, of S'ri Harsha. By Náráyaṇa Vedarakara, son of Narasiñha and Madálasá. The codex contains only the first half of the work.

Beginning. वैदेही यस्य वामे जयति जयजनिर्दक्षिणे लक्ष्मणोऽपि
श्रीमानग्रे हनूमानतुलबलचयो दक्षविन्यस्ततत्त्वः।
कोदण्डं काण्डमेकं दधदहितकुलध्वंसकारी समन्ता-
दव्याद्व्याजभव्याकृतिसलिलनिधिर्जानकीजानिरव्यात्॥
दशकन्धरकरिसिंहः सीताचेतःसरोजराजहंसः।
रघुकुलकैरवचन्द्रः पायादायासवो रामः॥
भद्राय भूयाद्भवतां श्रीरामो भक्तिभावितः।
स्मृतेरप्यृक्षते यस्य पदवी सुरदुर्लभा॥
नत्वा श्रीनरसिंहपण्डितपितुः पादारविन्दद्वयं
मातुश्चापि मदालसेत्यभिधया विख्यातकीर्त्तेः क्षितौ।
श्रीरामेश्वरसीतयोः सुमनसोर्गुर्व्वीरगर्व्वो यथा-
बुद्धि श्रीनिषधेन्द्रकाव्यविवृतिं निर्म्माति नारायणः॥
प्रणम्य शङ्करं सोमं जनन्नं श्रीपतिं स्वयं।
कुर्व्वे नाम्ना नैषधीयप्रकाशं सुहृदां मुदे॥

चिकीर्षितस्य निर्व्विघ्नसमाप्त्यर्थं शिष्टाचारपरिप्राप्तमाशीर्नमस्क्रियावस्तुनिर्देशो वापि तन्मुखमिति मङ्गलाचरणं कर्त्तव्यमिति ग्रन्थकर्त्ता हर्षनामा कविः गूढसबीजरघूनाथाभीष्टदेवतानमस्काररूपमङ्गलमाचरति। अन्ये तु विशिष्टवस्तुनिर्देशलक्षणं मङ्गलमित्याहुः। अत्र पुण्यश्लोकनलरूपविशिष्टवस्तुनिर्देशेन निर्व्विघ्नग्रन्थसमाप्तिरित्यभिप्रायेणाह निषीयेति।

End. केनाप्यचूचुषया रीत्या निर्म्मिते। इदं पूर्ब्ववत्।

Colophon. इति श्रीवेदरकरोपनामकश्रीमन्नरसिंहपण्डितात्मजनारायणकृते नैषधीयप्रकाशे अष्टमः सर्गः समाप्तः।

विषयः। श्रीहर्षकृतनैषधचरितमहाकाव्यस्याष्टमसर्गोक्तं व्याख्यानम्।

No. 2105. स्मार्त्तसमुच्चयः। Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 225. Lines, 10 on a page. Extent, 17,840 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát, Zilá Nadíyá, Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Correct.

Smárta-samuchchaya. A Smṛiti digest. By Nanda Paṇḍita, son of Śrídeva Mahámahopádhyáya. CONTENTS: Religious duty. Proper times for religious ceremonies. Lunations. Conjunction of one month with another. Intercallary months. Prohibited degrees in marriage. Marriage. Sañskáras. Daily rituals. Funerals. Mourning. Purifications. Expiations. Inheritance. Judicature.

Beginning. श्रीनारायणपादपङ्कजनतिप्राप्तप्रबोधोदयो-
वेदानङ्गयुतान् समारतखिलान् साहित्यकाव्यान्वितान्।
मीमांसैश्वरसांख्यवैद्यमखिलं चार्व्वाकजैनाभिधं
ग्रन्थं यो व्यदधात्स पण्डितकविः श्रीदेवशर्म्माभवत्॥
तस्य श्रीप्रतिकण्ठभक्तिनिरतो नन्दाभिधोऽभूत्सुतो
ह्यन्दा देवपदारविन्दशरणा यस्य प्रसिद्धा प्रभूः।
सोऽयं पण्डितमण्डलीसुखकरं धर्म्मक्रियाज्ञापकं
रम्यं स्मार्त्तसमुच्चयं व्यरचयच्छिष्टौघसम्प्रार्थितं॥

तत्र प्रथमतो धर्म्मस्वरूपं विविच्यते। तत्र भगवान् जैमिनिः। चोदनालक्षणोऽर्थो धर्म्म इत्यादि।

End. दत्तकविषयस्तु मत्कृतदत्तकमीमांसायां परिज्ञेय इति।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीदेवशर्म्मसूनुश्रीनन्दपण्डितविरचितः स्मार्त्तसमुच्चयः समाप्तः।

विषयः। धर्म्मस्वरूपनिरूपणं। कालविवेचनं। नित्यादिनिरूपणं। तत्र प्रतिपदादितिथिद्वैधे व्यवस्थानिर्णयः। संक्रान्तिनिर्णयः। मलमासविवेचनं। क्षयमासादिविवेचनं। विवाहनिरूपणप्रसङ्गेन सापिण्ड्यादिकथनं। विवाहादिनिरूपणं। गर्भाधानादिसंस्कारनिर्णयः। आह्निकविधिः। अन्त्येष्टिविधिः। अशौचनिरूपणं। शुद्धिनिरूपणं। श्राद्धादिविधिकथनं। प्रायश्चित्तनिरूपणं। दायभागकथनं। व्यवहारनिरूपणञ्च।

No. 2106. दायभागटीका। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 182. Lines, 7 on a page. Extent, 4,684 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Majidá, Post Ráṇághaṭ, Paṇdit Madhusúdana Nyáyaratna. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Dáyabhága-ṭíká. A commentary on the Dáyabhága of Jímútaváhana. By Rámabhadra Nyáyálaṅkára, son of S'rínátha Áchárya-chúḍámaṇi.

Beginning. आलोक्य तातनिर्म्मित-निबन्धमाराध्य विश्वेश्वरं।
आर्य्याचार्य्यस्तुते विदतिमिमां दायभागस्य॥

ग्रन्थारम्भे विघ्नविघाताय दृष्टदेवताकीर्त्तनरूपं मङ्गलमाचरन् शिष्यप्रवृत्तये सम्बन्धाभिधेयप्रयोजनान्याह। मन्वादीति। अत्र प्रयोजनं दायभागनिर्णयः। स च संशयापनोदद्वारा दुःखनिवृत्तिहेतुतया गौणः। अभिधेयो दायभागः। सम्बन्धश्च ग्रन्थस्य फलाभिधेयाभ्यां कार्य्यकारणभावो विषयविषयिभावश्च। इत्यादि

End. अतस्तस्य तात्पर्य्यं वर्णयित्वा विरोधञ्च परिहरतः तदप्रयोजकीभूतस्य जड़ानुरागस्याभावेऽपि न वैयर्थ्यमिति भावः। बङ्गतरेति सुबोधमिति।

श्रीरामभद्ररचितां पाणौ संस्थाप्य दीपिकामेतां।
जीमूतवाहनकृते-र्गभीरार्थं विदन्तु विद्वांसः॥

Colophon. इति श्रीमद्रामहोपाध्यायश्रीनाथाचार्य्यचूड़ामणितनूजश्रीरामभद्रन्यायालङ्कारभट्टाचार्य्यविरचिता दायभागटीका समाप्ता।

विषयः। जीमूतवाहनकृतदायभागस्य व्याख्यानं।

No. 2107. कामसूत्रं। सभाष्यं जयमङ्गलाख्यटीकासहितञ्च। Substance, country-made paper, 13 × 7 inches. Folia, 126. Lines, 14 on a page. Extent, 6,125 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Paṇdit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Káma-śútra with the commentary of Mallinága, and the gloss called **Jayamaṅgala**. The aphorisms of Vátsyáyana on worldly enjoyment with the commentary of Mallinága, and an exegesis by Yas'odhara. The last two have been very much mixed up. The text is divided into 7 chapters, and treats successively of all the different branches of the subject. The exegesist cites the name of Mahimalla Deva, a Chalukya king.

The objects of human life are, according to Hindu writers, fourfold, including 1st, duty or *dharma;* 2nd, wealth or *artha* economics; 3rd, enjoyment, *káma,* and 4th, salvation or *moksha.* On each of these subjects there were at one time, it would seem, several text-books in Sanskrit, but they are not all forthcoming now. On the first subject the Aphorisms of Jaimini constitute the leading text. On the second, a text is attributed to S'ukra Áchárya, but it nowhere has yet been met with. On the third, the *káma-sutra* is the only text now known, but its author refers to seven different writers who preceded him. The fourth forms the theme of five out of the six leading systems of philosophy, as also of several minor ones. Of enjoyment in its grossest sense women form the most important object, and the text therefore devotes an unduly large part of it to sexual love, and hence it is that in describing the work, it is usual to class it among erotic works. Káma in its most comprehensive sense, however, includes everything that promotes the gratification of the five senses of hearing, feeling, seeing, tasting and smelling, and Vátsáyana refers to all these. He begins with education in early life, giving brief notes about the 14 sciences and the 64 arts recognised by the Hindus. Then he adverts to housekeeping, furniture and household decorations, to friends, associates and companions, to occupations and ornaments, as well as conduct towards women. This explanation is necessary with reference to what has been said on page 98 of volume I, on the subject.

Vátsyáyana is supposed to have lived over two thousand years ago, and the oldest commentary on the Nyáya aphorisms is attributed to him.

Beginning. (एकवीक्षतसूत्रभाष्यस्य प्रारम्भवाक्यं यथा,) शास्त्रे प्रकृतत्वात् तत् समयावबोधकेभ्यश्चार्य्येभ्यस्तत्सम्बन्धात्। प्रजापतिर्हि प्रजाः सृष्ट्वा तासां स्थितिनिबन्धनं त्रिवर्गस्य साधनमध्यायानां शतसहस्रेणाग्रे प्रोवाच। तस्यैकदेशं मनुः स्वायम्भुवो धर्म्माधिकारिकं पृथक् चकार। बृहस्पतिरर्थाधिकारिकं। महादेवानुचरस्य नन्दी सहस्रेणाध्यायानां पृथक् कामसूत्रं प्रोवाच। — — — — — — — — — — — — सर्व्वसङ्क्षेपेन ग्रन्थेन कामसूत्रमिदं प्रणीतवान् वात्स्यायनः।

टीकायाः प्रारम्भवाक्यं यथा,—

वात्स्यायनीयं किल कामसूत्रं प्रस्तावितं कैश्चिदिहान्यथैव।
तस्माद्विधास्ये जयमङ्गलाख्यां टीकामहं सर्व्वविदं प्रणम्य॥

इह चत्वारो वर्णा ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यशूद्रा ब्रह्मचारी गृहस्थवैखानसौ भिक्षुरिति। तत्र ब्राह्मणादीनां गृहस्थानां मोक्षस्थानभिमतत्वात् त्रिवर्गः पुरुषार्थः। तत्रापि धर्मार्थयोर्हेतुत्वात् काम एव फलभूतः पुरुषार्थ इति कामवादिनः। स चोपायं विना न भवतीति तमुपायमाचिख्यासुराचार्यो मल्लिनागः पूर्वाचार्यमतानुसारेण शास्त्रमिदं प्रणीतवान्। इत्यादि।

End. शास्त्रस्यार्थप्रधानत्वात् तेन योगोऽत्र देशितः।
सन्ति रागपरा नार्यः सन्ति चार्थपरा अपि॥
प्राक् तत्र वर्णितो रागो वेश्यायोगात्र वैशिके॥

इति वात्स्यायनीयकामसूत्रे वैशिके षष्ठेऽधिकरणे अनुबन्धार्थानर्थसंशयविचारा वेश्याविशेषाश्च षष्ठोऽध्यायः॥

समाप्तश्चेदं वैशिकं षष्ठमधिकरणं वात्स्यायनश्च कामसूत्रम्॥

भाष्यस्य शेषवाक्यं यथा ———

एता षट्रूपाजीवायामन्तर्भवन्ति विशेषः सम्यग्वेद सर्वासामिति। इति वात्स्यायनीयकामसूत्रटीकायां जयमङ्गलाभिधायां विद्यधाङ्गनाविरहकातरेण गुरुदत्तेन्द्रपादाभिधानेन यशोधरेणैकचत्वारिंशत्तमसूत्रभाष्यायां वैशिके षष्ठेऽधिकरणे षष्ठोऽध्यायः। समाप्तश्चेदं वैशिकं षष्ठमधिकरणं॥

Colophon. इत्यपरार्जुन + जवल्लमल्लराजनारायणमहाराजाधिराजचेलूक्यचूडामणिश्रीमहीमल्लदेवस्य भारतीभाण्डागारे श्रीवात्स्यायनकामसूत्रटीकायां जयमङ्गलाभिधायां वैशिकमधिकरणं समाप्तम्॥

विषयः। प्रथमे साधारणाधिकरणे,—शास्त्रसंग्रहः, त्रिवर्गप्रतिपत्तिः, विद्यासमुद्देशः, नागरिकवृत्तं, नायकसहायदूतीकर्म्मविपरिमर्शश्चेति पञ्च प्रकरणानि।

द्वितीये साम्प्रयोगिकाधिकरणे,—प्रमाणभावकालेभ्यो रत्यवस्थानं, प्रीतिविशेषाः, आलिङ्गनविचाराः, चुम्बनविकल्पाः, नखरदनजातयः, दशनच्छेद्यविधयः, देश्या उपचाराः, संवेशनप्रकाराः, सिचरतानि, प्रहणनयोगाः, तद्युक्तशीत्कृतोपक्रमाः, पुरुषायितं, पुरुषोपसृप्तानि, औपरिष्टकं, रतारम्भः, रतावसानिकं, रतिविशेषाः, प्रणयकलहश्चेति अष्टादशप्रकरणानि।

तृतीये कन्यासम्प्रयुक्ताधिकरणे,—वरणविधानं, सम्बन्धनिर्णयः, कन्याविश्रम्भणं, बाल्यायामुपक्रमाः, इङ्गिताकारसूचनं, एकपुरुषाभियोगाः, प्रयोज्यस्योपावर्त्तनं, अभियोगतः कन्यायाः प्रतिपत्तिः, विवाहयोगाश्चेति नव प्रकरणानि।

चतुर्थे भार्याधिकारिकाधिकरणे,—एकचारिणीवृत्तं, प्रवासचर्य्या, सपत्नीषु ज्येष्ठावृत्तं, कनिष्ठावृत्तं, पुनर्भूवृत्तं, दुर्भगावृत्तं, आन्तःपुरिकं, पुरुषस्य वक्रीषु प्रतिपत्तिश्चेति षट्टो प्रकरणानि।

पञ्चमे पारदारिकाधिकरणे,—स्त्रीपुरुषशीलावस्थानयनं, स्त्रीषु सिद्धाः पुरुषाः, अयत्नसाध्ययोषितः, परिचयकारणानि, अनियोगाः, भावपरीक्षा, दूतीकर्म्माणि, ईश्वरकामितं, आन्तःपुरिकं, स्वदाररक्षितकश्चेति दश प्रकरणानि।

षष्ठे वैश्विकाधिकरणे,—सहायगम्यागम्यचिन्तागमनकारणानि, उपावर्त्तनविधिः, कान्ताहर्त्तं, अर्थागमोपायाः, विरक्तेषु प्रतिपत्तिः, निष्क्रासनक्रमाः, विश्रीर्णप्रतिसन्धानं, लाभालाभविशेषाः, अर्थानर्थानुबन्धसंशयः, विचारविशेषाश्चेति दश प्रकरणानि।

(पुस्तकेऽस्मिन् औपनिषदिकं सप्तममधिकरणं नास्ति)

(तत्रत्य विषया यथा,—सुभगङ्करणं, वशीकरणं, इष्टयोगाः, नष्टरागप्रत्यानयनं, दृष्टिविषयः, चित्तयोगाश्चेति षट् प्रकरणानीति।)

No. 2108. वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्ती, प्रकाशिकासहिता। Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 140. Lines, 12 on a page. Extent, 4,182 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Pandit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vaishṇava-siddhánta-vaijayantí with a commentary entitled **Prakáśiká.** A manual of Vaishṇava faith and worship. By Rágha-vendra Muni.

Beginning. उदर्त्तुं भवसागरातुरनरं धातुर्विधातुं वच-
स्विद्धातुः पतगेन्द्रकेतुरवितुं लीलावतीर्णो धरां।
धर्म्माणामपि धूमकेतुरसतां सेतुः सतां साक्षतां
जीवातु र्जगदिन्द्रजालरचनाहेतु र्हरिः पातु वः॥
श्रीमद्वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्ती प्रकाश्यते।
श्रुतिस्मृतिप्रमाणेन सत्तर्केण स्वयं कृता॥

इति खलु प्रारिप्सितग्रन्थारम्भसम्भावितविघ्नविघाताय सदाचारपरम्परापरिपालनाय च स्वग्रन्थप्रतिपाद्यं वेदान्तवेद्यं वस्तु प्रस्तौति विश्वेषामित्यादिपद्येन॥

विश्वेषामनवद्यमागमगिरामापाद्यमाद्यं परं
रत्नादैरपि विद्यया परमया नासाद्यते यन्महः।
प्रेम्नाचिद्घनविग्रहो मुरहरो गोपीभिरासादितः
सोऽयं नन्दसुतोऽभिनन्दति सदानन्दाय वृन्दावने॥ इत्यादि।

End. गौड़ादागत्य वृन्दावनभुवि वसता राघवेन्द्राभिधेन
प्रायो जिज्ञा विवादान् निगमपथनयैर्ज्जीविसंसारशान्त्यै।
सिद्धान्तैर्वैष्णवानां स्वमतिविरचिता वैजयन्ती विचित्रा
कण्ठैर्धार्य्या कवीन्द्रैरखिलगुणवती वादिविध्वंसनाय॥
श्रीमद्वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्तीप्रकाशिका।
दीपिकेव करे धार्य्या साधुवर्य्यायुतैर्नरैः॥

Colophon. इति श्रीराघवेन्द्रमुनिप्रणीतायां वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्त्यां भगवत्स्वरूपनिरूपणो नाम पञ्चमो ग्रन्थः। समाप्तश्चायं ग्रन्थः।

विषयः। ब्रह्मणः साकारत्वकथनं। श्रीकृष्णस्यैव परब्रह्मशब्दवाच्यत्वनिरूपणं। श्रीकृष्णविग्रहस्य सच्चिदानन्दरूपतया नित्यत्वकथनं। अत्र विविधवादनिरसनं। जगन्नित्यत्वादिवादिनां विप्रतिपत्तिनिरासपूर्व्वकं भगवानेव अयस्कान्तमणिवत्स्वनिमित्तेनाविद्याविवर्त्तानां कारणमितिनिरूपणं। संसारस्य सम्भाव्यमानत्वकथनं। तत्र विविधवादखण्डनं अध्याससरूपविवेचनादिकं। जीवस्य व्यवहारदशायां संसारबन्धो न तु परमार्थतः तस्य साक्षाज्जगदीश्वराभेदश्रवणादितिनिरूपणं। वैराग्योपयोगित्वेन संसारस्य—मिथ्यात्वं निरूप्य तन्निरसकारणं किञ्चिदस्ति न वेति वादिविप्रतिपत्तेस्तन्निरूपणं। तत्र सांख्यमतमुपपद्य तत्खण्डनं। पातञ्जलमतोपपादनपूर्व्वकं तन्निरसनं। वैशेषिकमतोपपादनपूर्व्वकं तत्खण्डनं। न्यायमतोपपादनं तत् खण्डनञ्च। एवं प्रभाकरादिखभाववादिमीमांसकादिमतान्युपपाद्य तत्खण्डनपुरःसरं भगवानेव तत्कारणमिति सम्प्रपञ्चप्रपञ्चनं। नानाजीववादखण्डनपुरःसरमेकजीववादव्यवस्थापनं। आत्मस्वरूपनिरूपणमुखेन अन्यान्यमतखण्डनं। तत्र आत्मख्यातिवादखण्डनं। असत्ख्यातिकथनं। अख्यातिनिरूपणं। अन्यथाख्यातिनिरूपणं। अनिर्व्वाच्यख्यातिनिरूपणं। तत्र अनिर्व्वाच्यत्वस्वरूपादिविवेचनं। अविद्यास्वरूपादिनिर्णयः। भेदवादखण्डनं। आत्मनः सप्रकाशत्वकथनं। संवित् स्वरूपविवेचनं। वेदस्य स्वतः प्रामाण्यनिरूपणं। तस्य अपौरुषेयत्वादिकथनञ्च। कर्म्म-ज्ञानकाण्डयोः सामञ्जस्यकथनं। गुरूपसदनादिप्रकारकथनं। श्रवणमननादिस्वरूपकथनादिकं। समाधिलक्षणतद्भेदादिकीर्त्तनं। तत्त्वज्ञानान्मुक्तिरितिविवेचनं। जीवन्मुक्तस्वरूपादिकथनं। मोक्षस्वरूपविवेचनं। अत्र तार्किकादिमतखण्डनं। वेदान्तमतखण्डनं। मुक्त्यधिकारिनिरूपणं। संसारलक्षणादिकथनं। संसारादिरक्तस्य सन्न्यासिन एव मोक्षाधिकारो नान्यस्येति निरूपणं। तथा भगवत्प्राप्तिरेव मोक्ष इति निरूपणं। अत्र पाशुपतादिमतखण्डनं। भगवदुपासनादिफलकीर्त्तनं। द्वैतश्रुतिसामञ्जस्यादिकथनं। भगवद्भक्तलक्षणं। तद्भेदादिकथनञ्च। भगवद्भक्तानां मोक्षेष्वपि स्पृहाभाव इत्यादि वाक्यानां समाधानादिकथनं। भक्तिलक्षणं। तथासाध्यसाधनभेदेन द्वैविध्यकथनं। साध्यरूपापि द्विविधा ज्ञानलक्षणा प्रेमलक्षणा चेति। तथा श्रवणकीर्त्तनादिनवविधसाधनभक्तिनिरूपणं। कर्म्मयोगस्यापि भक्तिसाधनार्थत्वाद्भक्तैः प्रागेवकर्त्तव्यतेतिनिरूपणं। धर्म्मस्वरूपादिनिरूपणं। साकार-निराकार-सगुण-निर्गुणत्वादिप्रतिपादकानां श्रुतीनां समाधानकथनं। भगवच्छरीरस्य नित्यत्वादिनिरूपणमुखेन तार्किकादिमतनिरसनं। भगवल्लीलादिचिन्तनं। रमागोपीपरिकरस्य भगवच्छक्तित्वकथनं। लीलावतारतात्पर्य्यकथनं। गोलोकादिस्थानस्य नित्यत्वकथनञ्च।

No. 2109. स्कन्दपुराणे,—केदारखण्डम्। Substance, country-made paper, 18 × 3 inches. Folia, 165. Lines, 6 on a page. Extent, 4,010 ślokas.

Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ránághát, Bábu Surendranátha Pálachaudhúrí; another copy at Darbhángá, Bábu Gaureśvara Siñha. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Kedára-khaṇḍa of the Skaṇḍa Puráṇa. This is one of the several books or Khaṇḍas, of the Skaṇḍa Puráṇa. It is divided into 32 chapters, and comprises a number of legends designed for the glorification of S'iva as the supreme divinity.

CONTENTS: I. Story of Daksha's visit to Naimisha forest, where he was disrespectfully treated by his son-in-law S'iva, and for which he rebuked S'iva.

II—III. Daksha commences a great feast to which he does not invite S'iva. Dákshayaṇí hears of the feast, and obtains her husband's permission to go to her father's house, where she commits suicide. S'iva hears the news, and, in a fit of anger, plucks out a lock of hair, which becomes two demons Káli and Vírabhadra.

IV—V. The demons wage war with the gods. Decapitation of Daksha; his head replaced by that of a goat. His hymn to S'iva. Adoration of S'iva, and advantages of putting on the tridental sectarial mark, ashes, &c. Story of Nandi, a Vaisya of Avanti, who was a great devotee.

VI—VII. S'iva's grief at the loss of his wife; his asceticism. Origin of the Lingam; its worship. S'aíva philosophy. Story of Sundarí, daughter of a king of Kásí.

VIII. Lingams of various kinds. Dispute between the Devas and Rávaṇa. Devas repair to Vishṇu, and devise means for the destruction of Rávaṇa.

IX—XIV. The churning of the ocean. Origin of the Hálábala poison. Birth of Gaṇes'a. Consequences of the churning.

XV—XIX. Story of Nahusa. Ditto of Dadhichi. Ditto of Bali and of the Dwarf incarnation.

XX—XXV. The superiority of the Lingam over Brahmá and Vishṇu. Story of Táraka, a demon, who oppressed the Devas. Marriage of S'iva with Umá.

XXVI—XXXI. Honey-moon of S'iva on the Gandhamádana mountain. Birth of Kártika. His battle wath Táraka. Destruction of Táraka. Adoration of Kártika.

XXXII. Story of S'vetarájá. Merits of the S'ivarátri fast. Lu-

nations most appropriate for the worship of S'iva, Gánes'a, Kártika, &c. Gambling between S'iva and Umá, S'iva, losing everything by play, retires from Kailáśa to a forest. Umá, assuming the disguise of a wild hill woman, repairs to S'iva. Their reconciliation and adoration by the Devas. Merits of reciting the Kedára-khaṇḍa.

Beginning. यस्याज्ञया जगत्स्रष्टा विरिञ्चिः पालको हरिः।
संहर्त्ता कालरुद्राख्यो नमस्तस्मै पिनाकिने ॥
तीर्थानामुत्तमं तीर्थं क्षेत्राणां क्षेत्रमुत्तमम्।
तत्रैव नैमिषारण्ये शौनकाद्यास्तपोधनाः ॥
दीर्घसत्रं प्रकुर्व्वन्तः सचिनां सुमतेन सः।
तेषां सन्दर्शनौत्सुक्यादागतो हि महातपाः ॥
व्यासशिष्यो महाप्राज्ञो लोमशो नाम नामतः।
नचागतं ते ददृशुर्मुनयो दीर्घसत्रिणः ॥
उत्तस्थुर्युगपत्सर्व्वे सार्घ्यहस्ताः समुत्सुकाः।
दत्त्वार्घ्यपाद्यमसकृन्मुनयो वीतकल्मषाः ॥
तं पप्रच्छुर्महाभागाः शिवधर्म्मं सुविस्तरं।

मुनय ऊचुः।

कथयस्व महाप्राज्ञ देवदेवस्य शूलिनः।
महिमानं महाभाग ध्यानार्चनसमन्वितम् ॥
तस्मार्च्चने किं फलं स्यात्तथारङ्गावलीषु च ॥ इत्यादि।

End. शृण्वन्ति चैव ये भक्त्या श्रद्धोमाहात्म्यमुत्तमम्।
शैवशास्त्रमिदं विप्रास्ते यान्ति परमां गतिम् ॥

Colophon. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे केदारखण्डे शैवशास्त्रे अष्टशतचतुर्दशाधिकत्रिसप्तसे पञ्चत्रिंशोऽध्यायः। समाप्तश्चेदं केदारखण्डम्। (इतः परं स्कन्दपुराणमाहात्म्यकथनश्लोका विद्यन्ते।)

विषयः। १मे, अध्याये,—लोमशेन सह शौनकादीनां संवादेन भगवान् शूलपाणिरेव परं ब्रह्म तदुपसेवया च जीवोऽमृतत्वमाप्नोतीतिनिरूपणं। अथकदा नैमिषारण्यं समागतस्य दक्षस्य पुरतः प्रणिपातपुरःसरं दण्डायमानेषु सुरासुरनिकरेषु अकृतप्रणामं रुद्रं प्रति तस्य कोपादिविवरणकीर्त्तनं। दक्षनन्दिनोरन्योन्यं शापविवरणकथनं।

२-३, अध्याय,—दक्षस्य शिवरहितयज्ञानुष्ठानविवरणकथनं। अथैकदागन्धमादनपर्व्वते सह सखीभिः क्रीड़न्ती दाक्षायणी दक्षालयमुद्दिश्य प्रचलतां चन्द्रादीनां प्रवृत्तिमुपलभ्य विजयामुखात् शङ्करमभ्युपेत्य च पितृयज्ञगमनाय कृतानुमोदना नितरां ममृदे।

अथ पितृगृहं समनुप्राप्ता सती यं पितृमुखात् पतिनिन्दनमाकर्ण्य अत्यर्थं निर्वेदमापन्ना दक्षतनयं प्रविवेश। अनन्तरं नारदमुखेन प्रवृत्तिमिमामाकलय्य क्रोधज्वलितो भगवान् रुद्रो जटामेकां गिरिशिरसि आस्फालयामास। ततः समुद्भूतयोः कालीवीरभद्रयोः दक्षयज्ञविनाशादिवर्णनं।

४—५, अध्याये,—इन्द्रोपेन्द्रप्रभृतिभिः सार्द्धं वीरभद्रस्य युद्धवर्णनं। ब्रह्मकृतशिवस्तोत्रकथनं। दक्षस्य क्षागमस्तकत्वप्राप्तिकथनं। दक्षकृतशिवस्तोत्रकथनं। शिवमाहात्म्यकथनं। शिवालयनिर्म्माणादिफलकीर्त्तनं। अथ इन्द्रसेनस्य राज्ञ उपाख्यानकथनं। करवीर अर्क-धुस्तूरादिपुष्पैः शिवपूजाकरणे उत्तरोत्तरं फलाधिक्यकथनं। चिपुण्ड्रमाहात्म्यकथनं। विभूतिमाहात्म्यकथनं। शिवपूजामाहात्म्यकथनमुखेन अवन्तिपुरवासिनस्य नन्दिनामकवैश्यस्य उपाख्यानकथनं।

६—७ अध्याये,—लिङ्गप्रतिष्ठाविधिकथनप्रसङ्गेन सतीविरहविधुरस्य विधुभूषणस्य मनोहरवेषेण दारुवनप्रवेशवर्णनं। तत्र ऋषीणां शापेन शिवस्य षण्ढत्वप्राप्तिः लिङ्गपतनच्छेदिकथनं। शिवलिङ्गस्वरूपकथनं। मुखं ते अपवित्रमस्तिति सुरभिं प्रति देवानां शापदानकथनञ्च। ब्रह्मकृतलिङ्गस्तोत्रकथनं। लिङ्गार्चनमाहात्म्यकीर्त्तनं। स्थानभेदे शिवलिङ्गस्य नामभेदकथनञ्च। पाशुपतधर्म्मकीर्त्तनं। काशीराजकुमार्य्या सूनर्य्या उद्दालकस्य ऋषेः सपर्य्याकरणवृत्तान्तकीर्त्तनं।

८ अध्याये,—इन्द्रचन्द्रसूर्य्यादीनां रत्नसुवर्णताम्रमयादिलिङ्गपूजनकथनं। लिङ्गमाहात्म्यकथनव्याजेन मेरुकर्णपर्व्वते रावणकृतलिङ्गार्चनविवरणकथनं। नन्दिना सह रावणस्य विरोधकथनं। रावणं प्रति तस्य शापदानविवरणकथनञ्च। रावणविप्रकृतानां देवानां वैकुण्ठगमनपूर्व्वकं वैकुण्ठस्तोत्रकीर्त्तनं। भगवत उपदेशेन देवानां वानररूपेण जन्मग्रहणकथनं। रामावतारकथनादिकञ्च।

९—११ अध्याये,—बलिकृतशक्रैश्वर्य्यहरणविवरणं। बलिविप्रकृतस्य इन्द्रस्य ब्रह्मलोकगमनादिकथनं। भगवत उपदेशेन तस्य सुतलगमनपूर्व्वकं बलिना सह संवादकथनं। समुद्रमन्थनवृत्तान्तकथनं। रुद्रस्य कोपात् कालकूटस्य उद्भवः, तेन च ब्रह्माण्डस्य भस्मीभूतत्वकथनञ्च। अथ हेरम्बस्य प्रार्थनया शिवलिङ्गात् ब्रह्मविष्णुप्रभृतीनां प्रादुर्भावकथनं। गणेशस्य उत्पत्त्यादिकथनञ्च। चतुर्थ्यां गणेशपूजनमाहात्म्यकीर्त्तनं। तस्य पूजनविधिकथनं। मथ्यमनात् समुद्रात् चन्द्रादीनामुद्भवकथनादिकं।

१२—१४ अध्याये,—समुद्रात् लक्ष्म्या उत्पत्तिकथनादिकं। अमृतपरिवेशनकाले विष्णोः मोहिनीरूपधारणादिकथनं। सुरासुरयोः युद्धवर्णनं। राहुपुरस्कृत्य दैत्यानां जयलाभकथनं। राहुभयेन चन्द्रस्य शिवसान्निध्यगमनादिकथनं। विष्णुकृतकालनेमिवधवर्णनादिकं। युद्धमृतानां सर्व्वेषां प्राणिनां स्वर्गफलप्राप्तिकथनं। इन्द्रेण सह बृहस्पतेः विरोधकथनं। विश्वकर्म्मसुतस्य विश्वरूपस्य इन्द्रपौरोहित्यकरणविवरणकथनं। अथैकदा शक्रः वज्रेण विश्वरूपस्य शिरांसि चिच्छेद। ततस्य येन मुखेन विश्वरूपः सोमपानमकरोत् ततः कपिञ्जलाः समजायन्त। तथा सुरापानमखाच्च कलविङ्कतित्तिरिप्रभृतीनामुत्पत्तिकथनञ्च।

१५—१९ अध्याये.—देवानां नरुषाय स्वाराज्यदानविवरणकथनं। पुनर्विरूपविधुरस्य त्वष्टुः ब्रह्मवरदानेन हत्वासुरस्य वृत्रवादिकथनं। दधीचे रश्म्यादिना अस्त्रादिनिर्म्माणकथनं। देवान् प्रति दधीचिपत्न्याः सुवर्चायाः शापदानकथनं। तद्गर्भात् पिप्पलादस्य उत्पत्तिकथनं। हत्वासुरवधकथनमुखेन प्रदोषशैवव्रतविधिकथनं। बलिकृतामरावतीराधहत्तान्तकीर्त्तनं। इन्द्रसोम-वह्निप्रभृतीनां मयूरकाक-टिकलाद्यादिरूपेण पलायनविवरणकथनं। वामनावतारकथनं। बलिच्छलनहत्तान्तकीर्त्तनं। बलेः पातालगमनकथनं।

२०—२५ अध्याये,—ब्रह्मविष्णुरुद्राणां सगुणत्वनिरूपणपूर्व्वकं लिङ्गरूपस्य भगवतः निर्गुणत्वादिकथनं। नमूचिपुत्रेण तारकेण उपद्रुतानां देवानां द्रुहिणसमीपगमनपूर्व्वकं स्तोत्रयाजेन स्तवस्यावर्णनं। दाक्षायण्या गिरिराजकन्यात्वेन जन्मग्रहणादिकथनं। पार्व्वत्याः शिवप्राप्तणं। मदनदाहनविवरणकथनं। रत्या सह नारदस्य संवादकथनं। पार्व्वत्यास्तपस्यादिवर्णनं। वटुरूपस्य शिवस्य तत्सन्निधौ गमनादिकथनं। अतिविस्तरेण शिवविवाहमहात्सववर्णनं। चण्ड्या आविर्भावादिकथनञ्च।

२१—२१ अध्याये,—गन्धमादनपर्व्वते शिवाशिवयोः विहारवर्णनं। देवानामनुरोधेन वह्नेः हंसरूपेण तत्र गमनादिविवरणकथनं। कार्त्तिकेयस्य जन्मादिकथनं। कुमारस्य सेनापतित्वे वरणादिकथनं। तारकेण सह घोरयुद्धवर्णनं। कुमारविजयकथनञ्च। यमकृतशङ्करस्तोत्रकथनं। कार्त्तिकदर्शनादिमाहात्म्यकथनं। यमेन जिज्ञासितस्य शिवस्य ज्ञानयोगस्वरूपादिकथनं। सुरनागकिन्नरादिकृतकुमारस्तोत्रकीर्त्तनं। कुमारेण सह नन्दिनः संवादेन शिवालयनिर्म्माणादिमाहात्म्यकीर्त्तनं।

२२ अध्याये.—शिवभक्तस्य श्वेतराजस्य उपाख्यानकीर्त्तनं। शिवरात्रिव्रतमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन चण्डाभिधानस्य पुक्कसस्य विवरणकथनं। शिवगणेश नागराजकुमार-रविप्रभृतीनां देवानां श्रियतिथ्यादिनिरूपणं। एकदा पार्व्वत्या द्यूते पराजितस्य शिवस्य भूषणमोषणं कौपीनग्रहणेन नग्नीकरणञ्चेतिरहस्यवर्णनं। अथ विरक्तस्य शिवस्य कैलासं विहाय वनप्रवेशविवरणकथनं। ततः पार्व्वत्याः शबरीरूपमाकलय्य शिवसान्निध्यगमनकथनं। तयोर्द्देवगणकृताभिषेकवर्णनञ्च। केदारखण्डपाठादिफलश्रुतिकथनञ्च। इति।

No. 2110. नामकौमुदी। Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 82. Lines, 6 on a page. Extent, 1,154 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1602. Place of deposit, Purohitapáḍá, Ráṇághát, Pandit Rámalála Bandyopadhyáya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Náma-kaumudí. A treatise on faith in Krishṇa as the supreme divinity, and the rituals and duties of Vaishṇavas. By Gaṅgádhara, son of S'iva Bhaṭṭa, and grandson of Vireśvara Bhaṭṭa Máhánkara.

Beginning. नमस्कृत्य रमानाथं करुणावरुणालयं।

सदाशिवतनूजन्मा वत्सर्षिकुलसम्भवः॥

गङ्गाधर इतिख्यातो भगवद्भक्तकिङ्करः।

शास्त्रसारं समालोक्य मनोनिग्रहहेतवे॥

अपवर्गफलां रम्यां हरिपादपरायणां।

उक्तियुक्तिविशेषेण कुर्व्वेऽहं नामकौमुदीं॥

तच्च ब्रह्मसंचितार्थां।

ईश्वरः परमः कृष्णः सच्चिदानन्दविग्रहः। इत्यादि।

End. तस्मात् भगवन्नामोच्चारणमाचरेणैव जीवानां चतुर्व्वर्गप्राप्तिरवधेयेति दिक्।

Colophon. इति श्रीमन्महाऽकरोपनामकवीरेश्वरभट्टाग्निहोत्रिसूरिसूनुसदाशिवभट्टात्मजभगवद्भक्तकिङ्करगङ्गाधरविरचिता नामकौमुदी समाप्ता। शकाब्दाः। १६०२।

विषयः। श्रीकृष्णस्य स्वयं भगवत्तानिरूपणं। तस्य पूर्णनिर्णयः। विविधप्रमाणोपन्यासेन श्रीकृष्णतत्त्वनिरूपणं। नामसहिमाप्रकटप्रकटलीलाद्यवस्थाकीर्त्तनं। कृष्णनामवहिर्मुखनां निन्दाकथनं। दशविधभक्तिलक्षणं। गुर्व्वाश्रयविवेककथनं। महाभागवतप्रसङ्गकीर्त्तनं। श्रवणकीर्त्तनादिषु नामसंकीर्त्तनस्यैव प्राधान्यमितिनिरूपणं। नामापराधविवेचनं। भगवत्येव सर्व्वेषां शास्त्राणां तात्पर्य्यमितिप्रपञ्चनं। भगवल्लक्षणकथनादिकं। संक्षेपेण श्रीमद्भागवततात्पर्य्यकथनं। नामसंकीर्त्तनेनैव जीवानां चतुर्व्वर्गप्राप्तिरितिकीर्त्तनञ्च।

No. 2111. निर्व्वाणप्रकरणम्। Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 3. Lines, 5 on a page. Extent, 58 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purohitapáḍá, Ráṇághát, Paṇḍit Rámalála Bandyopádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Nirváṇa-prakaraṇa. Eight stanzas on the unreality of the universe, as inculcated in the Vedánta philosophy. By S'uka, son of Vyása.

श्रीशुकाचार्य्य उवाच।

Beginning. भेदाभेदौ सपदि गलितौ पुण्यपापे विशीर्णे

मायामोहौ स्वयमधिगतौ नष्टसन्देहवृत्तिः।

शब्दातीतं त्रिगुणरहितं प्राप्य तत्त्वावबोधं

निस्त्रैगुण्ये पथि विचरतां को विधिः को निषेधः॥ इत्यादि।

End. सत्यं सत्यं परममसृतं शान्तकल्याणरूपं

मायारण्ये दहनदृशं शान्तिकल्याणदीपं।

तेजोरूपं निगमसदनं व्यासपुत्राष्टकं यः
प्रातः काले पठति मनसा याति निर्व्वाणमार्गे ॥

Colophon. इति श्रीशुकाचार्य्यविरचितं निर्व्वाणप्रकरणं सम्पूर्णं ।

विषयः । निर्व्वाणस्वरूपकथनपूर्व्वकं तदुपायकीर्त्तनं ।

No. 2112. आर्षानुक्रमणी । Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 320 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1820. Place of deposit, Sántipur, Paṇḍit Kálidása Vídyávagís'a. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Arshánukramaṇí. Index to the Ṛishis who are supposed to be the authors of the Ṛig Vedic hymns. By Sauṇaka.

आर्षानुक्रमणी लिख्यते ।

Beginning. ॐ ऋग्वेदमखिलं ये हि द्रष्टारो मुनिपुङ्गवाः ।
तदनुक्रमणायाहं नमामि परमेश्वरीम् ॥
अथाग्निमीळ इत्यादि प्रथमं मण्डलं प्रति ।
अतर्च्चिनस्तु विज्ञेया ऋषयः सुखसिद्धये ॥
तेषां पूर्व्वो मधुच्छन्दा मेधातिथिरनन्तरः ।
पुनःप्रेषस्तृतीये च हिरण्यस्तूप उत्तरः ॥ इत्यादि ।

End. ये वेदमन्द्राः सकलाः सुदृष्टा येनार्षानुक्रमणी प्रदिष्टा ।
नमोऽस्तु तेभ्यो मुनिपुङ्गवेभ्यो भवन्तु ते चापि मयि प्रसन्नाः ॥

Colohpon. इति शौनकाचार्य्यैस्तार्षानुक्रमणी समाप्ता । संवत् १८२० ।

विषयः । ऋग्वेदसंहितोक्तमन्त्राणामृषिनिरूपणं ।

No. 2113. रासोल्लासतन्त्रे रासगीतिका । Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent, 137 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Sántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávagíśa. Appearance, new. Prose. Correct.

Rása-gítá. A poem in praise of the Rása festival of Krishṇa and Rádhá. It professes to be an extract from the Rásollása Tantra.

श्रीनारद उवाच ।

Beginning. श्रीराधाकृष्णदेवस्य नाम्नामष्टोत्तरं शतम् ।
रासरङ्गीर्त्तनं नाम शृणु भागवतोत्तम ॥

राधानामसुधायुक्तं कृष्णनामरसायनम् ।
यः पठेत् प्रातरुत्थाय व्याधिभिः स न बध्यते ॥ इत्यादि ।

End. लक्ष्मीस्तस्य वसेद्गेहे मुखे भाति सरस्वती ।
धर्म्मार्थकामकैवल्यं लभते सत्यमेव च ॥

Colophon. इति श्रीरासोल्लासतन्त्रे रासगीतिका सम्पूर्णा ।

विषयः । राधाकृष्णयोः रासोत्सवकालीनसौचकथनं ।

No. 2114. सर्व्वानुक्रमणिका । Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Extent, 630 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Sántipur, Pandit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Sarvánukramaṇiká. An index to the Ṛishis, the Devas and the metres of the hymns of the Vájasaneyi Saṅhitá of the Yayur Veda. By Kátyáyana.

Beginning. ॐ मण्डलं दक्षिणमक्षि हृदयं चाधिष्ठितं येन प्रयुक्तानि यजूंषि भगवान् याज्ञवल्क्यो यतः प्राप तं विवस्वन्तं चर्यीमयमर्चिर्य्मन्तमभिध्याय माध्यन्दिनीये वाजसनेयके यजुर्व्वेदाम्नाये सर्व्वे सखिले सप्रक्रिये ऋषिदैवतच्छन्दांस्यनुक्रमिष्यामोयजुषामनियताक्षरत्वादेषां छन्दो न विद्यते । द्रष्टार ऋषयः स्मर्त्तारः परमेष्ठ्यादयो देवता मन्त्रान्तर्भूता अग्न्यादिकाः शाखाशाखोपवेषकपालेष्वालूखलादयस्च प्रतिभाभूताश्छन्दांसि गायत्र्यादीन्येतान्यविदित्वा योऽधीतेऽनुब्रूते जपति जुहोतीत्यादि ।

End. षड्दृका वा महापंक्तिर्माध्यन्दिनीये वाजसनेयके सर्व्वानुक्रमणिकैषा कृतिर्भगवतः कात्यायनस्यैषाकृतिर्भगवतः कात्यायनस्य । च ।

Colophon. इति सर्व्वानुक्रमणिकायां पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः । समाप्ता चेयं सर्व्वानुक्रमणिका ।

विषयः । सर्व्वेषां माध्यन्दिनयजुर्मन्त्राणाम् ऋषिदैवतनिरूपणं । क्वचित् छन्दआदिकथनञ्च ।

No. 2115. विद्वन्मण्डनम् । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 102. Lines, 6 on a page. Extent, 1,969 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1889. Place of deposit, Sántipur, Pandit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vidvanmaṇḍana. An essay in refutation of the doctrine of Máyá. It attempts to prove that the human soul is not a mere reflection of the Divine soul, but an actual emanation from the Divinity, and that Krishṇa is the perfection of the Divinity. It represents the philosophy of the Vaishṇavas in a condensed form. By Viṭṭhala Díkshita, son of Vallabha Díkshita.

Beginning. निजमुरलिकानादाकानागतव्रजसुन्दरी-
निरुपमनवक्षेत्राम्भोघेर्विचित्ततरोर्म्मिभिः ।
किमपि परितश्चार्द्रार्द्रोऽसु प्रभुः प्रकटीभवन्
प्रतियुवतिसम्भेदेनास्मद्दृशां विषयः सदा ॥
पिप्पलचरणाम्भोजाहं हरिरतिमार्गाम्बुजातमार्त्तण्डान् ।
तदनुग्रहतः किञ्चिल्लिखामि यथाद्यथाबुद्धि ॥
श्रुतिसूत्रादिमणिभिर्जटितं युक्तिमौक्तिकैः ।
ग्रथितं कुरुते विद्वन्मण्डनं विट्ठलः सुधीः ॥

इह हि विविधदुर्जिनतापोपतप्यमाननिखिलजनापवर्गाय श्रुतिस्मृतिपुराणेषु श्रवणाद्यः प्रतिपाद्यन्ते । इत्यादि ।

End. पुनरपि नमामि गोपीपतिरतिमार्गप्रवर्त्तनाचार्य्यान् ।
श्रीवल्लभाभिधानान् पिप्पलचरणान् वाङ्मनःकायैः ॥

Colophon. इति श्रीमन्निजकटाक्षपातनरणिविघटितमायावादिप्रभृतिप्रतिवादितमः-पुञ्जविकाशितश्रीगोकुलाधीश्वरसि+श्रीवल्लभदीक्षितात्मजश्रीगोकुलनाथचरणैकतानश्रीविट्ठलविर-चितं विद्वन्मण्डनं सम्पूर्णं ॥ संवत् । १८८९ ।

विषयः । प्रकरणेऽस्मिन् मायावादिखण्डनपूर्व्वकं विष्णुस्वामिमतेन शुद्धाद्वैतवादोपपादनं । एतन्मते हि जीवपरमेश्वरयोर्ज्वलविन्दुज्वलाग्नयोरिव अंशांशिभावः । सर्व्वमिदं जगत् श्रीकृष्णादाविर्भवति तमेव लूतातन्तुरिव अपेति च । मायिकगुणरहितः परमेश्वरः श्रीकृष्ण एव भगवानुपास्यदेवः । एतस्यैवोपासनया आनन्दाविर्भावान्मोक्षदशायां जीवः श्रीकृष्ण एव ज्वलविन्दु-र्ज्वलाग्नय इव अभेदमापद्यते—इति । अत्र श्रीकृष्णलीलायाः प्रयोजनादिकीर्त्तनं लीलाया नित्य-त्वादिनिरूपणञ्च ।

No. 2116. मलमासतत्त्वटीका । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 142. Lines, 7 on a page. Extent, 4,626 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májidá, Post Ráṇághát, Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Malamásatattva-ṭíká. A commentary on the Malamásatattva of Raghunandana; on intercallary months. By Rádhámohana Gos'vamí.

Beginning. प्रणम्य राधानलिनीसुभृङ्ग-मङ्गं घनश्यामलमच्युतस्य ।
परं चिदानन्दमयं तनोति श्रीमोहनोऽथं मलमासतत्त्वे ॥

ग्रन्थसमाप्तिप्रतिकूलविघ्नविनाशाय परमेश्वरप्रणतिरूपमङ्गलं कुर्व्वन् शिष्यशिक्षार्थे तदुपनिबन्धनं कृत्वा शिष्यावधानाय प्रतिजानीते प्रणम्येति । स्मृतेस्तत्त्वेति स्मृतिवाक्यस्य तत्त्वमर्थविशेषं । मलिम्लुचे इत्यादेस्तत्त्वं वक्ष्यामीति परेणान्वयः । इत्यादि ।

End. तस्य सत्यामपि चैत्रादिसंज्ञायां चैत्रादिमासविहितकर्म्मानर्हतया तत्तुल्यतन्नामकत्वरूपमन्यथा मलम्लुचे द्विचैत्रादिपदप्रयोगानुपपत्तेरिति ॥

Colophon. इति श्रीमद्वैतवंशोद्भवश्रीराधामोहनगोस्वामिभट्टाचार्य्यविरचिता मलमासतत्त्वटीका समाप्ता ।

विषयः । रघुनन्दनकृतमलमासतत्त्वस्य व्याख्यानं ॥

No. 2117. उद्वाहतत्त्वटीका । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 7 on a page. Extent, 2,161 ślokas. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Májidá, Post Ráṇághaṭa, Paṇḍit Madhusudana Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Udváhatattva-ṭíká. A commentary on Raghunandana's digest of the laws relating to marriage. By Kás'iráma Váchaspati Bhaṭṭáchárya.

Beginning. नत्वा गुरोश्चरणपङ्कजरजांसि मूर्द्ध्ना
श्रीकान्तकान्तचरणञ्च निधाय चित्ते ।
श्रीकाशिरामसुदती कृतिनां हिताय
सम्बन्धतत्त्वविदृतिं वितनोति यत्नात् ॥
स्मृतिशास्त्राम्बुधौ लीलाकृतसेतुं जगद्गुरुं ।
विदितं विबुधलोकेषु नमामि रघुनन्दनं ॥

स्वकर्त्तव्यग्रन्थसमाप्तिप्रतिबन्धकविघ्नसम्भावनायां । अतः सम्भावितनादृश्यविघ्नविनाशार्थं ग्रन्थकारः परमेश्वरप्रणामरूपं मङ्गलं कृतवान् । तच्च शिष्यशिक्षार्थमादौ निबध्नाति प्रणम्येति । वाग्रूपस्य ग्रन्थस्य समाप्त्यर्थं वागीशस्य प्रणाम उचित इति सूचनार्थं वागीशमिति विशेषणमुपात्तं ।

End. अप्रजाः मूढ्राद्दनुत्पन्नगर्भा । इतराः न मुह्यन्तीति ।
यं प्राप्तुं समस्तशास्त्रनिपुणः श्रीरामकृष्णात्मजः

श्रीराधाकरवल्लभाख्यसुकृती सद्वीरचूड़ामणिः।
तेन श्रीयुतकाशिरामकृतिना यत्नेन निष्पादिता
टीका नातिसुगूढ़दुर्ग्रहापि कृतिभिः सानुग्रहैर्दृश्यतां ॥

Colophon. इति श्रीकाशीरामवाचस्पतिभट्टाचार्य्यविरचिता उद्भटतत्त्वटीका समाप्ता। विषयः। रघुनन्दनकृतोद्भटतत्त्वस्य व्याख्यानं।

No. 2118. देवीपुराणम्। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 182. Lines, 8—9 on a page. Extent, 7,371 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ráṇághát, Bábu Surendranátha Pála Chaudhúrí. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Devi Puráṇa. Legends and traditions regarding the Devi and her wars, designed so as to glorify the Devi, and exalt her as the greatest divinity. It professes to have been imparted by Brahmá himself at the request of an assembly of Ṛishis. The S'áktas insist that this is an original Puráṇa, and one of the eighteen alleged to have been compiled by Vyása; but the Vaishṇávas denounce it as apocryphal, got up with a view to set aside the claims of the Bhágavata Puráṇa. Dr. Wilson, in the introduction to his translation of the Vishṇu Puráṇa has noticed at length the arguments urged by the two sects. The codex is incomplete.

Contents: 1—2. Introduction, Ṛishis repair to the hermitage of Agastya by the advice of Vaśishṭha. Story of Ṛipaváhana and Chitráṅgada. Ghora, an Asura, attains absolute invincibility on earth through the blessings of Vishṇu. Vaśishṭha advises Ghora how to obtain the nature of a Vidyádhara.

3 to 6. Conquest of Pátála by Kála, son of Ghora. Conquest by him of the kingdom of heaven from Indra and the other gods. The gods seek the aid of the Devi, and address her hymns.

7 to 9. The Devi descends on the Vindhya mountain. Nárada descends to delude the demon. The demon proposes to marry the Devi. Selection of brides. Mantras for deluding people.

10 to 13. Description of Sanatkumára Yoga. Story of Hutágni, a demon. Story of Surala, who obtains an invincible standard. Descriptions of standards.

14 to 21. Ghora sees a frightful dream. The Devi, under the name of Vindhyavásini, destroys Korakála and other demons. Indra praises the Devi.

22 to 29. Durgápújá. Planting of standards. Transit of the sun from one to another month. Worship of the Deví at such times and on other occasions.

30 to 33. Agency of the Deví in the creation of the universe. Her superiority over Brahmá, Vishṇu and Mahádeva, who attain their greatness and strength through her. Her worship. Her car festival. Her worship on cremation ground on particular occasions.

34 to 38. Details about her worship, her temples, offerings to her, &c. Hymns in her praise.

39 to 43. Further details. Story of Bala. Do. Dundubhi. Worship of Kshemaṅkarí.

44 to 48. Aparájitá-vidyá. Story of Amayásura. Names of Rudras, Vasus, Viśvedevas, &c. Conjunctions of Nakshatras. Deví worshipped by Paras'uráma. Astronomical and astrological details in connection with her worship.

49 to 53. Further astronomical details and special rules about her worship.

54 to 70. Special worship of the Deví and her manifestations as Mátrikás on particular occasions, and also of S'iva in connexion with her.

71 to 80. Worship of Vináyaka. Character of forts, gates, triumphal arches, &c. Bathing during eclipses. Merit of pouring water on Lingams. Rites, fasts and sacrifices in honour of the Deví.

81 to 89. Merit of cleaning the temple of the Deví. Her omnipresence. Periods of existence of Brahmá and others. Praise of Kálágnirudra. Description of Háṭakes'varapura. Story of the demon Kuru. Origin of Bhimá. Do. of the signs of the planets. Do. of Chaṇḍeśvara. Praise of the Deví on the destruction of Kuru.

91 to 96. The fasts of the 8th and of the 9th lunations in Áśvina. Worship of the Mátris. Advantage of worshipping clay images. Praise of Vidyá, and her worship. Praise of Nanda, a place sacred to the Deví.

97 to 103. Duties of the different orders, classes and castes. Various fasts.

104 to 114. Various fasts. Origin, classification and division of the Vedas. The subsidiary Vedas. Science of medicine. Qualities of drugs. Story of Khaṭṭásura. Birth of Gaṇeśa.

115 to 128. Hymn to Gaṇeśa by Vishṇu. Lustration of Gaṇeśa

and blessings by him on Vishṇu. Story of Vighna, his destruction by Ganeśa. Praise and worship of the Mátrikás. Story of Harischandra. Repairs of images of gods. Controul of the passions. Story of Naraváhana. Rules regarding Triragni. Names of Agni under different conditions. Flowers meet for worship. Worship of spiritual guides. Hymn in praise of the Deví.

Beginning. नमस्कृत्य शिवां देवीं सर्व्वभागवतां शुभाम्।
पुराणं संप्रवक्ष्यामि यथोक्तं ब्रह्मणा पुरा॥
ऋषय ऊचुः।
भगवंस्त्वं समस्तस्य दृष्टादृष्टस्य तत्त्ववित्।
पुराणार्थं वयं सर्व्वे त्वामता भुवि भाविताः॥
कथ्यतां च घोराद्या भूताः साम्प्रतदानवाः।
भविष्यांश्च विनाशिष्ये देवी देवनमस्कृता॥
इन्द्रस्य च दिवः प्राप्तिर्हृतराज्यस्य दानवैः।
यथा शक्रोऽक्षयं चक्रे देवदेवनमस्कृतः।
अवतारा मुनिश्रेष्ठ षष्टिभेदगता यथा॥ इत्यादि।

End. मयापि कथितं तुभ्यं निखिलं पापनाशनम्।
पुराणं पावनं दिव्यं देवदेवेन भाषितम्॥

Colophon. इत्याद्ये देवीपुराणे देवदेवीसंवादे देव्याः स्वराज्यः समाप्तः॥
१२८ अध्यायः।

विषयः। १—२ अध्याये,—वसिष्ठस्योपदेशेन ऋषीणामगस्त्याश्रमगमनविवरणकथनं। ऋषवाहनचिचाङ्गदयोरुपाख्यानकथनं। घोराभिधानस्य दैत्येन्द्रस्य विष्णूपासनया पृथिव्यामजेयत्ववरप्राप्तिकथनं। अगस्त्येन सह ऋषवाहनस्य संवादे केनोपायेन विद्याधरत्वप्राप्तिर्भवति तदुपायकथनं।

३—६ अध्याये,—घोरपुत्रस्य कालस्य वज्रदण्डस्य च भगवदाराधनया देववरयोः पातालादिविजयवर्णनं। शुक्रस्योपदेशेन तयोरिन्द्रादिपराजयसम्पादनपूर्व्वकं स्वाराज्यैश्वर्य्यप्राप्तिकथनं। घोरपुत्रविप्रकृतानां देवानां ब्रह्ममुखेन देवीस्तोत्रकीर्त्तनं। एवं विष्णुरुद्रादिकृतदेवीस्तोत्रकथनं।

७—९ अध्याये,—देव्याविन्ध्यावतरणविवरणकथनं। ब्रह्मण उपदेशेन घोरनामकदैत्यमोहनार्थं नारदस्य गमनवृत्तान्तकथनं। प्रलोभनमुग्धस्य दैत्यराजस्य विन्ध्यवासिनीं पत्नीत्वेन लब्धुं

चेष्टादिकथनं। अत्र विवाहयोग्यकन्यालक्षणादिकथनञ्च। लोकमोचनपद्मालाकथनप्रसङ्गेन तन्मन्त्रादिकथनं।

१०—१२ अध्याये,—उक्तविद्यालाभाय सनत्कुमारयोगानुष्ठानप्रकारकथनं। तत्र क्षुताग्निनामकस्य दानवस्य विवरणकथनं। सुरलनामधेयस्य दैत्येन्द्रस्य विवरणकथनं। तस्य विष्णोः शचुना मानकेतुलाभकथनं। केतुसमुच्छ्रायविधिकथनं। इन्द्रध्वजलक्षणादिकथनं।

१४—२१ अध्याये,—आसन्नमृत्योर्दैत्येन्द्रस्य घोरस्य दुःखप्रदर्शनकथनं। विन्ध्यवासिनीस्तुत घोरकालादिदैत्यवधवर्णनं। इन्द्रकृतदेवीस्तोत्रकीर्त्तनं। नारदस्य विन्ध्यवासिनीदर्शनेन स्तवकीर्त्तनं। सुषेणवधकथनं। मायासैन्यवधकथनञ्च।

२२—२९ अध्याये,—आश्विनशुक्लाष्टमीमहानवम्योर्देवीपूजावश्यकताकथनं। नवमीकल्पविधिकथनं। अत्र दुर्गापूजाविधिकथनञ्च। ध्वजारोपणविधिकथनं। द्वादशसङ्क्रान्तिलक्षणकथनपूर्ब्बकं तत्र तत्र कृत्यनिरूपणं। प्रदोषादौ सङ्क्रमणे फलादिकथनञ्च। वसोर्द्धारायां स्थिताया देव्याः पूजने फलाधिक्यकथनं। वसुधारादानयोग्यस्थानादिनिरूपणं। होमविधिकथनप्रसङ्गेन कुण्डनिर्म्माणादिविधिकथनं। विशेषेण देवीमाहात्म्यकथनं। देवीमाहात्म्यपाठादिविधिकीर्त्तनञ्च।

३०—३३ अध्याये,—देव्याः प्रकृतिरूपत्वेन जगत्कर्त्तृत्वादिकथनं। तस्याः परत्वादिनिरूपणञ्च। हरिहरादीनां सर्व्वेषां देवीपूजनेन सामर्थ्यप्राप्तिकथनं। तत्र देवभेदेन देव्याश्चैतन्यस्फटिकादिमूर्त्तिभेदपूजकत्वकथनं। देव्यारथयात्राविधिकथनं। कर्म्मविशेषे नदीतीरदुर्गारण्यश्मशानादिषु देव्याः पूजनकर्त्तव्यताकथनं। देव्याः प्रतिष्ठापनविधिकथनं।

३४—३८ अध्याये,—शुक्रकृतशिवस्तोत्रकीर्त्तनं। तत्पुरतः शिवेन दुर्गाव्रतविधानादिकथनं। देव्याः गृहनिर्म्माणलेपनसंस्कारादिकरणे फलश्रुतिकथनं। देवीपूजनं कृत्वा दुःखिभ्योऽन्नादिदानकर्त्तव्यताकथनं। देवीप्रसादशिरसि ध्वजदानादिविधिकथनं। गयेन शिवोक्तदेवीस्तोत्रकीर्त्तनं। सर्व्वमङ्गलाशिवादिदेवीनामनिर्व्वचनकथनं। अत्र सर्व्वेषां देव्यभिधानानां निरुक्तं ज्ञेयं।

३९—४२ अध्याये,—महादेवीनां स्थाननिरूपणं। स्थानभेदे देवदेवेन देव्या मूर्त्तिविशेषपूजनविवरणकथनं। देवीमन्त्रप्रभावकथनमुखेन दैत्यराजस्य बलस्य वृत्तान्तकीर्त्तनं। दुन्दुभिनामकस्य दैत्येन्द्रस्य उपख्यानकथनं। क्षेमङ्कर्य्या आविर्भावकथनं। तस्याः पूजाविधिकथनं। धर्म्मासुरवधवृत्तान्तकथनं। कामरूपादिदेवीस्थानप्रशंसादिकीर्त्तनं।

४४—४८ अध्याये,—महादेवात् नन्दिन अपराजिताविद्याप्राप्तिकथनं। जयन्तासुरस्य विवरणकथनं। एकादशरुद्राष्टवसुद्वादशादित्यविश्वेदेवादीनां नामकथनं। नक्षत्रयोगमाहात्म्यकथनं। परशुरामकृतदेवीप्रतिष्ठाविधिकथनं। मखयागानुष्ठानयोग्यतिथ्यादिनिरूपणं कालव्यवस्थाकथनमुखेन तिथिनक्षत्रादिलक्षणकथनं। ज्योतिश्चक्रसंस्थानादिकथनं। ग्रहाणां गत्यादिनिरूपणं।

४९—५१ अध्याये,—पूर्णिमामावस्यानिरूपणमुखेन चन्द्रसूर्यग्रहणनिरूपणं। सूर्य्याचन्द्रमसोरपरागे छायारूपराहुकारणत्वकथनं। ग्रहणनिरूपणादिकथनं। संवत्सरं यावत् जन्मर्क्षदोषापनुत्तये ग्रहनक्षत्रादिभेदेन देव्या मूर्त्तिभेदपूजनविधिकथनं। तत्र मण्डलतोरणादिनिर्म्माणविधिकथनं। महास्नानविधिः शिवा-शान्ति-धृति-क्षमा-ऋद्धि-सिद्धि-तुष्टि-प्रभृतिषष्टिविधदेवीमूर्त्तिलक्षणकथनं। तथा ब्राह्म्यादिमाढकालक्षणकीर्त्तनञ्च। आसां पूजाविधिकथनं। ग्रहाधिष्ठात्रीणां देवतानां लक्षणादिकथनं। संवत्सरमण्डलकथनं। तत्र तत्र बलिदानादिविधिकथनञ्च।

५४—६४ अध्याये,—माढमण्डलकथनं। तत्र तत्र पूजायां पात्रपुष्पादिनिरूपणं। अपमृत्युहरणादित्ययोगकथनं। ग्रहणमाढकाविधिकथनं। तत्र होमविधिकथनञ्च। महोत्पातस्वरूपकथनपूर्व्वकं सर्व्वोत्पातशान्तिविधिकथनं। पूर्णिमादौ तिलधेन्वादिदानविधिकथनं। सौभाग्यद्वादशीव्रतविधानं। द्वादशमासेषु क्रमेण देव्याः पूजाविधिकथनं। काम्यनीलदृषोत्सर्गविधिकीर्त्तनं। गन्धाष्टमीक्षीराष्टमीप्रभृतीनां विधानकथनं। सर्व्वकामलाभार्थं चित्रादिषु नक्षत्रेषु देव्याः पूजाविधिकथनं।

६५—७० अध्याये,—मासविशेषे पूजाविशेषेण देव्याः पूजाविधिकथनं। वाराणसी-प्रयाग-नैमिषारण्यादिषु स्थानेषु शिवस्य रूपभेदेन अवस्थानकथनं अतएव अष्टषष्टिस्थानेषु तत्पूजनविधानकथनञ्च। गोरत्नव्रतविधिकथनं। पुण्याभिषेकविधिः। तत्र मण्डलादिनिर्म्माणविधानकथनं। कलसोत्पत्ति-निवेशाधिदेवतालक्षणादिकथनं।

७१—८० अध्याये,—विनायकमण्डलविधिकथनं। पूजनस्नपनादिविधिकीर्त्तनञ्च। दुर्गगोपुरद्वारादिलक्षणं। पुरदुर्गयात्रादिविधिकथनं। पुण्यनद्यादिषु स्नाने ग्रहणकालीनस्नानजन्यपुण्यप्राप्तिकथनं। शिवादिशिरसि जलादिधारादानमाहात्म्यकथनं। मृत्युञ्जयविद्याकथनं तत्र कपोतकीर्त्तनाख्यानकीर्त्तनं। देवीयागविधिकथनं। अयाचितव्रतविधिकथनं। क्षमाष्टमीव्रतविधिः। उमामहेश्वरव्रतविधिकथनं। अर्द्धनारीनारायणव्रतविधिकथनं। लक्ष्मीपर्णाव्रतविधानकथनञ्च।

८१—८९ अध्याये,—देवीगृहसम्मार्জ্জनमाहात्म्यम्। देव्याः सर्व्वगतत्वादिनिरूपणं। ब्रह्मादीनां कालत्वव्यवस्थाकथनं। भावत्वव्यवस्थाकथनञ्च। कालाग्निरुद्रमाहात्म्यकथनं। हाटकेश्वरपुरवर्णनं। अथैकदा गौरीशङ्करं द्रष्टुकामा विधिवासवादयः स्वस्ववाहनेन कैलासं समाययुः। अत्र च कौमारवर्हिणा समाहतस्य ब्रह्मवाहनस्य हंसस्य विरावेण रवनामकस्य असुरस्य उत्पत्तिकथनं। तदुपद्रुतानां देवानां देवीस्तोत्रकीर्त्तनं। रवबधकाले ब्रह्माण्या उत्पत्तिकथनं। भीमाया उत्पत्तिकथनं। ग्रहेत्पत्तिकथनं। चण्डेश्वरोत्पत्तिकथनं। रवबधे देवगणकृतदेवीस्तोत्रकीर्त्तनं।

९१—९६ अध्याये,—देव्यष्टमीव्रतकथनं। देवीनवमीव्रतकथनं। माढगणस्य प्रतिष्ठादिविधिकथनं। सन्मयप्रतिमापूजनमाहात्म्यकथनं। विद्यागममाहात्म्यकथनं। विद्याविवेकमाहात्म्यं। विद्याविमानादिविधिकथनं। विद्यामूर्त्तिदानफलकीर्त्तनं। देव्याः प्रियस्थानकथनं। नन्दातीर्थमाहात्म्यकथनं। नन्दापुरीवर्णनादिकं। सुनन्दामाहात्म्यकथनमुखेन तत्पुरीवर्णनादिकं। तत्र प्रवेशविधिकथनं। कनकनन्दामाहात्म्यादिकथनं।

९७—१०३ अध्याये,—वर्णाश्रमधर्म्मकथनं। तत्र स्वाध्यायविधिकथनं। वेदपाठस्थानादि-निरूपणं। अग्निहोत्रादिविधिकथनं। वैधातिरिक्तास्थले हिंसायाः पापजनकत्वकथनं। सामान्यतः सर्व्ववर्णाश्रमधर्म्मकथने निषिद्धानि। आचारकथनं। पवित्रारोपणविधिकथनं। मासविशेषे द्रव्य-विशेषेण देवीपूजनमाहात्म्यकथनं। विजयाव्रतविधिकीर्त्तनं। रूपसौभाग्यजनकनन्दाव्रतविधि-कथनं। अन्यविधविजयाव्रतविधिः। नक्षत्रव्रतविधिकथनं।

१०४—११४ अध्याये,—तोयधेनुघृतधेनुतिलधेन्वादिदानविधिः। पद्मव्रतविधिकथनं। हेमगोव्रतविधिकथनं। मासविशेषे शय्यादिभेददानव्रतविधिः। वेदोत्पत्तिकथनं। चरणव्यूहकथनञ्च। षड़ङ्गनिरूपणं। आयुर्व्वेदोपोद्घातकथनं। शिष्यसम्बोधनप्रकारकथनं। आयुर्व्वेदनिरूपणमुखेन द्रव्यगुणादिकथनं। खड्गासुरोत्पत्तिकथनप्रसङ्गेन मालयपर्व्वते गजरूपस्य महादेवस्य भ्रमणविवरण-कथनं तत्र विनायकोत्पत्तिकथनञ्च।

११५—१२८ अध्याये,—विष्णुकृतविनायकस्तोत्रकीर्त्तनं। विनायकस्य अभिषेककथनं। वरदानदत्तात्मकीर्त्तनञ्च। विनायकं पुरस्कृत्य विघ्ननाशाय देवानामुद्योगगमनदत्तात्मकथनं। विघ्नबधकथनमुखेन तस्य रूपादिवर्णनं। उत्पत्त्यादिकथनञ्च। मातृगणपूजामाहात्म्यकथनं। तत्र हरिश्चन्द्रक्षणविवरणकीर्त्तनञ्च। जीर्णदेवमूर्त्तिप्रतीकारकथनं। यमनियमगुद्धिनिरूपणं। तत्र नरवाहनस्य दत्तात्मकथनं। चिरग्निविधिकथनं। कर्म्मविशेषे वह्नेर्नामभेदकथनं। पुष्पविधि-कथनं। गुरुदेवपूजाविधिः। देवीस्तवराजकथनञ्च।

No. 2119. वैष्णवामृतम्। Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 182. Lines, 6 on a page. Extent, 4,628 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ráṇágháṭa, Bábu Surendranátha Pála Chaudhúrí. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Vaishṇavámṛita. On the duties, feasts and fasts of Vaishṇavas. Anonymous.

Beginning. श्रीदामोदरपादपङ्कजयुगं नित्यं मुनीन्द्रैः स्तुतं
देवानामपिदुर्ल्लभं किमपरं धर्म्मार्थमुक्तिप्रदं।
संसारार्णवतारणार्थतरणौ यत्कर्णधारः स्वयं
सानन्दं स्मरतो ममास्तु हृदये स्वाभीष्टसिद्धौ सदा॥
सारात्सारं समाहृत्य वैष्णवानां हिताय वै।
भक्तानां तोषणार्थञ्च वैष्णवामृतमुच्यते॥ इत्यादि।

End. अयं सिद्धमनुः सर्व्वपापानां हारकः क्षणात्।

निर्म्मलं गगनं यद्वत् कालुष्यं न हि तस्य च ॥
इति दृढ़ौतमीयवचनात् सर्व्वमवदातं।

Colophon. इति श्रीवैष्णवाह्निके श्रीविष्णोर्द्वादशयात्राविधिः ॥ समाप्तश्चेदं वैष्णवाह्निकं।

विषयः। वैष्णवधर्म्मप्रशंसाकीर्त्तनं। सर्व्वधर्म्मान् परित्यज्य वैष्णवधर्म्मग्रहणावश्यकताकथनं। वैष्णवगुरुलक्षणं। गुरुकरणावश्यकत्वनिरूपणं। शिष्यलक्षणादिकथनं। वैष्णवदीक्षायामधिकारिनिरूपणं। दीक्षाप्रकरणं। तत्र नक्षत्रराशिचक्रादिविचारकथनं। दीक्षाकालनिरूपणं। जपमालानिर्णयः। जपसंख्याकरणे विहिताविहितद्रव्यादिकथनं। वर्णमालाप्रकारः। मालानिर्णयादिकथनं। विष्णुपूजाविधिः। हरिनामग्रहणविधिः। मन्त्रोपदेशविधिः। दशसंस्कारविधिः। वैष्णवानामाह्निकनित्यनिरूपणं। तत्र शौचदन्तधावनस्नानतर्पणसन्ध्यादिविधिकथनं। षोड़शोपचारादिविधिः। श्रीकृष्णस्तोत्रकवचादिकथनं। पुरश्चरणविधिकथनं। विष्णुमन्त्रनिरूपणं। श्रीरामनन्त्रकथनं। बालगोपालमन्त्रकथनं। वासुदेवमन्त्रकथनं। हयग्रीवमन्त्रकथनं। वामनमन्त्रकथनं। नृसिंहमन्त्रकथनं। वराहमन्त्रकथनं। हरिहरमन्त्रकथनं। राधाकृष्णमन्त्रकथनं। बलरामनन्त्रकथनं। हनूमन्मन्त्रकथनं। गरुड़मन्त्रकथनं। अन्यपूजापुरश्चरणविधिकथनं ज्ञेयं। तिलकविधिकथनं। तुलसीमाहात्म्यकीर्त्तनं। करवीरादिपुष्पमाहात्म्यकथनं। विष्णोरपराधाः। प्रणामविधिः। प्रायश्चित्तविधिः। विष्णोर्द्वादशयात्राविधिकीर्त्तनञ्च।

No. 2120. भगवद्भक्तिचन्द्रिका। Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 164. Lines, 5 on a page. Extent, 3,260 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purohitpáḍá, Ráná-ghát, Paṇḍit Rámalála Bandyopádhyáya Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Bhagavad-bhakti-chandriká. On the doctrine of faith and the divinity of Kṛishṇa, including directions how faith and devotion should be evinced. Anonymous.

Beginning. कनकरुचिदुकूलः कुण्डलीक्लान्तिगण्डः
भ्रमितभुवनभारः कोऽपि लीलावतारः।
त्रिभुवनसुखकारी शैलधारी मुकुन्दः
परिकलितरथाङ्गोमङ्गलं नस्तनोतु ॥

दृष्ट खलु भक्तमुक्तममुक्तप्रभृतीनां सर्व्वेषामधीषणीयोनिरुपाधिमहाविभूतिरानन्दाकारः सर्व्वानेव प्राणिनोऽपूर्व्वरसास्वादनेनानन्दयन् नन्दनन्दन एव सकलवेदवेदान्तप्रतिपाद्य इति सर्व्ववेदान्तार्थनिष्कर्षरूपेण प्रमाणशिरोमणिना भागवतशास्त्रेण प्रतिपादितं। इत्यादि ॥

End. अत एव सर्व्वभूताश्रयस्य भगवतोयुधिष्ठिरसाहाय्यकरणमपि धर्म्मसंस्थापनार्थ-मेवेति दिक्।

Colophon. इति श्रीभगवद्भक्तिचन्द्रिकापरिपूर्णा।

विषयः। भगवान् नन्दनन्दन एव सकलशास्त्रप्रतिपाद्य इति निरूपणं। श्रीमद्भागवतस्य सकलपमाणश्रेष्ठत्वकथनं। वेदादिशास्त्रेभ्यः प्राधान्यकीर्त्तनञ्च। भक्तेः रसत्वव्यवस्थापनं। भगवानेव भक्तिरसालम्बन इति निरूपणं। भक्तिमाहात्म्यं। ज्ञानात्तस्याः श्रेष्ठत्वकथनं। भगवन्माहात्म्यकथनं। अवतारतारतम्यकथनं। भगवद्भजनाकरणे दोषकीर्त्तनं। तामसराजससात्त्विकपुराणेषु यथाक्रमं शिवब्रह्मविष्णूनां मद्दात्म्याधिक्यनिरूपणं। भगवत्सेवायामेकान्तिन एव अधिकारीतिनिरूपणं। वासुदेवादिचतुर्व्यूहनिरूपणं। अष्टाङ्गोपासनानिरूपनं। भगवतः साकारत्वसंस्थापनं। तच्छरीरस्य अमायिकत्वनित्यत्वमितिकथनं। भक्तिरेव तद्दर्शनोपाय इति निरूपणं। भगवतो भक्तानुवृत्तिकथनं। भगवद्भक्तानां मोक्षेष्वपि निष्पृहत्वकथनं। भक्त्युपायकीर्त्तनञ्च।

No. 2121. प्रायश्चित्तप्रकाशः। Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 84. Lines, 6 on a page. Extent, 2,805 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1698. Place of deposit, Purohitpáḍá, Ráṇághát, Paṇḍit Rámalála Bandyopádhyáya Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Práyaśchitta-prakáśa. Principles which regulate expiations, and the different forms thereof for the expiation of particular offences. By Pradyotana Bhaṭṭáchárya, son of Balabhadra.

Beginning. मम सद्वृत्तविरोधी निर्ज्जितोऽनेन भित्त्वा
धनुरिति + + + + प्रीतिभाजा स्मरेण।
खगिव कुवलयानामादरेणोपनीता
जयति जनकजाया राघवेणाङ्कदृष्टिः॥
गुरुं गणेशं संस्मृत्य नत्वा स्मृतिकृतोमुनीन्।
प्रायश्चित्तप्रकाशोऽयं प्रद्योतनेन तन्यते॥

अथ प्रायश्चित्तलक्षणं। तत्र हारीतः। यद्दोषचिंतमशुभं नाशयति तत्प्रायश्चित्तं। यद् यथाविधानुष्ठानात् सञ्चितमशुभमेव नाशयति तत्प्रायश्चित्तं। इत्यादि॥

End. आत्मघातकपत्रेण प्रायश्चित्तं विधाय नारायणबलिर्देय इति मतभेदं सर्व्वत्रदेशे न परं प्रचरतीतिशम्।

Colophon. इति सम्मिश्रवल्लभद्राात्मजसकलशास्त्रारविन्दप्रद्योतनश्रीप्रद्योतनभट्टाचार्य्यविरचितः प्रायश्चित्तप्रकाशः सम्पूर्णः ।

विषयः । प्रायश्चित्तस्वरूपकथनं । दीर्घकालं प्रायश्चित्ताकरणे व्यवस्थाकथनं । लोभादिना अनुग्रहकरणे दोषकथनं । अतिपातकमहापातकोपपातकजातिभंशकरणादिपापलक्षणं । ब्रह्महत्यादिकर्म्मविपाककथनं । प्रायश्चित्तपूर्व्वाहकृत्यनिरूपणं । कृच्छ्रादिव्रतलक्षणं । अनुतापादिविधिकथनं । सर्व्वेषां पापानां प्रायश्चित्तकथनं । गोवधप्रायश्चित्तं । व्रतभङ्गप्रायश्चित्तं । निषिद्धमांसलशुनपलाण्डुप्रभृतिभोजनप्रायश्चित्तं । अगम्यागमनप्रायश्चित्तं । अपात्रसम्प्रदानकन्यादानप्रायश्चित्तं । परिवेदनप्रायश्चित्तं । विवाहात् पूर्व्वं कन्याया रजोदर्शने प्रायश्चित्तं । उच्छिष्टस्पर्शादौ प्रायश्चित्तं । कन्यापुत्रविक्रयप्रायश्चित्तं । निन्दितान्नभोजनादिप्रायश्चित्तं । अभिचारादिप्रायश्चित्तं । सामान्यतः स्त्रीवधप्रायश्चित्तं । व्रात्यप्रायश्चित्तं । वृक्षच्छेदनादिप्रायश्चित्तं । जलादौ विष्ठादित्यागप्रायश्चित्तं । नीलीरञ्जितवसनधारणे प्रायश्चित्तं । संसर्गप्रायश्चित्तं । आत्मघातप्रायश्चित्तकथनञ्च ।

No. 2122. वृन्दावनशतकम्, वा वृन्दावनरहस्यम् । Substance, country-made yellow paper, 9 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 18. Extent, 28 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ráṇághátạ, Bábu Surendranátha Pála Chaudhúrí; another copy at Calcutta, Bábu S'uvaladása Mallik. Appearance, new.. Verse. Correct.

Vṛindávana-rahasya *alias* **Vṛindávana-śataka.** A century of verses in praise of the sanctity of the town of Vṛindávana. By Prabodhánanda Sarasvatí. The codex is obviously incomplete, for it contains only 28 s'lokas when from its name it should contain a hundred.

Beginning. नमस्तस्मै कस्मैचिदपि पुरुषायाद्भुतमहा-
भश्चिन्ने विभ्राजत्कनकरुचिधाम्ने स्वकृपया ।
असङ्कोचेनैव स्वपचमखिलेभ्यः स्वयमहो
ददौ यः सद्भक्तिं विमलतरनानारसमयीम् ॥
यस्मिन्न प्रविशेन्मनोऽपि महतां का तत्र वार्त्ता पुनः
शास्त्राणां ऋषितश्च यद्भगवता भङ्गैव भक्तोत्सवः
तद्वृन्दावनमुन्मदेन रसिकद्वन्द्वेन केनाप्यहो
नित्याक्रीड़तया गृहीतमिह के विद्मुर्न गौराश्रयाः । इत्यादि ।

End. श्रीमद्वृन्दावनैश्वर्य्यं सकृन्नामैव केवलम् ।
इति श्रीवृन्दावनरहस्यम् ।

Colophon. इति श्रीप्रबोधानन्दसरस्वतीश्रीपादविरचितं श्रीवृन्दावनशतकं समाप्तम् ।

विषयः । वृन्दावनमाहात्म्यवर्णनं ।

No. 2123. दायभागटिप्पनी। Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 6 on a page. Extent, 3,099 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májiḍá, Post Ráṇághát, Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávagíśa. Appearance, very decayed. Prose. Correct.

Dáyabhága-ṭippaní. A gloss on the Dáyabhága of Jímútaváhana. By S'rínátha, son of S'ríkara Áchárya.

Beginning. नयनीरधरनीलमूल्लसच्चलाचरुचिरमेदुराम्बरं।

नौमिवाङ्मनसयोरगोचरं चिन्मयं मुरहराक्यं महः॥

जीमूतवाहननिवद्धमथो विवद्ध-

प्रायप्रसिद्धमुनिदृद्धवचःसमाधि।

दुर्बोधमत्र विषये नितरां मया तत्

व्याख्यायतेऽग्रितमतिप्रतिबोधहेतोः॥

श्रीकराचार्य्यपुत्रेण प्राचीरत्नेन धीमता।

टिप्पनी दायभागस्य श्रीनाथेन विधीयते॥

शास्त्रारम्भे विघ्नविघाताय सदाचारबोधितकर्त्तव्यताकं मङ्गलं विधित्सुः परप्रवृत्त्यर्थं प्रयोजन सम्बन्धाभिधेयांश्चाभिधित्सुर्ग्रन्थकारः प्रतिजानीते, मत्वादीत्यादि। शृणुध्वमित्यवधानार्थमत्या क्षेपः। इत्यादि।

End. एवञ्चेति दुरितप्रतेोऽभ्यर्हितायाः पत्न्या भोगावश्रिष्टधने यद्यनन्तराधिकारिणामधिकारस्तदा सुतरां दुरितधिकारोऽपीतिभावः। शेषं सुगमं।

Colophon. (इतः परं नास्ति।)

विषयः। जीमूतवाहनकृतदायभागस्य पत्न्यधिकारान्तं व्याख्यानं।

No. 2124. गुणप्रकाशविवृतिः। Substance, country-made paper, 11 × 2¼ inches. Folia, 91. Lines, 7 on a page. Extent, 3,344 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Niśiḍágaḍa Grama, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Váṇeśvara Vidyáratna; other copies at S'ántipura, Rámayádava Chuḍámaṇi, and at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Guṇaprakáśa-vivṛiti. A commentary on the Kiraṇávali of Varddhamána Mis'ra. By Mathuránátha Tarkavágís'a, son of S'ríráma Tarkálankára. In Hall's "Contributions," (p. 67) the work is named Guṇaprakás'a-didhiti-Máthuri. There is Guṇaprakás'a-vivṛiti by Raghunátha S'iromaṇi.

Beginning. कुचिताधरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलिपङ्क्तिः ।
मोचयन्नखिलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदच्छविः ॥
श्रीमताभयूरानाथतर्कवागीशधीमता ।
गुणप्रकाशविदुषां क्रियते विदुषां मुदे ॥

निर्व्विघ्नं प्रारिप्सितग्रन्थसमाप्तिकामनया कृतं महादेवसन्ध्याजलाञ्जलिनमस्काररूपं मङ्गलं शिष्यशिक्षायै आदौ निबध्नाति एकचेति । इत्यादि ।

End. प्रकृतेचाग्निसंयोगस्य कार्य्यसद्भावेन कुतोचेतुत्वं कल्पनीयं गौरवान्नानाभावाच्च न्यायवैशेषिकसिद्धान्तस्य निर्य्युक्तिकत्वेनाश्रद्धेय इति प्राज्ञः । (इत्यतोनास्ति)

विषयः । वर्द्धमानकृत किरणावलीप्रकाशस्य व्याख्यानं ।

No. 2125. वैष्णवतोषणी । Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 470. Lines, 6—12 on a page. Extent, 25,380 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisidágada Gráma. Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Pandit Vánesvara Vidyáratna; other copies, at Calcutta, Dr. Rájendralála Mitra, and Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vaishṇava-toshaṇí. A commentary on the tenth book of the Bhágavata Puráṇa. By Sanátana Gos'vámi. The commentator's object is to establish the divinity of Kṛishṇa, and elaborate the philosophy of the Bhakti doctrine. In the colophon of the work a long account is given of the author, and of the associates of Cháitanya who the author holds is an incarnation of Kṛishṇa.

Beginning. श्रीमन्नन्दनगोपालं वृन्दारण्यपुरन्दरं ।
श्रीगोविन्दं प्रपद्येऽहं दीनानुग्रहकारकं ॥
वन्दे श्रीकृष्णचैतन्यं भगवन्तं कृपार्णवं ।
प्रेमभक्तिवितानार्थं गौडेष्ववततार यः ॥
श्रीमाधवपुरीं वन्दे यतीन्द्रं शिष्यसंयुतं ।
लोकेष्वङ्कुरितोयेन कृष्णभक्तिसुराद्रिपः ॥
श्रीभागवतनिध्यर्थटीकादृष्टिरतायि यैः ।
श्रीधरस्वामिपादांस्तान् वन्दे भक्त्येकरक्षकान् ॥
— — — — — — — — — — ।
श्रीचैतन्यपदाब्जैकजगन्नद्भिरेव वैष्णवैः ।

सम्यग्प्रसचितुं शक्या सेयं वैष्णवतोषणी ॥

— — — — — — — — — —।

श्रीयुक्तश्रीराजेतिप्रायोगोऽत्र श्रीकृष्णलीलारम्भेऽतिशयेन प्रेम्ना विराजमानत्वात्। टजभावः समासान्तविधेरनित्यत्वात्। इत्यादि।

End. अत्रेदामधुपुरीधन्या वैकुण्ठाच्च गरीयसीत्यादि ॥

Colophon. इति श्रीदशमटिप्पणां नवतितमः।

श्रीमच्चैतन्यरूपस्य प्रीत्यै भगवतः प्रभोः।
टिप्पणी दशमेस्कन्धे पूर्णावैष्णवतोषणी ॥
ये श्रीभागवतं प्राप्य स्वप्ने प्राप्नाश्च जागरे।
स्वप्नदृष्टा देवविप्राः प्रथमे वयसि स्थिताः ॥
मग्नज्ञः श्रीभगवतः प्रेमामृतमहाम्बुधौ।
तेषामेवहि लेखोऽयं श्रीसनातननामिनां ॥
तदेतद्विनिवेद्यापि किञ्चिदन्यद्विवक्षया।
अथोतदङ्घ्रिजीवेन जीवेनेदं निवेद्यते ॥
उद्यद्वारुपदक्रमाश्रितवती यस्मादतस्त्राविनी
जिह्वा कल्पलता चयी मधुकरी भूयोनरीनृत्यते।
रेजे राजसभाजितपदः कर्णाटभूमिपतिः
श्रीसर्व्वज्ञजगद्गुरर्भुवि भरद्वाजान्वयग्रामणीः ॥ १ ॥
पुत्रस्तस्य नृपस्य कश्यपतुलामारोहतेरोहिणी-
कान्तस्यर्द्धियशोधरः सुरपतेस्तुल्यप्रभावोऽभवत्।
सर्व्वेज्ञापतिपूजितोऽखिलयजुर्वेदैकविश्रामभू-
र्ज्ञेज्ञीवाननिरुद्धदेव इति यः ख्यातिं चिरौ जग्मिवान् ॥ २ ॥
मच्छिष्योभूर्यशस्प्रथितयशसस्य तनयौ
प्रजज्ञाते रूपेश्वरहरिहराख्यौ गुणनिधी।
तयोराद्यः शास्त्रे प्रवलतरभावं वकृविधे
जगामान्यः शास्त्रे निजनिजगुणप्रेरिततया ॥ ३ ॥
विभज्य स्वं राज्यं मधुरिपुपुरप्रस्थितिदिने
पिता ताभ्यां रूपेश्वरहरिहराभ्यां किल ददौ।
निजज्येष्ठं रूपेश्वरमथकनिष्ठो हरिहरः
स्वराज्यादार्य्याणां कुलतिलकमभ्यंसयदसौ ॥ ४ ॥
श्रीरूपेश्वरदेव एवमरिभिर्निर्धूतराज्यः क्रमा-

दृष्ट्वाभिसुरगैः समं दयितया पौरस्त्यदेशं ययौ ।
तत्रासौ गिरिरेश्वरस्य विषये सख्युः सुखं संवसन्
धन्यः पुत्रमजीजनद्गुणनिधिं श्रीपद्मनाभाभिधं ॥ ५ ॥
यजुर्वेदः साङ्गोवाततिरपि सर्व्वोपनिषदां
रसज्ञायां यस्य स्फुटमघटयत्ताण्डवकलां ।
जगन्नाथप्रेमोल्लसितहृदयः कर्णपदवीं
न यातः केषां वा स किल रूपरूपेश्वरसुतः ॥ ६ ॥
विहाय गुणिशेखरः गिरिवरभूमिवासस्पृहां
स्फुरत्सुरतरङ्गिणीतटनिवासपर्य्युत्सुकः ।
ततोदनुजमर्द्दनक्षितिपपूज्यपादः क्रमा-
दुवास नवहट्टके स किल पद्मनाभः क्षती ॥ ७ ॥
मूर्त्तिं श्रीपुरुषोत्तमस्य यजतस्तस्यैव सच्चेतसैः
कन्याष्टदशकेन सार्द्धमभवद्येनस्य पद्मात्मजाः ।
तत्राद्यः पुरुषोत्तमः खलुजगन्नाथश्च नारायणो-
धीरः श्रीलमुरारिरुत्तमगुणः श्रीमान् मुकुन्दः क्षती ॥ ८ ॥
जातस्तत्र मुकुन्दतोद्विजवरः श्रीमान् कुमाराभिधः
कक्षिद्रोचमवाप्य सत्कुलजनिर्वङ्गालयं सङ्गतः ।
तत्पुत्रेषु महिष्ठवैष्णवगणप्रेष्ठास्त्रयोजज्ञिरे
ये खं गोचममुत्र चेह च पुनश्चक्रुस्तरैरर्चितं ॥ ९ ॥
ज्यादिः श्रीलसनातनस्तदनुजः श्रीरूपनामा ततः
श्रीमद्वल्लभनामधेयवल्लितेनिर्व्विद्य ये राज्यतः ।
प्राप्याद्यातिकृपां ततो भगवतः श्रीकृष्णचैतन्य+ -
प्राप्याद्यं खलु भेजिरे मुरहरप्रेमाख्यभक्तिश्रियं ॥ १० ॥
यः सर्व्वावरजः पिता मम स तु श्रीराममासेदिवान्
गङ्गायां द्रुतमग्रजौ पुनरमू वृन्दावनं सङ्गतौ ।
याभ्यां माथुरगुप्ततीर्थनिवहोव्यक्तीकृतोमक्तिभि-
रण्वर्त्रेव्रजराजनन्दनगताः सर्व्वत्र संवर्द्धिताः ॥ ११ ॥
यन्मित्रं रघुनाथदास इति विख्यातः क्षितौ राधिका-
कृष्णप्रेममहार्णवोर्म्मिनिवहे घूर्णन् सदा दीव्यति ।
दृष्टान्तप्रकरप्रभाभरमतीत्यैवानयोर्भाजतो-
र्यस्तुल्यत्वपदे मतस्त्रिभुवनेसाश्चर्य्यमार्य्योत्तमैः ॥ १२ ॥

गोपालपालकव्याजादुभयोः साक्षाद्बभूव ह ।
साक्षाच्छ्रीयुतगोपालः चीराहरणलीलया ॥
तयोरनुजहृष्टेषु काव्यं श्रीहंसदूतकं ।
श्रीमदुद्धवसन्देशश्छन्दोऽष्टाद्शकस्तथा ॥
स्तवाद्यैरुत्कलिकावल्ली गोविन्दविरुदावली ।
प्रेमेन्दुसागराद्याश्च बहवः सुप्रतिष्ठिताः ॥
विदग्धललितानाम्नमाधवं नाटकद्वयं ।
माणिकादानकेल्याख्या रसामृतयुगं ततः ॥
मथुरामहिमा पद्यावली नाटकचन्द्रिका ।
संक्षिप्तश्रीभागवतामृतमेने च सद्गुरुः ॥
अथाग्रलक्षतेष्वग्र्यं श्रीलभागवतामृतं ॥
हरिभक्तिविलासस्य तट्टीका दिक्प्रदर्शिनी ॥
लीलास्तवटिप्पणी च श्रीमद्वैष्णवतोषिणी ॥

विषयः । श्रीमद्भागवतीयदशमस्कन्धस्य व्याख्यानं ।

No. 2126. महाभारतार्थसङ्ग्रहदीपिका, (आदिपर्व्व) । Substance, palm-leaf, 10 × 1½ inches. Folia, 121. Lines, 5 on a page. Extent, 2,571 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1600. Place of deposit, Niśidágada Gráma, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Váneśvara Vidyáratna; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Mahábháratártha-saṅgraha-dípiká. A commentary on the Mahábhárata. By Arjuna Mis'ra, son of Is'ána. The codex contains only the Adi Parva or the first book.

Beginning. यस्यैकवेणुपरमाणुरपि क्षणेन
तुष्टेषति विपुलं श्रमभीषितेषु ।
तन्नो हरेर्हरतु पादसरोजयुग्मं
प्रारिप्सितप्रतिहतीरभितश्चिराय ॥
वेदव्यासवेश्मध्ययनदेववोधविमलवोधसर्व्वज्ञनारायनभट्टश्राण्डिल्यमाधवपिल्लपादेभ्यो नमः ।
श्रीदेववोधपादादिमतमालोक्य यत्नतः ।
क्रियतेऽर्ज्जुनमिश्रेण भारतार्थप्रदीपिका ॥

तत्र प्रायेण पुस्तकेषु भगवद्वासुदेवादिपञ्चानां मनस्कारोदृश्यते तत्र श्रीदेवबोधपादानां खरयोनास्ति। तत्र श्रीमद्विमलबोधादिमतानुसारेण पञ्चनमस्कारतात्पर्य्यं यथामति विव्रियते। ॐ नमो भगवते वासुदेवाय। ॐ नमः पितामहाय। ॐ नमः प्रजापतिभ्यः। ॐ नमः श्रीकृष्णद्वैपायनाय। ॐ नमः सर्व्वविघ्नविनायकेभ्यः। इत्यादि।

End. अपवर्गार्थं मोचार्थं। कुल्याः अल्पाः क्षुद्रिमाः सरितः। २२४। श्रीकृष्णः।

Colophon. इति भारताचार्य्यपाठकराजश्रीमदीशानतनयभारताचार्य्यमिश्रार्ज्जुनकृतौ महाभारतार्थसङ्गृहदीपिकायां टीकायामादिपर्व्व समाप्तं। शकाब्दाः १६।

मासे नभसि कृष्णाख्ये पक्षे गुरुदिने मुदा।
टीकेयं लिखिता यत्नात् श्रीदुर्गारामशर्म्मणा॥

विषयः। महाभारतीयादिपर्व्वव्याख्यानं।

No. 2127. योगचन्द्रिका। Substance, palm-leaf, 10 × 2¼ inches. Folia, 23. Lines, 5 on a page. Extent, 426 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegráma, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Yoga-chandriká. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Ananta S'armá. Very rare. Mr. Hall found the name cited in the *Haṭha-saṅketa-chandriká* but no MS. of the work. *Contributions*, p. 17.

Beginning. गुरुं प्रणम्य सूत्रार्थचन्द्रिका क्रियते मया।
अनन्तेनेश्वरप्रीत्यै सच्चिदानन्दरूपिणम्॥
अथ योगानुशासनम्।
अथशब्दोऽधिकरणवाची, योगोनाम समाधानम्। अनुशिष्यते व्याख्यायते येन तत्। इत्यादि।

End. सर्व्वसिद्धिमूलभूता समाधिसिद्धिः सैव साधनीयेति॥ २२॥
सूत्रार्थवृत्तिमालोक्य कृतेयं योगचन्द्रिका।
अनन्तेनेश्वरप्रीत्यै चार्पिता शिवपादयोः॥

Colophon. इति श्रीपतञ्जलिकृते योगशास्त्रे योगचन्द्रिकायां चतुर्थः पादः।

विषयः। पतञ्जलिकृतयोगसूत्रस्य व्याख्यानं।

No. 2128. आचारदर्पणः। Substance, country-made paper, 12 × 8 inches. Folia, 92. Lines, 5 on a page. Extent, 1,535 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Vegunegráma, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Áchára-darpaṇa. A digest of the rules regarding the daily duties of householders, including Śráddhas and other obligatory rites. By Śrídatta Paṇḍita.

Beginning. दीक्षितोद्वाहयज्ञेषु विबुधानन्ददायिषु ।
हरिरब्धिसुतावक्त्रसोमपीतौ पुनातु वः ॥
अशेषाचारचिन्तोद्यद्धर्म्म इह वाजसनेयिनां ।
निबध्यते निबन्धोऽयं धर्म्मशास्त्रनिबन्धृभिः ॥
अत्र मनुः । ब्राह्मे मूहूर्त्ते बुध्येत धर्म्मार्थौ चानुचिन्तयेत् । इत्यादि ।

End. अपि च काठैके प्रवचने विज्ञायेत । अथ स्त्रीवा विजानिष्यमानाः पतिभिः सह शयन्तामिति क्षीणामिन्द्रदत्तोवरः ॥

समूलवचनाभोगोमीमांसान्यायनिर्म्मलः ।
श्रीदत्तेन सतामेष आचारे दर्पणः कृतः ॥
दुरुक्तमपि सूक्तं मे मन्वादिवचनाश्रितं ।
अपि चर्म्मोदकं तीर्थसलिलान्तर्गतं शुचि ॥

Colophon. इति श्रीमद्वोपाध्याय श्रीदत्तकृत आचारदर्पणः समाप्तः ।

विषयः । शय्योत्थानविधिकथनं । मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः । शौचविधिः । आचमनविधिः । आचमननिमित्तानि । द्विराचमननिमित्तानि । आचमनानुकल्पविधिः । आचमनापवादः । दन्तधावनविधिः । प्रातः स्नानादिविधिः । सामान्यतः स्नानविधिः । अस्पृश्यस्पर्शनादौ स्नानविधिः । स्नानानुकल्पकथनं । कात्यायनीयस्नानप्रयोगः । वासः परिधानविधिः । सन्ध्योपासनविधिः प्रयोगकथनञ्च । जपविधिः । अक्षमालादिविधिः । कर्म्मकर्त्तुर्नियमादिकथनं । ब्रह्मयज्ञविधिकथनं । स्वाध्यायविधिः । तर्पणविधिः । तर्पणोत्तरकर्म्मकथनं । पूजाविधिः । देवपूजादौ पूजाधारकथनं । पुष्पादिविवेचनं । वैश्वदेवबलिकर्म्मकथनं । अत्र प्रयोगकथनं । नित्यश्राद्धविधिः । तत्प्रयोगकथनञ्च । अतिथिपूजाविधिः । भोजनविधिकथनं । शयनविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 2129. तत्त्वचिन्तामणौ द्वितीयपरिच्छेदे ईश्वरानुमानप्रकरणम् ।

Substance, palm-leaf; 10 × 2 inches. Folia, 56. Lines, 5 on a page. Extent, 1,435 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1478. Place of deposit, Vegunegráma. Post Sátgechhe, Zilla Burdwan. Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattvachintámaṇi. The great Nyáya work of Gaṅges'a. The codex contains only that portion of the work which treats of inference

as bearing on the existence of the Godhead, (*Is'varánumána-prakáraṇa*) and of the errors of the Chárváka Baudha and Jaina theories on the subject and emancipation. The codex is 377 years old. The entire work has been noticed before. This section of the work is exceedingly rare; it has not been included in the Calcutta edition.

Beginning एवमनुमाने निरूपिते तस्माज्जगन्निर्म्माटपुरुषधौरेयसिद्धिः चित्यादौ कार्य्यत्वेन घटवत् सकर्त्तृकत्वानुमानात्। ननु चित्यादिकं प्रत्येकं न पक्षः तस्य खसमशब्देनाभिधातुमशक्यत्वात्। नापि मिलितमेकरूपाभावात्। इत्यादि।

End. अतएवानुमानेनागमबाधाप्रयोजकत्वे, न च श्रुतिवाक्यशेषे नानाभावः उत्पन्नतत्त्वज्ञानस्यापवर्गविलम्बापपत्त्यर्थमुक्तरीत्या भोगस्यैवाचेपादिति तदस्यापवर्गस्य परमपुरुषार्थस्य श्रुतिसिद्धं कारणमनुमानं विविक्तमिति॥

Colophon. इति महामहोपाध्याय श्रीगङ्गेश्वरविरचिते तत्त्वचिन्तामणौ द्वितीयपरिच्छेदः। शाके १४७८।

विषयः। ईश्वरानुमानप्रकारकथनं। अत्र चार्व्वाकबौद्धजैनादिमतखण्डनं। अस्त्रिनं कारणत्वादधिकेति व्यवस्थापनं। मोचस्वरूपकथनं। ज्ञानान्मोच इति निरूपणच्च.

No. 2130. षट्चक्रदीपिका। Substance, country-made yellow paper, 10 × 3 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 731 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Guḍapgráma, Post, Bhástáḍá, Zilla Burdwan, Paṇḍit Aghoranátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose. Correct.

Shaṭchakra-dípiká. A commentary on Púrṇánanda's Shaṭchakra, a work on mystic diagrams connected with Kaula worship. By Rámanátha Siddhánta.

Beginning प्रनम्य गुरुपादाब्जद्वन्द्वमद्वन्द्वसाधनं।
षट्चक्रदीपिकाटीका रच्यते नामदेशतः॥
अथेति। अथशब्दो मङ्गलपूर्व्वकानन्तर्य्यार्थः। उक्तञ्च। इत्यादि

End. स तथा यतं संयतानन्तर्मनो यस्येति॥ ५५॥
श्रीरामनाथसिद्धान्तरचिता तत्त्वदर्शिनी।
सतां सन्तोषमाधत्तां टीका षट्चक्रदीपिका॥

Colophon. इति श्रीरामनाथसिद्धान्तविरचिता षट्चक्रदीपिका समाप्ता।

विषयः। पूर्णानन्दकृतषट्चक्रस्य व्याख्यानं।

No. 2131. भावचन्द्रिका। Substance, partly palm-leaves and partly country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Extent, 813 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegráma, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Bháva-chandriká. A dissertation on the nature of devotion (*bhava*) as an element of the Bhakti doctrine, and the various ways in which it should be evinced towards Kṛishṇa in the various relations of father, mother, son, lover, &c. By Chaṇḍídása.

Beginning. वन्दे वृन्दावनासीनमिन्दिरानन्दमन्दिरं।

गोपेन्द्रं सान्द्रकारुण्यं सानन्दं नन्दनन्दनं॥

इह खलु परमतत्त्वसाक्षात्कारस्यैव परमपुरुषार्थरूपतया तदधिगमाय इत्यादि।

End. अतएव ऐश्वर्य्यमाधुर्य्यमय्योर्माधुर्य्यमय्या एव श्रीकृष्णाविर्भावपूर्णतया समुत्कर्ष इति सर्व्वमवदातं। इति।

Colophon. इति श्रीभगवच्चरणाविन्दमधुव्रतश्रीचण्डीदासकृता भावचन्द्रिका सम्पूर्णा।

विषयः। महाभावं विना श्रीकृष्णमाधुर्य्योत्तिरस्यानुभवेन जायते इति निरूपणं। महाभावस्वरूपकथनं। भावलक्षणं। रागानुरागादिस्वरूपकथनं। समञ्जसा रतिस्वरूपकथनं। कामानुगास्वरूपकथनं नित्यसिद्धागन्तुकभेदेन द्विविधभावनिरूपणं। रागमार्गस्य मुख्यताकथनं। साधनचतुष्टयनिरूपणं। श्रवकरभेदनिरूपणं। सामान्यतस्तत्त्वनिरूपणं। भगवल्लीलाया नित्यत्वादिकथनं। महाभावस्य सर्व्वत श्रौत्कर्षप्रदर्शनं। ज्ञानिभक्तादिषु भावव्यवस्थाकथनं। भगवत एव पूर्णतत्त्वाकारत्वमिति कथनं। भगवत्कामविशेषस्य प्रेमविशेषत्वकथनं। माधुर्य्यलीलाया उत्कृष्टनिरूपणञ्च।

No. 2132. शुद्धिदर्पणम्। Substance, palm-leaf, 8 × 2 inches. Folia, 89. Lines, 5 on a page. Extent, ? ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegráma. Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Śuddhi-darpaṇa. A summary of the laws relating to purification and mourning. By Ananta Yájṇika.

Beginning. नत्वा गणेशपादाब्जं गुरूनपि महीयसः।

याज्ञिकानन्तदेवेन क्रियते शुद्धिदर्पणं॥

तत्रादौ शुद्धिपदार्थो निरूप्यते,—तत्र विहितकर्म्मार्हत्वप्रयोजको धर्म्मविशेषः शुद्धिः इत्यादि ।

End. अपि च गुणवचनोऽयं स यदा द्रव्ये उपसर्ज्जनीभूतस्तदा द्रव्यस्य यत्किञ्चित्संख्यं तत्प्रतीते इति ।

Colophon. इति श्रीमदन्नम्भट्टविरचितो शुद्धिदर्पणः समाप्तिमगमत् ॥

विषयः। तत्रादौ शुद्धिलक्षणकथनं। सद्यःमरणानुमरणयोर्व्यवस्था। अशौचनिरूपणं। अशौचातिक्रमे व्यवस्थाकथनं। अशौचसङ्करकथनं। गर्भस्रावाद्यशौचं। अशौचे वर्ज्यावर्ज्यनिरूपणं। मृत्युविशेषाशौचं। अशौचापवादः। अस्थिसञ्चयादिविधिः। अत्यशुचिकथनं। द्रव्यशुद्धिकथनं। वापीकूपतडागेषु मृते जलशुद्धिनिरूपणं। सद्यःमरणे शुद्धिकथनं। सूतिकादिमरणे दाहादिव्यवस्था। पर्णनरदाहव्यवस्था। मुमूर्षुकृत्यनिरूपणं। वर्षमध्ये पुत्रस्य मृत्यनिरूपणं। पिण्डदानव्यवस्था। अशौचान्तदिनकृत्यं। दशात्सर्गविधिकथनं। प्रेतक्रियाधिकारिणः। दग्धकाशौचनिरूपणं। उभयतोमुखीदानादिव्यवस्थाकथनञ्च ।

No. 2133. धर्म्मरत्नाकरः। Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 153. Lines, 7 on a page. Extent, 3,923 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrám, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadánanda Bhattáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Dharma-ratnákara. A digest of the Smriti rules regarding duty, or the religious duties enjoined on householders. By Rámes'vara Bhátta Mahámahopádhyáya.

Beginning. यत्पादाम्भोरुहध्यानानन्दनिर्व्वृतचेतसः ।
मोक्षमप्यवजानन्ति तं वन्दे नन्दनन्दनं ॥
नत्वा वागीश्वरीं देवीं हरं विघ्नहरं तथा ।
रामेश्वरेण क्रियते धर्म्मरत्नाकरो मुदा ॥

तत्रादौ धर्म्मस्वरूपं निरूप्यते तत्र जैमिनिः। चोदनालक्षणोऽर्थोधर्म्म इति। इत्यादि ।

End. इति वचनेन गुरुशिष्ययोरन्यरागमने अहोरात्रमध्यायवर्ज्जनमिति ।

Colophon. इति श्रीमच्चामद्दोपाध्यायभट्टश्रीरामेश्वरविरचितो धर्म्मरत्नाकरः समाप्तः ।

विषयः। धर्म्मस्वरूपनिरूपणं। तिथिलक्षणं। मासादिलक्षणं। मासभेदनिरूपणं। युग्मादितिथिव्यवस्थाकथनं। प्रतिपदादिषु विहितकृत्यविधानकथनं। उपवासविधिकथनं। मन्वन्तरादिनिरूपणं। युगाद्यानिरूपणं। संक्रान्तिनिरूपणं। अद्भुतनिरूपणं। विवाहव्यवस्थाकथनं। विवाहलक्षणादिकथनं। अशौचनिरूपणं। सद्यःमरणविधिकथनं। अनुमरणव्यवस्थादिकथनं। देशान्तर-

मृतस्य प्रेतत्वाद्यवधारणकथनं । अशौचान्तदिनकृत्यादिनिरूपणं । पर्णनरदाहविधिः । वृषोत्सर्गादिविधिः । षोड़शश्राद्धसपिण्डीकरणादिविधिकथनं । विघ्नादिपतितश्राद्धकथनं । उत्तरक्रियाधिकारिनिरूपणं । मलमासनिरूपणादिकं । तीर्थश्राद्धादिविधिकथनं । आमश्राद्धविधिकथनं । जीवत्पितृकश्राद्धविधिकथनं । अष्टकाश्राद्धविधिकथनं । दर्शश्राद्धविधिकथनं । द्रव्यशुद्धिकथनं । भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं । प्रायश्चित्तविधिकथनं । महापातकादिप्रायश्चित्तकथनं । गोमूल्यादिनिरूपणं । दत्तकविधिकथनं । दत्तकाशौचादिनिरूपणं । अशौचाभावकथनं । वेदाध्ययनविधिकथनं । सन्ध्यातर्पणादिविधिकथनं । अनध्यायनिरूपणञ्च ।

No. 2134. न्यायमुक्तावली, वा लौकिकन्यायमुक्तावली । Substance, Palm-leaf, 12 × 4 inches. Folia, 152. Lines, 6 on a page. Extent, 2,513 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Pace of deposit Vegunegrám, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭacharya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Láukika-nyáya-muktávalí ALIAS **Nyáya-muktávalí.** A collection of proverbial phrases used as illustrative arguments in philosophical works, with their explanations and abstracts of the stories on which some of them are founded. By Prakás'átmá. The phrases are usually made up with the name of some object or objects with the word Nyáya added; thus *Andha-darpaṇa-nyáya* or the Nyáya or argument of the blind (*andha*) and the looking-glass (*darpana*), *i. e.*, even as a looking-glass is useless to a blind man, so is &c., &c.; *Gaṅgá-śrota-nyáya* or the argument of the stream of the Gaṅges, *i. e.*, even as the stream of the Ganges, though always flowing onwards, never comes to an end, so &c., &c.

Beginning. पालने विमलसत्त्वदृत्तये जन्मकर्म्मणि रजोजुषे लये ।
तामसाय जगतः प्रकाशकृद् द्वैतजालवपुषे नमः सते ॥
प्रकाशात्मा यतिः सम्यक् बालानां बोधसिद्धये ।
करोति लौकिकन्यायमुक्तावलिमनिन्दितां ॥

अथादित आरभ्यैतावद्ग्रन्थे प्रयत्नेन ग्रन्थान्तरसंवादेष्वपि पठितानां न्यायानां सङ्गतिरूहनीया । इत्यादि ।

End. यथास्य पचस्य साध्यतया उपक्रमस्तथैवोपसंहार इति तदेव वाक्यार्थस्तथाप्रकृतेऽपि इति बोध्यं ॥

Colophon. इति श्रीभगवत्प्रकाशात्मविरचिता न्यायमुक्तावली समाप्ता।

विषयः। कार्य्येण कारणसंप्रत्यय इति न्यायस्य स्वरूपादिकीर्त्तनं। एवं परत्र ज्ञेयं। कीटभृङ्गन्यायः। व्रीहिबीजन्यायः। दत्तप्रक्रमनन्यायः। शाखाचन्द्रन्यायः। रेखागवयन्यायः। प्रासाद्वासिन्यायः। ज्योतिर्न्यायः। अध्यारोपापवाद्न्यायः। सोपानारोहणन्यायः। सम्भवत्येकवाक्यत्वे इति न्यायः। कारणगुणप्रक्रमन्यायः। वरगोष्ठीन्यायः। देवदत्तापुत्रन्यायः। स्वाभिभृत्यन्यायः। धर्म्मिकल्पनान्यायः। स्थूणानिखननन्यायः। कण्ठचामीकरन्यायः। परिषद्न्यायः। अर्केचेन्मधुन्यायः। सिंहावलोकनन्यायः। मण्डूकप्लुतिन्यायः। शूलारुन्धतीन्यायः। सम्भवत्येकवाक्यत्वे न्यायः। देवताधिकरणन्यायः। सावकाशनिरवकाशन्यायः। गोवलीवर्द्दन्यायः। अहिकुण्डलन्यायः। यत्कृतकं तदनित्यं न्यायः। न हि निन्दा निन्दितुं प्रवर्त्तते न्यायः। शतपचशतभेदन्यायः। अनधीते मद्दाभाष्यन्यायः। तद्भिन्नभिन्नस्य तद्भिन्नत्वन्यायः। चतुर्व्वेदविद्न्यायः। अन्धगजन्यायः। नीरक्षीरन्यायः। सन्दंशन्यायः। शालग्रामकन्यायः। एकाकिणीप्रतिज्ञान्यायः। काकदधिघातकन्यायः। तप्तमाषकोद्दारणन्यायः। घटारोहणन्यायः। विषभक्षणन्यायः। सच्छिद्रघटाम्बुन्यायः। घुणाक्षरन्यायः। ब्राह्मणश्रमणन्यायः। तिर्य्यगधिकरणन्यायः। आभाणकन्यायः। गङ्गास्रोतोन्यायः। सिंहावलोकनन्यायः। पूर्व्वमपवादा निविशन्तेन्यायः। कौण्डिल्यन्यायः। पिष्टपेषणन्यायः। सूचीकटाहन्यायः। गन्धर्व्वनगरन्यायः। स्थालीपुलकन्यायः। ब्राह्मणपरिव्राजकन्यायः। आयुर्घृतनितिन्यायः। खलेकपोतन्यायः दग्धपटन्यायः। कूर्म्माङ्गन्यायः। एकत्र निर्णीतः शास्त्रार्थ इति न्यायः। तुषतु दुर्ज्जन इति न्यायः। गजभुक्तकपित्थन्यायः। काकाक्षिन्यायः। कैमुतिकन्यायः। अर्द्धजरतीन्यायः। अर्द्धं त्यजति पण्डित इति न्यायः। उष्ट्रलगुड़न्यायः। देहलीदीपन्यायः। रूढियोगमपहरतीतिन्यायः। शाब्दी ह्याकाङ्क्षान्यायः। क्षुद्विहितोभाव इतिन्यायः। हस्तामलकन्यायः। कारणनाशे कार्य्यनाशन्यायः। खद्मव्याघ्रन्यायः। चक्रभ्रमणन्यायः। दग्धरसनान्यायः। अन्धदर्पणन्यायः। मूर्खसेवनन्यायः। चित्रपटन्यायः। अरण्यरोदनन्यायः। काकतालीयन्यायः। संघोगशृथक्त्वन्यायः। अश्वतरीगर्भन्यायः। व्याघ्रीक्षीरन्यायः। जलौकान्यायः। कूपन्यायः। चालनीन्यायः। दूरादस्पर्शनं वरमितिन्यायः। विवाहप्रदत्तभृत्यन्यायः। तमःप्रकाशन्यायः। अहिनकुलन्यायः। स्फटिकलौहित्यन्यायः। प्रतिविम्बितचन्द्रन्यायः। मूषासिक्ततान्यायः। शैलूषीन्यायः। बध्यघातकन्यायः। सन्दिग्धस्य सन्दिग्धमितिन्यायः। गङ्गेपादुकान्यायः। वह्निधूमन्यायः। आकाशपरिच्छिन्नत्वन्यायः। येन चोपक्रम्यते येन चोपसंह्रियते स वाक्यार्थ इति न्यायस्वरूपादिकथनञ्च।

No. 2135. पातञ्जलसूत्रभाष्यं। Substance, country-made yellow paper, 13 × 2½ inches. Folia, 42. Lines, 6 on a page. Extent, 959 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Guádpa, Post Bhástádá, Zilla Burdwan, Paṇḍit Aghoranátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Pátañjala-sútra-bháshya. A commentary on the Yoga aphorisms of Patañjali. By Bhavadeva, pupil of Bhavadeva Ṭhakkura, son of Srikṛishṇadeva Mahámahopádhyáya, of Mithilá.

Beginning. पतञ्जलिं नमस्कृत्य योगिनोऽन्यांश्च भोगिनः ।
भवदेवेन तत्सूत्रव्याख्यानं क्रियतेऽधुना ॥
मङ्गलं कुर्व्वन्नेव शिष्यावधानाय प्रतिजानीते अथेति । अत्र श्रीकैश्चवार्थतया अकारार्थयशब्देन मङ्गलं करोत्यनेन मङ्गलाचरणं। इत्यादि ।

End. आनन्दं ब्रह्मणोरूपं तच्च मोक्षे प्रतिष्ठितं ।
इत्यादिश्रुतिरपीत्यर्थः ॥
एवं चतुर्थेचरणे कैवल्यं प्रतिपादितं ।
पतञ्जलिमुनीन्द्रेण येन तं भावयाम्यहं ॥
रमापांशुजलव्याप्तां कल्पयित्वा व्रजाम्यहं ।
श्रिया हृदिकृते श्रीमत्पादाम्भोजे रमापतेः ॥
शाकेऽद्रिषट्वाण + + + + + मासेऽग्रहायणवलक्षपक्षे ।
+ + तिथौ श्रीभवदेवशर्म्मा पतञ्जलेर्भाष्यमिदं व्यधासीत् ॥
चमध्वमेतन्मम धार्ष्टमीक्षा यद्भाष्यतोभाष्यमिदं व्यधायि ।
भागीरथीतो + + गृहीत्वा ये स्वकीयत्वमुशन्ति सन्तः ॥
— — — — — — ।

Colophon. इति मैथिलसन्मिश्रश्रीकृष्णदेवतनयमहामहोपाध्याय सद्गुरुश्रीभवदेवप्रिय-शिष्यसन्मिश्रश्रीभवदेवविनिर्म्मिते पातञ्जलसूत्रभाष्ये कैवल्यचरणव्याख्या सम्पूर्णा।

विषयः । पतञ्जलिप्रणीतयोगसूत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2136. व्यवहारदर्पणम् । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent, 2,093 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrám, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, old and decayed. Prose and verse. Correct.

Vyavahára-darpaṇa. A summary of the laws relating to Judicature. By Ananta Yájṇika.

Beginning. गणेशं भारतीं + + वाञ्छितार्थसमाप्तये ।
तनोति याज्ञिकोऽनन्तोव्यवहारेषु दर्पणम् ॥

अथ व्यवहारशब्दव्युत्पत्तौ कात्यायनः ।

वि नानार्थेऽवसन्देहे हरणं हार उच्यते ।

नानासन्देहहरणाद्व्यवहार इति स्मृतः ॥ इत्यादि ।

End. न तच्छक्यमपाकर्त्तुं क्रमात् त्रिपुरुषागतं ।

पित्रा सह त्रिभिरित्यर्थ इति ।

Colophon. इति श्रीमदनन्तयाज्ञिकक्रतौ व्यवहारदर्पणं समाप्तं ।

विषयः । व्यवहारशब्दव्युत्पत्तिकथनं । व्यवहारकालनिरूपणं । भाषापादकथनं । भाषालेख्यानुसन्धानविधिः । प्रतिज्ञापत्रे लेख्यनियमकथनं । उत्तरपादकथनं । विचारकरणविधिः । उत्तरस्वरूपकथनं । एतद्भेदकथनं । प्रत्यवस्कन्दनविधिः । प्राङ्न्यायोत्तरविधिः । हीनवादिलक्षणं । उत्तराभासलक्षणं । सन्धिलक्षणतत्कालादिनिरूपणं । साक्षिलक्षणतद्भेदादिकथनं । असाक्षिणः । साक्ष्यग्रहणप्रकारकथनं । लेख्यविधिः । तत्कालादिनिरूपणं । जयपत्रलेखनप्रकारकथनं । भुक्तिनिरूपणं ।

No. 2137. मालतीमाधवटीका । Substance, country-made yellow paper, 9 × 4 inches. Folia, 192. Lines, 8 on a page. Extent, 1824 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nisiḍágaḍa, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vaneśvara, Vidyáratna; another copy at Magráṇí, Post Madhuvaní, Zilla Darbhángá, Paṇḍit Chhoṭilál Jhá. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Málatimádhava-ṭíká A commentary on the Málatimádhava of Bhavabhútí. By Jagaddhara Mahámahopádhyáya. He is described as a Dharmádhikárí or chief judge, but of what place and under what king is not mentioned.

Beginning. चञ्चच्चन्द्रिकचन्द्रचारुकुसुमोमाद्यज्जटापल्लवो-

द्दण्डारुणदन्दशूकमणिमान् तत्पञ्चशाखालयः ।

स्थाणुर्मे फलदोभवत्वतितरां गौरीमुखेन्दुद्रवत्

पीयूषद्रवदोहनादिव दधद्देवद्रुमत्वं सदा ॥

नत्वा गुरून् गुणगुरूनवलोक्य टीकां

विश्वादिकोषभरतश्रुतिशब्दविद्यां ।

छन्दांस्यलङ्करणमर्थगतिं विचिन्त्य

श्रीमान् जगद्धरकृती वितनोति टीकां ॥

श्रीकण्ठकण्ठविलसत्पटुनाटकास्मिन्
टीका मयाल्पमतिनापि वितन्यते यत् ।
व्यासाय दुर्ज्जनगणस्य भवेन्नचैत-
दुच्चैःपदं तदभिकाङ्क्षति सर्व्वदैव ॥

इह नावदृष्टपदां नान्दीं विदधान एव कविरप्रत्यूहसौहित्यधिक्षिमनुरुध्य प्रचण्डचण्डीपतेरकाण्डताण्डवाडम्बरेण लम्बोदरोत्कीर्त्तनरूपं मङ्गलं प्रकरणादौ विबध्नाति सानन्दमिति। इत्यादि।

End. अत्र एताहे इदानीं ——— ——— ।

आक्रान्तप्रतीपजयिनं मीमांसयालङ्कृतं ।
शुद्धं धीरजदाधरं कविवरं पुत्रं पवित्राशयं ॥
विद्याधरं वरमजीजनदेष धीरः क्षीरं जनेषु जयिनं गुरुणोक्तशास्त्रे ।
प्राक्षूत सोऽयममलं गुणिनं सुपुत्रं तं रत्नपूर्व्वधरमेष जगद्धरश्च ॥
येनापाठि कठोरगोतममतं वैशेषिकं खण्डितं
येनाश्रावि सकोषकाव्यनिवहं तत्पाणिनीयं मतं ।
क्रन्दोलङ्करणञ्च भव्यभरतं येनाध्यगायि श्रुति-
स्तस्यामुष्य जगद्धरस्य कवितुष्टीकेयमुज्जृम्भतां ॥
व्याहृत यं रत्नधरोऽतिभव्योऽतिभव्यरूपा दमयन्तिकापि ।
जगद्धरं तत्कृतटिप्पणेऽङ्कः समाप्तिमागाद्दशमोऽनवद्यः ॥

Colophon. इति श्रीमद्महोपाध्यायधर्म्माधिकरणिकश्रीजगद्धरकृतटीकायां दशमोऽङ्कः समाप्तः ।

विषयः । भवभूतिकृतमालतीमाधवप्रकरणस्य व्याख्यानं ।

No. 2138. गीताप्रदीपः । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 178. Lines, 6 on a page. Extent, 4,205 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisiḍágaḍ, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vánesvara Vidyáratna; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Gítá-pradípa. A commentary on the Bhagavadgítá section of the Mahábhárata. By Jagaddhara, probably the same author to whom is due the work noticed under the last preceding No. There is an account of the author at the end of the codex, but that part is so smudgy and full of lacunæ, that it cannot be satisfactorily read.

Beginning. नीलेन्दीवरसुन्दरं दरलसत्पीताम्बराडम्बरं
पद्माषद्महृदम्बुजं प्रविकसत्सत्कौस्तुभाभासितं ।
वन्द्यैरप्यभिवन्दितं त्रिजगतामानन्दसन्दोहदं
श्रीगोविन्दपदारविन्दमधिकानन्दाय वन्दामहे ॥
गीता सुगीता मुनिपुङ्गवेन व्यासेन या सर्व्ववित्दां वरेण ।
ममाल्पकस्याव परिश्रमेण गूढ़प्रका+चरविन्द+पि ॥
+ + + शङ्करादिरचितान्यालोक्य भाष्याणि च
यन्निर्णीय निजाशयेन महता क्लावधानं मुहुः ।
श्रीमानेष जहरोविनुते गीताप्रदीपं ततो-
धीरैरेव महागुणैरपि मनोदेयं गुणग्राहिभिः ॥

इह भगवतः कृष्णस्य संसारसागरमग्नलोकानामुद्धिर्षया योगमुपदिशतः अर्जुनेन समं सम्वादोगीताशास्त्रेण कृतः समरशिरसि समारब्धः । तमुत्थापनीयं भगवान् कृष्णद्वैपायनोधृतराष्ट्र-सञ्जययोः प्रश्नोत्तरे अवतारयति धर्म्मक्षेत्रे इत्यादि ।

End. एवञ्च सकलाभिलाषसिद्धिः पाण्डवानां भवेदिति ।

(इतः परं ग्रन्थकर्त्तृपरिचयस्य लुप्तप्रायतया यत्किञ्चिल्लिख्यते ।)

— — — — — — — — — ।
लब्धे दुर्लभशासने सुरगणग्राम+ कैवर्त्तिका
विद्यावंशविभूषणो + + + + + +
येनाऽयं समभूद्विजातितिलकश्चण्डेश्वरः पण्डितो-
मीमांसैकरहस्यवश्यहृदयोदातावदातात्रयः ॥
— — — — — — — — ।
प्राक्षूताऽयमपि प्रतीपजयिनं विद्याधरं सद्गुरुं ।
प्राप्तोष्टान्यमपि प्रसिद्धयशसं तं रत्नपूर्व्वेश्वरं ॥
— — — — — — — — ।
श्रीजगद्रत्नमानमनर्घ्यगुणशालिनं ।
येनाऽपाठि कठोरगोतममतं वैशेषिकं खण्डितं
येनाश्रावि सकोषकाव्यनिधयं तत्पाणिनीयं मतं ।
छन्दोऽलङ्करणञ्च भव्यभरतं येनाध्यगाधि स्मृति-
व्याख्यायीदमशेषमेककविना ग्रन्था अनेके कृताः ।
— — — — — — — — — ।

विषयः । भगवद्गीतायाः व्याख्यानं ।

No. 2139. संक्रान्तिविवेकः। Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent, 110 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Dighápatiyá, Atákulágrám, Zillá Rájasáhi, Paṇḍit, Rádhánátha Vidyáváchaspati. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Saṅkránti-viveka. A dissertation on the passage of the sun from one sign of the zodiac to another, and the religious duties meet on such occasions. By S'úlapáṇi, who was the chief judge in the Court of Lakshmaṇasena of Gour.

Beginning. नत्वा इन्दारकैवैन्द्र्यं सानन्दं नन्दनन्दनं।

संक्रमणविवेकोऽयं क्रियते शूलपाणिना॥

अथ संक्रान्तिः। आदौ संज्ञा ततोराशिस्थनिर्णयस्ततोव्यवस्था समासतोवक्तव्या। तत्र सामान्यसंज्ञा। मन्दा मन्दाकिनी झाङ्क्षी घोरा चैव मचोदरी। इत्यादि

End. तस्य प्रतीकारमाह। धुस्तूरबीजसलिलैः खायादित्यादिसंक्रान्तिदोषशान्तये इत्यादिना।

Colophon. इति साऊड़ियाललमहामहोपाध्यायश्रीशूलपाणिविरचितः संक्रान्तिविवेकः समाप्तः।

विषयः। सामान्यतः संक्रान्तिसंज्ञाकथनं। विशेषसंज्ञाकथनं। दिनसंक्रान्तिव्यवस्था। रात्रिसंक्रान्तिव्यवस्था। परार्द्धरात्रसंक्रान्तिव्यवस्था। संक्रान्तिश्राद्धव्यवस्था। युगादियुगान्तनिरूपणं। संक्रान्तिदोषशान्त्युपायकथनञ्च।

No.* 2140. तत्त्वचन्द्रिका। Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 217. Lines, 5 on a page. Extent, 4,590 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Dighápatiyá, Atákulágrám, Zillá Rájaśáhi, Paṇḍit Rádhánátha Vidyáváchaspati; another copy at Post Málipotá, Zillá Nadiyá, Paṇḍit Káśinátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-chandriká. A commentary on the Kirátárjuníya of Bháravi. By Gadasiñha, a grammarian of some repute.

Beginning. प्रणम्य गां प्रतिपदं + + एस पयखतीं।

क्रियते भारवेर्यत्नाद्विदतिस्तत्त्वचन्द्रिका॥

सन्ति प्रकाशवर्षादिटीका अपि सुविस्तराः ।
तथापि लघुबोधार्थं गदसिंहोऽकरोदिमां ॥
पिङ्गलभट्टादयथाऽधीतं भ्रातुः श्रीसिंहसिंहतः ।
तद्धेतोर्भट्टजादीनां स्मरणार्थं विलिख्यते ॥

कविकुञ्जरोभारविः प्राणदेवोऽपरनामधेयः किरातार्ज्जुणीयं काव्यं प्रणिनीषुस्तत्तत्तत्र वस्तुनिर्देशं प्रणयन्नाह । श्रिय इति ।

End. एकोऽद्वितीयस्त्वासौ स्नुषेति तस्य शिष्यो द्वौ । बाल्ये चङ्क्रमागतस्याविनयं यथा पिता सहते तद्वदित्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीगदसिंहविरचितायां तत्त्वचन्द्रिकायां सप्तदशः सर्गः ।

विषयः । भारविकृतकिरातार्ज्जुणीयाभिधानमहाकाव्यस्य सप्तदशसर्गान्तव्याख्यानम्

No. 2141. महावेदान्तषट्कम् । Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folium, 1. Lines, 12 on a page. Extent, 12 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vonáslegrám, Post Májanagara, Zillá Rájaśáhí, Bábu S'ámácharaṇa S'ányála. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Mahávedánta-shaṭka. Six stanzas on the essence of the Vedánta doctrine, showing the identity of the divine and the human soul. By S'aṅkara Áchárya.

Beginning. मनोबुद्ध्यहङ्कारचित्तादि नाऽहं न श्रोत्रं न जिह्वा न च घ्राणनेत्रं ।
न वा व्योम न भूमिर्न तेजोन वायुश्चिदानन्दरूपः शिवोऽहं शिवोऽहं ॥

End. अहं निर्व्विकल्पोनिराकाररूपोविभूतिश्च सर्व्वत्र सर्व्वेन्द्रियाणां ।
न वा बन्धनं नैव मोक्षोन भातिश्चिदानन्दरूपः शिवोऽहं शिवोऽहं ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीशङ्कराचार्य्यविरचितं महावेदान्तषट्कं समाप्तं ।

विषयः । जीवन्मुक्तावस्थावर्णनं ।

No. 2142. तत्त्वसारः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 84 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Vonáslegram, Post Májanagara, Zillá Rájaśáhí, Bábu Syámácharaṇa Sányála. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Tattvasára. The means of obtaining the knowledge of Brahma, disclosed in a dialogue between Mahádeva and Skanda. This is probably an extract from the Skanda Puráṇa.

Beginning. मेरुपृष्ठे सुखासीनं देवदेवं जगद्गुरुं ।
प्रणम्य शिरसा भूमौ स्कन्दोवचनमब्रवीत् ॥
भ्रामितोऽस्मि त्वया नाथ दुस्तरे भ्रान्तसागरे ।
धर्म्माधर्म्ममहाग्राहमतभेदाहिसङ्कुले ॥ इत्यादि ।

End. अद्य मे सफलं जन्म अद्य मे सफलं तपः ।
अद्य मे सफला भक्तिरद्योत्तीर्णोभवार्णवात् ॥

Colophon. इति तत्त्वसारः समाप्तः ।

विषयः । महादेवस्कन्दसंवादेन ब्रह्मज्ञानलाभोपायकीर्त्तनं ।

No. 2143. गर्भगीता । Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 32 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Átákulágrám, Post Dighápatiyá, Bábu Ánandachandra Maitra. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Garbha-gítá. On the Vedánta doctrine bearing on transmigration. The work professes to contain the substance of a discourse between Krishṇa and Arjuna, and to be a sequel to the Bhagavadgítá, but it is exceedingly scarce. It calls itself a Upanishad.

Beginning. ब्रह्मानन्दं परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्त्तिं
द्वन्द्वातीतं गगनसदृशं तत्त्वमस्यादिलक्ष्यं ।
एकं नित्यं विमलमचलं सर्व्वदा साक्षिभूतं
भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरुं तं नमामि ॥
अर्জ্জुन उवाच ।
गर्भवासं जरामृत्युं किमर्थं भ्रमतेनरः । इत्यादि ।

End. तस्मात्सर्व्वं पृथक्कृत्य आत्मन्येव वसेत् सदा ।
मिथ्याभूतं जगत्त्यक्त्वा नान्यथा कल्पकोटिषु ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णार्জ্जुनसम्वादे श्रीभगवद्गर्भगीतासूपनिषत्सु प्रथमोऽध्यायः । समाप्ता गर्भगीता ।

विषयः । श्रीकृष्णार्জ্जुनसंवादेन आत्मतत्त्वयोगकीर्त्तनं ।

No. 2144. सुबोधिनी। Substance, country-made yellow paper, 14 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 315 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vonślegrám, Post Májanagara, Bábu Syámácharaṇa Sányála. Appearance, new. Prose. Correct.

Subodhiní. A commentary on the Bhagavadgítá. By Gauḍapáda Áchárya.

Beginning यस्माज्जातं जगत्सर्व्वं यस्मिन्नेव प्रलीयते।
येनेदं धार्य्यते चैतत् तस्मै ज्ञानात्मने नमः॥
यैरिमे गुरुभिः पूर्व्वं यद्यद्वाक्यप्रमाणतः।
व्याख्याताः सर्व्ववेदान्तास्तान् नित्यं प्रणमाम्यहं॥

इह खल्वर्জ্জुनो धर्म्मचेचे भगवदुपदिष्टं आत्मतत्त्वोपदेशं विषयभोगप्रावल्येन विस्मृत्य पुनस्तदेव आत्मतत्त्वं ज्ञातुं भगवन्तं पृच्छति अर्জ্জुन उवाच। इति।

End. वर्त्तमानवस्तुनि लब्धे हर्षराहित्ये सिद्धे पुनर्জन्म न विद्यते। इति भावः।

Colophon. इति श्रीमदुत्तरगीताटीकायां सुबोधिन्यां श्रीगौड़पादाचार्य्यविरचितायां तृतीयोऽध्यायः। समाप्तेयं टीका।

विषयः। उत्तरगीतायाः व्याख्यानम्।

No. 2145. ज्योतिःसूत्रं। Substance, country-made paper, 12 × 2½ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 405 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonápatilagrám, Post Májanagara, Zilla Rájaśáhí, Paṇḍit Madhusúdana Miśra. Appearance, old. Prose and verse.

Jyotih-sútra. A manual of civil astrology. By S'ríkrishṇa Chakravartí. CONTENTS. Signs of the zodiac, ecliptic signs, lunar constellations, ascending constellations. Provinces of the planets. Entry of a planet in the mansion of the planet which presides at the nativity of a person. Adverse stars. Auspicious constellations. Auspicious conjunctions (siddhiyoga). Inauspicious parts of the days of the week. Auspicious conjunctions for starting on a journey. Ditto for ploughing. Ditto for sowing, reaping, &c. Ditto for entering a new house, wearing new clothes &c. Sacrament of nativity. Ditto of naming, new rice feast (*navánna*). S'ráddhas at convenience. Sacraments of tonsure, investiture with the sacred thread, &c. Marriage. Earthquakes.

Beginning. नत्वा श्रीगुरुमार्त्तण्डं दुर्बोधध्वान्तनाशनं ।
क्रियते ज्योतिषां सूत्रं श्रीकृष्णचक्रवर्त्तिना ॥
तत्रादौ राश्यादीनां संज्ञा ।
वह्नि मुनयोराशिं खेचसत्तं ग्रहस्य भं । इत्यादि ।

End. यात्रायामुक्ततिथयः ग्रस्तास्तयोदशीं विना ।
योगं वैवाहिकं प्रोक्तं कुयोगान् परिवर्ज्जयेत् ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णचक्रवर्त्तिना विरचितं ज्योतिःसूत्रं समाप्तम् ।

विषयः । राशिनिरूपणं । लग्ननिरूपणं । नक्षत्रविभागकथनं । अधोमुखादिनक्षत्रनिरूपणं । ग्रहाणां दृष्टिनिरूपणं । गोचरशुद्धिः । विषत्तारादिनिरूपणं । नक्षत्रासतं । सिद्धियोगादिकथनं । वारवेलादिनिरूपणं । यात्रिकलग्नादिनिरूपणं । फलप्रवाहकथनं । बीजवपनधान्यच्छेदनादिनिरूपणं । नववस्त्रशय्यादुपभोगकथनं । जातकर्म्म । अन्नप्राशनं । नवान्नं । सावकाशश्राद्धनिरूपणं । चूड़ोपनयनादिकथनं । विवाहकथनं । भूमिकम्पविवेचनञ्च ।

No. 2146. दोलयात्राविवेकः । Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 81 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Sonápátilá-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Madhusúdana Miśra. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Dolayátrá-viveka. An essay on the swing festival of Govinda. By S'úlapáṇí Mahámahopádhyáya, who lived in the court of Lakshmaṇa-sena, of Gauḍa.

Beginning. नत्वा नारायणं दृष्ट्वा धर्म्मशास्त्रञ्च सज्ज्ञान ।
विवेकोदोलयात्रायाः क्रियते शूलपाणिना ॥
स्कन्दपुराणे । जैमिनिरुवाच ।
फाल्गुने मासि कुर्व्वीत दोलारोहणमुत्तमं ।
तत्र क्रीड़ति गोविन्दोमहाविभवविस्तरैः ॥ इत्यादि ।

End. उभयत्र नक्षत्रयोगः फलातिशयार्थः । स्कन्दपुराण-देवीपुराण-ब्रह्मपुराण-भुजबलभीमैः सहस्थितत्वादिति दिक् ।

Colophon. इति शूलपाणिमहामहोपाध्यायविरचितो दोलयात्राविवेकः समाप्तः ।

विषयः । दोलयात्राविधिकथनं । तत्र वसन्तोत्सवविधिः तत्कालादिनिरूपणं । अधिवासविधिकथनञ्च ।

No. 2147. विचारनिर्णयः। Substance, country-made paper, 14 ×3 inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent, 916 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Syámanagara-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Kailáśachandra Bhaṭṭáchárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vichára-ṇirnaya. Miscellaneous dissertations on various topics of the Smṛiti. By Gopála Nyáyapaṇchánana Bhaṭṭáchárya.

Beginning. प्रणम्य राधिकाकान्तं स्निग्धवारिदसुन्दरं।
विचारनिर्णयोरम्योगोपालेन वितन्यते ॥
अथ विचारनिर्णयः। स च विचारार्हवाक्यस्य संशयपूर्व्वपक्षोपन्यासपूर्व्वकं यथार्थतात्पर्य्यनिर्णयात्मकः। इत्यादि।

End. पूर्णाऽऽत्यनन्तरं वक्ष्मिनमस्कारमाह स्मृतिः।
नमोनमस्ते त्रिपुरारिचक्षुषे चराचराणां जठरेषु संस्थित।
++++++++++++++ भक्ताय नमोऽस्तु वह्नये ॥

Colophon. इति श्रीगोपालन्यायपञ्चाननभट्टाचार्य्यकृतविचारनिर्णयः समाप्तः।

विषयः। विचारस्वरूपनिरूपणं। अधिकरणनिरूपणं। अर्थवादादिविवेचनं। यागस्वरूपविवेचनं। दानस्वरूपविवेचनं। स्वत्वनिरूपणं। द्रव्यदेवतानिरूपणं। कन्यादाननिरूपणं। आद्यश्राद्धादौ द्विजदम्पतीभोज्यदानादिविवेचनं। मृतभार्य्या कृतश्राद्धादिकस्य पश्चादागमने कृत्यविवेचनं। दृषोत्सर्गविवेचनं। दृषाङ्कनविवेचनं। होमविवेचनं। तच कुण्डादिनिरूपणञ्च। इति।

No. 2148. दुर्गोत्सवनिर्णयः। Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 238 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post, Májanagara, S'yámanagara-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit, Kailáśachandra Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Durgotsava-nirṇaya. A treatise on the Durgápújá and the ritual for performing it. Anonymous, (*cf.* II, p. 312.)

Beginning. नत्वा क्षणपदद्वन्द्वं संसारध्वान्तनाशनं।
निर्णयः शारदार्चाया गोपालेन वितन्यते ॥
अथ दुर्गोत्सवव्यवस्थानिर्णयः। तत्र शरत्कालीयदुर्गापूजा नित्या। तथा च कालिकापुराणं।
योमोहादथवालस्याद्देवीं दुर्गां महोत्सवे। इत्यादि।

End. अशुभं खड्गनं दृष्ट्वा देवब्राह्मणपूजनं।
दानं कुर्व्वीत कुर्य्याच्च स्नानं सर्व्वौषधीजलैः॥

Colophon. इति दुर्गोत्सवनिर्णयः समाप्तः॥

विषयः। दुर्गापूजाया नित्यत्वकथनं। नवम्यादिकल्पव्यवस्थाकथनं। प्रतिकल्पव्यवस्था एवं षष्ठ्यादिषु ज्ञेयं। बलिदानविधिः। होमविधिः। नवम्यामेव दक्षिणा कर्त्तव्येति नवखण्डनं। शुभाशुभखड्गनदर्शनफलकीर्त्तनञ्च।

No. 2149. तत्त्वदीपिका। Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 118. Lines, 7 on a page. Extent, 2,364 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Sonápátilá-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Madhusúdana Miśra. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-dípiká. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Kavikaṇṭhábharaṇa Áchárya Virúpáksha.

Beginning. ॐ नमश्चण्डिकायै।
शब्दार्थभागेविषमश्चण्डिकाया यथाबलं।
विविच्यते विरूपाक्षशर्म्मणा तद्गतात्मना॥

क्रोष्टकिनामा द्विजः प्रियशिष्यः शिरसा नतोमार्कण्डेयं महामुनिं पप्रच्छ भगवन्निह जगति बहवोमनवोभूताः, तेषां मध्ये सावर्णिरष्टमोमनुर्बभूव। स च भगवत्या महामायायाः प्रभावेण कीदृशोऽभूदिति श्रोतुमिच्छामि। मार्कण्डेयोमुनिरपि तस्मै प्रियशिष्याय कथां कथयितुमुपचक्रमे मार्कण्डेय उवाचेति। कडि मदे तस्मात् स्वगध्वादयश्चेति उप्रत्यये कण्डः स्वगस्य कण्डरिति पृषोदरादित्वान्नलोपे स्वकण्डरित्यागमः। इत्यादि।

End. पुरुषोत्तम आरेभे। संज्ञापकसमुच्चयमित्यादयः। देव्या इति मुनिसर्व्वेषामिति यकारलोपः।

Colophon. इति श्रीकविकण्ठाभरणाचार्य्यविरूपाक्षकृतायां तत्त्वदीपिकायां चण्डी-श्लोकार्थप्रकाशः सम्पूर्णः।

नेत्रबाणश्रुतिश्लोकैर्गणिते शकवत्सरे।
अकारि चण्डिकाटीका श्रीविरूपाक्षशर्म्मणा॥
विघ्नाः सदा सदयतां ग्रहणप्रवीणा नैवं मदीयचरिते कुरुतोपहासं।
द्वैपायनस्य कवितावितनार्थतत्त्वं ब्रह्मादयोयदि विदन्ति वयं वराकाः
तस्माद्यदत्र लिखितं भ्रमबोधहेतोः कार्य्या सता गुणवता न कदाप्यवज्ञा।

ज्ञानेन हीनमनसां जनसंहतीनां ज्ञानार्पणं मतिमतां किल धर्म्म एषः ॥
द्वैपायनोजगति वाग्विषये स्वतन्त्रः ग्रब्दाम्बुराशिचयपारपरीतचेताः ।
तद्वक्त्रनिर्गतपदेषु पदं यदेतत् सिद्धं न पाणिनिमतेन च वाच्यमेवं ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गतदेवीमाहात्म्यव्याख्यानम् ।

No. 2150. चमत्कारचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 14 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 5 on a page. Extent, 302 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonapura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayarásúla, Poḍo-grám, Zillá Vírabhúma, Bábu Vinodavihári Kavirája; another at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Chamatkára-chandriká. On the amours of Kṛishṇa at Vṛindávana. By Kavikarṇapura Gos'vámí.

Beginning. यत् कारुण्यं शुचिरसचमत्कारवारांनिधींस्तान्
स्मये बाधा गिरिवरभृतः स्मर्ग्रयेत्तर्षयेन्नः ।
तत्सेवैकं शृणतमचिराच्छ्रमाशाचिदानैः
सेऽव्या + + ईशनवितनेः कृष्णचैतन्यरूपः ॥
मातः प्रातः किमिह कुरुषे दध्नते पेटिकेयं
यद्वादस्यां किमिह निहितं किं तवानेन सूनो ।
ज्ञातव्येन प्रणयसखिभिः खेलगेहाद्विहस्वं
जिज्ञासा मे भवति महती ब्रूहि नोचेन्नयामि ॥
कस्यां चन्दनचन्द्रपङ्कजरजःकस्तूरिकाकुङ्कुमा-
द्यङ्गानामनुलेपनार्थमथ ते नेपथ्यहेतोस्त्वया ।
काञ्चीकुण्डलकङ्कणाद्यनुपमं वैदूर्य्यमुक्ताहरि-
द्रलाद्यं वरजातमत्यतिमहानर्घ्यं क्रमाद्वर्त्तते ॥ इत्यादि ।

End. सभ्रूविभङ्गकुटिलास्यसरोजसाधुमाद्यन्मधुव्रतविलाससुसौरभाणि ।
सम्प्राप्य यानविवरेषु जुचुर्णुरेवं प्रेष्ठालयः प्रतिपदं प्रमदोर्म्मिकुञ्जे ॥

Colophon. इति श्रीकविकर्णपूरगोस्वामिविरचितचमत्कारचन्द्रिकायां चतुर्थकुतूहलं । समाप्ता चेयं चमत्कारचन्द्रिका ।

विषयः । प्रथमे कुतूहले,—मञ्जुषान्तःप्रविष्टस्य कृष्णस्य श्रीमन्युशिरसा राधिकाशयन-गृहप्राप्तिकौतुकवर्णनं । २ये कुतूहले,—एकदा मञ्जुकुञ्जे राधिकया सह विलसन्नेव श्रीकृष्णः

तच समागतां जटिलामाकलय्य स्वभिमन्युरूपपरिग्रहेण तां वञ्चयामासेतिवर्णनं । १ये कुतूहले, —अथैकदा । व्याजेन विषपानलक्षणमभिनयन्त्याः राधायास्चिकित्सार्थं विषवैद्यरूपेण श्रीकृष्णस्य तच समागमरहस्यवर्णनं । ४र्थे कुतूहले,—अनन्तरमेकदा मानमलिनहृदयां राधिकां सामादिभिरुपायैरपि प्रसादयितुमशक्नुवन्नेव श्रीकृष्णः स्त्रीरूपपरिग्रहेण तां प्रसादयामासेति-रहस्यवर्णनं । इति ।

No. 2151. रासोल्लासतन्त्रं । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 260 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayarášúla, Poḍo-grám, Bábu Vinodavihári Kavirája. Appearance, new. Verse. Correct.

Rásollása-tantra. Descriptions of the Rásas, or amorous rejoicings of Kṛishṇa at Vṛindávana and disquisition on their true meaning. The work professes to be a Tantra.

Beginning. श्रीनारद उवाच ।

श्रीराधाकृष्णदेवस्य नाम्नामष्टोत्तरं शतं ।
रासमङ्गीर्त्तनं नाम शृणु भागवतोत्तम ॥
राधानामसुधायुक्तं कृष्णनामरसायनं ।
यः पिवेत् प्रातरुत्थाय व्याधिभिः स न बाध्यते ॥
येनोच्चैरुच्यते रागैराधाकृष्णपदद्वयं । इत्यादि ।

End. लक्ष्मीस्तस्य वसेद्गेहे मुखे भाति सरस्वती ।
धर्म्मार्थकामकैवल्यं लभते सत्यमेव स ॥

Colophon. इति श्रीरासोल्लासतन्त्रे श्रीराधाकृष्णयोः क्रीड़ावर्णनं समाप्तं ।

विषयः । श्रीकृष्णस्य रासमङ्गीर्त्तनश्लोचकथनं । रासलीलास्वरूपवर्णनं । रासगीता-कीर्त्तनच्च ।

No. 2152. गोविन्दविरुदावलीव्याख्या । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent, 894 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Govinda-virudhávali-vyákhyá. A commentary on the work described under No. 1673, Volume IV, p. 284, on the career of Kṛishṇa at Vṛindávana. Anonymous.

Beginning. गौड़ोदयमुपयातस्तमःसमस्तं निहन्ति योयुगपत्।
ज्योतिश्चयोऽतिप्रीतः पीतस्तमुपास्महे कृताञ्जलयः॥
सत्काव्यसञ्चयेषु य एव हरिप्रियेषु शब्दार्थरत्नकिरैरनुतेऽतिभव्यैः।
शिल्पक्रियां बहुविधां कविविश्वकर्म्मा रूपाभिधोरसिकचित्तहरः स जीयात्॥
अधीत्य विरुदावल्या गोविन्दविरुदावलीं।
योऽभ्यधायि विशेषस्य स तावदिह लिख्यते॥

— — — — — — — — — — — — यस्यां कलिकानामादिमायास्वण्डदत्तमहाकलिकायाः प्रारम्भे श्लोकयुग्मं वर्णयति। अज्ञेत्यादि। हे सरसिजनयनश्रीगोविन्द येन त्वया— इत्यादि।

End. वासुदेवोविशुद्धसत्त्वाविर्भावी श्रीकृष्णः। स्फुटमन्यत्।
गोविन्दविरुदावल्या व्याख्यातरि विशारदाः।
गोविन्दभक्तास्तुष्यन्तु मयि विद्याविभूषणे॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दविरुदावली व्याख्याता।

विषयः। विरुदावलीलक्षणादिविवेचनपुरःसरं गोविन्दविरुदावल्याव्याख्यानम्।

No. 2153. सारात्सारतत्त्वसङ्ग्रहः। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 576 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayráśúla, Poḍo-grám, Zillá Vírabhúma, Bábu Vinodavihári Kavirája. Appearance, decayed. Prose and verse. Generally correct.

Sárátsára-tattva-saṅgraha. On the essential principles, dogmas, fasts, observances and rituals of the Vaishṇavas. By Raghunáthadása.

Beginning. अन्तर्ध्वान्तविनाशाय कृष्णभक्तिप्रदाय च।
करुणासिन्धुरूपाय तस्मै श्रीगुरवे नमः॥
गौराङ्गं तप्तचेमाङ्गं धृतगुञ्जाम्बरोज्ज्वलं।
कृपालुं परमानन्दं वन्दे प्रेमोत्सवप्रदं॥
श्रीकृष्णं राधिकाकान्तं जगधीशं जगतां गुरुं।

गोविन्दं सच्चिदानन्दं वन्दे वृन्दावनेश्वरं ॥

गुरुः कृष्णः कृष्णनाम तद्भक्तिस्तज्जनस्तथा ।

एते पञ्च निरूप्यन्ते त्यक्त्वा तद्विमुखान् जनान् ॥

गुरुः कृष्णः कृष्णनाम सारात्सारं परात्परं ।

तद्भक्तिरपि तत्प्राप्ता तत्परोऽपि तथा जनः ॥

तत्रादौ श्रीगुरुतत्त्वलक्षणं । इत्यादि ।

End. ततोदुःसङ्गमुत्सृज्य सत्सु सज्जेत बुद्धिमान् ।

सन्त एवास्य छिन्दन्ति मनोव्यासङ्गमुक्तिभिः ॥

Colophon. इति सारात्सारतत्त्वसङ्गृह्ये पञ्चतत्त्वोपाख्याने षष्ठविवेकः ।

इति श्रीरघुनाथदासविरचितः सारात्सारतत्त्वसङ्गृहः समाप्तः ।

विषयः । प्रथमे विवेके,—गुरुलक्षणतन्माहात्म्यकीर्त्तनं । वैष्णवलक्षणं । वैष्णवदीक्षाया-श्चावश्यकत्वकथनञ्च ।

द्वितीये विवेके,—श्रीकृष्णस्वरूपादिनिरूपणं । तन्माहात्म्यकीर्त्तनं । कृष्णं परित्यज्य देवान्तरभजनदोषकथनञ्च ।

तृतीये विवेके,—श्रीकृष्णनाममाहात्म्यकीर्त्तनं ।

चतुर्थे विवेके,—भक्तिस्वरूपादिकथनं । भक्तजनकर्त्तव्यनिरूपणं । श्रवण-वन्दन-दर्शन-अर्चन-स्मरण-कीर्त्तनादिफलकथनादिकं । श्रीमद्भागवतास्वादकर्त्तव्यतानिरूपणं । वैष्णवसङ्ग-माहात्म्यकथनं । मथुराद्वारकादिवासमाहात्म्यकथनं । प्रसादमाहात्म्यकथनं । हरिवासरकर्त्त-व्यता । अग्र्यौ प्रतिनिधिविधानं । उपवासनिरूपणं । जन्माष्टम्यादिव्रतविधिकथनं । गङ्गा-सेवनविधिः । तुलसीसेवनविधिः । अश्वत्थादिपूजनमाहात्म्यकथनञ्च ।

पञ्चमे विवेके,—वैष्णवलक्षणकथनं । तन्माहात्म्यकथनं । तत्कर्त्तव्यनिरूपणञ्च ।

षष्ठे विवेके,—बहिर्मुखलक्षणादिकथनं । तत्सङ्गवर्জ্জनस्यावश्यकताकथनञ्च । इति ।

No. 2154. कलापदीपिका, भट्टिटीका. Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 300. Lines, 8—9 on a page. Extent, 9,300 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1650. Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápuragrám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Kalápadípiká. A commentary on the epic poem called Rávaṇabadha of Bhaṭṭi Svámí, (*ante* p. 148). By Puṇḍarikáksha son of S'ríkánta Paṇḍit. The peculiarity of this commentary is that it explains the text by references to the rules of the Kalápa Vyákaraṇa. The commentary in common use is based on the grammar of Vopadeva.

Beginning. नत्वा शङ्करचरणं ज्ञानानन्दकलं कलापतत्त्वज्ञ ।
दृष्ट्वा पाणिनितन्त्रं वदन्ति श्रीपुण्डरीकाक्षः ॥
पाणिनिप्रक्रियायां ये प्रसिद्धत्वान्न कौतुकं ।
कलापप्रक्रिया तस्मादप्रसिद्धा प्रकथ्यते ॥
कुनिबन्धतमस्तोममपहस्तयितुं मया ।
कलापदीपिका चक्रे सत्यश्लोकनाय च ॥

अत्र कविना सर्गबन्धोलक्ष्यसूचनाय काण्डबन्धस्य लक्षणसूचनाय कृतः । तत्र प्रकीर्णाधिकार-प्रसन्नतिङन्तकाण्डानि चत्वारि लक्षणमपि द्विविधं शब्दलक्षणकाव्यलक्षणभेदात् । तत्र प्रसन्नका-ण्डानिरिक्तैस्त्रिभिः काण्डैः शब्दलक्षणं प्रसन्नकाण्डे च काव्यलक्षणं यत्र नाना + + बहां बहूनां लक्षणानां प्रदर्शनं तत् प्रकीर्णकाण्डं तदेवादौ दर्शितं व्यापकत्वात् । महाकाव्यस्यादावाशीर्नमस्-क्रियावस्तुनिर्देशोवा कर्त्तव्य इति सम्प्रदायानुरोधात् वस्तुनिर्देशं कुर्व्वन्नेवेष्टदेवतास्मरणात्मकं मङ्गलमाद्यादाविष्करोति अभूदिति । इत्यादि ।

End. यस्मि + + + ति दुर्गमकाव्यसिन्धौ
खड्डीभवन्ति शतशोऽपि महाकवीन्द्राः ।
बालस्य मे चपलतां तदहोक्षमध्वं
यद्वाक्षतावपि कृतोऽस्य मया प्रयत्नः ॥
रत्नाकरोजयति यद्वचनाश्रितानि
पीत्वा प्रयान्ति विबुधाः पदवीं सुराणां ।
श्रीकान्तधीर इति तस्य सुतोऽभिजज्ञे
तस्यात्मजेन मधका लपितं तदेतत् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्याय श्रीमच्छ्रीकान्तपण्डितात्मजश्रीपुण्डरीकाक्षकृतायां कला-पदीपिकायां भट्टिटीकायामयोध्यागमनं नाम द्वाविंशः सर्गः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः । शकाब्दाः १६५०॥

विषयः । कातन्त्रमतानुसारेण व्याकरणप्रक्रियां प्रदर्श्य भट्टिकाव्य व्याख्यानं ।

No. 2155. भाषावृत्तिः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 202. Lines, 6—7 on a page. Extent, 6,039 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1648. Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápuragrám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Bhásháv ritti. A commentary on the epic poem called Rávaṇabadha of Bhaṭṭi S'vámí. By Purushottama. This differs from the work described under the next preceding Number in making the Kátantra its grammatical authority.

Beginning. नमोबुद्धाय भाषायां यथा चिह्नानिलक्षणं
पुरुषोत्तमदेवेन लघ्वी वृत्तिर्विधीयते ॥

अथ शब्दानुशासनं। लौकिकानां प्रकृतिप्रत्ययविभागपरिकल्पनया सामान्यविशेषवता च लक्षणेन गत्यन्तराभावात्। वर्णानामुपदेशः क्रमसन्निवेशानुबन्धासञ्जनार्थः। तदुभयं संज्ञार्थं। सा च लाघवेन शास्त्रप्रवृत्त्यर्था। अकारस्य विवृतोपदेश आकारस्य ग्रहणार्थः। अ इ उ ण ऋ ऌ क इत्यादि।

End. अकारस्य विवृतोपदेशः प्रतिज्ञातः स प्रयोगे संवृतोभवेत्। वृत्तः सिद्धिः।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीपुरुषोत्तमदेवस्य भाषावृत्तावष्टमोऽध्यायः समाप्तः।
काशिकाभागवृत्तीश्च सिद्धान्तं बोद्धुमस्ति धीः।
तदा विचिन्त्यतां धातर्भाषावृत्तिरियं मम ॥
वसतु मम मनः श्रीदैर्गपादाब्जयुग्मे
दिशति हितमपारं सेवितं यत्पुराद्यैः।
व्यलिखदतिमनोज्ञं चिन्तयंस्तद्भवानी-
चरणविदितनामा भूसुरः श्रीपदाद्यः ॥
शकाब्दाः १६४५।

विषयः। वैदिकप्रक्रियोपयोगिसूत्रपरित्यागेन काशिकावृत्त्यनुसारेण च पाणिनिसूत्राणां सोदाहरणव्याख्यानं।

No. 2156 स्मरणक्रममालाः। Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 5 on a page. Extent, 182 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post, Boyáliyá, Sonápuragrám, Zillá Rájaśáhí, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Smaraṇakrama-málá. Directions for meditating upon and mentally worshipping Kṛishṇa, Gaurachandra, and his followers,—a Vaishṇavite tract. By Viśvanátha Chakravarti, the author of the Chaitanya-charitámṛita.

Beginning. सर्व्वाभीष्टप्रद श्रीमद्गुरुदेव दयानिधे।
नानाविघ्नभयान्नित्यं पाहि मां मङ्गलालय ॥
तत्र श्रीगौरचन्द्रस्य। यथा।
निशान्ते गौरचन्द्रस्य शयनञ्च निजालये।
प्रातःकाले कृतोत्थानं स्नानं तद्भोजनादिकं ॥

पूर्व्वाह्णसमये भक्तमन्दिरे परमोत्सुकं ।
मध्याह्ने परमाश्चर्य्यकेलिं सुरसरित्तटे ॥ इत्यादि ।

End. ततः श्रीमद्दाप्रसादसेवनं कुर्य्यात् ।

Colophon. इति श्रीविश्वनाथचक्रवर्त्तिविरचिता स्मरणक्रममाला समाप्ता ।

विषयः । गौरचन्द्रस्य प्रातरादिकालेषु स्मरणप्रकारकथनं । एवं श्रीकृष्णस्य वृन्दावनस्य च । तथा गौरचन्द्रस्य मानसोपचारैः पूजाक्रमकथनं । एवं श्रीकृष्णस्य अपिच गौरगणस्य पूर्व्वोक्त-विधानेन स्मरणपारिपाट्यकथनं ।

No. 2157. पद्धतिप्रदीपः । Substance, country-made paper, 10 × 6 inches. Folia, 23. Lines on a page, 12. Extent, 82 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Paddhati-pradípa. Rituals and mantras for the meditation and worship of Kṛishṇa, Rádhá, Gauráṅga, and the followers of the last. By Ghanasyámadása.

Beginning. श्रीशचीनन्दनं गौरचन्द्रं गोकुलवल्लभं ।
वन्दे श्रीमन्नवद्वीपे सदा कैशोरविग्रहं ॥
अद्वैतप्रकटीकृतोनरहरिप्रेष्ठः स्वरूपप्रियो-
नित्यानन्दसखः सनातनगतिः श्रीरूपहृत्केतनः ।
लक्ष्मीप्राणपतिर्गदाधरस्रोज्ञासी जगन्नाथभूः
साङ्गोपाङ्गसपार्षदः स दयतां देवः शचीनन्दनः ॥ इत्यादि ।

End. श्रीराधाकृष्णचैतन्यभजनक्रमपद्धतिः ।
साधकानां प्रमोदाय संक्षेपान्निर्म्मिता मया ॥
दीने मयि घनश्यामे कृपामेतां कुरु प्रभो ।
श्रीपद्धतिप्रदीपोऽयं धन्योभवतु जीवनं ॥

Colophon. इति श्रीघनश्यामदासविरचितः श्रीपद्धतिप्रदीपः सम्पूर्णः ।

विषयः । अष्टकालीयगौरस्मरणविधिकथनं । एवं श्रीकृष्ण । ततोगौरादीनां ध्यानक्रमक-थनं । श्रीराधिकादीनां ध्यानक्रमकथनमुखेन षोड़शवेशादिचिन्तनप्रकारकथनं । पूर्व्ववत् नित्या-नन्दाद्वैतगदाधरसार्व्वभौमादीनां ध्यानादिकथनं । प्रियनर्म्मसखी-प्राणसखीप्रभृतीनां ध्यानादि-कथनं । बलदेवनन्दयशोदारोहिणीसुबलमधुमङ्गलगोवर्द्धनराधाकृष्णश्यामकुण्डश्यामयमूनादीनां ध्यान-कथनं । प्रत्यक्षं प्रार्थनाकथनञ्च ।

No. 2158. विराटपर्व्वटीका। Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 696 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tájapura-grám, Post, Deṅgápáḍá, Zillá Rájasáhi, Paṇḍit Gaurasundara Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Virátaparva-ṭíká. A commentary on the Viráṭa section of the Mahábhárata. By Arjuna Mis'ra, son of I's'ána Mis'ra. (*Cf.* p. 154).

Beginning. हरेर्ज्जनमिश्रेण प्रणम्य चरणाम्बुजं।

विराटपर्व्वणः श्लोका व्याख्यायन्ते यथामति॥

कथं विराटनगरे इत्यादेः सभां विराटस्य ततोऽभिजग्मुरित्यन्तस्य विराटपर्व्वणश्चतुर्वर्गसाधनीभूतं सत्यं द्यूतच्छलप्रयुक्तायामज्ञातवत्सरकर्त्तव्यतापरिज्ञायां न ज्ञातव्यमिति तात्पर्य्यार्थः। विराटनगरे इत्यादेः सर्व्वं दैतवनादित्यन्तस्य अज्ञातवासनिर्व्वाहाज्ञातपरिचर्य्यापरिग्रहः तच्च यां कामवस्थामुपगतस्योपजिजीविषोः प्रभुप्रीणनं श्रेयःसाधनमिति। इत्यादि।

End. मैरेयं मद्यविशेषः। अभ्यत एव अभिहृत्य स्थिता। श्रिया शोभया॥

अल्पधीमन्दधीध्वान्तग्राम्ये क्षतिनां मुदे।

विराटदीपिकैषासु मम सच्चित्तवेश्मनि॥

Colophon. इति श्रीभगवताचार्य्यपाठकाचार्य्यश्रीमदीशाननतनयश्रीमदर्জ্জুনমিশ্রকৃতৌ विराटटीका समाप्ता।

विषयः। महाभारतीयविराटपर्व्वव्याख्यानं।

No. 2159. महाभारतं आश्वमेधिकपर्व्व। Substance, palm-leaf, 29 × 2 inches. Folia, 179. Lines, 4—5 on a page. Extent, 4,806 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonápura-grám, Post, Boyáliyá, Zillá Rájaśáhi, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Mahábhárata. Aśvamedha Parva. The history of the Páṇḍava brothers and of the great fratricidal war of Kurukshetra. By Jaimini. This work is quite distinct from the Mahábhárata of Vyása, and contains many narratives and descriptions which do not occur in Vyása's work. It is, however, no longer extant in its entirety—superceded, probably, by the more elegant recession of Vyása. The only portion extant is the Aśvamedha section, on the sacrifice of a horse, and it is about four times the size of Vyása's version. The codex under notice professes to be complete in 69 chapters, but in the Berlin codex, noticed by Weber, there are 81 chapters.

Beginning नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततोजयमुदीरयेत् ॥
जनमेजय उवाच ।
कथं युधिष्ठिरः प्रीतोमम पूर्व्वपितामहः ।
हयमेधं क्रतुवरं चक्रे बन्धुभिरन्वितः ॥
जैमिनिरुवाच ।
शृणु राजन् प्रवक्ष्यामि धर्म्मराजस्य चेष्टितं ।
दिवं पितामहे याते धर्म्मपुत्रोऽभिदुःखितः ॥
यदृच्छयाच संप्राप्तं व्यासं पप्रच्छ सादरं ।
केनोपायेन मे ब्रह्मण् गोत्रवध्याकृतं भयं ॥
ध्रुवं विनाशमाप्नोति तन्मे ब्रूहि तपोधन ।
विना भीष्मेण कर्णेन द्रोणेन च विवर्ज्जितं ॥
न मे प्रीतिपदं राज्यं यत् प्राप्तं पूर्व्वजार्ज्जितं ।
कर्णस्य मन्दिरं रम्यं ब्रह्मघोषसमन्वितं ॥
मया शून्यं कृतं तत्तु साम्प्रतं दानवर्ज्जितं ।
यत्रार्थिनां गणा नित्यं लब्ध्वा यान्ति प्रहर्षिताः ॥
हर्षादश्रूणि मुञ्चन्ति तत्र मुञ्चन्ति शोकजं ।
धिङ्ममदीयमिदं राज्यं यत्र भीष्मोन भानुजः ॥
ताभ्यां विरहितं यद्वद्देहं चक्षुर्व्विवर्ज्जितं ॥ इत्यादि ।

End. प्रत्यक्षं दृषभोदेयस्तदा पर्व्वफलं लभेत् ।
यथाशक्त्यपि वै कार्य्योविधिः शास्त्रविवर्ज्जितः ॥
यथोदशैव पर्व्वाणि कथितानि विशाम्पते ।
ततश्चाश्रमवासाख्यं पर्व्व राजन् शृणुष्व तत् ॥
रममाणेषु राजेन्द्र कुरुराज्ये कुरूद्वह ।
वर्षाणि नव जातानि सुखेन भरतर्षभ ॥

Colophon. इति श्रीमहाभारते जैमिनीये आश्वमेधिके पर्व्वणि श्रवणफलं नाम नवषष्टितमोऽध्यायः समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

विषयः । १—२ अध्याये,—जैमिनिना सह जनमेजयस्य संवादेन भीष्मद्रोणादिगुरुजनविनाशसन्तप्तस्य युधिष्ठिरस्य व्यासमीपे शोकप्रकाशनं । भगवता व्यासेन च त्वमश्वं हयमेधानुष्ठानेन पूतोभवेति सन्दिष्टोऽसौ कथं मया सहायशून्येन वित्तरहितेन च यज्ञमिमं शक्यते कर्त्तुमिति सकरुणमक्रोभूय एव भगवानाह मरुत्ताभिधानेन वदान्येन राज्ञा हिमालयशिखरे यज्ञमनुष्ठाय

ब्राह्मणेभ्योवऊलं धनं प्रदत्तं, तच्च तैस्तच परित्यक्तमद्यापि केनाप्यगृहीतं वर्त्तते। तदानीय समारभ्यतां याग इति। पीतपुच्छश्यामकर्णादिलक्षणलक्षितस्य यज्ञीयाश्वस्य लाभार्थं हृषकेतुमेघवर्णाभ्यां सह भीमस्य यौवनाश्वराज्यगमनविवरणकथनं। भद्रावतीपुरीवर्णनं।

४—६ अध्याये,—भीमयौवनाश्वस्य मेघवर्णस्य चाश्वहरणपूर्वकं पलायमानस्य पश्चात् धावन्तं सबलं यौवनाश्वमुपलभ्य कर्णपुत्रस्य हृषकेतोः समरसंरम्भवर्णनं। अथ मूर्च्छामापन्ने हृषकेतौ भीमेन सह यौवनाश्वकुमारस्य सुवेगस्य युद्धवर्णनं। अत्रान्तरे मूर्च्छितस्य यौवनाश्वस्य हृषकेतुप्रयत्नेन लब्धचैतन्यस्य च नितरां निर्विण्णतया भीममाहूय तेन सह सन्धाय ताभ्यां स्वपुरीं प्रवेशयतोऽस्तिनापुरप्रयाणवर्णनं। अत्र जरद्गवाया हृत्तान्तकीर्त्तनञ्च।

७—११ अध्याये,—कृष्णयुधिष्ठिरादिभिः सह साक्षात्कारं विधाय सपरिजनस्य युवनाश्वस्य स्वपुरीगमनकथनं। संक्षेपेण मरुत्तकृतयज्ञविवरणं। संक्षेपतः ब्राह्मणादीनां वर्णानां धर्मकथनं। विधवाकृत्यनिरूपणं। बन्धकीस्त्रैरिणीप्रभृतिलक्षणकथनं। लक्ष्मीस्थैर्यकारणकथनं। अथ यज्ञानुष्ठानकाले रुक्मिण्या सार्द्धं भगवतः सान्निध्यार्थं तमानेतुं भीमस्य द्वारकापुरीप्रवेशपूर्व्वकं तत्र भोजनपारिपाट्यदर्शनवर्णनं। कृष्णस्य भोजनकाले सत्यभामायाः परिहासकरणं। सपरिवारस्य कृष्णस्य हस्तिनापुरीमुद्दिश्य गमनकाले कामिनीनां व्यङ्गोक्तिवर्णनं। कृष्णमुद्दिश्य गोपानां मुग्धभाषितकथनञ्च।

१२—१५ अध्याये,—सङ्ग्रामिगणकृतकृष्णशोचवर्णनं। स्त्रार्त्तगणकृततत्शोचकथनं। अथ पुरीप्रवेशपूर्व्वकं कृष्णादीनां यज्ञीयाश्वदर्शनकाले अनुशाल्वकर्त्तकाश्वहरणवृत्तान्तकीर्त्तनं। तेन सह युद्धकाले प्रद्युम्नकृष्णादीनां मूर्च्छाप्राप्तिकथनं। अनुशाल्वेन सह युधिष्ठिरस्य बन्धुत्वकरणकथनं। अथ चैत्रपूर्णिमायां युधिष्ठिरस्य हयमेधारम्भकथनं। हयरक्षार्थमर्জ্জুनस्य नियोजनकथनं। अथ माहिष्मतीपतेर्नीलध्वजस्य पुत्रः प्रवीराभिधानः पुष्पितासु लतासु सार्द्धं स्त्रीसहस्रेण रममाणोऽसौ हयवरं बीक्ष्य स्वां पुरीं निनायेतिकथनं। तेन सह पार्थादीनां युद्धवर्णनं। तत्र स्वाहानामिकया नीलध्वजकुमार्य्या वह्नेर्विवाहवृत्तान्तकथनञ्च। अथ नीलध्वजेन पार्थाय हयवरे दत्ते नितरां मन्युवेगमापन्नाया नीलध्वजपत्न्या भाइराजधानीं प्रविष्टायाः परपात्तरश्रवणेन सन्मुखितपुत्रशोकाया गङ्गाया वाणरूपेण बभ्रुवाहनतूणप्रवेशकथनं।

१६—२१ अध्याये,—अथ विन्ध्यगिरिप्रदेशं प्रति चलितस्य हयवरस्य शिलास्पर्शेन जड़ीभावप्राप्तिकथनं। ततश्च पार्थस्य सौभरिमुखात् उद्दानकमुनिपत्न्याः शिलाभावप्राप्तिविवरणश्रवणकथनं। तत्र प्रसङ्गेन आद्धे विहितावहितद्रव्यादिकथनञ्च। अथ चम्पापुरीपतेर्हंसध्वजस्य तदश्वरत्नग्रहणकथनमुखेन तत्पुत्रस्य सुधन्वनः प्रियासनोरथसम्पादनव्यग्रतया पार्थमभियोधयितुं पित्रा दत्ताज्ञस्यापि कालविलम्बदर्शनात् श्रीकृष्णलिखितोपदेशेन तस्य तन्नगरेप्रवेशरूपदण्डकथनं। तत्र भगवन्मन्त्रप्रभावेण अचेतनशरीरस्य तस्य पुनः पित्रा सह पाण्डवकुलचराय प्रयाणवर्णनं। अथ

अर्जुनक्षत्तस्य सुधन्वशिरसः कृष्णपादयोः पतनकथनं। तथा तदनुजमस्तकपतने मूर्छिते कृष्णाज्ञया गृहीततन्मस्तकस्य प्रयागमुद्दिश्य चलितस्य गरुडस्य पुरतस्तन्मुण्डग्रहणाय शिवादेशेन भृङ्गिरीटेः पराक्रमप्रदर्शनं। अथ पराजितोऽसौ शिवानुचरोनिजावस्थां पार्व्वत्यै कथयामास। तया च सोत्कण्ठमभिचितोभगवान् भूतपतिः स्ववाहनं जरद्गवं गरुडदर्पनाशाय प्रेरयामास। अथ तन्निःश्वासवातेन संमूर्च्छितइव पक्षिराट् कथमपि प्रयागतीर्थे तन्निचिक्षेप। अत्रान्तरे नन्दी तन्मस्तकग्रहणेन शिवसन्तोषमापाद्य तत्कण्ठमालायां योजयामासेतिवृत्तान्तकथनं। अथ तुरगस्य सरोवरप्रवेशेन तुरगीभावप्राप्तिकथनं। ततस्तस्य व्याघ्रभावप्राप्तिकीर्त्तनञ्च।

२२—२६ अध्याये,—अथ स्वभावमापन्नस्य हयवरस्य क्षीराब्धिप्रवेशपूर्व्वकं तत्र बन्धनप्राप्तिकथनं। अथ युद्धे पराजितायां नारीपुरीस्वामिन्याः प्रमीलायाः पार्थेनतपाणिग्रहणकथनं। अश्वस्य राक्षसपुरीगमनवृत्तान्तकथनं। तस्य मणिपुरगमनप्रसङ्गेन मणिपुरवर्णनं। पितृशापेन चित्राङ्गदाया नक्रीभावप्राप्तिकथनं। बभ्रुवाहनस्य पार्थेन सह युद्धनैपुण्यवर्णनप्रसङ्गेन कृष्णेन सह रामस्य समरसंरम्भे दृष्टान्ततया समुद्भाविते संक्षेपेण रामचरितवर्णनं। सीतानिर्व्वासनकाले रामेण सह भरतादीनां विवादकथनं। विस्तरेण रामकृताश्वमेधवृत्तान्तकीर्त्तनं। शत्रुघ्नसमीपात् लवस्य बन्धनप्राप्तिकथनादिकञ्च।

२७—४८ अध्याये,—बभ्रुवाहनकृतपार्थवधकेतुविनाशकथनं। उलूपीचित्राङ्गदयोः परिदेवितवर्णनं। तयोरुपदेशेन सञ्जीवकमणिप्रभावात् तेषां जीवनप्राप्तिकथनञ्च। प्रसङ्गात् बभ्रुवाहनस्य सञ्जीवकमण्यागमविवरणकीर्त्तनं। यदा खलु बभ्रुवाहनेन पार्थोनिपातितस्तदा धृतराष्ट्रोपदेशेन दुर्बुद्धिकृतपार्थशिरोऽपहरणविवरणकथनं। रत्ननगराधिपतिपुत्रस्य ताम्रध्वजस्य हयबन्धनवृत्तान्तकीर्त्तनं। तत्र तत्पितुर्मयूरध्वजस्य ब्रह्मज्ञानोपदेशाय कृष्णाय देहार्द्धदानविवरणकथनञ्च।

४९—५९ अध्याये,—अर्जुनस्य मयूरध्वजादश्वहयलाभकथनं। सारस्वतपुरनाथस्य वीरवर्म्मणः अश्वहयबन्धनविवरणकथनं। यमेन सह वीरवर्म्मसुतायाः शालिन्या विवाहकथनं। तत्र यज्ञप्रमेहविसूचिकादिरोगाणां वंशादिकथनं। सर्व्वेषां रोगाणां कर्म्मविपाककथनञ्च। अश्वयोश्चन्द्रहासपुरगमनविवरणकथनं। अर्जुनादीनां नारदमुखात् चन्द्रहासहयपतिचरितश्रवणकथनं। तत्र एकादशीव्रतमाहात्म्यादिकीर्त्तनञ्च मदनतनयया सार्द्धं चन्द्रहासस्य विवाहादिवर्णनञ्च।

६०—६९ अध्याये,—कौशलपस्य राज्ञः पुरतोगालवस्य अरिष्टाध्यायकथनं। चण्डिकागृहे समुपासनार्थं समुपस्थितस्य मदनस्य बधवृत्तान्तकीर्त्तनं। शालग्रामशिलामाहात्म्यकथनं। अथाश्वयोरुत्तरमहासागरजलप्रवेशवृत्तान्तकीर्त्तनं। तत्र प्रविष्टानामर्जुनादीनां दृष्टवज्जलमार्कण्डेय लोमशपतनस्य वकदाल्भ्यस्य मुनेर्दर्शनप्राप्तिकथनं। अथ जयद्रथराज्यगमनानन्तरं पार्थस्य दुःशलासमाश्वासनं। विस्तरेण युधिष्ठिरस्य हयमेधमहोत्सववर्णनं। कल्किधर्म्मकीर्त्तनञ्च।

No. 2160. आयुर्व्वेददीपिका, वा चरकतात्पर्य्यटीका। Substance, foolscap paper, 12 × 4 inches. Folia, 266. Lines, 9 on a page. Extent, 10,688 ślokas. Character, Bengali. Date, 1277 Bengali era. Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Rádhikádhara Kavirája. (He is a native of S'rírámapura-grám, Post, Dumkolá, Zillá Murisidábád.) Appearance, new. Prose. Incorrect.

Ayurveda-dípiká *alias* **Charakatátparya-dípiká.** A commentary on Charaka's institutes of medicine. By Chakrapáṇidatta. The work of Charaka, which is older than Suśruta, professes to be a compilation from a treatise by Átreya, a Vedic sage. It is divided into eight books, named respectively, Sútrasthána, Nidánasthána, Vimánasthána, Śárírasthána, Indriyasthána, Chikitsitasthána, Kalpasthána, and Siddhisthána. This eightfold division obtains also in Suśruta, but the order of arrangement and some of the names are different. The codex under notice is incomplete, containing only the first five books. Each book has a different series of pagination, and the total thereof is given above. One complete, but incorrect, edition of the text of Charaka has been published in Calcutta, and three incomplete editions are also extant.

Beginning. गुणचयविभेदेन मूर्त्तिचयमुपेयुषे।
चयीभवे विनेत्राय चिलोकीपतये नमः॥
सरस्वत्यै नमोयस्याः प्रसादात् पुण्यकर्म्मभिः।
बुद्धिदर्पणसंक्रान्तं जगदध्यक्षमीक्ष्यते॥
ब्रह्मदक्षाश्विदेवेन्द्रभरद्वाजपुनर्व्वसून्।
ऊताग्निवेशचरकप्रभृतिभ्योनमोनमः॥
पातञ्जलमहाभाष्ये चरकप्रतिसंस्कृते।
मनोवाक्कायदोषाणां हन्त्रेऽहिपतये नमः॥
नरदत्तगुरुर्दिष्टचरकार्थानुगामिनी।
क्रियते चक्रदत्तेन टीकायुर्व्वेददीपिका॥
सभ्याः सद्गुरुवाक्सुधाश्रुतिपरिस्फीतश्रुतीनक्षि वो-
मालं तोषयितुं पयोदपयसां नाम्नोनिधिस्तृप्यति॥
व्याख्याभ्यासरसप्रकाशनमिदं तस्मिन् यदि प्राप्यते
क्वापि + + कणेगुणस्य तदसौ कर्णे क्षणं दीयतां॥

इह हि धर्मार्थकाममोक्षपरिपन्थिरोगोपशमाय ब्रह्मप्रभृतिभिः प्रणीतायुर्व्वेदतन्त्रेष्वति-विस्तरत्वेन सम्प्रति वर्त्तमानाल्पायुर्म्मेधसां पुरुषाणां न सम्यगर्थाधिगमः। तदनधिगमाच्च तद्विहितानानुष्ठाने तच्चैवोपप्लवोत्पद्यतेति मन्यमानः परमकारुणिकोभगवानग्निवेशोऽल्पायुर्म्मेधसामपि सुखोपलम्भार्थं नातिसंक्षेपविस्तरं कायचिकित्साप्रधानमायुर्व्वेदतन्त्रं प्रणेतुमारब्धवान्। तस्मिंश्च तन्त्रे सूत्रनिदानविमानशारीरेन्द्रियचिकित्सितकल्पसिद्धिस्थानात्मकेऽभिधातव्ये निखिलतन्त्रप्रधानार्थाभिधायकतया सूत्रस्थानमेवाद्ये वक्तव्यमतोऽन्यद्वक्ष्यति। सूत्रस्थानं समुद्दिष्टं। तन्त्रस्य शिवं शुभं। इत्यादि।

End. अध्यात्मविषयत्वेन पूर्व्वोक्तो + + रोगाधिकारिणां किमयं सप्तकः आयुर्व्वेदमित्यादि अष्टकः प्रश्नसन्तानार्थमित्यादि। अर्थोमहादशमूलीयः।

Colophon. इति श्रीचक्रपाणिदत्तकृतायामायुर्व्वेददीपिकायां चरकतात्पर्य्यटीकायां इन्द्रियस्थानं समाप्तं। सन१२७७ साल।

विषयः। चरकेतिप्रसिद्धचिकित्साशास्त्रस्य व्याख्यानं।

No. 2161. रसेन्द्रसारसङ्ग्रहः। Substance, foolscap paper, 12 × 4 inches. Folia, 108. Lines, 8 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhi, Bábu Rádhikádhara Kavirája. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Rasendrasára-saṅgraha. A pharmaceutical treatise, containing directions for the preparation of metalic medicines, particularly mercurial compounds. Directions are also given for the employment of those medicines in fever and other diseases. Some remarks are also appended on the *rationale* of medical treatment. By Gopálakṛishṇa Kavirája.

Beginning. रसेन्द्रमिव निःश्रेषजरारोगाधिनिनाशनं।

प्रणमामि गुरुं भक्त्या शङ्करं योगसाधनं॥
नत्वा गुरुपदद्वन्द्वं दृष्ट्वा तन्त्राण्यनेकशः।
श्रीलगोपालकृष्णेन क्रियते सारसङ्ग्रहः॥
सिद्धयोगाश्च ये केचित् क्षतिसाध्या भवन्ति हि।
एकीकृत्य तु ते सर्व्वे लिख्यन्ते यत्नतोमया॥

तत्र रसप्राधान्यमाह।

अल्पमात्रोपयोगित्वादरुचेरप्रसङ्गतः।
क्षिप्रमारोग्यदायित्वाद्दोषधेभ्योरसोऽधिकः॥ इत्यादि।

End. दौर्भाग्यादिमहादोषास्तस्या नश्यन्ति सेवया ।
यस्य स्मरस्य माहात्म्यं वेत्ति शम्भुर्न चापरः ॥
महानीलकण्ठः ।

Colophon. इति रसेन्द्रसारसङ्ग्रहे रसायनाधिकारः ।

विषयः । पारदादिधातुनां जारणमारणादिविधिकथनपूर्व्वकं ज्वरादिषु सर्व्वव्याधिकारेषु भैषज्यविधानकथनं । भैषज्यकरणप्रकारकीर्त्तनञ्च ।

No. 2162. रसमञ्जरी । Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 6 on a page. Extent, 187 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Rádhidhara Kavirája; Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Rasamañjarí. On metalic, principally mercurial, and vegetable medicaments, their preparation and their uses, founded on the works of Chakrapáṇidatta and Náráyaṇa. By Śálinátha.

Beginning. यद्वा मे भूमिपुत्री निवसति सततं निश्चला चञ्चलेव
यस्याः सख्ये धनुष्मान् सुकनकसुषमोल्लक्षणः श्रीहनूमान् ।
भक्त्याग्रे षड्दृसस्त्रिदशपतिधनुःखण्डवद्भाति चापो-
देवेन्द्रैः स्तूयमानं जलधररुचिरं तं भजे रामचन्द्रं ॥
उक्तास्त्रक्रेण ये द्रव्यगुणा नारायणेन च ।
तथान्यैस्ते विलिख्यन्ते शालिनाथेन यत्नतः ॥
क्वचिट्टीकाकृतोव्याख्याविशेषमधिगत्य सः ।
पद्येन लिख्यते यत्नं व्याख्यानं वचनस्य च ॥
अथ द्रव्यगुणा यत्नं कथ्यन्ते राजवल्लभाः ।
येषां ज्ञानेन भिषजो न मुह्यन्ति कदाचन ॥
किञ्चिद्रसेन कुरुते कर्कपाकेन चापरं ।
गुणान्तरेण वीर्य्येण स्वप्रत्या द्रव्यमेव च ॥ इत्यादि ।

End. येषां परिस्फुरति शाश्वतमद्वितीयं
तेजस्तमोनिवहनाशकरं हरस्य ॥
तेषां मुखे शशिक + + पल + भाजां
स्वप्नेन वा भवति कालभयं नराणां ॥

Colophon. इति श्रीशालिनाथविरचिता रसमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । रसधातुरत्नौषधादीनां प्रत्येकमधिकारक्रमेण गुणनिरूपणं ।

No. 2163. नाड़ीविज्ञानम्। Substance, country-made paper, 20 x 3½ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent, 173 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Rádhidhara Kavirája. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Nádivijṇána. On the examination of the pulse in fever and other general diseases. By Govindaráma Sena.

Beginning. यन्नामस्मरणादेव विघ्नं विघ्नन्ति साधवः।
तं गोपवेशं गोविन्दं नौमि सर्व्वभ्रमक्षयं॥
शैलेन्द्रतनयापुत्रं सर्व्वप्रत्यूहनाशनं।
प्रणम्य नाड़ीविज्ञानं लिख्यते शास्त्रदर्शनैः॥
श्रीमद्गोविन्दरामेण सेनेन भिषजाधुना।
श्रीगुरोश्चरणाम्भोजयुगसेवनसाहसात्॥
प्रथमं तावन्नाड़ीपरीक्षणादेव वातादिजनितरोगानां साध्यासाध्यत्वसविशेषज्ञानमत्यन्तं। इत्यादि।

End. तस्माद्विद्वान् प्रयत्नेन तज्ज्ञानं समुपार्ज्जयेत्।
क्वचित् + + + सन्धानात् कालदेशविभागतः॥
क्वचित् प्रकरणाच्चापि नाड़ीज्ञान + + दिह॥

Colophon. इति नाड़ीविज्ञानं समाप्तं।

विषयः। ज्वरादौ नाड़ीपरीक्षाविधिकथनं।

No. 2164. णत्वभेदः। Substance, country-made paper, 20 x 5 inches. Folium, 1. Lines, 12 on a page. Extent, 27 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Íśánachandra Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Natvabheda. A vocabulary of words having the cerebral ṇ. By Mádhava Áchárya.

Beginning. स्थाणुर्वाणोगुणः कोणोलवणं पण इत्यपि।
वाणी मणिः फाणितञ्च गणोवेणुः कणा कणः॥ इत्यादि।

End. मक्षवाची च चाणूरः स्थूणा स्तम्भस्य वाचिका।
ओपदेशिकणत्वेषु शब्दाः केचन कीर्त्तिताः॥

Colophon. इति माधवाचार्य्यकृतोणत्वभेदः समाप्तः।

विषयः। स्वभावादेव मूर्द्धण्यणकारयुक्तानां शब्दानां प्रदर्शनं।

No. 2165. रसेन्द्रकल्पद्रुमः। Substance, country-made paper, 21 × 4 inches. Folia, 111. Lines, 7 on a page. Extent, 3,753 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájas'áhí, Bábu Rádhikádhara Kaverája. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Rasendra-kalpadruma. A treatise on various kinds of instruments, furnaces, retorts, sublimators, &c., for the preparation of mercurial medicines. By Rámakṛishṇa Bhaṭṭa, Mahámahopádhyáya, son of Nílakaṇṭha Bhaṭṭa, a Vaidika Bráhmáṇa of Dráviḍa. The number of instruments described is large, and the details given are full, obviously the work of a practical pharmaceutist.

Beginning. लोकेशं व्यक्तमव्यक्तं निर्गुणं त्रिगुणात्मकं।
सदसद्रूपिणं वन्दे तं कारणमकारणम् ॥
वन्दे चरणसरोजं श्रीगौरीनीलकण्ठयोः पित्रोः।
यद्भक्त्या लभतेऽत्यासन्नि दुःखाम्बुधिं लोकाः ॥
तापत्रयापहर्त्ता हरिरिव बलिजिद्विरण्यगर्भोयः।
स जयति शुद्धोदीप्तः पीताम्बर एष पारदोद्धरजः ॥
रसलोहोपरसादेः शुद्ध्याद्याः सिद्धियोगाश्च।
तत्तद्रसेन्द्रतन्त्राद्रसेन्द्रकल्पद्रुमे वाच्याः ॥
वेमूलपल्लिग्रामिक आचेयः कौण्डलेयकुलजनितः।
श्रीरामलक्ष्मणभट्टः क्षितिमानिह नीलकण्ठभट्टसुतः ॥
अनधिगतसुतन्त्रालस्चिकित्सति प्राज्ञमानी यः।
स कथं सरससभाजे नो यात्युपहास्यतां वैद्यः ॥ इत्यादिः।

End. पक्वाग्नयगते कुर्य्याद्रेचनं चोभयोर्द्वयं।
इति विषाधिकारः।
इतीदमुक्तं निखिलामयेषु सुखेषु चैवोभयकर्म्मकारि।
सिद्धौषधं यत् सुलभं प्रसिद्धं यच्चानुभूतं व्यवहारसिद्धं ॥
सिद्धौषधमभिचरितमशक्तिकमिति।

Colophon. इति दाक्षिणात्यद्राविड़वैदिक-श्रीनीलकण्ठभट्टात्मज-श्रीरामलक्ष्मणभट्टमहोपाध्यायकृते रसेन्द्रकल्पद्रुमे प्रयोगकाण्डः समाप्तः। समाप्तश्चायं रसेन्द्रकल्पद्रुमाभिधोग्रन्थः ॥

विषयः। रस (पारद) शुद्धि-मूर्च्छा-बन्धन-मारणादिविधिकथनं। एवमभ्र-गन्धक-माक्षिक-हरिताल-मनःशिला-चिङ्गुलयोधनादिकथनं। तथा चपलविमलादियोग्यकथनं। लोहसं-

क्षारविधिः। स्वर्ण-रौप्य-ताम्र-शीशक-रङ्ग-लौहप्रभृतीनां मारणविधिः। गणाध्यायकथनं। यन्त्राध्यायकथनं। तत्र, दोलायन्त्रं। स्वेदनीयन्त्रं। कच्छपयन्त्रं। सोमानलयन्त्रं। हंसपाकयन्त्रं। पुटयन्त्रं। पातन-डमरु-लवणयन्त्राणि। भूधरयन्त्रं। वज्रमूषायन्त्रं। वालुकायन्त्रं। नलिकायन्त्रं। जालिकायन्त्रं। गौरीयन्त्रं। तप्तखल्लयन्त्रं। कोष्ठयन्त्रं। टङ्कयन्त्रं। जलयन्त्रं। एतेषां यन्त्राणां निर्म्माणप्रक्रियाकथनं उपयोगितानिरूपणञ्च। रसायनविधिकथनं। ज्वरादिषु सर्व्वेषु रोगेषु भैषज्यनिरूपणं। औषधकरणविधिकीर्त्तनञ्च।

No. 2166. त्रिपुरासुन्दरीस्तुतिकाव्यम्। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 9—10 on a page. Extent, 827 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Mahárání S'aratsundarí Deví. Appearance, old. verse. Correct.

Tripurásundarí-stuti-kávya. A lyrical poem in praise of the goddess Tripurásundarí and of her achievements. By Kálidása, son of Rámagovinda. The work is an imitation of the Gítagovinda of Jayadeva.

Beginning. वन्दे वागीश्वन्द्यां त्रिपुरपरगतां सुन्दरीं दिव्यवेशां
प्रातर्माण्डर्त्तपुञ्जद्युतिजयिवपुषं सच्चिदानन्दरूपां।
भक्ताभीष्टातिरिक्तप्रदपदकमलां सस्मितां सानुकम्पां
कृत्वा चित्तायमानामखिल + + तनुं ग्रन्थसम्मोहभङ्गां॥

— — — — — — — — — —

उद्यच्छ्रीभुवनेश्वरीपदपरः श्रीयुक्तरामेश्वरो-
दाता ध्वस्तदरिद्रतोवुधवरः सद्ग्रन्थनामोज्वलः।
नाम्ना रामगतिस्मृतिर्न हि कथं चेदीदृशोऽयं कृती
पीयूषप्रभवोदयालुरनघः सर्व्वप्रियः सर्व्वदा॥
श्रीकालीचरणाब्जयोर्गुरुरतः श्रीसत्यभामासुत-
स्तत्प्रीत्या परया शिवार्च्चनमनाः श्रीरामगोविन्दजः।
श्रीलश्रीहरिनन्दनः सुविदितः श्रीकामदेवोमहान्
राढीयद्विजनाथकोमुखवरस्तस्यान्वये सम्भवः॥

— — — — — — — — — —।

रामेश्वरकृतबऊवरिवस्यः।
प्रचलितचिन्तनभावनमस्यः॥ इत्यादि।

End. हरिहरहरनारीप्राविरङ्गप्रणाम्प्रणयवसतिपादाम्भोजधूलिप्रमत्तः।
गमयितुमिदमार्यार्याचते साम्बसङ्गं सुजनसुखविधाने कामकामारिकामे॥

धीराम्भोषकारी मुखकुलविदितोमाष्टसत्यादिभामा
तातश्रीरामगोविन्दचरणशरणः श्रीमनाः कालिदासः ।
सर्गोऽयाद्यो दशोऽयं त्रिभुवनजननीलोचसाध्ये सुकाव्ये
नव्ये तस्यातिभव्ये सुतशिव उत तत्साधवः श्लाघयन्तु ॥

Colophon. इति श्रीचिपुरसुन्दरीसुतिकाव्ये द्वादशः सर्गः ॥
शाकेऽग्निमुनिषट्चन्द्रमानितेऽब्दे कृतं मया ।
मातापितृपदध्यानकालिदासेन धीमता ॥

विषयः । प्रथम सर्गे,—चिपुरसुन्दर्य्या आविर्भाववर्णनं । २य सर्गे,—तस्याः स्तुपस्यावर्णनं । ३य सर्गे,—तस्या माहात्म्यवर्णनं । ४र्थ सर्गे,—तत्कृतजगत्सृष्टिवर्णनं । ५मे सर्गे—जगज्जयनाशनत्ववर्णनं । ६ष्ठे सर्गे,—देव्याः शरीरवर्णनं । ७मे सर्गे,—रूपवर्णनं । ८मे सर्गे,—स्वाभीष्टसिद्धये प्रार्थनावर्णनं । ९मे सर्गे,—देव्या रत्नाभासवर्णनं । १०मे सर्गे,—सुरसंसदि देव्या अधिष्ठानवर्णनं । ११शे सर्गे,—देवीभक्तमाहात्म्यवर्णनं । १२शे सर्गे,—भक्तमनोभिलाषवर्णनमुखेन देव्या नाममाहात्म्यादिकीर्त्तनञ्च । (जयदेवकृतगीतगोविन्दानुकरणेन निर्म्मितमिदं गीतिकाव्यमिति शम् ।)

No. 2167. गीर्व्वाणपदमञ्जरी । Substance, country-made paper, 14 × 4, inches. . Folia, 15. Lines, 8 on a page. Extent, 348 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Mahárání Saratsundarí Deví. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Girvána-padamañjarí. An elementary grammar of the Sanskrit language, in the form of a dialogue, interspersed with moral tales. By Varadarája.

* श्रीगणेशाय नमः ।

Beginning. कुत्रत्या भवन्तः । कस्मादागताः । कां दिशमलङ्कुर्व्वन्ति स्म । कां दिशमलं कर्त्तुमीहा । कुत आगताः । कर्णाटदेशादागताः । कस्माद्देशात् समागता भवन्तः । महाराष्ट्रदेशात् समागतवयं । के यूयं । वयमुत्तरदेशिकाः । किमागमनकारणं । अत्र किञ्चित् प्रयोजनमुद्दिश्य समागतास्माभिः । इत्यादि ।

End. मम यद्यदस्तु भक्षणयोग्यं तदेव मया गृहीतं स्वामिनः ॥
कृता वरदराजेन गीर्व्वाणपदमञ्जरी ।
गणेशप्रीतये चैव वैदिकप्रीतये तथा ॥

Colophon. इति श्रीगीर्व्वाणपदमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । बालानां संस्कृतप्रवेशाय प्रश्नोत्तरक्रमेण संस्कृतवाक्यरचनाप्रकारकीर्त्तनं । क्वचिदुपन्यासावतारेण च हितोपदेशकथनञ्च ।

No. 2168. देवीभक्तिरसोल्लासः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent, 222 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Mahárání S'aratsundarí Deví. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Devíbhakti-rasollása. The work is divided into two parts, the first treating of Siddhi Yoga in course of a hymn in praise of the goddess Durgá, and the second of the true nature of Vidyá, or the female energy. By Jagannáráyaṇa.

Beginning. परब्रह्मभोगस्फुरितमहसोहृद्यवचसो-
वचोज्योत्स्नाध्वस्ताखिलजगदज्ञानतिमिरः ।
स्मरन्मर्त्यानघपरमनिर्व्वाणरहसः
स्मरामि श्रद्धालुः सुगरिमगुरोः पादकमलं ॥
कुलीनब्रह्मपक्षासुरभुवननारायणसुतो-
जगत्पूर्व्वानारायण उदितभक्तिर्गिरिशयोः ।
मुदा देवीभक्तिप्रकलितरसोल्लासममलं
विधत्ते विज्ञात्मा स्वविविदिषया साधनविधेः ॥

End. महावाणी विद्याधनविरचितैषाऽतिविषदा
गुणान्नाऽनन्यान्ना निरवधिनवीना रुचिकरी ।
सुरम्या सन्मान्या शशिसुदीप्तोज्ज्वलतरा
सतां कण्ठेऽकुण्ठं लगतु गजमुक्तास्रगिव मे ॥

Colophon. इति देवीभक्तिरसोल्लासे जगन्नारायणमनोऽभिलाषे विरचितसहृदयहृदय विरागः शेषविभागः ।

विषयः । प्रथमविभागे देव्याः स्रोचकीर्त्तनमुखेन नैष्कर्म्यसिद्धिनिरूपणं । द्वितीये विद्यास्वरूपादिकथनं ।

No. 2169. मुग्धबोधपरिशिष्टम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 157. Lines, 5 on a page. Extent, 1,858 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit I'śánachandra Vidyávagíśa. Appearanee, old. Prose. Correct.

Mugdhabodha-parisishṭa. A supplement to the Mugdhabodha grammar, of Vopadeva. By Ráma Tarkavágís'a. The work has been printed in Calcutta.

Beginning. नत्वा शम्भुपदाम्भोजमणिमाद्यष्टसिद्धिदं ।
मुग्धबोधस्यावशेषस्तन्यते रामशर्म्मणा ॥

विंशत्यादेरनाङ्ग्यौ वेवक्यं । विंशत्यादेः परार्द्धपर्य्यन्ते वेवक्यं स्यात् । अनाङ्ग्यौ सत्यां । एकोनविंशतिः पूरणः । इत्यादि ।

End. भुसम्बत्याः । विभिन्नकालीनत्या भुसम्बन्धे साधवः स्युः । अग्निष्टोमयाजी पुरोजनिता कृतः कटः स्रोभविता गोमानादीत् यशस्वी भविता इत्यादौ ।

विद्वत्सन्दोहवन्द्योऽमरगुरुरिव योपदेवः कवीन्द्र-
स्तेन व्याख्यातिशास्त्रं कठिनतरमपि प्रेक्ष्य विस्तार्य्य यत्नात् ।
नानातन्त्राणि दृष्ट्वाऽमलमतविहितं रामशर्म्माऽवशेषं
तस्यासावाशुबोधं जडमतिमतये श्रीयुतः सन्ततान ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामतर्कवागीशविरचितं मुग्धबोधपरिशिष्टं परिपूर्णं ।

विषयः । योपदेवकृतमुग्धबोधव्याकरणानुक्तानां वैयाकरणप्रक्रियाणां सोदाहरणलक्षण-प्रदर्शनं ।

No. 2170. उष्मभेदः । Substance, country-made paper, 18 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent, 90 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Iśánachandra Vidyávágíśa. Appearance, old. Verse. Correct.

Ushmabheda. Three separate vocabularies of words which have naturally the three sibilants. By Purus'ottama.

Beginning. श्रेयःशर्म्मनिशातशातशकटं शैोचिर्य्यशैोचिर्मशः
स्रुल्लक्ष्मीपदशुद्धशैोभनभृशं शूलं शरण्यं शिवं ।
शुक्लं दर्शनशातनं शुभशतं किंशारुशूर्पांशुकं
शिंचं शैोचकशैलशैखरशिरःशैवालशैफश्रुतं ॥ इत्यादि ।

End. संसनं सीसकं सस्यं सहसाहससाध्वसं ।
सह्यसारससंसारसाधुसमुद्रसैादराः ।
+ + + कसहसश्च दन्त्यसत्वेन संस्थिताः ॥

Colophon. इति पुरुषोत्तमविरचित उष्मभेदः समाप्तः ।

विषयः । स्वभावादेव शषसयुक्तानां शब्दानां निर्द्देशकीर्त्तनं ।

No. 2171. हैमाङ्गिकी। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 364 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Ráya Nimanáráyaṇa Ṭhákura. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Haimáṅgíkí. A poem in praise of Gauráṅga, describing his career and his merits, and proving him to be an incarnation of Vishṇu. By Maheśánáráyaṇa Śarmá, disciple of Rádháramaṇadása, a Vaishṇava of great sanctity.

Beginning. चेतोभिः कलितः सतामिह नवद्वीपे पुनर्द्यां दध-
द्देव्यां कान्तिमुषं यतीन्द्रमहसां मूर्त्तिं सदर्च्चुः फलं।
अत्र्यां प्रादुरभावि यः कलिमलध्वान्तार्कमुद्भाजितं
तं सर्व्वैर्द्विजेन्द्रवन्दितपदं चैतन्यदेवं भजे ॥
छन्दोभिस्तपसाध्वरेण वपुनेनाराध्य योगाध्वना यं
भक्ताः कवयोऽभियन्ति सुमहज्ज्योतिः किलाद्यः परं।
यं ब्रह्म श्रुतयोऽपि योनिविलयं भूयांसमस्माद्वयं
तस्माद्यं पुरुषोत्तमस्य विदितः पीतावतारः कलौ ॥
षड्भिर्दस्युजनैर्दुरन्तगहनं नीता भृशं दुःखिता
दृष्ट्वा हृष्टकुटुम्बकण्टकमिदं वात्यासदुद्घोषितं।
भिल्लीस्थानमरीरितं विषधरं श्वाण्ड्यादिभिर्वज्वरं
सद्यः प्राणहरं कृतान्तरभसं श्वार्दूलविक्रीडितं ॥
ये नेमं हरिमाकलयन्ति शरणं निर्ब्बिघ्नमाकाशवद्-
भूमानं सकलेषु भूतनिकरेष्वन्तर्बहिः साक्षिणं।
तेषां भारतभूजनिः किमसतां साफल्यमाशेदुषी
तस्मादाशु निषेवतामगदधीः कृष्णाङ्घ्रिपद्मद्वयं ॥ इत्यादि।

End. तत्त्वावबोधमभयं ददद्भक्तिमनुत्तमां।
श्रीमद्भागवतं भूयाद्रसज्ञायां सदा मम ॥
नमो नारायणायादौ नराय च नमोनमः।
नरोत्तमाय भारत्यै वेदव्यासाय ते नमः ॥

Colophon. इत्यशेषशास्त्रात्मपरविद्याभ्यासप्रवचनसमवसायानुशीलनप्रागल्भ्योपचितपुण्य-यशश्चन्द्रिकापरिपूरितसमस्तदिङ्मण्डलाखिलपुण्यारण्यवरिष्ठश्रीवृन्दारण्यविराजमानपरमभागवतश्री-ल-श्रीमद्राधारमणदासाभिधान-श्रीवैष्णवाचार्य्यवर्य्यपादानुशिष्य-श्रीमहेशनारायणद्विजविरचिता हैमाङ्गिकी नाम श्रीमद्गौराङ्गदेवस्तुतिः समाप्ता।

विषयः। गौराङ्गापरनामधेयस्य चैतन्यस्य स्तोत्रव्याजेन तस्य भगवदवतारसंस्थापनं माहात्म्यवर्णनं चरितकीर्त्तनञ्च।

No. 2172. तन्त्रप्रदीपः। Substance, palm leaf, 12 × 2 inches. Folia, 187. Lines, 7 on a page. Extent, 6,691 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1493. Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Ráya Nímanáráyaṇa Ṭhákura. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Tantra-pradípa. A commentary on the Sáradá-tilaka, a Tantra of considerable repute. By Lakshmaṇa Des'ika.

Beginning. लक्ष्मीदृगम्बुरुहचुम्बनसंविधान-
लग्नाञ्जनं मधुरमाननमच्युतस्य।
माध्वीकसौरभविलासकलाविलम्बि
वोलम्बमम्बुजमिव श्रियमाननोतु॥
चौडीपालकिरीटरत्नसरणिप्रोद्यत्प्रभामण्डल-
स्फोरस्फैरपदार — — — — — —।
— — — — राघवेन्द्रसुकृती दारिद्र्यविद्रावण-
स्तस्मादाविरभूद्गदाधर इतिख्यातः कुमारायणीः॥
श्रीशारदातिलकदुर्गममार्गवीथ्या-
मज्ञानसान्द्रतमसेतितिरोहितायां।
संख्यावतामनुपदं स्खलितं विलोक्य
— — — — — — — — — —॥

यस्य तन्त्रस्य देवताप्राधान्यादेवतानाञ्च मन्त्रमयतया मन्त्राणामपिवर्णात्मकतया वर्णानामपि शक्तिपरिणामित्वात् शक्तेरपि शिवाभिन्नतया तन्त्रमूलं दैवतं शिवं मूलीभूतं — — — — — — — — — — शिष्यशिक्षायै तन्निबध्नाति। विद्यानन्देति। इत्यादि।

End. देशिकोग्रन्थकारगुरुः। तस्यैतानि विशेषणानि। शेषं सुगमं॥
प्राभूद्भूदेवराजोजितरिपुदृषतिर्दर्पनारायणाख्य-
स्तस्यापि द्वौ तनूजौ हरिहरविभवौ रामसौमित्रिमित्रौ।
तत्र श्रीधीरसिंहः क्षतमदन + + + कणीयान्
पारीन्द्रोयेन सद्योद्भुतविपुलमदोद्रावितोरावणेन्द्रः॥
श्रीधीरसिंह + + + श्रीराघवेन्द्रः सुरपादपोऽभूत्।

यदङ्कमप्यापि + + + लक्ष्मीर्महासुराणां विजये व्यधात्सीत् ॥

— — — — — — — — — —।

— — — नादित्यप्रकाशस्मितचरणसरोजन्मविश्रान्तकीर्त्तिः।

भूपः श्रीरामभद्रोधरणिसुरतरुर्भैरवेन्द्रात्मजन्मा

क्षौणीमेतामिदानीं चतुरुदधि + + पूरसीमां प्रशास्ति॥

श्रीराघवेन्द्रप्रभवप्रभावी गदाधरोनाम कुमारराजः।

श्रीशारदायास्तिलकप्रकाशं तन्त्रप्रदीपं समपूरि धीरः॥

श्रीधीरसिंहात्मजराघवेन्द्रतनूप्रसूतस्य गदाधरस्य।

तन्त्रप्रदीपे समपूरि पञ्चविंशप्रकाशोभुवनप्रकाशः॥

शुभमस्तु १४९२।

विषयः। लक्षणदेशिककृतशारदातिलकस्य व्याख्यानं।

No. 2173. **सात्त्वताचारवादार्थः, वा भक्तिविलासमतदीपिका।** Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 102. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1,516 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiya, Zillá Rájaśáhí, Ráya Nímanáráyaṇa Ṭhákura. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Sáttvatácháravádártha *alias* **Bhaktivilása—matadípiká.** A dissertation on the propriety of abstaining, on the part of Vaishṇavas, from slaughter even for sacrifices ordained in the Śástras, particularly at the Durgápújá festival. By a disciple of Rádháramanadása, of Vrindávana.

Beginning. अपि वैधत्वबुद्ध्या यद्दुद्धिः प्राणिविहिंसके।

न तेषामधिकारोयद्धर्म्मे तद्विष्णवे नमः॥

हिंसा चतुर्विधैर्न्यूना पारम्पर्य्योपदेशतः।

वैधी श्रेयस्त्वयैतादृङ्मते चापास्यते हि सा॥

शारदश्रीमहामायापूजनादिविधाविह।

गौड़ादौ निवसद्गौड़सम्प्रदायाभिमानिनः॥

प्रायशोवैष्णवंमन्याः कुर्व्वन्ति पशुघातनं।

सच्छन्दं सद्विषच्छागतत्ततजैः चितिकर्द्दमं॥

तदेतदुच्यमाणाया अपि देव्यास्तु विद्विषं।

दुर्म्मतं तद्विधाज्ञानाध्यवसायकृतं मया॥

यज्ञमानोपपत्तिभ्यां निराकर्त्तुं विलिख्यते ।
स्मार्त्तादिमतमाश्रित्य श्रीश्रधर्म्मवहिर्म्मुखं ॥

— — — — — — — — —।

वैधत्वबुद्ध्या मनसापि प्राणिविहिंसनाद्यसहमानेभ्यस्तत्परेभ्योजनेभ्यस्तन्मतदेकान्तपरायणस्य हरेः——इत्यादि ।

End. इमं भागवतादिशास्त्रविदिताहिंसाख्यसिद्धस्वनै-
स्वादक्स्मार्त्तमतञ्च यूथपतयस्त्यक्त्वा सुपेतुः क्षितौ ।
दीना वादिविदारकाः परमतः श्रावान् श्रनैर्विभ्रतो-
बद्धान् मुञ्चत मायिकाः प्रियकृतश्चेत् स्वात्मभूतेष्वलं ॥
यत्प्रत्तागमरीतिरेष निखिलश्रौताचराणाम्यधात्
स्लाघ्यश्रीयुतदाक्षिणात्यगुरुभिः ख्यातश्च मच्छां कविः ।
श्रीराधारमणप्रियोद्विजवरस्तदासनामाचरो-
दृन्दारण्ये वरालयोमम गुरुर्ज्ञानोपदेष्टा हि सः ॥

Colophon. इति सात्वताचारवादार्थापरनाम्न्यां भक्तिविलासतत्त्वदीपिकायां वैधहिंसापरिहारः ।

विषयः । निसर्गकरुणात्मभिर्वैष्णववर्त्मानुसारिभिः सभक्तिकयथावद्वैष्णवत्वमिच्छद्भिः सात्त्वतगणैर्वैधहिंसापि मा भातु कर्त्तव्येति श्रुतिस्मृतिपुराणादिप्रमाणसंवादेन विविधवादप्रदर्शनेन च प्रतिकूलवादखण्डनपूर्व्वकं सर्व्वथापि हिंसायास्त्याज्यत्वनिरूपणं ।

No. 2174. स्मृतिसङ्ग्रहसारम् । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 27. Lines, 7 on a page. Extent, 811 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághāṭa, Zillá Nadiyá, Bhavaśaṅkara Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Verse. Correct.

Smṛiti-saṅgrahasára. A collection of Vyavasthás on various Smṛiti topics, founded on the rules laid down in Raghunandana's digest. By Mahes'a Pañchánana.

Beginning. प्रणम्य गोपालपदारविन्दं विलोक्य मन्वादिकृतञ्च शास्त्रं ।
श्रवश्यकर्त्तव्यविधानहेतुं महेशशर्म्मा वितनोति धीरः ॥
विहितस्य निषिद्धस्य कर्म्मणोज्ञानकारकः ।
श्रयमासङ्ग्रहः सर्व्वैः पण्डितैः परिलिख्यते ॥
ब्राह्मणक्षत्रियविशां जनने मरणे तथा ।
दशाहादशपञ्चाहैः शुद्धिः शूद्रस्य मासतः ॥ इत्यादि ।

End. अष्टवर्षा भवेद्गौरी नववर्षा तु रोहिणी ।
दशमे कन्यका प्रोक्ता अत ऊर्द्धं रजस्वला ॥

Colophon. इति श्रीमद्देशपद्माननविरचितं स्मृतिसङ्ग्रहसारं समाप्तं ।

विषयः । रघूनन्दनमतमधिगम्य विरचितोऽयं सङ्ग्रहः । तत्र आशौचनिरूपणं । शुद्धिनिरूपणं । मलमासादिनिरूपणं । परिणयादिकर्म्मविशेषे सौरमासादिनियमनं । सङ्कल्पवाक्यरचनाविधिकथनं । युग्मादितिथिविवेचनं । एकादश्युपवासनिरूपणं । पारणविधिनिरूपणं । जन्मतिथिनिरूपणं । संक्रान्तिनिरूपणं । ग्रहणादावामश्राद्धविधिकथनं । पुरश्चरणविधिः । सावित्रीचतुर्दशीविधिः । दशहरादिनिरूपणं । रथयात्रादिविधिः । जन्माष्टम्यादिविधिः । शारदीयापूजाकोजागरादिलक्ष्मीपूजादिनवान्नविधानं । श्रीपञ्चमी । शिवचतुर्दशी । अशोकाष्टमी । श्राद्धविधिः । सपिण्डीकरणादिविधिः । आह्निककृत्यविधिः । उद्वाहविधिः । तत्र सापिण्ड्यादिनिरूपणञ्च । (अत्र सर्व्वत्र व्यवस्थासौष्ठवं दृश्यते ।)

No. 2175. दुर्गावबोधिनी । Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent, 848 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1712. Place of deposit, Ulá, Post Ránágháṭa, Zillá Nadiyá, Bhavaśaṅkara Bhaṭṭáchárya and Gopivallabha Bhaṭṭácharya; another copy at Sántipura, Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Durgávabodhiní. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Chaturbhuja Mis'ra.

Beginning. एकमूर्त्तिरपि भिन्नरूपिणी या जगज्जननपालनक्षये ।
क्षाच्युतेश्वरतया विवर्त्तते ब्रह्मशक्तिमहसा नतोऽस्मि तां ॥
श्रीचतुर्भुजधराम्बुतान्वया चण्डिकाचरितं विविच्यते ।
धीरसार्थ इह तुष्यतां यतः कीरवाण्यपि सतां विनोदिनी ॥

प्राक् किल भगवद्बादरायणान्तेवासी जैमिनिर्म्महाभारतविषयेषु केषुचित्पदार्थेषु सन्दिहानोमार्कण्डेयमहर्षिमुपगम्याप्राक्षीत् । अथ नायमस्माकं कथाक्षण इति सर्व्वार्थाभिज्ञान् विन्ध्याचलनिलयांश्चतुरः पक्षिणः प्रच्छत मुनिनोपदिष्टोऽसावपि तथैवाकार्षीत् । — — — — — — अष्टसमन्वन्तरमुपक्रममाणा धर्म्मपक्षिणः ऊचुः । मार्कण्डेय उवाचेत्यादि । मृकण्डोरपत्यं मार्कण्डेयः इत्यादि ।

End. देवीमाहात्म्यतात्पर्य्यटीका दुर्गावबोधिनी ।
श्रीचतुर्भुजमिश्राणां कृतिरास्तामियं चिरं ॥
श्रीचतुर्भुजमिश्रेण ग्रन्थैर्व्याभरसातनैः ।

वेदनवविधौ शाके टीका दुर्गावबोधिनी ॥

Colophon. इत्यौपमन्यवश्रीचतुर्भुजमिश्रविरचितायां देवीमाहात्म्यतात्पर्य्यटीकायां दुर्गाबोधिन्यां देवीमाहात्म्यं समाप्तं ।

शाके रविहये चन्द्रे सूर्य्ये कर्कटसंस्थिते ।
देवीमाहात्म्यटीकां हि काशीनाथोऽलिखन्मुदा ॥

विषयः । चण्ड्यपरनामधेयदेवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 2176. अनुमानदीधितिसारमञ्जरी । Substance, country-made paper, 18 × 2½ inches. Folia, 159. Lines, 6 on page. Extent, 8,111 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Anumána-didhitisára-manjarí. Glossarial notes on Raghunátha's commentary on the Anumánakhaṇḍa of Gaṅgeśa. By Siddhántavágís'a Bhaṭṭáchárya.

Beginning. प्रथमतः चत्वारि पदानि न सन्ति । संयोगादिसम्बन्धेन उपाधावव्यभिचारित्वमित्यादिदूषणमनवकाशं विशेषणतावच्छिन्नेति साध्याव्यापकसाधनाव्यापकत्वेत्यादि ।

End. नीलविशिष्टधूमेऽपि विशेषणस्य उपाधेः सत्त्वेन निरुपाधिसाधनाव्यापकत्वादिति विशेषणत्वपर्य्याप्तपाठस्य चाप्रामादिकत्वादुपेक्षितं ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्य्यविरचिता अनुमानदीधितिसारमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । रघुनाथशिरोमणिकृतानुमानखण्डदीधितेर्व्याख्यानम् ।

No. 2177. संस्कारपद्धतिरहस्यम् । Substance, country-made paper, 18 × 2½ inches. Folia, 88. Lines, 6 on a page. Extent, 2,519 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1575. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Sañskára-paddhati-rahasya. A commentary on Bhavadeva Bhaṭṭa's treatise on Sañskáras. By Rámanátha Vidyáváchaspati. The commentator not only explains all difficult passages, but also supplements the text with expositions of topics not therein referred to, but which are germane to the subject.

Beginning. पाण्डवयज्ञसदस्यं सततमुपास्यं विधीन्द्राद्यैः ।
वेदाविदितरहस्यं गिरिशनमस्यं नमस्यामः ॥
यत्प्रपरिशिष्टसारं वारं वारं विचार्य्य चिन्वानः ।
सामगकर्म्मरहस्यं विद्यावाचस्पतिर्विकाशयति ॥
भवदेवीयच्छान्दोगकर्म्मानुष्ठानपद्धतौ ।
उक्तानुक्तदुरुक्तानि चिन्तयामि प्रमाणतः ॥

ग्रन्थारम्भे विघ्नविघाताय कृतं समुचितेष्टदेवनतिरूपमङ्गलं शिष्यशिक्षायै प्रसङ्गाद्धेचध्यापकलेखकादीनां मङ्गलसम्पत्तये ग्रन्थादौ निबध्नाति चतुर्व्वदनेति ।

End. इदं सर्व्वं विवेचितं श्राद्धरहस्यसंस्कारयज्ञरहस्येषु ।
तन्त्रं सौवर्णमिदं मत्सरवाग्दहनदीपितं विमलं ।
तान्त्रिककरावलम्बान्मधुरधुरीणं ध्वनिं तनुते ॥
निरवद्या सदा सर्व्वविद्या यस्य पुरःसरी ।
श्रीवाचस्पतिना तेने तेनेदं तन्त्रमुत्तमं ॥
वेदवेदेषुशीतांशुगणिते शाकवत्सरे ।
भवदेवीयटीकेयं रामनाथेन निर्म्मिता ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामनाथविद्यावाचस्पतिविरचिते संस्काररहस्ये द्वितीयः परिच्छेदः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

यथादृष्टं तथालिखितं लेखके नास्तिदूषणं ।
भीमस्यापि रणे भङ्गोमुनीनाञ्च मतिभ्रमः ॥
शाके वाणाचलतिथिमिते भास्करे कर्कटस्थे
विंशत्यंशे विधुसुतदिने शुक्लपक्षे च षष्ठ्यां ।
व्यालेखीषा सहृदयजनाश्चिन्तयिला क्षमध्वं
दोषांश्चात्राक्षरलिपिकृतान् तत्क्षतोदूरयिला ॥

विषयः । भवदेवभट्टकृतसामवेदीयसंस्कारपद्धतेः अनुक्तांशपूरणपूर्व्वकं दुरुक्तांशशोधनेन व्याख्यानं ।

No. 2178. अमरकोषभाष्यम् । Substance, palm-leaf, 12 × 1½ inches. Folia, 134. Lines, 6 on a page. Extent, 4,005 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághátạ, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhatṭáchárya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Amarakosha-bháshya. A commentary on the Námaliṅgánusásaṇa of Amara Siñha. By Raghunandana S'armá, son of S'ríkṛishṇa Bhatṭa. The work is limited to the Manushyavarga section of the text.

Beginning. यं शैवाः शिवमित्युपेन्द्रमपरे पौराणिका वेधसं
सर्व्वज्ञं सुगताश्च यज्ञपुरुषं यं याज्ञिका मेनिरे।
वेदान् वेदविदोदिगम्बरमिति द्वैतागमद्वेषिण-
स्तं ज्ञानं परमं परात्परतरं वन्दे प्रपञ्चात्परं ॥
कात्यायनव्यादि+माधवादीन् कातन्त्रतन्त्राणि विचार्य्य यत्नात्।
श्रीराघवेन्द्रोऽमरसिंहकोषे तनोति भाष्यं सुधियां हिताय ॥
विशिष्टशिष्टाचारानुमितकर्त्तव्यताकं विघ्नविघातकं मङ्गलमादौ निबध्नाति + + + +
+ + + + अभीष्टदेवताविशेषरूपं मङ्गलं समाप्निचेतुभूतमुपोद्घातसङ्गत्या शिष्योपदेशायाह यस्येति
हे धीराः स आराध्यतां। तच्छब्देन विशेषणबलात् प्रसादनामालङ्कारेण विष्णुरुक्त इति भावः।
इत्यादि।

End. तालवृन्तमिव तालवृन्तकमिति। तालवृन्तानिलाधिकमिति कालिदासः।

Colophon. श्रीश्रीकृष्णस्य भट्टस्य तनूजेन द्विजन्मना।
निरमायि सतां प्रीत्यै भाष्यं मानुषवर्गकं ॥

विषयः। अमरसिंहकृतनामलिङ्गानुशासनस्य मनुष्यवर्गान्तं व्याख्यानं।

No. 2179. दानसागरः। Substance, country-made paper, 19 × 4 inches. Folia, 102. Lines, 6 on a page. Extent, 2,348 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághāṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dánságara. A treatise on the merits of religious gifts, and the proper times and modes of consecrating them, preceded by a dissertation on the Bráhman caste. By Mahárájádhirája Kámadeva, according to the colophon. It is evidently an imitation of the Dánaságara of Vallálasena. (*ante* I, p. 151.)

Beginning नमामि नीरदश्यामं रामं कामदमीश्वरं।
गुरुञ्च ज्ञानदातारं तारकं भववारिधेः ॥
अथादौ दानपावनतया ब्राह्मणप्रशंसा। तत्र मनुः।
ब्राह्मणोजायमानोहि पृथिव्यामधिजायते।
ईश्वरः सर्व्वभूतानां धर्म्मकोषस्य गुप्तये ॥
प्रणीतश्चाप्रणीतश्च यथाग्निर्दैवतं महत्।
श्मशानेष्वपि तेजस्वी पावकोनैव दुष्यति ॥

ह्रयमानस्य यज्ञेषु भूय एवाभिवर्द्धते ।
एवं यज्ञेष्वनिष्टेषु वर्त्तते सर्व्वकर्म्मसु ॥
सर्व्वथा ब्राह्मणः पूज्योदेवतं परमं महत् । इत्यादि ।

End. जलदानसमं दानं न भूतं न भविष्यति ।
अतस्त्वितेण कर्त्तव्यं भुक्तिमुक्ती समिच्छता ॥

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजनिःसङ्करभुवनज्योतिःश्रीकामदेवविरचिते दानसागरे वारिदानवर्त्तः ॥

विषयः । ब्राह्मणप्रशंसाकीर्त्तनं । दानप्रशंसा । दानलक्षणादिकथनं । दानपात्रापवादः । दानपरिपाटीकथनं । दानकालनिरूपणं । पुण्यदेशकथनं । देयस्वरूपविवेचनं । असदानकथनं । प्रतिग्रहविधिः । द्रव्यदेवताकथनं । परिभाषाकथनं । नव नक्षत्रादिपरिभाषाकथनं । सर्व्वौषधिगणकथनं । सर्व्वगन्धगणकथनं । सर्व्वरसगणकथनं । मानपरिभाषाकथनं । महादानविधिकथनादिकं । तुलानिर्म्माणविधिः । तुलामानप्रयोगकथनं । (एवं परत्र ज्ञेयं ।) हिरण्यदानं । ब्रह्माण्डदानं । कल्पपादपदानं । गोसहस्रप्रदानं । कामधेनुदानं । हिरण्याश्वदानं । हेमहस्तिरथदानं । पञ्चलाङ्गलदानं । धरादानं । विश्वचक्रदानं । महाकल्पलतादानं । सप्तसागरदानं । रत्नधेनुदानं । महाभूतघटदानं । मेषदानं । धान्याचलदानं । एवं लवण-गुड़-तिल-कार्पास-घृत-रत्न-रौप्य-शर्करांचलदानानि । तिलधेनु-घृतधेनु-जलधेनुप्रभृतिदानं । दधिदानादिकथनं । भूमिदानादिकथनं । आसनशयनादिदानकथनं । जलदानमाहात्म्यकीर्त्तनञ्च ।

No. 2180. स्मृतिरत्नाकरः । Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent, 6,800 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Pandit Rámeśvara Chúḍámaṇi. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-ratnákara. An elaborate digest of all the different topics treated of in the Smṛitis. By Vedáchárya Avasathika. The author says he prepared the digest for the use of his pupils.

Beginning. हेतवे सर्व्वभूतानां संसाराब्धितुसेतवे ।
गुरवे सर्व्वविद्यानां ब्रह्मवे विभवे नमः ॥
आलोड्य सर्व्वशास्त्राणि सारमुद्धृत्य यत्नतः ।
हिताय निजशिष्याणां सङ्ग्रहः क्रियते मया ॥
नित्यनैमित्तिकाचारकर्म्माणि विविधानि च ।
सर्व्वाणि च निरूप्यन्ते स्वर्गमोक्षार्थदानि च ॥

तत्र मनुः ।

आचाराल्लभते ह्यायुराचाराल्लभते सुखं । इत्यादि ।

End. अजा गावोऽग्निहोत्रश्च ब्राह्मणी च प्रसूतिका ।
मुञ्चन्ति दशरात्रेण भूमिष्ठन्तु नवोदकं ॥ इति ॥
आसीत् पूर्व्वं सुरगुरुसमः कामरूपेऽजन्मा
दृष्ट्वा रूपं प्रमुदितमनाः प्रार्थयामास दृष्ट्वी ।
श्वासं श्रुत्वा तदनु स्वपतिर्वीक्ष्यमुच्चैर्वभाषे
ह्यात्मानं मे + + + + + + + + ॥

— — — — — — गार्ग्यारीतस्मरत्यपि सूचय — — —। — — — —

मातुः सपत्न्या वाक्येन सन्तप्तोऽथ + ने पुरा ।
जात एव वने सोऽपि भाविते — — — — ॥
— — — — — — — — — यस्या-
स्यात्तद्दित्वा श्रुतिचयकुशला भूमिदेवा बभूवुः ।
विष्णूपाध्यायदेवात् — — — — — — — —
— — — — — — — — ।
— — — — — तेनैव शिष्योघानां कृतूहलात् ।
संक्षिप्य विस्तरं शास्त्रं ग्रन्थः सङ्ग्रथितोऽधुना ॥

Colophon. इत्यावसथिकश्रीवेदाचार्य्यकृतौ स्मृतिरत्नाकरः परिपूर्णः ।

विषयः । सदाचारप्रशंसा । प्राभातिकपुण्यश्लोकादिस्मरणविधिः । शौचस्नाननिरूपणं । विण्मूत्रादित्यागविधिः । तत्र उपवीतस्य कर्णे निधानमेकचन्द्रविषयमितिनिर्णयः । तत्र मौनस्यावश्यकता चाशौचविधिः । स्नानविशेषे द्रव्यस्पर्शेऽपि विण्मूत्रादिकमुत्सृजेदितिकथनं । शारीरमलशौचविधिः । आचमनविधिः । सर्व्वादौ पादप्रक्षालनस्यावश्यतानिरूपणं । आचमनीयजललक्षणं । आचमननिमित्तकथनं । क्षुतनिष्ठीवनादौ दक्षिणकर्णस्पर्शस्यावश्यकता । दन्तधावनविधिः । तत्र दन्तकाष्ठलक्षणतद्ग्रहणमन्त्रादिकथनं । प्रातरेव केशप्रसाधनं कर्त्तव्यमिति तद्विधिकथनं । कुशनिरूपणं तद्ग्रहणमन्त्रादिकथनञ्च । प्रातःस्नानविधिकथनप्रसङ्गेन तत्कालादिविवेचनं । मृत्तिकादिभिः स्नानविधिकथनं । शिखाबन्धनविधितन्मन्त्रादिकथनं । प्रातःसन्ध्याविधिः । तत्र प्राणायामविधितत्स्वरूपनिरूपणं । गायत्रीजपविधिः । प्रसङ्गान्मध्याह्नसायंसन्ध्यानिरूपणं । अशौचादिनिमित्तसन्ध्यावर्জ্জनव्यवस्थानिरूपणं । ब्रह्मयज्ञविधिः । मध्याह्नस्नानविधिः । तिलकविधिः । तल्लक्षणतन्मन्त्रादिकथनञ्च । रुद्राक्षतुलस्यादिमाल्यधारणविधिः । तर्पणविधिकथनं । तत्करणपात्रनिरूपणञ्च । तत्र संक्षेपेण विधिकथनं । वैश्वदेवविधिः । तत्र होमलक्षणादिकथनं । शान्तिकरण-

विधिकीर्त्तनञ्च । अतिथिपूजाविधिः । विप्रपादोदकपानविधिनम्रत्तकथनं । भोजनविधिः । तच दिङ्निरूपणादिकं । भोजनपात्रनिरूपणं । आचमनविधिः । शयनविधिः । तत्कालतन्मन्त्रादिकथनं । मलापकर्षणस्नानविधिः । क्षतादौ कर्म्मनिषेधकथनं । नववस्त्रपरिधानविधिः । जपहोमादौ वस्त्रविशेषधारणविधिकथनं । गर्भाधानकालनिरूपणमखेन ऋतुकालादिनिरूपणं । ऋतुस्नानविधिकथनं । केशबन्धनविधिः । पुंसवनविधिः । सीमन्तोन्नयनविधिः । जातकर्म्मविधिः । एवं नामकरणनिष्क्रमणादिविधिकथनं । तच अमृतजलदानविधिः । ताम्बूलदानविधिकथनञ्च । अन्नप्राशनविधिः । चूड़ाकरणविधिः । कर्णवेधविधिः । स्त्रीसंस्कारविधिः । विद्यारम्भविधिः । अनध्यायनिरूपणं । उपनयनादिविधिः । यज्ञोपवीतलक्षणादिकथनं । गुर्व्वादीनामभिवादनकालादिनिरूपणं । वेदाध्यापनादिविधिकथनं । विविधस्नातकलक्षणादिकथनं । विवाहकथनप्रसङ्गेन विवाह्ययोग्यायोग्यस्त्रीनिरूपणं । सापिण्ड्यादिनिरूपणं । दत्तकपुत्रीविधिकथनादिकं । प्रसङ्गाद्दत्तकपुत्रविधिकथनञ्च । कालशुद्धिदेशाचारादिशुद्धिनिरूपणं । चन्द्रतारादिशुद्धिनिरूपणं । तच चन्द्रतारादिदोषशान्तिनिरूपणं । वरलक्षणं । कन्याया हस्तोदकविधिः । कन्यादानकरणार्थं वेदिकरणादिविधिः । परिवेत्तादिकथनं । ब्रह्मादयलङ्कारधारणविधिः । अथ सौरादिभेदेन चतुर्व्विधमासविवेचनं । अहोरात्रादिनिरूपणं । क्रियाविशेषे मासशुक्लेखविधिविवेचनं । अधिमासकृत्यनिरूपणं । भूकम्पादिनिमित्तकालनिरूपणं । तिथिस्वरूपादिनिरूपणं । तच युग्मादितिथिव्यवस्था । संक्रान्तिनिरूपणं । वैशाखादिद्वादशमासकृत्यनिरूपणं । तच विशेषण द्वादशरात्रानयाचादिविधिविवेचनं । हरिशयनकृत्यनिरूपणं । दूर्व्वाष्टमीविधिः । शक्रोत्थापनविधिः । श्रवणद्वादशी । रोहिणीव्रतविधिविवेचनं । तच दिवसेऽपि पूजा कर्त्तव्येतिनिरूपणं । अगस्त्यपूजाविधिः । दुर्गोत्सवनिरूपणं । वकभक्षकनिरूपणं । प्रेतचतुर्दशीविधिः । अच प्रेतोपाख्यानादिकीर्त्तनं । कोजागरविधिः । सुखरात्रिविधिः । कुबेरपूजाविधिः । उल्कादानविधिः । द्यूतप्रतिपद्विधिः । भ्रातृद्वितीयाविधिः । आकाशदीपप्रतिष्ठाविधिः । नवान्नविधिः । रटन्तीपूजाविधिः । भीष्माष्टमी । फाल्गुने कार्त्तिकेयस्य रथयात्राविधिः । शिवरात्रिविधिः । ब्रह्मपुत्रस्नानादिविधिः । मदनत्रयोदशी । वारुणीमन्वन्तरानिरूपणं । एकभक्तनक्तव्रतादिविधिः । अथ श्राद्धविधिनिषेधविवेचनं । श्राद्धे देयादेयद्रव्यादिनिरूपणं । श्राद्धदिनपूर्व्वाह्णकृत्यनिरूपणं । तत्पराह्णकृत्य निरूपणञ्च । सपिण्डीकरणनान्दीमुखादिश्राद्धविधानं । अपरपक्षश्राद्धविधिः । जीवत्पितृकश्राद्धविधिः । आमश्राद्धाधिकारिणः । नित्यश्राद्धविधिः । अष्टकाश्राद्धविधिः । एकादशाहकृत्यनिरूपणं । महागुरुनिपाते प्रतिषिद्धानि । ग्रहणकालतत्कृत्यादिनिरूपणं । तीर्थयात्रादिविधिः । भगवत्पूजायोग्यपुष्पादिविवेचनं । हरिवासरमाहात्म्यतद्विधिकथनं । साधारणधर्म्मनिरूपणं । मांसभक्षणविधिकथनं जलदानादिमाहात्म्यकथनं । निवासकरणयोग्यदेशलक्षणादिकथनं । अथ याचिकतिथ्यादिनिरूपणं । अथ वास्तुलक्षणादिकथनं । तच इष्टकादिरोपणविधिः । गृहप्रवेशविधिः । वापीकूपादिप्रतिष्ठाविधिः । कूपादिखननविधिः । जीर्णवापीकूपादिखनने पूर्णफलकथनं । सङ्कटादिदुश्चरोपणे दूरत्वादिनियमकथनं । सेतुनि-

र्म्माणादिविधिः। यूपकाष्ठयूपादिनिर्णयः। अथ भवदेवभट्टादिमतेन प्रायश्चित्तविधिनिरूपणं। तत्र महापातकादिनिरूपणं। उपनिषल्लक्षणादिविवेचनं। आततायिनिरूपणादिकं। पापभेदेन नरकभेदनिरूपणं। धर्म्मादण्डव्यवस्थानिरूपणं। धेनुसङ्कलनादिकथनं। सम्बन्धविशेषे प्रायश्चित्तविशेषकथनं। सर्व्वत्र पापेषु प्रत्येकं प्रायश्चित्तविधानं। गोवधादौ बालाऽतिबालादिभेदेन प्रायश्चित्तकथनं। सुरापानादिप्रायश्चित्तं। अपेयक्षीरपानादिप्रायश्चित्तं। चण्डालाद्यन्नभक्षणप्रायश्चित्तं। अगम्यागमनादिप्रायश्चित्तं। निन्दितविवाहप्रायश्चित्तं। अविक्रेयद्रव्यविक्रयप्रायश्चित्तं। पाषण्डसंसर्गप्रायश्चित्तकथनमुखेन तल्लक्षणकथनं। मूढमालादिदग्धने प्रायश्चित्तकथनं। सामान्यपापप्रायश्चित्तं। व्रात्यप्रायश्चित्तं। संस्कारपातप्रायश्चित्तं। अथ अशौचनिरूपणं। अन्त्येष्टिविधिकथनं। क्रियार्हनिरूपणं। शुद्धिनिरूपणञ्च।

No. 2181. रघुवंशविवेकः, वा, व्याख्याबृहस्पतिः। Substance, palm-leaf, 11 × 1½ inches. Folia, 279. Lines, 6 on a page. Extent, 8,579 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Ráṇághát̤a, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhat̤t̤áchárya. Appearance, very old. Prose. Incorrect.

Raghuvañśa-viveka *alias* **Vyákhyá-vṛihaspati.** A commentary on Kálidas'a's great epic, the Raghuvañs'a. By Vṛihaspati Mis'ra.

Beginning. जयन्ति दृष्टिसम्बाधभिदुराः सं+रच्छिदः।

मुकुन्दचरणद्वन्द्वनखरेन्दुकरोर्म्मयः॥
चतुष्पदत्वं + + + + काम्यं
ततोप्यवद्यं खलु षट्पदत्वं।
तदेव वाञ्छन्ति सुरासुर+
+ + + + + + + + + + ॥
दृभाविचरणद्वयपद्मभृङ्गो-
गङ्गावगाहनविनोदविलङ्घिताघः।
मायाप्रतिग्रहनिदत्तधृतिप्रतिज्ञो-
गोविन्द इत्यवनिनिर्ज्जरकुञ्जरोऽभूत्॥
तस्याङ्गनाभवदसीमगुणैरुदारैः
सालङ्कृता सुकृतिनीह मयायिनाम्नी।
या वल्लभस्य वचनार्थविधानपूर्णे
प्राणादपि —— वपदीकरोति॥

ताभ्यामवाप्तजनुषेगुणशीलमाली
शालीनतादिगुणगौरवगुस्फितश्रीः ।
यस्योचिता प्रियतमा प्रतिमानवृत्ति-
र्मूर्त्तेव निर्वृतिरभूद्भुवि निर्वृतीति(?) ॥
सन्दर्भशुद्धिगम्यगिरां गुरोर्यत्
+ + + + धृता—मिश्र + + सुमिश्रात् ।
विद्वत्सभासु विनयी प्रणयी गणेषु
गौड़ाधिपादुचितप्रचुरप्रतिष्ठः ॥
सोऽहं मतिष्टहस्रति + नल्पकाव्यो-
————————रघुवंशविवेकमेकं
तत्तत्पुराणकृतिकीर्त्तिदुराशयाद्य
— — — — — — — — — ॥

End. अत अस्मात्,—पूर्व्वापेक्षेति । पूर्व्वं रघवे धनं दत्तं । अस्मै च तद्वंश्याय ताद्दशधनं दातुमर्हतीत्यपेक्षमाणः । मन्दाक्रान्ताछन्दः ॥

Colophon. इति मद्दीन्द्रापनीयकविचक्रवर्त्तिराजधराचार्य्यश्रीमद्दृष्टहस्रतिमिश्रकृते रघुवंशविवेके व्याख्याष्टहस्रतौ सप्तदशः सर्गः ।

विषयः । कालिदासकृतरघुवंशस्य व्याख्यानम् ।

No. 2182. धर्म्मपुराणं । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 105. Lines, 6 on a page. Extent, 2,433 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Verse. Correct.

Dharma-puráṇa. One of the Upapuráṇas. The codex is apparently incomplete. It contains 24 chapters, each called a *Sarga*, not Adhyáya as the subdivisions of the Puráṇas and the Upapuráṇas are usually designated. It professes to have been related by Vyása, in compliance with the request of the Ṛishis assembled at the Naimisha forest.

Contents. Praise of Bráhmaṇas. Do. of Gáyatrí. The presiding divinity of the Gáyatrí. Gáyatrí five-headed. Mantras of Vásudeva. Classification of Bráhmaṇas according to their merits. The worst of Bráhmaṇas not to be subjected to capital punishment. Stories relating to bad and good Bráhmaṇas. Praise of Garuḍa. General rules regarding punishment for Bráhmaṇas. Heinous crimes. Diseases resulting

from sins in former existences. Taking of the property of Bráhmaṇas prohibited. Fornication with Bráhmaṇís prohibited. Discussion regarding what constitutes killing of Bráhmaṇas. Professions for Bráhmaṇas for earning their livelihood, commerce and warfare. Giving of fodder and water to other's cattle. Praise of cows and Bráhmaṇas. Maturation of milk in cattle. Presiding divinities of the different members of the body of a cow. Merit of giving away cows of different colours. Rituals for the rite of Vṛishotsarga. Morning duties. Morning oblations to the manes. Presiding divinities of waters. The divinity of the kus'a grass. Praise of the Vilvá tree. Worship of Ganes'a and other gods. Rules regarding good conduct (*áchára*). Impropriety of not bathing daily. Purification of things. Purity of meals, beds, vehicles, &c. Rules regarding salutation to females. Sin of association with prohibited women. Offence of touching chaff, &c. Salutation to uncles, &c. Sides facing which meals may be taken. Kali defined. Filial devotion. Offence of going out on pilgrimage without the permission of parents. Story of a chaste woman. Story of Tuládhára. Propriety of performing the Vṛishotsarga rite at the first s'ráddha for a parent. Charities on such an occasion. Special rules regarding the performance of the first s'ráddha at particular sacred places. Duties on the day next after that of the death of a parent. Proper time for performing the first anniversary s'rádda. Expiations for accidental omission of a s'ráddha. Story of seven fowlers. Story of Máṇḍavya. Prohibition of adultery. Merits of the name of Govinda. Merit of hearing the Puráṇas recited. Duties of widows. Presentation of pitchers full of water for the remission of all sins. Rules for concremation. Fit time for marriage of girls. Sin of selling daughters. Praise of truthfulness. Story of a S'údra. Story of a daughterless man. Story of Manobhavá. Story of five Bráhmaṇ boys. Merit of consecrating tanks for public use. Praise of As'vattha and other trees. Dedication of bridges. Rules regarding postures. Merit of burning pastiles in temples. Rules for erecting temples, &c., and planting trees, &c. Praise of the rosary made of Rudráksha seeds (*Elœocarpus ganitrus*). Merits of the emblic myrobalan tree. Story of a ghost. Merits of the tulsi plant, and of its blossoms. Praise of the river Ganges.

Beginning रक्षन्तु वः प्रवरदानवयुद्धखिन्नाः
कालीयनागदशनाहतचित्तचिन्ताः ।

चानूरचूर्णकचिरण्यकषायलग्नाः
प्रत्यग्ररत्नखचिता हरिवाऽदण्डाः ॥
नमः परमदेवाय चैगुण्यविषयात्मने ।
सर्व्वतोयोगरूपाय संसारार्णवचेतवे ॥
नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीञ्चैव ततोजयमुदीरयेत् ॥
श्रीव्यास उवाच ।
पूतानां परमः पूतोगुरूणां परमोगुरुः । इत्यादि ।

End. इच्छयानिच्छया वापि प्रेरणात् पुरुषोत्तम ।
जाह्नवीं ये गताः पुण्यां ते गता निर्ज्जरालयं ॥

Colophon. इति श्रीधर्म्मपुराणे गङ्गामाहात्म्य अष्टादशः सर्गः ॥
शाके योमविभावसुश्रुतिगणाङ्कस्यामिते कार्त्तिके
क्रीतं केशवशर्म्मणः प्रवसता श्रीरामदेवेन वै ।
ढाकायां किल धामराइनगरे वाणेश्वरस्यालये
पुस्तं धर्म्मपुराणनाम सुखदं दत्त्वा तु सन्मानकाः ॥
पुराणं यलतः क्रीतं योहरेत्स हि पातकी ।
धनवंशविहीनोऽच परत्र नरकं व्रजेत् ॥ शकाब्दाः १६९० ।
(अयन्तु न लिपिकाल इति ज्ञेयं ।)

विषयः । व्यासेन सह ऋषीणां संवादेन ब्राह्मणमाहात्म्यकीर्त्तनं । गायत्रीमाहात्म्यकथनं । तदधिष्ठात्रदेवतानिरूपणं । गायत्र्याः पञ्चशीर्षलक्षणादिकथनञ्च । वासुदेवमन्त्रादिजपमाहात्म्यकीर्त्तनं । उत्तममध्यमाधमब्राह्मणलक्षणानि । अधमस्यापि ब्राह्मणस्य वधनिषेधकीर्त्तनं । दुष्टस्यापि पश्चात् साधुचरितस्य उपाख्यानकीर्त्तनं । गरुड़माहात्म्यकथनं । सामान्यतोब्राह्मणनियमनिषेधः । महापातकादिनिरूपणं । दुरितस्यानुरूपेण शारीरादिरोगविशेषनिरूपणं । ब्रह्मस्वहरणादिनिषेधः । ब्राह्मण्यादिगमननिषेधः । ब्रह्मवधविचारः । ब्राह्मणस्य धनोपार्ज्जनोपायकथनं । तच्च शुद्धवाणिज्यादिकरणनिरूपणं । परगोवत्सादिभ्यः हरणादिदानविधिकथनं । गोब्राह्मणमाहात्म्य । अन्नदुग्धादीनां क्रमेण पञ्चसप्तदिनादिविलम्बेन परिपाकोभवतीतिकथनं । गोरङ्गप्रत्यङ्गेषु अधिष्ठात्रदेवतागणकथनं । शुक्लादिवर्णभेदेन गोदानफलकथनं । दशोत्सर्गविधिः । अथ प्रातःकृत्यनिरूपणं । स्नानतर्पणादिविधिः । जलदेवतादिकथनं । कुशनिरूपणमुखेन कुशदेवतादिनिरूपणं । तिलमाहात्म्यकथनं । गणेशादिपूजाविधानं । आचारविधिकथनं । स्नानाकरणे दोषकथनं । द्रव्यशुद्धिकथनं । भोजनशय्यारथ्यादिशुद्धिकथनं । स्त्रीनामभिवादने विशेषकथनं । निषिद्धस्त्रीसंसर्गे दोषकथनं । तुषादिस्पर्शे दोषकथनं । कनिष्ठपितृव्यमातुलादिनमस्कारे

दोषकथनं। भोजनादौ दिङ्निरूपणं। कलिनिरूपणं। पितृभक्तिकथनं। पितोरननुज्ञया तीर्थादिगमने दोषकथनं। अत्र पतिव्रतोपाख्यानकथनं। तुलाधारोपाख्यानकथनञ्च। पितृश्राद्धे दर्भोत्सर्गकर्त्तव्यतानिर्णयः। तत्र दानादिविधिकथनं। तीर्थविशेषे पितृश्राद्धे विशेषनिरूपणं। मरणोत्तरदिनकर्त्तव्यकथनं। सपिण्डीकरणादिश्राद्धकालनिरूपणं। दैवात् श्राद्धाकरणे प्रायश्चित्तकथनं। अत्र सप्तव्याधोपाख्यानकथनं। माण्डव्योपाख्यानकीर्त्तनञ्च। परदारगमननिषेधकथनं। गोविन्दनामाहात्म्यकथनं। पुराणश्रवणमाहात्म्यकीर्त्तनं। विधवाधर्म्मकथनं। सर्व्वपापक्षयाय अम्बुघटदानविधिकथनं। सहमरणविधिकथनं। विवाहयोग्यकन्यादिनिरूपणं। कन्याविक्रयादौ दोषकथनं। सत्यप्रशंसा। अत्र शूद्रोपाख्यानकथनं। अकन्योपाख्यानकथनं। मनोभवाख्यानकथनं। ब्रह्मपुत्रपक्षोपाख्यानकथनञ्च। अथ स्नानादिदानमाहात्म्यकीर्त्तनं। अश्वत्थवृक्षादिमाहात्म्यकीर्त्तनं। सेतुप्रकरणकथनं। गोप्रचारकथनं। धूपादिदानविधिः। देवायतनिर्म्माणादिकथनं। वृक्षरोपणादिविधिः। वृक्षमाहात्म्यकीर्त्तनं। घाचीमाहात्म्यं। अत्र प्रेतोपाख्यानकीर्त्तनं। तुलसीमाहात्म्यकथनं। तुलसीमञ्जरीमाहात्म्यकथनमुखेन तुलस्याः स्तवादिकथनं। गङ्गामाहात्म्यकीर्त्तनञ्च।

No. 2183. कृत्यकल्पतरुः, (नियतकालकृत्यकाण्डम्।) Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 167. Lines, 9 on a page. Extent, 3,446 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1510. Place of deposit, Ulá-grám, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Incorrect.

Kṛitya-kalpataru. An elaborate digest on duty. By Lakshmídhara Bhaṭṭa. The codex contains only the chapter on Nityakálakṛitya. The subject is Áchára in all its phases.

Beginning. येन प्रत्यहमत्र विस्तृपथसि स्नानादिभिः कर्म्मभि-
र्यज्ञैः पञ्चभिरप्यपाप्तकलिभिर्नीतः + + + + + +।
+ + + + + + + कृतस्य विरचक्लृप्तं स लक्ष्मीधरः
काण्डं नैयतकालिकं कलयति प्रीत्यै कृतीयं सतां॥
दन्तानां धावनं शौचविधिः स्नानविधिर्जपः।
तर्पणं वैश्वदेवादिपञ्चयज्ञविधिस्ततः।
भोजनं पञ्चवेपेतं कृत्यं च भोजनोत्तरं॥
+ + + + + + + + + शयनं तदनन्तरं।
तिथिकृत्यञ्च कान्तारदीपदानविधिस्तथा॥
गोशुश्रूषा दर्भोत्सर्गः पुराणश्रवणे विधिः।
+ + + + + + + + + + त्यक्त्वा शूद्रबुद्धिना॥

चतुर्दशाच पर्व्वाणि काण्डे नैयतकालिके ।

अथ नैयतकालिकत्यानि । तच दक्षः ।

End. स ज्ञेयस्तामसोराजन् श्रावणोवा नरः सदा ।
न तस्य पुरतोधीर वाचयेत् प्रार्थितोऽपि हि ॥
प्रसङ्गात् शृणुयाद्यस्तु श्रद्धाभक्तिसमन्वितः ।
श्रोता कौतुकमाचस्तु स ज्ञेयोराजसोबुधैः ॥

Colophon. इति महासन्धिविग्रहिकभट्टश्रीलक्ष्मीधररचिते कृत्यकल्पतरौ नियतकालकृत्यकाण्डं समाप्तमिति ।

सर्व्वजगतीप्रतिष्ठितभट्टाचार्य्यौघमौलिरत्नानां ।
नैयतकालिकपुस्तकमेतद्विद्यानिवासानां ॥
दिक्पक्षदिवसे गणिते शाके चैत्रस्य सप्तमांशे ।
परिपूरितं विलिख्य श्रीरविचन्द्रेण शूद्रेण ॥

शकाब्दाः १५१० । मासः ७ चैत्रः । लेखकगणिताक्षराणि ४२५० ।

विषयः । प्रातःकृत्यनिरूपणं । दन्तधावनादिविधिः । विस्तरेण दन्तकाष्ठनिरूपणं । प्रातःस्नानादिविधिकथनं । स्नातकव्रतादिनिरूपणं । केशादिप्रसाधनविधिः । देवकार्य्यकालादिनिरूपणं । क्रियास्नानादिविधिः । सन्ध्याविधिः । जपविधिः । तर्पणविधिः । वैश्वदेवादिविधिः । अतिथिपूजाविधिः । भोजनविधिः । भोज्याभोज्यनिरूपणं । पशुहिंसाविधिप्रतिषेधविवेचनं । सुरादिलक्षणकथनपूर्व्वकं तत्पानविधिप्रतिषेधविवेचनं । भोजनोत्तरकर्म्मनिरूपणं । शयनविधिः । गर्भाधानविधिः । रजस्वलाधर्म्मकथनं । पर्व्वकृत्यनिरूपणं । तच संक्रान्तिनिर्णयः । ग्रहणनिर्णयः सामान्यतस्तिथिकृत्यनिरूपणं । अथ विशेषेण चैत्रादिषु तिथिविशेषे कृत्यविशेषनिरूपणं । गाकुलश्मशानादिषु कार्त्तिकपौर्णमास्यां दीपदानावश्यकतादिकथनं । गोपरिचर्य्याविधिः । वृषोत्सर्गविधिः । वृषपरीक्षादिविधिः । पुराणपाठश्रवणविधिः । तच सात्त्विकराजसिकादिश्रोतृलक्षणादिककथनञ्च । अच सर्व्वच विस्तरेण विधिविवेचनं कृतमितिज्ञेयं ।

No. 2184. आह्निकाचारराजः । Substance, country-made yellow paper, 17 × 5 inches. Folia, 213. Lines, 10 on a page. Extent, 7,900 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Ráṇághāṭa, Zillá Nadíyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Ahnikáchárarája. A digest of the Smṛiti rules regarding everyday duty. By Rámánanda Váchaspati, great-great-grandson of Pushkaráksha, of the family of Sarvánanda. It was compiled under the auspices of Rájá Kṛishṇachandra Ráya, of Nadíyá, about the middle of the last century. The Rájá is named Mahárája Rájendra.

Beginning. भक्त्या पुण्यबलेन चातिमहता स्वीकृत्य मूर्त्तैकतां
गोविन्दोगिरिजापतिश्च हरतेर्यस्यालये राजते ।
नत्वा पादसरोजराजसनयोः श्रीकृष्णचन्द्रोदयः
सम्बन्धं स समादिदेश विदुषोग्रन्थं दिवाकर्म्मणे ॥

अपि च ।

कीर्त्त्या येन विकाशितं त्रिभुवनं कान्त्या जितश्चन्द्रमा
सत्या देवगुरुः सुधा च वचसा मूर्त्त्या मनःसम्भवः ।
भृत्या च्यवनया द्विजाः सुकृतिनः पुण्यैः प्रतापैर्नृपा
दानैर्दीनजनौघदुःखमखिलं हृद्वारिभावाश्रितः ॥
येनेष्टं वाजपेयप्रभृतिमखगणैरग्निहोत्रैश्च नित्यं
भक्त्या श्रीरामकृष्णेश्वरगिरितनयामूर्त्तयः स्थापिताश्च ।
गेहे यस्याम्बिकन्या निवसति सततं भारती कण्ठदेशे
ह्यद्वैतब्रह्मरूपा स्मरहरमहिषी निश्चला हृत्सरोजे ॥
योऽयं गौड़द्विजेन्द्रोभरतभुवि महाराजराजेन्द्रनामा
धीरोधीराग्रगण्योनृपकुलतिलकः श्रीनवद्वीपनाथः ।
आदेशात्तस्य पूर्व्वोदितविविधमतग्रन्थसंघान् विलोक्य
श्रीरामानन्दनामा रचयति रुचिरं चाह्निकाचाररार्जं ॥
आचार्य्यः पुष्कराच्चोयः सर्व्वानन्दिकुलोज्ज्वलः ।
तस्य प्रपौत्रपौत्रेण श्रीराजेन्द्रसभासता ॥
श्रीवाचस्पतिना ग्रन्थोनिबन्धोनृपसम्मतः ।
निरूप्यतेऽत्र संक्षेपात् शय्योत्थानादिकं प्रगे ॥
विण्मूत्रयोः मृत्तृणस्य शौचं विशेषतः ।
——————— दिवसपदश्चात्र अरुणोदयावधिप्रदोषान्तकालपरं । इत्यादि ।

End. मलिनाम्बरधारित्वमभ्यङ्गचौरनग्नता ।
उत्सर्गाचरणं पानोदोलारोहश्च निन्दितः ॥

Colophon. इति श्रीमन्महाराजराजेन्द्रादेशकृताह्निकाचारराजीये स्वप्नाध्यायनगरं । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । शय्योत्थानविधिः । विण्मूत्रत्यागविधिः । शौचविधिः । पादप्रक्षालनविधिः । दन्तधावनविधिः । दन्तशौचनिरूपणं । कर्म्माङ्गस्नानधारणविधिः । तत्र स्त्रीणां विशेषकथनं । क्रियाङ्गोपवीतादिलक्षणं । कर्म्माङ्गशिखाबन्धनक्रमः । रुद्राक्षधारणादिविधिः । कर्म्माङ्गतिलकविधिः । ऊर्द्धपुण्ड्रादिलक्षणं । शङ्खचक्रादिधारणविधिः । सम्प्रदायविशेषे तिलकविशेषलक्षणं । कर्म्माङ्गदर्भनिरू-

पर्वं । क्रियाङ्गस्मरणादिधारणविधिः । कर्म्माङ्गोपवेशनादिविधिः । क्रियाङ्गाचमनविधिः । प्रातःस्नानविधिः । अरुणोदयकालादिविवेचनं, स्नानाशक्तस्य कर्त्तव्यानि । तर्पणविवेकः, अत्र पाश्चात्यादिमतेन विविधप्रयोगकथनं । सामगसन्ध्योपासनविधिः । तत्र मुख्यकाले अकरणे प्रायश्चित्तादिनिरूपणं । अननुष्ठानप्रायश्चित्तकथनञ्च । गायत्र्यर्थादिविवेचनं । देवयागादिविधिः । गुर्व्वादीनामभिवादनविधिः । गुर्व्वादिलक्षणं । कुटीचकबह्वृदकादियतिलक्षणं । ब्रह्मचर्य्यादिधर्म्मकथनं । सन्यासधर्म्मकथनं । गार्हस्थ्यधर्म्मकथनं । नित्यदानविधिः । सङ्कल्पनिरूपणमुखेन अमङ्गल्यकथनं । वेदाभ्यासादिविधिः । अध्यापनविधिः । वेदलक्षणादिकथनं । विध्यर्थवादादिनिरूपणं । शिक्षाशास्त्रकथनं । एवं कल्पाद्यङ्गनिरूपणं । महापुराणादिनिरूपणं, धनुर्व्विद्यादिचतुर्दशविद्याकथनं । अनध्यायनिरूपणं । अतिथिलक्षणं । अभ्यागतादिलक्षणं । ब्राह्मणादीनां जीविकानिरूपणं । षट्कर्म्मादिविधिः । एवं शुचियादिधर्म्मकथनं । आपद्वृत्तिनिरूपणं । शूद्राणां संस्कारविधिकथनं । सर्व्ववर्णकर्त्तव्यानि । मध्याह्नस्नाने अभ्यङ्गविधिकथनं । मन्त्रस्नानादिसप्तविधगौणस्नानविधिः । मध्याह्नसन्ध्याविधिः । स्नानयोग्यजलाशयादिनिरूपणं । कूपवापीपुष्करिण्यादिलक्षणं । गङ्गामाहात्म्यकीर्त्तनं । गङ्गागर्भनिरूपणं । कालविशेषे गङ्गास्नानफलं । गङ्गाजलपानादिफलं । मध्याह्नतर्पणविधिः । ब्रह्मयज्ञविधिः । देवपूजाविधिः । पूजाकालनिरूपणं । शिवलिङ्गादिपूजनविधिः । अभ्यङ्गोपचारादिनिरूपणं । पुष्पादिविवेचनं । पञ्चदेवतापूजाक्रमः । अग्नीचादौ देवपूजाधिकारविवेचनं । शालग्रामशिलालक्षणं । अत्र अवान्तरभेदलक्षणकथनञ्च । अन्यदेवताशिलालक्षणं । शालग्रामपूजानियमादिकथनं । सामान्यतोविहितपुष्पाणि । तुलसीमाहात्म्यं । सामान्यतोदेवपूजायां विशेषकथनं । गणेश-सूर्य्य-विष्णु-शिव-दुर्गापूजासु विशेषकथनं । कामनाभेदेन शिवलिङ्गपूजायां संख्याभेदकथनं । वैश्वदेवादिविधिकथनं । पितृयज्ञादिकथनं । चतुर्दशबलिदानविधिः । अतिथिपूजाविधिः । भोजनविधिकथनमुखेन तत्कालादिनिरूपणं । भोजनकाले निषिद्धानि । भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं । भक्ष्यपशुनिरूपणं । भक्ष्यपक्षिनिरूपणं । तत्र पशुषु आरण्यमहिष-मेष-सौरभवराहाणां भक्ष्यत्वकथनं । तथा खड्ग-गवय-खड्ग-पार्षतादीनां गोधादिपञ्चनखानां भक्ष्यत्वञ्च । पक्षिषु तित्तिरि-कपिञ्जल-वर्त्तक-मयूर-चित्रकपोत-भारद्वाज-कोयष्टिक-चित्रहंसादीनां भक्ष्यत्वकथनं । भक्ष्यमत्स्यनिरूपणं । सामान्यतोऽभक्ष्याः पक्षिणः । एवं पशुषु अभक्ष्यत्वनिरूपणं । मांसभोजनादिविधिविवेचनं । रात्रिकृत्यनिरूपणं । तत्राग्नौचैवैश्वदेवादिपुनर्व्विधानकथनं । शयनविधिकथनं । दारोपगमनविधिकथनं । तत्र युवत्यादिलक्षणकथनं । रजस्वलाधर्म्मकथनं । स्वप्ने शुभाशुभदर्शनफलकथनं । अत्र सर्व्वत्र विषयेषु विस्तरतोऽवान्तरभेदप्रयोगकथनपूर्व्वकं विविधग्रन्थकारमतोपासनं कृतमिति ज्ञेयं ।

No. 2185. गायत्र्युपनिषत्। Substance, foolscap paper, 7 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 36 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annádáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Gáyatrí Upanishad. Praise of the Gáyatrí and on the divinities presiding on the different words and feet of that sacred hymn. The work professes to be a Upanishad, and bears no author's name.

Beginning. अथ गायत्र्युपनिषत्। ॐ तत् सत्। ॐ ब्रह्म हेदं श्रियं प्रतिष्ठामायतनमेवत। तत्तपस यदि तत्तपते अधीयेत् तत् सत्यप्रतिष्ठं सविता सावित्र्यां ब्राह्म्यां इत्यादि।

End. स योगी स सर्व्वयागी स एव परमब्रह्म। कृतकृत्योभवति कृतकृत्योभवति। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः।

Colophon. इति गायत्र्युपनिषत्।

विषयः। गायत्र्याः पदभेदेन पादभेदेन च देवताकथनपूर्व्वकं तत्तन्माहात्म्यादिकीर्त्तनं।

No. 2186. गायत्रीहृदयम्। Substance, foolscap paper, 7 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 112 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya; another copy at Benares, Bábu Hariśchandra. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Gáyatrí-hṛidaya. On the origin of the Gáyatrí hymn, the purport of that part of it which is called Vyáhṛiti, the true meaning of the Gáyatrí, different modes of contemplating the Gáyatrí at the morning, noon and evening prayers, and the merits of the hymn. Anonymous. The work opens with the benedictory verse which occurs at the beginning and end of some of the authentic Upanishads, and apparently pretends to be a Upanishad.

Beginning. ॐ परात्मने नमः। विष्णुरोम्। सह नाववतु सह नौ भुनक्तु सहवीर्य्यं करवावहै। तेजस्विनावधीत मस्तु मा विद्विषावहै। ॐ नमस्कृत्य भगवान् याज्ञवल्क्यः स्वयम्भुवं परिपृच्छति। इत्यादि।

End. इदं नित्यमधीयेत ब्राह्मणः प्रयतः शुचिः।
सर्व्वपापैः प्रमुच्येत ब्रह्मलोके महीयते॥
ॐ सह नाववतु सह नौ भुनक्तु सहवीर्य्यं करवावहै ॐ शान्तिः।

Colophon. इति गायत्रीहृदयं समाप्तं ।

विषयः । गायत्र्याः उत्पत्तिकथनं । व्याहृतीनां तात्पर्य्यकथनं गायत्र्यर्थकथनं । प्रातः सन्ध्यादौ गायत्र्याः ध्यानविशेषकथनं । गायत्रीमाहात्म्यकथनञ्च ।

No. 2187. गायत्रीव्याख्या । Substance, foolscap paper, 7 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 36 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇaghát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Gáyatrí-vyákhyá. A commentary on the Gáyatrí hymn. Anonymous.

Beginning. अथ गायत्रीव्याख्या। हे धीमहि गायत्रि धीर्बुद्धिः मही ध्यानं यचेति व्युत्पत्तिः भर्गः शिवः नोऽस्माकं धियोबुद्धिप्रवृत्तीः देवस्य भगवतः सम्बन्धे प्रचोदयात् प्रेरयतु भगवद्विषयकं ज्ञानं जनयत्वित्यर्थः । इत्यादि ।

End. इत्यच्च गायत्री चतुर्विंशत्यक्षरा सम्पूर्णा ।

Colophon. इति गायत्रीव्याख्या समाप्ता । ॐ तत्सत् ।

विषयः । गायत्र्या व्याख्यानं ।

No. 2188. पिच्छिलातन्त्रम् । Substance, country-made yellow paper, 14 × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 186 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇaghát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya; another copy at Siuḍi, Zillá Vírabhuma, Kuladánanda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Pichchhilá Tantra. An apochryphal or mediæval Tantra. The codex is incomplete. CONTENTS: I. Faith in spiritual guides. II. Praise of the goddess Káliká. III. Praise of the mantra of Durgá. IV. Rules regarding the use of the mantra of Kṛishṇa. V. Mantras for removing infertility in women, and for the cure of certain female diseases. VI. Mantras for performing incantations for subjugating and dementing people. VII. Do. for apprehending thieves. VIII—IX. Do. (in the Bengali language) for neutralizing poisons. X. Assumption by Kaulas of Víra and Pas'u characteristics during the

daytime. XI. Recitation of the mantra of Kálí for the fruition of particular desires. XII. Purification of ritual articles. XIII. Mantra of Durgá.

Beginning. कैलासशिखरासीनं देवदेवं वृषध्वजं।
भवानी रहसि प्रीत्या जगाद मधुरं वचः॥
देव्युवाच।
भगवन् देवदेवेश लोकानुग्रहकारक
सूचितं यत्पुरा देव कालिकासाधनक्रमं।
अन्यासामपि देवीनां साधनानि वदस्व मे॥ इत्यादि।

End. तस्य विघ्नाः पलायन्ते वर्षं सर्व्वसुखं वसेत्।
इयं तिथिः कालिकायाः दुर्गायाः श्रीप्रदा मता॥

Colophon. इति पिच्छिलातन्त्रे चतुर्दशः पटलः।

विषयः। प्रथमे गुरुभक्तिनिरूपणं। २ये,—कालिकामाहात्म्यकीर्त्तनं। ३ये,—दुर्गामन्त्रमाहात्म्यकथनं। ४र्थे,—कृष्णमन्त्रादिविधिकथनं। ५मे,—वन्ध्यलादिनाशनयन्त्रादिकथनं। ६ष्ठे,—वशीकरणोचाटनविधिकथनं। ७मे,—चौरधारणविधिकथनं। ८मे,—९मे,—वङ्गभाषया विषनाशनादिमन्त्रकथनं। १०मे,—दिव्यवीरपशुभावकथनं। ११शे,—अभीष्टविशेषे कालीमन्त्रजपविधिकथनं। १२ शे,—नित्यपूजाविधिकथनं। १३शे,—भूतशुद्धिविधिकथनं। १४शे,—दुर्गामन्त्रनिरूपणं।

No. 2189. शृङ्गारतिलकटीका। Substance, country-made yellow paper, 13 × 4 inches, Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 246 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Śṛiṅgára-tilaka-ṭíká. A commentary on an erotic work called *Śṛiṅgára-tilaka,* and commonly attributed to Kálidása. By Kavirájachandra, or Chandra, the great poet.

Beginning. यदङ्घ्रिवारिजरजःपरमाणोरनुग्रहात्।
नश्यत्यज्ञानतिमिरं तं वन्दे गुरुमव्ययं॥
श्रीकालिदासेन कवीन्द्रवृन्दशिरोऽवतंसेन कृतेष्वमीषु।
श्लोकेषु मौद्गल्यकुलप्रसूतस्तनोति टीकां कविराजचन्द्रः॥
सर्व्वत्र शृङ्गाररसस्य पद्यं पश्यन्ति शास्त्रस्य तु वेत्ति कश्चित्।
प्रच्छन्नभूतं सुतरां यथास्मिन् देहे निविष्टं परमं पुमांसं॥

— — — — — — — इह कालिदासमहाकविः शृङ्गाररसनिरोचितं काष्ठपुटकाधिकरणस्थापितमणिन्यायेन शान्तरसमाश्रितवान् — — — — — — — — काम्याथाः शान्यन्तराधभूतत्वात् परिहारमुपदिशति,—वाक्‌ दैा चेति——इत्यादि ।

End. शृङ्गं प्राधान्यमस्यास्ति-इत्यनेन शृङ्गारः प्रधानभूतः, तस्य तिलकमिव तिलकमलङ्कारस्वरूपमित्यर्थः । शृङ्गं प्राधान्यसत्वे चेत्यमरः ।

Colophon. इति शृङ्गारतिलकटीका समाप्ता ।

विषयः । कालिदासकृतशृङ्गारतिलकाभिधानखण्डकाव्यस्य शान्तिपरोऽपि व्याख्यानम् ।

No. 2190. तन्त्रकौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 17 × 3 inches. Folia, 123. Lines, 7 on a page. Extent, 4,412 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1729. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághāṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Tantra-kaumudí. A Tantric digest. Anonymous.

Contents: Religion defined. Káliká, the highest divinity. Twenty-seven Mahávidyás. The six Ámnáyas, their origin and classification. Circumstances which lead to the assumption of the forms of Káliká, Ugratárá, Nílasarasvatí, &c. Praise of Vidyá. Creation of the universe. Origin of Brahmá, Vishṇu and Rudra from the union of Śiva and Śakti. Origin of the alphabet of 50 letters and of the names of Mádhava, Govinda, &c., from the body of the Deví. Origin of the earth and other regions. Do. of virtue and vice. Do. of vegetables and animals. Phantasmal character of the creation. Sexual genesis. Anatomy of animals. Character of the bodies assumed after death. Múládhára and other Sákta diagrams. Initiation into religion. Spiritual guides defined. The Siddhavidyás defined. Duties of Śúdras. Philosophy of Jṇána Yoga. Do. of Dhyánayoga. Rules for counting rosaries. Do. for reciting the *Ajapá* mantra. Ritual for the worship of Śiva. Do. do. of Śyámá. External worship. Internal worship. Purification of the month. Kulluka, &c., defined. Religious bridges defined. Charms and amulets. The fivefold purifications. Mantra of Chauraganes'a. Rules for Purus'charaṇa. Duties of Śúdras. Incantations for bringing on rain. Rules for performing a mystic rite with an owl.

Beginning. श्लोकीं चिगुणातीतां नित्यां विग्रहरूपिणीं ।
प्रणम्यादौ महादेवीं क्रियते तन्त्रकौमुदी ॥
तन्त्राणां सारमुद्धृत्य सारात्सारं परात्परं ।

अतिगुह्यतमं लोके नित्यं सेव्यं मुमुक्षुभिः ॥
भावाभावविनिर्म्मुक्ता गुणातीता विराट्स्मृते ।
नित्यत्वमाह,—
ब्रह्मविष्णुशिवादीनां भवेयस्या निजेच्छया ।
पुनः प्रलीयते चान्ते सा नित्या परिकीर्त्तिता ॥ इत्यादि ।

End. उलूकचरणाम्भिभ्यां पृष्ठं तिलकमाचरेत् ।
मधुना भीमवारेण अथवा कविवासरे ॥
सर्व्वसिद्धिर्भवत्याशु रुद्रस्य वचनं यथा ॥

Colophon. इति पारमहंस्यां तन्त्रकौमुद्यां चण्डीशंवादे उलूकस्य प्रयोगः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः । शकाब्दाः . १७२९ ।

विषयः । ब्रह्मनिरूपणं कालिकैव परं ब्रह्मेति निरूपणं। मतभेदेन सप्तविंशतिप्रकारमहाविद्याकथनं । पूर्व्वपश्चिमादिषड़ाम्नायकथनं तेषामुत्पत्तिकथनं विभागकीर्त्तनञ्च कालीमूर्त्तिपरिग्रहतत्त्वात्मकथनं । उग्रतारानीलसरस्वत्यादिरूपधारणविवरणकीर्त्तनञ्च । विद्यामाहात्म्यकीर्त्तनं । जगत्सृष्टिप्रकरणकथनं । शिवशक्त्यात्मकत्रिगुणाद्ब्रह्मविष्णुरुद्राणामुत्पत्तिकथनं । पञ्चाशद्वर्णरूपदेवीशरीरात् स्वरमाचेण माधवगोविन्दकृष्णादीनामुत्पत्तिकथनं । तथा कीर्त्तिकान्तिलज्जालक्ष्मीप्रभृतीनामुत्पत्तिकथनञ्च । पृथिव्यादीनामुत्पत्तिः । धर्म्माधर्म्मानामुत्पत्तिः । स्थावरजङ्गमादिसृष्टिः । जगतोमायामयत्वकथनं । तथा जगतः प्रतिबिम्बस्वरूपत्वकीर्त्तनञ्च । स्त्रीपुरुषसंयोगेन जीवानामुत्पत्ति प्रकारकथनं । शरीरविद्याकथनं । मरणोत्तरमातिवाहिकादिशरीरग्रहणविवरणकथनं। मूलाधारादिषट्चक्रक्रमकीर्त्तनं । दीक्षाविधिकथनं । विहितानिषिद्धगुरुनिरूपणं । सिद्धविद्यानिर्णयः । शूद्राणां कर्त्तव्याकर्त्तव्यनिरूपणं । ज्ञानयोगकथनं । ध्यानयोगकथनं । जपविधिकथनं । अजपाविधिः । शिवपूजाविधिः । श्यामापूजाविधिः । तत्र वाह्ययजनविधिः । अन्तर्यजनविधिकथनं । मुखशोधनविधिः । कुल्लुकादिनिरूपणं । सेतुमहासेतुनिरूपणं । कवचसेतुनिरूपणं । पञ्चशूद्रनिरूपणं । चौरगणेशमन्त्रविधानं । पुरश्चरणविधिकथनं । शूद्राणां कर्त्तव्याकर्त्तव्यनिरूपणं । दृष्टिकरणविधिकथनं । उलूककर्म्मविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 2191. काशीखण्डटीका (उत्तरार्द्ध ।) Substance, country-made paper, 16 × 5 inches. Folia, 151. Lines, 5 on a page. Extent, 2,344 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, old. Prose. Correct.

Káśíkhaṇḍa-ṭíká. A commentary on the Kás'íkhaṇḍa section of the Skanda Puráṇa. By Chaitanya *alias* Rámánanda, disciple of Rámendravana.

Beginning रामं नमामि परमात्मसुखप्रकाशं
विश्वस्य रञ्जननपालननङ्गमेकं ।
स्वेच्छावतारमनसीकुसुमावभासं
श्रीजानकीसमुपलालितपादपद्मं ॥
यत्पादतरणिं प्राप्य निर्तीर्णोऽहं भवार्णवं ।
सदयं तं गुरुं वन्दे श्रीरामेन्द्रवनाभिधं ॥
गुणरत्नोदधिः सर्व्वदोषकारणघस्मरः ।
जयतात् सच्चिदानन्दसदाशिवब्रह्मती वरः ॥
अरुणष्टङ्कैशवादित्या विमलगङ्गायमादित्याश्च ।
व्यन्तेऽच षड्नुक्रमादेकपञ्चाशत्तमेऽध्याये ॥

अतीतेऽध्याये कद्रोः काद्रवेयानाञ्च श्रुतं विनताया दास्यं अघटमानं मन्वानः पृच्छति पार्व्वती-त्यादिना । पुत्रशापाद्दासत्वं प्राप्नवतीति वक्तुं तदनुक्तमनूद्य तदाख्यानं प्रतिजानाति । इच्छिका त्वं दासी त्वं । इत्यादि ।

End. वेदान्ते सत्यवत्यात्मज इव "मुनये" भार्गवोवाथ जीवो-न्याये काणादवर्त्मन्यथ च गुरुतरो "गौतमोवाचपादः" ।
सांख्येऽोदेवहूत्यात्मज इव हि तथा वासुकिर्योगशास्त्रे
प्राक्काण्डे भट्टतुल्यः स जयति परमः श्रीसुरेन्द्रोगुरुर्नः ॥
वेदान्तेऽथ पुराणभारतविधौ श्रीसत्यवत्यात्मजः
सांख्येकपिलः कणाद इव योवैशेषिके गौतमः ।
न्याये योगनये पतञ्जलिरयो चन्द्रप्रभावल्लभो-
भट्टाचार्य्यचतुर्भुजोविजयते प्राक्काण्डकौमारिलः ॥
अकोषा च सकोषा च द्वे टीके लिखिते मया ।
यच यस्याभिलाषः स्यात्सा तेन परिगृह्यतां ॥
आसीत्काश्यपवंशभूषणमणिर्मान्योमुकुन्दप्रियो
+ + + + गदाधरस्य तनयः शुक्लाम्बरः सन्मतिः ।
गन्धर्व्वीजठरे ततः समभवत् श्रीरामनामा सुत-
स्तेनेयं विहिता हिताय विदुषां टीका बुधैर्वीक्ष्यतां ।
इति श्रीकाशीखण्डटीकायां शततमोऽध्यायः ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमद्भगवत्पूज्यपादशिष्य श्रीरामेन्द्रवन-शिष्येण चैतन्यापरपर्य्यायेण रामानन्देन कृता काशीखण्डटीका समाप्ता ।

विषयः । स्कन्दपुराणीयकाशीखण्डस्य एकपञ्चाशत्तमाध्यायादारभ्य परिशेषपर्य्यन्तं व्या-ख्यानं ।

No. 2192. तत्त्वोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 23 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Tattvopanishad. A dissertation on the great Vedántic dogma of *Tattvamasi*, "thou art that." Anonymous. The work professes to be a Upanishad.

Beginning. अथ तत्त्वोपनिषत् । अथ महावाक्यप्रकरणं व्याख्यास्यामः । तत्त्वमसीति सोऽहमेति महावाक्यं ।—इत्यादि ।

End.

हृदयकमलमध्ये सूर्य्यविम्बासनस्थं
सकलपुरुषबीजं सृष्टिसंहारहेतुं ।
धवलवपुषमिन्दुं बद्धपद्मासनस्थं
भुजगवलयहारं भस्मदिग्धाङ्गभीमं ॥

ॐ तत् सत्, ॐ तत् सत्, ॐ तत् सत् । ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ।

विषयः । तत्त्वमस्यादिमहावाक्यार्थप्रकाशनं । तत्र अध्यासनिरूपणमुखेन लक्षणाकथनञ्च ।

No. 2193. कौलिकोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folium, 1. Lines, 7 on a page. Extent, 12 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Kaulikopanishad. A manual on the duties of Kaulas. A Tantric digest, but professing to be a Upanishad.

Beginning. अथ कौलिकोपनिषत् । अथातोधर्म्मजिज्ञासा । ज्ञानं बुद्धिश्च ज्ञानं मोक्षस्य कारणं मोक्षः सर्व्वज्ञताबुद्धिः—इत्यादि ।

End. प्रातरुत्थाय देशिकः आज्ञासिद्धिर्भवति भैरवाज्ञा परमेश्वरी यथाचारविचीनोऽपि इति पूजां कुर्व्वन्ति यदि ज्येष्ठा मन्यन्ते "दिव्यन्ते" नन्दने वने । ॐ तत् सत् ।

Colophon. इति कौलिकोपनिषत् समाप्ता ।

विषयः । संक्षेपेण कौलिकानामाचारकथनं ।

No. 2194. कालिकोपनिषत्। Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 61 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Kálikopanishad. A dissertation on the mantras of Káliká, the mode of meditating on that goddess, and her praises. This also professes to be a Upanishad.

Beginning. अथ कालिकोपनिषत्। अथ चैनां ब्रह्मरन्ध्रे ब्रह्मस्वरूपिणीं आप्नोति सुभगां त्रिगुणां मुक्तां सुभगां—इत्यादि।

End. नान्यप्रकारेण सिद्धिर्भवति इह वै कालिकामनोर्वा तारेति तारामनोर्वा त्रिपुरामनोर्वा सर्व्वस्य दुर्गामनोर्वा इत्योम् शिवः। ॐ तत् सत् ॐ तत् सत्। ॐ तत् सत्। ॐ शान्तिरोम्। ॐ शान्तिरोम्। ॐ शान्तिः।

Colophon. इत्याथर्व्वणे वेदे सौभाग्यकाण्डे कालिकोपनिषत् समाप्ता।

विषयः। कालिकायाः मन्त्रध्यानमाहात्म्यादिकथनं।

No. 2195. परीक्षापद्धतिः। Substance, agallochum bark, 14 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 716 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Paríkshápaddhati. A digest of rules regarding various kinds of ordeals. By Vásudeva. The ordeals are what have been fully described in Menaughten's Hindu Law.

Beginning. विश्वरूपयज्ञपार्श्वप्रभृत्यपाणिमिताचराः।
विचार्य्य धर्म्मशास्त्रञ्च परीक्षाविधिरुच्यते॥
प्रमाणं मानुषप्रोक्तं लिखितादित्रयं पुरः।
इदानीं द्विविधं प्राह तुरीयं + + र्षं मुनिः।
तुलाग्न्यापोविषं कोषादित्यानीह विशुद्धये॥ इत्यादि।

End. एवं दानशब्दोनानार्थः। अत्र एतेन प्रकारेण सर्व्वमादिकार्य्यमिति परीक्षापद्धतिः।

Colophon. इष्ट्वा प्रामाणिकं ग्रन्थं प्रयत्नेन विचार्य्य च।
श्रीवासुदेवधीरेण परीक्षापद्धतिः कृता॥

विषयः। चौर्य्यादिषु महाभियोगेषु लौकिकप्रमाणेन याथार्थ्यानवधारणे संशयापनोदनाय तुलाग्न्यादिपरीक्षा कर्त्तव्येतिनिरूपणानन्तरं तेषां प्रयोगकथनं। तत्र—कालवयोऽवस्थाविशेषे परीक्षाविशेषकर्त्तव्यताकथनं। तुलापरीक्षाविधिः। एतत्प्रयोगः। एवं परत्र ज्ञेयं। अग्निपरीक्षाविधिकथनं। उदकपरीक्षाविधिः। विषपरीक्षाविधिः। कोषपरीक्षाविधिः। तण्डुलपरीक्षाविधिः। तप्तमाषकविधिः। धर्म्माधर्म्मादिव्यविधिः। दण्डविधिकथनं। पलादिपरिमाणकथनं।

No. 2196. तारोपनिषत्। Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 45 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Táropanishad. A treatise on the worship of the goddess Tárá, giving the mantras, explaining their meanings, and supplying details. The work professes to be a Upanishad, and supplies no author's name.

Beginning. अथ तारोपनिषत्। अथ चैनां ब्रह्मरन्ध्रे ब्रह्मस्वरूपिणीं तारिणीं प्राप्नोति। तारयतीति तारा तारा सार्द्धपञ्चाक्षररूपा ब्रह्मविष्णुरुद्रेश्वरसदाशिवेन्दुसेलनरूपा विद्या—इत्यादि।

End. गणनासिद्धविद्यानां देवताज्ञानप्रकाशनानां कालिकाविद्धितानि कल्यानि कुर्य्यात्। ॐ तत् सत्। ॐ शान्तिः, ॐ शान्तिः, ॐ शान्तिः।

Colophon. इति नवचविद्या तारोपनिषत्।

विषयः। तारायाः मन्त्रोद्धारविधिपूजाप्रकारादिकथनं।

No. 2197. त्रैपुरोपनिषत्। Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 33 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Traipuropanishad. A treatise on the worship of the goddess Tripurá. This work also professes to be a Upaṇishad, and to belong to the Saubhágya Káṇḍa of the Atharva Veda.

Beginning. ॐ नमस्त्रिपुरायै। ॐ तिस्रः पुरस्त्रिपथा विश्वचर्षणी यचाकथा अचराः सन्निविष्टाः अधिष्ठायै नाम पुरा पुराणी मन्वन्तरा महीनां देवतानां—इत्यादि।

End. एष ऋग्यजुः परमेतच्च साम वा अयमर्थस्त्रय्यमन्या च विद्या। ॐ।

Colophon. इत्याथर्व्वणे वेदे सौभाग्यकाण्डे त्रिपुरोपनिषत् समाप्ता। ॐ तत् सत्। ॐ शान्तिः।

विषयः। त्रिपुरासुन्दर्य्या मन्त्रोद्धारपूजादिकथनं।

No. 2198. कपिलसूत्रभाष्यम्। Substance, country-made paper, 15 × 6 inches. Folia, 55. Lines, 9 on a page. Extent, 1,336 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághaṭa, Zillá, Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Generally correct.

Kapila-sútra-bháshya. A commentary on the Sáṅkhya aphorisms of Kapíla. By Sáṅkhyáchárya. According to the commentator, a Bráhman of the name of Ásuri, oppressed by threefold pain, sought the help of Kapila, and obtained the work which includes only 22 aphorisms in one chapter. This story would make the text to be the archetype of the current Sáṅkhya Sútra which includes 526 aphorisms divided into six chapters. Other commentators are of the same opinion, and Colebrooke, adverting to one, says, "If the authority of the scholiast of Kapila may be trusted, the *Tattvasamása* is the proper text of the *Sáṅkhya*; and its doctrine is more fully, but separately set forth, by the two ampler treatises," the *Sáṅkhya-sútra* and the *Yoga-sútra*. (Essays, p. 244. Mr. Hall, however, demurs to this, and takes the *Tattvasamása* to be an abridgement of the larger work, (*Contributions*, p. 2). The Tattvasamása is the same with the Kapila-sútra under notice. Mr. Hall noticed two commentaries, but, they are different from our text.

Beginning. अथासुरिर्नाम कश्चिद्ब्राह्मणस्त्रिविधेन दुःखेनाभिभूयमानस्तत्कारणं सांख्ययोगाभिपन्नं ज्ञात्वा देव मुच्यते सर्व्वपाशैरिति ऋषिं प्रस्तुतं कपिलं यस्तमये ज्ञानैर्विभर्त्ति जायमानञ्च पश्येदिति च श्रवणमवगम्य परमर्षिपत्वमभगवत्कपिलमुपसन्नः शरणं तदपनोदकं तदपनोदकतत्त्वजिज्ञासुः सहोवाच भगवन् शिष्ययोग्यतां वितर्कयन् सांख्यतन्त्रमात्मानात्मविवेकं द्वाविंशतिस्तचैकाध्यायं चतुष्पादं तद्व्याचाख्यौ तस्मादिममेतत् सूत्रं—अष्टौ प्रकृतय इति। नन्वस्य सौकर्य्यादृष्टोपायानां सते बह्वदुःखसाध्यविवेकाख्यात्येतिचेन्न सत्यभिचारित्वात् - इत्यादि।

End. जिज्ञासवे शिष्यायासुरये ज्ञानार्थमन्येभ्योऽपि इत्यतः स्यादित्युत्सर्गनियोगः सत इति। इति सांख्यभाष्ये चतुर्थः पादः।

Colophon. इति श्रीसांख्याचार्य्यकृतकपिलसूत्रभाष्ये प्रथमाध्यायः । समाप्तश्चेदं सङ्कलं सांख्यभाष्यं ।

विषयः । सत्त्वसमाम्नायाख्यकापिलसांख्यसूत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2199. गुप्तवती । Substance, foolscap paper, 16 × 3½ inches. Folia, 143. Lines, 7 on a page. Extent, 3,055 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Guptavatí. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Bháskararáya Bhárati Díkshita, son of Gambhíraráya Bhárati Díkshita. There are a number of mantras, charms, amulets, &c. appended to the work.

Beginning. श्रीरामं प्रति पुष्कराभिधमहायज्ञेन वेदव्यव्याख्यानावसरे विश्रिष्य कथितं श्रीविष्णुधर्म्मोत्तरे । दुर्गां धेनुमुपक्रष्यामि सुदुघामित्यु+तं भङ्करार्य्यश्रिष्यचतुष्टयेन सहितं वन्दे गुरूणां गुरुं ॥

विधिविष्णुप्रमुखामरोद्दर्यस्थितिनाशेषु शिवोऽयनीश्वरः ।
जगद् + + + वत्वयं क्रमः चण्डमुद्दानकपुष्पभञ्जिका ॥
कवचार्गले च कीलकमादौ मध्ये चयोदशाधायी ।
अन्ते प्राधानिकवैकृतिके मूर्त्तिचयं रहस्यानां ॥
इति मार्कण्डेयपुराणाध्यायेष्वनविंशतौ गुप्तान् ।
अर्थान् प्रकटीकुरुते भास्कररायोऽग्निचित् कतिचित् ॥

End. तेज इति । १९ । २० । २१ । २२ । रहस्यचयस्यापि अध्ययनं विधत्ते व्याख्यानमिति । अवहितः अर्थावधानसहित इति सर्व्वं शिवं ।

इति गुप्तवत्यां मूर्त्तिरहस्यव्याख्या नाम षोड़शोऽध्यायः । १६

Colophon. इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणधुरीणसर्व्वतन्त्रस्वतन्त्रश्रीमद्गम्भीरराय भारतीदीक्षितात्मजभास्कररायभारतीदीक्षितविरचिता गुप्तवतीसमाख्या सप्तशतीव्याख्या समाप्ता ।

विषयः । कवचार्गलाकीलकव्याख्यानपुरःसरं सप्तशतीतिप्रथितस्य देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानमन्ते च मूर्त्तिरहस्यरहस्यार्थकीर्त्तनं ।

No. 2200. वेदान्तचिन्तामणिः । Substance, aguru-bark, paper, 18 × 4 inches. Folia, 183. Lines, 10 on a page. Extent, 7,260 ślokas. Character,

Bengali. Date. ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Vedánta-chintámaṇi. A dissertation on the Vedánta doctrine as expounded by Saṅkara Áchárya and refutation of adverse comments thereon. The work is written in the form of a comment on the first four aphorisms of the Vedánta-sútra. By S'uddha Bhikshu, disciple of Vis'ves'vara. Hall's Contributions, p. 97.

Beginning. ॐ नमः श्रीनीलशैलशिरोमणये रघुनाथाय।

श्रीरामविश्वेश्वरपादपद्मं संसारसन्तापहरं प्रणम्य ॥
भाष्यादितत्त्वं सुविचार्य्य शुद्धोवेदान्तचिन्तामणिमातनोति ॥
मुमुक्षूणे विचाराय ब्रह्मानन्दफला + पि।
अनाथाय +ते वेदा विधिना किङ्करीकृताः ॥

अथ कश्चिदधीतसाङ्गसशाख इह जन्मनि जन्मान्तरे वा ज्ञानार्थानुष्ठितनित्यादिकर्म्मणा शुद्धसत्त्वः साधनचतुष्टयवान् मोक्षोपायं वेदेऽन्विष्य इदमापाततोजानाति आत्मनस्तु कामाय सर्व्वं प्रियं भवतीत्यात्मशेषत्वेन सर्व्वस्य प्रियत्वोक्तेः सर्व्वतोविरक्तोऽधिकारी आत्मनि खल्वरे दृष्टे श्रुते विज्ञाते इदं सर्व्वं विज्ञातमित्युपक्रम्य तावदरे खल्वमृतत्वमित्युपसंहारादात्मज्ञानं मोक्षोपायः ज्ञानस्य च विधेयत्वादात्मा वा अरे द्रष्टव्य इत्यात्मज्ञानं श्रवणमङ्गि विधीयत इति। इत्यादि।

End. भाष्यटीकाविवरणतत्प्रकाशार्थसङ्ग्रहः।

वेदान्तचिन्ता + + + ततश्चान्ते विशुद्धये ॥
वर्गवर्णकसंयुक्तचतुःसूत्रीसमाश्रितः।
वेदान्तचिन्तामणिना प्रीयात् श्रीरघुनन्दनः ॥
उपक्रमादिभिर्लिङ्गैर्वेदान्ता+तनिष्ठितं।
तं वन्दे श्रीरघूदारकारुणं गुरुरूपिणं ॥

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीविश्वेश्वरभगवत्पूज्यपादपादपद्मजभृङ्गश्रीशुद्धभिक्षुसंगृहीतोवेदान्तचिन्ताकणिः सम्पूर्णः।

विषयः। शाङ्करमतमवलम्ब्य विरुद्धमतजातखण्डनपूर्व्वकं ब्रह्मसूत्रप्रथमाध्यायप्रथमपादीयचतुःसूत्रीव्याख्यानं।

No. 2201. मुक्तितत्त्वम्। Substance, country-made yellow paper, 14 × 6 inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 306 ślokas. Character,

Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

S'aktitantra. A Tantra of the S'ákta class, treating of the adoration of S'ákti in various forms. The codex is incomplete, containing only five chapters.

Beginning. कैलासशिखरे रम्ये निकुञ्जकुसुमान्विते ।
रत्नसिंहासने देवी मुदिता शिवसन्निधौ ॥
नानारसकथा रम्या जगतुस्तौ परस्परं ।
देवी पप्रच्छ भो नाथ ब्रह्माण्डं केन वा कृतं ॥
केन वा पाल्यते सम्यक् केन वा ह्रियते च तत् ।
किं वा तद्ब्रह्मणोरूपं किं कर्म्म किञ्च साधनं ।
तत्सर्व्वं ज्ञातुमिच्छामि कृपया वद शङ्कर । इत्यादि ॥

End. चतुरस्रे महेशानि लोकपालान् समर्चयेत् ।
तद्दिक्षैव वलीन् पूजयेद्भाग्यहेतवे ॥
ततोयथाशक्ति जप्त्वा पूर्व्ववच्च समाचरेत् ।

Colophon. इति शक्तितन्त्रे पञ्चमः पटलः ।

विषयः । १मे पटले,—महाकालरूपेण जगदुत्पत्तिकथनं । परापश्यन्तीमध्यमावैखरीशक्ति-निरूपणं । दुर्गादिनाममाहात्म्यकीर्त्तनं । विशक्तेः शतनामकीर्त्तनं ।

२ये पटले,—विशक्तिभेदकथनमुखेन दुर्गामन्त्रनिरूपणं । षड़ङ्गन्यासादिकथनं । पुरश्चरण-विधिकथनं । पूजाद्रव्यादिनिरूपणं । वलिदानयोग्यपशुपक्ष्यादिनिरूपणं । ध्यानयन्त्रादिकथनं । नवशक्तिपूजादिविधिः । भुवनेश्वर्य्यादिशक्तिकथनञ्च ।

३ये पटले—भुवनेश्वरीमन्त्रध्यानादिकथनं । त्रिपुटामन्त्रध्यानादिकथनं । मूलिनीमन्त्रध्या-नादिकथनं । वज्रप्रस्तारिणीमन्त्रध्यानादिकथनं । नित्यामन्त्रध्यानादिकथनं । महिषमर्द्दिनीमन्त्र-ध्यानादिकथनं । शक्तिगायत्रीमन्त्रध्यानादिकथनञ्च ।

४र्थे पटले,—त्रिपुरामन्त्रध्यानादिकथनं । तच्च पुरश्चरणविधिकथनं । त्रिपुरायन्त्रनिर्म्माण-द्रव्यनिरूपणं । दग्धस्फुटितयन्त्रादौ प्रायश्चित्तादिविधानं । श्रीचक्रादर्शनादिफलकीर्त्तनं । त्रिपुण्ड्र-विधानकथनञ्च ।

५मे पटले,—पश्यन्तीशक्तिगणनाकथनं । तारामन्त्रोद्धारध्यानादिकथनं । छिन्नमस्तामन्त्रध्या-नादिकथनं । धूमावतीमन्त्रध्यानादिकथनं । उच्चाटनादिविधिकथनं । विशालाक्षीमन्त्रध्यानादि-कथनं । गौरीमन्त्रोद्धारादिकथनञ्च ।

No. 2202. तन्त्रदीपिका। Substance, country-made paper, 18 × 3½ inches. Folia, 255. Lines, 9 on a page. Extent, 11,715 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Tantra-dípiká. A digest of the various forms of worship of S'ákta divinities inculcated in Tantras. By Gopála Bhaṭṭa.

Beginning. नित्यां प्रणम्य चिद्रूपां नित्यानन्दञ्च निर्गुणं।
अखण्डं परमानन्दं गुरुं ब्रह्ममयं तथा ॥
विलोक्यागमशास्त्राणि विविधान् सङ्कलानपि।
श्रुतिस्मृत्यविरोधानि ज्ञानस्य कारणानि च ॥
आगमवागीशपोचेण हरिनाथस्य सूनुना।
श्रीगोपालेन विप्रेण कृतेयं तन्त्रदीपिका ॥
दीक्षादिलक्षणञ्चैव मन्त्रयन्त्रादिनिर्णयं।
तन्त्रेऽस्मिन् सम्प्रवक्ष्यामि विदुषां प्रीतिहेतवे ॥
अथ का दीक्षा दिव्यप्रबोधोदयदुरितक्षयाय स्यात्—इत्यादि।

End. अष्टाक्षरी महाविद्या सर्व्वकामफलप्रदा।
अस्याः पूजादिकं सर्व्वं पूर्व्ववच्च समाचरेत् ॥

Colophon. इति कात्यायनीकल्पः।

विषयः। दीक्षास्वरूपकथनं। दीक्षाया आवश्यकतानिरूपणं। सद्गुरुलक्षणादिकथनं। शिष्यलक्षणतद्भक्तिप्रकरणं। महाविद्यादिस्वरूपकथनं। सिद्धमन्त्रादिलक्षणकथनं। दीक्षाकालादिनिरूपणं। अत्र नक्षत्रचक्रादिकथनञ्च। दीक्षा-महादीक्षा-उपदेशभेदनिरूपणं। पञ्चायतनीदीक्षाविधिः। सर्व्वसाधारणनित्यपूजाविधिः। आह्निककृत्यनिरूपणं। तच्च तन्त्रोक्तविधानेन प्रातःकृत्यस्नानतर्पणादीनां विस्तरतोविधानकीर्त्तनं। पूजाविशेषे आसननियमकथनं। विशेषेण भूतशुद्धिनिरूपणं। प्राणायामनिरूपणञ्च। सामान्यतोविहिताविहितपुष्पाणि। पूजाधिकरणनिरूपणं। नैमित्तिककाम्यार्च्चनविधिनिरूपणं। परमयोगिनां मोक्षपूजाविधिकथनं। जपादिविधिकथनं। अन्तःपूजाविधिः। नवविधकुण्डनिरूपणं। कुण्डानां विशेषफलकथनं। काम्यहोमार्थं कुण्डनिरूपणं। होमविधिकथनं। जपमालानिरूपणादिकं। ग्रहणनिमित्तपुरश्चरणविधिकथनं। मन्त्राणां विविधसंस्कारविधिः। सर्व्वतोभद्रमण्डलादिकथनं। पञ्चाब्जमण्डलादिविधिः। मन्त्रसङ्केतकमन्त्रनिरूपणादिकं। गणेशादिपूजनविधिकथनं। तन्मन्त्रादिकथनं। एवं सौरादिमन्त्रनिरूपणं। शिवमन्त्रादिनिरूपणं। गणेशादिमन्त्रेषु प्रत्येकं पुरश्चरणविधिकथनं। वासुदेवादिमन्त्रनिरूपणं। एवं राम-

नृसिंहषट्कादिमन्त्रनिरूपणं। हरिहरात्मकमन्त्रकथनं। हयग्रीवादिमन्त्रकथनं। महिषमर्द्दिन्यादिमन्त्रनिरूपणं। जयदुर्गादिमन्त्रकथनं। एवं नवदुर्गाकात्यायन्यादिमन्त्रकथनं। प्रत्येकं पुरश्चरणकथनञ्च। विस्तरेण कालिकामन्त्रनिरूपणतत्प्रयोगादिकीर्त्तनं। गुह्यकालीविद्यादिनिरूपणं। महाकालीमन्त्रादिकथनं। ताराविद्यादिविधिकथनं। शवसाधनादिविधिकथनं। परमयोगिनां वीरसाधनविधिकथनं। श्रीचक्रादिनाशे प्रायश्चित्तकथनं। तारिणीकात्यायन्यादिकथनञ्च।

No. 2203. मानसोल्लासः। Substance, paper, 11 × 4 inches. Folia, 331. Lines, 9 on a page. Extent, 5,898 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Place of deposit, Bhágalpur, Nityánanda Miśra, Paṇḍit of Zillá School. Verse. Incorrect.

Mánasollása. This is a different recension of the work noticed under No. 1215, (*cf.* 111, p. 182). It is deficient in the chapters on architecture, and conforms more closely to the main object, that of supplying a miscellaneous collection of rules and instructions regarding duties of kings, selection of officers, characteristics of different orders, classes and professions; duties, (mostly Smṛiti rules), prohibitions, food, dress, ornament, arms, grammar, games, erotics and a variety of other topics regarding which kings should have a general knowledge. By Bhúlokamalla Somes'vara, of the Chálukya dynasty. I notice it here to supply the full table of contents as given in the introduction to the work.

Beginning अभीष्टफलदं सिद्धिसिद्धमन्त्रगणेश्वरं।
कर्णतालानिलोद्भूतविघ्नतूलललवघ्नमः॥
लावकस्य तित्तिरस्य महिषस्य विनोदनम्।
पारावतविनोदे च विनोदः सारमेयजः॥
श्येनमीनमृगाणाञ्च विनोदे गतिवाद्ययोः।
नृत्यस्य च कथायाश्च विनोदस्य चमत्कृतेः॥
प्रमदाया विनोदानामिति रीरिताः।
अथ सौख्यप्रदा क्रीड़ा त्रिंशतिः कथ्यते क्रमात्॥
पर्व्वते प्रमदोद्याने प्रेषायां जलसेवने।
क्रीड़ा तु शाद्वले देशे वालुकायां श्रमिलिषि॥
सस्यचेत्रेषु वा गोष्ठ्यां प्रहिलाकथनेष्वपि।

चतुरङ्गाच्चयोः क्रीड़ा वराटकफणीन्द्रयोः ॥
फांजिकायां तमिस्रे च क्रीड़ाचारणचत्वरे ।
प्रश्नक्रीड़ा रतिक्रीड़ा क्रीड़ानां विंशतिः पृथक् ॥
अध्यायशतकं त्वेवं पञ्चप्रकरणानि च ।
इति संक्षेपतः प्रोक्तं मानसोल्लासबीजकम् ॥
विस्तृतं शतशाखाभिर्वक्ष्ये कल्पद्रुसोपमम् ।
अत्रादौ कथ्यते राज्यप्राप्तिकारणविंशतिः ॥
स्थिरराज्यस्य भूभर्तुरुपभोगास्च विंशतिः ।
प्रमोदजनकास्तद्वद्विनोदा अपि विंशतिः ॥
सुखोपपादिका क्रीड़ा विंशतिः परिकीर्त्यते ।
अनुक्रमणिकां तत्र वक्ष्मि संक्षेपतः पुरः ॥
असत्यवर्ज्जनं कार्य्यं परद्रोहस्य वर्ज्जनम् ।
वर्ज्जनञ्चाप्यगम्यानामभक्ष्यस्य च वर्ज्जनम् ॥
दानं मनोहरं वाक्यं मिष्टापूर्त्तप्रवर्त्तनम् ।
अशेषदेवताभक्तिर्गोषु विप्रेषु तर्पणम् ॥
पितॄणां तर्पणं कार्य्यमतिथेश्चैव भोजनम् ।
शुश्रूषणं गुरूणाञ्च तपस्तीर्थेषु मज्जनम् ॥
दीनानाथेषु बन्धुत्वं भृत्यानामपि पोषणम् ।
शरणागतरक्षा च राज्यलाभाय विंशतिः ॥
अथ प्राप्तस्य राज्यस्य स्थैर्य्यकारणविंशतिः ।
सप्ताङ्गानि तथा तिस्रः शक्तयः षड्गुणा अपि ॥
उपाङ्गा अपि चत्वार इति विंशतिरीरिताः ।
अथ राज्योपभोगस्य विंशतिः कथ्यते क्रमात् ॥
गृहमज्जनयस्यापि पादुकायुगलस्य च ।
ताम्बूलस्य विलेपस्य भोगं चामरमाल्ययोः ॥
भूषणासनयोर्भोगस्यामरस्थानयोरपि ।
पुष्पाणामुपभोगास्च भोजनस्य जलस्य च ॥
पादाभ्यङ्गस्य पानानां कक्षाणां शयनस्य च ।
धूपस्य योषितश्चेति भोगानां विंशतिः पृथक् ॥
विंशतिः कथिता भोगा विनोदानामतोऽधुना ।
वक्ष्ये शस्त्रस्य शास्त्रस्य विनोदान् गजवाजिनो ॥

अङ्कमल्लविनोदस्तु विनोदस्लाघचूड़जः ।

End. शब्दानां लक्षणं ज्ञानं तथा स्त्रीजातिनिश्चयः ।
कामधेनुरिदं शास्त्रं मानसोल्लाससंज्ञितं ॥
नास्त्यनेन समं शास्त्रं सर्व्ववस्तुप्रकाशने ।
ब्राह्मणोलभते ज्ञानं क्षत्रियोराज्यमाप्नुयात् ॥
वैश्योविभवपर्य्यं शूद्रोदृष्टिं प्रपूजितः ॥ २९ ॥

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजसत्यश्रेय्यकुलतिलकचालुक्याभरणश्रीमद्भूलोकमल्ल-श्रीसोमेश्वरदेवविरचिते अभिलषितचिन्तामणौ मानसोल्लासे सुखोपपादक्रीड़ाकथने पञ्चम-प्रकरणं समाप्तम् ।

No. 2204. मनोरमा । Substance, aguru bark, 21 × 4¼ inches. Folia, 159. Lines, 11 on a page. Extent, 7,821 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1649. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Corrupt.

Manoramá. A commentary on the Tantrarája, a digest of the Tántric doctrine of Kádimata, compiled by Nrisiñha, a king of the Dekkan, after instructions received by him from one Kaṇṭhes'a Dijavara, a Guru of the king of Kás'mír, when he was on his travels in the south. It seems from some corrupt verses in the introduction that a commentary was written on the first twenty-two chapters of the work by one Subhagánandanátha, and on the next fourteen by his pupil Prakas'ánanda Deśika, and a revised version of that was written by Sundaravara, who styles himself *Khsmábhṛit* or king. The extent of the commentary is reckoned at 1,195 verses. The codex is obviously incomplete, though described as complete in the colophon.

Beginning. ॐ नमोगणेशाय । आद्यश्लोकेन प्रबन्धवाक्यार्थगर्भविनायकस्तुतिः क्रियते । तत्र अनाद्यनन्तः कालस्याद्यन्तरहितत्वादपराधीनः । इतरप्रेरणाविधुरः । स्वाधीनभुवनत्रयः स्वा-यत्तज्ञाताज्ञानज्ञेयात्मभुवनत्रयोजयति विश्वोत्कृष्टोभवतीत्यर्थः ।—इत्यादि ।

End. श्रीमत्कादिमते तन्त्रे व्याख्यानं ग्रन्थसंख्यया ।
सहस्राणां द्वादशकं न्यूनं पञ्चाशतेरितं ॥
काश्मीरराजस्य गुरुः श्रीकण्ठेशोद्विजेश्वरः ।
दक्षिणापथपर्य्यटनपरिणामाद्ययोदधिः ॥

कदाचिदागतोद्रष्टुं रामसेतुं खलीलया ।
तेनैवानुगृहीतोऽभून्मध्वेमार्गं वसिंहराट् ॥
तन्त्राणधीतवांस्तस्मान्नित्यानां तेषु निर्म्मिता ।
व्याख्या मनोरमाभिख्या तेन कादिमतस्य तु ॥
सुभगानन्दनाथेन द्वाविंशपटलावधि ।
तदाज्ञयावशिष्टानां पटलानां विनिर्म्ममे ॥
चतुर्दशानां तच्छिष्यः प्रकाशानन्दरेशिकः ।
तां सुन्दरवरख्याढ्यां व्याख्यां प्राक्सम्प्रदायतः ।
समाप्ता चेयं तन्त्रराजव्याख्या मनोरमाख्या ।

Colophon. शुभमस्तु । शकाब्दाः १६४९ ।

विषयः । तन्त्रराजाभिधानतन्त्रसङ्गृहस्य व्याख्यानम् ।

No. 2205. वासिष्ठचन्द्रिका, वा वासिष्ठपददीपः । Substance, country-made yellow paper, 15 × 4½ inches. Folia, 94. Lines, 12 on a page. Extent, 4,207 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Vásishṭha-chandriká ALIAS **Vásishṭha-padadípa.** A commentary on the philosophical portion of the Yogavás'ishṭha Rámáyaṇa. By Advayáraṇya.

Beginning. अविद्यक ल्पितद्वैतं नरसिंहाभिधं महः ।
वेदान्तवेद्यं वन्देहं परमानन्दविग्रहं ॥
सर्व्वमुक्तमसुखप्रसादतोजीवजातम्+ति श्रुतिर्जगौ ।
तस्य वेदविदितस्य वर्णने किं महत्त्वमखिलात्मनोगुरोः ॥
नतभवपरिपन्थिदीनदानैकलीलं
मुनिवरनिकुरम्बैः पूज्यमानाङ्घ्रियुग्मं ।
विधुतसकलदोषं सद्य (?) विज्ञातमूर्त्तिं
श्रुतिशतनुतमाराद्राश्रये विश्वनाथं ॥
योदृक्षलीमधिगतः शिवराजधान्यां
वाल्मान्तरैर्विरचितापचितीच्छयेव ।

दृष्ट्वैव वारयति विघ्नशतानि सोऽया-
दस्मान् समस्तसुरवन्दितपादपद्मः ॥

— — — — — — — — — — ।

श्रीमद्गुरुगणेशान् वचःसङ्कल्पितार्थदान् ।
प्रणम्य मूर्द्धावहितः कुर्व्वे वासिष्ठचन्द्रिकां ॥
वासिष्ठाब्धिं तितीर्षामि हनूमानिव लीलया ।
रामपादाब्जभक्त्याहं चन्नुमर्हन्ति सूरयः ॥

अथ सत्यज्ञानानन्दाद्वितीयः परमात्मा भगवन्नारायणः कल्पादौ चेत्राणि तपःप्रधानजीवांश्च चित्प्रधानेभगवान् ज्ञानकर्म्मानुसारेण ससर्ज्ज तथाचोक्तमाचार्य्यैः—इत्यादि ।

End. अद्वयारण्यनिर्म्माणे वासिष्ठपदद्दीपके ।
संसारगरनिर्व्वाणं निर्व्वाणप्रक्रियाभ्यगात् ॥

— — — — — — — — — — ।

यस्मिन बोधनिधौ निधाय भगवान् विद्याप्रचारोद्यमं
ब्रह्माणा रमणः प्रियासहचरः खेरं चचारा+षु ।
दृष्ट्वा नाम+निर्जनोपकृतये विद्याधिकारोचितं
प्रायसं परमं गुरुं भुवि महादेवाश्रमं समजे ॥

— — — — — — — — — — ।

स जयति कविनासुधानिधानं
द्विजकभूपतिरग्निमोऽभिनन्दः ।
अतिविपुलवा+ + समासमासं
प्रजड़जनोपकृतिर्यं उद्धार ॥
निन्दन्निदं वेदनिविष्टमिष्टं
प्रलष्टमुल्लासपदं हि शास्त्रं ।
चिरं पवित्रं खकुलप्रकाशं
गच्छन् प्रशंसंश्च पुमर्थभाक् स्यात् ॥
श्रीमच्चाम्बकपत्तने नरहरिचौणीश्वरेन्द्राग्रज-
श्रीमल्लक्ष्मसमाक्रयस्य विनयाद्वासिष्ठरामायणे ।
प्रारब्धः पदद्दीपकः खलु मया+स्मिन् खहस्तार्पिते
सारार्थैः परिपूरयन्तु कृतिवरैः———— ॥

Colophon. इति अद्वयारण्यटीका समाप्ता ।

विषयः । योगवासिष्ठस्य उत्पत्तिप्रकरणादारभ्य निर्व्वाणप्रकरणान्तं व्याख्यानं ।

No. 2206. महिमप्रकाशिका । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 6 on a page. Extent, 498 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Mahima-prakáśiká. A commentary on the Mahimnastotra—a hymn in praise of S'iva. By Govindaráma Siddhántavágís'a Bhat̤t̤ácharya, son of Rámadeva.

Beginning. यः कर्त्ता सचराचरस्य जगतोऽप्यायन्ति यं योगिनो-
येनेदं क्रियतेऽवता (?) श्रुतिगणा यस्मै न वक्तुं क्षमाः ।
यस्माद्भूय उदेति सर्व्वमखिलं यस्मिन् पुनर्लीयते
यस्मान्नं न विदुर्मुनीन्द्रनिचयस्तस्मै नमः शम्भवे ॥
योजातोरामदेवाद्विबुधगणहृदा + + कारोरुकीर्त्ते-
र्विद्यादानादिजन्मामितविषदयशस्तर्कवागीशसूनोः ।
सोऽयं गोविन्दरामः समतनुत महिम्नः स्तुतेर्वृत्तिमेतां
विद्वत्संघैरियं + + + + कृपया त्यक्तमात्सर्य्यलेशैः ।
मया कृतेयं महिमप्रकाशिका
स्तोत्रार्थसन्देहसमूहनाशिका ।
कामान्मनागबुद्धिमनोविलासिनी
भूयात्कृपाभट्टबुधचित्तवासिनी ॥

पुरा किल काश्यां पुष्पदन्तनामा गन्धर्व्वराजोरजन्यां प्रतिनियतमेव राजोद्याने पुष्पाण्यप हरति उद्यानरक्षिणस्तु प्रातःकुसुमान्यनवाप्य विस्मिताः बभूवुः । — — — — — — — — स्तोतुमारभते स्म महिम्न इत्यादि ।

End. स्तोत्रं पुष्परदेन निर्म्मितमभूदेतन्महेशप्रियं
भक्त्या तत्पदपद्मवन्दनभवत् + + + मुग्धात्मना ।
पादाब्जं परिवन्द्य शङ्करविभोर्गोविन्दरामद्विजः—
टीकां तस्य विनिर्म्ममे द्विविधिखा + + न्दुसंख्ये शके ॥
यदज्ञानात् प्रमादाद्वा बभूव स्खलितं मम ।
तत् क्षन्तव्यं क्षमासारैरवश्यं दूरदर्शिभिः ॥

Colophon. इति गोविन्दरामसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्य्यकृता महिमप्रकाशिका महिम्नः-स्तोत्रटीका समाप्ता ॥

विषयः । पुष्पदन्तकृतशिवमहिम्नः स्तोत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2207. नलचरितटीका (पूर्व्वभागः)। Substance, country-made yellow paper, 13 × 4 inches. Folia, 125. Lines, 10 on a page. Extent, 4,824 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Nalacharita-t̤íká. A commentary on the *Naishadha-charita*. By Bhavadatta, son of Devadatta, grandson of Sanayás'arma S'armá, of the Sán̤d̤ilya gotra.

Beginning. नमामि वाचामधिदेवतां तां
त्रिलोकलीकैकनिकेतनस्यां।
प्रसादमासाद्य यदीयमेव
वागीश्वरस्यापि कवित्वशक्तिः॥
अस्येव सम्प्रति महाकविभिः प्रणीता
नानार्थबोधमधुरा विदुषस्त्वनेका।
तेषां तदत्र तुलना न तथा ममैषा
खद्योत + + + + + यथेन्दुकान्तिः॥
वक्तुं सुधीरपि गुरूननुपास्य यस्य
शक्नोति किञ्चिदपि नैव रहस्यमस्य।
काव्येऽत्र + + विदुषो कविपण्डितस्य
हासाय किं नु + + प्रति बालकस्य॥
तथापि बाल्यात् + + + + मुचै-
रेत्य प्रवृत्तोऽस्मि विधातुमेतां।
टीकावबोधादिधुरोऽपि काव्ये
बालस्य किं छत्यविधौ विचारः॥

निपीयेत्यादि। स नलोनाम राजा आसीत्। इत्यादि।

End. परमात्मानं लक्षीकृत्य त्यजन्ती सती तत्परिभूय तिष्ठतीत्यर्थः। यतोवाचो-निवर्त्तन्ते अप्राप्य मनसा सह—इति श्रुतेः। एकमेवाद्वितीयं ब्रह्मेत्यादिश्रुतिः। नित्यं विज्ञानं ब्रह्मेत्यादिना च। औहर्षं पूर्व्वार्द्धव्याख्यानमेव। शृङ्गार एव अमृतं, तस्य शीतगुस्चन्द्रः यथा सुधा-श्रयस्तथा शृङ्गाराश्रयोऽसाविति। मोक्षविरोधपसर्ज्जनस्नेति हरुलं। इह स्वर्गे देवतावर्णनमुद्दिश्य द्वीपान्तरमुपकीर्त्तनं "वैराग्य" भूमेः स्वर्गरूपत्वात्तत्। जम्बूद्वीपे + + वर्णनं यत्तत् तत्पर-चतुष्टयस्य विष्णोः शिवस्य च + + + वसतिमत्त्वात् देवभूमित्वमेवेत्यदोषः॥

जातः श्राण्डिल्यगोत्रे विमलतरगुणादादिदेवादिकर्णो-
मिश्रोवाचस्यतिस्तत्प्रगुणतनयतां प्रापदप्राप्तदोषः ।
धर्म्मादित्यस्ततोऽभूज्जगति सुविदितोवारचैत्यस्य नाम्ना
मीमांसाबोधवेधाः सम + + + महाकुल्लकट्टारमिश्रः ॥
अजायत जगद्धरोधर + जेष्टतुल्यस्ततो—
दिवाकर इति श्रुतः प्रथितधर्म्मकर्म्मा ततः ।
अभूद्गुणमहानिधिः स नयशर्म्मशर्म्मा सुतः
श्रिया परमया युतोजयति देवदत्तस्ततः ॥
तत्सूनोर्भवदत्त इत्यभिधया ख्यातात्मनः श्रीमतः
टीकायां निषधाधिराजचरिते यस्यामितैकादशः ।
सर्गः स्वर्गनिकेतकीर्त्तनलसन्नामाभ्यगादुज्ज्वलः
सैषं सारसरस्वती वितनुतां नित्यं प्रमोदं सतां ॥

Colophon. इति श्रीभवदत्तकृतौ नलचरितटीकायामेकादशः सर्गः ।

विषयः । श्रीहर्षकृतनैषधचरितस्य एकादशसर्गान्तं व्याख्यानम् ।

No. 2208. नन्दिकेश्वरसंहिता, वा शिवधर्म्मोत्तरं, अथवा नन्दिकेश्वर-पुराणम् । Substance, foolscap paper, 12 × 3½ inches. Folia, 130. Lines, 7 on a page. Extent, 2,314 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Nandikeśvara-sañhitá ALIAS **Nandikeśvara-puráṇa** ALIAS **Śivadharmottara.** The second part of a treatise on the divinity and adoration of S'iva, called S'ivadharma, a S'aiva Tantra, in which S'iva, as Nandikes'vara or the master of Nandi, expounds S'aiva doctrines for the edification of Sanatkumára and his followers.

CONTENTS: I. Praise of S'ivadharma. Virtues of S'iva's liṅgam. Liṅgams of crystal and other materials appropriate for Indra and other gods. Sin of not worshipping S'iva. Merit of worshipping liṅgams.

II—V. Duties of worshippers of S'iva. Merit of erecting temples for S'iva. Sweeping, cleaning, and besmearing cowdung in S'iva's temples. Bathing of liṅgams. Offerings of aromatics and edibles to ditto. Appropriate flowers for ditto. Characteristics of Bel leaves. Rules for songs and music before liṅgams.

VI—VIII. Hymn to Siva (Rudragítá)—S'ánti or benedictions. Worship of S'iva on particular lunations and months. All sacred pools reside in liñgams. Merit of singing and music before liñgams. Praise of cows. The divinities that reside in the different parts of a cow, &c.

IX—XI. The means of obtaining S'aiva emancipation. Special worship of liñgams. Vow of worshipping S'iva for twelve months together. The fast of Kailása. Rules for gifts of cows. Duties of S'aivas common to all castes and all conditions of men. Rules for putting on the person Rudráksha seeds, ashes, matted hair, &c. Praise of abstinence from slaughter. Praise of truthfulness.

XII—XIV. Faith in S'iva defined. Yoga in reference to S'iva. Rules for gifts. Knowledge defined. Gokarṇa, Bhadrakarṇa and other principal seats of S'iva, (in all eight). Eight kinds of leaves appropriate in the worship of S'iva. Eight secrets of worship. Characteristics of the religion of S'iva. Characteristics of heaven and hell. Jṇána Yoga necessary for salvation. Sin defined. Uninterrupted painfulness or pessimism of the world.

XV—XVII. Particular diseases proceeding from particular sins. Description of the human body. Characteristics of ghosts. Punishments in hell. Knowledge concerning S'iva. Mantras of S'iva. Merit of teaching.

XVIII—XXI. Sacrifice by works. Do. by meditation. Do. by knowledge. Merit of gifts to devotees of S'iva. Rules of expiations for followers of S'aiva religion. Merits of Goloka and other heavens. Prevalence of air in animated beings.

Beginning. सर्व्वाकारमये पुंस्य जगतः सर्व्वदा शिवं।
गोब्राह्मणहपाणाञ्च शिवं भवतु सर्व्वदा ॥
शिवमादौ शिवं मध्ये शिवमन्ते च सर्व्वदा।
सर्व्वेषां शिवभक्तानां मनुजानाञ्च तच्छिवं ॥
मेरुपृष्ठे सुखासीनं शिवभक्तिपरायणाः।
नन्दिकेश्वरमागत्य दृष्ट्वा सर्व्वे समुत्थिताः ॥
नत्वा स्तुत्वा महादेवं मुनिब्रह्मसुतोत्तमः।
सनत्कुमारः सुतपाः पृच्छति स्म यथाविधि ॥
भगवन् सर्व्वधर्म्माणां शिवधर्म्मं सनातनं ॥

श्रोतुं हि ऋषयः सर्व्वे परं धर्म्मं समागताः। इत्यादि।

End. वायुना पूरितोगच्छेन्नरस्तव यथेच्छति।
यमलोकं समुद्रांश्च सप्तद्वीपां वसुन्धरां॥
यथेष्टं भ्रमते देवि मनसद्वायुना सह।
तन्मयं सर्व्वमाख्यातं किं भूयः परिपृच्छसि॥

Colophon. इति नन्दिकेश्वरसंहितायां शिवधर्म्मोत्तरे एकविंशतितमोऽध्यायः।

विषयः। १—२ये, अध्याये,—नन्दिकेश्वरस्य सनत्कुमारेण सह संवादेन शिवधर्म्ममाहात्म्य कीर्त्तनं। शिवलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। इन्द्रोपेन्द्रादिदेवभेदेन स्फटिकादिलिङ्गपूजापरत्वकथनं। शिवपूजाया अकरणे प्रत्यवायनिरूपणं। चराचरभेदात् द्विविधलिङ्गकथनं। लिङ्गपूजामाहात्म्यकथनञ्च।

३—५मे अध्याये,—शिवभक्तानां नियमादिकथनं। शिवालयनिर्म्माणफलकथनं। शिवालयलेपनमाहात्म्यकथनमुखेन गोमयादिग्रहणविधिकथनं। लिङ्गस्नपनविधिकथनं। घृतेक्षुरसादिद्रव्यैः स्नपने प्रत्येकं फलविशेषकथनं। महास्नानविधिकथनं। गन्धनैवेद्यादिनिरूपणञ्च। पुष्पविवेचनं। विल्वपत्रलक्षणादिकथनं। सङ्गीतादिकरणविधिः।

६—८मे अध्याये,—रुद्रगीतकथनं। शान्त्यध्यायकथनं। तिथिनक्षत्रमासविशेषे शिवपूजामाहात्म्यकथनं। शिवलिङ्गे समस्ततीर्थावस्थानकथनं। शिवलिङ्गसमीपे नृत्यगीतादिमाहात्म्यकथनं। गोमाहात्म्यकथनं। गोरङ्गविशेषे तीर्थविशेषस्थितिकथनं। गोसांनिध्यकथनं।

९—११शे अध्याये,—शैवगतिप्राप्त्युपायकीर्त्तनं। शिवलिङ्गमहाव्रतकथनं। द्वादशमासीयशिवव्रतकथनं। कैलासव्रतकथनं। गोप्रदानविधिकथनं। सर्व्ववर्णसर्व्वाश्रमसाधारणशैवाचारकथनं। तत्र रुद्राक्षभस्मजटादिधारणविधिकथनं। अहिंसामाहात्म्यकीर्त्तनं। सत्यप्रशंसादिकथनं।

१२—१४शे अध्याये,—शिवभक्तिनिरूपणं। शैवयोगमाहात्म्यकथनं। दानविधिकथनं। ज्ञाननिरूपणं। गोकर्णभद्रकर्णाद्यष्टशैवस्थाननिरूपणं। पञ्चाष्टककथनं। गुह्याष्टककथनं। शिवधर्म्मलक्षणादिकथनं। स्वर्गनरकलक्षणादिकथनं। मोक्षाय ज्ञानयोगकथनं। पापभेदनिरूपणं। संसारस्य दुःखमयत्ववर्णनं।

१५—१७ अध्याये,—येन येन पापेन यद्यद्रूपोरोगोजायते तन्निरूपणं। (कर्म्मविपाककथनं।) नरदेहनिरूपणं। प्रेत्यभावनिरूपणं। नरकयन्त्रणाकथनं। शिवज्ञानकथनं। शिवमन्त्रकथनं। विद्यादानफलकीर्त्तनं।

१८—२१ अध्याये,—कर्म्मयज्ञकथनं। ध्यानयज्ञकथनं। ज्ञानयज्ञकथनं। शिवभक्ताय दानमाहात्म्यकथनं। शैवप्रायश्चित्तविधिकथनं। गोलोकमाहात्म्यादिकथनं। वैधात्मकदेहस्य वायप्राधान्यकथनञ्च।

No. 2209. न्यायरत्नावली। Substance, aguru bark, 19 × 3 inches. Folia, 106. Lines, 8 on a page. Extent, 4,725 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Nyáyaratnávalí. A commentary on the *Siddhántavindu*, of Madhusúdana Sarasvatí, prefaced by a dissertation on the fallacies of the Chárváka, Bauddha, Jain, Sáṅkhya, Nyáya, Vais'eshika and other doctrines, observed from a Vedánta standpoint. By Brahmánanda Sarasvatí. Hall's Contributions, p. 109.

Beginning. नमोनवघनश्यामकामकामितदेहिने।
कमलाकामसौदामकण्ठकामुकगेहिने॥
अद्वैतसिद्धेष्टीकायास्तदीयस्यच संग्रहात्।
विचित्ररचना काचिद्ब्रह्मानन्देन रच्यते॥
शङ्करोक्तिमहाम्भोधेर्गुरूणामुपदेशतः।
उद्धृतां प्रकटीकुर्वे न्यायरत्नावलीमिह॥

तचाद्वितीयस्वप्रकाशनिरतिशयानन्दरूपयोर्जीवब्रह्मस्वरूपयोरैक्यमुल्लानन्दरूपं तदहं ब्रह्मास्मीत्यादिवेदान्तमहावाक्यं द्वितीयविषयकप्रत्यक्षादिसर्व्वप्रमाणबाधकमतोनात्मभूतं सर्व्वं मिथ्येत्यर्थविवेचनवचनरोचमानं श्रीमद्दादरायणशङ्करसुरेश्वराचार्य्यवर्य्यकृतमर्य्यादं वेदान्तदर्शनदर्शनेषु सर्व्वेषु दर्शनीयतमं दर्शनीयं————————प्रकरणं कर्त्तव्यतया प्रतिजानीते,—श्रीशङ्करेत्यादि। श्रीशङ्करस्यासौ नवावतारस्येति कर्म्मधारयः। इत्यादि।

End. स्वप्रतिस्वल्पोरुहःप्रापकोनिबन्धोग्रन्थः। अत्र ग्रन्थे सौष्ठवं गुणवत्त्वं बलभद्रस्य स्वसेवकब्रह्मचारिणः।

श्रीनारायणतीर्थानां गुरुणाञ्चरणाम्बुजं।
नमामि वाङ्मनःकायैरनन्यशरणैः सदा॥
भजे श्रीपरमानन्दसरस्वत्याः पदाम्बुजं।
यदेवालम्ब्य संसारसागरोगोष्पदीकृतः॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मानन्दसरस्वतीविरचिता सिद्धान्तविन्दुटीका न्यायरत्नावली समाप्ता। शुभमस्तु।

विषयः। मधुसूदनसरस्वतीकृतसिद्धान्तविन्दुनामकवेदान्तप्रकरणस्य चार्व्वाक-बौद्ध-जैन-सांख्य-न्याय-वैशेषिकादिमतखण्डनपुरःसरं व्याख्यानं।

No. 2210 मुग्धबोधपरिशिष्टम्। Substance, country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. Extent, 511 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mugdhabodha-pariśishṭa. An appendix to Vopadeva's Saṅskṛit grammar named 'Mugdhabodha.' By Nandakiśora Bhaṭṭáchárya Chakravartí.

Beginning. अथ कारकं विदुषः। तच्च क्रियानिमित्तं कारकमिति वक्तव्यः। तच्च निमित्तपदस्य कारणार्थत्वे विप्राय भूमिं ददाति इत्यत्र सम्प्रदाने अव्याप्तिः। तस्य त्यागविशेषात्मकदानक्रियायाः कारणत्वाभावात्। अनन्याथासिद्धिनियतपूर्ववर्त्तिन एव कारणपदार्थत्वात् प्रयोजकार्थकत्वे तु देवदत्तस्य तण्डुलं पचतीत्यत्र सम्बन्धिन्यतिव्याप्तिः।

End. इमनन्तः प्रियः पुंलिङ्गः स्यादा। प्रेमा प्रेम। स्वार्थे प्रत्ययान्तानां क्वचित् लिङ्गान्तरमभिधानात्। यथा चिल्लोकी एव चैलाक्यं मुक्ता एव मौक्तिकं।

Colophon. इति नन्दकिशोरभट्टाचार्य्यचक्रवर्त्तिकृते मुग्धबोधपरिशिष्टे तद्धितप्रकरणं समाप्तं।

विषयः। मुग्धबोधव्याकरणस्य कारकप्रकरणादारभ्य तद्धितप्रकरणपर्य्यन्तं यावत् वक्तव्यव्याकरणप्रक्रियाकथनं। कारकसमासादीनां लक्षणादिविवेचनं। प्रत्ययादिनिरूपणञ्च।

No. 2211. आर्य्यासप्तशती। Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 45. Lines, 6 on a page. Extent, 1,012 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Áryá-saptaśatí. Seven hundred stanzas in the Áryá mitre on various subjects, chiefly erotic. By Govardhana Áchárya.

Beginning. पाणिग्रहे पुलकितं पुरैव भूतिभूषितं जयति।
अङ्कुरित इव मनोभूर्यस्मिन् भस्मावशेषोऽपि॥
मामव संहर विषमिदमिति सातङ्कं पितामहेनोक्तः।
प्रातर्जयति सलज्जः कज्जलमलिनाधरः शम्भुः॥ इत्यादि।

End. उदारनवलभद्राभ्यां सप्तशती शिष्यसोदराभ्यां नः।
चौरिव रविचन्द्राभ्यां प्रकाशिता निर्मलीकृत्य॥

विरचन् वामनश्लीलां वामन इव कविपदं लिप्सुः ।
आर्य्यासप्तशतीमेतां गोवर्द्धनाचार्य्यः ॥

Colophon. इति श्रीगोवर्द्धनाचार्य्यविरचितार्य्यासप्तशती समाप्ता ।

विषयः । शृङ्गाररसविषयकवर्णनं ।

No. 2212. शारीरकन्यायनिर्णयः । Substance, country-made paper, 15 × 3½, inches. Folia, 182. Lines, 18 on a page. Extent, 17,308 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, decayed. Prose. Correct.

S'árírakanyáya-nirṇaya. A gloss on S'aṅkara's commentary on the Vedánta Sútra. By Ánandajṇána, disciple of S'uddhánanda. Hall's Contributions, p. 89.

Beginning. अथखल्वन्यमपूर्व्वमर्थधिषणैर्ग्राह्यं पुमर्थास्पदं
लक्ष्यं लक्षणभेदतः श्रुतिगतं निर्द्धूतमाधार्थकं ।
आम्नायान्तविभातविश्वविभवं सर्व्वाविरुद्धं परं
ब्रह्मज्ञानमनर्थसार्थविघरं ब्रह्म प्रपद्ये सदा ॥
योलोकं सकलं पुनाति निगमा यं प्राङ्गरेकान्तवो-
ध्यार्थं येन जगज्जगन्ति सततं यस्मै नमस्कुर्व्वते ॥
यस्मादाविरभूद्शेषममरा यस्य प्रसादार्थिनो-
यस्मिन् पर्य्यवसास्यति स्फुरदिदं तस्मै नमोविष्णवे ।

— — — — — — — — — — ।

मद्वाग्वाम्बुजजातजातमधुरप्रेयोमधुप्रार्थना-
स्वार्थव्यग्रधियः समस्तमवतः सर्गेऽपि निर्व्वेदिनः ।
यस्मिन् मुक्तिपथोमुमुक्षुमुनिभिः संप्रार्थितः संवभौ
तस्मै भाष्यकृते नमोऽस्तु भगवत्पादाभिधां विभ्रते ।
यत्पादाम्बुजचञ्चरीकविषणानिर्व्वाणमार्गोधिगा
पंक्तिर्मुक्तनिसर्गदुर्गदुरिता याचंयमानामियं ।
यस्मिन् नित्यमिदं प्रमादि समभूद्बोधाङ्कुरोमे यतः
शुद्धानन्दमुनीश्वराय गुरवे तस्मै परस्मै नमः ॥
मातर्नतोऽस्मि भवतीमथवार्थये त्वां
चेतः सरस्वति परास्यपराङ्मुखं मे ।

शारीरके महदनुग्रहसंप्रसन्न-
मेकाग्रमस्तु वचसा सह सम्यगर्थं ॥
श्रद्धाभक्ती पुरोधाय विधायागमभावनां ।
श्रीमच्छारीरके भाष्ये करिष्ये न्यायनिर्णयं ॥

नित्याध्ययनविधुपादापितवेदान्तवचोभिरापाततः प्रतिपन्नं शास्त्रारम्भोपयिकं अनुबन्धजातं न्यायतोनिर्णेतुं भगवद्बादरायणः सूचितवान,—अथातोब्रह्मजिज्ञासेति ।

End. सूत्राभ्यासस्य प्रयोजनमाह,—अनावृत्तिः शब्दादिति । अध्यायपरिसमाप्तिरेव परि- + + र्थः + + दृष्टः प्रकृते सूत्रस्यैव अभ्यासाच्चतुर्लक्षणस्य वेदान्तमीमांसाशास्त्रस्य समन्वयाविरोधसाधनफलानां साकल्येन उक्तत्वाद्वक्तव्यानवशेषात् परिसमापनमुचितमिति भावः ।

व्याख्यानं ख्यातनर्क + + च + यच्च + + + तर्कशङ्का
+ + + + + + + प्रकृत परमतेवस्तुतत्त्वं अयन्ती ।
शुद्धानन्दाख्यिभुग्मस्मृतिभरनिभृतप्रौढ़गाढोक्तिगूढ़ा—
नन्दज्ञानप्रणीता जगति मुदमियं मद्धियां संविधत्तां ॥
सन्त्येव बहुलानीह व्याख्यानानि महाधियां ।
व्याख्या तथापि सौख्येन + + + + समाहृता ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानन्दज्ञानकृते श्रीमच्छारीरकभाष्यविभागे न्यायनिर्णये चतुर्थोध्यायस्य चतुर्थपादः । समाप्तोऽयं शारीरकन्यायनिर्णयः ।

विषयः । ब्रह्मसूत्रीयशाङ्करभाष्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 2213. योगिनीतन्त्रं, (द्वितीयभागः ।) Substance, country-made yellow paper, 14 × 6 inches. Folia, 108. Lines, 10 on a page. Extent, 3,510 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Yoginí Tantra. An original Tantra of the S'ákta class. The codex contains only the second half of the work, and even that is obviously not complete.

CONTENTS, I. Praise of the Tantra. Forms of Kálí. Characteristics of Gurus. Kálí identified with the Supreme Divinity. Merit of accepting her mantra.

II. Identification of Kálí, Tárá, and Vidyá. Rosaries. Resolution

to adopt S'ákta Mantras. Initiation. Worship. Expiation for not worshiping S'akti at stated periods.

III—V. Amulets for curing diseases. Amulets for effecting subjugation &c. Diagrams for insuring success in worldly affairs. The six principal rituals. Bedsteads. Courtyards. A Rite with the root of a Bel tree. Shaving of the hair of the head.

VI—IX. Characteristics of Dívya and Bira conditions. Svapnávatí Vidyá, defined. Science of restoring the dead to life. Science of attracting whatever one lists. Origin of Yoginís. Story of Ghora, a demon.

Beginning. कैलास शिखरारूढं शङ्करं परमेश्वरं।
पप्रच्छ गिरिजाकान्तं गौरी तं वृषभध्वजं॥
श्रीदेव्युवाच।
भगवन् सर्व्वधर्म्मज्ञ सर्व्वज्ञानमय प्रभो।
सूचितं योगिनीतन्त्रं तन्मे वद जगद्गुरो॥
माहात्म्यं कीर्त्तितं तस्य पुरा श्रीशैलमन्दिरे। इत्यादि।

End. व्रतं परे तु कर्त्तव्यं प्रतिष्ठां पुरतश्चरेत्।
नित्यव्रते महेशानि द्वितीयव्रतमाचरेत्॥
इति जानीहि देवेशि व्रतमेतत् व्रतं परं।

Colophon. इति योगिनीतन्त्रे सर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे द्वितीयभागे नवमः पटलः।

विषयः। १प्रथमे पटले,—योगिनीतन्त्रमाहात्म्यादिकथनं। कालीरूपवर्णनादिकं। गुरुमाहात्म्यलक्षणादिकथनं। कालिकैव महाब्रह्मविद्येतिनिरूपणं। तन्मन्त्रग्रहणफलादिकथनं।

२ये पटले,—कालिकातारादिविद्ययोरभेदकथनं। मालाविधानकीर्त्तनं। संकल्पविधिः। दीक्षाविधिकथनं। पूजाजपकालादिनिरूपणं। यथाकाले सन्ध्याया अकरणे दशधागायत्रीजपरूप प्रायश्चित्तविधानञ्च।

३य—५मे, पटले,—ज्वरादिनाशनकवचादिकथनं। वशीकरणादिसाधनकवचकथनं। राज्यसुत-धन-ज्ञानलाभसाधनादियन्त्रकथनं। षट्कर्म्मादिसाधनकथनं। अथ मुद्रासाधनविधिः। चिताटचतुर्व्वाटसाधनविधिः। विल्वमूलसाधनविधिः। मुण्डसाधनविधिकथनञ्च।

६ष्ठ—९मे पटले,—दिव्यवीरभावादिनिरूपणं। स्वप्नावतीविद्यानिरूपणं। मृतसञ्जीवनीविद्याकथनं। सर्व्वाकर्षणीविद्यादिकथनं। योगिन्युत्पत्तिविवरणकथनं। तत्र घोरनामकदैत्योपाख्यानकथनञ्च।

No. 2214 भगवतीपद्यपुष्पाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent, 82 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Bhagavatí-padya-pushpáṇjalí. A hymn in praise of the Deví and her attributes. By Rámakṛishṇa, son of Bhadra Suri Tripáṭhi, of Karavaiṇjunapuram.

Beginning. भगवतीभगवत्पदपङ्कजं
भ्रमरभूतसुरासुरसेवितं ।
सुजनमानसचंसपरिष्कृतं
कमलधामलथा निश्चतं भजे ॥
तावुभावपि वन्देहं विघ्नेशगुरुदेवते ।
नरनारायणाऽस्त्वेको नरसिंहोन मेऽपरः ॥ (?)
हरिहरगुरुपद्मे हृद्यपद्मेऽनुरागा-
दधिगतपरमागमासविधावादरेण ।
तानुचरि करोमि प्रीतये भक्तिभाजां(?)
भगवति पदपद्मे पद्यपुष्पाञ्जलिं ते ॥ इत्यादि

End. रमयति किलकर्षं + व चित्तं नराणां
+ परजवर + मद्रामकृष्णः कवीनां ।
श्रयत सुकृतगम्यं रम्यपद्यैकचर्म्मं।
स्तवनभवनचेतुः प्रीतये विश्वमातुः ॥

Colophon. इति श्रीमद्भगवतीपादारविन्दमकरन्दसान्द्रसमुद्रा + स्त + + + कर-मैङ्गनरपुवासिभद्रसूरिविपाठितनुजरामकृष्णकविना विरचितभगवतीपद्यपुष्पाञ्जलिः सम्पूर्णः ।

विषयः । स्तोत्रव्याजेन देव्या रूपगुणमाहात्म्यादिकीर्त्तनं ।

No. 2215. नामावलिस्तोत्रम । Substance, country-made paper, 12 × 9 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 14 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Námávali-stotra. A hymn in which a great number of epithets, used as names of Síva, are strung together. By Śaṅkara Áchárya.

Beginning. हे चन्द्रचूड़ मदनान्तक शूलपाणे
स्थाणो गिरीश गिरिजेश महेश शम्भो।
भूतेश + + भयसूदन मामनाथं
संसारदुःखगहनाज्जगदीश रक्ष ॥
हे पार्व्वतीहृदयवल्लभ चन्द्रमौले
भूताधिप स्मरहर त्रिदशाधिनाथ।
हे वामदेव भव रुद्र पिनाकपाणे
संसारदुःखगहनाज्जगदीश रक्ष ॥ इत्यादि।

End. गौरीविलासभवनाद्यमहेश्वराय
पञ्चाननाय शरणागतक + दाय।
सर्व्वाय सर्व्वजगतामधिपाय तस्मै
दारिद्र्यदुःखशमनाय नमः शिवाय ॥

Colophon. इति श्रीशङ्कराचार्य्यविरचितं नामावल्यष्टकं समाप्तं ॥

विषयः। स्तोत्रव्याजेन शिवनामावलिकथनं।

No. 2216. लघुसप्तशतीस्तोत्रम्। Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 18. Extent, 35 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1772. Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Laghusaptaśatí-stotra. A hymn in praise of the Deví as described in the well-known Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Pṛithvídhara Áchárya.

ॐ नमश्चण्डिकायै।

Beginning. यत्कर्म्म धर्म्मनिलयं कलयन्ति तज्ज्ञा
यज्ञादिकं तदखिलं सफलं लभेत।
त्वं चेतना यत इति प्रविचार्य्य चित्ते
नित्ये त्वदीयचरणौ शरणं प्रपद्ये ॥
पाथोधिनाथतनयापतिरेष शेष-
पर्य्यङ्कलालितवपुः पुरुषः पुराणः।
त्वन्मोचपाशविवशोजगदम्ब सोऽपि
व्याघूर्णमाननयनः शयनं चकार ॥ इत्यादि।

End. श्रीसिद्धापरनामधेयः
श्रीशम्भुनाथोभुवनैकनाथः।
तस्य प्रसादात्सुलभागमश्रीः
दृष्टीश्वरः स्तोत्रमिदं चकार ॥

Colophon. इति श्रीदृष्टीश्वराचार्य्यविरचितं लघुमप्पश्तीस्तोत्रं सम्पूर्णं।
संवत् १७७२ वैशाख १४ लिखितमिदं भट्टवैजनाथसुतेन विष्णुदेवेन ॥

विषयः। स्तोत्रव्याजेन देव्यामाहात्म्यादिकीर्त्तनं।

No. 2217. शिवपञ्चाशिका वा आत्मार्पणस्तुतिः। Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent, 135 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidásá Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Verse. Correct.

S'ivapañchásiká ALIAS **Atmárpaṇastuti.** A hymn in praise of S'iva. In course of the hymn the author dedicates himself to the divinity. By Apyayí Díkshita.

Beginning. कस्ते वेत्तुं प्रभवति परं देवदेव प्रभावं
यस्मादित्थं विविधरचना सृष्टिरेषा बभूव।
भक्तिग्राह्यस्त्वमिति तदपि त्वामहं भक्तिभावात्
स्तोतुं वाञ्छाम्यतिमहदिदं साहसं मे सहस्व ॥
चित्यादीनामवयववतां निश्चितं जन्म तावद्-
ग्राह्येवं तत् क्वचन कलितं कर्त्रधिष्ठानहीनं।
नाधिष्ठातुं प्रभवति जडोनाप्यनीश्वरभाव-
स्तस्मादाद्यस्त्वमसि जगतां नाथ जाने विधाता ॥ इत्यादि।

End. आत्मार्पणस्तुतिरियं भगवन्निबद्धा
यद्यप्यनन्यमनसा न मया तथा ते।
वाचापि केवलमयं शरणं प्रणीते
दीनोवराक इति रक्ष कृपानिधे मां॥

Colophon. इति श्रीशिवपञ्चाशिकाप्यप्पदीक्षितकृतात्मार्पणस्तुतिः समाप्ता

विषयः। स्तोत्रव्याजेन शिवमाहात्म्यादिकीर्त्तनं।

No. 2218. स्मृतिप्रदीपः। Substance, country-made paper, 18 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,060 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛitipradípa. A digest of a number of Smṛiti rules. By Chandras'ekhara Mahámahopádhyáya.

Beginning. नमामि देवमीशानं सर्व्वेश्य जगतः पतिं।
प्रभुं भूतभविष्यस्य साम्प्रतस्य च सत्पतिं॥
गोविन्दचरणद्वन्द्वं प्रणम्य द्वन्द्वनाशनं।
प्रदीपं स्मृतिशास्त्रेषु कुरुते चन्द्रशेखरः॥
तत्रादौ तिथिस्वरूपमाह स्कन्दपुराणं।
अमावोड़शभागेन देवि प्रोक्ता महाकला।
संस्थिता परमा माया देहिनां देहधारिणी॥ इत्यादि।

End. गुरुशिष्ययोरन्तरागमनेऽपि प्रोक्तवचनाद्देशाचमनध्यायः। इति।

Colophon. इति महोपाध्यायश्रीचन्द्रशेखरशर्म्मविरचिते स्मृतिप्रदीपे अनध्यायविवेचनं। समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

विषयः। तत्रादौ तिथिस्वरूपादिकथनं। मासादिलक्षणतद्भेदनिरूपणं। युग्मादितिथिव्यवस्थाकथनं। प्रतिपदादितिथिव्यवस्थाकथनं। तत्र तत्र विहितकृत्यनिरूपणञ्च। अम्बुवाची। नवान्नव्यवस्था। मन्वन्तरादिनिरूपणं। युगाद्याकथनं। एकादश्युपवासविधिः। संक्रान्तिनिरूपणं। ग्रहणनिरूपणं। सद्यमरणविधिकथनं। अनुमरणादिविधिः। अशौचनिरूपणं। श्राद्धाधिकारिनिरूपणं। अशौचान्तदिनकृत्यनिरूपणं। दशौत्सर्गादिविधिः। षोड़शश्राद्धनिरूपणं। पर्णनरदाहविधिकथनं। पार्व्वणश्राद्धतीर्थश्राद्धादिकालनिरूपणं। अष्टकाश्राद्धकालादिकथनं। विवाहनिरूपणं। सापिण्ड्यादिनिरूपणं। कन्यादिलक्षणकथनं। कन्यादानविधिनिरूपणं। गर्भाधानादिसंस्कारनिरूपणं। सूतिकाषष्ठीपूजाविधिकथनं। बालरक्षाविधिकथनं। विद्यारम्भादिकालनिरूपणमुखेन अनध्यायकालनिरूपणञ्च।

No. 2219. श्रुतिकल्पद्रुमः। Substance, country-made paper, 16 × 4½ inches. Folia, 88. Lines, 6 on a page. Extent, 1,747 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

S'rúti-kalpadruma. Principles of the Bhakti doctrine and refutation of the adual Vedánta theory and unreality of matter. The object of Bhakti is Kṛishṇa, whose divinity is vindicated. By Haridása, a Vaishṇava hermit.

Beginning. वन्दे मुकुन्दस्य पदारविन्दं इन्दारइन्दैरपि यन्न लभ्यं ।
सङ्गत्तहृत्पद्मपरागरम्यं भक्तैकगम्यं रमयाधिगम्यं ॥
श्रुतिकल्पद्रुमोनाम ग्रन्थोयं हरिभक्तिदः ।
भक्ताएव प्रपश्यन्तु मा पश्यन्तु वहिर्मुखाः ॥
अथ भगवान् नन्दनन्दन एव श्रुतिस्मृतिपुराणादिषु शेषत्वेनाभिहितः । तथाहि इत्यादि ।
तथाहि ।

End. न चलति निजवर्णधर्म्मतोयः समनतिरात्मसुहृद्विपक्षपक्षे ।
न हरति नच हन्ति किञ्चिदुच्चैःस्थितमनसं तमवेहि विष्णुभक्तं ॥

Colophon. इति श्रीश्रीमन्नन्दनन्दनचरणारविन्दमधुव्रतहरिदासकृतः श्रुतिकल्पद्रुमः समाप्तः ।

विषयः । भगवान् नन्दनन्दनः श्रीकृष्ण एव परब्रह्मशब्दवाच्य इतिनिरूपणं। ब्रह्मणः साकारत्वनिरूपणं । भक्तिस्वरूपादिविवेचनं । तत्त्वज्ञानस्य भक्त्यङ्गत्वकथनं । भक्तिविभागादिकथनं । श्रीमद्भागवतस्य श्रुतिकल्पद्रुमफलस्थानीयत्वकथनं । भक्त्यैव भगवत्प्राप्तिर्न तु ज्ञानादिनेतिनिरूपणं । भगवल्लीलयैव जगत्सृष्टिरितिनिरूपणं । जगतः सत्यत्वकथनं । मायावादमतोच्छेपकीर्त्तनं । तार्किकादिमतनिन्दनं । सगुणनिर्गुणादिश्रुतीनां समन्वयनिरूपणं । पाषण्डादिशास्त्रकथनपूर्व्वकं तदुच्छेपकथनं । भगवद्भक्तौ सर्व्वेषामधिकार इतिनिरूपणं । भगवल्लीलादीनां नित्यत्वकथनं । चिच्छक्त्यादिनिरूपणं । सालोक्यादिमुक्तिनिरूपणं । भगवद्भक्तानां मोक्षेच्छाराहित्यकथनं । प्रेमभक्तिनिरूपणं । भगवद्भक्तलक्षणकथनञ्च ।

No. 2220. सिद्धान्तमञ्जरीभावदीपिकाः । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 200. Lines, 9 on a page. Extent, 6,492 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, old. Prose. Corect.

Siddhántamañjarí-bhávadípiká. A commentary on the Siddhántamañjárí of Jánakínátha. By Kṛishṇa S'armá.

Beginning. शैवालवत्या रुचिरे तटिन्याक्षीरे भवान्यादरलेशपून्या ।
इन्द्रादिमान्या भुवनैश्वनन्या मां पातु धन्या गिरिराजकन्या ॥
प्रणम्य शिवयोः पादौ श्रीमता कृष्णशर्म्मणा ।
सिद्धान्तमञ्जरीव्याख्या क्रियते भावदीपिका ॥

प्रारिप्सितप्रतिबन्धकोपशमाय कृत परमात्मनमस्काररूपं मङ्गलं शिष्यशिक्षायै प्रसङ्गतोऽध्यापकाध्येतॄणां मङ्गलाचरणाय चादौ निबध्नाति प्रणम्येति ।

End. यद्यप्युद्देशेन तथोक्तं, तथापि यथोद्देशं जिज्ञासौचित्यात्————इत्यतः परं खण्डितत्वात् परिसमाप्तिसूचकवाक्यं नास्ति ।

विषयः । जानकीनाथकृतन्यायसिद्धान्तमञ्जर्य्या व्याख्यानं ।

No. 2221. सिद्धान्तमञ्जूषा । Substance, country-made paper, 18 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 7 on a page. Extent, 3,229 ślokas. Character, Bengali. Date, Sm. 1,658. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárýáya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Siddhánta-manjúshá. A dissertation on the adualistic Vedánta doctrine and refutation of all adverse doctrines. By S'iva Bhárati, disciple of Jṇánendra Bhárati.

Beginning. प्रणम्य भगवत्पादान् ज्ञानेन्द्रभारतीयतीन् ।

कृता सिद्धान्तमञ्जूषा तत्कृपालेशतोमया ॥

अथ खल्वात्मा वा अरे द्रष्टव्यः श्रोतव्योनिदिध्यासितव्यश्चेतिश्रुत्या आत्मतत्त्वज्ञानस्य अभ्यर्हितत्वोक्तेः——इत्यादि ।

End. अतएवाविद्यालेशानुवृत्त्या जीवन्मुक्तिरित्यादिसिद्धान्तरहस्यं ।

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यज्ञानेन्द्रभारतीपूज्यपादशिष्यश्रीशिवभारतीकृता सिद्धान्तमञ्जूषा परिपूर्णा । संवत् । १६५८ ।

विषयः । आत्मा वा अरे इत्यत्र नियमविधिरयमितिनिरूपणं । शुद्धं ब्रह्मैव जगदुपादानमितिनिरूपणं । मायाविद्ययोर्भेदवादिमतकथनपूर्व्वकं तत्खण्डनं । मायाशक्तिरेव उपादानमितिमतखण्डनं । उपादानलक्षणं । अध्यासादिस्वरूपविवेचनं । प्रत्यक्षादिप्रमाणषट्कनिरूपणं । अपरोक्षज्ञानस्वरूपकथनं । प्रत्यक्षात् श्रुतेः प्राधान्यनिरूपणं । प्रतिबिम्बमिथ्यात्वमभ्युपगच्छतां मतखण्डनपूर्व्वकं बिम्बप्रतिबिम्बभावेन जीवेश्वरयोर्विभाग इतिनिरूपणं । मिथ्यात्वलक्षणकथनं । चित्तशुद्धिद्वारा कर्म्मणां विद्योपयोगित्वनिरूपणं । आत्मनोनिर्गुणत्वनिरूपणं । आकाशस्य नित्यत्ववादखण्डनं । जीवात्मस्वरूपनिरूपणं । मनसोनित्यत्ववादखण्डनमुखेन न्यायवैशेषिकसिद्धान्तखण्डनं । ब्रह्मस्वरूपनिरूपणं । सांख्यमतखण्डनं । एकजीववादव्यवस्थापनं । अपवर्गकारणनिरूपणप्रसङ्गेन नानामतखण्डनं । जीवन्मुक्तिनिरूपणञ्च ।

No. 2222. रत्नमाला । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent, 354 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Ratnamálá A collection of miscellaneous verses illustrating particular rhetorical maxims, with many riddles and enigmas. By Lakshmaṇa Bhaṭṭa.

Beginning. प्रणिपत्य हयग्रीवं मातरं पितरं गुरुं ।
रत्नमालां प्रकुर्व्वेऽहं मुग्धानां बोधकारकं ॥
अत्यन्तबालमतसीकुसुमावभासं
दिव्वासखं कनकभूषणभूषिताङ्गं ।
विस्रस्तकेशमरुणाधरमायताक्षं
कृष्णं नमामि मनसा वसुदेवसूनुं ॥ इत्यादि ।

End. स्नानं कृत्वा गता दृष्ट्वा एकोना विंशतिः स्त्रियः ।
नक्रेण खादितोऽप्येकोविंशतिर्गृहमागता ॥

Colophon. इति श्रीलक्ष्मणभट्टकृता रत्नमाला सम्पूर्णा ॥

विषयः । अप्रस्तुतप्रशंसालङ्कारप्रधानतया विविधप्रास्ताविकश्लोककथनं प्रहेलिकाकथनञ्च ।

No. 2223. सुभाषिनीः । Substance, country-made paper, 15 × 4½ inches. Folia, 148. Lines, 8 on a page. Extent, 3,601 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Subháshiní. A commentary on the Kirátárjuníya of Bháravi. By Manohara S'armá. The work is said to have been written under orders of Rájá Kshitipála Malla.

Beginning. नत्वा भवानीचरणारविन्दं मनोहरेण क्रियते विचार्य्य ।
माणिक्यमल्लक्षितिपालतुष्टै सुभाषिणीभारविकाव्यटीका ॥

अथ महाकविर्भारविः प्रारिप्सितनिर्व्विघ्नपरिसमाप्तये मानसिकमङ्गलमाचरन् आशीर्नमक्रियेतिचिरन्तनोक्तिपरिपालनाय वस्तुनिर्द्देशं कटाक्षयन् श्रोतृप्रतिपत्तिद्वारा स्वप्रयोजनं चिकीर्षितं प्रस्तौति, श्रिय इति ।

End. लोकान्तरया स्वतेजःसम्पदा उपजगुः-स्तुतवन्त इत्यर्थः ।

Colophon. इति समस्तनृपतिशिरोमणिमाणिक्यमल्लक्षितिपालादिष्टश्रीमन्मनोहरशर्म्म-कृतायां सुभाषिण्यां भारविटीकायामष्टादशः सर्गः ।

विषयः । भारविकृतकिरातार्ज्जुनीयकाव्यस्य व्याख्यानं ।

No. 2224. चैतन्याष्टकम् । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 14. Extent, 22 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Chaitanyáshṭaka. Eight stanzas in praise of Chaitanya and expressive of the grief of the writer on the demise of that saint. By Rúpa Gos'vámí, a companion of the saint.

Beginning. हरिर्द्दृष्ट्वा गोष्ठे मुकुरगतमात्मानमतुलं
स्वमाधुर्य्यं राधा प्रियतरसखीवाप्तुमभितः ।
अहो गौड़े जातः प्रभरपरगौरैकतनुभाक्
अचीस्तनुः किं मे नयनसरणिं यास्यति पुनः ॥
पुरोदेवस्यान्तः प्रणयमधुना स्वानमधुरो-
मुकुर्गोविन्दोद्यद्विषदपरिचर्य्याचितपदः ।
स्वरूपस्य प्राणार्ब्बुदकमलनीराजितमुखः
अचीस्तनुः किं मे नयनसरणिं यास्यति पुनः ॥ इत्यादि ।

End. अचीस्तनोरस्याष्टकमिदमभीष्टं विरचयन्
सदा दैन्योद्रेकादतिविषदबुद्धिः पठति यः ।
प्रकामं चैतन्यः प्रभरतिकृपावेशविवशः
पृथुप्रेमाम्भोधौ प्रथितरसदे मज्जयति तं ॥

Colophon. इति श्रीरूपगोस्वामिकृतं चैतन्याष्टकं ।

विषयः । लोकान्तरगतं गौराङ्गमुद्दिश्य स्वोचव्यपदेशेन तद्विरहविधुरस्य कवेस्तदीयरूप-गुणमाधुर्य्यवर्णनं ।

No. 2225. व्रजविलासस्तवः । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 260 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Vrajavilása-stava. A hymn in praise of the frolics of Kṛishṇa at Vṛindávana. By Rúpa Gos'vámí.

Beginning प्रतिरज्जुभिर्बद्धं कामाद्यैरर्थपातिभिः।
खिला ताः संचरन्त्वस्तानघारेः पान्तु मां भटाः ॥
दग्धं वार्द्धकवन्यवह्निभिरलं दृष्टं दुराशाहिना।
विद्धं मामतिपारवश्यविशिखैः क्रोधादिसिंहैर्हतं ॥
स्वामिन् प्रेमसुधाद्रवं करुणया द्राक् पाययं श्रीहरे।
येनैतानवधार्य्य सन्ततमहं + + + + + + + ॥ इत्यादि।

End. इमं नियतमन्दिरव्रजविलासनामस्तवं
सदा व्रजजनोल्लसन्मधुरमाधुरीबन्धुरं।
मुदः कुतुकचञ्चुताः परिपठन्ति ये बन्धवः
समं परिकरैर्दृढं मिथुनमत्र पश्यन्ति ते ॥

Colophon. इति श्रीरूपकृतव्रजविलासस्तवः समाप्तः।

विषयः। स्तुतिव्याजेन श्रीकृष्णस्य वृन्दावनलीलामाहात्म्यवर्णनं।

No. 2226. गौराङ्गस्तवकल्पतरुः। Substance, country-made paper, 16 × 5 inches. Folium, 1. Lines, 16. Extent, 25 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághāṭa, Zillá Nadiyá, Annadá-prasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Gauráṅgastava-kalpataru. A hymn in praise of the personal characteristics of Gauráṅga *alias* Chaitanya. By Rúpa Gos'vámí.

Beginning. गतिं दृष्ट्वा यस्य प्रमदगजवर्य्योऽखिलजनाः
सुखञ्च श्रीचन्द्रोपरि दधति धुत्कारनिवहं।
स्वकान्त्या यः स्वर्णाचलमधरयच्छीघ्रु च वच-
स्तरङ्गैर्गौराङ्गोहृदय उदयन् मे मदयति ॥
अलंकृत्यात्मानं नवविविधरत्नैरिव बल-
द्विवर्णत्वस्वभास्फुटवचनकम्पाश्रुपुलकैः।
हसन् खिद्यन् नृत्यन् क्षितिगिरिपतेर्निर्भरमदे
परः श्रीगौराङ्गोहृदय उदयन् मे मदयति ॥ इत्यादि।

End. इति श्रीगौराङ्गेनविविधसद्भावकुसुम-
प्रभाभाजत्यद्यावल्लिललितशाखं सुरतरुं ।
मुरुर्योऽतिश्रद्धौषधिरिव बलात्पाठसलिलै-
रलं सिञ्चेद्विद्वेत्स्वरसगुरु तस्योकनफलं ॥

Colophon. इति श्रीरूपगोस्वामिविरचितगौराङ्गस्तवकल्पतरुः सम्पूर्णः ।

विषयः । स्तोत्रव्यपदेशेन गौराङ्गस्य प्रकृतिमाधुर्य्यवर्णनं ।

No. 2227. लीलावत्युदाहरणम् । Substance, country-made paper, 15 × 5 inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Extent, 1,822 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Lílávatyudáharaṇa. Examples and exercises in illustration of Bháskara Áchárya's rules of Algebra as given in his Lílávatí. By Viśveśvara.

Beginning. गोपालकल्पमनिशं कुलदेवमुपास्महे ।
चरणस्मरणं यस्य सर्व्वसिद्धिषु साधनम् ॥

अथ श्रीभास्कराचार्य्योविघ्नविनाशमिच्छन् ग्रन्थादौ नमस्कारवस्तुनिर्देशात्मकं मङ्गलमाचरति । प्रीतिं भक्तजनस्येति । इत्यादि ।

End. पुनः कीदृशी सरसोक्तिमुदाहरन्नीत्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीभास्करीये सिद्धान्ते श्रीविश्वेश्वरकृताङ्कपाशस्योदाहरणं समाप्तं ।

विषयः । भास्कराचार्य्यकृतलीलावतीनामकगणितग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 2228. तत्त्वसमासः । A. Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 240 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit. Calcutta, Professor Maheśachandra Nyáyaratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

B. Substance, country-made yellow paper, 12 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 240 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sántipura, Rámanátha Tarkaratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Tattvasamása. A summary of the different topics of the Sáṅkhya doctrine, with an exegesis by an unnamed author. It is the

same work which has been noticed under No. 2198 (p. 260) as Kapila-sútra, but the exegesis is different. The introductory lines of the two MSS. now under notice are substantially the same as those in No. 2198, but the wording is different, and the name of the Bráhmaṇa is not given, nor is the text described to consist of 22 aphorisms in one chapter divided into 4 sections. The omission of the name is appropriate, for Ásuri is generally described to have been a brother of Kapila, and he could not with any propriety be made to describe his family, his race, and his name to his brother. The introduction runs thus:—

"A certain Bráhmaṇ, aggrieved by the three kinds of pain, had recourse to the great sage Kapila, the teacher of the Sáṅkhya. Having declared his family, his name and race, and his desire of instruction, he said—'Venerable Sir! What is of all things the most important? What is actual truth? And what must I do, in order that I may have done what is fitting to be done?' Kapila replied—'I will tell you.'"

This introduction is followed by the so-called sútras, the number of which is not the same in the two codices under notice. A gives the number at 25, exclusive of the concluding line which describes the fruit of knowing the topics. The topics are-(1) "Eight 'produced' (*prakṛiti*); (2) sixteen 'productions' (*vikára*); (3) 'soul' (*purusha*); (4) the 'triad of qualities' (*traiguṇya*); (5) 'development' (*saṇchara*); (6) 'dessolution' (*pratisaṇchara*); (7) the 'instruments of soul' (*adhyátma*); (8) 'the province of an organ' (*adhibhúta*); (9) 'the presiding supernatural agent' (*adhidaivata*); (10) the five 'functions of the faculties' (*adhibuddhi*); (11) the five 'sources of action' (*karmma-yoni*); (12) the five 'airs' (*váyu*); (13) the five that consist of action (*karmmátman*); (14) 'ignorance' (*avidyá*) under five divisions; (15) 'disability' (*aśakti*) of twenty-eight kinds; (16) 'acquiescence' (*tushṭi*) of nine kinds; (17) perfections (*siddhi*) of eight kinds; (18) the 'radical categories' (*mulikártha*) of ten kinds; (19) 'benevolent nature' (*anugraha-sarga*); (20) 'elemental creation' (*bhúta-saṛga*) of ten kinds; (21) 'parental creation' (*dhátusansarga*) of three kinds; (22) threefold 'bondage' (*bandha*); (23) threefold 'liberation' (*moksha*); (24) threefold 'proof' (*pramáṇa*); (25) threefold 'pain' (*duhkha*):—in these consists all actual truth. He who shall have thoroughly understood this, will have done all that is to be done. He will not again be obnoxious to the three kinds of pain.

Such are the aphorisms of the *Sáṅkhya* entitled the 'compendium of principles' (*tattvasamása*)."

B limits the number of the sútras to 23, omitting 21 and 25, making one sútra of 4 and 5, and reckoning the last line as a sútra. No. 2198, reduces the number to 22, by making one sútra of 7, 8 and 9. It, moreover, divides the sútras into 4 sections, ranging, the first three sútras in the first section, the next four in the second, the next 9 in the third, and the last six in the concluding section.

The enumeration of the sútras in A, obtains also in the translation given in the *Benares Magazine*, III p. 282. Mr. Hall notices other variations in the Preface to his edition of the *Sáńkhya-pravachana-bháshya*, (p. 28,) and recites them with additions in the Preface to his edition of the *Sáńkhya-sára*, (p. 42). The weight of evidence lean, on the whole, in favour of 22. But whatever their number they are the headings or titles of the topics which Kapila may have taught, and not the substance of his teachings. Nevertheless there is no doubt that the work is of considerable age, for it is unquestionably more ancient than the Sáńkhya Sútra and the Sáńkhya-káriká, from which it differs in some respects, and is obviously the oldest text on the Sáńkhya available.

The name of the work is not given uniformly in the different codices. A names the sútras *Tattvasamása—Tattvasamásakhya Sáńkhya sútráni*. So does the text printed in the *Benares Magazine*, both at the beginning and at the end. B, at the beginning has *athátah tattvasamásata sáńkhya-sútraṇi vyákhyásyámah*, and at the end, *Iti sáńkhya sútráṇi samáptáni*. No. 2198, which I have seen since writing its notice on page 260, has *Sáńkhya-daraśana bháshya* in the epigraph of section I; *Sáńkhya-bháshya* in the rubrics of sections II and III; and *Sánkhyáchárya-kapila-sútra-bháshya* in the colophon. The exegesis attached to the text is the same in A and B, but the first is named *Tattvasamásákhya-sánkhya-sútra-vṛitti-krama-dipiká*, and the second, *Sánkhya-sútra-krameṇaisa vyákhyátá krama-dipiká*. No. 2198 obviously takes the name of the text to be *Sáńkhya-sútra* alias *Kapila-sútra*, and of the exegesis *Sáńkhya-sútra-bháshya*. The name of its author has been incorrectly given on page, 260, and the error has arisen from the Paṇḍit who reported on it, having put in the word *kṛita* after *Sáńkhyáchárya*. The word does not occur in the original MS. The work must be taken to be anonymous, as is the exegesis given in A and B. Mr. Hall notices three other exegeses, the *Sarvopakáriṇí*, the *Sáṇkhya sútra-vivaraṇa*, and the *Sáńkhya-krama-dipiká* alias *Sáńkhyálenkára* or *Sánkhya-*

sútra-prakshepiká which are of anonymous authorship. The last may be the same with my A, but I have no means of ascertaining the fact. Mr. Hall notices two others, the *Tattvayáthártha-dípana* and the *Tattvasamása-vyákhyá*, by Bhávágaṇesa Díkshita and Kshemánanda respectively, but I have not seen them. Nor have I seen Dr. Ballantyne's translation of the text, which appeared in 1850. Not a single copy of it is available in Calcutta. Taking the different names noticed above into consideration, it appears the true name of the work is *Sáṅkhya-sútra*, and to distinguish it from the larger work which appeared subsequently, the descriptive epithet *tattvasamásatah* of the introduction has been latterly modified into *Tattvasamása* as the identifying name.

Beginning. पञ्चविंशतितत्त्वेषु जन्मना ज्ञानमाप्तवान्।
आदिदृष्टो नमस्तस्मै कपिलाय महर्षये॥
अथातः तत्त्वसमासतः सांख्यसूत्राणि व्याख्यास्यामः। इह कश्चित् ब्राह्मणस्त्रिविधेन दुःखेनाभिहतः सांख्याचार्यं कपिलमहर्षिं शरणमुपागतः।

End. एतत् समासतोनिःश्रेयसज्ञानं। यज्ज्ञात्वा पुनर्जन्म न स्यादिति॥
एतन्महर्षेर्विज्ञानं कपिलस्य महात्मनः।
तच्छ्रुत्वा ब्राह्मणः श्रेष्ठः कृतकृत्योऽभवत्तदा॥
सांख्यसूत्रक्रमेणैषा व्याख्याता क्रमदीपिका।
छन्दसामत्र +++ ज्ञेयं श्लोकशतत्रयं॥

Colophon. समाप्तैषा सांख्यक्रमदीपिका।
विषयः। तत्त्वसमाससांख्यसांख्यग्रन्थस्य व्याख्या।

No. 2229. अर्थरत्नावली। Substance, country-made yellow paper, 13 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 8 on a page. Extent, 3,993 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághátа, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Artha-ratnávalí. A commentary on the Gítagovinda of Jayadeva. By Gopála Chakravartí, of the sept of Bandyaghaṭi.

Beginning. ललितलवङ्गलतापरिशीलनकोमलमलयसमीरे।
मधुकरनिकरकरम्बितकोकिलकूजितकुञ्जकुटीरे।
विहरति हरिरिह सरसवसन्ते। नृत्यति युवतिजनेन समं सखि विरहिजनस्य दुरन्ते॥
उन्मदमदनमनोरथपथिकवधूजनजनितविलापे।
अलिकुलसङ्कुलकुसुमसमूहनिराकुलबकुलकलापे।
मृदुपवनचलितलवलीपल्लवशीतलमलयनिकुञ्जे।
कुरुयुवतीकृतकोमलविविधविलासललितदुरन्ते॥
स्फुरदतिमुक्तलतापरिरम्भणमुकुलितपुलकितचूते।
वृन्दावनविपिने परिसरपरिगतयमुनाजलपूते।
गायति विजयदेवनृपतिकृतिरतिकोमलकलितललामे।
हरिचरणस्मरणामृतजनितयतीजनहृदयानन्दे॥
इत्थं चाटुकथासु दत्तहृदयामालिङ्ग्य राधां चिरं

चुम्बन् प्रेमरसावशं हरिरसौ पायादपायान्मुदं ॥
विलोक्यानेकशास्त्राणि विचार्य्य निपुणं मुहुः ।
गोपालः कुरुते टीकामर्थरत्नावलीमिमां ॥
गीतगोविन्दकाव्याब्धौ स्फुरन्ति कति नो रसाः ।
कथं तान् कलयेत् सर्व्वान् मदीया बुद्धिरल्पिका ॥
काव्याब्धिपारीणजनैर्निरूपिता-
विभान्ति टीका बहुशोऽस्य यद्यपि ।
सतां मयेयं परितोषहेतवे
पदे पदे व्यक्तरसा विधीयते ॥
अर्व्वाचीनेत्यनाख्याच नोचिता महतां सतां ।
रत्नाकरेण रत्नं किं नूनं यत्नान्न गृह्यते ॥

अथ निष्प्रत्यूहं प्रारिप्सितपरिसमाप्तिकामः कविकुलतिलकः सकलशास्त्रविशारदः परमभागवतः भोजराजतनयः श्रीजयदेवोऽतिवहिर्मुखानपि जनाननेककरुणया श्रीहरिचरणस्मरणे प्रवर्त्तयितुमनाः श्रीकृष्णगुणवर्णनप्रधानं महाकाव्यमारभमाणः । सर्गबन्धोमहाकाव्यमुच्यते तस्य लक्षणं । आशीर्नमस्क्रियावस्तुनिर्देशोवापि तन्मुखमिति काव्यादर्शोक्ताशीरूपमहाकाव्यलक्षणं पुरस्कुर्व्वन् स्वकीयेष्टदेवताश्रीकृष्णक्रीड़ावर्णनरूपमङ्गलमाचरति । मेघैरित्यादि ।

End. अतएव उपचितीभूतः बद्धलीभूत इत्यर्थः ।

प्रसङ्गात् यन्नाम क्वचिदपि+ +कण्ठपदवी—
गतं द्राक् पापेभ्यः शमयति सुसिद्धौषधमिव ।
रुजं यत्सेवायां रुचिरपि पुनात्याश्रम+कान्
मुदे तस्यास्यां मे क्षतिरियमपूर्व्वा मुरजितः ॥
आसीद्वन्द्यकुलोज्ज्वलोगयघड़ी धीमान् हिरण्याभिध-
स्तत्सूनुः शिवदत्यभूच्छिवसुतोज्ञानाङ्कयोऽभूत्ततः ।
दुर्गादास इति प्रमोदवसतिस्तस्याङ्गजोयः कृती
गोपालः किल तेन निर्म्मलधिया टीका कृतेयं मुदा ॥
नवाङ्कवाणेन्दुमिते शकाब्दे मासे मधौ चण्डकरस्य वारे ।
टीकामिमां रूपवतीतनूजोगोपालशर्म्मा व्यतनोत्सुमत्यां ॥

Colophon. इति गयघड़वन्द्यघटीकुलप्रसूतश्रीगोपालचक्रवर्त्तिविरचितायां गीतगोविन्दटीकायामर्थरत्नावल्यां द्वादशसर्गविवरणं ।

विषयः । जयदेवकृतगीतगोविन्दस्य व्याख्यानम् ।

No. 2230. शूद्राह्निकृत्यतत्त्वम् । Substance, country-made yellow paper. 18 × 3½ inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent, 256 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1768. Place of deposit, Sántipura, Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Súdráhah-kṛitya-tattva. A digest of the rules regarding the duties of Súdras. By Raghunandana Bhaṭṭáchárya.

CONTENTS: Śráddhas, daily offerings to the manes, offerings during the wane, Abhyúdayika or śraddhas on auspicious occasions. Recitations of Vedic mantras prohibited. Gift of dressed rice prohibited. Śráddhas to be performed according to the rules of the Yajur Veda. Paurániс mantras to be recited. The five Yajṇas. Peculiarities in *áchamana* or religious washing of the mouth when commencing a service. Daily duties, washing of the mouth, brushing of the teeth, bathing, putting on sectarial marks (*tilakas*). Offering of water to the manes. Burnt-offering to Viśvedeváh. Sacrifices. Offering of grass to cows. Rules for meal time. Nocturnal duties. Sleeping. Going out.

Beginning. प्रणम्य सच्चिदानन्दं रामं पद्मदलेक्षणं ।

शूद्राह्निकृत्यतत्त्वानि वक्ति श्रीरघुनन्दनः ।

तच्च नत्वा जगन्नाथं भुक्तिमुक्तिप्रदायकं ।

शूद्राणां तर्पणश्राद्धे वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथ श्राद्धविधिः । मत्स्यपुराणे,—एवं शूद्रेऽपि सामान्यं दर्शश्राद्धञ्च सर्व्वदा । नमस्कारेण मन्त्रेण कुर्य्यादामान्नवद्बुध । सामान्यं सर्व्वजनकर्त्तव्यत्वे प्रतिपन्नं कृष्णपक्षादिविहितं श्राद्धं आमान्नवदधिकञ्च । एवं द्विजातिवत् शूद्रेऽपि कुर्य्यादित्यन्वयः । नमस्कारेण मन्त्रेण न तु स्वयं पठितमन्त्रेण आमान्नवदित्यनेन जलोपसेकसिद्धमन्नं व्याहृत्य तेन तु कन्दुपक्वं स्निग्धमन्नमुदाहृतमित्यनेन स्निग्धैवान्नेनाभिधानात् । इत्यादि ।

End. अक्षतावपि गर्भसत्त्वेऽपि कामुकीमुपेयादिति ।

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं शूद्राह्निकृत्यतत्त्वं समाप्तं ।

विषयः । शूद्राणां श्राद्धकृत्यनिरूपणं । आह्निककृत्यनिरूपणञ्च । तच्च प्रतिमासीयकृष्णपक्षश्राद्धादौ शूद्रस्याधिकारनिरूपणं । मन्त्रपाठनिषेधकथनं । अन्नादिदानप्रतिषेधकथनं । यजुर्व्वेदोक्तविधिना कर्म्मानुष्ठानकर्त्तव्यताकथनं । श्राद्धेऽपि पौराणिकोमन्त्रः शूद्रेण पठनीय इति मैथिलमदूषणं । पञ्चयज्ञविधिः । आचमने विशेषकथनं । आह्निकप्रयोगकथनं । आचमनप्रयोगकथनं । दन्तधावनप्रयोगकथनं । स्नानप्रयोगकथनं । तिलकादिविधिः । तर्पणप्रयोगकथनं । अनग्नावपि वैश्वदेवहोमविधिः । बलिकर्म्मकथनं । तच्च तच्च प्रयोगकथनञ्च । गोग्रासदानप्रयोगकथनं । भोजनविधिकथनं । रात्रिकृत्यनिरूपणं । शयनविधिकथनं । दारोपगमनविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 2231. सप्तसूत्रसन्न्यासपद्धतिः। Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 12 on a page. Extent, 214 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Saptasútra-sannyása-paddhati. Rules for the ordination of Sannyásis and of the different orders in which they are divided, preceded by a brief account of the ten great teachers and their descendants. The teachers are (1) Brahmá, Vishṇu and Rudra, (2) Vaśishṭha, (3) S'akti, (4) Parásara, (5) Vyása, (6) S'uka, (7) Gauḍáchárya, (8) Govindáchárya, (9) S'aṅkaráchárya, (10) Rúpavedántáchárya. The four principal disciples of S'aṅkaráchárya were—Svarúpáchárya, Padmáchárya, Toṭakáchárya, and Prithvídharáchárya. Of these, the first had for his disciples Tírtha and Á'śrama; the second had Vana and Jraraṇya; the third had Giri, Parvata, and Ságara; and the fourth had Sarvasvatí, Bhárati, and Puri, and each of these established a separate order of Sannyásis. This account is followed by the rules for ordination on the following subjects, *viz.* initiation in particular mantras, prayer for ordination, offering of water to the manes, Ashṭaká śráddha, Vis'yahoma, the burning of the sacred thread, the crown-lock and other emblems of domestic life, bathing, prayers at stated times, mental worship, rest and reading of the Upanishads, reading of hymns for final emancipatory Yoga, reading of Panchíkaraṇa, meditation or Samádhi, understanding of the Vedic text "Thou art that," reading of the Upanishads inculcating rejection of household life, recitation of particular mantras, ordination of Paramahansas, do. of Digambaras, trials of Sannyásis.

ॐ गणेशाय नमः।

Beginning. आदौ वेदान्ताचार्य्यः ब्रह्मा, द्वितीये आचार्य्यः विष्णुः। तृतीये आचार्य्यः रुद्रः, चतुर्थे आचार्य्यः वसिष्ठः। इत्यादि।

End. तीर्थाश्रमवनारण्यगिरिपर्व्वतसागराः।
सरस्वती भारतीच पुरी नाम उदाहृतं॥
आनन्दचैतन्यस्वरूपे प्रकाशयेति। (भोगवार-कीटवार-आनन्दवार-भूतवार)?। इति चत्वारः सम्प्रदायाः।

Colophon. इति सप्तसूत्रसन्न्यासपद्धतिः समाप्ता।

विषयः। सन्यासग्रहणप्रकारादिकथनं। तच ब्रह्मविष्णुरुद्र-वसिष्ठ-शक्ति-पराशर-व्यास-शुक-गौड़ाचार्य्य-गोविन्दाचार्य्य-शङ्कराचार्य्य-रूपवेदान्ताचार्य्यदशककथनं। अथ स्वरूपाचार्य्यः पद्माचार्य्यः, तोटकाचार्य्यः पृथ्वीधराचार्य्येति शङ्कराचार्य्यस्यान्तेवासिनश्चत्वारः प्रधानाः। तच क्रमेण स्वरूपाचार्य्यस्य तीर्थः आश्रमश्च पद्माचार्य्यस्य वनः अरण्यश्च तोटकाचार्य्यस्य गिरिः पर्व्वतः सागरश्च पृथ्वीधराचार्य्यस्य च सरस्वती भारती पुरी चेति शिष्या बभूवुः। अथ सन्यासग्रहणप्रयोगकथनं। दीक्षाविधिकथनं। सन्यासप्रार्थनविधिः। तर्पणविधिः। अष्टकाश्राद्धविधिः। वीर्य्याहोमविधिः। तच यज्ञोपवीतशिखादिहोमविधिकथनञ्च। स्नानविधिः। सन्ध्यावन्दनविधिः। मानसोपचारेण पूजाविधिः। विश्रामोपनिषत्पाठविधिः। निर्व्वाणयोगपट्पाठविधिः। पक्षीकरणपाठः। समाधिविधिः। तत्त्वमस्यादिमहावाक्यार्थप्रबोधप्रकारकथनं। आश्रमविवेकोपनिषत्पाठः। पुरुषोच्चारमन्त्रादिकथनं। परमहंसदीक्षाविधिः। दिगम्बरदीक्षाविधिः। परीक्षाविधिकथनञ्च।

No. 2232. द्वादशयात्राप्रमाणतत्त्वम्। Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 254 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Pandit Kálidása Vidyávágíśa; another copy at Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopínátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dvádaśayátrápramaṇa-tattva. Proofs regarding the twelve great festivals of Vishnu. By Raghunandana Bhaṭṭáchárya. The festivals are,—Chandana Yátrá, Snána Yátrá, Guṇḍichá Yátrá, (in the months of Áshádha, Mágha, and Chaitra) Sayana Yátrá, Dakshiṇa-pársva-parivartana Yátrá, Váma-pársva-parivartana Yátrá; Utthána Yátrá, Chhádaní Yátrá, Pushyábhiseka, Sapyodanavidhi, Dola Yátrá, Madana-bhanjiká. Detailed accounts of these festivals will be found in my 'Antiquities of Orissa,' Vol. II.

Begininng. प्रणम्य जगतां नाथं कलिकल्मषनाशनं।
द्वादशयात्रातत्त्वानि वक्ष्ये श्रीरघुनन्दनः॥
तत्रादौ द्वादशयात्राकालस्य मुख्यत्वोपादेयत्वात् स एवादौनिरूप्यते। इत्यादि।

End. तस्यां मे स्नपनं कुर्य्यान्महास्नानविधानतः।
इति सामान्यमहास्नानातिदेशादिति।

Colophon. इति द्वादशयात्राप्रमाणतत्त्वं। समाप्तं।

विषयः। वैशाखादिद्वादशमासेषु विष्णोर्द्वादशयात्राविधिनिरूपणं। तत्र यात्राकालनिरूपणं। वैशाखे चन्दनयात्राविधिः। ज्यैष्ठे स्नानयात्राविधिः। आषाढ़शुक्लद्वितीयायां माघशुक्लप-

शय्यां चैवशुक्लाष्टम्याञ्च गुण्डिचायाचाकथनं। आषाढ़मासे गुण्डिचायाचायाः फलाधिक्यकथनं। रथनिर्म्माणादिविधिः। श्रावणे शयनयाचाविधिः। भाद्रे दक्षिणपार्श्वीययाचाविधिः। आश्विने वामपार्श्वीययाचाविधिः। कार्त्तिके उत्थानयाचाविधिः। अग्रहायणे क्षादनीयाचाविधिः। पौषे पुष्याभिषेकविधिः। माघे माघ्योदणीविधिः। फाल्गुने दोलयाचाविधिः। चैत्रे मदनभञ्जिकाविधिकथनञ्च।

No. 2233. पुष्पाञ्जलिः। Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent, 63 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Pushpáṇjali. A hymn in praise of the Deví. By Rámakṛishṇa.

Beginning. भगवतीभगवत्पदपङ्कजं भ्रमरभूतसुरासुरसेवितं।
सुजनमानसहंसपरिष्कृतं कमलयामलया निभृतं भजे॥
तावुभावपि वन्देऽहं विघ्नेशकुलदैवतौ। इत्यादि।

End. इन्द्र + रम्योवऽविन्दगम्यो
मुऽर्मुऽर्विन्दु + + + नन्द्यः।
श्रीपतेः स्नुनुषा कारितोयोऽधुना।
संस्तवः प्रीतये विश्वमातुः सदा॥

Colophon. इति श्रीरामकृष्णविरचितः पुष्पाञ्जलिः सम्पूर्णः।

विषयः। लोचयाजेन भगवत्या महात्म्यादिकथनं।

NO. 2234. गोविन्दस्तोत्रम्। Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 75 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Govinda-stotra ALIAS **Vilvamaṅgala-stava.** A hymn in praise of Vishṇu as Govinda. By Vilvamaṅgala.

Beginning. श्रीकृष्ण विष्णो मधुकैटभारे
भक्तानुकम्पिन् भगवन् मुरारे ।
त्रायस्व मां केशव लोकनाथ
गोविन्द दामोदर माधवेति ॥
अथे कुरूणामथ पाण्डवानां
दुःशासनेनाहृतवस्त्रकेशा ।
कृष्णा तदा क्रोशदनन्यनाथा
गोविन्द दामोदर माधवेति ॥ इत्यादि ।

End. सुखावसाने इदमेव सारं दुःखावसाने इदमेव मेयं ।
देहावसाने इदमेव जाप्यं गोविन्द दामोदर माधवेति ॥ ५९ ॥

Colophon. इति श्रीविल्वमङ्गलकृतं गोविन्दस्तोत्रं समाप्तं । शुभमस्तु सर्व्वेषां ।

विषयः । गोविन्दस्य स्तोत्त्याजेन तन्नामादिमाहात्म्यकीर्त्तनं ।

No. 2235. द्विरूपकोषः वा शब्दभेदप्रकाशः । Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 61 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Dvirúpakosha ALIAS **Śabdabheda-prakáśa.** A vocabulary of synonyms and homophonous words. By Purushottama Deva. Vide No. 223, Vol I, p. 118, for another work of this class.

Beginning. प्रबोधमाधातुमशाब्दिकानां कृपामुपेत्यापि सतां कवीनां ।
कृतोमया रूपमवाप्य शब्दभेदप्रकाशोऽखिलवाङ्मयार्थः ॥
विद्यादगारमागारमपगामापगामपि ।
अरातिमारातिमथो अम आमः प्रकीर्त्तितः ॥ इत्यादि ।

End. अन्त्यस्त्रीयवकारस्तु पवनस्यापि कथ्यते ।
तन्तुवायस्य वायेऽपि तन्त्रादिलक्ष्म दृश्यते ॥

Colophon. इति पुरुषोत्तमदेवकृतोद्विरूपकोषः सम्पूर्णः ।

विषयः । एकार्थप्रतिपादकानामनुरूपशब्दानां रूपभेदनिरूपणं ।

No. 2236. मानसिकपूजनम्। Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 12 on page. Extent, 99 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Mánasika-púja. A hymn in which Vágdeví, the goddess of learning, is mentally worshipped. By S'aṅkara Áchárya.

Beginning. उषसि मागध मङ्गलगायनैर्भणिति जागृहि जागृहि जागृहि।

अतिकृपार्द्रकटाक्षनिरीक्षणैर्जगदिदं जगदम्ब सुखीकुरु॥
कनकमयवितर्द्दिशोभमानं दिशि दिशि पूर्णसुवर्णकुम्भयुक्तं।
मणिमयमण्डपमध्यमेहि मातर्मयि कृपया हि समर्चनं ग्रहीतुं॥ इत्यादि।

End. प्रत्यहं भक्तिसंयुक्तोयः पूजनमिदं पठेत्।
वाग्वादिन्याः प्रसादेन वत्सरात् स कविर्भवेत्॥

Colophon. इति श्रङ्कराचार्य्यविरचितं मानसिकपूजनं समाप्तं।

विषयः। मानसोपचारेण वाग्देव्याः पूजाविधिकथनमुखेन तन्माहात्म्यादिकीर्त्तनं।

No. 2237. श्राद्धप्रदीपः। Substance, palm leaf, 13 × 2 inches. Folia, 78. Lines, 5 on a page. Extent, 1,467 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance. Prose and verse. Correct.

S'ráddha-pradípa. A summary of the rules for the performance of various kinds of S'ráddhas. By Madanamanohara Mahámahopádhyáya, son of Madhusúdana Paṇḍitarája.

Beginning. संसारतापहतये हृदये निधाय

श्रीकृष्णपादकमलद्वयमादरेण।
वाक्यानि सम्यगवधार्य्य मुनीश्वराणां
श्राद्धप्रदीपमिह वच्मि यजुर्व्विदाय॥

तत्र कस्यावत् श्राद्धपदप्रवृत्तावच्छेदक इति विविच्यते। इत्यादि।

End. तात्पर्य्यविषयाभावात् यावद्वचनं हि वाचनिकमितिन्यायादिति।

Colophon. इति महामहोपाध्यायपण्डितराजमधुसूदनात्मजमहामहोपाध्यायश्रीमदनमनोहरविरचिते श्राद्धप्रदीपे तीर्थश्राद्धप्रकरणं। समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

विषयः। यजुर्व्वेदिनां श्राद्धविधिनिरूपणं। तत्र श्राद्धस्वरूपकथनं। निमन्त्रणादिविधिकथनं। श्राद्धपरिभाषाकथनं। विहिताविहितद्रव्यनिरूपणं। श्राद्धे मत्स्यमांसादीनां देयत्वनिरूपणं।

पार्व्वणश्राद्धविधिकथनं। श्राद्धाङ्गनिरूपणं। पार्व्वणैकोद्दिष्टादिषु इतिकर्त्तव्यताभेदकथनं। आमु-दयिकश्राद्धविधिकथनं। सपिण्डीकरणश्राद्धविधिकथनं। एकोद्दिष्टविधिकथनं। आद्यश्राद्धविधिः। आमश्राद्धविधिः। स्त्रीशूद्रकर्त्तृकश्राद्धविधिकथनं। विप्लुतपतितादिश्राद्धकालकथनं। मासिकसपि-ण्डीकरणादिश्राद्धकालकथनं। अष्टकादिश्राद्धकालनिरूपणं। पिण्डपितृयज्ञादिविधिकथनं। नित्य-श्राद्धविधिकथनं। तीर्थश्राद्धविधिकथनं। अधिकारिनिरूपणञ्च।

No. 2238. प्रायश्चित्तपारिजातः। Substance, country-made paper, 16 × 5 inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Extent, 2,645 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Incorrect.

Práyaśchitta-párijáta. A digest of the Smriti rules for performing expiatory penances for various offences. By Ratnapáṇi.

Beginning. नत्वारविन्दाच्चपदारविन्दं स्वर्गापवर्गद्रुममूलनालं।

श्रीरत्नपाणिः कृतिनां हिताय करोति साधुस्मृतिपारिजातं॥

अथ प्रायश्चित्तस्य पापक्षयमात्रसाधनत्वेनाभ्यर्हितत्वात्——इत्यादि।

End. इति कामधेनूक्तमादरनीयं। अन्यत्तु सुधीभिः स्वयमूहनीयमिति।

Colophon. इति पदवाक्यप्रमाणरत्नाकरश्रीरत्नपाणिविरचिते प्रायश्चित्तपारिजाते प्रकी-र्णकप्रकरणं सम्पूर्णं। समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

विषयः। प्रायश्चित्तस्वरूपकथनं। प्रायश्चित्ताकरणे दोषकथनं। ब्रह्महत्यादिमहापातका-दिनिरूपणं। पारिभाषिक ब्रह्मघातकलक्षणं। निमित्तिनोऽपि वधभागित्वकथनं। प्राणान्तिकप्राय-श्चित्तकथनं। तच्च मरणविधिकथनञ्च। द्वादशवार्षिकव्रतविधानं। प्राजापत्यादिव्रतविधानं। मुख्याभावौ अनुकल्पविधिकथनं। तच्च धेनुसङ्कल्पनादिविधिकथनं। क्षत्रियवैश्यादिकृतब्रह्महत्या-प्रायश्चित्तं। ब्राह्मणस्य क्षत्रियादिहत्याप्रायश्चित्तं। क्षत्रियादेः वैश्यादिहत्यादिप्रायश्चित्तं। ब्राह्म-णादिवधार्थमुद्यतस्य कथङ्कारं तत्राकृतार्थस्य प्रायश्चित्तं। सुरापानादिप्रायश्चित्तं। तच्च क्षत्रिया-दीनां विशेषकथनं। सुवर्णचौर्य्यादिप्रायश्चित्तं। सामान्यतः चौर्य्यप्रायश्चित्तं। गुर्व्वङ्गनागमनप्राय-श्चित्तं। स्त्रीवधप्रायश्चित्तं। गर्भवधप्रायश्चित्तं। अभिचारिण्यादिवधप्रायश्चित्तं। प्रायश्चित्ताभावनिरू-पणं। तन्त्रप्रसङ्गनिरूपणं। गोवधादिप्रायश्चित्तं। तदपवादकथनं। प्रकीर्णकप्रायश्चित्तकथनञ्च।

No. 2239. स्मृतिचन्द्रिका। Substance, country-made paper, 17 × 4 inches. Folia, 188. Lines, 8—9 on a page. Extent, 12,900 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá

Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-chandriká. A digest of the Smṛitis regarding duty. By Apadeva Mahámahopádhyáya.

Beginning. इन्दिराहृदयानन्दं फुल्लेन्दीवरलोचनं।
सानन्दं परमानन्दं वन्देऽहं नन्दनन्दनं॥

अथ सर्व्वेषां कर्म्मणां कालाधीनत्वात् प्रथमतः स एव निरूप्यते। तच्च त्रासः। तिथिनक्षत्रवारादिकालभागेषु यद्यदा। विहितं वा निषिद्धं वा पालयंस्त्रिदिवं व्रजेत्। इत्यादि।

End. इत्यतः सामान्यतोऽतिदेशप्राप्तौ तत्तद्विशेषत एव उपदेशः।

Colophon. इति महामहोपाध्यायमीमांसकश्रीआपदेवकृतौ स्मृतिचन्द्रिका परिपूर्णा।

विषयः। कालस्वरूपविवेचनं। तिथ्यादिलक्षणादिकथनं। मलमासादिविवेचनं। तत्र विहितानिषिद्धकर्म्मनिरूपणं। व्रतपरिभाषाकथनं। तदुपवासप्रतिष्ठयोः कालविवेचनं। नक्तादिव्रतनिरूपणं। तिथिद्वैधे व्यवस्थाकथनं। प्रातःकृत्यादिविधिः। दन्तधावनादिविधिः। स्नानविधिः। तर्पणविधिः। सन्ध्याविधिः। गायत्रीजपविधिः। मालाविधिः। मालाभेदे देवताभेदकथनं। फलविशेषकथनञ्च। मध्याह्नकृत्यकथनं। वैश्वदेवादिविधिः। नित्यश्राद्धविधिः। आतिथ्यविधिः। भोजनविधिः। भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं। आचमनविधिः। ताम्बूलविधिः। पुराणश्रवणादिविधिः। तत्र स्त्रीशूद्रयोर्विशेषकथनं। सायंसन्ध्यादिविधिः। रात्रिकृत्यनिरूपणं। शयनविधिः। विवाहविवेचनं। वरकन्यालक्षणादिकथनं। कन्यादोषादिकथनं। सापिण्ड्यादिनिरूपणं। अधिवेदनादिविवेचनं। नान्दीमुखादिविधिः। कन्यादानाधिकारिनिरूपणं। दानविधिकथनं। विधवाविवाहविधिः। युगान्तरविषयत्वनिरूपणं। स्त्रीधर्म्मकथनं। एकादशीव्रतविधिः। प्रसङ्गात् जन्माष्टमीव्रतविधानकथनं। शिवरात्रिव्रतकथनं। श्रीरामनवमीव्रतकथनञ्च। गर्भाधानविधिः। जातकर्म्मविधिः। नामकरणविधिः। अन्नप्राशनविधिः। विद्यारम्भविधिः। तत्र कालशुद्ध्यादिविवेचनं। अनध्यायनिरूपणञ्च। चूड़ाकरणकर्णवेधादिविधिः। उपनयनविधिः। तत्र वेदाध्ययनविधिकथनं। ब्रह्मचर्य्यविधिकथनञ्च। समावर्त्तनविधिकथनं। गार्हस्थ्यधर्म्मकथनं। वानप्रस्थविधिकथनं। सन्यासविधिकथनं। तत्र तत्र नियमादिकथनञ्च। अन्त्येष्टिविधिकथनं। दाहादिविधिकथनं। पर्णनरदाहविधिः। सहगमनानुगमनादिविधिः। अशौचनिरूपणं। सङ्कराद्यशौचनिरूपणं। बालाद्यशौचं। स्त्र्यशौचं। दग्धाद्यकृत्यनिरूपणं। पूरकदानादिविधिः। शौचादिविधिः। श्राद्धविधिः। वैतरणीविधिः। षोड़शादिदानविधिः। महादानविधिः। दृषोत्सर्गविधिः। काम्यदृषोत्सर्गविधिः। मासिकविधिः। सपिण्डीकरणादिकालविवेचनं। विघ्नपतितादिश्राद्धविधिः। नवान्नकालादिनिरूपणं। अपरपक्षश्राद्धादिविधिः। अमावस्यादिश्राद्धविधिः। श्राद्धाधिकारिनिरूपणं। श्राद्धे विहितानिषिद्धद्रव्यनिरूपणं। एकोद्दिष्टादिविधिनिरूपणञ्च।

No. 2240. इन्द्रजित्केरली। Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 207 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇí-kuṇḍá, Zillá Rañgpur, Rámachandra Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Indrajit-kerali. A treatise on divination by certain letters of the alphabet and by Onomancy. By Indrajit.

Beginning. यात्वात् त्रैलोक्यसंवादं प्रश्ने केरलिभाषितं।

त्रिकालविषये ज्ञानं तस्मै सर्व्वविदे नमः॥

अज्ञानान्धस्य लोकस्य तत्त्वज्ञानशलाकया।

चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै सर्व्वविदे नमः॥

ज्ञानप्रदीपमादाय वर्त्तिं छला सदक्षरैः।

स्वरस्नेहेन संयुक्तां ज्वालयेदुत्त+धरैः॥

अत्र कचटतपयश वर्गाः शुभाशुभकराः। इत्यादि।

End. तृतीयदशदण्डे। जीमुधा। यथासंख्येन बालयुवद्वडमुखात् ज्ञातव्यं। वाचक संख्याया अक्षरादिकं धृत्वा अक्षराङ्कदिगङ्कदृष्टाद्यङ्कानामेकीकृत्य विभिर्हरनीयं। तदा धामुजी इत्यादि॥

Colophon. इति इन्द्रजित्केरलिः (ली) समाप्ता।

विषयः। सर्व्वेषु प्रश्नेषु अक्षरविशेषग्रहणेन शुभाशुभज्ञानोपायनिरूपणं।

No. 2241. आयुर्दायटीका। Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇí-kuṇḍá, Zillá Ráñgpur, Rámachandra Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose. Correct.

Ayurdáya-ṭíká. A commentary on the *Ayurdáya*. an astrological work on the calculation of the period of life. By Mathuránátha Tarkavágís'a.

Beginning. श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता।

विग्रहीकृत्य दर्शन्ते आयुर्दायस्य भावनाः॥

अथ पिण्डायुरिति जन्मकालीनलग्न्यादिग्रहैः परमोच्चस्थैरतिशत्रादिसंज्ञपिण्डायुर्वत्सरादियन्न इत्यर्थः। इत्यादि।

End. अथ त्रयाणां मध्ये द्वयोर्बलसाम्ये स एवाह। लग्नार्कयोरर्कलग्नाङ्कयोर्वा लग्नोडुपत्योरपि वीर्य्यसाम्ये।

विषयः। पिण्डायुर्गणनग्रन्थस्य व्याख्यानं।

No. 2242. स्पष्टजातकपद्धतिः। Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇi-kaṇḍá, Zillá Rańgapur, Ramendra Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Spashṭa-játaka-paddhati. Rules for casting horoscopes. By Rághunanda S'armá.

Beginning. नत्वा सरस्वतीं देवीं राघवानन्दशर्म्मणा।
चक्रे विदग्धतोषाय स्पष्टजातकपद्धतिः॥
आदौ च्छायापदैर्ज्ञेयोजन्मकालः सुनिश्चितं।
तत्कालप्रभवाः कार्य्याः सिद्धान्तोक्तस्फुटा ग्रहाः॥
यस्तत् कर्म्मणा येन यान्ति हकतुल्यतां दिवि। इत्यादि॥

End. यदङ्कं प्राप्तं नक्षत्रभागवर्षघ्नं द्वादशगुणितं नक्षत्रेण भागः। यल्लब्धं नक्षत्रयोमांसं चिंशद्गुणितं तेन भागः षष्टिगुणितं तेन भागः।

विषयः। जन्मपत्रिकाकरणविधिकथनं।

No. 2243. निदानतत्त्वम्। Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 87 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇi-kuṇḍá, Zillá Rańgapur, Ramendra Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose. Correct.

Nidána-tattva. A commentary on the Panchasvará, an astrological treatise on the calculation of the date when a person is to die. By Sad Upádhyáya.

Beginning. अथ नामाक्षरलब्धस्वराद्दयाङ्कादारभ्य सप्तशून्यवर्षं यस्मिन् स्वरे पतितं तत्र यानि दिनानि तेषु मृत्युर्वाच्यः। दिनानि त्रिभिर्विभज्य चतुर्विंशतिदिनानि तेषामपि यानि शून्यात्मकत्वाऽसम्बन्धानि तत्र मृत्युः। इत्यादि।

End. प्रथमद्वितीयस्वरयोर्द्वौ द्वौ वारौ पतितौ गणितागणिततिथिसम्बन्धिवशेन तयोरन्यतरोग्राह्यः।

Colophon. इति सदुपाध्यायविरचितं निदानतत्त्वं समाप्तं।

विषयः। पञ्चस्वराभिधानज्योतिर्ग्रन्थस्य व्याख्यानम्।

No. 2244. धातुमाला। Substance, country-made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 4 on a page. Extent, 120 ślokas. Character,

Bengali. Date, ? Place of deposit, Iṭákumárí, Zillá Rańgpur, Vaikuṇṭheśvara Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Verse. Correct.

Dhátúmálá. A dissertation on obscure and little-used verbal roots and their conjugations. By Is'varakánta.

Beginning. धात्वा धीशमधीशमीशमनिशं छन्दोगुणैर्यन्थिता
शान्तश्रीश्वरकान्तकान्तकविना धातूत्तमा + ञ्जिता।
म + ङृत्य गणान्नुधौ पदनिधौ तद्धातुमालामला
भूयाद्भूरिगणान् प्रभूतपदकान् बालालिकण्ठोज्ज्वला॥
सिध्यति सेधति + + + रूपे चिरपि किन्तु क्षतीटि विरूपे।
भवति च भावयते भवते स्मुरीङ्ङे र्ईड्यतीड्यति च स्युः॥ इत्यादि।

End. हन्यते हञ्जतीति स्यान्निश्चते निश्चतीति च।
क्षमते चाम्यतीति स्यात् क्षिन्ते क्षिद्यत इत्यपि॥

Colophon. इति धातुमाला समाप्ता।

विषयः। गणभेदेन केषाञ्चिद्धातूनां रूपप्रदर्शनं।

No. 2245. भ्रान्तिशतकव्याख्यातरङ्गिणी। Substance, country-made paper, 13×3¼ inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Extent, 1,062 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1663. Place of deposit, Iṭákumárí, Zillá Rańgpur, Vaikuṇṭheśvara Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

S'ánti-śataka-vyákhyá-taraṅginí. A commentary on Síhala's century of verses called *Sántis'ataka.* By Rámakánta Váchaspati, of the Chaṭṭa sept.

Beginning. लक्ष्मीकान्तं द्विजगुरुगिरीरत्नजुष्टाङ्घ्रियुग्मं
भट्टाचार्य्यं सपदि वज्रुगः पूर्व्वपद्मासुरारिं।
नत्वा तातं किमपि कृतुकाख्यायवागीशसूनु-
र्व्याख्यां भ्रान्तिप्रमुखशतके रामकान्तस्तनोति॥

वेश्यासङ्गोपदेशतोमच्चाराजपरमयोगी सिंहलनोनाम कश्चित्सर्व्वोत्कृष्टज्ञानं मोक्षहेतुरिति अभिप्रेत्य कथयन्नाह नमस्याम इति पितृचरणान्तु विधातारमित्यादि।

End. निःसङ्गः एतेन कर्म्मधारयेत्यादौ न विरोध इतिक्रमः।

Colophon. इति चट्टकुलोद्भवश्रीरामकान्तवाचस्पतिविरचिता भ्रान्तिशतकव्याख्यातरङ्गिनी समाप्ता। समाप्तं पुस्तकमेदं। शकाब्दाः १६६२।

विषयः। सिंहलनतशतभ्रान्तिशतकस्य व्याख्यानं।

CLASSIFICATION.

I.—VEDA S'A'STRA.
- *a.* Sañhitá (hymns).
- *b.* Bráhmaṇa (ceremonials).
- *c.* A'raṇyaka (do. appropriate for forest life).
- *d.* Upaṇishad (theology).
- *e.* Vaidika (Sútra, rituals, phonetics, &c.)

II.—AITIHA'SIKA S'A'STRA.
- *a.* Itihása (history).
- *b.* Puráṇa (ancient legends).

III.—KA'VYA S'A'STRA.
- *a.* Kávya (poems).
- *b.* Náṭaka (drama).
- *c.* Champú (poetico-prose compositions).
- *d.* Kosha (miscellaneous poetical collections).
- *e.* Upákshyáṇa (tales and romances).

IV.—ABHIDHA'NA S'A'STRA (lexicography).

V.—VYA'KARAṆA S'A'STRA (grammer).

VI.—CHHANDAH S'A'STRA (versification).

VII.—ALANKA'RA S'A'STRA (rhetoric).

VIII.—JYOTISH S'A'STRA (astronomy and astrology).

IX.—SMṚITI S'A'STRA (law, civil and canonical).

X.—SAÑGI'TA S'A'STRA (music).

XI.—S'ILPA S'A'STRA (arts).

XII.—KA'MA S'A'STRA (economics).

XIII.—DARS'ANA S'A'STRA (philosophy).
- *a.* Dárs'aníka (general philosophy).
- *b.* Sáñkhya (hylotheistic).
- *c.* Yoga (theocratic).
- *d.* Nyáya (dialectic).
- *e.* Vais'eshika (physical).
- *f.* Mímáñsá (ritualistic).
- *g.* Vedánta (monotheistic).
- *h.* Apparadárs'anika (minor systems of philosophy).

XIV.—Bhakti S'a'stra (faith).
XV.—Tantra S'a'stra (mysticism).
XVI.—Vaidyaka S'a'stra (medicine).
XVII.—Jaina S'a'stra (Jaina religion).
XVIII.—Bauddha S'a'stra (Buddhist religion).
XIX.—Anirdhiṣṭa (miscellaneous).

CLASSIFIED INDEX.

I.—Veda S'a'stra.

a. Sañhitá.

b. Bráhmaṇa.

c. A'raṇyaka.

d. Upanishad.

				No.	*Page*
Gáyatryupanishad,	...	...	...	2185,	251
Kálikopanishad,	...	...	...	2194,	258
Kaulikopanishad,	...	...	...	2193,	257
Pras'nopanishadáloka,	...	...	...	2051,	116
Táropanishad,	...	...	...	2196,	259
Tattvopanishad	...	...	...	2192,	257
Traipuropanishad,	...	...	...	2197,	259

e. Vaidika.

A'rsháṇukramaṇiká,	...	...	...	2112,	176
Gáyatrí-hṛidaya,	...	...	...	2186,	251
Gáyatrí-vyákhyá,	...	...	...	2187,	252
Háutṛika-paddhati	...	...	...	2062,	128
Sarvánukramaṇiká,	...	...	...	2114,	177

	No.	*Page*
Vaidika-liṅartha-vivechana, ...	2045,	110
Yajurvallabha, ...	2061,	127

II.—Aithiha'sika S'a'stra.

a. Itihása.

Páṇḍava-charita, ...	2004,	25
Mahábháratártha-prakás'iní, *alias* Virodha-bhanjaní, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096,	150, 151, 152, 153 154, 155, 156, 157	
Mahábhárathártha-saṅgraha-dipiká, ...	2126,	193
Mahábhárata, As'vamedha-parva, ...	2159,	219
Mithiles'a-charita, ...	2023,	48
Viráṭaparva-ṭíká, ...	2158,	219

b. Puráṇa.

Ambiká-khaṇḍa, ...	2053,	117
Chandiká-charita-chandriká, ...	2008,	30
Devi-máhátmya-ṭíká, ...	2063,	128
Devi-puráṇa, ...	2118,	180
Dharma-puráṇa, ...	2182,	244
Dhyána-yoga-sára, ...	2098,	158
Durgávabodhiní, ...	2175,	236
Guptavatí, ...	2199,	261
I's'varagítá-bháshya, ...	2050,	115
Kedára-khaṇḍa, ...	2109,	170
Kás'íkhaṇḍa-ṭíká (uttarárddha), ...	2191,	255
Nandikes'vara-saṅhitá, ...	2208,	272
Níládri-mahodaya, ...	2012,	36
Puráṇa-sarvvasva, ...	2068,	132
Tattva-dípiká, ...	2149,	211

	No.	Page
III.—Ka'vya S'a'stra.		
a. Kávya.		
Anyokti-s'ataka, ...	2013,	38
Artha-ratnávalí, ...	2229,	292
A'ryá-saptas'atí, ...	2211,	276
Bhagavatí-padya-pushpanjalí, ...	2214,	280
Bháshávṛitti, ...	2155,	216
Chaitanyáshṭaka, ...	2224,	287
Gauráṅgastava-kalpataru, ...	2226,	288
Govinda-stotra, ...	2234,	297
Kalápa-dípiká, ...	2154,	215
Laghusapta-satí-stotra, ...	2216,	281
Meghadúta-ṭíká, ...	2103,	163
Naishadhíya-prakás'a, ...	2104,	164
Nalacharita-ṭíká, ...	2207,	271
Námávalí-stotra, ...	2215,	280
Puspháṇjalí, ...	3233,	297
Raghuvañs'a-viveka, ...	2181,	243
Rávaṇa-badha, ...	2082,	144
S'ántis'ataka-vyákhya-taraṅginí, ...	2245,	304
S'ivapañchás'iká, ...	2217,	282
Subháshiní, ...	2223,	286
Tattvachandriká, ...	2140,	205
Tripurásundarí-stuti, ...	2166,	228
Vrajavilása-stava, ...	2225,	288
b. Náṭaka.		
Kuvalayás'víya, ...	2035,	64
Málatimádhava-ṭíká, ...	2137,	202
Puraṇjana-charita, ...	2000,	20
c. Champu.		

	No.	Page
d. Kosha.		
e. Upákhyána.		
IV.—Abhidha'na.		
Amarakosha-bháshya, ...	2178,	238
Amarakosha-málá	2064,	129
Dvirúpakosha, ...	2235,	298
V.—Vya'karaṇa.		
Dhátumálá, ...	2244,	304
Gírváṇa-padamañjarí, ...	2167,	229
Kás'iká-vivaraṇa-pañchiká *alias* Kás'iká-nyása, ...	2075,	139
Liṅga-vṛitti, ...	1993,	14
Mugdhabodha-paris'ishṭa, ...	2169, 2210,	230, 276
Natvabheda, ...	2164,	226
Paribhásha-vṛitti, ...	2074,	139
Tantra-pradípa, ...	2076,	140
Tantra-pradípoddípana, ...	2083,	149
Ushmabheda, ...	2170,	231
VI.—Chhandah.		
Chhando-mañjarí-ṭíká, ...	2066,	130
VII.—Alaṅka'ra.		
Kávyakaumudí, ...	2044,	109
Ratnamálá, ...	2222,	286
Vṛitta-darpaṇa, ...	2028, 2035,	54, 68
VIII.—Jyotisha.		
Áyurdáya-ṭíká, ...	2241,	302
Grahalághava-siddhánta-rahasya, ...	2024,	49

	No.	Page
Grahalághava-ṭíká, ...	2025,	51
Indrajit-keralí, ...	2240,	302
Játakasára, ...	1994,	14
Jyotihsára-samuchchaya, ...	2021,	46
Jyotish-sútra, ...	2145,	208
Lílávatyudáharaṇa, ...	2227,	289
Manjarí *alias* Svarodaya ṭíká, ...	2097,	158
Nidána-tattva, ...	2243,	303
Spashṭajátaka-paddhati, ...	2242,	303

IX.—Smṛiti.

A'chára-darpaṇa, ...	2128,	195
A chára-sañgraha, ...	2017,	42
A'hnikáchára-rája, ...	2184,	248
As'aucha-dípiká, ...	2070,	136
As'aucha-sañgraha, ...	2071,	137
As'aucha-vyavasthá, ...	2072,	137
Chhandogáhnikoddhára, ...	1989,	10
Dána-chandriká, ...	2102,	162
Dãna-pañjí, ...	2002,	23
Dána-ságara, ...	2179,	239
Dána-ratnákara, ...	2069,	134
Dattaka-viveka, ...	2065,	129
Dáyabhága-ṭíká, ...	2106,	166
Dáyabhága-ṭippaní, ...	2123,	189
Dáyabhága-s'iddhánta-kumuda-chandriká, ...	2079,	142
Dharmádharma-prabodhiní, ...	1999,	18
Dharma-kosha, ...	2031,	58
Dharma-ratnákara, ...	2133,	198
Divyanirṇaya, ...	2015,	40
Dolayátrá-viveka, ...	2146,	209
Durgotsava nirṇaya, ...	2148,	210
Dvádasayátráprámáṇa tattva, ...	2232,	296
Dvividha-jalásayotsarga pramáṇa-darsana, ...	1990,	11

	No.	Page
Ekoddhishṭa-sáriṇí, ...	2020,	45
Kṛitya-kalpataru, ...	2183,	247
Kshaymásádi-viveka, ...	2019,	44
Mahádána-vákyavalí, ...	2032,	59
Malamásatattva-ṭíká, ...	2116,	178
Mánasika-púja na, ...	2236,	299
Mithiles'áhnika, ...	2009,	30
Paríkshápaddhati, ...	2195,	258
Párvaṇa-chandriká, ...	2018,	43
Práyas'chitta-kaumudí, ...	1984,	5
Práyas'chitta-párijata, ...	2238,	300
Práyas'chitta-prakás'a, ...	2121,	187
Pushpamálá, ...	1998,	17
Saiva-sarvas'vasára, ...	1983,	1
Sambandha-viveka, ...	2073,	138
Sañkránti-viveka, ...	2139,	205
Sañskára-paddhati-rahasya, ...	2177,	237
Saptasútra-sanayása-paddhati, ...	2231,	295
Sárátsára-tattva-sañgraha, ...	2153,	214
Saroja-kaliká, ...	2014,	39
Smártta-samuchchaya, ...	2105,	165
Smṛiti-chandriká, ...	2239,	301
Smṛiti-kaumudí, ...	2077,	140
Smṛiti-pradípa, ...	2218,	283
Smṛiti-ratnákara, ...	2180,	240
Smṛiti-sañgrahasára, ...	2174,	235
Smṛiti-tattvámṛita, ...	1992,	12
Sraddha-pradípa, ...	2237,	299
S'ráddha-ratna, ...	2026,	52
S'ráddha-viveka-bhávártha-dípa, ...	2080,	143
Subhakarma-nirṇaya, ...	1987,	7
Subodhiṇi, ...	2022,	47
Suddhi-darpaṇa, ...	2132,	197
Sudráchára-chintámaṇi, ...	2001,	22
Sudráhah-kṛitya-tattva, ...	2230,	294

	No.	Page
Tattvámṛita-sároddhára, ...	2030,	57
Tithinírṇaya, ...	2033,	60
Udváhatattva-ṭíká, ...	2117,	179
Vibhága-sára, ...	2037,	67
Vichára-nirṇaya, ...	2147,	210
Vratáchára, ...	2029,	55
Vrata-paddhati, ...	1995,	15
Vyavahára-darpaṇa, ...	2136,	201
Vyavahára-ratnákara, ...	2036,	66

X.—Sangi'ta.

XI.—S'ilpa S'ástra.

XII.—Káma S'ástra.

Káma-sútra, ...	2007,	166
Sṛiṅgára-tílaka-ṭíká, ...	2189,	253

XIII.—Darsana S'ástra.

a. Darsana.

b. Sáñkhya.

Kapila-sútra-bháshya, ...	2198,	260
Tattvasamása, ...	2228,	289

c. Nyáya.

Ákhyátaváda-vyákhyá-rahasya, ...	1985,	5
Anumána-didhiti-sára-manjarí, ...	2176,	237
Guṇaprakás'a-vivṛiti, ...	2124,	189
Khaṇḍana-khaṇḍa-khádya-ṭíká, ...	1983,	9
Kiraṇávalí-prakás'a-prakás'íká, ...	2007,	29
Laukika-nyáya-muktávalí, ...	2134,	199
Lílávatí-prakás'a-típpaṇí, ...	1997,	16

	No.	Page
Nyáya-kusumáñjali-prakaraṇa, ...	2060,	126
S'aktiváda-vivaraṇa, ...	1986,	6
S'áríraka-nyáya-nirṇaya,...	2212,	277
Tattva-chintámaṇi, ...	2129,	195
Tattva-dípana, ...	2006,	28

d. Vaiśeshika.

e. Mímáñsá.

Adhikaraṇa-málá, ...	2081,	143
Mímáñs'a-kusumáṇjalí, ...	2048,	111
Mímáñsá-sútra-dídhiti *alias* Nyáyávalí-dídhiti, ...	1991,	11
S'ástra-dípiká, ...	2052,	117
Sivárkodaya, ...	2047,	111
Siddhánta-maṇjarí-bháva-dípiká, ...	2220,	284

f. Vedánta

Tattva-sára, ...	2142,	207
Garbha-gítá, ...	2143,	207
Gítá-pradípa, ...	2138,	203
Mahávedánta-shaṭaka, ...	2141,	06
Mithyátva-nirvachaṇa, ...	1996,	16
Nirvána-prakaraṇa, ...	2111,	175
Nyáya-ratnávalí, ...	2209,	275
S'áríraka-mímáñs'a-bháshya-vivaraṇa, ...	2046,	110
Siddhánta-maṇjusá, ...	2221,	285
Siddhántárṇava, ...	2099,	159
S'ruti-kalpadruma, ...	2219,	283
Subodhiní, ...	2144,	208
Vedánta-chintámaṇi, ...	2200,	262
Vedántasára-bhávártha-dípiká, ...	2078,	141
Vedánta-siddhánta-kaumudí, ...	2100,	160
Vidvanmaṇḍana, ...	2115,	178
Yatindramata-dípiká, ...	2054,	121

	No.	Page
g. Yoga.		
Mahárámáyaṇa, ...	2049,	112
Pátaṇjala-sútra bháshya, ...	2135,	201
Vás'ishṭha-chandriká, ...	2205,	268
Yoga-chandriká, ...	2127,	194
Yogamaṇi-prabhá, ...	2058,	125
Yogaratnákara, ...	2003,	24
Yoga-s'ástra, ...	2057,	124
h. Aparadársanika.		
XIV.—Bhakti S'a'stra.		
Bhagavad-bhakti-chandriká, ...	2120,	186
Bhakti-taraṅgiṇí, ...	2005,	26
Bháva-chandriká, ...	2131,	197
Chamatkára-chandriká, ...	2150,	212
Govinda-virudhávalí-vyákhyá, ...	2152,	214
Haimáṅgikí, ...	2171,	232
Mádhurya-kádambiṇí, ...	2101,	161
Mahima-prakásiká, ...	2206,	270
Náma-kaumudí, ...	2110,	174
Paddhaṭi-pradípa, ...	2157,	218
Smaraṇakrama-málá, ...	2156,	217
Sáttvatácháravádártha vá Bhaktivilása-mata-dípiká,	2173,	234
Vaishṇavámṛita, ...	2119,	185
Vais'hṇava-sidhánta-vaijayantí, ...	2108,	169
Vaishṇava-toshaṇí, ...	2125,	190
Vṛindávana-rahasya *alias* Vṛindávana-s'ataka, ...	2122,	188
XV.—Tantra S'a'stra.		
Devíbhakti-rasollása, ...	2168,	230
Dípa-prakás'a, ...	2055,	122
Hayas'írsha-paṇcharátra, ...	2034,	61
Manoramá, ...	2204,	267
Mantra-pradípa, ...	2011,	34
Pichchhílá-tantra, ...	2188,	252

	No.	Page
Rása-gítá, ...	2113,	176
Rásollása-tantra, ...	2151,	213
S'abdaprakás'a *alias* Dípaprakás'a-ṭippana, ...	2056,	123
S'ákta-krama, ...	2067,	130
S'ákti-tantra, ...	2201,	263
Shaṭchakra-dípiká, ...	2130,	196
Tantra-dípiká, ...	2202,	264
Tantra-kaumudí, ...	2010, 2190,	32, 254
Tantra-pradípa, ...	2172,	233
Yoginí-tantra, ...	2213,	278

XVI.—Vaidyaka S'ástra.

Áyurveda-dípiká, ...	2160,	223
Náḍíparíkshádi chikitsá-kathana, ...	2016,	41
Náḍí-vijñána, ...	2163,	226
Pathyápathya-vibodhaka, ...	2059,	126
Rasamañjarí, ...	2162,	225
Rasendra-kalpadruma, ...	2165,	227
Rasendra-sárasañgraha, ...	2161,	224

XVII.—Jaina S'ástra.

A'pta-mímáñsita, ...	2042,	105
Bhagavatí-vṛitti, ...	2043,	109
Harivañs'a-puráṇa, ...	2040,	74
Puṇya-chandrodaya-puráṇa, ...	2039,	70
Triloka-sára *alias* Tiloya-sára, ...	2041,	97

XVIII.—Bauddha S'ástra.

XIX.—Anirdishṭa.

Mánasollása, ...	2203,	265
Vṛitti-dípiká, ...	2027,	53

INDEX TO VOL. VI.

	Page
Á'chára-darpana, ...	195
Á'chára-saṅgraha,.....	42
Adhikaraṇa-málá, ...	143
Á'di Parva,.....153,	193
Advyáraṇya,.....	268
Á'hnikáchára-rája, ...	248
Á'hnika-paddhati,.....	127
Á'khyáta-váda, ...	5
Á'khyáta-váda-vyákhya-rahasya,.....	5
Akshapáda, ...	62
Amarakosha,.....	146
Amorakosha-bháshya, ...	238
Amorakosha-málá, ...	129
Amara Siñha, ...129,	238
Ambiká-khaṇḍa, ...	117
Á'nandajṇána, ...	277
Á'nanda Giri, ...	116
Andha-darpaṇa-nyáya,....	199
Á'nanta S'armá,.....	194
Á'niruddha Súri, ...	38
Ananta Yájṇika, ...197,	201
Anumána-didhiti-sára-maṇjarí, ...	237
Anumáṇa-khaṇḍa, ...	237
Anyokti-s'ataka, ...	38
Á'padeva Mahámaho-pádhyáya,.....	301
Á'pta-mímáñsita, ...	105

	Page
Á'pta-mímáñsitálaṅkṛita,..	105
Apyayí Díkshita,.....	282
Á'raṇyaka Parva, ...	154
Arjuṇa,.....	207
Arjuṇa Mis'ra, ...193,	219
Á'rsháṇukramaṇiká,.....	176
Artha-ratnávalí, ...	292
Á'ryá-saptas'atí, ...	276
As'aucha-dípiká, ...	136
As'aucha-sáṅgraha, ...	137
As'aucha-vyavasthá,.....	137
As'vamedha, ...	219
Á's'vamedha Parva, ...	219
Atharva Veda, ...116,	259
Átmárpanastuti, ...	282
Átreya, ...	223
Aufrecht, Professor J., 146,	147
Ayodhyá, ...	71
Á'yurdáya,.....	302
Á'yurdáya-ṭíká,.....	302
Áyurvedha dípiká, ...	223
Bahvṛicha Bráhmaṇa, ...	11
Balabhadra, ...	187
Báli, ...	71
Ballantyne, Dr. J., ...	292
Bandyaghaṭi, ...	292
Benares Magazine, ...	291
Berlin, ...	219
Bhadra Súri Tripáṭhi, ...	280

	Page
Bhagavadgítá, ..112, 115, 203, 207,	208
Bhagavad-bhakti-chandriká,	186
Bhágavata Puráṇa, 20, 26, 180,	190
Bhagavatí-padya-pushpáñjali, ...	280
Bhagavatí-sútra, ...	109
Bhagavatí-vṛitti, ...	109
Bhagiratha Ṭhakkura,....	29
Bhakti-taraṅginí,.....	26
Bhaktivilása-matadípiká,..	234
Bharadvája, ...	26
Bharata Mallika,.....	145
Bháravi, ...145, 205,	286
Bhartṛihari, 145, 146, 147, 148,	149
Bhásá-vṛitti,.....	216
Bháskara Áchárya, ...	289
Bháskararáya Bhárati Díkshita, ...	261
Bhásvat Kaviratna, ...	39
Bhaṭṭi	145
Bhaṭṭi Svámi, ...215,	216
Bháu Dájí, Dr., ...	146
Bhavabhúti, ...	202
Bháva-chandriká,.....	197
Bhavadatta, ...	271
Bhavadeva, ...	201
Bhavadeva Bhaṭṭa, ...	237
Bhavadeva Ṭhakkura, ...	201
Bhávágaṇes'a Díkshita, ..	292
Bhavanátha Mis'ra, ...	10
Bhava Siñha, ...	1
Bhaves'a, ...	12
Bhíshma Mis'ra, ...	54

	Page
Bhísma Parva, ...	156
Bhṛigu,.....	61
Bhúdhara,.....	158
Bodleian Catalogue,.. ...	146
Bohlen, Dr., ...	146
Brahmá, 61, 117, 180, 207,	295
Brahmánanda Saras'vati,..	275
Buddhikara S'ukla, ...	11
Chaitanya,..190, 255, 287,	288
Chaitanya-charitámṛita, ...	217
Chaitanyáshṭaka, ...	287
Chakrapánidatta, ...223,	225
Chálukya, ...265,	166
Chamatkára-chandriká,....	212
Chandana-yátra, ...	296
Chaṇḍes'vara Ṭhakkura, 66,	134
Chaṇḍi, 30, 128, 211, 236, 261,	281
Chaṇḍidása, ...	197
Chaṇḍiká-charita-chandriká,	30
Chandra, ...	253
Chandras'ekhara Mahámahopádhyáya,.....	283
Charaka, ...	223
Charakatátaparya-ṭíká, ...	223
Chárváka,.....	62
Chárváka Baudha,....196,	275
Chaturbhuja Maháchárya,..	137
Chaturbhuja Mis'ra,.....	236
Chhandoga, ...	10
Chhandogáhnikoddhára, ..	10
Chhando-maṇjarí,.....	130
Chhando-maṇjarí-ṭíká,....	130
Chhatra Siñha,.....	44
Chiliní, ...	70
Colebrooke, H T.,....146,	261

	Page
Cowell, Professor E. B., ..	126
Dámodara Ṭhakkura, ...	40
Dána-chandriká, ...	162
Dána-dharma,.....	152
Dána-khaṇḍa, ...	163
Dána-paṇjí,.....	23
Dána-ratnákara, ...	134
Dána-ságara,.....	239
Das'aratha, ...	70
Dátáráma,..	130
Dattaka-viveka, ...	129
Dáyabhága, ...142, 166,	189
Dáyabhága-siddhánta-kumuda-chandriká, ...	142
Dáyabhága-ṭiká, ...	166
Dáyabhága-ṭippaṇí,.....	189
Devadatta, ...	271
Devanátha S'armá, ...	32
Deva Siñha, ...	1
Deví, 180, 181, 280, 281,	287
Devíbhakti-rasollása, ...	230
Devímáhátmya-ṭiká, ...	128
Deví-puráṇá,.....	180
Dharmádharma-prabodhiní,	18
Dharmádhikárí, ...	202
Dharma-kosha,.....	58
Dharma-puráṇa, ...	244
Dharma-ratnákara, ...	198
Dhátu-málá,.....	304
Dhyána-yoga-sára, ...	158
Dilípa, ...	70
Diṇakara Bhaṭṭa,.....	111
Dípa-prakás'a, ...	122
Dípa-prakás'a-ṭippana,....	123
Diválara Daivajña, ...	51
Divya-nirṇaya	40

	Page
Dolayátrá,.....	296
Dolayátrá-viveka,.....	209
Droṇa Parva, ...	156
Drávida, ...	227
Durgá, ...230,	252
Durgá-pújá, ...210,	234
Durgávabodhiní, ...	236
Durgotsava-nirṇaya,.....	210
Dvadas'ayátrá-pramáṇa-tattva, ...	296
Dvirúpa-kosha,.....	298
Dvividha jalás'ayots'arga-pramáṇa-dars'ana, ...	11
Ekoddishṭa-s'ariní, ...	45
Gadádhara, ...	6
Gadasiñha, ...	205
Gágá Bhaṭṭa,.....	111
Gálava,...	62
Gambhíraráya Bhárati Díkshita, ...	261
Gaṇes'a Daivajña,.....49,	51
Gañgádhara,.....	174
Gañgá-s'rota-nyáya,.....	199
Gañges'a, ..28, 195, 199,	237
Garbha-gítá,.....	207
Gárgeya, ...	62
Garuḍa,.....	62
Gauḍa, ...	209
Gauḍapáda Áchárya, ..	208
Gaura, ...	205
Gaurachandra, ...	217
Gauráñga, ...158, 218,	232
Gauráñgastava-kalpataru,..	288
Gaurí, ...12,	62
Gáyatrí hṛidaya, ...	251
Gáyatryupanishad, ...	251

	Page
Gáyatrí-vyákhyá,	252
Girvána-pada-manjarí,	229
Gíta-govinda,	228, 292
Gítápradípa,	203
Ghanasyámadása,	218
Gobhila,	7, 10
Gokulanátha Upádhyáya Mahámahopádhyáya,	16
Gopála Bhaṭṭa,	264
Gopála Chakravartí,	292
Gopálakrishṇa Kavirája,	224
Gopála Nyáyapañchánana Bhaṭṭáchárya,	210
Govardhana Áchárya,	276
Govardhana Páṭhaka,	132
Govinda,	209, 297
Govinda Áchárya,	121
Govinda Mahámahopádhyáya,	143
Govindánanda,	125
Govindarája,	26
Govinda-stotra,	297
Govindaráma Sena,	226
Govindaráma Siddnántavágís'a Bhaṭṭáchárya,	270
Govinda-virudhávali-vyákhyá,	214
Grahalághava,	49, 51
Grahalághava-ṭíká,	51
Guṇaprakás'a-didhiti-Máthuri,	189
Guṇaprakás'a-vivṛiti,	189
Guptavatí,	261
Haimáñgikí,	232
Hall, Dr. F. E.,	11, 194, 262, 275, 277, 281, 291, 292
Hara,	1
Harapati Ágamáchárya,	34
Hari,	1
Haridása,	190, 283
Harihara,	145
Harinárávaṇa, Mahárájá,	22
Harivañsa,	74
Harivañs'a-puráṇa,	74
Hautṛika,	128
Hautṛika-paddhati,	128
Hayas'írsha,	61
Hayas'írsha-pañcharátra,	61
Hemádrí,	163
Indra,	62
Indrajit,	302
Indrajit-keralí,	302
Indrapati	52
Indrapati Mahámahopádhyáya,	18
Ís'ána Mis'ra,	219
Ís'varagítá-bháshya,	115
Ís'varakánta,	304
Ís'varánumána-prakaraṇa,	196
Jagaddhara,	203
Jagaddhara Mahámahopádhyáya,	202
Jagadís'a	143
Jagannáráyaṇa,	230
Jagannáráyaṇa, Rájá,	7
Jánakinátha,	284
Jagannátha,	36
Jaimini,	62, 111, 117, 219
Jambudvípa,	70
Janaka,	70
Játaka-sára,	14
Jayadeva,	228, 292

	Page
Jayádityá,	139
Jayamaṅgala, ...145, 148,	166
Jayaráma,	163
Jimútaváhana, ...142, 166,	189
Jinasena Á'chárya,	74
Jinendrabodhi,	139
Jñánendra Bhárati,	285
Jyotihsára-samuchchaya, ...	46
Jyotih-sútra,	208
Kádimata,	267
Kaitabha,	61
Kalápa-dípiká, ...145,	215
Kalápa Vyákaraṇa, ...129,	215
Káli,	278
Kálidása, ...163, 228, 243,	253
Káliká,	258
Kálíkopanishad,	258
Kámadeva, Mahárájádhirája,	239
Káma-sútra,	166
Kandarpa-chakravartí,	145
Kañs'anáráyaṇa Lakshmínátha Deva,	34
Kaṇṭhes'a Dijavara,	267
Kapila, ...62,	260
Kapila sútra,	260
Karamainjunapura,	280
Karṇa-parva,	157
Kártikeya,	117
Kás iká,	139
Kás'iká-nyása,	139
Kás'iká-vivaraṇa-paṇchiká,	139
Kás iká-vṛitti,	139
Kás'í-khaṇḍa,	255
Kás'í-khaṇḍa-ṭíká,	255
Kás íráma Váchaspati Bhaṭṭáchárya,	17
Kás'míra,	267
Kátantra,	216
Kátyáyaṇa,	177
Kaulas,	257
Kaulíkopanishad,	257
Kavikaṇṭhábharaṇa A'chárya Virúpáksha,	211
Kavikarṇapura Gos vámí,	212
Kavindra,	68
Kavirája-chandra,	253
Kávya-kaumudí,	109
Kedára-khaṇḍa,	171
Kes'ava,	62
Kes'ava Samvatsara,	49
Keyadeva Paṇḍit,	126
Khaṇḍana-khaṇḍa-khádya,	9
Khaṇḍana-khaṇḍa-khádya-ṭíká,	9
Kiraṇávalí, ...29,	189
Kiraṇávali-prakás'a-prakás'iká,	29
Kirátárjuniya, ...145, 205,	286
Kṛishṇa, 20, 26, 158, 161, 174, 176, 178, 186, 190, 197, 207, 212, 213, 214, 217 218, 252, 283,	288
Kṛishṇa Bhaṭṭa, ...6,	53
Kṛishṇa-datta, ...20, 30,	64
Kṛishṇa S'armá,	284
Kṛishṇachandra Ráya, Rájá,	248
Kṛitya-kalpataru,	247
Kshayamásádi-viveka,	44
Kshitipála Malla, Rájá,	286
Kumárila Bhaṭṭa,	111
Kúrma-puráṇa,	115
Kuvalayás'va,	64

	Page
Kuvalayás'víya, ...	64
Kurukshetra, ...	219
Laghusaptas'atí-stotra, ...	281
Lakshmaṇa, ...	71
Lakshmaṇa Des'ika, ...	233
Lakshmaṇa Sena, 1, 129, 205,	209
Lakshmídatta, ...	25
Lakshmidhara Bhaṭṭa, ...	247
Lakshmináráyaṇa, 7,	25
Lakshmínátha Deva Kañs'anáráyaṇa, Mahárájádhirája, ...	34
Lakshmípati, ...	52
Lílávatí, 16,	289
Lílávatí-prakás'a-ṭippaní,...	16
Lílávatyudáharaṇa, ...	289
Liñga-vṛitti, ...	14
Laukika-nyáya-muktávalí,	199
Lokapála, ...	62
Madálasá, 64,	164
Madanamanohara Mahámahopádhyáya, ...	299
Madana-bhañjiká, ...	296
Mádhava A'chárya, ...	226
Mádhavachandra Traividya,	97
Madhu, ...	61
Mádhurya-kádambiní, ...	161
Madhusúdana Paṇḍitrája,	299
Madhusúdana Sarasvatí, ...	275
Magadha, ...	70
Mágadhi 97,	109
Mágha, ...	145
Mahábhárata, 152, 193, 203,	219
Mahábhárata, As'vamedha-parva, ...	219

	Page
Mahábharatártha-prakás'iní, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156,	157
Mahábháratártha-saṅgraha-dípiká, ...	193
Mahádána-vákyávalí, ...	59
Mahádeva, ...	207
Mahárámáyaṇa, ...	112
Mahávedánta-shaṭka, ...	206
Mahávíra, ...	70
Mahes'a Pañchánana, ...	235
Mahes'anáráyaṇa S'armá,...	232
Máhes'vara-khaṇḍa, ...	117
Mahe'vara Ṭhakkura, ...	48
Mahimalla Deva, ...	166
Mahima-prakás'iká, ...	270
Mahimna stotra, ...	270
Maithila, ...	201
Maitreyarakshita Mahámahopádhyáya, ...	140
Malamása tattva, ...	179
Malamása-tattva-ṭíká, ...	179
Málatimádhava, ...	202
Málatimádhava-ṭíká, ...	202
Mallári Daivajṇa, ...	51
Malliñága, ...	166
Mánasollása, ...	265
Mánasiká púja, ...	299
Manjarí, ...	158
Manohara S'armá, ...	286
Manoramá, ...	267
Mantra-pradípa, ...	34
Márkaṇḍa, ...	61
Márkaṇḍeya-puráṇa, 30, 128, 211, 236, 261,	281

	Page
Mathuránátha Tarkavágís'a, 189,	302
Mátri, ...	62
Máyá, ...	178
Meghadúta, ...	163
Meghadúta-ṭíká, ...	163
Menaughten, ...	258
Mímáñsá-kusumáñjalí, ...	111
Mímáñsá-sútra, ...	111
Mímáñsá-sútra-dídhiti, ...	11
Mithilá, 18, 20, 22, 44,	48
Mithiles'a-charita, ...	48
Mithiles'áhṇika, ...	30
Mithyátva-nirvachana, ...	16
Mohana S'armá, ...	38
Mokshadharma, ...	151
Mugdhabodha, 230,	276
Mugdhabodha-paris'ishṭa, 230,	276
Murári Mis'ra, ...	7
Náḍiparikshádi chikítsákathana, ...	41
Náḍivijñána, ...	226
Naimisha, ...	214
Naishadha, ...	164
Naishadha-charita, ...	271
Naishadhíya-prakás'a, ...	164
Nadiyá, 158,	248
Nagna, ...	62
Nala-charita ṭíká, ...	271
Náma-kaumudí, ...	174
Námalinganúsásana, ...	238
Námávali-stotra, ...	280
Nandakis'ora Bhaṭṭáchárya Chakravartí, ...	276
Nandana Mis'ra, ...	149
Nanda Paṇḍita, ...	165
Nandi, ...	272
Nandikes'vara, ...	272
Nandikes'vara-puráṇa, ...	272
Nandikes'vara-saṅhitá, ...	272
Nárada, ...	62
Naranáráyaṇa, Rájá, ...	7
Narasiñha, ...	164
Náráyaṇa, 6,	225
Náráyaṇa Bhaṭṭa Suri, ...	111
Náráyaṇa Vedarakara, ...	164
Natvabheda, ...	226
Nemichandra Siddhántadeva,	97
Nidána-tattva, ...	303
Níládri-mahodaya, ...	36
Nílakaṇṭha Bhaṭṭa, ...	227
Nirváṇa-prakaraṇa, ...	175
Nityakálakṛitya, ...	247
Nyáyávalí dídhiti, ...	11
Nyáya-kusumáñjali-prakaraṇa, ...	126
Nyáya-muktávalí, ...	199
Nyáya-ratnávalí, ...	275
Orissa, 20,	296
Paddhati-pradípa, ...	218
Padma-puráṇa, 36,	158
Padma Siñha, Rájá, ...	1
Pañchas'varí, ...	303
Pañcharátra, ...	32
Páṇḍava, 25,	219
Páṇḍava-charita, ...	25
Páṇḍu, ...	74
Páṇini, ...	139
Parás'ara, ...	295
Paribháshá-vṛitti, ...	139
Paríkshápaddhati, ...	258

	Page
Párthasárathi Mis'ra, ...	117
Párvaṇa-chandriká, ...	43
Pátaṇjala-bháshya, ...	125
Pátaṇjala-sútra-bháshya, ...	201
Pataṇjali, 124, 125, 194,	201
Pathyápathya-vibodhaka,...	126
Paushkara, ...	62
Pichchhilá-tantra, ...	252
Prabodhánanda Sarasvatí,..	188
Pradyotana Bhaṭṭáchárya,..	187
Prahláda, ...	62
Prakás'ánanda Des'ika, ...	261
Prakás'átmá, ...	199
Prakás'iká, ...	169
Prakaṭártha, ...	110
Prasnopanishad, ...	116
Prasnopanishadáloka, ...	116
Prasastapáda, ...	29
Prauḍha-manoramá, ...	146
Pravara Sena, ...	145
Práyas'chitta-kaumudí, ...	5
Práyas'chitta-prakás'a, ...	187
Práyas'chitta-párijáta, ...	300
Práyas'chitta-viveka-ṭippaní,	5
Premanidhi, ...	18
Premanidhi S'armá, ...	122
Pṛithvídhara Áchárya, ...	281
Puṇḍarikáksha, 145,	215
Puṇya-chandrodaya-puráṇa,	70
Puráṇa-sarvasva, ...	132
Puraṇjana, ...	20
Puraṇjana-charita, ...	20
Púrṇánanda, ...	196
Púrṇánanda Paramahañsa,..	130
Purushottama, 216,	231
Purushottama Deva, 20,	298
Purushottama Deva S'armá,	144
Pururhottama-máhátmya,...	36
Pushpa-málá, ...	17
Puskaráksha, ...	248
Pushpáṇjali, ...	297
Rádhá, 176,	218
Rádhámohana Gos'vámí, ...	179
Rádhánátha Bhúsura, ...	137
Rádháramaṇadása, 232,	234
Rághavánanda Sarasvatí,...	11
Rághavendra Muni, ...	169
Raghudeva Bhaṭṭáchárya, ..	5
Raghunandana, 179,	235
Raghunandana Bhaṭṭáchárya, 294,	296
Raghunandana S'armá, 238,	303
Raghunáthadása, ...	214
Raghunátha Sárvabhauma,.	159
Raghunátha S'iromaṇi, ...	189
Raghunátha S'iromaṇi Bhaṭṭáchárya, ...	16
Raghunátha Vidyáváchaspati, ...	237
Raghuvañsa, ...	243
Raghuvañsa-viveka, ...	243
Rájendra, Mahárája, ...	248
Rájnáráyana Basu, ...	116
Ráma, 70, 112,	145
Rámabhadra Mahámahopádhyáya, ...	142
Rámabhadra Nyáyálaṅkára,	166
Rámachandra Mis'ra, ...	48
Rámagovinda, ...	228
Rámadeva, ...	270
Rámakánta Váchaspati, ...	304
Rámakṛishṇa, 111, 150, 280,	297

	Page
Rámakṛishṇa Bhaṭṭáchárya, 5,	140
Rámakṛishṇa Bhaṭṭa Mahámahopádhyáya, ...	227
Rámamohana Ráya, Rájá,	116
Rámánanda, 68,	255
Rámánanda Sarasvatí, ...	125
Rámánanda Váchaspati, ...	248
Rámanátha Siddhánta, ...	196
Rámanátha Vidyáváchaspati, ...	237
Ramápati Mahámahopádhyáya, ...	28
Rámaráya Maṇi, ...	26
Ráma Tarkavágís'a, ...	230
Rámáyaṇa, 70,	268
Rámendravana, ...	255
Rámes'vara Bhaṭṭa Mahámahopádhyáya, ...	198
Raṅganátha Súri, ...	6
Rása, 176,	213
Rása-gítá, ...	176
Rasamaṇjarí, ...	225
Rasendrakalpadruma, ...	227
Rasendrasára-saṅgraha, ...	224
Rásollása-tantra, 176,	213
Ratnákara Ṭhakkura, ...	23
Ratnapáṇi, ...	300
Ratnapáṇi S'armá, 30, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 55,	59
Rávana, 70,	145
Rávaṇa-badha, 144, 215,	216
Ṛig Veda, ...	176
Roer, Dr. E., ...	116
Ruchipati Mahámahopádhyáya, ...	34
Rudra, ...	117
Rudradhara, ...	17
Rudradhara Mahámahopádhyáya, ...	15
Rudra Siñha, ...	47
Rúpanáráyaṇa, Rájá, ...	7
Rúpa Vedántáchárya, ...	295
S'abdabheda-prakás'a, ...	298
S'abda-khaṇḍa, ...	28
S'abda-prakás'a ...	123
Sabhá-parva, ...	153
Sad Upádhyáya, ...	303
S'aiva-sarvasva-sára, ...	1
S aiva-tantra, ...	272
S ákta, ...	263
S'ákta-krama, ...	130
S'akti, ...	263
S'akti-tantra, ...	263
S'akti-váda, ...	6
S'aktiváda vivaraṇa, ...	6
Sálinátha, ...	225
Salya-parva, ...	157
Sambandha-viveka, ...	138
Samantabhadra Yati, ...	105
Sanatakumára, ...	272
Sanátana Gos'vámí, ...	190
Saṅgrám Sháh, ...	40
Sañjíves'vara S'armá, 30, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 55,	59
S'aṅkara, 111,	277
S'aṅkara Áchárya, 116, 206, 280, 262, 295,	299
S'aṅkara Mis'ra, ...	9
S'aṅkara Mis'ra, Mahámahopádhyáya, ...	10
S'aṅkara S'armá, ...	128

	Page
Sáṅkhyáchárya, ...	260
S'áṅkhya-sútra, ...	260
Sañkranti-viveka, ...	205
Sannyás'rama S'armá, ...	271
Sañskára-paddhati-rahasya,	237
S'ántipushṭikáṇjalí, ...	12
S'ánti-s'ataka, ...	304
S'ánti-s'ataka-vyákhyá-tarañginí, ...	304
Saptasútra-sannyása-paddhati, ..	295
Sáradá-tilaka, ...	233
Sarasvatí-kanṭhábharaṇa, ..	147
Sárátsára-tattva-sañgraha, .	214
S'áríraka-mímáñsá-bháshya-vivaraṇa, ...	110
Sárirakanyáya-nirṇaya, ...	277
Saroja-kaliká, ...	39
Sarvánukramaṇiká, ...	177
S'ástra-dpiká, ...	117
Sáttvatáchára-vádártha, ...	234
Saubhágya-káṇḍa, ...	259
Saunaka, ...	176
S'eshagiri S'ástrí, ...	147
S'eshanága, ...	38
Shaṭ-chakra, ...	196
Shaṭ-chakra-dípiká, ...	196
Siddhánta-manjushá, ...	285
Siddhánta-manjarí-bhávadípiká, ...	284
Siddhánta-rahasya, 49,	51
Siddhántárṇava, ...	159
Siddhántavágís'a Bháṭṭachárya, ...	237
Siddhántavindu, ...	275
S'íradeva, ...	139
S'is'u Mahámahopádhyáya,	11
S'is upála-badha, ...	145
Sítá, 70,	71
S'íva, 1, 62, 171, 270, 272,	280
S iva Bhárati, ...	285
S'iva Bhaṭṭa, ...	174
S ivadharma, ...	272
S'ivadharmottara, ...	272
S ivapañchás'iká, ...	282
S'ivárkodaya, ...	111
S iva Sinha, ...	1
Skanda, ...	207
Skanda-puráṇa, 117, 171, 207,	255
Smaraṇakrama-málá, ...	217
Smárta-samuchchaya, ...	165
Smṛiti-chandriká, ...	301
Smṛiti-kaumudí, ...	140
Smṛiti pradípa, ...	283
Smṛiti-ratnákara, ...	240
Smṛiti-sañgraha-sára, ...	235
Smṛiti-tattvámṛita, ...	12
Spashṭajátaka-paddhati, ...	303
S'ráddha-pradípa, ...	299
S'ráddha-ratna, ...	52
S'ráddha-viveka, ...	143
S'ráddha-viveka-bhávártha-dípa, ...	143
S'reṇika, ...	70
S'rídatta Paṇḍita, ...	195
S'rídevaMahámahopádhyáya,	165
S'rídhara Sena, ...	148
S rídhara Svámí, 145, 148,	149
S ríharsha, 9,	164
S'ríkánta Paṇḍit, ...	215
S ríkara Achárya, ...	189

	Page
S'ríkṛishṇa Chakravartí, ...	208
S'ríkṛishṇadeva Mahámahopádhyáya, ...	201
S'rínátha, ...	189
S'rínátha Ácháryachúḍámaṇi, ...	166
S'ṛiṅgára-tilaka, ...	253
S'ṛiṅgára-tilaka-ṭíká, ...	253
S'ṛinivásadása, ...	121
S'ṛíprasṇa, ...	62
S'rísvámí, ...	148
S'ríráma Tarkálaṅkara, ...	189
S'ruti-kalpadruma, ...	283
Subhagánandanátha, ...	267
Subhakarma-nirṇaya, ...	7
Subhásiní, ...	286
Subodhá, ...	146
Subodhiní, 47,	208
S'uddha Bhikshu, ...	262
Suddhánanda, ...	277
Sudars'ana, ...	60
S'údráchára-chintámaṇi, ...	22
S'údráhah-kṛityatattva, ...	294
S'uddhi-darpaṇa, ...	197
Sugata, ...	62
S'úlapáṇi, 5, 129, 143,	205
S'úlapáṇi Mahámahopádhyáya, 138,	209
S'uka, ...	175
Sundaravara, ...	267
Sus'ruta, ...	223
Súta-saṅhitá, ...	36
Svámí, 145,	148
Svarodaya, ...	158
Svarodaya-ṭíká, ...	158
Tantra-dípiká, ...	264
Tantra-kaumudí, 32,	254
Tantra-pradípa, 140,	233
Tantra-pradípoddípana, ...	149
Tárá, 259,	278
Táropaṇishad, ...	259
Tattva-chandriká, ...	205
Tattva-chintámaṇí, 28,	195
Tattva-dípana, ...	28
Tattva-dípiká, ...	211
Tattavámṛita sároddhára, ...	57
Tattvasamása, ...	289
Tattvasára, ...	207
Tattvopanishad, ...	257
Tiloya-sára, ...	97
Tithi-niraṇaya, ...	60
Trailokyamohana, ...	62
Trilochana Mis'ra Mahámahopádhyáya, ...	59
Triloka-sára, ...	97
Traipuropanishad, ...	259
Tripurá, ...	259
Tripurá-sundarí, ...	228
Tripurásundarí-stuti-kávya,	228
Trivikramanáráyṇa, Rájá, ..	7
Túlápurusha, ...	134
Udayana Áchárya, ...	126
Udváhatattva-ṭíká, ...	179
Ushmabheda, ...	231
Udyoga-parva, ...	155
Váchaspati Mis'ra, ...	22
Vágdeví, ...	299
Vaibhára hill, ...	70
Vaibhava, ...	62
Vaidika-liṅartha-vivechana,	110
VaidyanáthaPayaguṇḍa, ...	26
Vaijaligráma, ...	34

	Page
Vais'eshika, ...	29
Vaishṇavámṛita, ...	185
Vaishṇava-siddhánta-vaijayanti, ...	169
Vaishṇava-toshaṇí, ...	190
Vájasaneyí Saṅhitá, ...	177
Vallabha Díkshita, ...	178
Vallálasena, ...	239
Válmíki, ...	112
Vana or Áraṇyaka Parva, ..	154
Vánes'vara Mis'ra, ...	149
Varadarja, ...	229
Váránasí, ...	70
Vararuchi, ...	149
Vararuchi A'chárya, ...	14
Vardhamána, 16,	29
Vardhamáṇa Mis'ra, 57,	189
Vardhamáṇa Mahámahopádhyáya, ...	12
Vas'isṭha, 112,	295
Vás'ishṭha-chandriká, ...	268
Vás'ishṭha-rámáyaṇa, ...	112
Vás'ishṭha-padadípa, ...	268
Vásudeva, 244,	258
Vátsyáyana, ...	166
Vedáchárya Avasathika, ...	240
Vedánta-chintámaṇi, ...	262
Vedántasára-bhávárthadípiká, ...	141
Vedánta-siddhánta-kaumudí,	160
Vedánta-sútra, ...	110
Vedántavágís'a, ...	141
Vibhága sára, ...	67
Vichára-nirṇaya, ...	210
Vidvanamaṇḍana, ...	178
Vidyá, ...	283
Vidyánanda, ...	105
Vidyápati ...	1
Vidyápati Mahámahopádhyáya, ...	67
Vidyávinoda, 145,	146
Vijṇána Bhikshu, 115,	116
Vikramáditya, ...	146
Vilvamaṅgala, ...	297
Vilvamaṅgala-stava, ...	297
Víranáráyaṇa, Rájá, ...	7
Viráṭa, ...	219
Viráṭa-parva, 154,	219
Viráṭaparva-ṭíká, ...	219
Vires'vara, ...	134
Vires'vara Bhaṭṭa Mahánkara, ...	174
Vires'varánanda, ...	24
Virodha-bhaṇjaní, 150, 151,	152
Vishṇu, 61, 62, 232, 295,	297
Vishṇupati, ...	28
Vishṇu puráṇa, ...	180
Vis'vadeva, ...	10
Vis'vanátha Chakravartí, ...	217
Vis'vása Deví, Queen, ...	1
Vis ves'vara, 262,	289
Vis ves'vara Bhaṭṭa, ...	111
Vis'ves'vara Bhaṭṭáchárya,	136
Vis'ves'vara Daivajṇa, ...	46
Vis'ves'vara Ṭhakkura, ...	66
Viṭṭhala Díkshita, 127,	178
Vivádha-prajṇapati, ...	109
Vopadeva, 215, 2?0,	276
Vratáchára, ...	55
Vratapaddhati, ...	15
Vṛihaspati Mis'ra, ...	243
Vṛitta-darpaṇa, 54,	68

	Page
Vṛitti-dípiká, ...	53
Vṛindávana, 78, 188, 212, 213, 214,	234
Vṛindávana-rahasya, ...	188
Vṛindávana-s'ataka, ...	188
Vyákhyá-vrihaspati, ...	243
Vyávahára-darpaṇa, ...	201
Vyávahára-kosha, ...	57
Vyávahára-ratnákara, ...	66
Vyása, 175, 180, 219, 244,	295
Weber, Dr. A., ...	219
Wilson, Dr. H. H., ...	180
Yádava, 74, 78,	79
Yajurvallabhá, ...	127
Yajur Veda, 11, 127, 128, 177,	294
Yámala, ...	32
Yas'odhara, ...	166
Yatindra-mata-dípiká, ...	121
Yoga-chandriká, ...	194
Yogamaṇi-prabhá, ...	125
Yoga-ratnákara, ...	24
Yoga-s'ástra, ...	124
Yoga-sútra, ...	260
Yogavásíshṭha Rámáyaṇa, .	268
Yogini-tantra, ...	278

INDEX TO VOLUME VI. PART I.

	Page
Áchára-saṅgraha ...	42
Adhikaraṇa-málá ...	143
Áhnika-paddhati ...	127
Akshapáda	62
Ákhyáta-váda	5
Ákhyáta-váda-vyákhyá-rahasya	5
Amarakosha	146
Amarakosha-málá ...	129
Amara Siñha	129
Ambiká-khaṇḍa ...	117
Ánanda Giri	116
Ániruddha Suri ...	38
Anyokti-śataka ...	38
Ápta-mímáñsita ...	105
Ápta-mímáñsitálaṅkṛita ...	105
Aś aucha-dípiká ...	136
Aś aucha-saṅgraha ...	137
Aś aucha-vyavasthá ...	137
Atharva Veda ...	116
Aufrecht, Professor J.	146, 147
Ayodhyá	71
Báli	71
Bahvṛicha Bráhmaṇa ...	11
Bhagavadgítá ...	112, 115
Bhágavata Puráṇa	20, 26
Bhagavatí-sútra ...	109
Bhagavatí-vṛitti ...	109
Bhagiratha Ṭhakkura ...	29
Bhakti-taraṅginí ...	26
Bharadvája	26
Bháravi	145
Bhartṛihari 145, 146, 147, 148,	149
Bharata Mallika ...	145
Bhásvata Kaviratna ...	39
Bhaṭṭi	145
Bháu Dájí, Dr. ...	146
Bhavanátha Miśra ...	10
Bhava Siñha	1
Bhaves'a	12
Bhíshma Miśra ...	54
Bhṛigu	61
Bodleian Catalogue ...	146
Bohlen	146
Brahmá ... 61,	117
Buddhikara S'ukla ...	11
Chaṇḍí ... 30,	128
Chaṇḍiká-charita-chandriká	30
Chaṇḍes'vara Ṭhakkura 66,	134
Chandragupta ... 146, 148,	149
Chárváka	62
Chhandoga	10
Chhandogáhnikoddhára ...	10
Chhando-manjarí ...	130
Chhando-manjarí-ṭíká ...	130
Chhatra Siñha ...	44
Chaturbhuja Mahácháryа ...	137
Chilini	70
Colebrooke, H. T. ...	146

	Page
Cowell, Professor E. B. ...	126
Dámodara Ṭhakkura ...	40
Dánadharma	152
Dánapaṇjí	23
Dána-ratnákara ...	134
Das'aratha	70
Dátáráma	130
Dattaka-viveka ...	129
Dáyabhága	142
Dáyabhága-siddhánta-kumuda-chandriká ...	142
Devanátha S'armá ...	32
Deva Siñha	1
Devímáhátmya-ṭíká ...	128
Dharmádharma-prabodhiní	18
Dharma-kosha... ...	58
Dilípa	70
Dinakara Bhaṭṭa ...	111
Dípa-prakás'a	122
Dípa-prakás'a-ṭippana ...	123
Divákara Daivajṇa ...	51
Dvividha-jaláśayotśarga-pramáṇa-darśana ...	11
Divya-nirṇaya ...	40
Ekoddishṭa-s'araṇí ...	45
Gadádhara	6
Gágá Bhaṭṭa	111
Gálava	62
Ganeśa Daivajṇa 49,	51
Gañges'a	28
Gárgeya	62
Garuda	62
Gaurí .. 12,	62
Gobhila ... 7,	10
Gokulanátha Upádhyáya Mahámahopádhyáya ...	16
Govardhana Páṭhaka ...	132
Govinda Áchárya ...	121
Govinda Mahámahopádhyáya	143
Govindánanda... ...	125
Govindarája	26
Grahalághava ... 49,	51
Grahalághava-ṭíká ...	51
Hall Dr. F. E. ...	11
Hara	1
Harapati Ágamáchárya ...	34
Hari	1
Harihara	145
Harináráyaṇa, Mahárájá ...	22
Harivañsa	50
Harivañs'a Puráṇa ...	74
Hautṛika	128
Hautṛika-paddhati ...	128
Hayaśírsha	61
Hayaśírsha-pañcharátra ...	61
Indra	62
Indrapati	52
Indrapati Mahámahopádhyáya ...	18
Ís'varagítá-bháshya ...	115
Jagadíśa	143
Jagannáráyaṇa, Rájá ...	7
Jagannátha	36
Jaimini 62, 111,	117
Jambudvípa	70
Janaka	70
Játaka-sára	14
Jayáditiya	139
Jaya-mañgala... 145,	148
Jinasena Áchárya ...	74
Jinendrabodhi... ...	139
Jyotihsára-samuchchaya ...	46
Jimútaváhana... ...	142
Kaitabha	61

	Page
Kalápa-dípiká	145
Kalápa-vyákaraṇa ...	129
Kandarpa-chakravartí ...	145
Kañs'anáráyaṇa Lakshínátha Deva	34
Kapila	62
Kártikeya	117
Kás'iká	139
Káśiká-nyása	139
Kaśiká-vivaraṇa-paṇchiká ...	139
Kás'iká-vṛitti	139
Kavindra	68
Kávya-kaumudí ...	109
Kes'ava	62
Keśava Sámvatsara ...	49
Keyadeva Paṇḍit ...	126
Khaṇḍana-khaṇḍa-khádya...	9
Khaṇḍana-khaṇḍa-khádya-ṭíká	9
Kiraṇávali	29
Kiraṇávali-prakáśa-prakáśiká	29
Kirátárjuníya	145
Kṛishṇa ... 20,	26
Kṛishṇa Bhaṭṭa 6,	53
Kṛishṇa-datta 20, 30,	64
Kshayamásádi-viveka ...	44
Kumárila Bhaṭṭa Svámí ...	111
Kúrma-puráṇa... ...	115
Kuvalayás'va	64
Kuvalayás'víya ...	64
Lakshmaṇa	71
Lakshamaṇa Sena 1,	129
Lakshm datta ...	25
Lakshmináráyaṇa 7,	25
Lakshmínátha Deva Kañs'a-náráyaṇa, Mahárájádhi rája	34
Lakshmípati	52
Lílávatí	16
Lílávatí-prakás'a-ṭippaní ...	16
Liṅga-vṛitti	14
Lokapála	62
Madálasá	64
Mádhavachandra Traividya	97
Madhu	61
Magadha	70
Mágadhi ... 97,	109
Mágha ... 14, 25,	145
Mahábhárata	152
Mahábharatártha-prakás'iní 150, 151,	152
Mahádána-vákyávalí ...	59
Mahárámáyaṇa ...	112
Mahávíra	70
Mahes'vara-khaṇḍa ...	117
Mahes'vara Ṭhakkura ...	48
Maitreyarakshita Mahámahopádhyáya... ...	140
Mallári Daivajna ...	51
Mantra-pradípa ...	34
Márkaṇḍa	61
Márkaṇḍeya Puráṇa 30,	128
Mátri	62
Mímáñsá-kusumáṇjalí ...	111
Mímáñsá Sútra ...	111
Mímáñsá-sútra-dídhiti ...	11
Mithilá 18, 20, 22, 44,	48
Mithiles'a-charita ...	48
Mithiles'áhṇika ...	30
Mithyátva-nirvachana ...	16
Mohana S'armá ...	38
Mokshadharma ...	150
Murári Mis'ra... ...	7
Náḍiparikshádi-chikítsá-	

	Page
kathana	41
Nagna	62
Nandana Mis'ra ...	153
Nárada	62
Naranáráyaṇa, Rájá ...	7
Náráyaṇa	6
Náráyaṇa Bhaṭṭasuri ...	111
Nemichandra Siddhántadeva	97
Níládri-mahodaya ...	36
Nyáya-kusumaṇjali-prakaraṇa	126
Nyáyávalí-dídhiti ...	11
Orissa	20
Padma puráṇa... ...	36
Padma Siñha, Rájá ...	1
Paṇcharátra	32
Páṇḍava	25
Páṇḍava-charita ...	25
Páṇḍu	74
Páṇini	139
Paribháshá-vṛitti ...	139
Párthasárathi Miśra ...	117
Párvaṇa-chandriká ...	43
Pátaṇjala-bháshya ...	125
Pataṇjali ... 124,	125
Pathyápathya-vibodhaka 125,	126
Paushkara	62
Prahláda	62
Prakaṭártha	110
Prasnopanishad ...	116
Prasnopanishadáloka ...	116
Prasastapáda	29
Praudha-manoramá ...	146
Pravara Sena	145
Práyas'chitta-kaumudí ...	5
Práyas'chitta-viveka-ṭippaní	5
Premanidhi	18

	Page
Premanidhi S'armá ...	122
Puṇḍarikáksha ...	145
Puṇya-chandrodaya Puráṇa	70
Puráṇa-sarvasva ...	132
Puranjana	20
Puranjana-charita ...	20
Púrṇánanda Paramahañsa ...	130
Purushottama Deva ...	20
Purushottama Deva S'armá	144
Purushottama máhátmya ...	26
Pushpamálá	17
Rádhánátha Bhúsura ...	137
Raghudeva Bhaṭṭáchárya ...	5
Raghunátha Sarasvatí ...	11
Raghunátha S'iromaṇi Bhaṭṭáchárya	16
Rájnáráyana Basu ...	116
Ráma ... 70, 112,	145
Rámabhadra Mahámahopádhyáya	142
Rámachandra Mis'ra ...	48
Rámakṛishṇa ... 111,	150
Rámakṛishṇa Bhaṭṭáchárya 5,	140
Rámmohana Ráya, Rájá ...	116
Rámánanda	68
Rámánanda Sarasvatí ...	125
Ramápati Mahámahopadhyaya	28
Rámaráya Maṇi ...	26
Rámáyaṇa	70
Raṅganátha S'uri ...	6
Ratnákara Ṭhakkura ...	23
Ratnapáṇi S'armá 30, 41, 42, 43, 44, 45, 47 48, 55,	59
Rávana ... 70, 145,	146
Rávaṇa-badha	144
Roer, Dr. E.	116

	Page
Ruchipati Mahámahopádhyáya	34
Rudra	117
Rudradhara	17
Rudradhara Mahámahopádhyáya	15
Rudra Siñha	47
Rúpanáráyaṇa, Rájá ...	7
S'abda-khaṇḍa... ...	28
S'abda-prakás'a ...	123
S'aiva-sarvasva-sára ...	1
S'akta-krama	130
S'akti-váda	6
S'aktiváda-vivaraṇa ...	6
Sambandha-viveka ...	138
Samantabhadra Yati ...	105
Saṅgráma Sháh ...	40
Saṇjívesvara S'armá 30, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 55,	59
S'aṅkara	111
S'aṅkara Áchárya ...	116
S'aṅkara Mis'ra ...	9
S'aṅkara Mis'ra, Mahámahopádhyáya	10
S'aṅkara S'armá ...	128
S'ántipaushṭikáṇjalí ...	12
Sarasvatí-kaṇṭhábharaṇa ...	147
S'áríraka-mímáñsá-bháshya-vivaraṇa	110
Saroja-kaliká	39
Sástra-dípiká	117
S'eshagiri Sástrí ...	147
S'eshanága	38
Siddhánta-rahasya 49,	51
S'íradeva	139
S'is'u Mahámahopádhyáya ...	14
Sis'upála-badha ...	145
Sítá ... 70,	71
S'iva ... 1,	62
S'ivárkodaya	111
S'iva S'iñha	1
Skanda-puráṇa ...	117
Smṛiti-kaumudí ...	140
Smṛiti-tattvámṛita ...	12
S'ráddha-ratna ...	52
S'ráddha-viveka ...	143
S ráddha-viveka-bhávártha-dípa	143
S'reṇika	70
S'rídhara Sena... ...	148
S'rídhara Svámi 145, 148,	149
S'riharsha	9
Sṛinivásadása	121
S'ríprasna	62
S'rísvámí	148
Subhakarma-nirṇaya. ...	7
Subodha	146
Subodhiní	47
Sudars'ana	60
Sudráchára-chintámaṇi ...	22
Sugata	62
S'úlapáṇi ... 5, 129,	143
S'úlapáṇi Mahámahopádhyayá	138
Súta Saṅhitá	36
Svámí ... 145,	148
Tantra-kaumudí ...	32
Tantra-prádípa ...	140
Tantra-pradípoddípana ...	149
Tattva-chintámaṇí ...	28
Tattva-dípana	28
Tattavámṛita-Sároddhára ...	57
Tiloya-sára	97
Tithi-niraṇaya...	60

	Page
Trailokyamohana ...	62
Trilochana Miśra Mahámahopádhyáya	59
Triloka-sára	97
Trivikramánárayaṇa, Rájá ...	7
Túlápurusha	134
Udayaṇa Áchárya ...	126
Vácháspati Miśra ...	22
Vaibhára hill	70
Vaibhava	62
Vaidika-liṅartha-vivechana ..	110
Vaidyanátha Payaguṇḍa ...	26
Vaijaligráma	34
Vaiśeshika	29
Válmíki	112
Vánes'vara Mis'ra ...	149
Váránaś	70
Vararuchi	149
Vararuchi Áchárya ...	14
Vardhamána Mahámahopádhyáya ... 12, 16,	29
Varddhamána Mis'ra ...	57
Vas'isṭha	112
Vas'ishṭha-rámáyaṇa ...	112
Vedántasára-bhávártha-dípiká	141
Vedánta-sútra	110
Vedántavágís'a ...	141
Vibhága-sára	67
Vidyánanda	105
Vidyápati	1
Vidyápati Mahámahopádhyáya	67
Vidyávinoda ...	145, 146
Vijṇána Bhikshu	115, 116
Vikramáditya	146
Víranáráyaṇa, Rájá ...	7
Vireśvara	134
Vireśvaránanda ...	24
Virodha-bhaṇjaní	150, 151, 152
Vishṇu ...	61, 62
Vishṇupati	28
Viśvadeva	10
Vis'vása Deví, Queen ...	1
Viśves'vara Bhaṭṭa ...	111
Vis'ves'vara Bhaṭṭáchárya ...	136
Vis'ves'vara Daivajṇa ...	46
Vis'ves'vara Ṭhakkura ...	66
Viṭṭhala Díkshita ...	127
Vivádha-prajṇapti ...	109
Vratáchára	55
Vratapaddhati	15
Vṛitta-darpaṇa	54, 68
Vṛitti-dípiká	53
Vyavahára-kosha ...	57
Vyavahára-ratnákara ...	66
Yádava ...	74, 78, 79
Yajurvallabha	127
Yajur Veda ...	11, 127, 128
Yámala	32
Yatindra-mata-dípiká ...	121
Yogamaṇi-prabhá ...	125
Yoga-ratnákara ...	24
Yoga-s'ástra	124

00051024

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 05 October, 2018